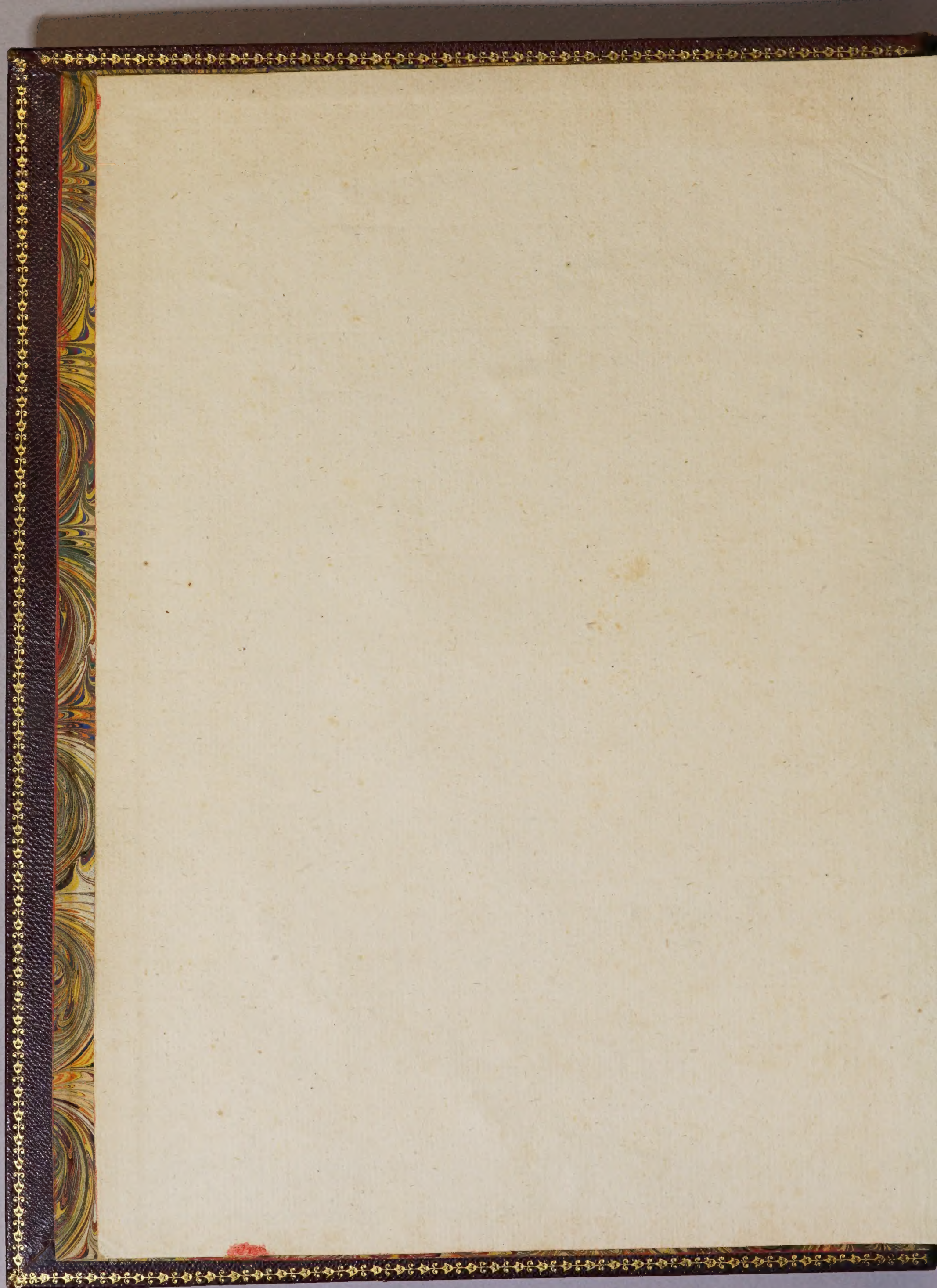

GAUDEO.
John Carter Brown.

The most curious book in the whole collection is, however, the "Imago Mundi" of Petrus de Alyaco or Peter d'Ailly, as he is more frequently called. This writer was born in the year 1350. He was successively Bishop of Puy, Cambray, and Cardinal and Legate to Avignon, where he died in 1420. This first treatise, as appears by the record at the end of it, was written in 1410, but the volume has no date to show in what year it was printed. The two treatises "De Concordia Ansonomice Veritatis cum Historia," were printed in Vienna in 1490, and it is probable that the "Imago Mundi" was printed in the same year. This latter treatise has a peculiar value and interest in connection with the discovery of America. In Irving's Life and Voyages of Columbus (New York edition, 1848, vol. 2, p. 11, 12,) he thus speaks of it: "Being at Seville and making researches in the Bibliotheca Columbina, the library given by Fernando Columbus to the Cathedral of the city, I came accidentally upon the above mentioned copy of the work of Peter Aliaco. It is an old volume in folio, bound in parchment, published soon after the invention of printing, containing a collection in Latin of astronomical and cosmographical tracts of Pedro de Aliaco and of his disciple John Gerson. Aliaco was the author of many works, and one of the most learned and ingenious men of his day. Las Casas is of opinion that his writings had more effect in stimulating Columbus to the enterprise than those of any other author. His work was so familiar to Columbus that he had filled its whole margin with Latin notes, in his handwriting, citing many things which he had read and gathered elsewhere. 'This book, which was very old,' continues Las Casas, 'I had many times in my hands, and I drew some things from it, written in Latin, by the said Admiral Christopher Columbus, to verify certain points appertaining to his history, of which I before was in doubt.' (Hist. Ind. lib. cap. 11.) It was a great satisfaction to the author, therefore, to discover the identical volume, the *Vade Mecum* of Columbus, in a state of good preservation. (It is in the Cathedral Library, E. G. Tab. 178, No. 21.) The notes and citations mentioned by Las Casas, are in Latin, with many abbreviations written in a very small but neat and distinct hand, and run throughout the volume, calling attention to the most striking passages, or to those which bear most upon the theories of Columbus, occasionally containing brief comments in citing the opinions of other authors, ancient and modern, either in support or in contradiction of the text. The memorandum particularly cited by Las Casas, mentioning the voyage of Bartholomew Diaz, to the Cape of Good Hope, is to disprove an opinion in the text that the torrid zone was uninhabitable. This volume is a most curious and interesting document—the only one that remains of Columbus prior to his discovery. It illustrates his researches, and in a manner the current of his thoughts while as yet his great enterprise existed but in idea, and while he was seeking means to convince the world of its practicability. It will be found also to contain the grounds of his opinions and speculations on a variety of subjects."

The geographical department has a *fac simile* of the following very curious map:—"Carte de della Cosa pilote de Christophe Columb redigée en lannee 1500." Of this map Alexander Humboldt remarks: "To conceive the importance of this geographical monument, it is sufficient to call to mind that it is six years prior to the death of Columbus, and that the earliest charts of America, exclusive of those in the editions of Ptolemy or of the comographies of the fifteenth century, hitherto known, are those of 1527 and 1529, in the library of the Grand Duke of Weimar. The original chart here referred to was sold in April, 1853, for $4,020 francs, or $800. The *fac simile* in the Astor Library was made by Jomard for Mr. Walckenaer, the former owner of the original chart.

The chief importance of this work is derived from the fact that Columbus derived all his notions concerning a western world from it; and his own copy, which is still in the Cathedral of Seville (Columbian Library) is full of notes in Columbus' own hand.

Y"

"Imago mundi seu eius imaginaria descriptio". etc.

This is a book of great rarity, and is mentioned by but two of the old Bibliographers Hain and Panzer in their respective works. Both notice it as a work sine loco, sine anno (without place or year) Panzer. Vol X. p 84, places it among books printed at Lovanii; see also Panzer. "Annales Typog" Tom. IV. p 81. no. 44. — and Tom. IX. p. 246. no. 109. Hain "Repertorium Bibliographicum". Tom 1. p. 91. no. 837. The name of the author of this book Aliacus is but the Latinized name of Peter d'Ailly, Frenchman, who, though of obscure origin, rose by his merits to the highest honours in the service of Charles VI. ~~and~~ was made Chancellor of the University of Paris, and afterwards Bishop of Puy and Cambray. His eloquence was exerted to heal the wounds in the Romish Church, though he presided over the Council of Constance, and shared their guilt when they condemned John Huss to the flames. He was rewarded by John XXIII with a cardinals hat, and the office of legate of the holy See. He died August 8. 1419. His works, which are chiefly theological were published at Strasbourg previous to 1492. Lemprière Univ Biog

Watts in his "Bibliotheca Britannica says Aliaco's Ymago Mundi was printed in 1492; but it does not so appear by the work itself.

The work contains several tracts on the form of the world; epilogue on a map of the three quarters of the then known world; on the correction of the Calendar; the Lunar cycle; Cosmography; on the agreement between Astrology and Theology. etc. J. R. B.

Ymago Mundi

h.l.b. [illegible]

Ymago mundi Incipit. Prima figura.

Figure sequẽtes ad declarationẽ ⁊ intelligẽtiam yma
ginis mũdi ptinẽt. Que licet i plano sint: meliꝰ tñ des
criberẽtur in sperico. Unñ secũdum figuras perfecte spericas
seu rotũdas eas ymaginari cõuenit. Hec aũt prima figura
ad primũ capitulũ spectat. In qua soluz nouẽ spere celestes
describũtur secũdum opinionẽ astrologorũ. Nã aristotiles
solũ octo posuit. Saturnus naturaliter frigidꝰ est ⁊ siccꝰ
i effectu: pallidus ⁊ malignus. Jupiter calidꝰ ⁊ humidꝰ:
clarus ⁊ cãdidus: maliciã saturni temperãs. Mars cali
dꝰ ⁊ siccus: ignitꝰ ⁊ radiosꝰ. Ideo nociuꝰ ⁊ ad bella ꝓuocãs
Sol calidꝰ ⁊ luminosꝰ: tẽpora distinguẽs: stellas illumi
nãs: ⁊ qualibet eaꝝ maior. Venus calidꝰ ⁊ humidꝰ: inter
sydera splẽdidissimꝰ: semper solẽ cõitatur: ꝑcedẽs lucifer di
cit᷑: sequẽs vero vesperus. Mercurius radiosus: tum sole
sp gradit᷑. nũq̃ ab eo. xxvii. gradibꝰ distãs. Ideo raro cernit᷑
Luna frigida ⁊ hũida: mater ẽ aquaꝝ: a sole illuminata
noctẽ illuminat.

Celum nõ ẽ de natura quattuor elemẽtoꝝ: nec habet qua
litates eoꝝ: quia nõ ẽ generabile aut corruptibile. Nec dicit᷑
calidũ nisi virtualiter: qa sua virtute calefacit: nec ẽ ꝓprie co
loratũ: nisi quia lucidũ. nec ꝓprie leue aut ponderosũ: mol
le vel durũ: rarũ vel spissũ. Tñ ĩproprie dicit᷑ durũ: quia in
frãgibile ⁊ ĩpenetrabile. Et ĩproprie densum vel spissũ: quia
stella dicit᷑ densior pars sue spere. Nec p̃t naturaliter moueri
tardiꝰ aut velociꝰ q̃z mouet᷑. Spere aũt celi sunt ĩequales in
latitudine. Nõ tñ proporcionaliter scd̃m eaꝝ magnitudinẽ
Sed scd̃m quod stelle vel planete ĩ eis maiores sũt ꝉ miores

Poloꝰ antarticoꝰ

Spera nona que est primum mobile. vnico motu: xxiiii. horis orbē circuit. omnes celos alios secum ducens: de oriente in occidens.

Spera octaua que ē firmamentū stellarū fixarum. In centum annis mouetur vno gradu. In .xxxvi. milibus annorum cursum complens.

Spera saturni qui in q̊libet signo manet .xxx. mēsib9: ꝗ cursum cōplet .xxx. annis.

Spera iouis qui in q̊libet signo manet per annū: ꝗ cursum complet .xii. annis.

Spa martis q q̊libet moraẗ .xl. dieb9: ꝗ cursum ꝯplet .ccc. ꝗ .lxxx. dieb9 vel fere ānis .ii.

Spa solis q q̊libet signo fere manet .xxx. dieb9 ꝗ: x. horis: ꝗ in āno cursum cōplet.

Spera veneris q̄ cursum cōplet .CCC. ꝗ .xlviii. diebus.

Spera mercurii qui zodiacum percurrit in .CCC. ꝗ .xxx. diebus.

Spera lune q̄ signa zodiaci quolibet mense percurrit: scilicet .xxvii. dieb9 ꝗ .viii. horis.

Secunda figura.

Hec figura ſeruit duobus primis capitulis ſpecialiter. In ea tñ nō deſcribūtur orizō meridianus ꝗ coluri: ſed ſequēs figura ſupplet. Etiā quinta figura huic ſeruit quaſi eidem ſubalterna. Zodiacus habet ſigna. 12: ſex ſeptētrionalia que ſunt Aries Taurus Gemini Cancer Leo Virgo. Et ſex auſtralia q̄ ſunt Libra Scorpius Architenēs caper amphora Piſcis. Quodlibet ſignū habet. 30. gradus in lōgitudine ꝗ. 12. in latitudine. Sol centro ſuo deſcribit lineā eclipticā: quolibet mēſe vnum ſignū fere pertranſiens:

Oppoſitio ſignoꝝ per hunc verſum habetur.

Sunt li. ari. ſcor. tau. ſa: gemi. cap. can. a. le. piſ. vir.

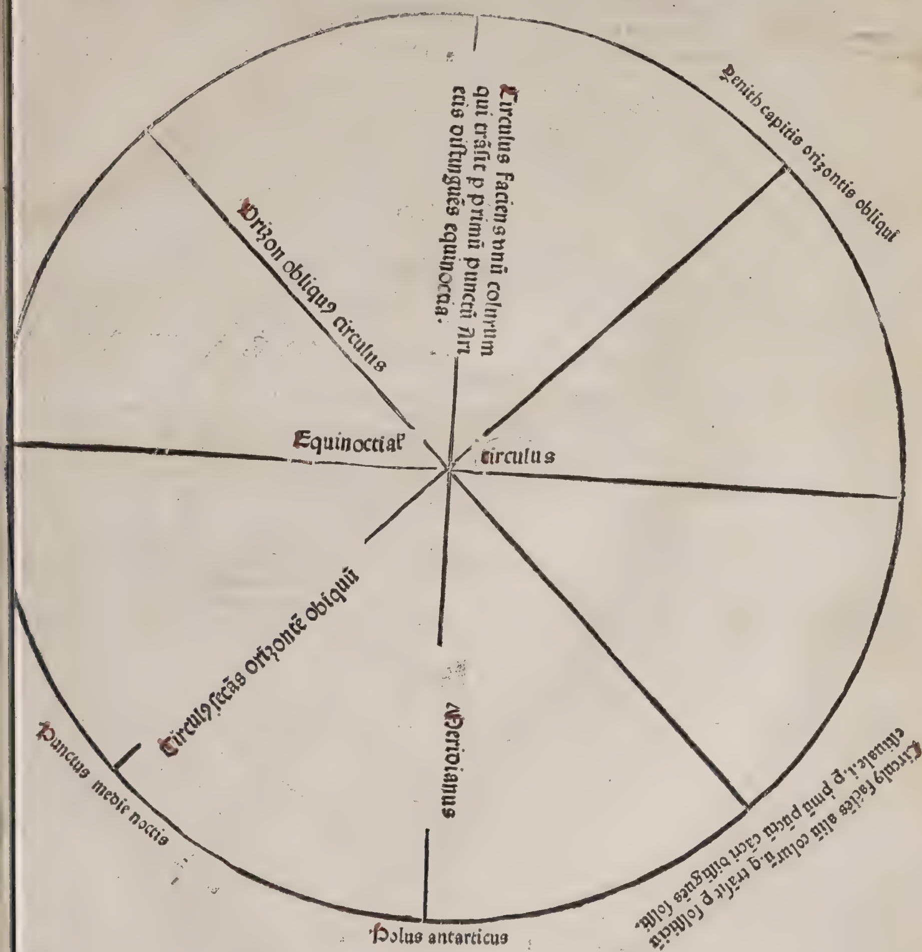
Tercia figura.

Hec figura supplet precedentē In qua omnes linee debēt ymaginari circuli super cētro mūdi se inuicē interſecātes ꝛ seruit tercio capitulo. Circuli qui repreſentāt meridianū ꝛ orizontē ꝛ zenith capitis qui ē polus orizontis in meridiano variātur ſcđm varietatē quorūdam locoꝝ in terra. Signa ſolſticiorū ꝛ equinoctioꝝ patēt his vſibꝰ

Hec duo ſolſticia faciūt cancer capricornus Sed noctes equāt aries ꝛ libra diebus.

Solſticium eſtiuale ē dies longiſſima ꝛ breuiſſima nox āni. Solſticiū hyemale ē dies breuiſſima ꝛ longiſſima nox. Equinoctia āt ſunt qn̄ bis in āno dies ꝛ noctes ſunt eq̄les

Polꝰ articus

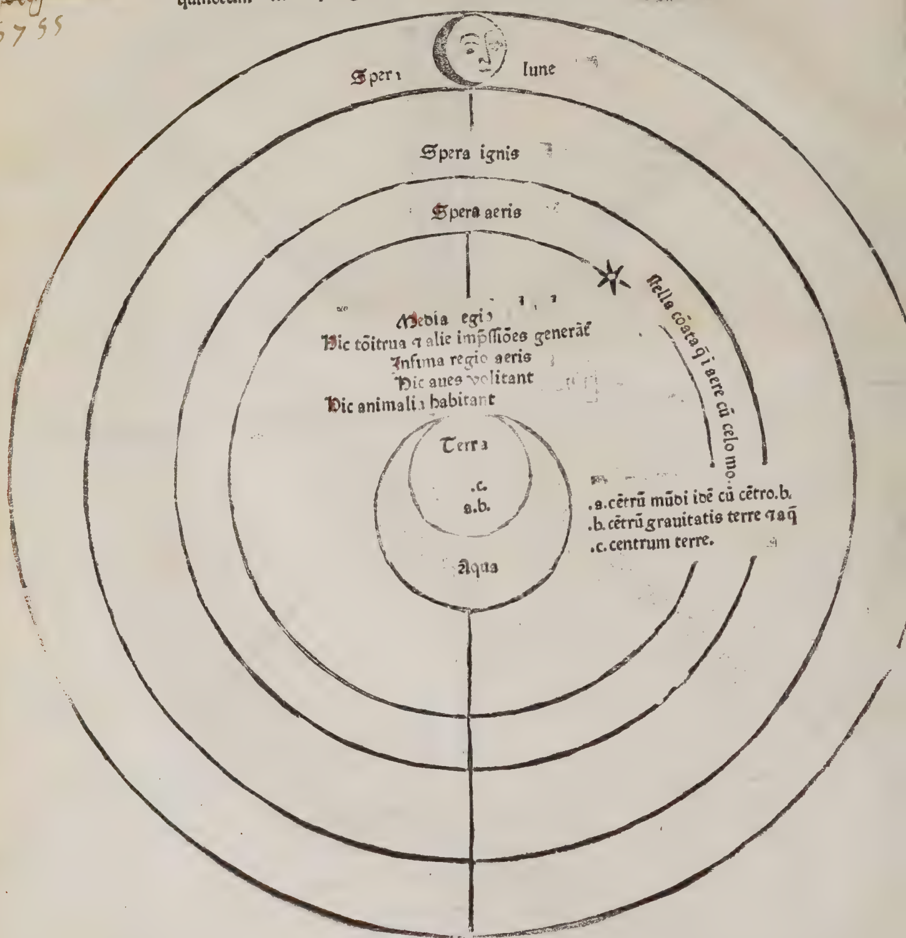
Quarta figura.

¶ Hec figura seruit q̄rto capiculo: In qua circulus principalis rep̄sentat orbē lune: in
tra quē sunt quattuor elemēta ⁊ ōnia generabilia ⁊ corruptibilia. ¶ Ignis ē calidus ⁊
siccus immediate post sperā lune situat9: ibi tam pur9 ⁊ clar9 ꝙ ē inuisibilis ¶ Aer est
calid9 ⁊ humidus in tres regiones diuis9. Quaꝝ sup̄ma spere ignis iungitur ⁊ vtraqꝫ
cū celo de oriente in occidentē mouet̄. ¶ Aqua ē frigida ⁊ humida q̄ inter aerem ⁊ terrā
naturaliter situatur. Sed tñ vna pars terre q̄ ē minus grauis q̄ alia supeminet ⁊ pro
magna portione discooperit̄ aquis vt sit habitabilis ¶ Maxima āt pfunditas oceani
ē.xiiii.miliariū vt quidā a marinariis inuentū eē asserūt. Dicētes etiā ꝙ eadē profundi
tas minor ē q̄ dupla ad distantiā centri mūdi ⁊ cētri terre. ¶ Terra ē frigida ⁊ sicca q̄
figurā habet quasi rotundā. Cuius circuit9 cōtinet. CCC.lx. portiones totidē gradib9 ce
li correspōdentes: ⁊ cuilibet gradui correspōdent in terra septingēta stadia: quoꝝ octo
valēt miliare: ⁊ duo miliaria leucā. Vnde cōcludunt aliqui totū circuitū terre continere
quindecim millia septingenta ⁊ quinquaginta leucas.

profunditas max

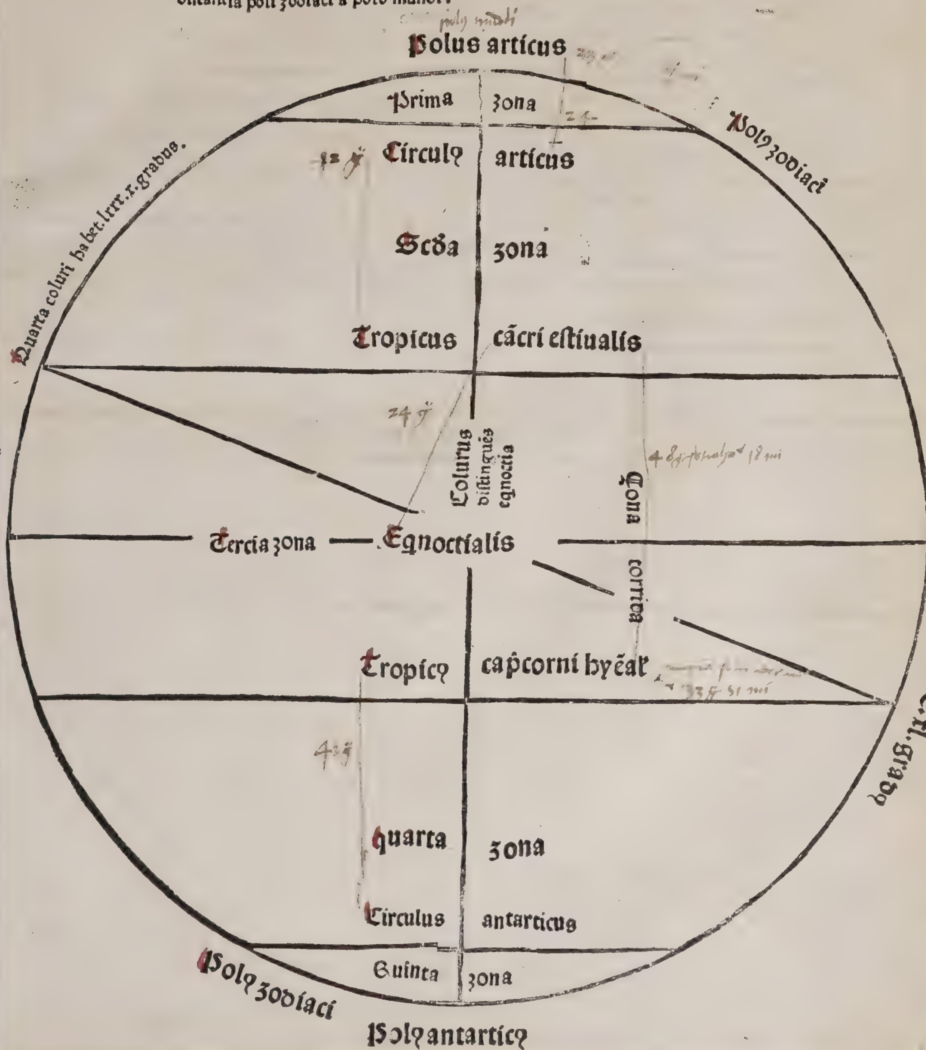
1500 miliaria Circuitum terre

15755

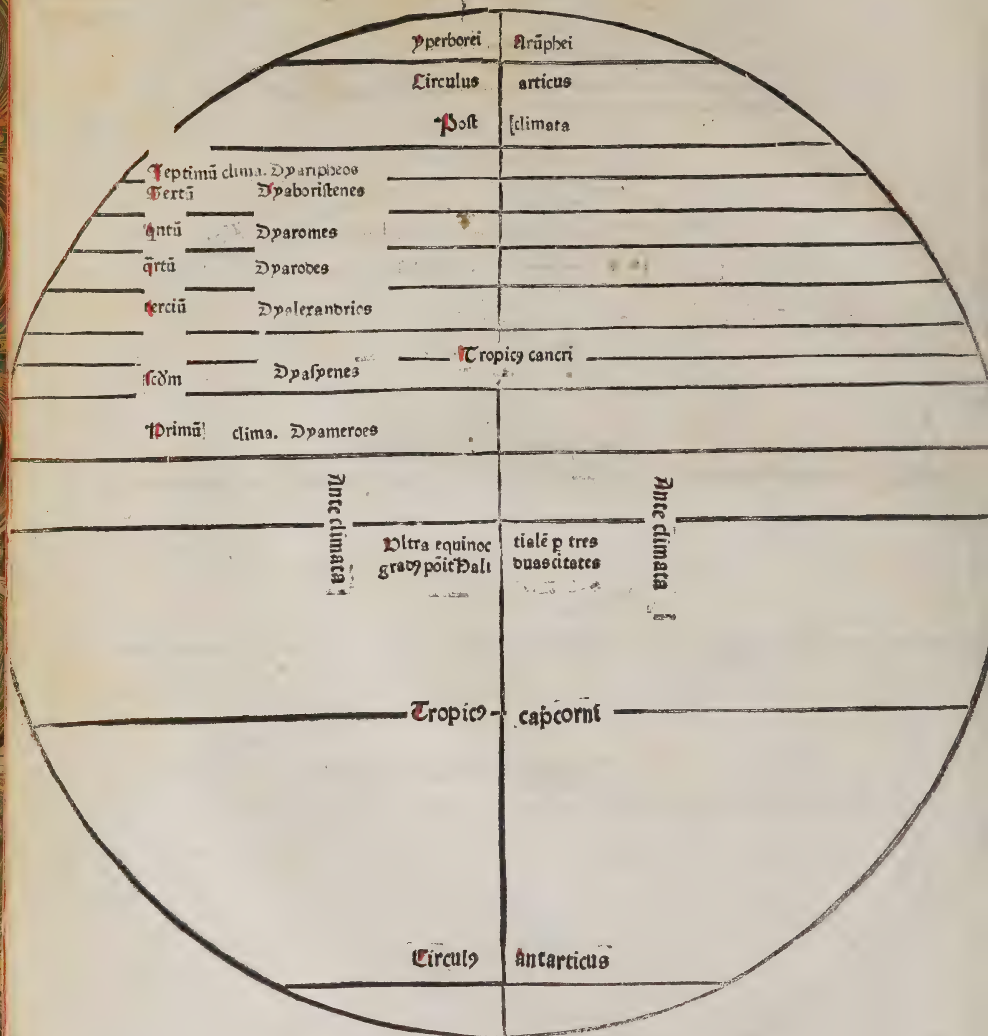
Quinta figura.

¶ Hec figura seruit sexto capitulo. In qua diuidit terra ꝓporcionabiliter ad celū ⁊ eiꝰ zonas. Et in ea linee debēt ymaginari circuli. ¶ Omnes aūt circuli tam in celo q̃ in terra hic signati pñt diuidi ꝓporcionabiliter sicut zodiacꝰ per gradꝰ ⁊ minuta. Itaqꝫ totꝰ ambitus circuli ē tricentoꝝ sexaginta graduū: ⁊ q̃rta pars nonaginta graduū. Gradꝰ aūt valet. lx. minuta: ⁊ minutū. lx. secunda: ⁊ sic deinceps. ¶ A polo mūdi ad polū zodiaci distātia ē. xxxiii. graduū. li. minutoꝝ. ¶ Distātia tropici estiualis ad circulū articū est circiter. xlii. graduū: ⁊ talis ē distantia tropici hyemalis ad circulū antarticū. Equinoctialis vero ad tropicū ē circiter. xxiiii: ⁊ tanta ē a circulo artico ad polū que simul faciunt quasi. xl viii. gradus ¶ Distātia similiter inter duos tropicos ē circiter. xl viii. graduū Solū enim substrahenda sunt. x viii. minuta. ¶ Maxima solis declinatio est eadem cū distantia poli zodiaci a polo mundi.

Sexta figura.

Hec figura seruit nono capitulo pro diuisione terre per climata: et similiter quattuor sequentibus ac pluribus aliis.

Septima figura.

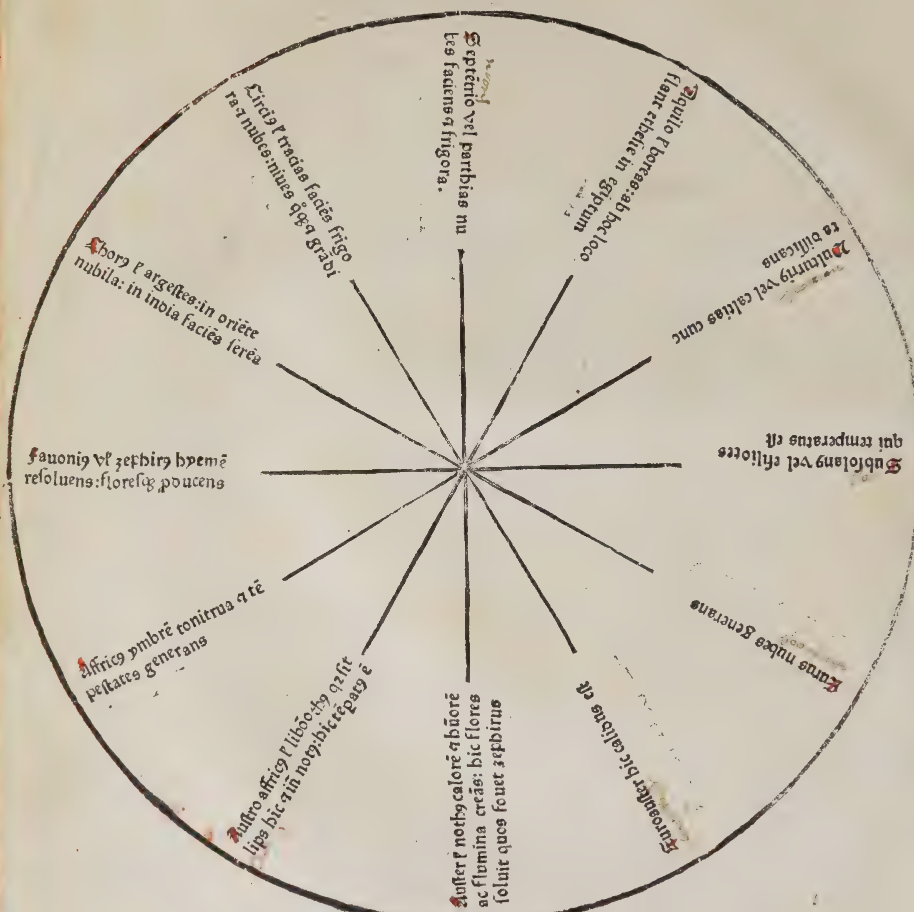
¶ Hec figura seruit .xiiii. capitulo ꝗ pluribꝰ aliis pro diuisione terre in tres partes ꝗ similiter pro distinctione maris ac quorūdam fluminū ac regionū hic grā exempli positorum quia particularior distinctio maiorē figurā requirit. Mare mediterraneū exit ab oceano per strictum meatū circa hispaniā prope gades herculis. Mare vero rubrū exit ab oceano circa mediū oriētis ꝗ meridiei id est versus meridiē circa mediū oriētis ꝗ occidentis ꝗ cuius litore vix in āno terminus indici oceani nauigatione attingitur.

Polꝰ septētriōal'.

Octaua figura.

Hec figura seruit vltimo capitulo p.xii.ventis. Jn qua nō oēs ita ꝑprie designantur sicut possent in sperico ¶ Horum aūt.xii. ventoꝝ quattuor sunt cardinales septētrio auster subsolan9 ⁊ fauonius. Alii octo sunt collaterales: Venti aūt australes maiores faciunt tēpestates ⁊ in mari maxime ⁊ tūc precipue cū plures venti flant. Ventus aūt in terra aura dicitur: in pelago althanus.

¶ Petrus de Alyaco vir inter omnes eui sui facile doctissimꝰ vt de varrone scripsit Cicero / nihil quod humano possit ingenio comprehendi passus est ignorare Dn̄am illam matrēq; scientiarum omniū theologiā ꝓfessus est/logices scientiam vsq; adeo calluit vt insolubilibus suis / phōꝝ omnium nostre tempestatis igenia exerceat/celestes armonias ⁊ numeros qui de astronomica abditaq; prope modū hominibus ratiōe sunt paucos preter quos equus amauit Juppiter/quosq; ardens euexit ad ethera virtꝰ temporū insuper cursus ⁊ res varias ac prope aduersas si nō intelligātur que hystoricoꝝ cronicorūq; scriptis cōtinentur minime ignorauit. Hinc nō obstante (que fere solet) rei familiaris angustia/cancellarius primum parisiensis/deinde cameracē episcopus/ad vltimū factus est summe sancteq; sedis apostolice presbiter cardinalis. Et de ceteris quidē preclaris laudatisq; scientiis querenti testimoniū facillimum erit quod diximus inuenire. De astronomica hystoricaq; noticia presentes tractaculi quos in vnum cōgessimus faciēt fidem. Eorum hi sunt tituli qui sequūtur.

¶ Tractatus de ymagine mundi.
¶ Epilogus mappe mundi.
¶ Tractatus de legibus ⁊ sectis.
¶ Tractatus de correctione kalendarii.
¶ Tractatus de vero ciclo lunari.
¶ Cosmographie tractatus duo.
¶ Vigintiloquium de concordantia astronomice veritatis cū theologia
¶ Tractatus de ɔcordia astronomice veritatis ⁊ narrationis hystorice.
¶ Tractatꝰ elucidarius astronomice concordie cū theologia ⁊ cum hystorica nrratione.
¶ Apologetica defensio astronomice veritatis.
Alia secunda apologetica defensio eiusdem.
¶ Tractatus de cōcordia discordantium astronomorum.

¶ Preter hos aūt opuscula quedam auditoris eius magistri Joānis Gersonis adiunximus ꝙ ad eandem materiā pertineāt ꝙq; is cum multa laude preceptoris sui faciat mentionem.
¶ Opusculum scilicet astrologie theologisate.
¶ Item contra superstitiosam dierum obseruationem.
¶ Item contra doctrinam medici cuiusdam in monte pessulano sculpētis in nūmismate figuram leonis.
¶ Item propositiones septem cōtra superstitiosos dierū obseruatores.

¶ Incipit ymago mundi·

Ymago mundi seu eius ymaginaria descriptio Ipsum velut in materiali quodam speculo representans non parum utilis esse videtur ad diuinarum elucidationē scripturarum· Cum in eis de partibus ipsius ⁊ maxime de locis terre habitabilis mentio sepius habeatur· Ideo tractatum hunc scribere ⁊ in eo que a sapiētibus super hac materia diffuse scripta sunt breuiter ac veraciter colligere dignum duxi· Ipsum. lx· distinguens capitulis.

32

¶ Sequētes tabule seruiūt nono ⁊ decimo capitulis

Tabula latitudinis climatum

	Gradus	Minuta	Miliaria	Leuce
Primi cliatis·	vii.	xlv·	CCCC·xl·	CC·xx.
Secundi	vii·		CCCC·	CC.
Tercii.	vi·	x.	CCC.l·	C lxxv·
Quarti	v·	xx.	CCC.	C l·
Quinti	iiii.	xxx·	CC lv·	C·xxvii· ⁊ sēis
Sexti	iii·	xlv.	CC xii.	C vi.
Septimi.	iii·	xv.	C lxxxv.	lxxxvii· ⁊ sēis
Omniū simul	xxxvii.	xlv.	ii.^{m}·.C.xlii·	M.lxxi·

¶ Ex hac tabula patet ꝙ tota latitudo climatuꝫ continet circiter Cētum ⁊ septem dietas Computando pro dieta Decem Leucas.

Tabula eleuationis poli ſuper quolibet climate In pricipio Medio ⁊ fine. Quãta vero eſt eleuatio poli ſuper orizontem Tanta eſt diſtãtia inter zenith capitis ⁊ equinoxialem.

	Principium		Medium		Finis	
	Grad9	Minuta	Grad9	Minuta	Grad9	Minuta
Clia p̄mū	xii.	xlv.	xvi	xxxvii. et ſemis	xx.	xxx.
Scd̄m	xx.	xxx.	xxiiii.		xxvii.	xxx.
Terciū	xxvii.	xxx.	xxx.	xxxv.	xxxiii.	xl
Quartū	xxxiii.	xl.	xxxvi.	xx.	xxxix	
Quītū	xxxix.		xli.	xv.	xliii.	xxx.
Sextū	xliii.	xxx.	xlv.	xxii ⁊ ſēis	xlvii.	xv.
Septimū	xlvii.	xv.	xlviii.	lii. ⁊ ſēis	l.	xxx.

Secundū actorē de ſpera in medio primi climatis dies prolixior ē xiii. hore. in medio ſcd̄i xiii. hore ⁊ dimidia Tercii xiiii. hore. Quarti xiiii. hore ⁊ dimidia Quinti xv. hore. Sexti xv. hore ⁊ dimidia Septimi xvi. hore. Hec tamen aſſignatio medii climatū nō eſt p̄ciſe vera ſed veritati propinqua Ideo p̄ciſius fit per principium climatum ⁊ finem ſeptimi vt ſequens tabula docet

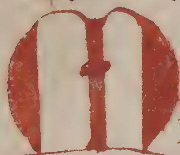
Tabula prolixioris diei in principio cuiuſlibet climatis

Pricipiū	Hore	Minuta
Primi cliatis	xii.	xlv.
Secūdi	xiii.	xlv.
Tercii	xiii.	xv.
Quarti	xiiii.	xlv.
Quīti	xiiii..	xlv.
Sexti	xv.	xv.
Septimi	xv.	xlv.
Finis	xvi.	xv.

Poſt climata vero continue prolongantur dies eſtatis vſq3 ad polum articū. Et ſub circulo artico Sole exiſtēte in primo puncto Cācri habet dies xxiiii. horas. Et econtra Sole exiſtēte in primo pūcto Capricorni Nox habet xxiiii. horas

Sub polo vero artico cōtingit q̄ vna medietas totius anni ē vna dies artificialis Et alia medietas una nox.

Primum capitulum de mundo ⁊ partibus eius generaliter

Mundus eſt figure ſperice ſeu rotunde multaruȝ varietate
partiū exornatus. Primū ex quatuor elemētis. terra. aq̄
aere. ⁊ igne. Deinde ex nouē celis. ſcȝ ex celo Lune/ Mer
curii/ Veneris/ Solis/ Martis/ Iouis/ Saturni/ firmamē
ti ⁊ primi mobilis. Vltra quod ponūt quidā philoſophi
celū decimū immobile. Super que iterū eſſe dicitur celum
criſtallinum. ⁊ deinde omniū ſupremum celū empyreum vbi eſt dei ſedes
habitatioq̧ ſanctoꝝ. Sed hec duo vltima ad cōſiderationem philoſopho
rum ⁊ aſtronomorū naturaliter loquentium non pertinēt. Pauci etiam
aſtrologi cōſiderant de celo decimo immobili. ſȝ reliqua magis ſunt de eo
rum ſpeculatione. Vnde primo ponunt nonā ſperam ſeu primū mobile
vbi nulla apparet ſtella. Cuius motus eſt regularis ⁊ vniformis circui
ens in die naturali totā terram. ⁊ raptu ſuo ſecum ducens omnes alias
ſperas ab oriente ad occidens. Poſt illud celum eſt octaua ſpera q̄ vo
catur firmamentū. i. ſtellatum celū. Cuius motus proprius ⁊ naturalis
eſt cōtra primū mobile cum ōnibus aliis ſperis. ſcȝ ab occidēte ad oriēs
Non tamen ſimpliciter ſed quaſi in contrariū quodāmodo declinando.
Et dicit̄ iſte mot⁹ firmamēti in centuȝ annis fieri vno gradu ſup polis
zodiaci ſecundū Ptolomeuȝ. Et ſcdm Thebith ſuper primis pūctis Arie
tis ⁊ Libre. Et ita eius cōpleta reuolutio fieri in trigītaſex annoꝝ milib⁹
que vocatur magnus annus. Poſtea ſunt ſeptē ſpere planetarū ſupra
nominatorū que motu proprio ab occidēte in oriens reuolutiones ſuas
variis complēt temporuȝ ſpatiis. Vt Saturnus in triginta ānis vel circi
ter. Iupiter fere annis duodeciȝ. Mars circiter annis duob⁹. Sol Mer
curius Venus vno anno. Luna vero viginti ſeptē diebus ⁊ octo horis
De predictis ſperis ⁊ ſpecialiter de octaua ē principalis intētio aſtro
logi iudicātis quia eius influētia eſt valida ⁊ fortis. ⁊ in ea vel ſub ea
ſunt omnes ſtelle. Inter quas antiqui ſapiētes poſuerūt principales nu
mero mille vigintinouē. videlicet ſeptē planetas qui dicunt̄ errātes/ qȝ
eorum motus ē diuerſ⁹ ī diuerſis circulis. Et mille vigintiduas que di
cuntur fixe. quia motus earū eſt vnus ⁊ diſtātie eedē. Et iſtas poſuerūt
in quadragintaocto ymaginib⁹/ quaruȝ vnamquāq̧ ymaginem noīaue
runt noīe ꝓprio. Et eaꝝ ſunt tricēte ſexaginta in vigitivna ymaginib⁹
a via Solis in ſeptētrioneȝ declinantib⁹/ quarum prima eſt maior vrſa
Et alie tricēte quadragintaſex ſunt in duodecim ymaginib⁹ que duode
cim ſigna dicuntur ⁊ zodiacū conſtituūt/ quarū prima eſt Aries. Et alie
tricente ſexdecim ſunt in quīdecim ymaginib⁹ a via Solis in meridiē de
clinātibus quaruȝ vna dicitur focar vel foca id eſt cete ſecundum Ptolo
meuȝ Et ita ſunt quadragintaocto ymagines ſeu ſtelle pricipales viſu

notabiliter Influunt:

apprehensibiles. licȝ autē sint alie plures nō tamen sicut ille notabiliter
influunt. Ideo astrologi de eis non multum cōsiderant. Sed harum ōni
um ille duodecim que in zodiaco posite sunt digniores existūt. quarū no

Nomina 12 signorum

mina sunt hec. Aries Taurus Gemini Cācer Leo Virgo Libra Scorpio
Sagittari9 Capricorn9 Aquari9 Pisces. q̄ duodecim signa vocant̄ sub
q̄bus ōnes planete circūferri dicūtur. Est igit̄ zodiacus circul9 velut cin
gulum firmamēti In quo est distinctio signorum. ⁊ sub quo est via pla

latitudo zodiaci est graduum duodecem:

netarum cōtinens duodecim gradus i latitudine. ⁊ trecētos sexagita gra
dus in longitudine. Signum est autem duodecima pars zodiaci in lati
tudine duodecim gradus. ⁊ in lōgitudine trigita gradus continēs. Gra
dus autem continet sexaginta minuta. ⁊ minutuȝ sexaginta scda. ⁊ scdm
sexaginta tercia. ⁊ tercium. lx. quarta. ⁊ ita posset diuidi vlterius. Et si
cut de zodiaco/ita de quolibet alio celi vel alterius rei circulo posset fie
ri proporcionaliter similis diuisio. Sed vltra predictam diuisionē ad

zodiaci divisio in duas partes:

huc zodiacus diuiditur in duas partes. quarū vna dicitur septētriona
lis ⁊ alia meridionalis. Iterū signa vnius partis dicuntur signa recte
ascendētia. ⁊ alia alterius partis indirecte. Iterum diuiditur in quatu

Ascensio recta et obliqua

or quartas. quarū quelibet habet tria signa. ⁊ correspōdet quatuor tem

zodiaci divisio in 4or quartas seu domus:

poribus anni. Ita vt vna quarta dicatur virtualiter calida ⁊ humida
vernalis. alia calida ⁊ sicca estiualis et sic de aliis. Iteruȝ predictis sig
nis et partibus zodiaci alie multe et varie proprietates. et virtutes ab
astronomis assignantur. Que nec supersticiose credende nec superbe ɔtem
nende sunt/de quibus tamen discutere non est presentis operis

De circulis aliisq̄ʒ partibus in celo ymaginatis Ca. secundū

Ad intelligentiam quorūdam precedentium atq̄ʒ sequentiū ymaginā
dum est q̄ linea recta transiens per mediū mundi vsq̄ʒ ad ei9 extre
ma super quā circūuoluitur nona spera secum alias speras motu diurno

Axis et poli mundi

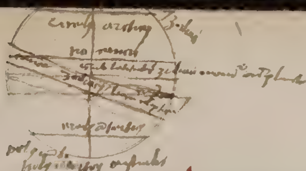
trahens est velut axis mundi. et duo puncta extrema sunt eius poli qui
non mouentur. Et eorum vnus vocatur polus articus vl' septentriona
lis quia illa pars celi dicitur septentrio propter septem stellas que ibi

Currus Caroli:

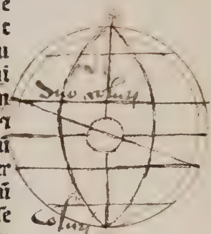
apparent et communiter vocantur currus. et iste polus nobis eleuatur.
Alter autē punct9 linee isti oppositus dicitur polus antarticus vel aus
tralis. Circulus vero per medium dictoꝝ polorum in spera celi transi

Circulus Equinoctij:

ens. ⁊ ab eis equidistans vocatur equinoxialis / quia ibi existente Sole
noctes ⁊ dies per totū mundum sunt equales Et secundum hunc circulū
fit ⁊ mensuratur motus diurnus. Sed motus proprius Solis ⁊ alioruȝ
planetarū qui non est directe de occidente in oriens in contrariuȝ primi
motus. sed aliqualiter declinans mensuratur penes circulum zodiaci sub
quo mouentur planete. Et ideo intersecat equinoxialem in duobus
punctis contrariis / quibus diuiduntur hii duo circuli in duas medie
tates. ⁊ declinat vna pars zodiaci ab equinoxiali / trahendo se versus

septẽtrionem· ⁊ alia versus meridiem· Et consimiliter declinãt poli zodiaci elongando a polis mundi/ super quibus polis zodiaci fit mot⁹ proprius planetarũ vel prope· Hii vero duo poli circa polos mundi describunt p motũ diurnũ duos paruos circulos/ quorũ vn⁹ qui ẽ circa polũ articũ dr circul⁹ articus ⁊ alter oppositus circul⁹ antartic⁹· Duo autẽ puncta solstitiorum per eorum motum diurnum describunt duos alios circulos qui vocãtur tropici. i. ꝯuersiui quia Sol ibi existẽs conuertitur ad reuertendum versus equinoxialẽ· Horuz vero ille qui transit p solstitium estiuale. i. p primũ punctũ Cancri vocatur tropic⁹ estiualis. ⁊ alter tropic⁹ hyemalis· Et hii q̃tuor circuli sunt paralelli. i. equidistantes secundum suas partes. Et dicuntur parui respectu aliorum qui diuidunt speram in duas medietates licet possint diuidi in totidẽ gradus ⁊ minuta proporcionaliter sicut maiores· Sunt autem preter zodiacum ⁊ equinoxialem alii maiores circuli· videlicet duo coluri meridianus ⁊ orizon· Ymaginantur ergo duo circuli quorum vnus transit per polos mũdi ⁊ per polos zodiaci ⁊ per duo puncta duoꝝ solstitiorum. scilicet p primũ punctum Cancri ⁊ per primum punctum Capricorni· ⁊ alter transit per polos mundi ⁊ per duo puncta equinoxialis scilicet per primum punctũ Arietis ⁊ per primum Libre. ⁊ hii duo circuli vocantur coluri. et intersecant se recte in quolibet polo mundi· diuiduntq; totam speraz mundi in quatuor quartas equales. Ymaginatur etiã alius circulus qui transit per polos mundi· ⁊ per illud punctũ celi quod est recte super caput nr̃m quod vocat̃ zenith capitis· ⁊ quãdocũq; Sol venit de oriẽte vsq; ad hũc circulum est nobis meridies. Ideo vocatur circulus meridian⁹ Et est medietas huius circuli super terram ⁊ alia sub terra que transit per punctũ medie noctis qui opponitur zenith capitis. Vnde patet ꝙ quãdocũq; q̇s mouetur ad orientẽ vel occidentem habet nouum meridianũ· Sed si non mouetur de vno loco/ vel si recte moueatur versus septẽtrionem/ aut versus meridiem non declinando versus oriens aut occidẽs semper habet eũdem meridianuz. Patet etiam ꝙ citius meridies est illis qui sunt vers⁹ oriens respectu illorum qui sunt versus occidens· Est ⁊ alius circulus qui vocatur orizon diuidens partem celi visam que supra nos est a parte non visa. Cuius medietas dicitur hemisperium id est dimidia spera. et iste circulus intersecat meridianum ⁊ diuidunt se recte in duas partes · Et punct⁹ meridiani qui est zenith capitis vocatur polus orizontis. ¶ Et ideo quando quis mouetur ⁊ habet aliud zenith capitis habet etiam nouum orizontem·

¶ Tercium capitulũ de cursu Solis ⁊ eius anno ac diebus·

Diximus de speris ⁊ stell̄ ⁊ planetis de zodiaco ⁊ signis· ⁊ d̄ variis circulis celestib⁹ general̄r. quoꝝ spẽalior ꝯsideratio altioris ẽ speculationis· Sz q̄ iter planetas Sol nõbiliter ẽ q̄ntitate maior ⁊ v̄tute dignior

Ideo de eius cursu a quo nobis dies ⁊ anni distinguũtur aliqua speciali
ter dicere utile videtur. ¶ Sciendũ est igitur ꝙ licet omnes planete mo
tu proprio circuiant sub zodiaco Tamen oẽs declinant a via Solis si
cut declinat zodiacus ab equinoxiali licet non tantũ. Sol vero medius
planetarũ quasi rex in medio regni recte facit viã suam per mediũ latitu
dinis zodiaci Itaqꝫ eius centrum describit lineam diuidentẽ latitudinem
zodiaci per duas partes equales que via dicitur ecliptica quia nõ potest
esse eclipsis Solis vel Lune nisi quãdo Luna est in hac via vel prope.
Licet ergo Sol motu cõmuni quo mouetur cũ aliis speris ⁊ planetis cir
cuiendo terram faciat diem naturalem qui .xxiiii. horas continet. Tamẽ
motu proprio per dictam lineã eclipticã sub zodiaco quolibet die natu
rali ptransẽdo fere unũ gradũ peragrato toto zodiaco facit annũ sola
rem. Qui ultra tricẽtos sexaginta dies quibus non plene complent gra
dus zodiaci continet quinqꝫ dies ⁊ fere sex horas ¶ Adhuc autem Sol
motu suo facit dies aliquos inequales Pro cuius intelligẽtia sciendũ ẽ
ꝙ duo sunt modi orizontis. unus rectus. unus obliquus. Illi habent ori
zontem rectũ qui habitãt sub equinoxiali. ⁊ sub eo habent zenith capitis/
quorũ orizon intersecat et recte diuidit equinoxialẽ ad angulos equales
⁊ sunt duo poli mũdi in suo orizonte. taliter ꝙ nullus polorũ est eis eleua
tus vel depressus. Sed alii qui alibi habitant ꝙ̃ sub equinoxiali habent
orizontẽ obliquũ quia eorũ orizon intersecat ⁊ diuidit equinoxialẽ obli
que ⁊ non ad angulos equales. ⁊ semper eis apparet unus polus mundi
eleuatus super eorũ orizontẽ. ⁊ alter est sub eis depressus plus vel minus
secundum diuersas habitationes. Item quãto unus polus ẽ magis eleua
tus/tanto orizon est magis obliquus ⁊ alter plus depressus sub orizõte
Et est regula generalis ꝙ quãtum polus est eleuatus super orizõtem/ tanta
est distantia inter zenith ⁊ equinoxialẽ. ¶ Item ymaginandũ est ꝙ Sol
motu proprio quolibet die naturali describit quasi unum circulũ. ⁊ di
co quasi/quia non plene facit circulũ licet modicum deficiat Nã Sol nõ
plene reuertitur ad eundẽ punctũ meridiani a quo incepit sed modicũ al
tius vel bassius. Et hii circuli vocantur paralelli. ⁊ sunt tres soli signati
in spera materiali quia sunt principaliores. scilicet duo tropici ⁊ equino
xialis. ¶ Horum ergo circulorum pars que est supra orizontẽ uocatur ar
cus diei vel diurnus quia quãdiu ibi est Sol tunc dies est qui dicitur dies
artificialis. ⁊ alia pars que est sub orizonte vocatur arcus nocturnus.
¶ Et ideo quanto maior pars alicuius horum circulorum est supra ori
zontem tanto est dies artificialis longior et nox breuior ⁊ econtra. ¶
¶ Ex quibus omnibus clare patet ꝙ cum orizon rectus diuidat omnes
huiusmodi circulos recte per mediũ necesse est ꝙ omnes illi qui habitãt
sub tali orizonte scilicet sub equinoxiali. omni tempore habeant diem ar
tificialem ⁊ noctem equales ¶ Item patet ꝙ cum orizon obliquus non

possit diuidere eq̄noxialē nisi ī duas medietates ⁊ ī certis pūctis bisī anno .s. vna vice in ītroitu Arietis · ⁊ alia ī introitu Libre · necesse ē ꝙ tunc sit eq̄noxiū · ⁊ ꝙ dies ⁊ noctes sint eq̄les p totū mūdū. ¶ Itē pȝ ꝙ cū oīs paralelli supradicti excepto eq̄noxiali diuidāt ab orizōte obliquo ī ptes ineq̄les ⁊ q̄nto orizon ē obliq̄or tāto sūt hee īequaliores Ideo ōni tpe nisi bis ī āno ī duob⁹ pūctis p̄dictis dies ⁊ noctes sunt ineq̄les · Et q̄nto orizon ē obliq̄or / tāto maior ē drīa · Et pp ter hoc ī Suescia dies sunt plixiores ī estate ⁊ breuiores ī hyeme q̄ȝ ī Frācia. ⁊ pl⁹ in Frācia q̄ȝ ī Hierusalem. ⁊ ita ī diuersis regionib⁹ / scd̄m ꝙ orizon ē eis pl⁹ ꝉ min⁹ obliqu⁹ Ex p̄missis ergo pȝ cā īequalitatis dieꝝ artificialiū. sȝ de ineq̄litate dieꝝ naturaliū maior ē difficꝉtas quā ⁊ plures alias altiori spectatōi reseruo

¶ Quartū capitulū de quatuor elemētis ⁊ eoꝝ situ

Postq̄ȝ aliq̄liter tractatum ē de celo iā ad ea q̄ sub ipso sunt nostra descēdat ꝯsideratio Igit̄ post sperā Lune ponūt philosophi īmediate sperā ignis · q̄ ibi ē purissim⁹ ⁊ propter suā raritatē īuisibilis. q̄ꝛ q̄ȝtuȝ aq̄ ē clarior terra / ⁊ aer aq̄ / ita ille ignis ē rarior ⁊ clarior aere · ⁊ tm̄ vel pl⁹ ē celū rari⁹ ꝉ clari⁹ igne / exceptis stellis q̄ sunt ptes celi spissiores. et ideo stelle sunt lucide ⁊ visibiles. ¶ Postea ē spera aeris q̄ claudit aquā ⁊ terrā. Que diuidit̄ in tres regiones. Quaꝝ vna ē supma iuxta ignem vbi nō sunt vēti / pluuie / tonitrua / nec tales ipressiones ⁊ vsq̄ȝ ad illā dicuntur attigere quidā mōtes sicut Olimp⁹ · Et dicit Aristotiles ꝙ ibi apparēt ⁊ fiūt stelle comate · ⁊ ꝙ spera ignis ⁊ illa supma regio aeris cū illꝭ comatis q̄n fiūt simul mouent̄ cū celo de oriēte ī occidēs. Media autem regio ē vbi sunt nubes ⁊ fiūt ibi varie imp̄ssiones. q̄ꝛ illa semp ē frigida · Alia ē regio īferior vbi habitāt aues ⁊ bestie · ¶ Deīde sequit̄ aq̄ ⁊ terra. Nā aq̄ nō circūdat totā terrā sȝ partē vnā dimittit discoptā p aīalium habitatione · q̄ꝛ vna pars terre ē min⁹ grauis ⁊ pōderosa q̄ȝ alia. ⁊ ideo illa ē altior / ⁊ a cētro mūdi magis eleuata · Residuū vero p̄ter īsulas ē totum coopertū aquis scd̄m cōem phōrum opinionē · Terra igit̄ tamq̄ȝ elementum grau⁹ ē in cētro seu medio mūdi Ita ꝙ cētrum terre seu centruȝ grauitatis ipsi⁹ · Vel scd̄m aliquos centrū grauitatis terre sit ⁊ aq̄ ē centrum mūdi. Et lȝ ī terra sint mōtes ⁊ valles propter q̄d nō est pfecte rotunda / tn̄ ipsa valde tēdit ad rotūditatē Ideo eclipsis Lune q̄ causat̄ p umbrā terre apparet rotūda. vn̄ dicūt terrā eē rotundā quia rotunditati (pximā

¶ De quātitate terre ⁊ eius mensuratione Ca · v ·

Supposita rotūditate terre ad mēsurandū ei⁹ q̄ntitatē p̄supponēdū ē ꝙ eūdo de una pte terre lōge in aliam apparet alia ⁊ alia pars celi ⁊ variat̄ orizon · Et si q̄s iret de sep tētrione recte vs⁹ meridiē pol⁹ artic⁹ esset ei cōtinue min⁹ eleuat⁹. ⁊ si ecōtra eēt ei pl⁹ eleuat⁹. ⁊ idō si iret recte vs⁹ meridiē sub uno meridiano tantuȝ ꝙ polus articus minus eleuaretur

positis falsis propositionibus sequitur error in supputando: Etc

sup orizōtem per duodecimā ptē meridiani/ipse trāsiuisset duodecimam partē circuit9 terre. Et si iret tm̄ φ pol9 ei min9 eleuaret vno gradu/ ipse tūc trāsisset vnū gradū circuit9 terre. ⁊ eēnt i ei9 circuitu .ccc.lx. tales portiones. Per hūc ergo modū inuēta fuit mēsura terre/ q2 eleuatio vni9 poli vel vni9 stelle facilr̄ inuenit̄ p astrolabiū uel q̄drantē. Modo sic ē inuētū p experiētiā φ si q̄s iret vs9 septētrionē tm̄ φ pol9 ei eleuaret̄ magis vno gradu vel recte ad meridiē tm̄ φ minus eleuaret̄ vno gradu ipse pertrāsisset de terra septigenta stadia. Et ideo scd̄m actorē de spera oportet r̄plicare ⁊ multiplicare hūc numerū p .ccc.lx. ⁊ per cōsequēs sic habebim9 φ ī toto circuitu terre sunt ducenta quinq̄ginta duo milia stadiorꝫ q̄ valent quindeci milia septingēta ⁊ quiquagita spacia leucarꝫ. Nā vna leuca valet duo miliaria. Miliare uero .viii. stadia. vnū stadiū cētum vigitiquinqꝫ pass9. vnus pass9 quiqꝫ pedes. vn9 aūt pes q̄tuor palmas. ⁊ vna palma q̄tuor digitos. Vn̄ pꝫ φ q̄ posset circuire totā terram ⁊ ire qualibet die decē leucas ipse faceret totū circuitū i mille quigentis septuaginta diebus. q valēt ānos q̄tuor ⁊ sexdecim septimanas cū duob9 dieb9. Habita vero q̄titate circuit9 terre. Reg̃la data ē qua scit̄ q̄titas dyametri ei9 q2 si remoueat̄ a circ̃lo vicesimascd̄a pars ipsi9 ⁊ residuū diuidat̄ i tres partes vna illarꝫ terciarꝫ facit circuli dyametrū. Et sic habꝫ octingēta milia cētum octuagita ⁊ vnū stadia ⁊ semis cū tercia vni9 stadii q̄ valent duo milia quingētaquiqꝫ leucas cum dimidia ⁊ tribus stadiis. Huius autem rei cognitio licet nō sit cum ōnimoda precisione tn̄ cum nō habeat defectum nōbilem valde pulcra ē ⁊ vtilis. Et maxime q2 Ptolomeus et alii sapiētes p q̄titatē terre pbauerūt q̄titatē corporꝫ stellarꝫ. Et p q̄titatem dimidii dyametri terre pbauerunt longitudinē stellarum a cuspide terre. Sꝫ has q̄titates describere non ē presentis speculationis. Hic tamen notare sufficiat φ Sol q̄libet alia stella multo maior ē. Et vt q̄dam dicūt magnitudo corporis ei9 ē plusqꝫ cēties sexagesies sexies equalis terre. Licet aliqui vt Ysidor9 dixerūt solum eum octies maiorē terra. Post quē maiores sunt aliq̄ stelle fixe. Ille .s. q̄ sunt i prima magnitudie Post q̄s maior ē Jupiter. postea Saturn9 deide reliq̄ stelle fixe secundū grad9 suos vsqꝫ ad eas q̄ sunt in sexta magnitudie. deinde Mars. postea Ven9. deinde Luna. postremo Mercuri9. Et q̄libet harꝫ stellarꝫ exceptis vltimis trib9 nōbiliter maior ē terra. Ille aūt tres minores sunt ea. vnd̄ pꝫ φ inter ōnes stellas visū pceptibiles ille tres sunt minores. q2 omnes alie tota terra dicunt̄ eē maiores. Et illarꝫ q̄ sunt in prima magnitudine q̄libet ē circiter cēties ⁊ septies equalis terre. Et earū q̄ sunt in sexta magnitudie q̄libꝫ ē eq̄lis terre deciesocties. Ex quo etiā pꝫ φ merito dn̄t phi φ magitudo terre ē velut pūctus respectu magnitudinis celi.

Sextū capitulū de diuisione totius terre

Terra proporcionabiliter diuidit̄ sicut celum in quatuor quartas

versus astrolabyum et quadrantis

Istud genus mensure fallit

Actor spere

Circuitus terre

Circuitus terre

in quanto tempore posset ...

quantum leuca, stadium, miliare et passus.

Mensure quibus libri mittor sunt non cognoscunt:

probatio corporum stellarum per quantitatem terre

quantitas solis

Ordo mensurarum apud nos qui in anglia fit sic habet: Quatuor grana tordii maturi per longitudinem faciunt pollicem et duodecim pollices faciunt pedem et si quatuor pollices faciunt pallmam tunc tres pallme faciunt pedem et non quatuor pallme / ut supra supponitur / duo pedes faciunt ulnam semiulna facit cubitum: duo ulne faciunt passum: pass... cum dimidio facit castam: ... faciunt perticam / quadraginta pertice faciunt stadium: duodecim stadia faciunt milliare // et alii volunt quod octo huiusmodi sta... faciunt milliare / quod est mylle passus // Et sic computando octo stadia ad mil... duo miliaria faciunt leucam // et computando ... stadia ad mylliare tria milliaria faciunt ... leucam more Germanorum et navigantium apud nos qui supputant vel estim... leucam continere tria milliaria Etc

per duos coluros ꝛ equinoxialem . Et illi circuli in terra similiter diui duntur per gradus ꝛ minuta Ita ꝙ ambitus totus est tricentorum sexa ginta graduum. ꝛ quarta pars nonaginta graduum ¶ Similiter terra proporcionaliter sicut celum diuiditur per quatuor circulos minores in quinqȝ partes ĩequales. s. per duos circulos articũ ꝛ antarticũ. ꝛ per du os tropicos. Et vocantur quinqȝ zone proporcionaliter in terra sicut in celo qꝛ illis zonis correspõdent ĩ terra certe plage seu regiones ¶ Pria est inter polũ articũ ꝛ circulũ articũ ¶ Scda inter circulũ articũ ꝛ tropicũ estiualẽ. Tercia iter tropicũ estiualẽ ꝛ tropicũ hyemalẽ. Quarta iter tro picum hyemalẽ ꝛ circulũ antarticũ. Quinta inter circulũ ãtarticum ꝛ po lum antarticũ. Est autẽ distãtia zonaꝝ istaꝝ ĩequalis. qꝛ distãtia poli zodiaci a polo mũdi ẽ vigītriũ graduũ. ꝛ quinqꝫgintavni⁹ minutoruȝ. Maxima aũt Solis declinatio ẽ eadẽ cũ distãtia poli zodiaci a polo mũ di. Arcus vero itercept⁹ iter maximã Solis declinatõem. ꝛ poluȝ zodiaci est quadragintaduoꝝ graduũ ꝛ decẽ et octo minutoꝝ. Haꝝ autẽ zona rum seu regionũ terre prima ꝛ vltima scdm aliquos qꝛ sunt nimis lõge a Sole. sunt inhabitabiles propter nimiũ frigus. Tercia vero q̃ ẽ media est sub via Solis ꝛ nimis ꝓpe eũ. Ideo vocatur zona torrida. ꝛ dicit in habitabilis propter nimiũ calorẽ. Alie due. s. scda ꝛ q̃rta/ nec nimis ap propinquãt Soli. nec nimis elõgantur ab eo Ideo sunt temperate in cali ditate ꝛ frigiditate. quare scdm hãc ↄsideratõeȝ eẽnt babitabiles nisi aliud obstaret impedimentũ. Et ĩ hac diuisione terre vocaui primã zonaȝ. illam que ẽ versus polũ articũ que nobis semp apparet. Licȝ Aristotiles assignãdo dĩas positionis ĩ celo dicat polũ antarticũ eẽ sursum mundi. Et secundum banc consideratioñeȝ nos essem⁹ in bassa ꝛ sinistra mundi parte qꝛ babitamus ṽsus occidentẽ ꝛ versus polum articuȝ ¶ Sȝ si cõsi deremus motũ ꝓpriuȝ/ qui ẽ scdm zodiacũ q̃ in ↄtrariũ mot⁹ raptus si cut dictũ ẽ pol⁹ artic⁹ ẽ sursuȝ. qꝛ forte iste mot⁹ ẽ nobilior ꝛ spere q̃ sic mouent̃ nobiliores ꝛ maior multitudo stellaꝝ nobiliũ ẽ in illa medieta te celi q̃ ẽ vers⁹ polũ articũ saltẽ q̄tuȝ ad illã medietatẽ q̃ nobis apparet ꝛ scdȝ boc nos eẽmus ĩ supiori parte ꝛ nobiliori ꝛ ad dextraȝ et esset pri ma zona versus polum articum.

¶ De varietate opinionum circa habitationẽ terre. Ca. vii.

De habitatione p̃dictaꝝ plagaꝝ terre sunt opiniones varie Naȝ vt tactũ ẽ quidã dicũt ꝙ tercia plaga ẽ ĩbabitabilis. sȝ alii dicũt ↄtra rium ꝛ ꝙ ẽ multũ tẽperata spãliter ṽsus mediũ sub equinoxiali. ꝛ bec fu it opĩo Auicẽne. Pro q̃ sunt aliq̃ rõnes p q̃s suadet̃ ꝙ calor q̃ ẽ ibi ꝓp ter propinquitatẽ Solis propter alias causas potest tẽperari / ymo di cũt aliq̃ ꝙ ibi ṽs⁹ orientẽ ĩ uno mõte ẽ paradis⁹ terrestris. De q̃rta autem plaga que ẽ inter tropicũ hyemalẽ/ ꝛ circulũ antarticum sicut p̃tactũ ẽ di cunt aliqui ꝙ ita ẽ tẽperata ꝛ bene habitabilis sicut hec scda ĩ qua sum⁹

160 gradus

quinqȝ zone

15

torrida zona

sinistra et dextra

sub equinoxio

paradisus

antipodes

Et ideo dicunt q ibi sunt antipodes qui possunt habere regiones & habi tationes sicut nos & habēt yemem quādo nos habem9 estatē & ecōtra Et ver quādo nos habem9 autūnum & ecōtra sed non est accessus inter nos & eos q2 oportet trāsire p torridā zonā & specialiter sub tropicis. Secun dum hāc opinionē ista gēs nō habuisset noticiā pdicationis xpi & aplo rum otra illud In omnē terrā exiuit son9 eoꝝ. Ideo hāc opinionez repro bat Augustin9 in. xvi. de ciuitate dei. Quā quidā reputāt quasi vnuz fig mentū fabulosum Et dicūt q illa qrta plaga p maiori parte coopta est aquis. Et ad hoc idducūt rōnes satis pbabiles. Et iter alias vnā faciunt rōnem ex qua cōdicionaliter ocludit q licet illa plaga modo sit ibabita bilis. tamē si aux Solis moueat cētum ānis vno gradu vl circiter vt ali qui dicūt aliqn erit otrariū si mund9 tam diu duret q2 nostra pars erit distēperata & male habitabilis. & illa quarta plaga fieret tēperata et ha bitabilis si esset discoopta aquis. sed adhuc nō habet certitudo qntuz mo ueatur aux Solis Ideo hec osideratio non ē certa. In hac igit opinio num varietate ymaginarias rōnes hinc & inde apparētes nō recito/q2 i his reb9 nō tam ymaginationib9 q experiētiis & pbabilib9 historiis re puto certitudialiter adherēdum. Quicqd tn sit de veritate huiusmōi opi nionum tn satis expedit notare habitudinē Solis ad regiones illaꝝ pla garum. sup quo sex oclusiones certe ponēde sunt. Prima ē q illi qui ha bitarent sub equinoxiali sicut supra tactū ē/haberēt ōni tēpore dies & noc tes equales. & trāsiret Sol bis in āno super eorum capita. s. qn trāsiret p equinoxialē. Et esset eis p mediū anni vers9 polū articum & per aliud mediū vsus antarticum & nos semp cuz habem9 vsus vnā partē. Et ideo ipsi eodem anno haberent duas hyemes sine magno frigore. s. vnam qn nos habemus hyemē. & aliam quando habemus estatem. Similiter habe rent duas estates vnam in Marcio quando habemus ver. aliam i Sep tembri quando habemus autumnum. & ista potest ymaginari vna causa temperamenti illius loci. Secunda conclusio est/ q illi qui habitarent sub tropico estatis haberent Solē super capita ipsorum die solstitii esti ualis in meridie. Tercia est q illi qui eēnt inter tropicum estatis & cir culum articum haberent dies longiores in estate q noctes. quanto plus distarent ab equinoxiali/& breuiores in hyeme. & nunq haberent Solez super capita nec versus septētrionem. Quarta conclusio est q illi qui essent sub circulo artico quando Sol esset in solstitio estatis & in cōtrari um meridiei tangeret eorum orizontem & non occideret eis. & sic non ha berent noctem in illa die naturali. Similiter quando Sol esset i solstitio hyemis / esset vna dies naturalis. In qua non oriretur eis Sol. & eis esset nox continua. Quinta est q illi qui essent inter circuluz & polū ar ticum haberent plures dies naturales in estate sine nocte. & quāto plus appropinquant ad polum tanto dies artificiales estatis sunt longiores

daux solis

⁊ durat vnus dies in vno loco per vnū mēsem In alio per duos In alio per tres vel plꝰ. ⁊ ꝓporcionaliter est lōgior illa nox hyemis. ¶ Sexta ē ꝙ illi qui habitarēt recte sub polo haberēt per mediū āni Solē sup orizōtem ⁊ ↄtinuū diē ⁊ per aliud dimidiū cōtinuam noctē Et ita si vocemus diē totū tēpus quo Sol ē super orizontē nō haberēt toto āno nisi vnum diem ⁊ noctē. Et sicut dictū est de ista medietate terre que ē versꝰ poluʒ articū silr̄ itelligendū est de alia medietate vsus ātarticū ⁊ habitatoribus eiꝰ Et hec ōnia sine alia ꝓbatione exēplariter patēt ī spa materiali.

De quantitate terre habitabilis ¶ Capitulū octauū

AD inuestigandū quātitatem habitationis terre itelligendū est ꝙ habitatio dupliciter ↄsiderat̄. Vno mō respectu celi. s. q̄ntuʒ propter Solē pōt habitari/ ⁊ q̄ꝫtum nō. ⁊ de hoc superiꝰ generaliter ē satis dictū Alio mō ↄsiderat̄ respectu aque. s. q̄ꝫtum aq̄ ipediat. ⁊ de hoc nūc ē cōsideranduʒ. De quo varie sunt opiniones sapientū. Nā Ptholomeꝰ libro de dispōne spere. vult ꝙ fere sexta pars terre ē habitabilis propter aquā. ⁊ totū residuū ē coopertū aq̄. Et ita ī Algamesti libro. ii. ponit ꝙ habitatio nota nō ē nisi in quarta terre. s. in qua habitamꝰ Cuiꝰ lōgitudo ē ab oriēte ī occidēs. ⁊ ē medietas eq̄noxialis Et eiꝰ latitudo ē ab equinoxiali ī polū. ⁊ est q̄rta coluri. Sʒ Aristotiles in fine libri celi ⁊ mūdi. vult ꝙ plꝰ habitet̄ q̄ꝫ quarta. Et Auerroys hoc cōfirmat Et dicit Aristotiles ꝙ mare paruū est iter finē Hyspanie a pte occidētis/ ⁊ iter principiū Indie a parte orientis. Et nō loquit̄ de Hyspania citeriori/ q̄ nūc Hyspania cōmuniter nominatur. sed de Hyspania vlteriori que nunc Africa dicitur. de qua certi auctores loquuntur. vt Plinius Orosius ⁊ Ysidorus. In super Seneca libro quinto naturalium dicit ꝙ mare est nauigabile ī paucis diebus si ventus sit conueniens. Et Plinius docet in naturalibus libro secūdo. ꝙ nauigatum est a sinu Arabico vsqꝫ ad gades Herculis nō multum magno tempore. vnde ex hiis ⁊ multis aliis rationibꝰ de quibus magis tangam cum loquar de Oceano cōcludunt aliqui apparēter ꝙ mare non ē tantuʒ ꝙ possit cooperire tres quartas terre. Accedit ad hoc auctoritas Esdre libro suo quarto. dicentis ꝙ sex partes terre sunt habitatē ⁊ septima est cooperta aquis. cuius libri auctoritateʒ sancti habuerūt in reuerētia. ⁊ veritates sacras per eum confirmarunt. Et ideo videt̄ ꝙ licet habitatio nota Ptholomeo et eius sequacibus sit coartata īfra q̄rtam vnam plus tamen est habitabile. Et Aristotiles circa hoc plus potuit nosse auxilio Alexandri. Et Seneca auxilio Neronis. qui ad inuestigādum dubia huius mundi fuerunt solliciti. Sicut de Alexandro testātur Plinius libro octauo. et etiam Solinus. Et de Nerone narrat Seneca libro de naturalibꝰ. Vn̄ illis magis videt̄ credendū q̄ꝫ Ptholomeo vl̄ etiam q̄ꝫ Albategni q̄ adhuc minꝰ pōit eē habitabile. videlʒ solū duodecimā ptem. sʒ deficit in ꝓbatiōe sicut possem ostēdi/ sed breuitatis causa transeo

quia etiā huius rei declaratio magis patebit ex sequētibus. ¶ Ex premiſ
ſis igitur et ex dicēdis inferius apparet ꝙ terra habitabilis non ē rotun
da ad modum circuli ſicut dicit Ariſtotiles / ſed eſt velut quarta ſuperfici
ei vnius ſpere. tuius quarte due partes aliꝗ̄tulū extreme reſcinduntur.
ſcilicet ille que nō habitantur propter nimium calorē / aut nimiū frigus
Et non poteſt hoc ita cōuenienter figurari in plano ſicut in ſperico

¶ De diuiſiōe terre habitabilis ꝑ climata ſcḋꝫ aſtronomos Ca. ix.

Licet vltra quartā ꝓdictam in qua habitamꝯ magna ſit habitatio /
vt aliqualiter tactum ē ⁊ magis infra patebit. tamē principalis ha
bitatio nota ē in hac quarta Jdeo circa illius diuiſionē magis inſiſtunt
aſtrologi. Vnde Ptholomeus eam diuidit per. xxvi. lineas equidiſtātes
ab equinoxiali ⁊ que procedūt de oriēte in occidēs ¶ Prima eſt ſub equi
noxiali vbi ſemper dies artificialis ē. xii. horarum. Sed Ptholomeꝯ nō
dicit ꝙ ibi habitēt gētes. Scḋa trāſit vbi dies lōgior eſt. xii. horarū ⁊
vnius quarte. Tercia vbi dies ē. xii. horaꝝ ⁊ duarū quartaꝝ. i. dimi
die hore Quarta vbi ē. xii. horaꝝ ⁊ triū quartarum. ⁊ ſic ſemper accreſcē
do in qualibet linea quartā vnius hore vſqꝫ ad. xxvi. lineā. vbi dies eſt
xviii. horaꝝ ⁊ dimidie quam dicit eſſe in minori Britānia. Hoc eſt forte
in Scotia vel aliqua Jnſula Et adhuc ponit Ptholomeꝯ habitationem
verſus ſeptētrionem ſed illa non eſt cōtinua ſicut notat in ſuo quadrip
tito. qꝛ ſicut dicit Haly ibi ſunt plura loca inhabitabilia propter nimi
am frigiditatē. Sed Albumazar ⁊ Alfraganus aliiqꝫ plures aſtrologi
aliter diuidūt terram habitabilē ſcilicꝫ per ſeptē climata diſtincta ꝑ octo
lineas equidiſtātes ab equinoxiali Et vocant clima ſpaciū terre in quo
dies prolixior excedit per dimidiā horā / diem prolixiorē alteriꝯ partis
terre vel exceditur ab eodē. Et licet naturalior ⁊ verior diſtinctio eſſet pe
nes quartā partē hore ſcḋm priorē diuiſionē tn̄ qꝛ iſte partes ſunt par
ue Jdeo alii cōſiderauerunt maiores ⁊ cōiunxerunt in vno climate duas
illaꝝ excludendo aliquas partes illaꝝ extremas. et hec diuiſio ē famoſi
or ¶ Primum clima vocāt dyameroes a dya quod ē de. ⁊ Meroes ciui
tas quaſi a Meroe ciuitate denominatū. Vel vt quidam dicunt ab vna
inſula que eſt in fluuio Nili que dicitur Meroe ¶ Secundū dyaſienes
ab vna alia Jnſula Nili vel ciuitate ibi exiſtēte que dicit̄ Syene. Terci
um dialexandrios quia ibi eſt ciuitas Alexādrie. Quartū dyarodes qꝛ
in eo eſt inſula Rhodi. vbi ſicut quidā dicunt ſunt etiā Damaſcꝯ ⁊ Hie
ruſalem A quibus tamen non denominatur clima qꝛ forte tunc nō erāt
ita famoſe. ¶ Sed alii melius ponunt has ciuitates in tercio climate pro
pe quartū. ¶ Quintum dyaromes quia ibi ē Roma ¶ Sextum dyaboriſ
tenes a quodā fluuio ſic denominatum. vel vt quidā dicunt a vēto Bo
rea ¶ Septimum dyaripheos a montibus ripheis ſic dictum vbi ē terra
valde frigida ¶ Aliter autem iſta climata Yſidorus nominat in libro

ethymologiaꝝ Primum est Merois Scdm Synois Terciū Cathacoras
id est Africa. Quartū Rhodus. Quintū Ellespont⁹. Sextum Mesopontū
Septimum Brustenus. Hec autē climata attribuunt astronomi septē pla
netis. Unde dicit Albumazar ꝙ secundū philosophos persaꝝ primuꝫ at
tribuitur Saturno q² ibi habet aliquod dominiū seu influentiā specialem
Secundū Joui. ⁊ ita de aliis secundū ordinē planetaꝝ. Sed scdm Gre
cos primū attribuit᷑ Saturno. Secundū Soli. Terciū Mercurio. Quar
tum Joui. Quintum Veneri. Sextū Lune. Septimuꝫ Marti. Vñ ex hac
opinionum varietate patet q̃ exigua sit certitudo de hui⁹ rei veritate.

¶ De lōgitudine ac latitudine climatū. ¶ Caplm Decimum

Quodlibet clima magis habet de lōgitudine q̃ de latitudine q² lōgi
tudo est procedēdo de oriēte in occidēs Et latitudo de meridie i sep
tentrionem. Primum ergo clima secundū astrologos cōtinet in longitu
dine medietatē circuitus terre queꝫ aliqui mēsurant per stadia vt supra
dictum est. Sed Alfraganus ⁊ aliqui alii mensurāt per miliaria. ⁊ dicūt
ꝙ quilibet grad⁹ circuitus terre habet quinquagintasex miliaria ⁊ duas
tercias vnius. ⁊ sic habet totus circuitus .xx. milia ⁊ .CCCC. miliaria. et
esset medietas decē milia ⁊ ducēta miliaria que valerēt quinqꝫ milia ⁊ cē
tum leucarū. cōputando pro duobus miliarib⁹ leucā vnam. Et fere tāta
est longitudo primi climatis. Secundū vero breuius primo ⁊ terciuꝫ se
cundo. ⁊ sic deinceps descendēdo versus septētrionem. Sed actores non
ponunt certitudinē mensure lōgitudinis ipsorum Et hec lōgitudo clima
tum per aspectū ad eclipsim Lune inuēta est. Latitudo autē climatum ē
procedēdo de meridie in septētrionē. Et principiū primi climatis ē citra
equinoxialē duodecim gradib⁹ cū aliquibus minutis que valēt secundū
Alfraganū septingēta ⁊ duodecim miliaria cū dimidio. que valent tricen
tas quinquagintasex leucas cū vna quarta. Medium autē primi clima
tis ē vbi maioris diei prolixitas ē .xiii. horaꝝ et vbi eleuatur polus mū
di articus supra circulū emisperii. sexdecim gradib⁹. Cuius initiū est vbi
diei prolixitas ē duodecim horaꝝ ⁊ dimidie ⁊ quarte partis vni⁹ hore
⁊ vbi eleuatur polus .xii. gradib⁹ ⁊ dimidio ⁊ quarta vnius. Et exten
ditur eius latitudo vsqꝫ ad locū vbi longitudo prolixioris diei est .xiii.
horarum ⁊ quarte vnius hore. ⁊ eleuatur polus .xx. gradib⁹ ⁊ dimidio.
Et est spaciū terre cōtinens quadringēta ⁊ xl. miliaria secundū actoreꝫ
de spera. Sed ipse in hoc non bene concordat secū in mensura quā supra
de circuitu terre posuit per stadia. Si ita sit vt ipse ponit ꝙ octo stadia
valent vnū miliare / quia sic latitudo primi climatis esset circiter sexcēto
rum ⁊ quindecim miliarioꝝ que ē maior q̃ illa supradicta quā ipse con
cordādo cū Alfragano cuius mensuratio videt᷑ aliquibus melior. vnde se
cundum hāc mensurā quilibet gradus circuitus terre haberet solū quinq̃
gintasex miliaria ⁊ duas tercias vt dictuꝫ ē / quare secundū hoc circuit⁹

Alfragani mensura aliquibus videtur melior:
quam aliorum actorum qui in hoc libro citantur

actor de spera an hic sentit de sacrobosco

milliare valet hic xij stadia et vltra

milliare vnum istius valet vnum cum dimidio

Leuca vnum miliarium more Romanorum :

miliare octo stadiorum et miliare xij stadio rum non concordant in mensura.

parisius est omnediotas septimi climatis

terre non esset tant⁹ sicut supra dictũ est sequendo actorem de spera. vel ad concordandum eum cum alio. Dicendum ẽ ꝙ secundum eum miliaria ⁊ leuce sicut plures numero ita sunt minores quantitate. ⁊ ꝙ hic vnum miliare valet de aliis. xii. stadia ⁊. xliiii. passus cũ dimidio pede ⁊ modicum plus. Quod debet insensibile reputari. ⁊ sic vnũ miliare cõtinet de aliis vnum cum dimidio/ ⁊ circiter vicesima secunda parte vnius. Ex hiis ergo cõcludo ꝙ primum clima habet. vii. gradus. xlv. minuta. qui valẽt ducentas ⁊ viginti leucas latitudinis. Secundũ habet septẽ gradus q̃ valent ducentas leucas. Terciũ habet sex gradus ⁊ decẽ minuta q̃ sunt centum septuagintaquinq; leuce. Quartũ habet quinq; gradus ⁊ xx. minuta qui valẽt centũ quinquagita leucas. Quintũ est quatuor graduũ cum dimidio qui sunt cẽtum xxvii. leuce cum dimidia. Sextũ habet tres gradus ⁊ xlv. minuta qui valent centũ quinq; leucas. Septimum habet tres grad⁹ ⁊ xv. minuta qui sunt nonagita due leuce cũ dimidia. Et sic latitudo õnium climatũ simul est trigintaseptem graduum. ⁊ quadragintaquinq; minutoꝝ qui valẽt mille septuaginta leucas. Et hec mẽsura latitudinis climatum inuẽta fuit per cõsiderationẽ eleuationis poli vel alicuius stelle in diuersis locis sicut etiã inuentus fuit circuitus totius terre ¶ Medium autem secundi climatis habet diem. xiii. horaꝝ ⁊ dimidie vbi eleuat᷑ polus. xxiiii. gradibus ⁊ quarta vnius. Medium tercii habet diem. xiiii. horaꝝ vbi eleuat᷑ polus. xxx. gradib⁹ ⁊ dimidio. ⁊ quarta vnius. Medium quarti habet diẽ. xiiii. horaꝝ ⁊ dimidie vbi pol⁹ eleuatur xxxvi. gradib⁹ ⁊ duab⁹ quītis. Medium quīti habet diẽ. xv. horarum vbi eleuat᷑ pol⁹. xli. gradib⁹ ⁊ tercia vnius. Medium sexti hab; diem xv. horaꝝ ⁊ dimidie vbi polus eleuat᷑ quadragitaquinq; gradib⁹ ⁊ duabus quintis. Mediũ septimi hab; diem sexdeci horaꝝ ⁊ eleuat᷑ polus quadragitaocto gradib⁹ ⁊ duabus terciis. De. iiciis vero ⁊ finibus climatum ⁊ eleuatione poli ī eis remitto ad tractatum de spera ⁊ alios qui super hiis particularius tractãt. Hic autem dicere sufficiat ꝙ in fine septimi climatis maxima dies est. xvi. horarũ ⁊ quarte vnius ⁊ ibi eleuat᷑ polus quinquagita gradibus ⁊ dimidio. vnde patet ꝙ cu; Parisius eleuatur polus fere. xlix. gradibus. ibi est quasi medium septimi climatis. Et hec de climatibus sufficiant.

¶ De anteclimatibus ⁊ postclimatib⁹ ¶ Ca. vndecimũ.

Sicut patet ex predictis climata simul sumpta terminãtur per duas lineas. quarũ vna incipit primum clima. ⁊ est circa equinoxialẽ p duodecim gradus cum dimidio. ⁊ alia terminat septimum clima. Et habitationes que sunt vltra primam lineam vocant aliqui anteclimata. et que sunt vltra secundam vocant postclimata. Modo sic est ꝙ experiẽtia ⁊ auctoritate multiplici probatum est ꝙ non solum septe; climata habitantur. sed quarta terre ⁊ plures longe hominu; continet nationes. Unde

vltra primam lineam ponunt auctores plures habitationes. Nam secū dum Plinium libro secundo et quinto et sexto Et secundum Ambrosium in examerон libro quarto Sunt aliqui qui per duos dies anni sine um bra sunt in partibus meridianis eo quod Solem habentes super verticē su um vndique per circuitum illuminantur. vnde Ascii dicūtur id est sine um bra. et amphitii. id est circūumbrati. et hii sunt sub eqnoxiali. Et hec gēs secundum Plinium in India Orestes dicuntur et Menodes et Symari. Apud quos est mons Malcus nomine In quo vmbre per senos menses sic variantur. Sed adhuc vltra equinoxialem ponit Haly duas ciuita tes. quarum vna dicitur Deleyt/ cuius longitudo est centum vigintidu orum graduum/ et latitudo trium. Et alia dicitur Baraya. cujus longi tudo est centum vigintiquinque graduū/ et latitudo trium. Adhuc autem quod plus est inuenimus secundū Plinium habitationem esse sub Capri corni tropico et vltra. Nā regio Pathalis insula dicitur habens portuz celeberrimum vbi vmbre solum in meridie cadunt/ ergo habitatores eius habent semper Solem ad Aquilonem. Et idem refert libro sexto de insu la Taprobane de qua homines cum Romam venissent Claudii principa tu mirati sunt quod vmbre eorum cadebant in Aquilonē et sola meridie orie batur. Et est ad oppositum Indie versus orientem secundum Albateg ni. de qua postea plenius dicam. Insuper Ptholomeus in libro de dis positione spere ponit quod natura exigit vt sint duo genera Ethyopū sub duobus tropicis. Nec obstat secundū aliquos naturalis celi dispositio que propter Solis propinquitatē facere videretur locum inhabitabilem propter calorem. Nam propter alias dispositiones locorum vt prop ter altitudinem montium prohibentiū calorez aut propter alias causas possunt ibi esse loca habitabilia maxime in locis subterraneis quādo Sol est citra oppositum augis. Et sic potest Plinius saluari de habitantibus sub tropico Capricorni. de quibus potuit certificari per eos qui venerūt Romam de Taprobane insula. et per eos qui de Roma ad eos missi sunt. Licet autem locus vltra tropicum Capricorni secundum aliquos sit op time habitationis. quia secundū Aristotilem et Auerroim libro celi et mū di ibi est superior et nobilior pars in mundo. propter quod est aliquorū opinio quod ibi sit paradisus terrestris. tamen non inuenimus apud aliquē actorem terram illā describi. Quantum vero habitetur versus Aquilonē Plinius ostendit libro quarto per experientiā et actores varios. Naz vs que ad illum locum habitatur vbi extremi cardines mundi sunt. et vbi est dies per sex menses et nox per tantum. Et Marcianus in hoc concordat Vnde volunt quod ibi sit gens beatissima que non moritur/ nisi satietate ui te. ad quam cum venerit precipitat se alto saxo in mare. et vocantur yper borei de Europa et Arumphei in Asia. Quantum vero ad lineam que ter minat climata versus occidens. Pauca aut nulla est habitatio nisi forte

taprobana:

Paradisus:

B

alique parue insule. qꝛ ibi est maius mare quod vocatur Oceanus. Et
ibi sicut dicit Haly erāt ymagines in certis insulis. quaꝝ quelibet tene
bat signum ꝙ vltra nō erat habitatio quas posuerat Hercules. vnde vo
Gades: qua cantur gades seu columne Herculis. Et dicūt aliqui ꝙ similiter posuit
ymagines versꝰ oriens sicut Auerroys super secūdo celi ⁊ mūdi. de hiis
ymaginibus facit mentionē ⁊ dicit se eas vidisse ⁊ esse prope Hyspaniā
id est Africā vt supra tactū ē. ⁊ magis infra dicet̃ vbi tractabit̃ de mari
Oceano. Quantū autē ad lineam que terminat climata versꝰ septētrio
nem vltra eā multa ē habitatio. sicut Anglia. Scotia. Dacia. Norwegia
⁊ plures alie regiones. quaꝝ vltima secundū aliquos est insula Tyle.
Et scđm Aristotilē ⁊ Auerroim ī fine secūdi libri de celo ⁊ mūdo. Finis
terre habitabilis vsus oriēs. ⁊ finis terre habitabilis versꝰ occidens sunt
satis prope. ⁊ in intermedio ē paruū mare. quantū ad latitudinē licet per
terrā sit maius spaciū ꝗ̃ sit medietas circuitꝰ terre. Et ideo si climata se
ꝓtrahant ad finē occidētis sicut dicūt actores ⁊ non teneāt in longū ni
si medietatē circuitꝰ terre sequit̃ secundū Auerroim ꝙ climata se non ex
tendāt vsqꝫ ī finē oriētis. ⁊ ꝙ magne sunt habitationes vltra scꝫ extra cli
mata versꝰ oriēs. vnde necesse ē ꝙ climata vel eorū aliqua sunt lōgiora
ꝗ̃ ponūt astrologi. Et hec de hiis q̄ sunt extra climata breuiter dcā sūt.

¶ De locis inhabitabilibus. ¶ Caplm. xii.

Quia vero dictū est de locis habitabilibꝰ tā in climatibꝰ ꝗ̃ extra/cō
sequēter aliq̄d dicere expedit de locis inhabitabilibꝰ Ubi sciendū ē
ꝙ quēadmodū medici dicūt ꝙ ad cognoscendū naturā corporis humani
oportet ꝯsiderare ad radicē superiorē. scꝫ ad celū ⁊ eiꝰ dispositionem Ac
etiā ad radicē iferiorē. scꝫ ad ꝯplexionē ⁊ dispositionē psone. Cōsil'iter ē
in proposito ꝙ ꝗ̃tum ad habitationē terre vna cā generalis ē respectu ce
li. scꝫ moderatio seu tēperātia distātie vie Solis. Quia nimia eiꝰ distātia
vel nimia propīquitas ē causa nimii frigoris vel caloris. Sed alie pñt
esse cause speciales respectu terre Inter quas possumꝰ tres pricipaliter as
signare. que faciūt aliquā partē terre inhabitabilē. Etiā in cōuenienti So
lis distātia ⁊ infra climata. Una ē qñ illa pars ē cooperta mari vel īpe
dita aquis. Alia ē quādo illa terra ē sterilis ⁊ infructuosa vel serpentibꝰ
aut malis bestiis occupata sicut est de aliquibꝰ desertis ac montibꝰ. Ter
cia est dispositio seu figura aliquoꝝ locoꝝ seu montiū aut valliū q̄ sunt
inhabitabiles propter excessum caloris aut frigiditatis. vel qꝛ aer ē ni
mis subtilis aut nimis grossꝰ. aut propter aliquā aliā dispositionem ae
ris q̄ nō est humane nature cōueniens. Sed etiā p ꝯtrariuꝫ possibile ē ꝙ
in discōuenienti distātia Solis aliq̄s locꝰ qui ꝗ̃tum ad hoc essꝫ inhabita
bilis propter cconursum trium causaꝝ predictis tribus oppositarum es
set ad habitandum valde cōueniens. Et sic dicūt historie ꝙ mōtes Yper
borei sunt valde boni tēperamēti ⁊ habitātes ibi sunt valde lōgeui. Ado

ꝙ quandoqꝫ propter tedium vite oportet aliquos interficere · ⁊ tamen
illi montes sunt lōge extra climata versus septentrionē · Et causam hu
ius declarat Linconiensis dicens ꝙ hoc est propter figuraꝫ ⁊ dispositio Lincolniensis
nem horum montium. quia habēt superficiē versus Solem politā ⁊ cōca
uam Ideo recipiūt ⁊ retinēt cōuenienter lumē Solis ⁊ inde calorē suffici
entē. ⁊ tuent̄ habitātes a ventis terre. ⁊ ꝓpter has duas causas nō ē ibi
tantum frigꝰ. Unde patet ꝙ si cause speciales bone habitationis conueni
rent seu cōcurrerēt cū generali. videlicet ꝙ terra esset bene fertilis · ⁊ bene
situata ad Solē ⁊ cū bono aspectu celi/ tunc talis regio esset optime tēpe
rata · ⁊ verisimile ē ꝙ paradisꝰ terrestris talis sit · ⁊ forte etiā talis ē locꝰ Pardisus
quē actores vocāt insulas fortunatas. Ex premissis etiā manifestum ē
ꝙ ex parte cause generalis supradicte quatuor extremitates terre etiam
inter lineas climatū cōstitute non sunt bene habitabiles ⁊ specialiter due
extremitates quaꝝ vna ē v̄sus meridiē ⁊ alia versꝰ septētrionē · Et ido
dicūt Ptholomeꝰ ⁊ Haly ⁊ alii antiqui actores ꝙ in hiis duabꝰ extre
mitatibus sunt hoīes siluestres comedētes humanas carnes. ⁊ qui habēt Antropofagi
facies corruptas ⁊ horribiles · ⁊ causa est secundum Haly distēperantia
illarum regionū in caliditate ⁊ frigiditate. propter quam corpora sunt
inordinate cōplexionis ⁊ male ⁊ turpis cōpositionis. Ideo sunt maloꝝ
morum ⁊ siluestris cōuersationis · vnde sunt ibi gētes seu bestie ⁊ mōstra
tam horrēde figure vt vix possit discerni si sunt homines vel bestie. sicut
recitat beatus Augustinꝰ. Et Haly allegat Hermetē dicentē ꝙ in duabꝰ
extremitatibꝰ habitant mali spiritꝰ ⁊ dyaboli ac bestie maligne nocētes Mali spiritus
hominibus . Sciendum tamen est ꝙ alie due extremitates scilicet illa q̄
est versus oriens. ⁊ alia que est versus occidens non sunt ita male habi
tationis · qꝛ non sunt ita distēperate nisi inq̄tum participant cum aliis
duabus in quatuor āgulis terre habitabilis. Nam iste in aliis suis par
tibus sunt satis temperate ⁊ in conuenienti distantia Solis

De differētia locoꝝ habitabiliū Capꝉm · xiii ·

Considerādum est etiā ꝙ loca terre habitabilis alia a quatuor extre
mitatibus supradictis habent differentiā ꝯplexionū et cōditionuꝫ
secundum longitudinem ⁊ latitudinem climatum. Sed tamen est maior
differētia secundū latitudinem. Nā sicut docet Aristotiles libro politice
Illi qui plus sunt versus meridiem maioris sunt intellectus ⁊ prudētie
sed minus fortes ac minus animosi et audaces · Ideo aliis subiecti fuerūt
antiquitus Econtra vero illi qui plus habitant versus septētrionē sunt
magis audaces ⁊ minoris prudentie ⁊ fortiter custodiūt libertates suas
Et dicit ꝙ Greci sunt medii · ⁊ habent sufficientem fortitudineꝫ ⁊ pruden
tiam · vnde concludit ꝙ secundum naturam habiles sunt ad habendū sup
alios dominium qui sunt versus meridiem aut septentrioneꝫ. Sed tamē
vt experientia docuit non habuerunt diu tale dominiuꝫ. Nam translatū

b5

fuit ad romanos. Vñ credẽduȝ ē ꝙ ultra cām ꝑdictā sunt alie cause ī celo fortiores ad manutenẽduȝ dñiuȝ regale ⁊ bonā policiā sicut forte motus
dux Solis:
augis sol' ⁊ octaue spere/ quoꝝ vterq; ē ī cẽtuȝ ānis vno gradu. vl' aliq̄s aliꝯ motꝯ celi q̇ ꝑt eē cā disponēs ad bonū regimē policie l' ad tyrānidem disponẽteȝ ad diuisionē ⁊ trāslatōem dñii nūc ī vno nūc ī alio loco. Nō dico tñ ꝙ tal' motꝯ celi sit cā ad hoc necessario cogēs ſȝ qñq; vehemẽter inclinans. Dicit etiā ꝑtholomeꝯ ꝙ habitātes plꝯ vſꝯ meridiē magis habiles sūt ⁊ magis iclinati ad artes mathematicas ⁊ sciaȝ stellaꝝ. ⁊ dicit haly ꝙ sapiẽtiores fuerūt de tercio de q̄rto ⁊ quito climatibꝯ ⁊ ꝙ Aristoti. fuit de q̇nto/ ꝑtholo. vero ⁊ ꝑliniꝯ fuerūt d̓ tercio. hoc tñ nō est tenẽdū pro reg'a generalr̄ ſȝ vt ī pluribꝯ cōiter. Quantū vo ad aliā drām locoꝝ habitabiliū. s. scd̄m lōgitudinē climatū sicut iā dcm̄ ē ipa nō ē tāta nec tā nobilis sicut scd̄m latitudinē. Et de hoc dicit ꝑtholomeꝯ ꝙ illi q̇ sūt v̓sus orientem sunt fortioris cordis. ⁊ magis animū suū manifestāt. ⁊ dicit Haly ꝙ nesciūt facta sua celare ⁊ hñt maiorē potẽtiaȝ faciẽdi res mi
¶ Dextra pars
rabiles ⁊ sciẽdi astrologiā q꜠ ipi sunt ī oriẽte/ que ē dextera ps mundi et sunt magis de natura Sol' Sed ecōtra ps vſꝯ occidēs ē de natura Lune. ⁊ habitātes ī hiis ptibus sunt otẽtiosi more mulieꝝ ⁊ qñ habẽt victoriā
timiditas:
de aduersariis suis ipsi eos occidūt ⁊ hoc faciūt magis ex timiditate ani
mulierum:
mi q꜠ nimis timẽt ne se vīdicẽt si euadāt Et addit Haly ꝙ hoc ē intelligẽdum vt ī pluribꝯ q꜠ ī aliq̄bus hoībus posset otigere otrariū ſȝ hoc nō ē cōiter. ⁊ ita ē dicẽduȝ de aliis oditionibꝯ supradictis. Ex ꝑmissis pȝ ꝙ
Anglia et fran
hii q̇ sunt de ptibꝯ septẽtrionalibꝯ aut occidẽtalibꝯ sicut in frācia vel anglia nō sunt cōiter habiles naturaliter ad sciendū astrologiaȝ spāliter de iudiciis astroꝝ. Et scd̄m ꝑtholo. ī centilogio In hac sciẽtia illi modicū possunt proficere q̇ ad eā nō sunt habiles ex iclinatiōe nature. q̄re seq̄t' ꝙ scd̄m astrologiā tales ī iudiciis astroꝝ cōiter nō proficiūt. Quapropter parū dāda est eis fides maxime q̄tū ad iudicia q̄ respiciūt effectꝯ fortune. ⁊ hec sufficiāt de drā locorū ⁊ varia oditiōe habitātiuȝ ī eis q꜠ ad particularia descẽdere magis ad historiographos ptinet q̄ȝ ad phōs. quia vero hic ⁊ sepe ī hoc scripto de oriẽte ⁊ occidẽte fit mẽtio/ sciẽduȝ ē ꝙ oriens ⁊ occidēs ī diuisiōe totiꝯ terre habitabilis nō sumunt' penes orizōta seu penes fines aliciꝯ orizōtis scd̄ȝ ꝙ aliqñ dr̄ oriēs ⁊ occidēs penes ortum ⁊ occasuȝ Solis Nā ifiniti sunt orizōtes tā obliq̇ q̄ȝ recti. ⁊ sic vbiq;
verum oriens
est oriēs respectu aliciꝯ orizōtis ⁊ vbiq; occidēs. Sȝ verū oriēs ⁊ occidēs sunt sub eq̇noxiali circulo ⁊ ī diuisiōe terre sumi debẽt penes vltima terre vbi mare q̄d vocat' oceanꝯ deficit. ⁊ hoc ē ad ultimū habitabile vlterioris hyspanie pro occidẽte ⁊ ad vltimū idie vlterioris pro oriente. Et sic ori
India et hispania
ens terre dr̄ esse prima pars terre habitabilis v̓sus orienteȝ eq̇noxialis vel oriēs primi orizōtis terre habitabil' vſꝯ eq̇noxialē. ⁊ occidēs pro pte opposita sumit'. Cuilibȝ tñ regiōi l' ciuitati ꝑt assignari propriuȝ oriens

et occidens vt patet in canonib9 astronomie ⁊ tabulis sicut de tholeto ad cuius meridiem facte sunt tabule tholetane actor nō accipit lōgitudines ciuitatū ab occidēte sub equinoxiali sꝫ sumpsit occidens sibi notum ⁊ certum respectu regionis sue. Sicut autē de oriēte ⁊ occidente ⁊ eoꝝ varia assignatione dictum est/ sic proportionaliter de meridie dici potest ⁊ de parte sibi opposita que est angulus noctis

toledo

¶ De diuisione terre p tres partes sc͞dm Cosmographos . Ca. xiiii.

Hucusqꝫ de diuisione terre secundū astrologos dictuꝫ ē qui per diuisionem climatū procedūt Nūc aliā diuisionem quā ponunt Cosmographi prosequamur. Sciendū igitur ꝙ secundū Pliniuꝫ Solinū Orosium Ysidorū ⁊ plures alios cosmographos idest mūdi descriptores quibus etiam cōcordant aliqui astrologi sicut Abbategni Terra diuidit̄ in tres partes. scꝫ Asyam Africam ⁊ Europam. ⁊ quālibet illaꝝ partium t̄ in plures regiones In quarū descriptione principaliter sequar Orosiū in libro de ormesta mūdi. ⁊ Ysidorū libro xiiii. ethymologiaꝝ. qꝛ isti alios actores breuiter ⁊ fideliter recitarūt Ad materie tamen declarationē quā doqꝫ alia superaddā. Has ergo tres partes orbis veteres non equaliter diuiserūt. Nā Asya a meridie per orientē vsqꝫ ad septētrionem peruenit Europa vero a septētrione ad occidentē. atqꝫ īde Africa ab occidēte vsqꝫ ad meridiē. vnde euidēter orbeꝫ medium due tenent/ Europa scꝫ ⁊ Africa Alium vero dimidiū sola Asya. Sed ideo ille due partes facte sunt quia inter vtrāqꝫ ab Oceano mare magnū quod mediterraneū vocat̄ eas īter secando ingreditur ¶ Orbem ergo terraꝝ maiores nostri triphariē diuidunt. Asyam ab ortu Solis inter vtrumqꝫ Oceanum versus occidentem vsqꝫ ad Mediterraneum mare medietatem terre habitabilis continenteꝫ deducūt. Hinc Europam ⁊ Africam ordientes. Europam vero inter mare mediterraneū ⁊ Oceanuꝫ borealeꝫ sub occasu Gaditanis insulis terminant. Africam autem inter mare mediterraneū ⁊ oceanū australeꝫ sub occasu athlantis monte concludunt ¶ Asye partes generali diuisiōe quīdecim numerant̄. videlicꝫ India Parthia Mesopotamia Sirie pēthapolis maior Egypt9 Seres Bactria Scithia supior Hircania Albania Armenia vtraqꝫ Hyberia Capadocia postremo Asya minor. Haꝝ speciales subdiuisiones sunt. Indie pars oriētalis ē Ethiopia. Parthie quīqꝫ. s. Regia Arithusia Assiria Media Parthia vl̄ Parsia. Mesopotamie tres Babilonia Caldea Arabia. cui9 ptes due sunt Nabathea ⁊ Sabea. Syrie tres. s. Cōmagena Phenicia Palestīa. Sed Pphenicie predicte due sunt Tyria ⁊ Sydonia. Siīliter Palestine q̄tuor sunt partes Judea Samaria Galilea Philistina. Asye vo minoris partes sunt nouē Bithinia vel Midonia Galachia Frigia Karia Lidia l̄ Meonia Pāphilia Ysauria Cilicia Licia. Europe partes generaliter deceꝫ sunt Scithia iferior Germāia Mesya Tracia Grecia Panōia Histria Ytalia Gallia hyspāia

Asia a meridie

Asie ptes

Europe ptes

Europa quattuor habet regna principaliora

Affrica

Asia dicta a muliere

Indus flumen:

C Harū ſubdiuiſiones ſunt. Scithie tres. ſ. Alania Dacia Gothia. Ger
manie due Alemānia ⁊ Theutonia. Tracie due Morica ⁊ Rethia. Gre
cie octo. Dalmatica. Epyrꝰ. Illiria vel Dardania. Athyca. Cuiꝰ due par
tes ſunt. Boetia Pelopoꝭ. Deīde Teſſalia. cuiꝰ due ptes. Pyeria ⁊ Archa
dia. Deīde Macedōia Achaya Lacedemōia. Hyſtrie tres Maritima ⁊
Mōtana. i medio vō ē Karithia. Ytalie q̄tuor Tuſcia ethruria Apꝑia ⁊
Cāpāia Gallie vō tres Belgica Rethia Aq̄tāia. Hyſpāie autē ptes ſunt
Caſtella Arragōia Nauarra Galicea Portugalia Almaria Garnata. To
ta vero Europa q̄tuor hꝫ regna pricipaliora. ſ. Grecoꝝ Ytaloꝝ Frāco
rum ⁊ Hyberioꝝ. i. Hyſpanoꝝ q̄ plura habent partialia regna. Africe
regiones ſunt ſeptē. ſ. Libia minor Pētbacuꝫ vel Ceugis Carthago Nu
midia Getulia Mauritania Ethyopia occidētalis. Libie minoris tres
ſunt partes Cyrenēſis Pētbapolis minor ⁊ Tripolis. Mauritāie due
ſcꝫ Sithifenſis ⁊ tyngnitēſis. Africe vero regiones ab oriēte in occiden
tem porriguntꝛ ſicut Ethyopes Nadabares ⁊ Nadabar loco nominatꝛ.
Deinde Garamātes qui a Garama oppido dicuntꝛ. Deīde Libia cirenē
ſis a Cirene ciuitate dicta poſtea Tripolitana ſic dicta a tribꝰ ciuitatibꝰ
ſuis. Deīde Futhēſis a Futh fluuio vꝭ a Futh filio Cham filii Noe. Por
ro Ceugis hꝫ Carthaginē Poſt quā ſequitꝛ Getulia. deīde Numidia ab ī
colis paſſim vagātibus ſic vocata. Poſtea Thigitana a Thīgi Metro
poli dicta. Deīde Mauritania a Maurō qđ ē nigrū. Syrtes āt a ma
ri mediterraneo exeūtes vſqꝫ ad Oceanū athlāticū in obliquū ductū por
recte diuidūt Ceugin Numidiā ⁊ Mauritaniā. A deſertis Africe q̄ vltra
(ſunt

De partibꝰ Aſie ⁊ pmo de India. Ca. xv.

Dicā ergo p ordinē de q̄libet illaꝝ triū principaliū orbis terre parti
um. ⁊ de regionibꝰ earū a deſcriptione Aſie ſumēs exordiū. Que ex
nomine cuiuſdā mulieris ſic appellata ē q̄ apud ātiquos imperium tenuit
oriētis. Hec tertia terre portio ab oriēte ortu Solis A meridie oceano ab
occidēte noſtro mari finitꝛ. A ſeptētrione Meotide lacu ⁊ Tanay fluuio
terminatꝛ. Et tribꝰ partibꝰ oceano circūducta p totā plagā trāſuerſi oriē
tis extēditꝛ. ⁊ verſꝰ occaſum a dextra Europā. a ſiniſtra Africā dimittit
Ipſa vero ad mediam partē oriētis habet in oceano Eoo oſtia fluminis
Gāges a ſiniſtra promōtoriū. Caligardamana. Cui ſubiacet ad eurū īſu
la Taprobane. Ex quo oceanꝰ Indicꝰ vocari incipit A dextra hꝫ Tima
ni mōtis vbi Caucaſꝰ deficit pmontoriū Samara Cui ad aquilonē ſub
iacent oſtia fluminis Othogore. ex quo Oceanꝰ Syricꝰ appellatur. In
hiis finibꝰ India ē ſic vocata ab Indo flumine quo ex parte occidentali
clauditꝛ. ⁊ rubro mari excipitꝛ. Hec a meridiano mari vſqꝫ ad ortū Soꝭ
porrecta. ⁊ a ſeptētrione vſqꝫ ad mōtem Caucaſuꝫ puenit. Reliqua pars
eoo ⁊ Indico oceano terminatꝛ. Hec hꝫ gētes. xliiii. abſqꝫ īſula Taproba
ne q̄ habꝫ decē ciuitates ⁊ abſqꝫ reliq̄s īſulis habitabilibꝰ plimis. Inter

quas habet Taprobanā gēmis ⁊ elephātibus refertā Criſan ⁊ Argirem auro et argento fecundas. Tilen quoqꝫ arborem foliis nunq̄ carentem habet. ⁊ fluuios Gangen et Indum ⁊ Ypanen illuſtrantes Indos. Terra Indie Fauonii ſpiritu ſaluberrima ī anno bis metit fruges vice hyemis Etheſyas patiuntur. Gignit autē tincti coloris homines. elephantes ingentes Monoceron beſtiam. Pſitacum auem. Ebenuꝫ quoqꝫ lignū. ⁊ plures ſpecies aromaticas. Mittit ⁊ ebur lapides precioſos plurimos Ibi ſunt ⁊ montes aurei quos adire propter dracones ⁊ griffes ac immēſorum hominum monſtra impoſſibile eſt. Hec India valde magna ē. Naꝫ ſecundum Plinium ſexto naturalium Ipſa ſola eſt tertia pars habitabilis ⁊ habet gentes centū ⁊. xviii. Et ideo cum ipſe dicat Europaꝫ eſſe maiorem Aſya non ibi includit Indiam ſub ea // Dico igitͬ ꝙ frons Indie meridianus pellitur ad tropicum Capricorni propter regionem Pathalis ⁊ terrarum vicinarum quas ambit brachiuꝫ maris magnū deſcendēs a mari oceano qd̄ eſt inter Indiam ⁊ Hyſpaniam inferiorem ſeu Africaꝫ de quo ſupra tactum eſt. Meridianū vero latus Indie deſcendit a tropico Capricorni ⁊ ſecat equinoxialem circulū apud montem Malcū. ⁊ regiones ei contermin as. ⁊ tranſit per Syenem que nunc Arym vocatur Nā in libro curſuum planetarū dicitur ꝙ duplex eſt Syene. vna ſub ſolſtitio de qua ſuperius. Alia ſub equinoxiali circulo de qua nunc eſt ſermo. ⁊ hec eſt ciuitas Arym quam ponūt mathematici in medio habitationis ſub equinoxiali. ⁊ diſtat equaliter ab oriēte ⁊ occidēte ſeptētrione ⁊ meridie. Unde patet falſitas cuiuſdam vulgaris opinionis ponētis Hieruſalē in medio terre iuxta illud pſalmi Operatus eſt ſalutem in medio terre. quia loquendo ſimpliciter non eſt in medio terre habitabilis vt oſtendūt ea que dicta ſunt ſed eſt quaſi in medio climatum ſicut ſupradictum eſt cū de climatibꝰ ageretur.

De mirabilibꝰ Indie. Ca. xvi.

Ex premiſſis manifeſtum ē q̄ꝫ magna eſt India in q̄ꝫtitate. Sed ex ſequētibus patet ꝙ ipſa non eſt minor in mirabiliū varietate. Nā ī ea ſilue ſunt altiſſime In mōtanis quoqꝫ ſunt Pigmei duoꝝ cubitoruꝫ homines quibꝰ bellū ē cōtra grues q̄ tercio āno pariūt octauo ſeneſcūt. Apud hos creſcit piper colore quidem albo ſed tamen ſerpentum qui ibi habitāt incendio nigredinem trahit. Sūt ibi Macrobii. xii. cubitoꝝ lōgi qui bellāt cōtra griffes. ⁊ corpora leonū habēt alaſqꝫ et ungues ꝑferunt aquilaꝝ. Sunt ibi Agrote ⁊ Bragmani qui vltro in ignē amore alter alterius in fumis proiciuntur. Sunt ⁊ ibi Barbari qui parentes cōfectos ſenio ſolent mactare. ⁊ eorum carnes ad epulandum parāt ⁊ impius iudicatur qui hoc facere negat. Sunt et alii qui piſces crudos edunt ⁊ ſalſum mare bibunt. Sunt ibi quedam hominuꝫ monſtra vt qui aduerſas habent plantas. et octonos in pedibus digitos. // Alii qui canina capita habent/ quibus veſtis eſt pellis pecudum. et vox latratus canum.

canū. Sūt ⁊ ibi q̄dam mulieres que semel pariunt ⁊ canos partꝰ edunt q̄
in senectute nigrescunt ⁊ lōga tēpora etatis nō excedunt. Et alie q̄ quin
quies pariūt. sꝫ partꝰ octauum nō excedit ānum. Sunt quoqꝫ ibi mono
culi qui ⁊ carismaspi vocant᷑. ⁊ scenopes qui ⁊ ciclopes dicunt᷑ qui vno
tm̄ fulti pede aurā cursu vincunt ⁊ in terra positi vmbram sibi plāta pe
dis erecta faciunt. Alii quoqꝫ sine capite quibꝰ oculi sunt i humeris/ pro
naso ⁊ ore duo foramina habēt in pectore/ setas quoqꝫ habent vt bestie.
odore Pomi viuētes Sunt ⁊ alii iuxta fontē Gangis fluuii qui solo odore cuiusdam pomi vi
uunt/ ⁊ si lōgius eunt pomum secū ferunt. moriunt᷑ vero si prauū odorē
trahūt. Sunt etiā ibi serpētes tā magni vt ceruos deuorēt ⁊ ipsum ocea
num trāseant. Ibi quoqꝫ alie mire bestie horrēdaꝝ formaꝝ. In Gāge quo
qꝫ fluuio sunt anguille tricētoꝝ pedū lōge. Ibi etiā quidā vermis ad in
star cācri bina habēs brachia sex cubitoꝝ lōga q̄ elephātes corripiunt.
Indicū quoqꝫ mare gignit testudines de quarū testis capacia hospicia
sibi faciunt hoīes. Alia quoqꝫ ibi mirāda eē legunt᷑. que ōnia narrare lō
gum est. sꝫ ad actores remitto qui de hiis ⁊ aliis mūdi mirabilibꝰ tractāt
sicut Pliniꝰ ⁊ Solinꝰ atqꝫ Ysidorꝰ specialiter libro xi. capitulo iii.

¶De partibꝰ Asie post Indiā ⁊ p̄mo de Parthia. Ca. xvii.

Sed iam ad terre diuisionē redeamꝰ Igit᷑ a flumine Indo quod ē ab
oriēte vsqꝫ ad flumen Tygrim quod est ad occasū regiones sunt is
te Arathusia Parthia Assiria Persida ⁊ Media. situ terraꝝ montuoso ⁊
aspero. Hec a septentrione habent mōtem Caucasum. A meridie mare ru
brum ⁊ sinum persicum. In medio autem sui flumina precipitia Ydaspē
⁊ Arabin vel Arbin. In hiis vero sunt gētes. xxxii. Sed generaliter Par
thia dicitur q̄uis scripture sancte vniuersam sepe Mediā vocent a flu
mine Tygris vsqꝫ ad flumen Eufraten. ¶ Aratusia regio ab vno eiꝰ op
pido nominat᷑. Sed Parthiā Parthi/ a Scithia veniētes occupauerūt
eamqꝫ suo nomine vocauerunt. vnde propter eorum inuictam virtutē et
Assyria ⁊ relique supradicte proxime regiones a finibus Indie vsqꝫ ad
Mesopotamiā sibi Parthie nomen traxerunt. Regna in ea. xviii. sunt
porrecta a caspio littore vsqꝫ ad terram Scitharū. Assyria vocata est
ab Assur filio Sem. q̄ eā post diluuiū priꝰ icoluit Hec ab ortu Indiā. A
meridie Mediā tāgit. Ab occiduo tygrim. A septētrione Caucasum mon
Porte Caspie: tem vbi porte caspie sunt. In hac regione primo inuētus ē vsꝰ purpure
⁊ īde primo criniū ⁊ corporꝫ vnguēta venerūt ⁊ odores quibꝰ Romano
rum atqꝫ Grecorū effluxit luxuria. Media ⁊ Persida a regibꝰ Medo
⁊ Parso cognoīate sunt q̄ eas ꝓuīcias bellādo aggressi sunt. de q̄bꝰ Me
dia ab occasu trāsuersa perthica regna amplectit᷑. A septētrione Armēia
circundatur. Ab ortu mari caspio diuiditur. A meridie Persida. Et sunt
Medie due maior ⁊ minor. Persida vo tēdēs ab ortu vsqꝫ ad īdos ab
occasu mare rubꝝ hꝫ. ab aqlone vo Mediā tāgit. ab austro Carmaniā q̄

Perside annectit̃ quibus ē Susa oppidū nobilissimū. In Persida pmo Susa Civitas
Magica ars magica orta ē ad quā Nebroth gygas p⁹ ɔfusionē liguaꝝ abiit ibi
ꝗ Persas colere ignē docuit. ibiq; solē coluit q̄ ipsoꝝ lingua el dicitur

¶ De Mesopotamia ⁊ eius regionibus ¶ Capitulū. xviii.

Post Parthiam ⁊ mediā ⁊ adiacentes eis regiones seq̄t̃ Mesopota Mesopotamia
mia Cui⁹ nomē grecā ethymologiā hꝫ. q2 in medio duoꝝ fluminū
cōstituta sit Nā ab oriente Tygrim habet. ab occidēte Eufraten incipiēs
a septentrione inter mōtem Taurū ⁊ Caucasum. Cui ad meridiē succedit
Babilonia. deide Caldea ⁊ nouissime Arabia eudemon q̄ inter sinū persi
cum ⁊ sinū arabicū angusto terre tractu versus orientē extendit̃. In his
sunt gentes. xxviii. In Mesopotamia quoq; ē ciuitas Niniue itinere triū Niniue civitas
dierū a Niuo rege ɔstructa ⁊ nominata. In ea est etiā Babilonie regi
onis caput Babilō ciuitas tā nobilis vt nō solū ab ea nominet̃ Babilo Babilon Civitas
nia/ sꝫ Caldea etiā ⁊ Assyria ⁊ Mesopotamia in eius nomen aliquando
transierūt. Hanc Membioth gygas fundauit/ sꝫ Semiramis reparauit.
¶ Arabia appellatur q̄si sacra. hoc. n. significare interp̄tat̃/ eo ꝙ sit regio
odoriferos odores creans Hic eā greci Eudemō/ nr̄i vo beatā nominaue Arabia felix
runt In cui⁹ saltibus ⁊ mirra ⁊ cynnamū ꝓuenit Ibi nascit̃ auis fenix/
sardonix gēma ⁊ hyris. Ipsa est ⁊ saba appellata a Filio Chus qui nun
cupatus est Saba. Sciendū tamen est ꝙ Arabia large sumpta habꝫ oēs
regiones ex vtraq; parte maris rubri scd̄m Plinū ⁊ Alfraganū ⁊ phōs
antiquos Speciali⁹ tamē accipit̃ solū pro regione q̄ est a lingua maris
rubri vsq; ad Eufraten ⁊ sinū persicū vsus orientē ⁊ vsq; Palestinā et
Ydumeā vers⁹ septētrionē ex vna sui parte. cui⁹ alia pars septētriona
lis. ⁊ magis oriētalis extēditur ad montē Lybani. ⁊ cōprehēdit totā ter mons Lybani:
ram Moab. ⁊ terrā filioꝝ Amon ⁊ regna Seon ⁊ Basan/ ⁊ aliq̄ eis ɔiūc
ta. ⁊ sic vtit̃ scriptura in Ysaia. vbi sub onere Arabie ɔprehēdit̃ Cedar
Sic etiam mons Syna ē in Arabia sicut dicit Apl'us. Sed adhuc q̄n̄q; mons Syna:
magis stricte accipit̃ vt excludat̃ Pharam ⁊ Cedar ⁊ Madian ⁊ Epha
⁊ Saba ⁊ Eudemon. Nā sic tēpore Hieronimi ⁊ deiceps accepta est Ara
bia. q2 ipse dicit libro locoꝝ Pharam trans Arabiā esse Et sup Ysaiam
dicit Madian ⁊ Epha ⁊ Cedar ⁊ Nabathean regiones eē trans Arabiā
Vt etiā Saba Thurea ⁊ Eudemon ⁊ tota regio Saba distincta sit simili
ter contra Arabiā hoc modo dictā/ pꝫ per eūdem ī hebraicis q̄stionib⁹ Et Saba thurea:
vt ibi dicit de illa Saba thurea īquit Virgili⁹. Solis est thurea vga sa } duplex
beis. vnde etiā de hac venerūt magi ab oriēte secundū euangeliū Non de Saba ethiopie:
Saba que ē in Ethiopia Nā illa ē in meridie.

De Syria ⁊ eius prouinciis ¶ Capitulum. xix.

Syria generali̇̄ noīat̃ hn̄s maxias ꝓuīcias. s. Cōmagenā Phenicā
⁊ Palestinā. c⁹ ps ē Juda absq; saracēis ⁊ nabotheis quoꝝ gentes
sunt. xii. Hāc Syriā Syr⁹ quidē phibet̃ īdigēa a suo noīe vocasse. Sit⁹

ei⁹ ĩ magnã lõgitudinẽ porrect⁹ ĩ lato ãgustior ẽ Hec. n. ab oriẽte fluuio
Eufrate. ab occasu mari nr̃o. ⁊ Egypto termĩat̃ tãgẽs a septẽtriõe Arme
niã ⁊ Capadociã. a meridie sinũ arabicũ. // Cõmagẽa pma puĩcia Syrie
a vocabl'o Cõmage urbis nũcupata ẽ q̃ quõdã ibi Metropol' habebat̃.
Hui⁹ ẽ a septẽtriõe Armẽia. ab ortu Mesopotamia. a meridie Syria. ab
occasu mare magnũ. ¶ Feniciã ex suo noĩe appellauit Fenix Cathini fr̃
q̃ de Thebis egyptiorũ ĩ Syria pfect⁹. In illa puĩcia apd̓ Sydonẽ regna
uit. Ipa ẽ vbi tyr⁹ ẽ/ad quã Ysaias loq̃tur. hꝫ ãt ab oriẽte Arabiã a me
Ortus Jordanis
ridie mare rubrũ. In hac ẽ mõs Lyban⁹/ad c⁹ radices orit̃ Jordãis flu
ui⁹. ¶ Palestia puĩcia philistiꝫ vrbẽ Metropoli hũit q̃ nũc dr̃ Astalon
ex q̃ ciuitate regio vocata ẽ. Hui⁹ ab oriẽte mare rubrũ occurrit. a meridi
ano latere Juda excipit̃. a septẽtriõali plaga tyriorũ finib⁹ claudit̃. ab
occasu egyptio limite termĩat̃ ¶ Judea regio palestie. ex noĩe Jude appel
lata ẽ/ex c⁹ tribu r̃ges hũit. hec p⁹ Chanaã dcã a filio Chã siue a decẽ cha
naneorũ gẽtib⁹ q̇b⁹ expl'sis eandẽ terrã iudei posséderũt. Iniciũ lõgitudi
nis eius a uico Arfa vsq̧ ad vicũ uiliadẽ porrigit̃ In quo iudeorũ ac tyri
Jerusalem:
orum cõis habitatio ẽ. Latitudo ãt ei⁹ a mõte libani vsq̧ tyberiadis la
cum extẽdit̃ In medio Hierosolima q̃ĩ umbilic⁹ toti⁹ regiõis. ũt de terra
Judee possit ĩtelligi Opat⁹ ẽ salutẽ ĩ medio terre. Hec aũt terra variarũ
Balsamum iterum
opũ diues ẽ/frugib⁹ fertil'. aq̃s illustris/opima balsamis. vñ ppter hoc
existiauerũt iudei eã pmissaꝫ pr̃ib⁹ terrã fluẽteꝫ lacte ⁊ melle. Est ãt terra
nõ ĩmerito fertil' cũ sit ĩ q̃rto climate qd̓ ẽ tẽperatissimũ sicut dicit Albũa
zar. v. lib. maioris ĩtroductorii Nã ppter hoc narrat q̧ Noe ⁊ filii eius
p⁹ diluuiũ habitauerũt ĩ Babilõia q̃ ẽ etiã ĩ illo cliate q₂ fuerũt sapiẽtes
astronomi ⁊ docuerũt pmo caldeos astronomiã/p quã sciuerũt illã terrã
eẽ tempatissimã ĩdo ad eã declinauerũt. ¶ Samaria regio palestine ab op
pido quodã nomẽ accepit. qd̓ ciuitas quõdam regal' fuit ĩ israel vocata
Samaria:
samaria q̃ nũc ab augusti noĩe Sebastea nũcupat̃. hec r̃gio iter Judeã et
galileã media iacet/c⁹ sit⁹ natura sil'is ẽ nec differẽs a iudea. Galilea re
gio palestine sic vocata ẽ q₂ gignit cãdidiores hoĩes q̧ palestia. Hec du
plex ẽ supior ⁊ ĩferior. sibi tñ ɔnexe syrie ⁊ fenici adherẽtes Terra eorũ ex
imia ⁊ fructib⁹ satis fecũda. ¶ Pẽtapolis regio ĩ ɔfinio arabie ⁊ palestie
Pentapolis:
sita ẽ dcã a quĩq̧ ciuitatib⁹ ĩpiorũ q̃ igne celesti cõsumpte sunt terra olĩ
uberrima nũc ãt deserta atq̧ exusta. ¶ Nabathea regio a nabath filio ys
mael nũcupat̃. iacꝫ ãt ĩter iudeã ⁊ arabiã ⁊ surgẽs ab eufrate ĩ mare rubrũ
porrigit̃. ⁊ ẽ pars arabie Circa pẽthapolĩ ⁊ nabatheã regiões ẽ mare mor
tuũ a quo fluẽta iordanis absorbẽt̃. ibi sunt ⁊ saraceni a sara dicti ⁊ aga
reni ab agar. ⁊ hysmaelite ab hysmael ⁊ nabathei ab ei⁹ filio dicti.

De quantitate terre promissionis ¶ Capitulũ. xx.

Sed q₂ de Syria ⁊ Judea ac earum prouinciis dictum est in quibus
sancta terra situatur. de qua ⁊ eius locis ac ciuitatibus diffuse ac

ac particulariter quidã scripserunt / ideo ad eos remittẽs breuiter de hiis pertranseo. Unũ tamen est quod sub silentio transeundũ esse non censeo. videlicet vt sciamus quanta est terra repromissionis et quantum possessum est a iudeis. Super quo Hieronimus in epistola de terra repromissiõis certitudinaliter determinat dicẽs quod nec Dauid nec Salomon nec alii possederunt vnquam nisi a Dan usque Bersabee. Hinc post victoriã multos inimicos tributarios receperũt. Huius autẽ terre longitudo iter Dan et Bersabee vix cõtinet centum sexaginta miliaria / vt ipse ait Et infert Pudet dicere latitudinem. Nam a Joppe usque ad viculum nostrum Bethleem sunt sexagintasex miliaria. Et a Bethleem usque Jordanem est circiter vna dieta. Quapropter parũ fuit possessum a Judeis. Sciendum est tamen quod hoc quod nunc diximus solum fuit possessum citra Jordanem. Ultra autem habuerunt suas possessiones due tribus et dimidia sicut ex eadem epistola Hieronimi patet. Sed repromissum fuit eis ab Eufrate ex parte orientis usque ad mare nostrum ex parte occidentis. Et a Cilicia et Tauro monte a parte aquilonis usque ad fluuiũ turbidum Egypti. et usque ad terram Edom et Moab et Ammon ex parte meridiei. Super cuius rei declaratione ad ea remitto que tractat Hieronimus libro primo et libro octauo super Ysaiam. et libro. xiiii. super Ezechielem.

Dan et Bersabe

Joppe et Betelem

Taurus mons:

De Egypto — Capitulum vigesimũprimum

Nam vero Egyptum describamus que prius Euria dicta postea ab Egypto Danay fratre ibi regnante Egyptus nominata est. Hec ab oriente Syrie ac rubro mari coniuncta est. et ab occasu Libiam habet A septentrione mare magnum A meridie vero usque ad Ethyopes protenditur Regio celi ymbribus insueta et pluuiarum ignara. Nilus solus eam circũfluens irrigat et inundatione sua fecundat. vnde et ferax frugibus multam partem terrarum frumento alit. ceterorum quoque negociorum adeo copiosa vt repleat mercibus etiam orbem terrarum. Finis Egypti Canopia a Canope Menelai gubernatore sepulto in ea ĩsula que Libie principium et ostium Nili facit. Caput vero seu principium eius est Syene. a qua secundum clima denominatur. Sciendum tamen est quod duplex est Egyptus superior scilicet et inferior. Superior est continua Ethiopie vt dicit Plinius et Thebaidis vocatur. vnde icipit a Syene que est ciuitas Thebaidis vt dicit Hieronimus libro locorum. Et habet a meridie Ethyopiam. et ab oriente partẽ Arabie. et ab occidẽte superiorẽ partẽ Affrice. Hec secundũ Orosium in oriente rubro mari terminatur. Ibi sunt gentes xxiiii. Et hec est regio Thebaydos. Thebas enim Egyptias vt dicit Ysidorus libro. xv. Cadmus edificauit / quam postea ĩ Greciã profectus Thebas grecorum condidit ĩ Achaya. que nũc dicitur terra pricipis Amorree. Sed egyptus inferior concluditur ĩfra Nilũ ad modũ ĩsule triãgularis sicut littera greca que delta dicitur Ideo Egyptus delta ãtiquitus vocabatur. Et hec habet ab oriẽte terrã philistiorum

Peleusinm A septētrione mare mediterraneū· Ab occidente Africam· A meridie supe
riorem Egyptum. A parte vero Palestine est hostium Nili· quod voca
tur Pelusium. vbi cadit vnum latus trianguli scilicet vnum brachiū Ni
li in mare· de quo Pelusio habetur in Ezechiele vbi vocat' robur Egyp
Canopum ti· quia secundum Hieronimum habet portum tutissimum vbi negociati
ones maris maxime exercentur. Aliud hostium autē nominatur Canopi
um vbi aliud brachium trianguli cadit in mare versus Africā. In par
Allexandria te vero Africe habet Egyptus super mare Alexandriam nobilez vrbē ab
Alexandro magno conditam que ab illo tempore caput Egypti consti
Dia allexandros tuta est· ꝛ hec est a qua terciū clima denominatur. ꝛ distat a Syene secū
dum Plinium libro secundo quingentis milibus stadiorū· Et est Mem
phis ciuitas quondam arx Egypti que nunc Damieta vocatur· A qua
Tanis Pharonis per vnam dietam Tamnis vbi Pharao habitauit ꝛ Moyses fecit mira
cula· sicut dicit Hieronimus super Ysaiam. Sunt ꝛ alie multe ciuitates
quas scriptura commemorat de quibus pertranseo

¶ De regionibus Egypto adiacētib9 scdm Orosiū // Ca. xxii.

Post Egyptum superiorez Orosius a parte meridiana ad partē que
est ab oriente ad septētrionem transiens describit montez Caucasuz
dicens ꝙ inter colcos qui sunt super Cimmericum mare· ꝛ inter Albanos
Caucasus mons qui sunt ad mare Caspium· Mons Caucasus primo attollitur. Cuius
quidem vsqꝫ in vltimū oriente vnum videtur iugum/ sed multa sunt no
mina· Dicunt enim quidā ꝙ a Caspio mari orientis per aquilonez ver
gens vsqꝫ ad Europam porrigitur. ꝛ pro gentium ac linguarum varieta
te in diuersis partibus varie nominatur. vbi enim in oriente excelsior ē
propter niueū candorem Caucasus nominatur. Alibi dicitur Infates·
alibi Serapedon. alibi porte Caspie. alibi Niueanus· alibi Corasicus·
alibi Syricus· alibi Ceraunia· alibi montes Armenie ꝛ Indie·// Et multi
hunc credi volunt iuguz Tauri mōtis. quia reuera Parthoatras mons
Armenie inter Taurū ꝛ Caucasuz medi9 vnū cū alio cōtinuare putatur·
¶ Sed secundū Orosiū hoc ita non esse discernit fluuius Eufrates. qui
a radice Parthoatre montis effus9 tendēs in meridiē ipsuz montē Tauz
ad sinistrā excludit· Ad dexterā itaqꝫ ipse Caucas9 ē inter Colcos et Al
banos vbi ꝛ portas habere dicit'· a portis Caspiis vsqꝫ ad Armenias pi
las vel vsqꝫ ad fontē Tygridis fluminis inter Armeniā ꝛ hyberiā mon
tes Acroceraumi dicunt'. A fonte Tygridis vsqꝫ ad Carras ciuitatem.
Inter Massagetas ꝛ Parthos mons Ariobarzanes . A Carras ciuitate
vsqꝫ ad oppidū Catippi iter hyrcanos ꝛ Bactrianos mons Menariua
li. vbi Amonium nascitur a quo proximum iuguz est mons qui Parthā
dicit'· Ab oppido Catippi vsqꝫ ad vicū Safrym mons Ostobares. vbi
Gāges fluui9 orit' ꝛ Laser nascit'· A fōte fluminis Gāges vsqꝫ ad fōtes
fluminis Ottorogore q̄ sunt a septētrione vbi sunt mōtani Paropanisade

mons Taurus. A fontibus Ottogorre/ vsq; ad ciuitatem Ottogorram inter Hunos scitas. et Gandaridas mons Caucasus. Ultimus autē inter Eoas et Passiadras mons Imanus vbi flumen Crisoroas/ et promōtorium Samara orientali excipiuntur Oceano. Igitur a monte Imano hoc ē ab ymo Caucaso et dextera orientis parte qua Oceanus syricus tenditur vsq; ad promontorium Boreum et flumen Boreū Indetenus Sciticō mari/ quod est a septentrione vsq; ad mare Caspiū quod est ab occasu. et vsq; ad extremū Caucasi iugum quod est ad meridiē. Hyrcanorum et Scitarum gentes sunt. xliii. propter terrarum infecundam diffusionē oberrantes. Mare Caspium sub Aquilonis plaga ab Oceano orit'/ cuius vtraq; circa Oceanum littora et loca deserta incultaq; habentur. Inde versus meridiem per longas angustias tēditur donec per magna spacia dilatatum Caucasi montis radicibus terminetur. Itaq; a mari Caspio quod est ad orientem per oram Oceani septētrionalis vsq; ad Tanaym fluuium. et Meotidas paludes que sunt ad occasū per littus Cimmerici maris quod est ab Africo vsq; ad caput. et portas Caucasi que sunt ad meridiem gentes sunt. xxxiiii. Sed generaliter regio permaxima Albania vlterior sub mari et monte Caspio Amoxonum nominatur. Et ita Orosius de hiis Asie finibus breuissime se expedit.

De p̄dictis regionibus secundū Ysidorum ¶ Ca. xxiii.

Sed Ysidorus prefate montium ac fluminum distinctioni non insistens aliquas dictarum regionum particularius describit. Igitur Serica regio a quodam eius oppido quod Seres dicitur nuncupata est. Hec a Scitico Oceano et mari Caspio ad Oceanum orientalem inflectit' nobilibus frondibus fertilis ex quibus vellera decerpuntur que ceterarum gentiū populis setes ad vsum vestium reddunt. Bractrie regioni proprius amnis Bractrius nomen dedit. Partes eius que plane sunt propēsis montis iugis ambiūtur/ que aduerse sunt Indi fluuii fontibus terminantur. reliqua includit Ottus fluuius. Habet autem hec terra fortissimos camelos numq; atterentes pedem. ¶ Scithia sicut et Gocia a Magoth filio Japhet nominata est. cuius terra olim ingens fuit. Nam ab oriente Indie a septentrione per paludes Meotidas inter Danubium et Oceanum/ vsq; ad Germanie fines porrigebatur. Postea vero minor effecta a dextra orientis parte qua Oceanus sericus tenditur/ vsq; ad mare Caspium quod est ad occasum. Dehinc ad meridiem vsq; ad Caucasi iugum deducta est. Cui subiacet Hyrcania ab occasu habens pariter gētes multas propter infecūditatē terrarum late vagātes. ex quibus quedam agros incolunt/ quedam portentuose ac truces carnibus humanis et eorum sanguine viuunt. ¶ Scithie plures terre sunt locupletes inhabitabiles

Gotia et Magoth:
Gogge et Magoge:

Grips et smarag tamen plures. Nam dum in plerisq; locis auro ⁊ gēmis afflūāt/griffoꝝ
immanitate accessꝰ hominum rarus est. Hec terra smaragdis optima est.
habet quoq; cristallū purissimū. habet ⁊ flumina magna Dstorū Fasiden
atq; Arazem. ¶ Hyrcania dicta est a silua Hyrcania que Scithie subia
cet/habens ab oriēte mare Caspiū. A meridie Armeniā. A septētrione Al
Panthere et pard: baniam Ab occasu Hyberiam. Est autem siluis aspera/copiosa immani
bus feris Tygribus Pantheribusq; ⁊ Pardis. De qua Virgilius. Hyr
caneq; admorunt vbera tygres. ¶ Albania a colore populi nuncupata
est. eo ꝙ albo crine nascantur. Hec ab oriēte sub mare Caspiū surgens p
oram Oceani septētrionalis vsq; ad Meotidas paludes per deserta ⁊ i
Canes ingentes culta extenditur. Huic terre canes ingētes sunt tanteq; feritatis vt tau
ros premant leones perimant. ¶ Armenia vocata est ab Armeno Jaso
nis Tessali comite qui amisso rege Jasone collecta multitudine eius que
passim vagabatur Armeniam cepit. Sita autem est inter Taurum ⁊ Cau
casum a Capadocia vsq; ad Caspium mare protēsa. habens a septētriōe
Ceraunios montes ex quoꝝ collibus Tygris fluuius nascitur. ⁊ in qui
Archa Noe post dilu: bus montibus archa post diluuiū sedisse perhibetur. // Duplex est autē
Armenia superior ⁊ inferior/sicut due Pānonie. // Hyberia regio ē Asye
prope pontum Armenie iuncta. in qua herbe tincture vtiles nascuntur.
¶ Capadociā vrbs propria nominauit Hec in capite Syrie sita ab ori
ente Armeniaȝ tangit Ab occasu Asyam minorē. ab aquilone mare Cime
Amasones mulie: ricum ⁊ Themissorios cāpos quos habuerunt Amazones. A meridie ve
ro Taurū montē Cui subiacet Cilicia ⁊ Jsauria vsq; ad Silicū sinū qui
spectat contra insulā Cyprum. Terra eius ante alias nutrix equoꝝ Alis
amnis per eā fluit qui quondā Lidie regna disiunxit a Persis.

¶ De quibusdā regnis predictaꝝ regionū. ¶ Ca. xxiiii.

Moderni vero Scithiā ⁊ Hyrcaniam partesq; adiacentes aliter per
regna diuidunt ⁊ denominant ponentes vbi Scithia regnum Ca
Catagia de Cam: thay quod ab oriēte habet Oceanū A meridie insulas Oceani Ab occiden
magnus Cham: te regnum Tharse A septentrione desertum de Belma. Regnū Tharse ab
oriente habet Regnum Cathay. A meridie ditissimā prouinciā vocatam
Sym. Ab occasu regnum Turquesten. A septētrione quoddam desertum.
Regnum Turquesten ab oriente habet regnum Tharse. A meridie caput
deserti Indie. Ab occidente regnū Persie. A septentrione regnū Corasme
¶ Regnū Corasme ab oriente habet desertū quod per centū dietas exten
Sara qd Caspium ditur. A meridie regnū Turquesten. Ab occidente mare Caspium seu ma
re de Sara/quod etiam dicitur Caspium. ⁊ a septētrione regnum Cuma
nie. // Regnū Cumanie habet ab oriēte regnū Corasme. A meridie flumē
Regnum de Cham quo nullū maius. Ab occasu mare maius ⁊ Tanay. A septentrione reg
num Rusie maior in eo vrbs Sara est. // Regnū Georgie habet ab oriē
te magnū montē vocatū Albzor vbi multe nationes habitant ⁊ vocatur

Bosphorus et Tanays superant Scythicas paludes
In quibus Ovidius relegatus in tristibus scribit

mons ⁊ patria illa Alania. A meridie habet Armeniã. ⁊ extẽditur per occi
dens versus ſeptẽtrionem vſqꝫ ad aliquas ꝓuincias regni Turquie. Et Turquie!
lõgitudo eius extenditᷣ per totũ ſuper mare maius ex parte meridiei. Et
diuiditur in duo regna quoꝝ vnũ vocatur Georgia quod ſemp fuit ſub
iectum imperatori Aſie. Aliud vocatur Abeas ſemper liberũ a dño Tar
tarorum.

¶ De Aſya minore ⁊ eiꝰ ꝓuincijs. ¶ Ca. xxv.

Asyam minorẽ ante Egyptũ deſcribit Oroſiꝰ breuiſſime quidẽ ⁊ ni
hil de eius prouincijs loquitur. Sed Yſidorus poſt õnes predictas
Aſye maioris regiones eã conuenienter locat. eiusqꝫ prouincias nouem
deſcribit. Ipſa igitᷣ ab oriẽte ad Capadociã Syriamqꝫ progreditur. ⁊ ali
bi vndiqꝫ circũdata eſt mari a ſeptentrione ponto Euxino. ab occaſu ꝓ
pontide atqꝫ elleſponto A meridie mari noſtro. i. mari egeo vbi ẽ mons
olimpus. ⁊ de ea nihil aliud dicit Oroſius. ¶ Bithinia prima eiꝰ prouĩ
cia in ponti exordio ad partẽ ſolis oriẽtis aduerſa Tracie iacet/ multis an
tea nominibus appellata. Nã priꝰ Bericia vel Berica dicta. deide Mig
donia. mox a Bithinio rege Bithinia nũcupata eſt. Ipſa ẽ ⁊ maior Fri
gia. Nichomedia vrbs in ea eſt vbi Hanibal fugiens veneni hauſtu ani Hanibal mortuus
mam expirauit. ¶ Galacia dicta a priſcis Gallorũ gentibꝰ a quibus ex
titit occupata. Nam Galli in auxiliũ a rege Bithinie vocati regnũ cum eo
patrata victoria diuiſerũt. ⁊ deinde grecis admixti primum Gallogreci Gallogreci
nunc ex antiquo gallorũ nomine Galate dicuntᷣ ¶ Frigia dicta ab dna
Europis filia Hec ⁊ Dardania a Dardano Iouis filio dcã. de quo Ho
merus ait. Quẽ primus genuit celeſti Iupiter arce. Hic eniꝫ ꝓfectꝰ de Co
rintho ciuitate primus venit in Frigiã. Eſt autẽ regio Troyadi ſubiecta
ab aquilonis parte Galacia eſt. a meridiana vicina eſt Licaonie. ab ori
ente Lidie adheret. ab occidente Elleſponto mari terminatur. Huius re
gio Troya eſt quã ex ſuo nomine appellauit Tros Troyanoꝝ rex Gani Troia Priami et
medis pater. Due autẽ ſunt Frigie maior ⁊ minor. maior Smirnã habꝫ Hectoris urbs &c
minor vero Ylium. cuius menia dicuntᷣ pergama. Licaoniam ⁊ Cariam
diſcernit a Frigia Herinus fluuiꝰ aureis harenis famoſus ¶ Lidia ſe
des antiqua regnorum que antea Meonia dicebatᷣ. que pro ſui breuita
te cum duos fratres reges Liddũ ⁊ Tyrrenum ferre non poſſet Hinc ex
ſorte Tyrrenus cũ ingẽti multitudine profectꝰ loca Gallie occupauit. et
Tyrreniam noiauit. Lidia autẽ a Liddo eius fratre qui ibi remãſerat
cognominata eſt. Coniũgitur autẽ ab oriẽte minori Frigie ab ortu Smir
nam habet vrbem. quã Elles fluuius cingit. cuius cãpos Pactulꝰ ⁊ Heri
nus fluuij circũfluunt arenis aureis ditiſſimi. In ea autem eſt Tyatira.
¶ Pamphilia inter Ciliciam ⁊ Lyaconiã media ẽ que ab illa parte qua
Galacie ɔtermina eſt habet ciuitates. xiiij. Yſauria ex ſitu loci nomina aurarum flatibus
ta eſt. qꝛ vndiqꝫ aurarũ flatibus pateat. Metropolim habet Seleuciam.
¶ Cilicia a cilice quodam traxit nomen. quem antiquiorem Ioue fuiſſe

Chorisrus urbs:
Crocus optimus:

dicunt. Hec plurima iacet campis/recipiēs ab occiduo Liciā. A meridie mare Creticū A tergo montis Tauri iuga. Hanc cignus amnis interſecat matrem vrbium habet Tharſimeniā. In ea eſt Chorſcus oppidum vnde crocꝰ optimꝰ venit. Licia nūcupata eſt qꝛ ab oriēte adiūcta ſit Cilicie. Hā habet ab occaſu ⁊ meridie Tirrenū mare A ſeptētrione Cariā Ibi eſt mons Chymmera qui nocturnis eſtibꝰ ignē exalat. ſicut ī Sicilia Ethna ⁊ Veſulus in Campania. Et hec de Aſia dicta ſufficiant.

De Europa ⁊ primo de eiꝰ parte barbarica. Ca. xxvi.

Iam vero poſt decurſam Aſyam ad Europam tranſeamus. Hec ab Europa Agenoris Libie regis filie vocata eſt. Iſte autē eſt Agenor Libie filius. ex quo Libia. i. Africa nominata fert̄. vn̄ patet priꝰ Libiā accepiſſe nomen poſtea Europā. Europa autē in terciā parte orbis diuiſa īcipit a montibꝰ ripheis ⁊ flumine Thanay/deſcendēs ad occaſum per ſeptētrionalem oceanū vſq; in fines Hyſpanie. Cuius pars orientalis ⁊ meridiana a pōto cōſurgens tota mari magno. i. mediterraneo coniungit̄. ⁊ in inſulas Gades vbi vident̄ Herculis columne finit̄. vel melius vt quidā dicunt finē capit in capite ſancti Vincētii de regno Portugalie. Prima Europe regio eſt Scithia inferior que a paludibꝰ Meotidis īcipiēs iter Danubiū et Oceanū ſeptētrionalē vſq; Germaniā porrigit̄ que terra generaliter propter barbaras gētes quibꝰ inhabitat̄ Barbarica dicit̄ Huius pars prima Alania ē. que ad Meotidas paludes pertigit. poſt hanc Dacia. vbi ⁊ Gothia. deinde Germania vbi plurimā partē Sueui īcoluerunt quorū omniū ſunt gētes. liiii. Germania poſt Scithiā inferiorē a Danubio inter renū fluuiū oceanumq; cōcluſa/tingit̄ a ſeptētrione ⁊ oceano. ab ortu vero Danubio. A meridie reno fluuio dirimit̄ Terra diues virū ac populis numeroſis ⁊ īmanibꝰ. vn̄ ⁊ propter fecunditatē gignendorum populoꝝ Germania dicta ē. Mittit criſtallū ⁊ gēmas aliq̄s. Due ſunt autē Germanie. ſnpior iuxta ſeptētrionalē oceanū. īferior circa renū

De ꝓuinciis q̄s Danubiꝰ a barbarico ſecludit Ca. xxvii

Nunc a Barbarico quicq̄d Danubiꝰ ad mare noſtrū ſecludit expediam. Sunt enim prouincie quas diuidit Danubiꝰ a Barbarico vbi ſunt Vbandali Eruli Trucilingi Viciuli qui poſtea Ytaliā poſſederunt ⁊ poſtea Longobardi dicti ſunt. Scotobrini Storingi Bulgares Huni Sueui Saxones. aliiq; multi qui ab oriēte habent Pānoniam. ab occidēte Sueuiā A meridie Ytaliā Ab aq̄lone Danubiū. Meſſia vō ꝑma ē inter prouincias quas Danubiꝰ a Barbarico ad mediterraneū mare ſecludit que a Meſſiū ꝓuētu ſic vocata ē. vn̄ ⁊ eā veteres cereris horreū vocabant. Hec ab oriēte hoſtiis Danubii iungit̄ Ab euro vero Tracie A meridie Macedonie Ab occaſu Hiſtrie copulat̄. Pānonia poſt Meſſiā ſequitur ſecundū Yſidorū. Inde Noricꝰ ager frigidꝰ ⁊ Parcius fructuoſꝰ poſt quē Reticꝰ frugibus ferax qui excipit Galliā Belgicā. Pannonia

vero ab alpib9 appēninis ē nūcupata· quib9 ab ytalia secernit᷑ regio for tis. ⁊ solo leta. duob9 satis acrib9 fluuiis drauo sauoqꝫ vallata. Cōiūgit᷑ autē cū norico ⁊ recia hn̄s ab oriente messyā ab euro histriam ab affrico vo alpes appēninas hn̄s ab occasu galliā belgicaꝫ· Hystria vo habet a septētrione pannoniā· Cui yster amnis nomē dedit· Qui eius terrā īfluit ipē ē danubius. Qui i rethia que ⁊ alemānia ab alamanus lacu vt quidā dicūt nomiat᷑ ortū hꝫ sed postea xl. pcipuis fluuiis auget᷑. ⁊ i septē ostia vt nilus diuidit᷑ ⁊ tādem mare ponticum ingredit᷑. Tracia scdꝫ orosium post messiā locat᷑ hec habꝫ ab oriēte ꝓpontidis sinū ⁊ ciuitatē constanti nopolim que prius bisātiū dicta est a septentrione ptē dalmacie et ab ea pte yster obtendit᷑ ab occasu et africo macedoniam. a meridie vero egeo mari adheret Cui9 regionē olī diuersarū gētiū populi massagete. sarmate scite· alieqꝫ plurime nationes icoluerūt· ampla ē enīꝫ/ ibiqꝫ ideo multe fu erunt gētes Ebrū autē fluuiū tracia fundit· qui etiā gentes barbarorū plurimas tangit. hanc vero a Seucia incolarū quidā Traciā appellatam dixerunt vel tiras iafeth filius ibi veniens ei nomen dedisse perhibetur vt aliis placet.

¶ Capitulū xxviii· De Grecia et ei9 ꝓuinciis

Post traciā Orosius macedoniā locat/ sed Ysidorus greciā· que a greco rege vocata est qui cunctā eā regionem regno incoluit· Cui9 sūt ꝓuincie octo. Quarū pma ab occidēte dalmacia· deīde epyrus inde ella das. īde thessalia· īde macedonia · īde achaia · Et due ī mari creta et cicla des· Dalmacia a quadaꝫ maxima eiusdē prouīcie ciuitate traxisse nomen extimatur. adheret autem ab oriente macedonie· a septentrione messie ab occasu histria terminatur a meridie vero adriatico sinu clauditur·
Epyrus a pyrro achillis filio cognominata ē· Cui9 pars caonia q̄ ante molosa dicebat᷑. a moloso filio pyrri· quem de andromaca habuit. Sed postqꝫ occisus ē pyrrus andromacā helenus suscepit a quo molosia dic ta est pars epyri quā elenus postā a fratre caone. quē ī venatu p ignorā tiā dicit᷑ occidisse Caoniā noīauit quasi ad solaciū fratris extincti· Ella das dicta est a rege ellana deucalionis et pyrre filio. a quo prius greci elle nes nuncupati sunt Ipsa est et attica terra a quadam femina sic vocata ¶ Hec inter macedoniam et achaiam media iacet archadie a septentrio nali parte diuncta ¶ Ipsa est et grecia vera vbi fuit Athene ciuitas ma ter liberalium litterarum. et philosophorum nutrix qua nichil habuit gre cia clarius In ea est maratonius campus opinione quondam prelii cru entissimus Hui9 autē due sunt prouincie· boecia et peloponensis ¶ Boe cia a cathmo agenoris filio a bone quam ei sors primam dedit sic voca ta est ¶ Vbi et Thebas vrbem construxit In qua olim ciuilia bella docta uerunt. et vbi nati sunt apollo et hercules maior ille thebanus // Eadem est eonia vocata. a fonte quodam apollini et musis consecrato·

¶ Peloponensis vero secunda pars Elladis a Pelo rege Attice vocata est. Thessalia a Thessalo rege cognominata est que ad meridianam plagam Macedonie coniuncta est. Cuius a tergo Pyeria est. Multa in Thessalia flumina ciuitates et oppida/ inter que precipua Thessalonica. Ibi ē mons Pernasus quondā Appollini cōsecratus. Thessalia patria Achillis fuit. et origo Lapbitarū. de quibus fertur ꝙ hii primo equos frenis domuerūt. vnde et Centauri dicti sunt ibi primum solidi aurei facti sunt ¶ Macedonia primo ab Emathio rege Emathie nomen accepit. sꝫ Macedo Deucalionis maternus nepos. postq̄ ibi accepit principatū Macedoniam a suo nomine dixit. Est autem confinis ab oriente Egeo mari. A meridie Achaie. Ab occasu Dalmacie. A septentriōe Messye. Hec Alexandri magni patria fuit. Regio aureis venis argentiqꝫ optima. Mons Olimpus in ea est/ qui tam altus est vt in cacumine nec nubes nec vēti sentiantur. ¶ Achaya ab Acheo rege et vrbs et prouincia appellata ē hec pene insula est. Nam absqꝫ septentrionali parte qua Macedonie iungit' vndiqꝫ septa est mari. Ab oriente mirceum mare. ab euro egeum. a meridie ionicum. ab africo et occasu Cassiopas insulas. A septentrione vero iungitur Macedonie vel Attice terre vel melius vt quidam dicunt iungitur ducatui Athenarum. qui similiter fere a tribus partib9 mari circundatur. Huius caput est vrbs Corinthus Grecie decus. Inachus vero est Achaye fluuius. ¶ Archadia autem sinus Achaie est vt platani foliū inter Ionium et Egeum mare exposita. quam Archas Iouis et Caliste filius ex suo nomine nuncupauit. Ipsa est et Sicionia a Sicione rege a quo regnum Sicioniorum est dictum. Habet autem fluuium magnū Erimautū Abeston quoqꝫ lapidem qui semel accensus nunq̄ extinguitur. candidissime etiam merule ibi nascuntur ¶ Sciendum est ꝙ Orosius Pannoniam cum Norico et Rethia post Dalmaciam describit. Ysidorus etiam licet eam post Messiam locauerit. postea tamen Pannoniam et Hystriam describens eas post Greciam et ante Ytaliam collocat. Nec istud obstat/ nam eadem regio vel prouincia potest ab actorib9 variis in locis collocari secundum varios respectus seu habitudines/ quos habere potest penes diuersas eius partes ad diuersas regiones. vnde etiā aliqui Lacedemoniam post Pannoniam describunt. que habet ab oriente Messyam. ab euro Hystriā. ab africo mōtes Apeninos. ab occasu Galliā belgicā. a septētrione flumen qd Galliā et Germaniā diuidit. Et hec Germania ab oriente Pānonie Vngarie et Bohemie iungit'. A meridie vero Ytalie.

¶ De Ytalia et eius prouinciis. ¶ Ca. xxix.

Italia olim a Grecis populis occupata magna Grecia appellata ē. Deide a regis noīe Saturnia. Mox et Laciū dcā eo ꝙ ibi Saturn9 a Ioue sedib9 suis puls9 ibi latuerit. Postremo ab Ytalo rege ibi regnāte Ytalia vocata ē. Cui9 sit9 lōgitudine āpli9 q̄ latitudine a cyrcio ī eurū

extenditur a meridie tirreno mari ab aquilone adriatico claudit᷑ ab occi
duo alpiū iugis finit᷑. Terra pulcherrima soli fertilitate pabuliꝗ ubertate
tate gratissima. ¶ Habet lacus benacū auernū atꝗ lucrinū fluuios erida
nū Tyberim ⁊ Tepentes fontibus baias // Gignit gemmas serticem co
rallum/ ⁊ liguriū/ boam quoꝗ serpentem Lincem feram / ⁊ dyomedias a
ues. ¶ Ytalia ⁊ hyspania idcirco hesperie dicte sunt/ q₂ greci hespero stel
la nauigent. ⁊ in Ytaliā ⁊ Hyspaniā/ que due sic discernuntur. q₂ si Es
periam solam dicis significas Ytaliam/ si addis ultimā significas Hys
paniā que in occidentis est fine. // Habet aūt plurimas ꝓuincias. ¶ Tus
cia enim pars est ytalie // Umbria vero pars est Tuscie. Tuscia autem a
frequentia sacroꝝ ⁊ thuris vocata est. Umbria vero ut hystorie tradūt
ab eo ꝙ tpe cladis aquose id est cuiusdā₃ diluuii ymbribus supfuerit no
mīata est. // Est enim in iugis ape niui montis sita in parte ytalie iuxta
meridiem. // Etruria pars ytalie sic dicta quia eius fines tendebant᷑ usꝗ
ad ripam fluminis tyberis Rome eni₃ fines antea una tantū tyberis ri
pa tenebant᷑. Alii Etruria₃ dictam ab etrusco principe putant. Eadem et
Tyrrenia a tirreno lidii fratre. hec etiā tuscia quādoꝗ dicit᷑. // Apulia
ubi brundusium quā etholi dyomedem duce₃ secuti condiderūt. // Cāpa
nia prouincia ytalie h₃ terras hyeme ⁊ estate vernantes qua₃ a ciuitate
capna dictā ferūt. Est ⁊ longobardia a longis barbis dicta ubi ē pad⁹
fluui⁹. / Venetia ide seq̄t᷑ a veneto rege dicta. Sūt ⁊ alie patrie ⁊ ciuita
tes ꝓcipue q̄s dscriber̄ nō ē pn̄tis opis. // De gallia ⁊ e⁹ ꝓuīciis Ca. xxx

Gallia a candore populi nūcupata ē. Gala eni grece lac dicit᷑. Hanc
ab oriente alpiu₃ iuga tuent᷑ ab occasu oceanus includit a meridie
prerupta pyrenei / a septentrione reni fluenta atꝗ germania. Cui⁹ initi
um Belgica finis aquitania ē. Regio gleba uberi ac pabulosa/ ⁊ ad usu₃
animantiu₃ apta fluminib⁹ quoꝗ ⁊ fontib⁹ irrigua. perfusa duob⁹ mag
nis fluuiis Reno ⁊ Danubio. // Gallia autē belgica a ciuitate que belgis
dicit᷑ vocata est. Cisalpina gallia quia citra alpes. Transalpina id ē ul
tra alpes contra meridie₃. Reatina vero quia sit iuxta renū. Aquitanica
ab obliquis aquis Ligeri flumīs appellata ē qui ex plurima pte termin⁹
ei⁹ ē eāꝗ pene ī orbē cingit. Hec de gallia breuiter loquit᷑ ysidor⁹/ s₃ Oro
si⁹ eā distixit apti⁹ descripsitꝗ ī modū q̇ sequit᷑. // Gallia belgica h₃ ab
oriēte limitē flumīs Reni ⁊ germania₃ ab euro alpes apeninas/ a meridie
ꝓuinciā Narbonēse₃/ ab occasu ꝓuiciā Lugdunen̄/ a circeo oceanū britā
nicū/ a septentrione britanniā insulā. Gallia Lugdunen̄ ducta p longū ⁊
p angustū īflexa/ aquitaniā ꝓuinciā semicingit. Hec ab oriēte h₃ Belgicā
a meridie ptē ꝓuicie Narbonēs/ q̄ arelas ciuitas sita ē ubi ⁊ mari gallico
roda₃ flumē excipit᷑. / Gallia seu ꝓuicia Narbonen̄ h₃ ab oriētis pte al
pes scotias/ ab occidēte hyspaniā/ a circio aquitaniā/ a septētrione lugdu
nen̄ ab aquilone galliam Belgicam / a meridie mare gallicum quod est

inter sardiniam et insulas baleares habēs in fronte que rodan9 fluui9 in mare exit insulas stregadas. ¶ Aquitania prouincia obliquo cursu ligeris flumis qui ex plurima parte termin9 ei9 in orbez agitur. Hec a circeo oceanum/qui aquitanic9 sinus dicit ab occasu hispanias habet/a septētrione et oriente Lugdunensez/ab euro et meridie Narbonensez puinciaz contingit. ¶ Sciendūz autem q Orosius et Ysidorus aliiq antiqui cosmographi nichil pene loquūtur de francie regno in gallijs cōstituto quod omniū regnoꝝ europe nūc maximū est. Nichil etiam de eius precipua ciuitate Parisius vbi est velut quedam mūdi lucerna maximū taz diuinarū q̄ humanarum studium litteraꝝ. Nichil preterea de alijs huius regni ciuitatūq suaꝝ pemināetiis aut aliaꝝ vicinaꝝ terraꝝ huic regno adiacētiū sicut Lothoringoꝝ/Leodiensium/Hānomeñ/Cameraceñ/Brabantinoꝝ Flamingoꝝ aliorūq plurium. in quibus sunt vrbes et oppida populiq numerosi et multis bonis ac diuicijs copiosi. Quod ideo factum existimo quia antiqui actores tractabant nō dñationibus regnoꝝ que sepe mutātur/sed de diuisionib9 regionū que per aliqua immutabiliter manentia describūtur. Forte etiā q partes iste non tunc sicut nūc erant populate nec famose. Sed et nostri cosmogrpabi grecoꝝ et romanorum scripta secuti sunt qui res suas multoplus q̄ alienas extulerunt

¶ De hyspania et eius partibus ¶ Ca. xxxi.

Hyspania prius ab hybero amne hyberia nuncupata est. postea ab hyspano hyspania/ipsa est et vera. hesperia ab hespero stella occidentali dicta. Hec situ trigona circumfusione oceani tyrreniq pelagi pene insula est. huius angulus prior spectans ad orientem/a dextris aquitanica prouincia/a sinistris baleārico mari coartatus narbonensiū finibus inseritur. Secūdus angulus ei9 circiū intendit vbi brigantia galicie ciuitas sita est ad speculam britannie erigit. Terci9 eius angulus est quo gades insule intēte in africū athlantem montē interiecto sinu oceani prospiciunt. ¶ Sita est igitur hyspania inter Africam et Galliam a septentrione pyreneis montibus clausa a reliquis partibus vndiq mari conclusa salubritate celi equalis/omniū frugū generibus fecunda /gemmarū metallorūq copiis ditissima. Interfluūt eam flumina magna Betis/mineus/Iberus/et Tagus aurum trahens vt pactulus. Habet autem prouincias sex. Terrasenensem/Cartaginensem /Lusitaniam/Galiceam /Beticam /et trans freta in regione africe Tingitanā. Due autem sunt hyspanie/citerior et vlterior sic dicte quasi citra et vltra. sed citra quasi citra terras /et vltra vel quia vltima vel quia non sit post hanc alia terra. Hyspaniam citeriorem ab oriente incipientē pyrenei saltus a parte septentrionis vsq ad cātabros et astures deducit atq inde per nacteos et oretanos quos ab occasu hz posita in nostri maris littore carthago determiat. et ita a pyreneo usz ad cartaginē porrigit. Hyspaia vo ulterior hz ab oriēte nacteos

celtiberos ꝛ oretanos/a septentrione oceanū ab occasu oceanū a meridie gaditanū oceani fretum. vnde mare nostrū qd̄ tirrenū vocat᷑ emittitur. Et ita hec in meridiē a celtiberis vsq̄ ad gaditanū fluuiū extenditur/Et scd̄m aliquos transit gaditanū fretum vsq̄ in prouincias africe. ꝛ extenditur vltra gades herculis. ꝛ attingit montem athlantem Dicit᷑ enim q̄ inter hyspaniā que nunc sic vocat᷑ ꝛ africam nunc dictaȝ aliquādo non erat aqua decurrens/sed terra continua ab antiquis temporibꝰ. Sed postea cuȝ Oceanus irruit in profunda terre diunxit se mari nostro mediterraneo/quod decurrit per littꝰ arragonie prouincie ꝛ ytalie. Et hec de Europa sufficiant.

De Africa in generali Ca. xxxii.

Peragrata Europa iam ad Africā veniamꝰ. hec dcā ē Libia q̄ꝛ inde lips flat id est ventus africus. Alii dicunt a quadā muliere que ibi regnuȝ possedit libiam appellatā sicut supra tactum est. Africam autē nominatam/quidam inde estimāt quasi apricaȝ quia sit sine horrore frigoris. Alii dicunt africam appellari ab vno ex posteris abrahe qui vocatus est Afer ꝛ hoc testatur Iheronimꝰ. Hec tamen priꝰ phuticensis regio nūcupata fuit a filio Cham quorum vnus Futh dicebatur. vnde adhuc fluuius est in libia qui Phuth dicit᷑ sicut ꝛ tota regio phuticensis. Scd̄ȝ auteȝ Salustium qui Egesippo historiographo teste. ac etiā Iheronimo actor certissimꝰ ē Hanc africam ab initio habuerūt Getuli ꝛ Libies/qui scd̄m ysidorū a gethis seu gothis ab aquilone per mare venerunt. Getuli vero uersus egyptū ꝛ Libies versus occidentē habitauerūt oberātes latius propter regionū amplitudinē. Sed ut idem Salustius ait postq̄ī hyspania Hercules interiit/exercitus eius diuisus est Medi q̄ȝ perse ꝛ armeni nauibus in africam trāsuecti loca varia occupauerūt ꝛ paulatim p se copulauerunt se getulis per cōnubia. Et quia sepe Vagi mutabāt loca semetipsos numidos vocauerunt id est sine oppido vagos ꝛ errantes sicut dicit ysidorꝰ li. ix. Medi vero ꝛ Armeni supra littus maris nostri a numidis vsq̄ ad gades habitabant sub libiis. Sed medi postea paulatim p lingue barbare corruptionē mauri appellati sunt. et hii omnes ab oceano et gadibus vsq̄ ad prouinciam carthaginensem habitarunt. Hec pro ratione nominū secunduȝ salustium ꝛ ysidorum dicta sunt. Sed iam secūdū Orosiū de huiꝰ terre diuisione loq̄mur Igit᷑ cū africā antiqui terciaȝ orbis partem dixerunt/non spaciorum mensuras secuti sunt. Nam hoc mare quod ab occasu ex oceano oritur/in meridiē magis vergens angustiorem inter se et oceanū coartare africe limitē facit. Ideo aliqui quāuis eam europe longitudine parem tamen multo angustiorē intelligentes potius africam scd̄am europe portionem appellare maluerunt. Preterea cū multo amplius terre in africa ardore solis q̄ in europa rigore frigoris incultum atq̄ incognituȝ sit/quia omnia germinātia tolerabilius summū frigus q̄ summū calorem sustinent. Ideo africa et situ ꝛ populus minor

est quia ⁊ natura sui minꝰ habet spacii ⁊ celi inclementia plus deserti. In cipit autē a finibus egypti pergens iuxta meridieꝫ per ethyopiam vsqꝫ ad athlantem montē. A septentrionali vero parte mediterraneo mari cō iuncta clauditur ⁊ in gaditanū fretum finitur.

De prouinciis africe ⁊ primo de cyrenēsi Ca. xxxiii.

Habet autem Africa sequentes prouincias. Libia cyrenēsis i prima africe parte sita est a syrene vrbe metropoli que ē in eiꝰ finibꝰ nūcu pata. Huic ab oriente egyptꝰ est ab occasu sirtes maiores/⁊ trogodite a septentrione mare libicum/a meridie ethyopia/⁊ barbaroꝝ varie natio nes et solitudines inaccessibiles que etiā basiliscos serpentes creant. Pē thapolis greca lingua a quinqꝫ vrbibus nūcupata est sciliꝫ berenice/cyre ne/centria appollonia/ptholomaida. Ex quibꝰ ptholomaida ⁊ berenice a regibus nominate sunt. Est autem penthapolis libie cyrenēsi adiūcta et eius finibꝰ deputata. vnde ⁊ regio cyrenensis dicit᷑ a cyreno ciuitate de q̄ in quarto regū legitur/⁊ in ewāgelio luce habetur de symone quodā cyre nēsi/⁊ in actibus apostoloꝝ de synagoga cyrenensiū. Sub cyrenensiū ve ro prouincia totū usqꝫ ad egyptum scd̄m multos actores cōputatur licꝫ plinius eam per se paruā constituat ab ea que vocat᷑ libia merotis

De Tripolitana ⁊ Bizancio Ca. xxxiiii.

TRipolitana prouincia que ⁊ subuentana vel regio arzuguꝫ dicitur q̄uis arzuges per longū africe quādoqꝫ generaliter vocent᷑ ubi Lep tis magna ciuitas est. Habet ab oriente aras philenorū inter sirtes maio res ⁊ trogoditas a septentrione mare siculū uel potius adriaticū ab occa su bisanciū vsqꝫ ad lacum salinarum a meridie barbaros/getulos/nata bres/⁊ garamantes vsqꝫ ad oceanuꝫ ethyopicū pertingentes. Hanc greci tripolitanā vocant a numero triū magnaꝝ vrbiuꝫ quarū maior est Lep tis/alie sunt Ocea ⁊ Sabreta. Leptis autē est ibi iter duas sirtes/minorē a parte carthaginensium ⁊ maiorē a parte egypti que Salustio referente sunt loca vadosa ⁊ arenosa que cū excitant᷑ ventis ⁊ fluctibꝰ maris. eruc tant puluerem infinituꝫ ⁊ arenas copiosas. vnd̄ syrtes grece dicūtur a tractu puluerū vel arenarum. ideo habitātes loca proxima inde plurimū perturbāt᷑. Hec scd̄m aliquos vocatur Libia vel Africa phenices quia ibi phenices habitabāt scilicꝫ Tyrii ⁊ Sydoniēses. ⁊ est hec terra fertilitatis eximie. nā centesimā frugem reddit vt dicit Pliniꝰ. Bizancium regio ex duobus nobilissimis oppidis nomen sortita est. ex quibus vnuꝫ Adrime tus vocatur. alteꝝ Bizanciū. Hec sub Tripoli esse dicit᷑ terra vtiqꝫ fecūda vt iactu ibi seminis incremēta pene centesima fruge renascant᷑

De Carthaginēsi ⁊ Numidia Ca. xxxv.

ZEugis regio est vbi carthago magna situatur. Ipsa est ⁊ vera afri ca que carthaginēsis dicit᷑. Vnde scd̄m Salustiū/phenicenses a tyro ⁊ sydone venientes imperii cupidine loca africe inuaserūt ⁊ numidas ac

getulos ꝛ ceteros africanos coartauerunt / ꝛ carthaginensiū prouinciam firmauerūt In qua sunt ꝓhenices ciuitates nobiles scilȝ Ypo ciuitas beati augustini / ꝛ Utica cathonis / sed oīm nobilior est Carthago que in hebreo Cusis dicitur sicut super ezechielem dicit Jheronimꝰ. vnde ꝛ in diuinis scripturis de carthaginēsibꝰ sepe legitur. Hec Carthago fuit tamq̄ȝ altera Roma cuius imperiū extendebatur versus egyptū vsq̄ȝ ad aras philenorū quas carthaginenses erexerūt in memoriā duorū fratrum qui philen dicebantꝰ ꝛ qui pro eorū republica voluntarie viui obruti sunt sicut narrat Salustius. Et vbi are predicte sunt teste eodem Salustio / carthaginenses ꝛ cyrenenses imperiorū suorum fines constituerūt. ¶ Hec itaq̄ȝ regio inter Bisanciū ꝛ Numidiam sita est / a septentrione mari siculo iūcta / ꝛ a meridie vsq̄ȝ ad getulorū regionē porrecta. Cuius proxima queq̄ȝ fructifera sunt vlteriora autē bestiis ꝛ serpētibꝰ plena atq̄ȝ onagris magnis in desertū vagantibꝰ. Getulia aūt africe pars mediterranea est que a gethis seu gothis nomē accepit scdm Salustiū ut dcm est. Numidia ab incolis passim vagātibꝰ sic vocata est quia nullā certam haberent sedem. nā lingua eoꝝ incerte sedes. ꝛ vage numide vocantꝰ. Jncipit autē a flumie Ansaga ꝛ in Ceugitanū id ē africanū carthaginēsem limitē desinit Habens ab oriente Sirtes minores ꝛ lacum Salinarū a septentrione mare nostruȝ quod spectat ad siciliaȝ ꝛ sardiniā / ab occasu mauritaniā sithisensem / a meridie montes vsare / ꝛ post eos ethyopū gētes puagātes vsq̄ȝ ad oceanū ethyopicum. Regio aūt est ꝑpinguis / vbi autem siluestris ē feras educit vbi iugis ardua equos ꝛ onagros procreat. Et ibi eximium marmor quod numidicū dicitur. Habet auteȝ vrbes precipuas Yponē / Regium / ꝛ Russicadam.

¶ De Mauritania ꝛ eius partibꝰ. Capitulum. xxxvi.

Mauritania a medis nomē accepit scdm Salustium ut supra tactum est / vel scdm ysidorū sic vocatꝰ a colore populorū. Greci enim nigrū mauruȝ vocant. vnd̄ sicut gallia a candore populi sic mauritania a nigredine nomen sortita est. Cuius prima prouincia Mauritaniā sithiphensis que sitiphi habuit oppidum a quo nomen hegio tractasse perhibetur. ¶ Mauritania vero cesariensis colonie cesarie ciuitas fuit / ꝗ nomē prouincie ex ea datum est. vtreq̄ȝ enim prouincie sibi coniuncte ab oriente numidiam habent / a septentrione mare nostrū / ab occasu flumen maluā / a meridie montem astrizim. qui diuidit inter viuā terraȝ ꝛ fecundam. ꝛ arenas iacentes vsq̄ȝ ad oceanuȝ in quibus oberrant gangines ethyopes. Mauritania tigitana a tigi metropolitana hꝰ prouīcie vocata ē. hec ultīa africe exurgit a mōtibꝰ septē. Hn̄s ab oriēte flumē maluā / a septētriōe mare nr̄m vsq̄ȝ ad fretū gaditanū qd̄ īter auenne ꝛ calpes duo sibi ꝯtraria ꝓmōtoria coartatꝰ ab occidēte athlātē mōtē ꝛ oceanū athlāticū / sub africo hesperū mōtē / a meridie gētes aulonū ꝉ galonū / q̄s nūc calaudes vocant

vsqꝫ ad oceanū hesperū perrātes. ⁊ hic orosiꝰ vniuerse africe terminū po
nit. Nec ethyopiam describit sicut ysidorꝰ. Garamantis etiā regionē cō
memorat cuius caput garania oppidū fuit. Est aūt iter cyrenēsez ⁊ ethyo
piā vbi ē fōs q̇ frigꝫ calore diei ⁊ calet frigore noctis. Regio vo mauri
tanie tingitane gignit feras ⁊ simias ⁊ dracones ac struciōes / oliꝫ etiam
elephantis plena fuit quos sola nūc india ptulit ꝯm ysidorū. // De Ethi
Ethyopiā ponit ysidorꝰ vltimā (opia ⁊ eiꝰ ptibꝰ // Ca. xxxvii.
africe ꝓuinciā circa solis ardorē dcāz a colore populoꝝ quos solis
vicinitas torret. Nā vim syderis ꝓdit hoīm color qꝛ ibi ē iugis estꝰ Nā
q̄cq̇d eiꝰ ē sub meridiano cardine ē. Circa occiduū vo mōtuosa ē / arenosa
i medio / ad orientē aūt plagā deserta. Cuiꝰ sitꝰ ab occiduo athlātis mōtis
ad orientē vsqꝫ i egypti fines porrigit' / a meridie oceano a septentrione
nili flumē claudit' plurimas hñs gētes diuerso vultu ⁊ monstruosa facie
horribiles / ferarūqꝫ ⁊ serpentū referta ē multitudine. Illic quippe rinoce
ronta bestia / ⁊ cameloparꝰ / basiliscꝰ / dracones ingētes ex quoꝝ cerebro
gēme extrahūt' / iacinctꝰ quoqꝫ ⁊ crisoprallꝰ ibi repiūt' / cinamomūqꝫ colli
git'. Due sunt ethyopie vna circa ortū solis / altera circa occasuꝫ i mauri
tania. Et hec ꝯm ysidoꝝ li. xiiii. // Sꝫ sicut idē ait li. ix. Ethyopū tres sūt
populi pricipales / hesperi / garamātes / ⁊ indi. Hesperi sunt occidentales.
Garamātes i medio. Indi in oriēte. Cū garamātibꝰ trogoditas inuoluit
qꝛ diūcti sunt. Meroe vo q̄ ē dñā gentiū īter nubiēses ⁊ indos scđꝫ alfra
ganū collocat'. Garamātes a garama oppido qđ ē caput regni eoꝝ noia
ti matrimonioruꝫ exsortes passim cū feminis degunt. Hesperi vero circa
hyspaniā cōmorant'. Nā hyspania dicit' hesperia. Unde hii qui supra
vlteriorē hispaniā inhabitāt hesperi dicunt' Indi vero ethiopes dicuntur
propter approximationē ad indiam a quibus incipit pliniꝰ describere gen
tem ethyopum. Post quos sunt ethiopes de Nubia deinde trogodite. de
quibꝰ meminit scrptura scđo palipomenō. Hii ut pliniꝰ narrat li. v. specꝰ
excauant vt sit eis domꝰ / victus eorū serpentū carnes sermonis commer
cio carent. Et in sexto libro dicit ꝙ gens trogoditarum a venatu dicta.
equis velocior est. Et ysidorus li. ix. dicit' ꝙ tanta celeritate pollent ut fe
ras cursu pedum assequātur. Igitur ethiopia supra egiptuꝫ ⁊ africā ad
meridiem extendit' ab oriente in occidens vsqꝫ ad mare thyopicuꝫ. Et pri
cipales eiꝰ regiones sunt ethyopes / indi / sabei / qui sunt iuxta meroen / nu
bienses / trogodite / garamantes / hysperides. Quos sub triplici populo cō
prehendit ysidorus. // Pars autem trogoditarū flectit se versus occidē
tem circa sirtes maiores et partes vicinas a quibus distare videtur per
.xviii. dietas secundum Plinium. Et ideo licet maior pars eorum ver
gat ad mare rubrum / tamen aliqualiter se inclinat in partem occidentaleꝫ
sup africe regioneꝫ. Et vltra eos versus occidens est regio garamantuꝫ in
directo sirtiū minorum et carthaginensiuꝫ orientalis tñ ps eorum vergit

in directū syrenice regionis scđʒ Pliniū li. vi. vt tm̄ hesperides occidenta les athlanticas partes attingūt. Multi aūt sunt alii ethyopes hiis trib9 populis diuersis copulati Et tamē a natura hoīs debita multū deprauati sicut ex libris Plinii ꝛ alioꝝ pʒ. quoꝝ aut aliarum gentiū mores assig nare nō est p̄ntis operis. Ethyopia ergo terminat᷑ ad mare rubrū a parte orientis/ad africā ex parte occidentis /ad egyptū in medio īter hec extrema. In quo medio ē ciuitas Syene a qua scđʒ clima denoīatur que ē ter min9 ethiopie inferior ꝛ ps summa egypti sicut dicit Jheronim9 sup eʒe chielē In vltio uo ethyopie ꝛ ī fine habitatioīs note ē ciṫas Meroe a q̄ denoīatur primū clima Nā a meridie ponit Plini9 Meroen principium habitatioīs ꝛ scđʒ eū a Syene vsqʒ Meroen sunt quiqʒ milia stadiorū ꝛ Meroe distat a mari ethyopico circiter sextingenta miliaria. Et hec ē ciuitas regalis ethyopie que est in sabba insula nilo inclusa. quā Joseph9 ꝑmo antiquitatū a Cambise rege Meroen noīatam. ex sororis vocabulo refert. vbi regnauit candacis feia. vnđ candax ē nomē dignitatis qđ ad reginas transiit scđm Pliniū. Et ī actib9 apostoloꝝ legit᷑ de eunucho candacis regine ethyopum Hec ergo de totius terre habitabilis descriptione sufficiant.

Dia Syenes

Dia Meroes

Candax

De famosis montibus Ca. xxxviii.

NEo quia in diuisioné terre ꝛ distinctione regionū sepe montes ꝛ ꝓ montoria cōmemorauim9 Ideo de eis breuiter dicendū est nō tamē de omnib9 sed de hiis quos ysidorus li. xiiii. notandos esse putat tamqʒ opinione maxime celebratos. Mons Caucasus a candore dictus ab In dia vsqʒ ad Taurū montem porrect9 pro gentiū ac linguaruʒ varietate varie noīatur sicut supra dictū est. Mons Taurus a plerisqʒ idem vo cat᷑ Caucasus quod superi9 ab Orosio reprobatur. Libanus mons Feni cū altissim9 c9 meminerūt ꝓphete/dict9 a thure q2 ibi colligit᷑ Cuius illa pars q̄ ē super eū ad orientē plagā respiciēs antiliban9 appellat᷑ id ē otra libanū. Ararath mons armenie in quo archam noe post diluuiū sedisse historie testant᷑ vnde vsqʒ hodie ibi lignoꝝ ei9 vident᷑ vestigia. Otilia mons est armenie de quo nō loquit᷑ ysidor9 In eo tn̄ ꝛ multis aliis simile de hac archa contigisse fert᷑. vn̄ intelligendū ē aut eundē monteʒ plura ha buisse noīa ł plura cacumia diuersimođ noīata quoꝝ vnū aliqn̄ ꝓ alio po nit᷑ seu ps ꝓ toto ut scribentiū moris ē. Acroceraunii mōtes ꝑpter ml'titu dinē fluminū vocati sunt Sūt aūt īter armeniā ꝛ hyberiā incipiētes a portis caspiis vsqʒ ad fontē tigridis fluuii. Yperborei mōtes sithie sub ipo celi cardīe ī oceani litore situati dicti q2 supra. i. vltra eos flat boreas. Rephei mōtes ī capite germanie sunt a ꝑpetuo vētoꝝ flatu noīati/a quib9 tanais emergit Sūt aūt ꝛ rifei mōtes archadie qui sine aspiratiōe scribūt᷑ Olimp9 mons macedoie nimiū ēcels9 ita ut sub illo nubes esse dicāt᷑. vn̄ vgili9 Nubes excessit olimp9. Hic macedoniā diuidit a trachia. Hūc oliʒ crediderūt aliq vnuʒ ꝛ idē fuisse cū ossa mōte thessalie et tādē terre motu

Archa Noye

Olimpus Mons

Subiecit Pelion ossae

d[illegible] olimpi et plures eius nominis

separatos ⁊ disiūctos paludib⁹ qb⁹ labora thessalia. exitū ꝓbuisse. Sūt alii mōtes vocati hoc noīe Nā ē ali⁹ mons olimp⁹ i gallogrecia et ali⁹ ī minori asia. Qui et musi⁹ dict⁹ ē. In c⁹ radicib⁹ dicit' oliꝫ hānibalē. Prusam cōdidisse ciuitatē Ali⁹ quoq̧ i ethiopia sec⁹ mare rubꝝ. Quē aiūt oriēte sole vsq̧ i horā diei quītā flāmas emittere. Est autē nō lōge ab eliopoli ciuitate ¶ Athos mons ē macedonie l' vt q̄dā dicūt tracie egeo mari ꝑeminens etiaꝫ altior nubib⁹ adeo sublimis vt vmbra ei⁹ vsq̧ ad septuagintasex miliaria protendit'. In cui⁹ culmie fuisse dicit' oppidum nomie Crocon ibiq̧ etateꝫ hominū dimidio q̄ꝫ alibi longiorē. ¶ Parnas⁹ mons thessalie iuxta boeciam qui gemino vertice erectus ē in celum. Hic in duo findit' iuga Cyrram et Nysam ⁊ in singulis colebant' appollo ⁊ liber. In cui⁹ vertice dicit' tempe diluuii deucalionis ipsum cū vxore preseruatos ¶ Ceraunii sunt montes epyri ripheis iuncti a crebris dicti fulmibus. grece enim fulmen ceraunos dicit'. ¶ Coritus mons ytalie sciꝫ etrurie a corito quodā dardanio appellatus. ¶ Yda mons est phrigie nō lōge ab ylione supeminens mari memorabilis iudicio paridis. de quo monte retulerūt veteres ibi solem surgenteꝫ longe aliter q̄ꝫ in aliis terris conspici. Nā ex mōtis apice Cui gargara nome ē a media nocte ignes plurimi videntur et tandē qui sparsi fuerant apparent in vnū conuenire donec vnā mittant flammā. Que postq̄ꝫ diu grandi incendio similis clara visa est/se in rotundam formā cernendā prebet. ⁊ ingens factus globus terris apparet paulatim deinde decrescere ⁊ lucidior effici donec iam fugatis tenebris se extollat in altū sol factus. Ex hoc etiā monte scamander qui ⁊ ꝫantus aliiq̧ fluuii scaturiūt plures. ¶ Chymera mons ē licie eam ab ytalia disterminās Cui⁹ summitas ꝑpetuis flagrat flaminis que augent' aqua superinfusa terra vero iniecta extinguūtur. Hic alit circa summū leones et paulo infra capreas. cuius radices sunt serpentuꝫ plenissime. Hos duos mōtes memoratu dignos censui licet de eis taceat ysidor⁹/ ꝓpter ꝓmissa que in hiis mirabilia ⁊ memorabilia referunt' ¶ Apenin⁹ mons appellatur quasi alpes penice/qꝛ hanibal veniēs ad ytaliam easdē alpes aperuit ⁊ post bella hyspanie aceto rupit. vn̄ Iuuenalis et mōtes rupit aceto. Sꝫ opinio quorūdā est vulgata Apeninū esse qui in longū trudēs totā ytaliā in partes separat duas/a dextris inferū spectans mare /a sinistris autem superū in siculū fretū progrediens Qui incipe dicit' cū alpib⁹ videlicet a ꝓmūctorio qd monit⁹ vocat' vbi est finis ꝓuincie. ⁊ ianuensis maris initiū. ¶ Ethna mons ex igne ⁊ sulphure dict⁹. vn̄ ⁊ gehēna. hic ab ea pte q̄ eurus vl' afric⁹ flat hꝫ spelūcas plenas sulphure vsq̧ ad mare deductas Que recipiētes in se fluct⁹ ventū creāt/q exagitat⁹ ignē gignit ex sulphure. vn̄ ē qd videt' incendiū // Pyrene⁹ etiā a crebris flumib⁹ ⁊ eoꝝ ignib⁹ nuncupat' Ipse est qui inter galliam ⁊ hyspaniam quasi ex industria munimentū interiacet. In eo nascuntur boues agrestes mire magnitudinis.

¶ Solurius a singularitate dicitur. quia omnibus Hyspanie montibus altior videat᷑. Calpes mons ĩ vltimis finibꝰ oceani totꝰ fere ĩ mare ꝓminens oppositꝰ Abile mõti de quo cũ de Gadibꝰ aget᷑ ĩfra dicã. Hic dirimit Europã ab Africa. quẽ Athlãtis finẽ eẽ dicũt. Athlasmons ĩ fine Mauritanie propter altitudinẽ suã q̃si celi machinã sustẽtare videt᷑. vñ ab Athlãte fratre Promethei rege Africe q̇ primus astrologie artẽ dicit᷑ excogitasse. Ideoq꞉ dictꝰ ẽ sustinuisse celũ mons prefatus nomen traxit. Alpes proprie mõtes Gallie sunt q̄ Ytalie muroꝝ exhibẽt vicẽ. Hii togatam Galliã diuidũt. A Comata nõ lõge a Nicea urbe ĩcipiẽtes Et scd̃m quosdã vsq꞉ ĩ Macedoniã tẽdẽtes.

De famosis ꝓmõtoriis Ca. xxxix.

PRomõtoria quasi ꝓminẽtia dicta sunt. vnde nomẽ insulis cõe ẽ/q꞉ promineãt. sicut de Sardinia dicit Salustiꝰ ꝙ tã in orientez q̃z occidentem latior ꝓmineat. Sigiũ promõtoriũ Asie vbi Ellespõtus aptius dilatat᷑ oppositũ vrbi Talissie q̄ in Europa ẽ. Dictũ ãt Sigeum propter Herculis taciturnitatẽ. q꞉ a Laomodonte Troyanorum rege celauit abcessum. ⁊ inde cõtra Troyam cũ silẽtio venit qḋ dr̃ Sige. Malcũ ꝓmontorium Grecie qḋ ĩtrat ĩ mare ⁊ p miliaria quinquagita protẽdit᷑. vbi vnda ita seua ẽ. vt nauigãtes ꝑsequi videat᷑. A Malco ãt rege Arginorũ nomen accepit. vñ non ẽ credendũ propter vicinitatẽ nominũ hũc eẽ mõtem qui Malcus vocatur. Nam hic est in media cuiꝰ mõtis vmbra estate in austrũ. hyeme ad siptentrionẽ vgit. nec ampliꝰ quindeciz noctibꝰ ex eo videt᷑ septẽtrio. Sed cũ Ysidorꝰ solũ loquit᷑ de extremis occidentalibꝰ promõtoriis aliqḋ de oriẽtalibꝰ dicere ꝯuenit. Sophora igit᷑ mons est seu promõtoriũ Indie oriẽtalis. ad quẽ Salomon classem trãsmisit. nõ minꝰ triẽnio ĩmorantẽ. Mossilicos autẽ promõtoriũ ẽ Ethiopie a quo cynamomũ deuehit᷑/⁊ sunt q̄ dicãt nil vlteriꝰ eẽ ꝑter oppidũ vnũ Ethiopum ĩ littore Baragaza. Peloꝝ Sicilie promõtoriũ aq̇lonez respiciẽs scd̃m Salustiũ dictũ a gubernatore Hanibalis illic sepulto. Pachinũ aliud promõtoriũ Sicilie austrũ spectãs ab aeris crassitudine dictũ austro enim perflatur. Lilibeum tertium promontoriũ Sicilie/Solis occasum intendẽs vocatũ ab eiusdẽ noĩs ciuitate q̄ ibi sita ẽ. Boriõ ꝓmõtoriũ Nu midie vocatũ ita q꞉ ad aq̇lonez intẽdat hoc Yppone regiũ postea dictum pro eo q꞉ sit equore interruptũ. Calpis Hispãie promõtoriũ auẽna Africe. s. Mauritanie occidẽtal̃ q̄ vtriq꞉ ꝓminẽtes ꝓruptionẽ ĩterfluẽtis Oceani ꝯcludũt ⁊ Gaditanũ coartãt fretũ. Sũt ⁊ alii plures mõtes ⁊ ꝓmõtoria qui in descriptione terre ab actoribꝰ nominant᷑. Sed de his famosioribꝰ dixisse sufficiat.

¶ De insulis oceani occidẽtalibus. Ca. xl.

DE insulis vero dicẽdũ ẽ q̃z plures etiã in terre descriptione cõmemorate sunt. Et primo de insulis oceani inter quas Orosius post descriptionẽ Hyspanie Britaniã ⁊ Hyberniã insulas q̄ ad eiꝰ ꝓspectum in aduersa Galliaꝝ parte site sunt priꝰ explicat. Britãnia igit᷑ p lõgiuz

ī boreā extendit᷑ a meridie gallias habet. ¶ Cuiꝰ ꝓximū litus transmean
tibꝰ ciuitas aperit que dicit᷑ Ruth. vbi portus nō ꝓcul a morinis ī auſ
tro batauos ꝓſpectat. Hec a vocabulo ſue gētis cognomīata eſt britānia
multa et magna fluuia in ea ſunt fontes calidi et metallorū larga ⁊ varia
copia Gagates lapis ibi plurimꝰ ⁊ margarite Hec habet in lōgū milia
paſſuū octingenta In lato milia ducenta ſcd̄m Oroſium. ⁊ ſcd̄m Yſidorū
circuitꝰ eius ē quadragies octies ſeptuagita quinq̄ milia. A tergo autem
vltra eā longo oceano ſunt orcades īſule numero xxxiii. quarū viginti de
ſerte ſunt xiii. coluntur ¶ Deinde inſula tyle que per infinitū a ceteris ſe
parata verſus circium. Medio ſita oceano vix paucis nota habetur
Hic ſecūdū Yſidorū vltima inſula oceani inter ſeptentrionalē et occidē
talem plagā vltra britāniā a ſole nomen habens qꝛ in eo eſtiuū ſolſticiū
ſol facit. et continuus in ea ſolſticiali tp̄e dies brumaliq̄ nox perhennis
exigit᷑ vltra quā nauigatione viꝰ diei et pigrum et concretum eſt mare
Hibernia inſula inter britāniā et hiſpaniam ſita lōgiore ab africo ī boreā
ſpacio porrigit᷑ Huiꝰ partes priores intente a cātabrico oceano brigan
ciam ciuitatem galithie ab africo. ſibi in occurrentē ſpacioſo interuallo
procul ſpectat ab eo precipue promōtorio vbi ſyene oſtiū eſt et velabri
lucriniq̄ conſiſtunt // Hec licet ſpacio terrarum anguſtior ſit britānia ta
men celi ſoliq̄ temperie magis vtilis / a ſcothorum gentibꝰ colitur // Huic
etiam euania inſula proxima eſt et ipſa ſpacio non paruo ſolo omoda. ⁊
que a ſcothorū gentibꝰ occupat᷑. ⁊ hii ſunt fines totiꝰ europe ſcd̄m oroſi
um. qui plures oceani inſulas nō commemorat ¶ Sed Yſidorus plures
alias ſuperaddit. de quibus infra dicet᷑ De hibernia vero quā eandem cū
ſcothia ponit. Ipſe dicit. ꝙ ab africo in boream porrigitur. cuiꝰ partes
ꝑores in hiberiam et cantabricum oceanum intendunt Unde et hibernia
dicta eſt. Ipſa autem ſcothia a ſcothorum gentibꝰ credit᷑ appellata Illic
nulla anguis auis rara. apis nulla. adeo ut adnectos inde pulueres ul̄ la
pillos. ſi quis alibi ſparſerit inter aluearia examina fauos deſerant In
hoc autē quod de ſcothis dictū eſt cōcordant Oroſius et Yſidorꝰ Hunc
tamen regnum ſcotie eſt iuxta regnum anglie in inſula britannie maioris
Eſt autem britānia minor que in galliis ſita eſt circa mare Eſt autem etiā
in mari oceano ſcd̄m Yſidorum inſula Tanatos que freto gallico a britā
nia tenui ſpacio ſepat᷑ frumētariis cāpis ⁊ gleba vberi dicta autē tana
tos a morte ſerpētū quos dū ipa neſciat aſportata īde terra quocūq̄ gen
tiū vecta ſit angues illico pimit ¶ De aliis inſulis oceani famoſis. Ca. xli

SEd ⁊ de aliis inſulis oceani quas Yſidorꝰ cōmemorat agendum eſt
Gadis inſula in fine boecie prouintie ſita eſt. que dirimit europam
ab africa. In qua herculis columne videntur et vnde tirreni maris fau
cibus. oceani eſtus immittitur. ¶ Eſt autem a continenti terra centum
viginti paſſibus diuiſa ¶ Quam tyri a rubro mari profecti occupātes

lingua sua gadis id est Septa; nominauerũt. pro eo quia circũsepta sit mari. ¶ Fortunate insule suo noie significãt omnia fere bona. q̃i felices fructuũ vbertate. naturaliter enĩ p̃ciosa poma silue parturiunt/fortuitis vitibus iuga colliũ vestiunt. vnde gentilium error est propter soli fecũditatem eas esse paradisum. Harum prima Mẽbriona dicit. Secũda Junona. Tercia Theode. Quarta Capraria. Alia Minaria. que aere nebuloso ꝛ cõcreto ẽ. Mox Caninaria canib⁹ imense magnitudinis plena. Omnes auibus plene. nemorose. palmifere nucee pinee. mellis copia aialibus ꝙ siluestrib⁹ ac piscibus abundãtes. Site sunt autẽ in oceano cõtra leuã Mauritanie/inter meridiẽ ꝛ occasum occiduo proxime ꝛ inter se iteriecto mari discrete. ¶ Gorgodes insule oceani obuerse sunt promõtorio qđ vocatur Esperacer⁹. q̃s incoluerũt Gorgodes femine. alite perniciate hirsuto ꝛ aspero corpore. Et ex his ĩsule cognoĩate. distãt ãt a ɔtinenti terra bidui nauigatione. ¶ Esperidũ insule vocate a ciuitate Esperida q̃ fuit in fines Mauritanie. Sũt enĩ Gorgodes site sub Athlanteũ litt⁹ i itimos maris sin⁹. In quaꝝ ortu fingũt fabule dracõnẽ peruigilem aurea mala seruantẽ. fert ibi eẽ maris estuariũ/adeo sinuosis laterib⁹ tortuosum vt vidẽtib⁹ ꝓcul lapſ⁹ angueos imitet. ¶ Crise ꝛ argire ĩsule in Indico oceano site sunt. adeo fecũde copia metalloꝝ. vt pleriꝙ eas aureã sup̃ficiẽ ꝛ argenteã habere dixerũt. vñ ꝛ vocabulũ sortite sunt. Thilos ĩsula ĩdie virẽs õni tpe folia h; ¶ De Taprobana ĩsula Indie sp̃aliter Ca. xlii.

Ed de Taprobana ĩsula Indie q̃ scđm Orosiũ decẽ ciuitates ɔtinet ꝓpter sui admiratõe; specialiter dicendũ ẽ. Ipsa. n. subiac; ad eurum ex qua ocean⁹ Indic⁹ ĩcipit. patẽs ĩ lõgitudine octigentis. lxxv. milibus passuũ. In latitudie ducẽtis. xxv. milib⁹ stadioꝝ. Scidit ãt amne iterfluo tota margaritis repleta ꝛ gẽmis. pars ei⁹ bestiis ꝛ elephãtis plena ẽ. partẽ vo hoĩes tenẽt. hoĩes. n. ibi sunt corpore grãdiores vltra õnium mẽsuram. rutulis comis. ceruleis ocul. trucioris soni. nullo lingue cõmercio alteri genti sociant cũ negociatorib⁹ aliis. In ripa fluminis merces opponũt. ac vix ɔplacitas mutuãt. Etas illis vltra humanã fragilitatem ꝓlixa. vt ĩmature pereat qui cẽtenari⁹ morit. nulli per diẽ somn⁹ Annona semp eodẽ tenore. edificia humilia ꝛ parua. vrbẽ nesciũt. redundant pomis. culturas ꝛ venat⁹ amãt. verũ Tygridũ ꝛ Elephãtum venationibus delectãtur. p̃sertim ꝙ testudinũ quaꝝ sup̃ficie dom⁹ familiaru; capaces operiũt. In hac autẽ dicũt ĩ vno ãno duas eẽ estates ꝛ duas hyemes. ꝛ bis florib⁹ vernare locu;. Sed vltra premissa q̃ ab Ysidoro recitata sunt Plini⁹ ꝛ Solin⁹ de hac ĩsula plura scribũt. vñ dicit Solinus ꝙ ibi septẽtriones nequaꝙ̃ vident. nec virgilie. Sed luc; ibi Canapos sid⁹ clarũ ꝛ amplissimu; Solẽ oriẽte; dextera habẽt. occidentẽ sinistra. Lunã ab octaua in sextamdecimam tantum supra terram vident. Ad eam cursu Romanorum nauium septẽ dierũ iter factũ est. mare vadosum iteriacet.

altitudinis nõ amplꝰ senũ passuũ. Apud eos eligitur Rex senex ⁊ clemẽs
liberos non habens. Et si post habeat filios non fit regnum hereditariuz
Regi dantur rectores triginta quorum vtatur consilio. qui si delinquat
criminaliter morti iudicat᷑. Ita tamen ꝙ nullus ei manuz imponat. Sed
alimenta ⁊ omnia ei denegant᷑ ⁊ nullus cum eo loquitur. vnde per se defi
cit. Maioresqꝫ sunt eorum opesqꝫ Romane. sed apud Romanos maior
vsus opulentie. vt recitat Plinius. Hec autem sita sunt non soluz p di
ligentiam Romanorum sed etiam Alexandri magni. qui ad hanc terram
misit Onesicritũ prefectum classis. vt eam ⁊ eius conditiones explorarz
sicut narrat Solinꝰ. Unde etiam cum de India ante loquitur/ cuius hec
insula pars ẽ / dicit ꝙ Indiã liber pater primꝰ ingressꝰ ẽ A quo vsqꝫ ad
Alexandrum magnũ numerant᷑ annorum sex milia quadringẽta quiqua
ginta vnum cũ tribus mensibus. Habita per reges computatione. qui cẽ
tum quinquagintatres regnum tempore medio tenuerũt. Sed ne occasiõe
huius numeri annoꝝ aliquid credatur fidei aduersum / possumꝰ hic occur
rere per ea que idem Solinus scribit circa principium libri sui vbi cũ de
diebus intercalaribꝰ diffuse loquit᷑ / narrat ꝙ ante Augustum Cesarẽ an
tiqui incerto modo annum cõputabãt. Nã apud Egyptios quatuor mẽ
sibus terminabat᷑. apud Archadas tribus. Romani vero ab inicio ãnum
decem mensibus cõputauerunt a martio incipientes. Potuit ergo esse ꝙ
Indi Egyptios ĩ ãni cõputatione sequerẽtur Et de hoc ista sufficiant

De insulis maris mediterranei ⁊ primo de Cypro Ca. xliii.

Nam vero insulas maris nostri mediterranei prosequamur Que ab
ellesponto vsqꝫ ad Gades cõstitute sunt. Cyprus Insula a ciuita
te Cypro. q̃ ĩ ea ẽ nomen accepit. Ipsa est ⁊ Paphon veneri consecrata
In Carphaceo mari. vicina austro. Famosa quõdã diuitiis ⁊ maxime eris
Ibi enim prima huius metalli inuentio fuit ⁊ vtilitas. Hec secundũ Oro
sium ab oriente mari Syrico. quod Messinum sinũ vocãt / ab occidẽte ma
ri Pãphilico. A septentrione aulone cilico. A meridie Syrie ⁊ Phenicis
pelago cingitur. Cuius spacium tenet in lõgo milia passuũ centũ quiqua
ginta vigintiquiqꝫ In lato milia passuum centũ vigintiquinqꝫ Creta
nsula grecie pars ẽ. iungens contra peloponensez. Hec primo a temperie
celi Macaronessem appellata est. Deinde Creta dicta est a Crete quodam
indigena. Est autem insula grecie inter ortum ⁊ occasum Lõgissimo trac
tu porrecta / a septẽtrione grecie estibꝰ / ab austro egyptiis vndis perfusa
Finit᷑ autem ab oriẽte a meridie mari Libico / quod ⁊ adriaticũ vocant
habet in lõgo milia passuum centũ septuagitaduo. In latũ vero quiqua
ginta secundũ Orosium. qui preter duas prememoratas nullã aliam in
sulam cõmemorat vsqꝫ ad ĩsulas Ciclades. Fuit autẽ Creta quondaz cen
tum vrbibꝰ nobilis secundũ Ysidorũ. Vnd ⁊ hec Centopolis dicta ẽ. pri
ma etiã remis ⁊ sagittis claruit. Prima lr̃is iura fixit. equestres turmas

prima docuit/studiū musicum ab ideis dactilis in ea ceptum. Caprys copiosa/ceruis eget/lupos ⁊ wlpes/aliaqꝫ ferap̄ noxia nusq̄ꝫ gignit. serpēs nullus ibi/nulla noctua. ⁊ si inuehat᷑ statim moritur. Larga est autē vitibus ⁊ arborib⁹. Diptanus herba in ea nascitur ⁊ alimosa/ q̄ morsa diuturnam famē prohibet. Sfalongos autē venenatos gignit. Et lapidē qui ydeus dactilus dicit᷑. ¶ Post predictas duas. alias duas sequentes insulas ante cyclades ysidorus ponit. Abides insula in europa sup ellespōtum posita est. Angusto ⁊ periculoso mari separata. ⁊ abidos grece dicta quia sit introit⁹ ellesponti maris. in quo Xerses pontē ex nauib⁹ fecit. ⁊ inde greciam transiit. Coos insula adiacens prouintie Attice. ī quo ypocras medicus nat⁹ ē. que ut varro testis est/ arte lanificii prima in ornamentū feminarū claruit.

¶ De cicladibus insulis Ca. xliiii.

Cyclades insule antiquit⁹ grecie fuerunt sic dicta. quia licet spaciis longioribus a delo proiecte sint. in orbē tamē circa delum site sunt Nam orbem greci ciclon dicunt. Quidam vero nō quia in orbem digeste sꝫ propter scopulos qui circa eas sunt dictas ciclades putant. ¶ Hee in ellesponto inter egeum ⁊ malrū mare constitute sunt / circundate etiā mirteo pelago/ ab oriente finiūtur littorib⁹ asie/ ab occidente mari hicario/ a septentrione mari egeo/ a meridie mari carphatio. Sunt aūt oēs numero quinquagintatres tendentes a septentrione in meridiē pmilia quingenta quiquaginta/ ab oriente in occasum permilia ducēta. ¶ Harꝫ metropolis ⁊ prima ab oriente Rhod⁹/ a septentrione Tenedos/ a meridie Carpatos ab occasu Cithera. De his insulis sic breuiter se expedit Orosius/ sed ysidorus licet nō de ōnib⁹ tamē de aliquibus specialiter ꝓsequit᷑. Delos igitur insula in medio cicladuꝫ sita ē. ⁊ sic dicta fert᷑/ quia post diluuiū qđ egigi temporibus notat᷑/ cū orbeꝫ multis mensib⁹ continua nox inūbrasset/ ante ōnes terras radiis solis illuīata est / sortitaqꝫ ex eo nomen/ q꜡ pma visibus manifestata fuisset. Nā delon greci manifestū dicunt. Ipsa ē ⁊ ortigia eo q꜡ ibi primo vise sunt coturnices aues / quas greci ortigias vocant. In hac insula latona enixa est appollinem ⁊ dyanā. Delos autē ⁊ ciuitas dicitur ⁊ insula Rhodus cicladuꝫ prima est ab oriente in qua rose capitoliū dicit᷑ esse inuentū dum ibi ciuitas conderet᷑ / exquo ⁊ vrbs ⁊ insula Rhodus est appellata. In hac vrbe solis colossus fuit ereus septuaginta cubitorū altitudine. Fuerūt ⁊ alii centū numero in eadem insula colossi minores. Fertur aūt quondaꝫ hec insula adeo magno terre motu fuisse concussa vt labentibus in illa tectis Ingens quoqꝫ ille colossus rueret. Tenedos insula vna ex cicladib⁹ ad septentrionē sita/ a quodā tene profugo/ cicerone teste condita est / a quo insula noīata est. ¶ Carpatos vna ex cicladib⁹ a meridie posita contra egyptū a qua carpatium mare appellatū est vocata propter celerē fructuū maturitatem. Est enim inter egyptum et rhoduꝫ. Ex hac quoqꝫ insula dicūtur carpasie naues magne

Rodus et tenedos

Colossus solis

⁊ ſpacioſe. Cithera a parte occidua ſita ē. cui porphiris antea nomē fu
it ſic autē vocata quia ibi venus ſit orta. Ycaria que ycario mari no
mē dedit. Hec inter ſamū ⁊ mutonū procurrentibus ſaxis/inhoſpitalis
Icarus cretensis est. ⁊ nullis finibus portuoſa. Dicit autē ycanū cretenſem ibi naufragio
interiſſe/ ⁊ inde impoſitū nomen loco. Naxon inſula a dyoniſio dicta
quaſi dyonaxon quia fertilitate viciū vincat ceteras. Eſt autē a delo de
cem ⁊ octo milia paſſuū ſepata. ex qua olī Juppiter fert aduerſus Tyta
nas fuiſſe profectus. Melos omniū cicladū rotundiſſima vnde ⁊ nūcu
pata eſt prius autē Mionia. deinde Paros dicta. vn̄ Virgilius Niueūq
paron. Gignit enim marmor candidiſſimū quod paron vel pariū dicunt
Mittit ⁊ ſardiū lapidem marmoribus preſtantiorē ſed inter gemmas vi
liſſimū. Chyon inſula ſyra lingua appellatur eo ꝙ ibi maſtix gignit Sy
ri enim maſticem chyon vocant. Samos inſula in mari egeo vbi nata ē
Juno. ex qua fuit ſibilla ſamia/ ⁊ pictagoras ſamius/a quo philoſophie
nomē inuentū eſt. In hac prius reperta fictilia vaſa traduntur vnde et
vaſa ſamia dicta ſunt. De Sicilia ⁊ inſulis propinquis Ca. xlv.

Sicilia a ſicano rege/ſicania cognominata eſt. deind̄ a ſiculo ytali fratre
ſicilia. Prius autē trinacria dicta propter tria acra. i. promōtoria
Pelorū Pachinū ⁊ Lilibeū. Primū aſpicit ad aquilonē cui Meſſana ci
uitas proxima ē. ſecūdū ſub quo ciuitas Syracuſana reſpicit ad eurono
thū. Hec ab ytalia exiguo freto diſcreta africū mare pſpectās. terris fru
gifera /auro abundans/cauernis tamē ⁊ fiſtulis penetrabilis/ ventiſq; et.
ſulphure plena. Vn̄ ⁊ ibi ethne montis extant incendia. in cui9 freto ſcil
la ē ⁊ caribdis quibus nauigia aut abſorbent aut colliduntur. Fuit autē
patria ciclopū/ ⁊ poſtea nutrix tyrānorū/frugū fertilis ac primo terris
ōnib9 omiſſis ſeminib9 aratro pſciſſa. Principē vrbiū ſiracuſim h̄z/ ⁊ fō
tē aretuſaz/ ⁊ alfeiā fluuiū magnoꝝ generatorē equoꝝ. In ea inſula pmo
ē inuenta cōmedia/achatē lapidem ipa primo ex achate flumie dedit /ptu
rit ⁊ mare eius corallū. gignit ⁊ ſales agrigentinos /in igne ſolubiles/tre
pitantes in aquis. Hec ſm oroſiū h̄z a peloro ī pachinū milia paſſuū cen
tū quinq̄gitanouē. A pachino in lilibeū centū ſeptuagitaſeptē. Et ſm yſi
dorū oīs ambit9 ei9 ē ſtadioꝝ triū miliū. Saluſti9 aūt dicit ytalie diūc
tā fuiſſe ſiciliā/ſ; mediū ſpaciū impetu maris diuiſū ⁊ p anguſtiā ſciſſū
Hec ab oriente cingit mari adriatico/ a meridie mari africo qd̄ ē ɔtra ſub
uentanos/ ⁊ ſyrtes minores ab occidēte/ ⁊ ſeptentrione h̄z mare tyrrenū. a
borea uſq; ad ſubſolanū fretū adriaticū qd̄ diuidit taurometanos ſicilie ⁊
brucios ytalie. Trinacria autem grecū ē quod latine triquadra dicitur
quaſi in tres quadras diuiſa. Tapſon inſula ſtadiis decem a ſicilia re
mota iacens ⁊ planior. vnd̄ ⁊ nūcupata eſt de q̄ vgili9 Tapſumq; iacen
tem. Eolie inſule ſicilie appellate ab eolo quem poete ferunt regem fuiſſe
ventorum. Sed vt varro dicit rector fuit iſtarum inſularum. et quia ex

earũ nebulis ⁊ fumo futuros p̄dicebat flatus ventorũ. ab imperitis vis⁹ est ventos sua potestate retinere. Eedem insule vulcanie vocant᷑ quia ipe sicut ethna ardeant. Sunt aũt noue habentes ꝓpria noĩa/ quarũ primaꝫ Lipar⁹ quid. liparã vocauit qui eam ante eolũ rexit. altera Therasia vocatur qꝫ sit collib⁹ excellentissima. tercia Strongile in q̄ eolus rexisse fertur. relique vero id ē Didime. Erifusa/ Festia/ Fenitusa/ Donim⁹/ Stripodes/ Sonores/ q̄m nocte ardent. Eolie siue vulcanie dicũtur. Ex his que dã ab initio nõ fuerũt postea mari edite vsqꝫ ad nunc permanent

De Sardinia ⁊ Corsica ¶ Ca. xlvi.

Sardinia insula ē quã Sardus ex hercule ꝓcreat⁹ a Libia ꝓfect⁹ occupauit/ ⁊ ei ex suo vocabulo nomen dedit. Hec in africo mari facie vestigii hũani in orientē q̄ꝫ in occidentē latior ꝓminet ferme parib⁹ lateri b⁹ q̄ in meridiē ⁊ septentrionē tendũt. In ea neqꝫ serpens gignit᷑/ neqꝫ lup⁹/ sꝫ solifuga tm̄. aĩal exiguũ sꝫ hõib⁹ pniciosuꝫ. venenum quoqꝫ ibi nõ nascit᷑ nisi herba per scriptores ⁊ poetas memorata apeastro similis/ que hoĩes q̄i ridentes interimit. Fontes hꝫ calidos infirmis medela prebentes/ furibus cecitatē si sacramēto dato oculos aquis tetigerint. hec a meridie contra Numidiã. Caralitanos cõtra corsicã insulaꝫ. hoc ē versus septentrionē hꝫ Dbienses / ab oriente ⁊ borea Tyrrenũ mare q̄d spectat ad portum vrbis Rome/ ab occasu mare Sardum. ab africo insulas baleares lõge positas. a meridie Numidicũ sinũ. cui⁹ insule in longo tꝫ spaciũ milia passuũ ducẽtatrigita. In lato milia centũ octogita ſm orosiũ. Sꝫ ſm ysidoꝝ in lõgitudine milia centũ q̄draginta. in latitudine quadraginta. Et hec diuersitas nũeroꝝ contingere põt vel ex vicio scriptoris vel quia est diuersitas quantitatis miliarioꝝ. ¶ Corsica insula cui exordiũ icole ligures dederunt ab eis vocata est nomine cuiusdaꝫ mulieris que corsa dicta est. Nam cum taurũ queꝫ ipsa prope littora regebat transnatare solituꝫ videret/ cupiens scire incognita eius pabula/ taurum nauigio ad insulam prosecuta est. Cuius regressu liguris insule fertilitatem cognoscentes/ ibi profecti sunt /eam namqꝫ nomiẽ ducis mulieris appellarunt. Hec autem grece Cyrenea dicitur a Cyrene herculis filio habitata. de qua virgilius cyrenea taxos. Est autem multis promontoriis angulosa gignens letissima pabula/ ⁊ lapidem queꝫ greci Cacociten vocãt. Diuiditur autē a sardinia viginti miliuꝫ freto/ cincta ligustici equoris sinu ad prospectũ ytalie. Unde habet ab oriente Tyrrenũ mare ⁊ portũ vrbis. a meridie Sardiniam. ab occasu insulas baleares. a circio et septentrione ligusticũ sinũ Tenet autem in longum milia passuũ centum sexaginta. ⁊ in latum milia centuꝫ vigintisex secundũ Orosium

¶ Capituluꝫ. xlvii.

Stoecades isule Massilētiũ sexagita miliũ spacio a cõtinēti terra site sunt in frontē Narbonēsis ꝓuincie q̄ Rodan⁹ fluuius in mare exit.

Dicte autem grece stoecades quasi opere in ordine constitute sint. ¶ Ebosus insula hyspanie/sic dicta quia a zonio nō procul sit quasi ezos9. Nā ab ea septuaginta stadiis distat. cui9 terram serpentes fugiunt. Huic contraria est Colubria/que referta est anguib9. ¶ Baleares insule hyspanie due sunt Afrasiades et Gemnasi de maior ꝛ minor. Unde ꝛ eas wlg9 maioricā ꝛ minoricā nūcupant/maior Terraconā hyspanie ciuitatem. minor Barsilonam versus septentrionē contra se habet. Maiori subiacet insula ebosus vl' ebusos. Deinde ab oriēte Sardiniā. ab aquilone mare gallicū a meridie ꝛ africo mauritanicū. ab occasu hibericū pelag9 spectāt. In hiis insulis primo inuent9 est vsus fundarū/quib9 lapides emittunt'. vnde ꝛ baleares sunt dicte. Balin enim grece emittere dicitur. Hinc balista quasi missa ꝛ fundibulū. Unde virgilius Balearis verbera funde. Post maiori cam a parte occidentali est insula Enixa ꝛ alia parua apd ipsam desolata que dicit' Formentera. post quas per totā hyspaniā ꝛ Granatā vsq3 ad insulam Gades/nulle alie dicūtur insule repiri/nec vltra Gades per regna Hyspanie/Portugalie/ꝛ Galicie inueniūtur insule alicui9 valoris. In aliis autem variis partibus maris plures inueniuntur insule parue/de quibus non est mentio facienda.

Maiorica et minorica

¶ De insulis minoribus minusq3 famosis ¶ Ca. xlviii.

Es pter supramemoratas famosas insulas q̄ ab antiquis actorib9 discribūtur. Sunt ꝛ alie minores minusq3 famose que a quibusdam modernis notate sunt. Vn̄ in oceano circa partes Anglie Ybernie ꝛ Scotie sunt alique insule. Circa ptes etiā Dacie ꝛ maxime i mari qd apd indigenas orientale vocat'. alique bone ꝛ bene habitate que dacie sunt subiecte. Et in partibus regnoꝝ Suetie ꝛ Norwegie sunt quāplures insule subiecte dictis regnis quas noīare vel prosequi longū esset. ¶ In mari etiā mediterraneo d Venetiis in Romaniā euntibus a parte aquilonari inueniūtur Yliris que wlgari noīe vocatur Sclauonia. i cuius ylirico inueniūtur parue insule quasi innumer'/ꝛ hoc mare cū insulis ad distantiam magnā extenditur. multiq3 boni portus ꝛ rerum victualiū copia reperiūtur. Procedendo vero vlteri9 versus oriens in achaya que est pars romanie a pte occidētali plures īueniūtur bone insule licet pue. A meridionali vo plaga achaye/mlte sunt etiā s3 deserte. In ocā aūt plaga ab oriētali pte pcipue inter cretensem insulā eūdo vers9 Cōstātinopolim a parte aquilonari a dextris ꝛ sinistris tam versus orientalē q3 occidentalē ptē inueniūtur plures inter quas sunt circiter q̄draginta/que osueuerūt habitari d qb9 decē maioris sunt pheminētie ꝛ diuitiaꝝ. Et illd mare in aliq̄ sui parte vocat' Agyos pelagos/qd apd nos sonat scm̄ mare. In mari vo pōtico qd ē vltra ōstātinopolim nl'la insula repit'. s3 a pte meridiōali Cretēsis insule aūdicte/due pue sunt insule/vna tn̄ maior altera q̄ Ligolzi wlgari noīe appellāt' ¶ In egypto solū sunt due pue isule iuxta mare ꝑpe Alexādriā

ad decē ꝛ octo miliaria appellate Libocherі. ¶ In syria aũt insula/ de tortosa/ de minimis autē insulis nõ est sermo. In africa sunt aliquepue insule specialiter illa que dicit̃ de columbis ꝛ de patriarcha / que nõ habitãt̃ Sꝫ insula de Lizerbi sub dñio sicilie habitata ē que ē plurimũ fructuosa ¶ Inter siciliã ꝛ africã sunt due insule/ Lamalta ꝛ Elgolzo/ quarũ prima magnoruꝫ est fructuũ. A latere vero versus occidentē est insula Lapanta laria. Alie etiã parue circa Siciliã insule sunt/ quaꝝ alique cõtinue ignem habẽt. In principatu capue ꝓpe Neapolim ē insula Esta hñs nauticos viros multos. Sũt alie due que vocant̃ Capree ꝛ Protida. Circa vero partes Pisanas ē insula Elba / ex q̃ multũ ferꝝ deportat̃. Inter Sardiniã ꝛ Africã sunt insule sancti Petri ꝛ Galatha habitatoribus destitute. Post has a parte occidentali sunt insule Hyspanie de quibus dictum ē. Et hec de insulis sufficiant

Lapanta Insula

¶ De aquarum varietate ꝛ ꝑmo de Oceano Ca. xlix.

Postq̃ de celo ꝛ terra dictũ est ꝛ eoꝝ partibꝰ/ etiã de aqua dicere conuenit scꝫ de mari ꝛ de eiꝰ varietate/ de stagnis ꝛ lacis ac flumĩbꝰ. de ventis etiã qui ex aquis gignũtur. Et i his maxime sequar ysidorũ li. xiii. licet qñq; ex aliis actoribꝰ nõnulla utiliter supaddam. ¶ Primo ergo de Oceano dicendum est/ quē greci ꝛ latini sic nominãt quia in circuli modo ambiat orbem/ siue a celeritate quia ociꝰ currat. Ipse est q̃ oras terrarũ amplectitur alternisq; estibus accedit atq; recedit. Respirantibꝰ enim in profundũ ventis aut reuomit maria aut absorbet. Hic a proximis regionibus diuersa vocabula sumpsit/ Germanicus/ Scithicus/ Caspiꝰ. nam gaditanũ fretum a gadibus dictũ. ubi primo ab oceano maris magni id est mediterranei limē aperitur. Unde ꝛ Hercules cũ Gadibus ꝑuenisset colũpnas ibi posuit/ sperans ibi esse orbis terrarũ finem. Hec de oceano breuiter loquitur ysidorus/ sed de eius extensione super terrã ambigua disceptatio est. Nã scđm vulgarem opinionē tres fere quartas terre cooperit. Sed est quorũdam philosophoꝝ opinio ꝙ q̃titas terre habitabilis maior est. ꝛ ꝙ aqua operitur modicũ debet esse sicut supra tactũ est. Nã versus polos mundi oportet ꝙ aqua abundet quia illa loca frigida sunt propter elongationē a sole frigus auteꝫ multiplicat humores. et ideo a polo in polũ decurrit aqua in corpus maris ꝛ extendit̃ inter finē Hyspanie ꝛ inter principiũ Indie nõ magne latitudinis. ut principiuꝫ Indie possit esse ultra medietatē equinoctialis circuli/ sub terra valde accedens ad fineꝫ hyspanie. Et aristoteles ꝛ eius cõmentator libro celi et mũdi adhoc inducũt rationē/ qꝛ elephãtes sunt tm̃ in illis duobꝰ locis. Nã circa montē athlantē habundãt elephãtes/ ut pliniꝰ dicit. ꝛ silr̃ in India ꝛ etiã in hyspania ulteriori ē frequẽtia elephantũ. Sꝫ aristoteles dicit ꝙ illis locis elephãtes esse nõ possent nisi eẽnt silis cõplexiõis/ ꝛ si eẽnt mltũ distantia nõ haberẽt cõplexionē sileꝫ. Ideo cõcludit hec loca esse ꝓpinqua

et mare intermediū esse paruū. Et ideo mare cooperiet tres quartas terre propter hoc/quia principiū oriētis ꝛ occidentis sunt prope/tū mare par uū ea separet ex altera parte terre. Quapropter medietas equinoctialis circuli nō erit habitatio inter oriens ꝛ occidens. nec medietas rotundita tis terre. nec duodecim hore ut quidaȝ estimant. Sed longe plus medieta tis terre ꝛ plus ꝙ̄ reuolutio medietatis celi. Quantū hoc scit autē/non ē temporibꝰ nostris mensuratū nec inuenimꝰ in libris antiquorū certifica tum. Nec mirū quoniā plus medietatis quarte in qua sumꝰ est nobis ig notum. nec sunt ciuitates a philosophis cōprehense. Similiter si loqua mur de aliis duabus quartis ꝛ cōsiderēmꝰ vias naturales nō erunt ille cooperte aquis vt vulgus mathematicorū estimat Et ad hoc inducunt ali quas ratiōes quas prosequi non est huiꝰ operis. ex quibus patet ꝙ ꝙ̄ti tas extensionis oceani super terrā ꝛ eius habitudo valde incerta est

¶ De mari mediterraneo ¶ Ca. l.

Mare magnū est quod ab occasu ex oceano fluit ꝛ in meridiem vergit deinde ad septentrionē tendit/quod ideo magnū appellat᷑ quia post oceanū cetera maria in comparatione eius minora sunt. Ipsuȝ etiā medi terraneū dicitur quia per mediam terrā vsqȝ ad orienteȝ perfunditur Eu ropam ꝛ Africaȝ Asyamqȝ disterminās. Cuius prime partis synꝰ qui in hyspaniis perfunditur Ibericꝰ ꝛ Balearicus appellatur. Deinde gallicꝰ qui Narbonenseȝ prouinciā alluit. Mox ligusticus qui iuxta Gennam vrbem est proximus. Postea tyrrenꝰ qui Ytaliaȝ attingit quē greci Io nicū/ytali inferum vocant. Inde sicilicus qui a sicilia vsqȝ cretam vadit Deinde est creticus qui in phanphiliam ꝛ egyptū protenditur. Postea ē ellespontus qui in septentrionē retorquens āfractibus magnis iuxta gre ciam ꝛ illiricū in angustias septem stadiorū stringit᷑/quo Xerses ponte nauibus facto in greciaȝ cōmeauit/ibi est abidos. Inde diffusus equore patenti rursus stringitur ꝛ facit propontidē. Qui mox in quingētos pas sus coartatur fitqȝ bosforus ꝛ tracius/quo darius copias trāsportauit. Inde ponticus synus amplissimꝰ a tergo meotidis paludis quod mare ex multitudine fluminū quā cetera dulcia nebulosumqȝ ꝛ breuius. Vnde ꝛ ponticuȝ vocatum quia sit breuius. ideo preter focas ꝛ tinnos atqȝ del phinos beluas maiores nō patit᷑. In mari vero pontico quod est vltra constantinopolim nulla ē insula. Sed istd mare per quendā strictū meatū intrat. Et facit mare tanay qd vulgariter dicit᷑ mare de latana. Ac ī circu itu capit miliaria septingēta fūdꝰ vo siue latitudo ipiꝰ vsqȝ. xxx. l. xxxv pedes ascēdit/qd mare quidā dicūt eē paludes meotides. ꝛ qn̄qȝ adeo for titer ꝯgelat᷑ ut sup ipȝ currꝰ onusti ducāt᷑. Meotis enī palꝰ ē ingēti fama ꝛ magitudīe mēorabilis q̄ ut qdā ferūt apd scithas hȝ ābitꝰ. ccc. M. pas suū. Circa quā incolūt meotidi ppl'i a qbꝰ ipa nomē sortita ē. Hec a tha nay causat᷑ ab aqlone veniēte quē iuxta theodosicaȝ vrbē ponto condit.

Sciendū aūt ē ꝙ ſicut terra lꝫ vna ſit pro diuerſis locis variis appella
tur nōibꝯ. ita ⁊ ꝑ regionibꝯ hoc mare magnū varie nuncupatꝰ. Nā biberi
cū ⁊ aſiaticū a ꝓuinciis dictū ab inſulis balearicū / ſiculū / creticū / ciprꝧ
egeū / carpatiū. Nā inter tenedū ⁊ chium ſaxū eſt in mari potiꝯ ꝙ̄ inſula
qđ videntibꝯ procul capere ſimile creditꝰ quaꝫ greci ega nūcupant. vnde ⁊
egeū mare eſt dictū. Sic ⁊ carpateū mare inter egiptū ⁊ rhoduꝫ ab inſula
Carpato ibi poſita. A gentibꝯ autē dicitꝰ mare gallicū anſonicuꝫ dalmati
cū. ab oppidis argolicuꝫ corinthū vł corinthiū tirruꝫ adriaticū. Nā adria
quedā ciuitas illirico mari ꝓxima fuit que adriatico mari nomē dedit.
A poſitiōe celi etiā denoiantur vt ſupeꝝ ⁊ inferū / qꝛ ſit oriens ſuperior
⁊ occidēs inferior Eſt autē tuſcū ⁊ adriaticū. A memoria vero regis di
citꝰ mare ionium. Joniꝯ quippe rex fuit grecie vnđ iones atheniēſes. Hoc
mare etiā tyrrenū dictum ſiue quia tuſcicā abluit id ē tyrremā ſiue a ty
renis nautis qui ſe ī hoc mare precipitauerūt. Et ſciendū ē ioniuꝫ ſynū
eſſe immēſuꝫ ſcilꝫ a ionia uſqꝫ ad ſiciliā ⁊ huiꝯ partes eſſe adriaticū / acha
ycū / ⁊ epyroticuꝫ. A moribꝯ etiā acollaꝝ. Euxinus dicitꝰ / aſcenus antea
appellatꝯ. A caſibꝯ vero hoīm qui deciderūt in mare denoiantꝰ elleſpontū
icarium / mirceum / Nā mirceuꝫ mare dictuꝫ a mirtili lapſu qꝛ illic precipi
tatus ſit. Jcarus vero cretenſis vt fabule ferunt altiora petens pēnis ſo
lis calore ſolutis / mari in quod cecidit nomē impoſuit. Frixꝯ quoqꝫ cum
Elle ſorore ſua inſidias nouercales fugiens / concendit nauē ſignuꝫ arie
tis habentē qua liberatꝯ eſt. Ella autē ſoror eiꝯ perpeſſa naufragiuꝫ deci
dit in mare ⁊ elleſpōto nomē dedit. Ab ordine vero fluēdi noiatur mare
propontidis / qꝛ pontuꝫ ꝑuenit. Jdem ⁊ a tranſitu vł anguſtiis meatibus
boſſorus dicitꝰ. Egyptuꝫ autē pelagꝯ aſye datꝰ gallicum / europe / africū /
libie. Pelagꝯ autem eſt latitudo maris ſine littore ⁊ portu

De ſinibꝯ maris ⁊ ſpecialiter de mari rubro Ca li.

Sinꝯ dicuntꝰ maiores receſſꝯ maris vt in mari mediterraneo Joniꝯ.
in oceano vero Caſpiꝯ / indicꝯ / perſicꝯ / arabicus. Et hic ē mare rubꝝ
qđ oceano aſſcribitꝰ. Rubruꝫ autē mare vocatum ē / eo ꝙ ſit roſeis vndis
infectuꝫ. nō tamē ex natura aque ſed terre / qꝛ omnis terra que circunſtat
pelago rubra eſt / ideoqꝫ mimiū acutiſſimuꝫ inde excerpitur quibꝯ pictura
variatur. Ob hoc etiā ī hiis littoribus gēme rubre inueniuntꝰ. Hoc mare
in duos ſynus ſcinditꝰ. ⁊ ille qui ab oriente eſt perſicus appellatur / quia
circa illuꝫ perſe ībabitāt / ⁊ hinc indiam ab ethyopia diſgregat. Alter ve
ro arabicꝯ dicitꝰ qꝛ ſit circa arabiā. Et hunc ſynū aliqñ vſqꝫ ī mediterra
neuꝫ mare deducere alueo mānufacto egyptii cogitauerūt reges. Sꝫ territi
ne aqꝝ multitudo ipleret oīa a ꝓpoſito deſtiterunt. Sciēdū inſup ꝙ hoc
mare rubꝝ ē valde magnū. Nā ſm̄ hieronimuꝫ ī epiſtola ad ruſticū mona
chū. Nauigātes mare rubꝝ mł'tis difficꝉtatibꝯ ⁊ piculis ad vrbē maximā
ꝑueniūt felix curſꝯ ſi poſt ſex mēſes ſupra dcē vrbis portū teneāt. a quo

mare Rubrum

minium

Minium Color:

ſe incipit aperire oceanꝰ. Per quē vix anno perpetuo ad indiam peruenit͛
Ergo a portu rubri maris qui ē viſus nos requirit͛ nauigatio vſqꝫ indiā
per annū ⁊ dimidiū. Et iheronimꝰ in libro locorū dicit ꝙ claſſis ſalomo
nis per trienniū ab india deportabat cōmercia vt anno ⁊ dimidio naui
garent vſqꝫ ibi. ⁊ tanto tēpore redirent. Sꝫ immēſa ē diſtantia rubri ma
ris vſqꝫ ad finē vlterioris hyſpanie circa montē athlantē. Vñ cōcludunt
aliqui manifeſtū eſſe ꝙ a fine occidētis vſqꝫ ad finē indie ſupra terrā. eſt
longe plus ꝗꝫ medietas terre. Vt neceſſario oporteat venire in opinionē
Eſdre ⁊ Ariſtotelis ⁊ ſui cōmentatoris Auerroys que ſupra tacta eſt de
magnitudine terre habitabilis. Sꝫ iſta ſolum hic recitaui vt de maris ru
bri magnitudine aliquid dicerem. Unde ⁊ conſtat ſcd̄m Pliniū/ Iheroni
mū/ ⁊ Alfraganū/ ꝙ etiā braciū maris magnuꝫ tangit meridiana indie ⁊
decurrit per regiones eius meridianas ⁊ decurrens pertrahit͛ donec ânua
nauigatiōe cōcurrat ad mare rubrū. ⁊ in illo mari ad eurū reſpectu indie
eſt inſula taprobana d̄ qua ſupra dictū eſt. Illd̄ enī ſciendū ē ꝙ in parte
arabie que ē ꝓpe Sur verſus orientem vltra tranſitū filioꝝ iſrael ſuper
litt9 maris rubri ē elenutaruꝫ regio ſm̄ pliniū ⁊ Iheronimū vbi ē Elam
ciuitas vltima paleſtinorū. Nā in hac parte iuxta deſertum Sur flectit ſe
angulꝰ paleſtine ad mare rubꝝ ſcd̄m iheronimū. Et vt dicit Pliniꝰ ibi ꝓ
pe eſt Stagnos inſula maris rubri quā canes nō intrāt expoſitiqꝫ circa
littora errando moriūtur. Et hec de mari rubro dicta ſint.

¶ De eſtibus ⁊ fretis maris ¶ Ca. lii.

Ebbes and flodes

Eſtus ad oceanum pertinet fretum ad vtrumqꝫ mare. Nam eſtus eſt
acceſſus maris ⁊ receſſus id eſt inquietudo. Vñ ⁊ eſtuaria dicuntur
per que mare viciſſim tam accedit ꝗꝫ recedit. Fretum autem appellatum ē
quia ibi ſemper mare ferueat. nā fretum eſt anguſtum ⁊ quaſi feruēs ma
re ab vndarum feruore nominatū/ vt eſt gaditanū vel ſiculum. Nam fre
ta dicta varro ait. quaſi feruida id eſt feruentia ⁊ motuꝫ feruoris haben
tia. Fretū autē ſicilie quod regiū dicitur Saluſtius tali cauſa vocari ſcri
bit dicens. ytalie coniūctam olim ſiciliam fuiſſe. ⁊ dum eſſet vna tellus
medium ſpacium ſciſſum ⁊ ruptum ē aquis/ ⁊ inde regium noīatuꝫ. quia
grece abruptum hoc nomine nuncupatur. Eſt autē artiſſimū trium miliū
ſpacio ſiciliam ab ytalia diuidens fabuloſis infame monſtris. Cuiꝰ hinc

Silla et Caribdes

inde ſcilla ⁊ caribdis oſtenditur. Scillam accole ſaxū mari iminens ap
pellant. Cui monſtruoſam faciem fabule dederunt quaſi formaꝫ hominis
capitibus ſuccinctam caninis/ quia colliſi ibi fluctus latratus videntur
exprimere. Caribdis autem dicta eſt quia gurgitibus occultis naues ob
ſorbeat. Eſt enim mare verticoſum ⁊ ter in die erigit fluctus ⁊ ter abſor
bet. nam accipit aquas vt vomat/ vomit vt rurſus accipiat. Sirtes ve
ro ſunt arenoſa in mari loca. que Saluſtius a tractu vocari dicit. quia
omnia ad ſe trahant ⁊ appropinquanti vadoſo mari hereant. Hec autē

ad mare egyptiū proxime sunt ꝛ pariter admiscentur. Vada autem sunt p'que in mari vl' in fluminibꝯ aīalia pedibꝯ vadūt. q̄ Virgilius breuia appellat greci brachia Quia vo hic de freto gaditano tactuȝ est/ꝛ sepe in descriptione terre ac maris ꝛ insulaꝝ eiꝯ. Gades cōmemorauimus Scien dū est ꝙ in fine terre habitabilis versꝯ occidēs vbi est oceanus erāt. sicut dicit Hali q̄dam ymagines seu ydola in q̄busdaȝ insulis posite ibi in sig num/ꝙ vltra ibi nō erat habitatio/ꝛ erāt ꝓpe passagiū herculis/quas fe cisse fertur. vnde ꝛ gades seu columne herculis nūcupant̄. Et dicūt quidā ꝙ similes posuit versus oriens. De his ydolis facit auerroys mentionē in fine secundi libri de celo ꝛ mūdo. dicens ꝙ hee ymagines erant prope hyspaniā/ꝛ ꝙ eas vidit erectas. sed postea destructe fuerūt per barbaros qui illam insulam inuaserūt anno a predicatiōe machometi quadringen tesimotricesimoprimo /qd̄ fuit circiter anno a cristi incarnatione millesi mo quīquagesimoprimo. De colūnis autē herculis alibi sic inuenio scrip tū. Abila mons est in mauritania multuȝ altꝯ oppositꝯ talpe monti qui ī hyspania est. quos ambos herculis esse colūnas quidā ayunt. Et hos vnū ꝛ eundē colle continuato olim fuisse montē/sed ab hercule diuisuȝ. Et ab oceano inde intromissum terris mare qd̄ postea mediterraneū dictuȝ est. Sȝ p̄me narrationi fideȝ magis adhibeo. Et hec de mari dicta sint.

De lacus ꝛ stagnis. Et primo de mari mortuo ¶ Ca. liii.

Sunt quedā vocata maria propter sui magnitudinem /sed non sunt quia nō miscentur oceani fluctibꝯ aut mari magno. sed magis dicun tur lacus ꝛ stagna. Lacus autē idem ē ꝛ stagnū vbi immensa aqua cōue nit. Nam dictū est stagnū ab eo quia aqua ibi stet nec decurrat. Lacꝯ au tē dictus quasi aque locus vbi sciꝫ aqua retinet̄ nec miscetur fluctibus. naȝ fontes labuntur in fluuiis/flumia in freta discurrunt. lacus aūt stat in loco. Nec profluit vt lacus assalti/benacus/ꝛ larius ac quidam alii. Igitur lacus assalti ipse est mare mortuū. sic vocatuȝ quia nihil gignit viuuȝ/nec pisces habet nec aues. ꝛ si que viuentia imerguntur statim resi liunt. Sed neqꝫ ventis mouetur resistēte/ turbinibus/bitumine/quo aqua omnis stagnatur. Neqꝫ nauigationes patiens est /quia omnia vita carē tia in profundū merguntur. nec materiam vllam sustinet/nisi que bitumi ne illustratur. lucernā accensam ferunt supnatare extinctā vero demergi. ¶ Hoc mare salinarum dicitur siue lacus assalti id est bituminis ꝛ est ī iu dea inter Iherico ꝛ Coaran que est segor/longitudo eius vsqꝫ ad Coaras arabie dirigitur stadiis septingentis octoginta. latitudo vero stadiis cē tum quinquaginta vsqꝫ ad vicina Sodomorū. Secundū autȝ Josephū habet quingenta octogintasex stadia idest septuagintatria miliaria ꝛ sta dia quinqꝫ in longitudine. Et sc̄dȝ saracenos sunt diete quiqꝫ. Inde vsqꝫ ad mare rubꝝ quiqꝫ diete/cū quo putāt ꝯtinuari mare mortuū p aq̄s ma rath. de quibꝯ in Exodo legit̄. Finis aūt apparens ē in deserto Pharan.

Gades et columnae herculis qd sunt:

Stagnū Lacus

assaltū apitumen

assaltū quid/

Amon vero extẽditur supra mare mortuũ ⁊ circuit eius latus australe vsqꝫ ad montem seyr qui est vltra mare mortuũ ad tres dietas in confinio vbi habitauit Ysmael. Et coniũgitur deserto pharan habens a latere desertum synay ⁊ mare rubrũ. ⁊ est iuxta Cadesbarne. Sciendũ autẽ ꝙ ab ortu iordanis sub libano vsqꝫ ad disertuꝫ pharan vtraqꝫ parte fluminis sunt campi lati ⁊ ameni sed circũdanti altissimis montibus. Fluit autẽ iordanis vsqꝫ ad mare mortuũ / ⁊ dicunt quidam aquas iordanis aquis huius maris nõ misceri / sed potius a terra absorberi. Sed saraceni dicunt ꝙ vere ⁊ ingreditur ⁊ exit. ⁊ mare ipm crescit ⁊ decrescit scdꝫ abũdantiã resolutionis niuiũ ⁊ pluuiarũ vel siccitatis. De hoc autẽ mari et de conditionibꝰ eius ⁊ locoꝝ ibi subuersoruꝫ / multi multa scribunt sicut plinius / Solinus / Iheronimꝰ super iheremiã / ⁊ Ysidorus. Tamẽ Egesippus li. iiii. hystorie subuersionis ihrl'm plura scribit ꝙ alii. Et multi receperunt ab eo que recitant / ⁊ sub eius sententia cõprehendũtur. Et inter alia de illa regione sodomoꝝ qui aliquã partem vberrimã inhabitãt. Hic pertranseuntes recitemꝰ ea que ipe ď subuersis vrbibus narrat. Quatuor itaqꝫ vrbes incense sunt / quarũ vmbra quedã ⁊ species in fauillis videt' ardere. Terre ardent ⁊ aque in quibus celestis ignis reliquie adhuc manẽt Aspicies illic ad specieꝫ poma virentia / formatos racemos vt edendi gignat spectantibꝰ cupiditatẽ Si carpis fatiscũt Et resoluũtur in cynerem fuũ q̃si adhuc ardeãt

De aliis lacis ⁊ stagnis principalibꝰ. Ca. liiii.

Qum lacꝰ ⁊ stagna describit ysidorus / nullã facit de mari Caspio mẽtionẽ ꝫ lꝫ tamẽ a quibusdã asserat' esse lacꝰ aque dulcis. totiꝰ orbis maximus / habens in circuitu portꝰ ⁊ littora ⁊ nauigia vehit ingentia patiens insup tempestates ⁊ maris accidentia reliqua. propter qď ⁊ ob eius magitudinẽ mare dicitur. Caspiũ autẽ duplex esse mare legimꝰ. vnũ ĩ mediterraneis nulli cõicans mari. Aliud vero ab oceano procedẽs Scitico. ⁊ in Scitas hyrcanosqꝫ descẽdens. Et hec vt quidã arbitrant' ex scriptorũ negligentia ex vno duo facta sunt. Nã moderni qui Scicita pagrauerunt regna. dicũt caspiũ mare inter hircanos caspiosqꝫ montes immensum occupare spaciũ. nec vllũ habere exitũ aut introitum sed ex maximis q̃ in eũ ꝯfluũt flumibꝰ factũ / ⁊ in modũ lacus reductũ. Cuius littora Caspii icolũt ⁊ hircani. A quibꝰ variis in locis duplex nomẽ sortit' vt ĩ vno Caspiũ. in alio vero loco hircanũ mare denoĩet'. Veteres aũt dicũt hoc mare caspiũ ex oceano more flumĩs angusto ore terras intrare ⁊ ubi longo freto diu se tulit. amplissimũ occupat locuꝫ / se deinde in tres pregrandes synus diffundens. Quorũ vnꝰ qui in introitu oppositꝰ est hyrcanũ mare vocari dicitur. qui autẽ ad dexterã Schiticũ. qui vero ad sinistram Caspium. Ipsum atem seuũ asserunt ⁊ importunuꝫ mare ⁊ vndiqꝫ turbinibus ⁊ procellis expositũ. Dicentes insuper multos ⁊ pregrandes amnes in prefatos sinus effundi. ⁊ circumquaqꝫ eos / gentes varias habitare.

Que autẽ ex hiis opinionib9 vera sit/ Non est meũ diffinire. cũ ab antiq̃s
fidẽ amouere nõ audeã/ ⁊ modernis de visu testantib9 negare nõ possim
Circa vero hoc mare inter mõtes caspios/ gentes god ⁊ magod icluse sunt Gog et Magog:
Aretusa quoqꝫ armenie maioris lac9 est/ Relatu dign9/ d quo tamẽ nihil
loquit Ysidorus. In eũ autem ĩpetuoso impetu tigris fluui9 intrans/ nõ
aliter q̃ꝫ si cõtineatur a ripis. nulla in pte miscetur lacui. ſꝫ seruato alueo
in ptem oppositã semper quicquid ingerit secũ attrahẽs Et vt aquaꝝ tes
tatur dissimilitudo/ etiã lacus versa vice hũc fluuiuꝫ adeo libere ire pmit
tit/ vt nihil ei de suo misceat qd quidẽ patet in piscib9/ quoꝝ vnũ tantuꝫ
gen9 lacus alit. cũ plurima tygris. Ex quib9 numq̃ꝫ a piscatorib9 aliq̃s
in aquis trãscurrentis fluuii capt9 est. Nec ecõtra/ sed et ad ea q̃ de aliis
lacis scribit Ysidorus iaꝫ redeo. Est lacus tyberiadis ab opido tyberia
de vocatus qd quõdam Herodes in honor Tiberii cesaris condidit Est
aũt in iudea omnib9 lacubus salubrior/ ⁊ ad sanitatẽ corpoꝝ quodãmõ
efficacior. circuit aũt stadia decẽ. Huic cõtinuatur Genasar lac9 ãplissi
mus in iudea longitudine centũ quadraginta extendit stadiis/ latitudĩe
quadraginta diffunditur crispantib9 aquis aura nõ ventis/ sed de seipo
aurã sibi creãs/ vnde Genesar greco vocabulo dicit quasi generans sibi
auram. Deniqꝫ per diffusoria spacia lacus frequẽtib9 agitatur auris spe
rãtib9/ vnd ⁊ purior ei9 haustus ⁊ ad potandũ dulcis et habilis. Ex his
patet ꝙ hos lac9 distinguit Ysidor9 q̃ntitate et naturali ꝓpetate/ q̃ꝫuis
quedam glosa super Matheum dicat idem esse stagnum Genasar/ et mare
teberiadis Sed hoc non est verum simpliciter/ sed vulgari rumore dicũt
vnum esse propter vicinitatẽ eorum/ quia contigua sunt. eos tamẽ diuer
sos esse ewangelium Johãnis ostendit Benacus lacus Ytalie in venecia
de quo fluuius nascitur mincius/ qui lacus magnitudine sui tempestates
imitatur marinas Lucrin9 ⁊ Auernus lacus campanie sunt. Lucrin9 ãt
dicitur quia olim propter copiam piscium/ lucra magna prestabat. Auer
nus autem Lacus vocatur/ quia aues ibi supuolare non possunt Nam
antea siluarum densitate sic ambiebat/ vt exhalẽtes inde aque sulphuree
odor grauissimus superuolantes aues alitu suo necaret Quaꝫ rẽ August9
cesar intelligens deiectis siluis expestilentibus amena reddidit loca. Sũt
alii multi lacus/ sed de omnib9 dicere non ẽ hui9 operis.

¶ De fluminib9 Et primo de nylo Ca. lv.

Quidam fluuiorum propriis ex causis propria nomina acceperunt
Ex quibus nõnulli notandi sunt/ q̃ in hystoriis celebres memorãt
⁊ de quibus supra in descriptione terrarum sepe mentio habita est. Scien
dum est autem ꝙ in libro Genesis habetur. Fons est in paradiso/ ortum
deliciarum irrigans/ ⁊ in quattuor flumina diuisus. Est autẽ paradis9
scdꝫ Ysidoꝝ/ Jo. damascenũ/ bedã/ strabũ ⁊ magistꝝ hystoriaꝝ loc9 ame
nissim9 ĩ ptib9 oriẽtis/ lõgo terre ⁊ maris tractu a nr̃o hitabili segregat9

adeo altꝯ ut vſq ad lunarẽ globũ attĩgat / Ubi aque diluuii nõ puenerũt
Non tamẽ eſt intelligendũ ꝙ ſecundũ veritatem attingat circulũ lune· ſʒ
loquẽdo yperbolice eius altitudo reſpectu terre inferioris ĩcompabilis inſi
nuat᷑ Et ꝙ attingit vſq ad aerẽ quietũ / ſupra iſtum aerem turbulentum
vbi finis eſt ⁊ terminꝯ exalacionũ ⁊ vaporũ humidoꝝ Quorũ fluxus et
ꝓgreſſus lunari corpori apropinquant ſicut exponit Alexãder· Ab illo
itaq mõte altiſſimo / cadẽtes aque maximũ faciũt lacum· ⁊ in ſuo caſu tm̃
faciũt ſtrepituʒ / ꝙ oẽs ibi incole ſurdi naſcunt᷑ / quia ex ĩmoderato frago
re ſenſꝯ auditus in puulis corrũpitur / ſicut Baſilius ⁊ Ambroſius teſtãt᷑
Ex illo autẽ lacu / q̃ſi ex vno fonte quattuor illa flumina Paradiſi. Phy
ſon qui ⁊ Ganges· Gyõ qui et Nylus · Tigris quoq ⁊ Eufrates ꝓcedere
credunt᷑ licet eoꝝ ortus variis in locis manifeſtari appareat· Gyon ergo
fluuiꝯ ex paradiſo exiens atq vniuerſam Ethiopiã cingẽs vocatus ẽ hoc
nomine q2 incremẽto ſue exundationis terrã Egypti irriget· Ge· enim gre
ce latine terrã ſignificat· Hic apud egiptios Nylus vocat᷑ ꝓpter limũ
quem trahit / qui efficit fecũditatem Nã ãtea Melo dicebat᷑· Apparet ãt
in eo lacus de quo in meridiem verſus excipitur Egypto vbi aquilonis
flatibꝯ repcuſſꝯ / aq̇s retro luctãtibꝯ ĩtumeſcit ⁊ in vndatiõʒ egypti facit
De ortu vero huiꝯ fluminis de padiſo ſcriptura teſtis eſt / que hunc inter
quattuor flumina paradiſi ꝯmemorat Sʒ vbi in noſtrã habitationẽ erũ
pat a diuerſis diuerſimode extimat᷑. Plinius enim dicit Niluʒ oriri in fi
nibꝯ occidẽtis iuxta montem athlantẽ / nõ ꝓcul amari· Sed veriſimilior ẽ
ſentẽcia qđ in littore incipiẽtis maris rubri in Ethiopia orit᷑ ſicut affir
mat Oroſius libro de ormeſta mũdi ad Auguſtinuʒ. Cui Seneca tercio li
bro naturaliũ ſatis concordat· Et ad hoc facit ꝙ paradiſꝯ eſt in oriente
Ideo veriſimiliꝯ eſt ꝙ Nilus erũpat in oriente q̃ in occidente Eſt aũt flu
uius africanus / qui tẽdit in regionẽ que Libia egipti dicitur ad immen
ſum lacum / quo finit᷑ ſicut dicit Oroſius· Hec vnꝯ eſt ⁊ ideʒ fluuius afri
ce et nylus licet cõſimiles piſces ⁊ monſtra cõformia vt cocodrillos enu
triant. Dictus autẽ lacus africanꝯ quo obſorbet᷑ hic fluuiꝯ africe parum
diſtat a nilo ſcđʒ Oroſiũ Et occulto meatu ĩ alueũ Nyli poteſt trãſfundi
ſicut alibi ſimile vidzmus. Decurſus vero Nyli a ſua origine per Ethio
piam ⁊ egyptum tradit᷑ a Plinio ⁊ aliis / licet multuʒ diſcordet ab illis .
Sed tamẽ ſicut dicit Oroſius fluit ab origine ſua diu ad occaſum Solis
⁊ tranſit medium Ethyopie / ſpargens multas inſulas / quarum omnium
nobiliſſima eſt meroe / que et Sabba dicitur Deinde flexus ad ſeptentrio
nem inter Mereon et ſyenen / vt exprimit Plinius montibus incluſis / in
ter occurſantes ſcopulos / cathаractas / aperit vt nõ fluere videat᷑ ſʒ ruerẽ
Ubi nimio fragore auditum incolis tollit / propter quod ad loca quietio
ra ſe trãſtulerũt vt dicit Seneca libro octauo naturaliũ. Et hic locus ẽ
prope Syenem ſecundum Jheronimum ſuper Ezechielem· Poſtea vero

Egyptũ pertransit/ ⁊ in plura hostia diuisus de quibus supra dictum ē tandem mare sub intrat. Nili vero proprietas est secundũ Pliniũ. ⁊ cete ros q̄ inũdat certis temporibus ⁊ plana egypti rigat Et secundum eius egressiones in altitudine stat egyptiaca fertilitas vel negatur Nam si fi nes suos naturales excedat/ egrediendo solum per. xii. cubitos/ tunc egyp tius famem sentit In. xiii. non esurit. xiiii. cubiti hylaritatē afferunt. xv. securitatem . xvi. delicias. Si plus tempate tamen effluat ad abusum deli ciaꝝ excitat indigenas. Sed si creuerit sup debituȝ nocet ut dicit Seneca Incipit autem crescere vt Luna existente noua quacumq̄ post solsticiuȝ Paulatim tamen ac modice sole cancrũ transeunte habundantissime vero in Leone. Et residet in virgine Et hiisdem quibus creuit mōis reuocatur inter ripas. Dũ Sol est in Libra a principio fluxꝰ. Causas vo huiꝰ inũ dationis ⁊ incremēti valde difficile est assignari qȝ valde mirabilis est. eo q̄ fit in feruore estatis/ quando aque plus assumunt q̄ȝ aliis tempibꝰ Insuper quia nullus fluuiꝰ sic inundat secundũ Aristotilē in tractatu de Nylo/ sed a tēpore Aristotilis expertũ est/ q̄d etiã Eufrates secundũ Pli nium. ⁊ secũduȝ aliquos possumꝰ addere terciũ sciȝ/ Ethiliã qui maior est Eufrate/ faciens mare caspium sicut testãtur qui apud Tartaros fuerũt Fuerunt autem circa causas huiꝰ inundationis varie opiniones sicut Ta letis/ qui fuit vnus de septem sapientibus famosis Anaxagore quoq̄ et Aristotilis ac Senece pluriq̄ philosophoꝝ quas ⁊ earum raciones plene discutere nõ est p̄sentis speculationis

De fluuiis Paradisi Capitulum. lvi.

Acra teste scriptura/ Quattuor sunt fluuii Paradisi de quorũ prio iam diximꝰ Ganges vero secundus est/ quem Physon scriptura no minat. Dictus autem Physon id est caterua quia multis fluminibꝰ mag nis sibi adiunctis implectitur ⁊ efficitur vnus. ⁊ vltimo pluribus ostiis oceanum ingreditur. Ganges aũt vocatus a rege Gangaro Indie/ vñ exi ens de Paradiso pergit ad indie regiones/ Fertur autem Nyli modo exal tari ⁊ super terras erumpere. Hunc secundum Solinum quidam ex fonti bus incertis nasci contendunt. Alii volũt ex Scithicis montibus exoriri Cuius minima latitudo per octo milia passuũ/ maxima per viginti patet. Altitudo vo vbi vadosissimꝰ ē/ mēsurã cētũ pedũ deuorat. Gãgarides ãt ibi sunt. Indie populꝰ. Quoꝝ rex elephantes multos equitũ ac peditũ multa milia in apparatu belli habȝ. In Gange quoq̄ insula est populosis sima continens gentem quorum centuȝ milia equitum ac peditum rex in armis habet/ non sine maximo elephantum numero vt Solinus narrat. Tygris fluuius Mesopotamie de Paradiso exoriens/ et pergens contra Assyrios. et post multos circuitus in mare rubrum influens. Vocatus auteȝ hoc nomine/ quia instar bestie Tygridis nimia velocitate percurrit Eufrates fluuiꝰ ē etiã Mesopotamie de paradiso exoriēs copiosissimꝰ

gemmis qui per mediā Babiloniam influit. Hic a frugibus vel vbertate
nomē accepit Nam hebraice Eufrata fertilitas interpretatur Ipſe vero
Meſopotamiam in quibuſdam locis ita irrigat ſicut Nilus alexandriaꝫ
Saluſtius autem autor certiſſimus aſſerit Tigrim ⁊ Eufratem vno fonte
manare in Armenia qui per diuerſa euntes longius diuidunt̃ ſpacio me
dio relicto multorum milium. Terra tamen que ab ipſis ambitur meſopo
tamia dicitur Ex quo Iheronimus aīaduertit aliter de Paradiſi flumini
bus intelligendum Sciendum eſt eñi eos ſic ex Paradiſo exoriri vt intel
ligat̃ eos inde a terra abſortos poſtea varijs in locis exire. Hec autē ter
ra que his duobus fluuijs ambitur. Meſopotamia dicit̃ a meſon quod ē
medium ⁊ potamꝰ quod eſt fluuius quaſi inter duos fluuios conſtituta
Et eſt prima ⁊ principalis regio Syrie/ ⁊ ſecundū Pliniū ⁊ Iheronimū
eadem fuit regio meſopotamia et aſſyria. Cuiꝰ longitudo eſt circiter octin
genta miliaria/latitudo tricenta ſecundū Plinium. In hac aūt ſunt Nini
ue ⁊ Babilon et tota terra caldeoꝝ ⁊ babel turris et ſelentia. Et aram q̃
diſtat per duas dietas ab eufrate. A qua vſqꝫ baldach verſus meridiem
ſunt circiter. xxvi. diete que ē ciuitas regia in qua Caliph dñs ſarracenice
ſecte ſedem ſue dignitatis conſtituit

¶ De alijs fluminibus aſie Capittulum. lviii.

Indus et fluuius indie qui rubro mari excipitur. Hic pluribus et
maximis fluminibus ſuſceptis quaſdam facit inſulas/ demū in duo
bus diuiſus alueis inter ſe longe diſtātibus ab oceano recipit̃ qui indi
cus ſicut ⁊ ꝓuincia india a fluuio nūcupatur. Ydaſpis fluuiꝰ orientis ē
Cui ydaſpis rex medorū antiquiſſimus nomen dedit. De quo Lucanus
Vaſtis indus aquis mixtū nam ſentit ydaſpem. Hic cū ſit fluuiꝰ pſaruꝫ
dicitur tamen cōtra orientē diſcurrere. Hic arenas aureas ⁊ gēmas habꝫ
⁊ crebras facit inſulas Poſtremo quattuor ſuſceptis fluminibꝰ miſcetur
indo Ararim fluuius orientis currens per partiam ⁊ aſſyriā De quo Vir
gilius Aut ararim pthus bibet Bactrus oriētis fluuiꝰ a rege Bactro vo
catus fert̃ a quo et Bactriani ⁊ vrbs eoꝝ. Coaſpin pſarum fluuiꝰ eorū
lingua ſic vocatus qꝛ miram dulcedinē aque habeat a deo ut pſici reges
qꝫdiu inter ripas ſunt pſidis ſibi ex eo pocula vendicent. Hic ex media ī
tygrim defertur apud perſas. Ex hoc amne quidā cilicie fluuium Cignū
diriuari exiſtimant Araxis amnis armenie qui cum vno monte ab eufra
te diuerſa ſpecie oritur Dictus quia rapacitate cuncta proſternit. Vnde
cum alexander eum tranſgredi vellet ponte fabricato tanta vi īundauit
vt pontem dirimeret. Hic breuibus interuallis ab eufratis ortu caput
tollit ac deinde caſpiuꝫ fertur in mare. ¶ Ormis fluuius Syrie iuxta
anthiocie muros decurrit Cui a ſolis ortu oriens non lege a vrbe mari
condit̃. Quem de originis ſue tractu oruntē veteres latini appellauerunt

Cuius fluentis ex ipso impetu frigidioribus et zephiris assidue ibi spi
rantibus ciuitas momentis prope omnibꝰ refrigeratur. Postea est iorda
nis de quo specialiter dicetur. Eusis caucaseis montibus fusus cum plu
ribus aliis in euxinum mare se precipitat vnde ⁊ sic nūcupatur. Cignus
amnis cilicie ex tauro monte progrediens miram aquaruz habet suauita
tem. ⁊ quia quicquid candidū cignuz syri vocant/inde fluuio huic datuz
est nomen quia tumet estate quando niues soluūtur reliquis temporibus
tenuis est et quietus. // Ylas fluuius est asie silicet bithinie cuius est lacꝰ
eiusdem nominis apud quem ylas herculis puer dicitur raptus. Pactu
lus etiā fluuius est lidie qui arenas aureas trahit/de quo virgilius Pac
tulusq; irrigat auro. Ideoq; eum aliter crisortitim vocant. ¶ Erinus flu
uius asie secunduz quosdam lidie alii dicūt in frigia natuz qui smirneos
secat campos similiter aureis arenis plenus a quo smirna vocata. ¶ Me
ander amnis asye flexuosꝰ q̇ recurrentibꝰ riuis inter asyam et ioniā pre
cipitatur qui miletum diuidit ⁊ prieuam. Hic dictꝰ quia nūq; currat rec
tus/vnde ouidius Curuus ludit meander in vndis. Est autem quidam
fluuius famosus a quo sextum clima dyaboristenes nūcupatum arbitror
de quo cum ab ysidoro nichil scriptum sit. alibi tamē ita legimus. ¶ Bo
ristenes fluuius est scitharum nomen incolis sibi abiacentibus atq; lacui
tribuens. Et cum ceteri scitharū fluuii turbidi fluant solus hic clarꝰ atq;
potabilis labitur pabula leta habens ⁊ pisces optimi saporis quibꝰ nul
la sunt ossa. Ex longinquo plurimū effluit ex incognito fonte p spacium
itineris quadraginta dierum stringitur alueo ⁊ tanto est nauigiis aptꝰ
spacio. Et iuxta boristenidam grecum oppidū transit. ¶ Ypanis scithie
fluuius est ex grandi palude procedens quem incole matrem suorū fluui
orum vocant. qui diu qualis nascitur effluit. Tandem illi miscetur fons
modicus qui eum adeo reddit amarū vt mirabile videatur. Hic ab alex
andro insignis est a quo in eius ripis are posite testantur. ibi animalia
quedam paulo muscis maiora quatuor pedes ⁊ alas habentia quarū vi
ta vna tantū die terminatur

¶ De fluuio Jordanis specialiter ¶ Ca. lviii.

Iordanis in iudee fluuius a duobus fontibus nominatur quoꝝ vnus
vocatur Jor alter Dan. Hiis ergo procul a se distantibus in vnuz
alueū federatis deinceps iordanis appellatur. Nascitur autem sub libano
monte ⁊ diuidit iudeam ⁊ arabiaz qui per multos circuitus iuxta iherico
i mare mortuū influit sicut. s. dcm̄ ē. De eiꝰ autē noīe ⁊ ortu maīfesto cō
cordat doctis iheronimꝰ. Egesippꝰ tn̄ li. iii. p experiētiā ꝓcedēs ꝓbat ꝙ ibi
nō ē pmꝰ eiꝰ ortꝰ ymmo a phyala fōte/q̇ ex altera pte iordanis ē ī traco
nitide regiōe distās ab vrbe cesaria centū ⁊ vigīti interiacentibꝰ stadiis
A quo fonte labit̄ aq̄ subterraneis meatibꝰ ⁊ vbi cesaria ē rursuz ebullit
⁊ hoc philippꝰ tetrarcha illiꝰ regiōis experimēto ꝓbauit. Addit etiā ꝙ in

Paneade seu Cesaria nō latēter p terre meatū sȝ visibiliter aperto flumie per terras se supfundere incipiens semetonicū lacum paludesqȝ eius inter secat/inde quoqȝ cursus suos dirigens centū viginti stadiis progreditur vsqȝ ad vrbeȝ· cui Iul nomen est· ¶ Postea lacum qui Genasar dicitur ī medio transit fluento· Quib9 ex locis plurima euagatus deserta asfaltio suscipit lacu id est mari mortuo atqȝ in eū conditur· Itaqȝ duobus lacus victor egressus tercio heret· Circa vero hunc fluuiū multe sunt ciuitates oppida ⁊ loca notanda. Ibi iherico· Ibi ciuitas sacerdotalis in signis or tu iheremie prophete que vocat̄ Anatoth tribus milibus a iherosolimis. Ibi samaria ciuitas famosa Metropolis decem tribuū que nunc sebaste dicitur Ibi quoqȝ mons carmelus oleis cōsitus ⁊ arbustis ac vineis . Post sequitur campus magn9 Esdrelon ⁊ camp9 Mageddo ¶ Deinde ad septentrioneȝ istius campi est acon versus orientem ab ea septem leucis distans est Nazareth. Deinde vlterius p duas leucas ad orientē ē mons Thabor. Postea ad orienteȝ Tyberias ciuitas iuxta mare tyberiadis q̄ lacus dicit̄ Cenereth quod antiquit9 nomen erat dicte ciuitatis· Deinde versus septentrioneȝ deserto interiacente vbi xp̄s ex paucis panibus et piscib9 multos pauit est Bethsayda ciuitas principis apostoloꝝ· Deind̄ Capharnaū ⁊ post Iulias oppidum· Deinde Cesaria philippi ad radices montis libani· Amplius ab Acon in oriente versus septentrionē magis q̄ nazareth est Cana galilee distans ab Achon per quinqȝ leucas· ⁊ inter cana ⁊ nazareth sunt due leuce· Deind̄ ab Achon in oriens septentriona le per nouē leucas est Saphet ciuitas thobie ultra cana per quinqȝ leucas post per leucam cū dimidia ciuitas Corozaim inter quaȝ ⁊ Tyberiadem sunt circiter due leuce/⁊ in his locis xp̄s multū cōuersatus est· Mons vero libani extendit̄ a cesaria ex regione tyri ⁊ sydonis ⁊ baruth ⁊ tripo lis per mille ⁊ quinquaginta stadia sicut dicit plini9· ⁊ contra tyrū des cendit aqua de libano sub terra ⁊ currit prope Tyrum ad vnā leucam et ibi erumpit puteū altissimū qui in canticis dicit̄ puteus aquaꝝ viuentiū Et contra tripolim est fons ortorū iuxta colles libani distans a tripoli per tres leucas. Sydon autē distat a collibus libani circiter per tres et a monte magno fere per quinqȝ leucas

¶ De fluminibus Europe ⁊ Asie ¶ Ca.lix·

Sed hec hucusqȝ de fluminibus Asye iam de aliis prosequamur. Tanays fluui9 est/cui Tan9 rex scitharum prim9 nomen dedit· qui ex ripheis siluis veniens dirimit Europam ab Asia inter duas mūdi partes medius currēs atqȝ in pontū fluēs. Hic meotidas paludes transiēs adeo ampliat vt a quibusdā mare putetur. Ynachus achaie amnis argolicos irrigans campos quē rex Inach9 a se nominauit qui exordiū argiue gen tis primo dedit· Ibi etiam Erimant9 ab erimanto monte demissus. Padus ytalie fluuius a iugis alpium fusus ex tribus fontibus oritur. Ex

quibus vni nomen est padus qui diffusꝰ ī moduȝ stagni amnem in sinū
digerit a quo ⁊ padus nūcupat᷑. Hic a grecis eridanꝰ dictus est ab erida
no solis filio quē phetontem dicūt qui fulminis ictu ꝑcussus eo fluuio de
iectus est ⁊ extinctus. Augeť āt ex ortu canis liquescētibꝰ niuibus ⁊ cum
accessione triginta fluminum circa rauēnam in adriaticum mare defertur
Tybris ytalie fluuius a Tyberio rege albanoꝝ dicitur appellatꝰ qui in
hunc fluuium cecidit ⁊ de exitu suo nomen dedit. Nam antea albula anti
quū nomen a colore habuit qui a niuibus albus fit Ipse autē est tybris
q̇ et tyberis sȝ tyberis ī quotidiano sermōe tybris in versu dr̄. Nascit᷑ ex
monte apenino occidit in tirrenum mare iuxta Romā Danubiꝰ germanie
fluuius vocari fertur a niuium copia quibꝰ magis auget᷑ Iste est qui in
europa plus oībꝰ habet famā. Ideȝ ⁊ yster q̄ dū per īnumeras vadit gen
tes mutat nomen ⁊ maiores sibi ambiendo colligit vires. ¶ Oritur a ger
manicis iugis ⁊ occidentalibus ꝑtibꝰ barbaroꝝ pergens contra orienteȝ
.lx. in se fluuios recipit septem hostiis in pontum fluit. Rodanus gallie
fluuius ab oppido Rodo cognōiatꝰ ē ꝙ coloni roditon vocauerūt Qui ra
pido concitus cursu tirreni equoris freta scindens nō modicum sepe na
uigantibus facit periculum dū inter se maris fluctus ⁊ amnis fluenta de
certāt. Hic in alpibus oritur non lōge a fontibus danubii atqȝ reni ⁊ cō
citato cursu descendēs per losane lacū effert᷑ ⁊ quibusdam velocibꝰ flumi
nibus susceptis in tirrenum mare impetuosissimꝰ diffunditur. Rhenus
a rodani societate fertur vocatꝰ quia cum eodem ex vna prouincia orit᷑
Est autem germanie fluuius inter tres europe maximos fluuios cōputa
tus Qui a iugo alpium vsqȝ in oceani profunda cursꝰ suos dirigit roma
ni memorandus aduesus feras gentes murus imperii. Iberus amnis est
qui quōdam toti hispanie nomen dedit. Nam yberia vocata est Mirreꝰ
fluuius galicie nomen a colore pigmēti sumpsit quod in eo plurimuȝ īue
nitur Durius hispanie vlterioris fluuius a grecis quasi doricus nomina
tus est. Tagum fluuium cartago hispanie nūcupauit/ Ex qua ortus ꝓce
dit fluuius auriferis harenis copiosus ⁊ ob hoc ceteris fluuiis hispaniāꝝ
ꝓlatus . Hic autem loquit᷑ Ysidorus non de illa que nunc dicitur hispa
nia sed de illa olim sic vocata que nūc est pars africe. Betis fluuius ē q̇
betice prouincie nomē dedit d̓ quo marcialis Betis oliuifera crinem redi
mite corona aurea qui nitidis vellera tigis aquis Eo ꝙ ibi lane pulcro
colore tinguntur Betis autem dictꝰ eo ꝙ humili solo decurrat Betin enī
grece humile vel mersum vocāt Hic per mediā fere hispaniā decurrit pꝰa
mari propinquiꝰ ingentem lacū facit. Sūt autem plura alia flumina no
tabilia de quorum etiā aliquibꝰ supra meminimꝰ Sed de his que Ysido
rus describit ista sufficiāt ¶ De ventis ⁊ eorum distinctione Ca.lx.

Hucusqȝ de aquis dictum est nūc de ventis qui ex aquis generantur
dicendum esse videtur/ex eo maxie quoniam his qui in aquis et ꝓcipue

in mari degunt ventorum cognitio vtilis est Nam secundum vegetium li
bro vltimo de re militari difficile naufragium ꝑtulit qui uentorum ratio
nem diligenter inspexit. Uentus autem est aer cõmotus ⁊ et exagitatus ꝑ
proprie loquẽdo est exhalatio aerem mouẽs ⁊ pro diuersis ꝑtibus celi no
mina diuersa sortitur/ dictus autem ventus quia sit vehemens ⁊ violen
tus. Sunt vero quattuor venti principales quoꝝ primꝰ ab oriẽte sub
solanus/a meridie auster/ab occidente fauonius/a septẽtrione eiusdeꝫ no
minis ventus aspirat. Hii ãt geminos habent hincinde collaterales ven
tos. Subsolanus a latere dextro vulturnum habet/a leuo eurum. Auster
a dextris euroaustrum/a sinistris uero eustroafricũ/Fauoniꝰ a ꝑte dextra
africum/a leua chorum. Septentrionalis ventus a dextris Circium/a
sinistris habet aquilonem. Hos .xii. ventus Aristotiles libro meotheoro
rum grecis vocat nominibus vegetius autem grecis ac latinis nominat
vocabulis. Sed Ysidorus principaliter nominũ latinorũ ꝓprias ratio
nes prosequit᷑. Subsolanus igit᷑ vocatus est quia sub ortu solis nascit᷑
Eurus eo ꝙ ab eoo flat. i. ab oriente est enim cõiunctus subsolano. Vul
turnus quia alte tonat de quo Lucretius. Altitonans vulturnꝰ ⁊ auster
fulmine pollens. Auster ab hauriendo aquas vocatus est. Unde et cras
sum aerem facit ⁊ nubila nutrit. Hic grece nothus appellat᷑ quia interdũ
corrumpat aerem Nam pestilentiã que ex corrupto aere nascitur flans in
reliquas regiones transmittit. Sed sicut auster pestilẽtiaꝫ gignit sic aqui
lo repellit Euroauster dictus quia ex vna ꝑte habet eurum et altera aus
trum. Astroafricus quia iũctus sit hinc ⁊ inde austro ⁊ africo ipse est li
bonothus quia sit ⁊ lips hinc/⁊ inde nothus. Fauonius dicitur quia fo
ueat que nascuntur qui greco nomine Zephirus vocat᷑ quia flores ⁊ ger
mina eius flatu viuificentur. Austro autem flores soluũtur. Africus a ꝓ
pria regione vocatur quia inde iniciũ flãdi sumit Chorus est qui ab occi
dente estiuo flat sic vocatus quia ventorum circulum ipse claudat et q̃si
chorum faciat. Septemtrio dictus quia a circulo septem stellaꝝ surgit q̃
septẽtriones vocãtur. Circius dictus eo ꝙ choro sit iunctus Hũc hispa
ni gallicum vocant quia eis a ꝑte gallice flat. Aquilo dictꝰ quia aquas
stringat ⁊ nubes dissipat. Est enim gelidus ventus ⁊ siccus/ idem et bo
reas vocatur qui ab yperdoreis montibus flat vnde ⁊ frigidus est. Ex
omnibus his ventis duo cardinales sunt quia a cardinibus mundi ꝓ
cedunt sciliꝫ septentrio et auster ⁊ omnium septentrionalium ventorum
natura frigida est ⁊ sicca. Australium vero calida ⁊ humida. Ethesie do
de quibus supramentio habita est sunt flabra aquilonis quibus nomẽ
inditum est quia certo ãni tempore flatus agere incipiũt. He autẽ cursuꝫ
rectum a borea in egiptum ferunt quibus auster contrarius est. Sũt aũt
⁊ alia nomina ventorum/ Aura enim est leuis motꝰ aeris dicta q̃si aerea
Agitatus enim aer auram facit. Altanꝰ autem in pelago est ꝑ diruatióꝫ

ab alto id est mari sic vocatus. Turbo vero est volubilitas ventorum dictus a terra quando ventus terram in circuitu mittit. Hoc autez fit ex concursu plurium vento℞ et maxime contrario℞ ⁊ tūc fiunt tempestates Verno siquidē tempe ⁊ autumnali magis fiunt quando nec plena hyems nec plena est estas quia ex coniunctione aerum cōtrariorū efficiūtur tempestates/Sicut etiā dicit Vegetius supradicti venti sepe singuli interdū duo in magnis autem tempestatibus tres flare consueuerūt. Unde horuz impetu maria seuiūt Ideo docet quibus mensibus tutius sit nauigandū ⁊ quemadmodū tempestatum obseruāda sunt signa. Sed horuz prosecutionem reliqre ⁊ i his finē facere operis hui9 breuitas a pricipio ꝓmissa cō (pellit

Hec ergo de ymaginaria descriptione machine mūdi breuiter dicta sufficiāt. Que non solum ex mira suaruz partiū magnitudine sed etiā ex multiplici ea℞ varietate variaqꝫ pulchritudine mirabilis actorem Rectoremqꝫ suum mirabiliorē esse declarat ut sic iuxta dictuz ap̄li Inuisibilia dei per visibilia mundi que ab ipso facta sunt intellecta cōspiciantur Et ex admiratione creature in creatoris admirationem ipsiusqꝫ contēplationem ducamur Cui sit honor ⁊ gloria in sec̄la sec̄lo℞. Amen.

¶ Explicit Ymago mundi a dn̄o Petro de Aylliaco Ep̄o Cameraceñ / de scriptura ⁊ ex pluribus Actorib9 recollecta. Anno dn̄i. M. cccc. decio Augusti duodecimo

¶ Epilogus mappe mundi Incipit

Post tractatū de ymagine mundi vt res ipa velut in speculo clarius appareret Nec solum oculis cordis/sed etiā corporis sensibili visione nota fieret/figuram que mappa mundi dici solz cuz astronomica climatū distinctione temptaui describere. In qua pro eius declaratione vtilia quedā notaui/Que hic pro illorū delectatione qui breuitate gaudent Compendioso quodam epylogo recolligerē dignum duxi. Et primo de figura celi/postremo de figura terre.

¶ De figura Celi

In primis supponendum est ꝙ celum ē figure sperice seu rotūde Ido ymago seu mappa mundi licet figuret᷑ in plano tamen debet ymaginari esse in sperico. Celum autem non est de natura q̄ttuor elementoruz nec habet qualitates eorum quia nō est generabile aut corruptibile/Nec dicitur calidum nisi virtualiter quia sua virtute calefacit Nec ē proprie coloratum nisi quia lucidum. Nec proprie leue aut ponderosum/molle vel

durū/raruȝ vel spissum / tamen īproprie dicitur durum quia infrāgibile ꝛ impenetrabile et improprie densum uel spissum qꝛ stella dr̄ densior ps sue spere. Nec potest naturaliter moueri tardius aut velocius q̄ȝ mouetur Spere autem celi sunt inequales in latitudine non tamen proportioanli ter secundum earum magitudinem / sed secūdum q stelle vl̄ planete in eis maiores sunt uel minores.

Sciendum autem est q quidā theologi posuerūt duas supremas spe ras celi empyrei ꝛ cristallini. Quidam vero philosophi posuerunt celum immobile decimū. Quidā āt Astrologi speram nonaȝ. Sed Aristoti les solum posuit octauam speram supra septem speras planetarum

¶ Spera nona que est primum mobile vnico motu. xxiiii. horis orbē cir cuit omnes celos alios secuȝ ducens de oriente in occidens. ¶ Spera octa ua que est firmamētum stellaꝝ fixarum in centuȝ ānis mouetur vno gra du / in. xxxvi. milibus ānorum cursum complens. Saturnus quolibȝ sig no manet. xxx. mensib9 ꝛ cursum complet. xxx. annis. Et est naturaliter fri gidus ꝛ siccus in effectu pallidus ꝛ malignus. Cui9 influentia ad plum bum Juppiter quolibet signo manet per ānum ꝛ cursum complet duodeci annis Et est calidus ꝛ humidus / clarus ꝛ candidus maliciā Saturni tē perans Cui9 specialis influētia est ad stannum. Mars vno signo moratr̄ . xl. diebus ꝛ cursuȝ complet. C. C. C. C. ꝛ. lxxx. diebus uel fere ānis duo bus Et est calidus ꝛ siccus ignit9 ꝛ radiosus / ideo nociu9 ꝛ ad bella ꝓuo cans. Cuius influentia est ad ferrum. ¶ Sol in quolibet signo fere manȝ . xxx. diebus ꝛ decem horis ꝛ in āno cursum complet. Et est calidus ꝛ lu minosus tempa distinguens / stellas illuminās / ꝛ qualibet earum maior Cuius influentia est ad aurum. ¶ Venus cursuȝ complet. C. C. C. xlviii. diebus. Et est calidus ꝛ humidus inter sydera splendidissim9 semp solē comitatr̄ / precedens Lucifer dicitur / sequens vero Vesperus. Cuius speci alis influentia ad es. ¶ Mercurius ȝodiacum ꝑcurrit in. C C C. xxx. die bus. Et est radiosus cum sole semp graditur numq̄ȝ ab eo. 2 1. gradibus distans / ideo raro cernitur. Cuius influentia est ad argentum viuum.

¶ Luna signa ȝodiaci quolibet mense percurrit scȝ. xxvii. dieb9 ꝛ octo ho ris. Et est frigida ꝛ humida / mater est aquarum a sole illuminata / noctеȝ illuminat Cuius influentia est ad argētum. Planete habent varios effec tus secūdum diuersitateȝ aspectuū inter se et ad signa ȝodyaci vel stellas alias. Et est eorum fortissima īmutatio in quadraturis circuloꝝ. Sicut de sole patet qui in quartis anni mutat complexiones temporū vt sit ca lidum ꝛ humidum in vere / calidum ꝛ siccū in estate / frigidum et siccuȝ ī autumno / frigidum ꝛ humiduȝ in hyeme. Luna etiā facit q humores in corporibus prima quadra idest pria septimana ꝛ tercia recedūt ab inte rioribus ad exteriora sicut flumina fluūt a suis caualibus. In secūda vo septimana ꝛ quarta retrocedūt ab exteriori ad interi9. Alii vero planete

⁊ maxime tres superiores Saturnus iupiter ⁊ mars quia sunt tardi motus/in quadraturis suis ⁊ reuolutionib9 non sic mãifeste et quotidiane sed occulte et tarde habent effectus suos qui sunt diluuia terremotus pestilentie seditiones fames ualida Cometaꝝ ⁊ ceteroruꝫ ignium apparitio Alieqꝫ res magne que raro eueniunt

Sciendum autem est de magnitudinib9 corporuꝫ ꝙ post orbes celestes maius corpus est sol qui centies sexagesies sexies cuꝫ fractione maior est terra ❡ Secundo stelle fixe prime magnitudinis que quasi centies ⁊ septies equales sunt terre. Tercio Jupiter equalis terre nonagesiesquinquies. Quarto Saturnus equalis terre nonagesies ⁊ semel. ❡ Quinto stelle fixe que sunt secunde tercie quarte quĩte et sexte magnitudinis secunduꝫ gradus suos ❡ Sexto Mars similis terre semel ⁊ semis cum medietate octaue. ❡ Septimo stelle fixe visu notabiles equales terre deciesocties. ❡ Octauo Terra cuius circuitus inferius describitur. ❡ Nono Venus que est. xxvii. pars/ vel secundum alios. xxii. ❡ Decio Luna que est quasi vna de. xxix. partibus terre. ❡ Vndecimo Mercuri9 qui est quasi vna de. 32. vel. 33. partibus terre.

666

67

❡ Stelle fixe sunt nobis inumerabiles/ tamen Astrologi notauerũt principales/numero mille viginti duas/ Et istas posuerunt in. xlviii. ymaginibus Et earum sunt trecente sexaginta in. xxi. ymaginibus a via solis in septentriõꝫ declinantib9 quaꝝ pria ẽ maior vrsa Et alie trecẽte. xlvi. sunt in duodeciꝫ ymaginib9 que xii. signa dicuntur ⁊ zodiacũ constituũt quaꝝ prima est aries. Et alie trecente sexdecim sunt in quindecim ymaginibus a via Solis in meridiem declinantib9 quaꝝ vna dicit᷑ focar

Sed haꝝ omnium ille. xii. que in zodiacho posite sunt digniores existunt vnde zodiachus est velut cingulum firmamenti in quo est distinctio signorũ ⁊ sub quo est via planetaꝝ. ❡ Zodiachus habet. xii. signa Sexseptentrionalia que sunt Aries taur9 gemini cancer leo virgo. Et sex australia que sunt Libra/ scorpio/sagittarius/ capricornus /aquarius /pisces quodlibet signum habet. xxx. gradus in longitudine ⁊. xii. in latitudine. Sol centro suo describit lineaꝫ eclipticã quolibet mense vnum signũ videlicet ĩ triginta diebus naturalib9 ⁊ decem horis cũ dimidia fere pertransiens. ❡ Nomina signorum ⁊ ordo his versibus patent.

Est aries taurus gemini cancer leo virgo
Libraqꝫ scorpius archi tenens caper amphora piscis
❡ Oppositio signorũ per hunc versum habetur
Sunt li/ari/scor/tau/sa/gemi/capri/can/a/le/pis/vir/
❡ Signa solsticioꝝ ⁊ equinoctiorum patent his versibus
Hec duo solsticia faciũt cancer capricornus
Sed noctes equant aries ⁊ libra diebus

Solsticium estiuale est dies longissima ⁊ breuissima nox anni

¶ Solsticium hyemale est dies breuissima ⁊ longissima nox artificialis
¶ Equinoxia autem sunt quando bis in ãno dies ⁊ noctes sunt equales
¶ Zodiacus diuiditur in. CCC. lx. gradus ⁊ sic quelibet quarta eius habz
.lxxxx. gradus Quorum quilibet valet .lx. minuta ⁊ minutum sexagin
ta secunda ⁊ sic deinceps. Et ita etiam proporcionaliter possunt diuidi
omnes circuli spere tam maiores ꝙ minores ¶ Distãtia vero a polo mũ
di ad polum zodiaci est. xxiii. graduũ ⁊. li. minutorum ⁊ tanta est maxĩa
solis declinatio ab equinoxiali. ¶ Distantia tropici estiualis ad circuluz
articum est circiter. xlii. graduum. Et talis distantia est tropici hyemal
ad circulum ãtarticum. ¶ Equinoxialis vero ad tropicũ ẽ circiter. xxiiii.
⁊ tanta est a circulo artico vsqꝫ ad polum que simul faciũt q̃i. xlviii. gra
dus ¶ Distantia vero inter duos tropicos est circiter. xlviii. graduuz
solum enim substrahenda sunt. xviii. minuta

¶ De anno diebus ⁊ horis

Sol ascendens in primo pũcto capricorni p arietem vsqꝫ ad primuz
punctum cancri raptu firmamẽti describit. C. lxxx. paralellos ⁊ du
os ac parum plus ꝙ medietatem vnius qui non sunt omnino circuli sed
spere. De numero quorum sunt tropici ⁊ equinoctialis Iterum alio dimi
dio anno similes circulos describit Sol descendendo a primo pũcto cãcri
per libram vsqꝫ ad primum punctũ capricorni. Et isti palelli vocant̃ cir
culi dierum naturalium Arcus aũt qui sunt supra orizontem sunt arcus
dierum artificialium. Arcus autem sub orizonte sunt arcus noctiũ/ Et se
cundum quãtitatem arcuũ fiunt maiores aut minores dies vel noctes.
¶ Sol in ecentrico motu ꝓprio omni die ac nocte mouetur. lx. minutis
fere sed tardius mouetur in tota spera ipsius scilꝫ in centum annis vno
gradu super polos axis zodiaci secundũ Ptholomeũ uel sup primis pũc
tis arietis ⁊ libre secundum Thebith. Ex duobꝰ motibus istis colligitur
cursus ipsius in circulo signorũ ab occidente in orientem. Et fit in. ccc.
.lxv. diebus ⁊ quarta vnius diei preter rem modicaz que quasi nullius
est sensibilitatis. ¶ Sol transeundo medietatem zodiaci a principio arie
tis per cancrum vsqꝫ ad finem virginis transit plus ꝙ medietatẽ sui ecen
trici et plus ꝙ faciat a primo puncto arietis vsqꝫ ad primum libre/ seu
vltimum virginis Et ideo illa medietas anni est maior ista circiter ꝓ oc
to dies naturales vel plus. ¶ De die ⁊ hora naturali

Sol suo proprio motu plus transit de celo in vno die naturali ꝙ in
alio propter duas causas principales/ Vna est propter obliquita
tem zodiaci ⁊ obliquitatem orizontis propter quam aliqua signa oriun
tur oblique ⁊ alia directe. Alia cã est ratione ecentrici solis. Et ideo dies
naturales sunt inequales ⁊ sunt longiores versus finem septẽbris ꝙ ver
sus finem marcii. Et tamen medietas ãni versus hyemẽ ẽ minor vt dic
tum est. Tercia causa diuersitatis dierũ naturalium est propter motum

augis solis. ¶ Dies naturalis a principio solsticii estiualis quod ē in can
cro vsq; ad principiū solsticii hyemalis maioratur super aliuz sic ꝙ sem
per dies subsequēs est longior precedente Et econuerso a principio solsti
cii hyemalis quod est in capricorno vsq; ad principiū cancri/sic ꝙ dies
naturalis precedens est longior subsequente. Quia maiori āgulo maior
basis opponit᷑ ⁊ econuerso. Triāgulus autem secunde diei maior est triā
gulo prime diei Et triangulus tercie diei maior est triangulo secunde des
cendendo ab ange versus eius oppositum. Econuerso autem cōtingit ascē
dendo ab opposito angis vsq; ad angem/ Quia minori angulo minor ba
sis opponitur Et idem patet de medietatibus dierum. Hora est .xxiiii.
pars diei naturalis diem artificialem vna cū nocte in se continētis. Sz
ipsarum alia naturalis alia equinoctialis. Naturalis est spacium tempo
ris quo signi cuiuscūq; medietas perorïtur. Equinoctialis vero est spaci
um temporis quo equinoctialis ascendit .xv. gradus sup orizontē. Hore
enim naturales aliquando maiores aliquando minores sunt q̃ equinocti
ales secundum qd maior pars vel minor equinoctialis ascendit q̃ zodi
aci supra orizontez vel econuerso. Hore vero equinoctiales semper equa
liter se habent cum equinoctialis in motu suo vniformis sit

¶ De motu planetarum

Sciendum est ꝙ ad saluandum multimodā varietatez motuū plane
tarum Astrologi posuerunt ꝙ quilibet planeta totam suam speram
habet in tres magnos orbes diuisam. Quorū medius est vniformis spis
situdinis ⁊ ē ecentricus deferēs planetā. Alii sunt spissitudinis vniformi
ter difformis. Quorū vnꝰ est deferens angem. Alius deferens oppositū
angis Et adhuc quilibz planeta preter solem epiciclum habet Qui est cir
culus paruꝰ per cuius circumferentiā defertur corpus planete. Et hec pa
tent in figura. ¶ Sicut ad motū diurnū none spere mouentur omnes alie
omni die ita ad motū .viii. spere scilicet centum ānis vno gradu mouent᷑
anges ⁊ opposita angiū omniū planetaꝝ. Et per consequens tota spera
cuiuslibet planete Sed quilibet planeta in suo ecentrico habet motū pro
priū. Et omnes preter solem habent in suo epyciclo iterū alium motū.
¶ Aux solis id est punctus maxīe eleuatus a centro mūdi quandoq; ē in
vno pūcto zodiachi/quandoq; in alio secūdum motuz proprium octaue
spere. Et ē modo scz/Anno dñi. M. cccc. x. modicū vltra pricipiū cācri

¶ De figura Terre

Presupponēdum ē ꝙ ipsa sit sperica ⁊ ꝙ ipsa tota diuidit᷑ in quīq;
partes secundū quinq; circulos qui vocant᷑ quinq; zone celi. Terra
vero habitabilis diuidit᷑ in tres partes Asiam Europaz Africam/ quas
veteres non equaliter diuiserūt. Asia nāq; a meridie per orientē vsq; ad
septētrionē peruenit. Europa uero a septētrione ad occidentē. Africa dein
de ab occidente vsq; ad meridiē Vnde medium orbis que tenent Europa

scꝫ ⁊ africa aliud vero dimidiũ sola asaya. Sed ideo ille due ptes facte sunt quia inter vtramqꝫ ab oceano/mare magnum quod mediterraneum vocatur eas intersecando ingreditur

Circa figuram terre habitabilis considerãdum ꝙ secundum Astrologos q̃rta pars terre quã inhabitamus diuidit᷑ in septeꝫ climata qꝛ in eis est habitatio magis nota magisqꝫ conueniens. Quorũ omniũ simul latitudo est. xxxvii. gradus ⁊. xlv. minuta que valent mille. lxx. leucas secundũ Alfraganum/ Quia ponit ꝙ vni gradui correspondent. lvi. milia ria ⁊ due tercie. Iniciũ ãt pmi climatis distat ab eq̃noctiali p. xii. grad⁹ ⁊. xlv. miuta q̃ valẽt. ccc. leucas. lxvi. Et sic finis vltimi cliatis distat ab eodẽ p. l. grad⁹ cũ dimidio q̃ valẽt mille. cccc. ⁊. xx. leucas. Et restãt usqꝫ ad polum articũ. xxxix. grad⁹ cũ dimidio. Sꝫ tñ auctoritate ⁊ experiẽtia mltiplici ꝓbatũ ẽ ꝙ nõ solũ septem climata habitãtur sed multoplus q̃ꝫ quarta pars terre hominũ continet nationes ⁊ ante et post climata multe sunt habitabiles regiones quaruꝫ aliquе hic signate sunt. Hec vero loca a quibus denominantur climata/ Et quedaꝫ alie famose ciuitates in suis climatibus designant᷑. Alia autem non secundũ precisam certitudinẽ sed secundum propinquã estimationẽ descripta sunt q̃ꝫtum hui⁹ figure breuitas patitur. De locis autem extra climata habitabilib⁹ Sciendũ est ꝙ ante climata versus meridiem habitatio est magna. Nã etiam secundum quosdã Astrologos vsqꝫ ad equinoctialẽ habitatur. Et sub eo est Arym ciuitas eque distans ab oriente et occidente septẽtrione et meridie ymmo secundũ Hali vltra equinoctialem per tres grad⁹ sunt ciuitates due. Sꝫ quod plus est secundũ Pliniũ inuenitur habitatio sub tropico capricorni vel vltra. Nam regio pathalis in India est habẽs portũ celeberrimũ vbi solis vmbre in meridie cadunt. Ideo habitatores eius sp habent soleꝫ ad aquilonẽ. Et idem refert de insula taprobana / Et etiã Ptholme⁹ dicit ꝙ natura exigit vt sint duo genera ethiopũ sub duobus tropicis. Post climata versus septẽtrionẽ vero magna habitatio est. Nã secundũ quosdam etiã astrologos latitudo habitabilis est vsqꝫ. lxvi. gradus ab equinoctiali. Et secundũ Plinium multoplus. Nã ostendit ꝙ vsqꝫ ad illũ locum habitat᷑ vbi extremi cardines id est poli mundi sunt ⁊ vbi dies est per sex menses et nox p tantum ⁊ ibi est gens beatissima que non morit᷑ nisi facietate vite ad quã cum venerit precipitat se alto saxo ĩ mare ⁊ vocantur yperborii de europa et arumphei de asia. Versus oriens autẽ habitatio longe protendit᷑. Nã secũdũ Cosmographos oportet concludere ꝙ a fine occidentis vsqꝫ ad finẽ indie est multoplus q̃ꝫ medietas terre vñ secundũ Pliniũ India est tercia pars habitabilis. Cuius latus orientale a quibusdã fertur vsqꝫ prope finẽ africe protendi. Sed quod plus ẽ quarta pars terre ymmo eius medietas huic medietati opposita considerando viã naturalis philosophie videt᷑ esse habitabilis sicut nostra et ꝙ

non sit tota cooperta aquis sicut vulgus estimat. Nã illa pars sub pedibus nostris quãtũ ad remotionẽ solis ꝛ polorũ est consimilis dispositiõis sicut ista ꝛ similiter quarta vltra equinoctialẽ cõsilis huic quarte ꝛ ideo proporcionaliter debet esse vtraqꝫ aquis discooperta ꝛ consimiliter habitabilis licet quãtũ in eis habitetur non inueniatᷣ ab actoribꝯ certificatũ. ¶ In locis vͦo extremis vsus septẽtrionẽ ꝛ meridiẽmale habitabilibꝯ ꝑpter frigoris aut caloris excessum adhuc habitare creduntur quedã monstra siue hominũ siue brutoꝝ de quibus plura referunt historie. Et ꝓtholomeus dicit ꝙ ibi sunt homines siluestres comedẽtes carnes humanas ꝛ facies habentes horribiles. Et causam assignat Haly propter distãtiã illaꝝ regionũ et allegat hermetem ꝙ ibi habitant maligni spiritus ꝛ bestie maligne nocentes hominibus. Et Augustinꝯ testatur ꝙ ibi sunt monstruose figure vt vix discerni possit / si sint homines vel bestie. Ex quibꝯ omnibus patet ꝙ q̃titas terre habitabilis multo maior est q̃ vulgꝯ philosophoꝝ cõmuniter estemit ¶ De quãtitate terre

De quãtitate vero totius terre Sciendũ est secundũ auctorẽ de spera ꝙ presupposita terre rotunditate totus eiꝯ circuitus cõtinet. ccc. lx. portiões totidẽ gradibus celi correspõdetes ꝛ cuilibet gradui correspondẽt in terra septingenta stadia quoꝝ octo valent miliare ꝛ duo miliaria leucã Et sic totus circuitus terre continet. xv. milia septingenta ꝛ quinquaginta leucas. ¶ Sed alfraganus non mensurat terrã per stadia et ponit vni gradui correspondere. lvi. miliaria cũ duabus terciis ꝛ sic totus circuitꝯ terre continet decẽ milia ꝛ ducentas leucas. Hic aũt modus mensurandi melior videtᷣ quia ipsum in mensurationẽ climatũ dictꝯ actor ꝛ alii insequũtur. ¶ Potest tamen predicta mensurandi varietas concordari. qꝛ secundũ actorem de spera vni gradui correspondent. xliii. leuce cuꝫ dimidio miliari ꝛ vna quarta. Secundũ Alfraganũ vero solũ correspondent vni gradui. xxviii. leuce cũ duabus terciis vniꝯ miliaris. Sed sicut iste leuce et miliaria sunt multo pauciores nũero / ita mƚto maiores sunt q̃titate. Nã vnũ miliare de istis continet de aliis vnũ cũ dimidio et circiter vicesima secunda parte vnius ¶ De mari

De mensura vero ꝛ q̃titate maris. Sciendũ est ꝙ de ea non est certa mensurandi regula nobis data. Tamẽ quidã moderni philosophi ad saluãdum ꝙ mare nõ circundet totã terrã Dicũt ꝙ centrũ terre non est ĩ cẽtro mũdi sed centrũ totius grauitatis terre et aque simul. Et qꝛ a marinariis ĩuentum esse asseritᷣ ꝙ maxima ꝓfunditas oceani est. xiiii. miliariorũ Inde probant ꝙ eadeꝫ profunditas iunior est q̃ dupla ad distantiã centri mũdi ꝛ centri terre. ¶ Sed quicquid sit de hoc nõ tamẽ ĩdo credendũ est ꝙ oceanus cooperiat totã medietatem terre huic medietati / in q̃ habitamꝯ oppositã vt dictuꝫ est. Nã quidã probãt auctoritate aristotilis / auerrois / senece / plinii / esore / ꝛ hieronimi ꝙ q̃titas habitabilis

magna eſt ⁊ ad quod operit᷑ aqua modicum eſſe debet. Et ad hoc induco
rationē Nā verſus duos polos mundi oportet ꝙ aqua habūdet quia lo
ca illa frigida ſunt propter elongationē a ſole. Sed frigꝰ multiplicat hu
mores ⁊ ideo a polo in polum decurrit aqua in corpus maris ⁊ extendit᷑
inter principium Indie/ ⁊ inter finē hiſpanie vlterioris que nunc eſt ps
africe/ quin antiquitꝰ inter hiſpaniā que ſic vocat᷑ nunc et africā nūc dic
tam non fuit aqua decurrens ſed terra continua. Sed poſtea Oceanꝰ ir
ruit in profunda terre ⁊ cōiunxit ſe mari mediterraneo quod decurrit p
littus aragonie prouincie ⁊ ytalie. Mare vero oceanum inter orientales
⁊ occidentales gades herculis anguſtiorem latitudinem quā philoſopho
rum vulgus credat prohibetur habere. ¶ Mare mediterraneū incipit cir
ca hiſpaniā prope occidentales gades herculis et exit ab oceano per ſtric
tum meatū qui vocatur diſtrictus de maroch. Et inde tranſiens diuidit᷑
inter europā ⁊ africam Et vſq̧ ad principiū aſie progredit᷑. Cuiꝰ finis
non multum diſtare videt᷑ a principio maris rubri. Adeo vt ipſa ſiml᷑ iū
gere alueo manufacto quandoq̧ egiptii cogitauerint reges. ¶ Mare ru
brum autē exit ab oceano indico circa mediū orientis et meridiei idē ver
ſus meridiem circa mediū orientis ⁊ occidentis. Cuius longitudo vix ſex
menſiū nauigatione pertranſit᷑. A cuius littore oceanus vſq̧ ad terminū
indie vix anno integro nauigat᷑ ſecundū Iheronimū. Unde refert ꝙ claſ
ſis Salomonis per triēnium ab india deportabat cōmertia ut anno ⁊ di
midio nauigarēt vſq̧ ibi ⁊ tanto tempore redient. Mare vero indicū
ſecundū Pliniū decurrit per latus indie a tropico capricorni ſecans equi
noctialem et tranſit per latus meridianū indie. Deinde immenſum terre
ſpacium abſorbens flectit ſe verſus occidens per meridiē donec recipiat
fauces maris rubri vbi incipit ethiopia ⁊ vbi latitudo regionis eſt circi
ter. xvi. gradꝰ ⁊ longitudo diei ꝓlixior fere tredecim hore ſecundū Ptho
lomeum. Et hoc eſt circa mediū primi climatis

¶ De aere ⁊ igne

Poſt terrā que frigida eſt ⁊ ſicca ⁊ aquam que eſt frigida et humida
ſupereminet aer qui eſt calidus ⁊ humidus Qui in tres regiones di
uidit᷑ In quaꝝ infima habitant aues ⁊ beſtie/ In media que ſemper ē fri
gida fiunt impreſſiones frigide ſicut nubes grandines ⁊ pluuie/ in ſupre
ma vero fiunt ſtelle comate. Et non fiunt ibi nubes vēti aut tonitrua qꝛ
illa ſemper eſt calida ¶ De Ventis

Venti ſunt duodecim· iiii· ſunt cardinales ſeptētrio/ Auſter ſubſolanꝰ
⁊ fauonius. Alii octo ſunt collaterales. Venti autem Auſtrales ma
iores faciūt tēpeſtates ⁊ maxie in mari tūc ꝓcipue cum plures vēti flant
Ventus autem in terra aura dicit᷑ althanus in pelago. ¶ Poſt aerem āt
ſupereminet ignis tamq̧ nobilius elementum qui eſt calidus ⁊ ſiccus. Cu
ius ſpera ⁊ ſimul cum ea ſuprema regio aeris ſecundū Ariſtotilē mouēt᷑

cum celo de oriente in occidens sicut ⁊ stelle comate. Est autē ignis in sua spera purissim⁹ Et propter suā raritatem inuisibilis quia q̄tu₃ aqua ē clarior terra ⁊ aer aqua Ita ille ignis est rarior ⁊ clarior aere/et tm̄ vel plus est celum rarius vel clarius igne exceptis stellis que sunt partes celi spissiores ⁊ ideo sunt lucide et visibiles. ¶ Longitudo vero orbis ignis manifestata ē per longitudinē propinquiorem orbis lune. Sed longitudo aeris non est nota. Tamen altitudinē nubiū in aere quidā māifestare vo luerunt. Nam in libro de Crepusculis dicit᷑ q̄ altitudo illa est. li. miliare ⁊ due tercie Et q̄ maxima altitudo montiū est. viii. miliaria. Et Ptho lomeus dicit q̄. x. stadiis est vltima eleuatio vapoꝝ ⁊ maxima altitudo montium vt olimpi. Sed Plinius ml᷑to plura stadia numerat Et Aristo tiles vult vapores eleuari vsq₃ ad confiniū aeris ⁊ ignis. Ideo talia dic ta actorum glosanda sunt per diuersam q̄titatem stadii ⁊ miliaris que ī libris varie reperit᷑. Quare in hoc magna est incertitudo. Sed tamen cer tificatum est q̄ totum spaciū a terra vsq₃ ad orbem lune posset pertrāsiri .xiiii. ānis ⁊ quinq₃ mensibus perfectis ⁊ vno imperfecto transeundo. xx. miliaria pro dieta. Et adhuc restarent. vii. miliaria ⁊ medietas vnius. Duplando autem istud spaciū sc₃ a centro terre vsq₃ ad lunam potest sci ri dyameter toti⁹ spere contentoꝝ infra orbē lune per cuius comparatio nem ad dyametrū Solis potest sciri q̄tū sol minor est illa spera. Et hec de mensura huius orbis inferioris sufficiant

¶ De inequalitate dierū

S Ciendū est q̄ sub equinoctiali semper equales sunt dies ⁊ noctes s₃ elongando ab eo fiunt inequales. Ideo q̄to plus elongantur clima ta versus septētrionē tanto sunt dies lōgiores ⁊ noctes breuiores in esta te ⁊ econtra in hieme. ¶ Climata vero per hoc inter se distinguuntur q̄ clima est spaciū terre. in quo dies prolixior excedit per dimidiā horā diē prolixiorē alterius spacii/vel excedit᷑ ab eodē. Unde patet q̄ omnis di uersitas inter inicium climatū ⁊ finē eorū/in latitudine est triū horarū et dimidie. ¶ Secundū vero actorē de spera in medio primi climatis dies prolixior est. xiii. hore In medio secūdi. xiii. hore ⁊ dimidia. Tercii. xiiii hore Quarti. xiiii. hore ⁊ dimidia. Quinti. xv. hore. Sexti. xv. hore ⁊ di midia. Septimi. xvi. hore. ¶ Hec tamē signatio medii in climatibus nō est precise vera/sed veritati propinqua. Ideo precisi⁹ assignant᷑ climata per principiū primi ⁊ sequentiū et finem septimi vt patet in tabula. ¶

¶ Post climata vero continue prolongant᷑ dies estatis vsq₃ ad circulu₃ articū ⁊ sub eo sole existente in primo pūcto cancri habet dies. xxiiii. ho ras. Et econtra sole existēte in primo pūcto capricorni nox habet. xxiiii. horas. ¶ Sed inter polū ⁊ circulū articum aliquando contingit q̄ dies ē ad q̄titatē vnius mēsis/aliquando duoꝝ ⁊ sic deinceps. Et econtra aliqñ similiter contingit/q̄ nox sit breuis vel longa ⁊ hec contingunt secundū

climata [handwritten marginal note]

quod portio zodiaci est maior vel minor supra orizontē vel sub eo.
¶ Sub polo vero artico contingit ꝙ vna medietas totius anni est vna
dies artificialis ⁊ alia medietas vna nox vnde totus annus est dies na
turalis. Et hoc qꝛ eoꝝ orizon ē idē cū equinoctiali ⁊ intersecat zodiacum
in partes equales vnā medietatē supra se/ aliā sub se relinquens
Notandū etiā ꝙ sicut variātur dies secundū distātiā ab equinocti
ali. Sic ⁊ variāt̄ vmbre. Sicut docꝫ Actor de spera. Sꝫ in situ nos
tro / inter tropicū cancri ⁊ circulū articū contingit/ ꝙ Sol nūq̄ꝫ transit p
zenich capitis. Ideo semper ibi iacit̄ vmbra versus septētrionalē plagā.
¶ Alia vero sunt loca que ascia dicūtur. i. sine vmbra Et hec multis mo
dis variant̄. Nā in aliquibꝰ locis res non habent aquilonarē vmbrā/ nec
meridianā in solsticio estiuali. Quia quando sol fertur super capita eoꝝ
in meridie non est aliqua vmbra neqꝫ ad septētrionē uel meridiem. Neqꝫ
ad orientem vel occidentem Et hoc est im insula Nili/ que dicit̄ syene q̄ ē
in suprema parte Egipti in confinio illius ⁊ Ethiopie versus finē secun
di climātis. De qua Lucanus/ vmbras nusq̄ꝫ flectente syene/ scꝫ in meri
die vnius diei quia per residuū āni ibi iacit̄ vmbra septemtrionalis.
¶ Sed alia loca dicūtur ascia quia bis in āno vmbrā nō habent. Nam
quedā in estate nostra proiciūt vmbrā in austrūꝫ/ Solem ad aquilonem
habentes. Et in hieme nostra faciūt vmbrā in aquilonem qm̄ Sol est in
austro. Et hec alternatio vmbre fit per senos menses secundū Plinium
¶ Hoc autē impossibile est fieri nisi sub equinoctiali/ quoniā licet eorū q̄
habitant inter tropicū cancri ⁊ equinoctialē sit varietas ml̄tiplex de vm
bris proiciēdis nunc ad aquilonē/ nunc ad meridiē. tamē nō possunt hāc
varietatē habere p mēses sex. Sed plꝰ proicient vmbrā in aquilonē q̄ꝫ in
meridiē / quia solē plus habent ad meridiē quē ad aquilonē. Sed illi qui
sub equinoctiali circulo sunt/ habent equaliter solēꝫ ad septētrionē ⁊ meri
diem scꝫ per senos menses vtrimqꝫ. Et hec gens in India orestes dicunt̄
⁊ monedes et symari apud quos est mons Malcus nomine In quo vm
bre sic per senos mēses variantur vt dicit Plinius. ¶ Sciēdū est ꝙ licet
oriens ⁊ occidens vere ⁊ proprie signentur in equinoctiali. Tn̄ climata ha
bēt. iiii. angulos. Quoꝝ vnus in principio primi climatis versus oriens
vocatus est angulus oriētis hiemalis. Alius in fine eiusdeꝫ angulus occi
dentis hiemalis. Tercius in principio septimi climatis angulus orientis
estimalis. Quartus ei oppositꝰ angulus occidentis estimalis

¶ Explicit Epylogus mape mūdi a domino P. de allyaco epo Camera
ceñ ⁊ Cardinali presbitero Tituli sancti Grisogoni

¶ Tractatus domini Petri de Alliaco de legibꝰ ⁊ sectis cõtra supersticio
sos Astronomos

¶ Incipit prologus

Contemplatio conditoris in suis operibꝰ ⁊ specialiter in celestibus
corporibus manifeste refulget. Et in eis velut in libro quodã mate
riali manibus dei scripto representata est. Unde merito dicebat Eximius
prophetaꝝ/ Celi enarrant gloriã dei ⁊ opera manuũ eius ãnunciat firma
mentũ. Et ideo veneranda est astronomie scientia que celorum mensuras
eoꝝqꝫ motus ĩfluẽtias ⁊ virtutes considerat. Ac per hoc ad contemplãdã
dei gloriã/ eiusqꝫ gloriosam sapientiã ⁊ potentiã mentes hominũ sursum
leuat. Sed sunt nõnulli supersticiosi Astrologi qui hanc scientiã ꝙ̃tuꝫ in
se est xp̄i fidelibus contẽtibilem reddunt. Quia eius limitibꝰ nõ contenti
dum Astronomice potestati plusꝙ̃ ei debitũ est attribuũt/ indebite dei po
tentie fideiqꝫ cristiane detrahunt. De quoꝝ numero illos maxime fore ex
istimo/ qui legem dei astrorũ legibꝰ subiciunt et ab eis dependere conten
dunt. Ideo contra hanc eoꝝ opinionẽ occurrendũ esse vtile iudicaui. Et
in hoc tractatu breui eã tamꝙ̃ supersticionẽ vanissimã reprobare

¶ Hoc opus decem capitulis distinguit

¶ Primũ capl'm de distinctione legũ ⁊ sectaꝝ antiquã opinionẽ astrono
morũ recitat. ¶ Secundũ capitulũ aliã opinionẽ circa hoc aliquo mõ cõ
cordantẽ inducit. ¶ Terciũ capl'm pro opiniõe predicta persuadet ꝙ lex
xp̄i mercurio attribuenda sit ¶ Quartũ capl'm eandem opinionẽ confir
mãs allegat ꝙ astronomi non solũ vtiliter loquũtur ꝺ legibus/ sed par
ticulariter determinãt tempa inceptionũ earũdem ⁊ finẽ aliquarum.
Quintũ capitulũ contra predictas opiniones quasdã inducit ꝓbabiles
rationes ¶ Sextũ capl'm recitat aliqua que predictas rationes soluere
seu aliquo mõ temperare vident'. ¶ Septimuꝫ capl'm tres conclusiones
p̄suadet quid in hac materia probabilius sit tenendum declarantes.
¶ Octauũ capitulũ occasione materie precedentis querit de mensuratiõe
celestiũ motuũ. Et ad vnã partem questionis arguit. ¶ Nonũ capitulũ
rationes ad partẽ contrariã predicte questionis apparenter ĩducit quã
mõ prioribus responsionibꝰ responsiuas. ¶ Decimũ capl'm ex preceden
tibus concludit premissam questionem ad vtrumlibet fore disputabileꝫ
⁊ inde duplicem errorem quorũdam Astronomoꝝ refellit

¶ Primū capl'm de distinctione legū ꝛ sectaꝝ antiquā opinionē recitat.

Sicut narrat galloꝝ doctor eximius Guillelmus Parisiē sis libro suo de fide ꝛ legibus quidam ex hiis qui in mundo reputati sunt sapientes diuersitates legum attribuūt celis ꝛ stellis sicut ꝛ alias diuersitates ꝛ conditiones hominū. Et hii dixerūt/ ꝙ lex hebreoruꝫ ortum habet a Saturno ꝛ celo ipsius Et propter hoc celebriorem habēt diē saturni que est dies sabbati Et in ea propter causam hanc maxime vacatur legi huic. legende scꝫ docende ꝛ implende. Et ꝓpter multiplicia infortunia saturni videlicet retrogradationes combustiones aliasqꝫ eius occasiones. Lex illa ꝛ regimen eius atqꝫ gens ipsius varijs semper cladibus multiplicibusqꝫ infortunijs exposita est. Quia etiā ipse Saturnus vt ayunt dux est prophetie ꝛ reuelationū. Ideo in lege eius habūdauit prophetia/et multiplicata est sicut apparet in libris legis ipsius ꝛ in libris prophetarum/ librisqꝫ regnorum. Sunt ꝛ alia propria ut dicunt saturni scꝫ auaritia/pertinatia/ ꝛ duricia quibus vicijs gens illa hebreoꝝ semp noscitur laborasse. ¶ Iuxta hunc modū sentiunt ꝛ de lege Sarracenorū ꝛ regno eorum vnde et credunt ꝛ plane asserunt legem hāc die ꝛ hora veneris promulgatam. Et etiam ꝙ per venerem id est luxuriam viget. Et propter hanc causam vt dicunt ꝛ ipsum diem veneris omni septimana celebriorem habent Quantum aūt gens illa omni venerea turpitudine se polluat manifestum est quia nec multitudo ipsorum sodomiticaꝫ turpitudinem extinguit/licet in ipsa lege ipsorum interdicta sit. In hoc ergo vt ayunt ꝛ gens illa ꝛ lex eius ꝛ regnum apparet esse veneris. De lege vero xpiana que sola est lex veritatis honestatis ꝛ sanctitatis perfecte dicūt ꝙ ipsa est lex Solis/ ꝛ regnum eius regnum Solis. Et propter hoc celebriorem habet gens xpianorum diem solis ¶ Propter hoc etiam qui pest in spiritualibus in regno isto .i. romanus pontifex sedem habet in ciuitate solis. qui etiā habet figurā leonis qui in celo est domicilium solis Et ipsa ciuitas etiam fundata est in ortu siue ascensu leonis ¶ Et propter hoc ciuitatem solis eam dicunt. Et quia lex ista firmitatem testimonij aleꝫ habꝫ a lege hebreorum. Ideo sedes eius capitalis ꝛ radicalis in ytalia est in medio ipsius videlicet vrbs romana. Ytaliam enim dicunt de regionibus partem esse saturni. Propter hoc etiaꝫ dicunt Pontificē romanum in confirmationibꝰ ꝛ testificationibus suis vti sigillo plumbeo quia plumbum est proprium metallum Saturni. Sicut etiaꝫ ipsa lex cui preest vt pontifex/confirmationibus ꝛ testificationibus vtitur legis Saturni. Vestibus vero rubeis vtitur propter pticipationem Solis. Cuius pars de coloribus color rubeus est secundum eos. Sectarum vero particularū ꝛ heresuꝫ que sunt preter istas leges dicūt causas esse cōiūctiōes

Turcarum gens (nam ita intelligenda est Sarracenorum) videtur diem veneris habere celebriorem, que est eorum dies sabati ut dies Saturni est Sabatum hebreorum vide paulo ante

quare Roma dicitur civitas solis

quare d[ies] est christ[ianorum] sabatum

⁊ participationes planetarum inuicem propter hoc mutationes legum atq; sectarum. Nec non et regnorũ siue magnorũ que tria supradiximus siue minorum·ex his diuinare ⁊ precognoscere se posse opinant. Et de his in libris iudiciorũ astronomie multa legunt.

¶ Caplm secundũ aliã opinionẽ priori aliquo modo concordantẽ inducit

Licet preallegat⁹ doctor pmissam veterem opinionem multipliciter inpugnauerit/ vt dicet infra. Eã tamen quidã doctor anglic⁹ renouare nisus est Nec solum manutenere sed magnificare ⁊ adeo presumpsit extollere/ Vt dicere ausus sit q potestas mathematice non solum naturali scientie sed etiam theologie absolute vtilis est Ymmo adhuc vtilior p respectum ad ecclesiam dei ⁊ rem publicã fidelium ⁊ conuersionem infidelium· Et hoc propter aliquos cas⁹ qui sunt quasi infiniti miraculi/ ⁊ ineffabilis vtilitatis Inter quos primo loco ponit certificationẽ fidei quam tenet ecclesiam et hanc fidẽ confirmari asserit ex opinione premissa sicut patet ex eius dictis que sub certis articulis hic fideliter recitabo· ¶ Prio ergo premittit q magnũ solaciũ fidei nostre habere possum⁹ postq; phi losophi qui dicti sunt solo nutu rationis nobis consentiũt · ⁊ sectam seu professionem fidei xpiane confirmant/ ⁊ nobiscum concordant instabilitate huius secte· Non quia queramus rationem ante fidem sed post fidem vt duplici confirmatione certificati laudemus deũ de nostra salute quã indubitanter tenemus· ¶ Secundo dicit q per hãc viã mathemathice nõ solum certificamur de professione nostra sed premunimur contra sectam antixpi de q̃ simul cũ secta xpi fit consideratio in mathematica ¶ Tertio asserit q hec nobilissima pscrutatio fit per reuolutionẽ omnium sectarum principalium a principio mundi/ que sunt sex· Nec possunt esse plures ⁊ sunt secta hebreorum caldeorum ⁊ egiptiorũ ⁊ agarenorum seu saracenorũ qui fuerunt ex agar ⁊ ysmaele/ ⁊ secta xpi/ ⁊ postremo secta antixpi. Nec mirum si de hiis locuti sunt philosophi qui fuerunt post patriarchas· ¶ Quarto super hiis narrat sententias mathematicorum· In quibus Auctores concordant/ dicunt enim Jouem ⁊ Venerem esse planetas beniuolos ⁊ fortunatos/ Saturnum ⁊ Martem maliuolos ⁊ infortunatos· Mercurium vero medio modo se habere vt sit cum bonis bonus/ ⁊ cũ malis malus/ quia conuertibilis nature est . De beniuolis autem Jouem meliorem esse ⁊ maiorem fortunam ei deberi minoremq; veneri· Et ideo cum due vite sunt presens ⁊ futura / ⁊ plus valeat futura q̃ presens/ sicut eternum q̃ temporale· Dicunt venerem significare super fortunas huius vite q̃tum ad ludos ⁊ gaudia atq; leticiam ⁊ hmõi. ⁊ Jouem habere respectũ ad bona alterius vite que maiora sunt ⁊ signat sapientiã ⁊ intellectum et solutionem somniorum et diuinum cultum ⁊ legis doctrinã religionẽq; ac venerationem ⁊ timorem dei ⁊ arctationem morũ/ multaq; talia narrant astronomi. ¶ Quinto recitat qualiter ipsi distinguũt totum celũ in xii· ptes

quas vocant domos / quarum primam dant Saturno / secundam Ioui.
Et sic vlterius secundum ordinez planetarũ. Itaqȝ. viii. datur Saturno
⁊ nona Ioui. Et dicunt concorditer ꝙ hec nona domus / est domus re
ligionis ⁊ fidei. Vnde Ptholomeus Albumazar Alcabicius et alii omnes
assignauerunt istis domibus proprietates suas. Quia prima est domus
vite secunda domus substantie ⁊ sic de ceteris / iuxta suas proprietates
⁊ dispositiones naturales Ita ꝙ nona domus vt dicunt est peregrinati
onum atqȝ itinerum fidei ⁊ deitatis ⁊ religionis / ac culture dei ⁊ sapientie
librorum quoqȝ ⁊ epistolaꝝ ac legatorum narrationum ⁊ rumorũ atqȝ
sumpniorum . Et ideo merito vt dicunt attribuit' Ioui qui habet respec
tum ad bona alterius vite quia illis bonis debent' fides ⁊ religio ac cultu
ra dei ⁊ consideratio sapientialis ⁊ libroꝝ ac epl'arum multitudo vt patȝ
ex leege diuina et ex legatorum. i. prophetaꝝ ⁊ apl'orum ac predicatoꝝ
copia narrantium rumores ydoneos de nobilibus conditionib⁹ illius vi
te ⁊ releuationes frequentes habentium in somniis ac extasi ⁊ raptib⁹ ꝺ
hac vita. ¶ Sexto applicando premissa ad propositum inducit opiniõȝ
eorum qui dicunt ex planetaꝝ coniunctione ⁊ applicatione ad inuicẽ scȝ
quando fuerint in eodem signo ⁊ precipue in eodẽ gradu vel minuto illi⁹
gradus cum Ioue / posse sumi significatiõȝ super sectis religionis ⁊ fidei.
Vnde dicunt ꝙ quia sex sunt planete / quibus coniungi potest Iupiter /
ideo fore debent sex secte principales . quia si cõiungat' Iupiter saturno
significat libros diuinos ⁊ de sectis significat iudaycam / eo quod est an
tiquior aliis ⁊ prior sicut Saturnus pater planetarum. est remotior ac
primus in ordine ipsorum Et ipsam omnes confitentur ⁊ ipsa nullam
aliam / sicut saturno omnes planete complectuntur ⁊ ipse nulli propter
tarditatem sui motus quia quando aliquis planeta est ante eum ad oriẽ
tem / numqȝ ipse Saturnus consequitur aliquem Sed in tatum inualescit
alius planeta ꝙ ↄsequitur aliquando saturnum ⁊ coniungitur ei ¶ Om
nes quidem secte appodiant se ad sectam iudeorum quia hec fuit pri
ma ⁊ est radix aliarum a qua omnes aliquod genus testimonii ⁊ consti
tutionis habuerunt ymmo ⁊ ipsa philosophia accepit ab illa multa testi
monia sicut quidam sapientes dixerunt. Si vero iupiter coniungat' mar
ti tunc dicunt ipsum significare super legem caldaicam que docet adorarẽ
ignem Cuius nature mars est in naturali potentia et effectu . Si autẽ soli
significatur lex egiptia que colit militiã celi cuius princeps est sol Si ve
neri significare dicitur super legem sarracenoruȝ / que tota est venera vt
voluptuosa quã licet machomet⁹ in scriptis dederit / tamẽ per longa ante
tempora in vsu vite a suis cultorib⁹ habebat' sicut notabat' in libro q̃ as
scribit' Ouidio de vite sue mutatione vbi loquitur de secta venerea licet
hunc librum ab ouidio non fuisse scriptuȝ satis patet omni homini sapi
enter consideranti Si vero iupiter cõiũgat' mercurio / tunc ẽ lex mercurial'

⁊ hanc dicunt esse xpianorum. Si autem lune/ tunc erit lex lune quam attribuũt antixpo Et de his duab⁹ post dicetur ex premissis ergo patꝫ ꝙ licet hec opinio huius doctoris cum premissa opinione antiqua ⁊ eius radice in multis conueniãt/tamen in quibusdã discordat quia illa soluꝫ tres principales sectas/hec vero sex principales asserit esse. ¶ Illa insu per legem xpristi ip si soli/hec aũt ip si mercurio asscribit. Unde hec diuer sa ⁊ aduersa opinionum varietas manifestũ signum est ꝙ opiniones hu iusmodi ⁊ eaꝝ radices non ex vera ⁊ solida ratione sed ex magis vana ⁊ fantastica ymaginatione procedunt (buẽda sit

Ca. terciũ sequẽdo p̃missaꝫ opinionẽ allegat ꝙ lex xp̃i mercurio attri

Ed tamẽ doctor iste ad probandum ꝙ lex xp̃i sit mercurialis vt pre tactũ est Inducit etiã quasdam persuasiones que etiã magis videt̃ habere uanitatis q̃ veritatis. Nam ꝓ fundamẽto primo supponit ꝙ mer curius vt dicunt astronomi respectũ habet ad deitatem et oracula ꝓphe tarũ ⁊ credulitatẽ ⁊ orationem et maxime quãdo coniungitur ei Jupiter Unde ⁊ lex mercurialis difficilior est ad credendum q̃ alie ⁊ hoc ꝓpter motus mercurii difficiles ⁊ circuitus in epyciclo ⁊ ecentrico ⁊ equãte qui sunt mirabiliores ⁊ difficiliores omnib⁹ motibus planetaꝝ sicut patet ex dictis Ptholomei ⁊ pleni⁹ Albategni ⁊ Alfragani. Quaꝓpter hoc sig nat super legem que habet difficiles articulos ⁊ occultas veritates cuius modi est lex xp̃iana ¶ Secundo ponit ꝙ mercurius est significator scrip ture atq₃ fecunditatis ⁊ dulcedinis locutionis et rethorice ac velocitatis eius ⁊ explanationis sententiaꝝ. Ideo signat ꝙ tã autenticis scripturis ⁊ tam profundis sentenciis et tanta potestate eloquentie defendit̃ ꝙ sta bit semper in robore suo donec lex vltima lune perturbet eam ad tempus Tertio ꝙ hec est lex prophete secundũ quod dixerunt astrologi qui nasci turus erat de virgine. Nam omnes caldei ⁊ egiptii astronomi ⁊ primi auctores eoꝝ docent/ꝙ in prima facie virginis orit̃ virgo munda/ puel la imaculata/corpe decora vultu venusta/habitu modesta crine ꝓlixo/ puerum nutriens ⁊ pascens in terra hebrea/a quibusdaꝫ nationib⁹ nomi natum Jhesum quẽ nos greco sermone xp̃m dicim⁹. Sic enim scribitur in maiori introductorio albumazar. Quarto subiũgit ꝙ hic ortus ꝓphe te de virgine multum conuenit legi mercuriali quia mercurius habꝫ max imãpotestatem seu testimonia seu virtutes ⁊ fortitudines in virgine secũ dum iudiciũ astronomorum omniũ. Creatus enim fuit in virgine ⁊ dig nitates seu fortitudines quinq₃ que debent̃ planetis ratione signoꝝ habꝫ mercurius in virgine vt sunt scꝫ domus/exaltatio/triplicitas/terminus/ ⁊ facies. Et hoc diffuse declarat et concludit ꝙ numq̃ tantũ dominatur mercurius sicut in virgine Nec aliquis ali⁹ planeta habet in ea tot domi nia quare appropriat̃ virgini mercurius. Et ideo ex hac causa dixerũt le gem mercurialem debere esse sectã prophete nascituri de virgine. Et hanc

F

poſuerunt legem xp̄ianam. Quinto ponit ꝙ ſecundū aſtronomos ſi iupi
ter cōiungit᷑ lune erit ex hoc lex lune que erit vltima ſicut circul9 lune eſt
vltimus . Et hec erit lex corruptionis ⁊ feda que violabit omnes alias
leges et ſuſpendet eas etiam mercurialem ad tempus. Luna enim vt di
cunt ſignificat ſuper nigromātiam ⁊ mendaciū ⁊ ideo lex lune erit magica
et mendoſa Et propter corruptionē lunaris motus ⁊ figurationū luna
rum ſignat ſuper corruptionē legis iſtius/que in ſe erit corrupta ⁊ alias
corrumpens Non tamen multū durabit quia luna velociter mutatur cū
figuratione et luce ſua ⁊ motu ꝓpter breuitatē circuli. Et hec vt aſſerūt
ſtatuetur ab aliquo magno ⁊ potente qui preualebit aliis . Et eſtimant
aſtronomi taꝫ antiqui q̄ꝫ moderni ꝙ hec erit lex antixp̄i/qꝛ vltīo veniet
⁊ inducet legē corruptionis ⁊ infatuabit mundū per artem magicā et mē
dacia ſua. ¶ Sexto ex omnib9 premiſſis concludit ꝙ cum aſtronomi et
precipue albumazar in libris cōiunctionum modo predicto diſtinguant
ſex ſectas principales prenominatas. Inde manifeſte ſequit᷑ ꝙ ſecta xp̄i
ad alias compata ꝓpter eius nobiles condiciones ſola digna eſt ⁊ alie
omnes indigne nomine legis ſed ſunt homi nūfigmenta. Vbi aduertendū
eſt ꝙ ſi in hac generalitate comprehēdat legem moyſi labit᷑ in hereſim ma
error Manicheorum nicheoꝝ qui eam damnauerūt cum tamē de ipſa xp̄us dixerit/Non veni
legem ſoluere/ſed adimplere. ¶ De aliis vero ſectis verum eſt quod dicit
Nam de lege vltima ſatis manifeſtuꝫ eſt Et de lege venerea que eſt ſarra
cenorum et ꝺ aliis ſectis que ſunt ydolatraꝝ. Secta vero iudeorū vt ip̄e
ait minus elongat᷑ a veritate Sed legiſlator nō fuit filius virginis ſicut
in lege xp̄iana Nec habet conditiones alias tā nobiles /ideo oportet ꝙ
lex xp̄i ſuper omnes alias optineat principatum
¶ Capl'm quartum predictā opinionem confirmans ponit ꝙ aſtronomi
nō ſolū vniuerſaliter loquūtur de legib9 ſꝫ pticulariter de tēporib9 eaꝝ
Adhuc autem doctor predictus oſtendit ꝙ aſtrologi non ſolū ſic in
vniuerſali inueſtigant leges vt dictū eſt. Sed etiā determinant tem
pora inceptionum eaꝝ ⁊ finem aliquarū. ¶ Primo igit᷑ albumazar in li
bro coniūctionum et alii concorditer determinant. Tres eſſe Saturni et
iouis coniūctiones magnā videꝫ maiorem ⁊ maximā Magna eſt qua cō
iungunt᷑ in omnibus viginti ānis in quocūqꝫ ſigno / Iupiter enim perfi
cit ſuū curſum.xii.ānis ⁊ ſaturnus q̄i in triginta Et ideo fit vt poſt.xx.
ānos iūgant᷑ in nono ſigno ab eo in quo prius iuncti fuerunt Et p9 ali
os.xx.in alio videꝫ in quinto a primo Et poſt tercios.xx.iterum in illo
primo ⁊ hec eſt coniunctio magna que dicit᷑ ſignare pluries ſuper ſubli
mationem legum ac potētum ⁊ ſuper grauitatem ānone ⁊ ſuper ortus ꝓ
phetaꝝ Et poſtq̄ꝫ in iſta triplicitate totiens coniūcti fuerint vt ad aliaꝫ
mutentur ⁊ coniungātur tunc vocat᷑ coniunctio maior que fit in omnib9
ducentis.xl.ānis vel circiter Et ſignat ſuper ſectam ⁊ mutationē eius in

quibusdaȝ regionibus. Sed quando fit coniunctio ab ista triplicitate in aliam vt a fine cancri ad iniciū arietis tūc dicit maxima per reuolutionē saturni triginta duab⁹ vicib⁹ ꝛ sic fit i omnibus nōgētis sexaginta ānis ꝛ signat sup mutationes imperioꝝ ꝛ regnorum Et super ignitas ipressiones in aere ꝛ super diluuiū et super terre motum ꝛ grauitatem annone.

¶ Secūdo narrat iste ꝙ vna fuit maior coniūctio uel fere maxima. xxiiii anno Augusti cesaris quā dixerunt sapientes significare super legem mercurialem futurā De qua mentio fit in preallegato libro qui dicit Ouidii ꝛ inscribit de vetula. Sed de hac auctoritate modicū curandum est quia bene consideranti ꝑspicuum est librū illum nō ab ouidio/sed ab alio longe post aduentum xp̄i fuisse cōscriptum. Et in adulationē fidei quasi lex xp̄i ab Ouidio fuisset preuisa/eidem esse attributū. Lex autem nostra verissima non eget falsa ꝛ adulatoria laude. ¶ Tercio dicit ꝙ cum Mercurius numꝗ͡ȝ in aliis signis sic dominetur sicut in signo virginis vt supra tactum ē Illa predicta coniūctio fuit quādo prima facies virginis ascendebat in oriente Et facta est ꝓpe caput arietis Si enim reuoluam⁹ mot⁹ saturni ꝛ iouis ad temp⁹ illud inuenim⁹ eos fuisse coniūctos per medios cursus suos ante natiuitatē xp̄i per sex ānos quinꝗ͡ȝ dies ꝛ tres horas et fuit illa coniūctio in tauro Et si fuisset ꝓpinquior capiti arietis fuisset maxima. ¶ Quarto dicit ꝙ non solum per cōiunctionē predictā/sed etiā per reuolutiones motuū planetaꝝ astronomi confirmant ꝓpositum Nā albumazar docet ꝙ mora secte ꝛ regni ꝛ earū pmutatio accidūt precipue secūdum ꝗtitatem decem reuolutionū saturnalium Et precipue si saturno cōueniat mutatio ad signa mobilia que sunt Cancer/Libra/Capricornus/Aries dūmodo Jupiter fuerit cadens ab eo. Sed si Jupiter fuerit cū eo aut aspiciat eum minuet multū de malo ꝓpter eius bonitatem. Quando enim fuerūt cōplete decem reuolutiones saturni in diebus darii fuit apparitio Alexandri magni /ꝛ destructio regni persarum Et circiter post alias decem reuolutiones completas apparuit Jhesus filius Marie cuȝ pmutatione secte Et quādo complete sunt decē alie/ venit lex que est īter paganos ꝛ saracenos Et post decem alias venit machometus Et illd forte est ante complementū decime vt in reuolutione nona vel post in vndecima ꝛ illud est secūdum ꝗtitatem eius quod exigūt coniūctiones premisse que sunt fortiores istis reuolutionib⁹. Et similiter mutatur hoc citius vel tardius secundū proprietates planetaꝝ dominātiū regnis diuersis vt Saturn⁹ dominat Indie Jupiter Babilonie Mars tracie Sol romanis ꝛ imperio/Mercurius Egipto/Luna Assyriis. Sed qualiter hec assignatio planetaꝝ ad hec regna possit saluari cum assignatione eorumdē ad .vii. climata quam aliter ꝛ diuersimode assignāt astronomi nō est facile concordare De hoc tamē hic discutere nō est mei propositi sed in tractatu de ymagine mundi circa hoc aliquid tetigi. ¶ Quinto ponit doctor iste ꝙ

quibus regnis planete dominatur

de destructione Mahometi

de deſtructione legis machometi certitudinaliter loquũtur aſtronomi. nã
ſecundũ quod albumazar dicit lex illa non poteſt durare vltra ſexcẽtos
nonagintatres annos Sed tãtum ipſa durabit niſi ꝓpter aliquã cauſaȝ
incidentem abbreuiet᷑ tempus ſecundum quod prius tactũ eſt Que abbre
uiatio poteſt firi maior vel minor ex cauſis diuerſis Et ut iſte doctor di
cit tunc quãdo hec ſcripſit iam erat ãnus arabũ ſexcẽteſimus ſexageſim⁹
quintus a tempore machometi. Et ideo cõcludebat ꝙ cito deſtrueret᷑ ⁊ ꝙ
iſtud erat magnũ ſolatium xp̃ianis. Unde laudãdus erat deus qui phi
loſophis dedit talem lucem ſapientie per quã lex veritatis cõfirmat᷑ ⁊ ro
boratur ⁊ p quam pcipius inimicos fidei deſtrui debere. Et pro concor
dia hui⁹ ſentẽcie inducit ſcripturã apocalipſis que dicit ꝙ numer⁹ beſtie
eſt ſexcentũ. lxiii. Qui numerus eſt minor predicto p. xxx. annos. Sed in
multis locis ſubticet aliquod de numero completo Nã hic eſt mos ſcrip
ture vt dicit beda Et hoc forſan voluit deus ꝙ nõ exprimaret᷑ totaliter
ſȝ aliqualiter occultaret᷑ ſicut et cetera que in apocalipſi ſcribũtur. Quia
forte ante illud tempus vltimũ quod huic ſecte ſecundũ eius cauſaȝ prin
cipalem determinat albumazar continget ꝙ ſaraceni deſtruẽtur aut p tar
taros aut per xp̃ianos ſicut iã tunc maxima pars ſarracenorum deſtruc
ta erat per Tartaros ⁊ caput regni quod fuit Baldach ⁊ Caliph qui fuit
ſicut papa eorum. Sed his nõ obſtantib⁹ licet iam poſtea tẽpus magnum
lapſum ſit/ tamẽ expientia docet ꝙ nõdũ ſecta illa perditionis deſtructa
eſt Sed ꝓch dolor ſepe ⁊ multuȝ contra xp̃ianos inualeſcit Unde patet ꝙ
in hac opinione fragilis eſt ⁊ exigua ſeu inualida certitudo. ¶ Sexto di
cit iſte doctor ꝙ quia credimus ꝙ poſt legem Machometi nulla ſecta ve
niet niſi lex Antixp̃i ⁊ Aſtronomi ſimiliter in hoc concordãt ꝙ erit aliq̇s
potens qui legem fedã ⁊ magicam conſtituet poſt Machometuȝ que om
nes alias ſuſpendit Ideo multum eſſet vtile eccl̃ie dei conſiderare de tẽpo
re iſtius legis an cito veniet poſt deſtructionẽ legis Machometi/ an mul
tum longe. Et Ethicus philoſophus dicit in ſua coſmographia ꝙ gẽs q̃
fuit clauſa inter portas caſpias irruet in mundũ et obuiabit Antixp̃o et
eum vocabit deuȝ deoꝝ Iam vero vt dicit/ Tartari qui fuerũt infra por
tas illas inde exierunt Nã porte ille fracte ſunt ſicut retulerũt aliqui xp̃i
ani qui per medium earũ tranſierunt Hoc ergo inducit quaſi ſignuȝ ꝓxi
mi aduentus antixp̃i Unde concludendo dicit. Scio ꝙ ſi eccleſia vellet
reuoluere textum ſacrũ ⁊ prophetias ſacras / atq₃ prophetias Sibille et
Merlini aquile ⁊ Ioachim ⁊ multoꝝ aliorũ. Inſuper hiſtorias ⁊ libros
philoſophorum atq₃ iuberet conſiderari vias Aſtronomie inueniret᷑ ſuffi
ciens ſuſpicio vel magis certitudo de tempore antixp̃i. Sed his videtur
obuiare dictũ xp̃i Nõ eſt vr̃m noſſe tempa vel momẽta que pater poſuit
ĩ ſua poteſtate ⁊ illud de die autẽ illa ⁊ hora nemo ſit. ⁊c. Quid autẽ ſu
per his dicenduȝ ſit nõ eſt preſentis operis diffinire Sed de hac materia

tractatui in quodā sermone de aduentu dñi/super verbo. Scitote quoniā prope est regnum dei

¶ Ca. quintū ɔtra predictas opiniōes q̄sdā allegat ꝓbabiles rationes

Licet vero premissa omnia iste doctor inducere videat᷑ ad fidei con firmotionē ⁊ legis xp̄i laudem Tamen multa ex eis perspicaciter cō sideranti apparent magis infirmare q̄ confirmare fidē Nec esse vere lau dationis /sed esse magis ficte adulationis legis seu religiōis xp̄iane. Vñ contra eius opinionē ꝓcedere videntur rationes quas libro preallegato facit dictus G. Pariseñ contra opinionem antiquā superi⁹ recitatā. Qua rum prima est quia vera fides docet stellas ⁊ planetas subditas esse cul tui diuino ⁊ legi et nullatenus econuerso Nam iubente Josue ⁊ dicente. Sol cōtra gabaon ne mouearis ⁊c̄. Obediuerūt Sol ⁊ Luna stetitq̄ Sol in medio celi spacio vnius diei ⁊ non occūbere festinauit/ Et sic duplica ta est dies Que duplicatio ex necessitate toti mundo visa est et per conse quens sensibili testimonio celorum error iste destruit᷑. Obediuerunt etiā Sol ⁊ Luna Josue cultori dei ⁊ ministro legis eius ⁊ non nisi ꝓpter dei cultū legisq̄ ministerium. Quare manifestū est ipsū dei cultū ⁊ legē supe riores esse ⁊ fortiores Sole ⁊ Luna/superioresq̄ facere ac fortiores eis huiusmodi cultores atq̄ ministros. Nullatenus ergo cultus dei et lex ei⁹ subsunt planetis sed magis econuerso. Ad idē facit retrocessio Solis ⁊ re uerso vmbre per decem lineas que facta fuit ezechie Sicut in libris regū legit᷑ ⁊ in Ysaya. Secunda ratio est quia Celi ⁊ Stelle aut sciēter ac vo luntarie ista operantur que eis imponunt᷑ aut naturaliter sicut ignis cale facit ⁊ lux illuminat. Si primo mō quia inducūt sectas perditionis q̄b⁹ contradicit᷑ cultui diuino ⁊ legi/necesse est eos grauissime peccare in deū ⁊ in animas quas a cultu eius ⁊ lege auertunt et in errores impietatis adducunt Quare ⁊ malos eos esse ⁊ dei capitales inimicos dubitari nō potest. Item malicia ista aut esset eis innata aut aduenticia ⁊ acquisita Si primū dicat᷑ erunt igitur naturaliter mali ⁊ cū nihil habeant natura le quod deus in eis non creauerit /nō solum eos malos creasset deus sed etiā maliciam creasset in eis quod q̄ longe sit a diuina bonitate palā est. Nam si maliciā creasset deus contumeliam creasset ⁊ aduersus semetipm contradictionē ⁊ inimicitiā capitalem. Si vero secundum dicat᷑ tunc ne cessario corrupti sunt atq̄ decepti mutatiq̄ a suo statu ⁊ bonitate natura li q̄ꝫ locum habeat apud animas eorū imutatio ⁊ corruptio Cum corpa eorū naturaliter incorruptibilia esse constet Et hoc ordo nature nō pati tur vt in eis nobilior sit status corporū q̄ animaꝝ. Restat igitur vt nō scienter ⁊ voluntarie operentur talia. Si vero dicat᷑ q̄ ista opantur absq̄ scientia ⁊ voluntate pure naturaliter quēadmodū lapis adamas attra hit ferrū. Hec ergo potentia necessario ⁊ non libere operatur vel necessa rio non opatur que quedam operatio seruilis est Sicut dicit Philosoph⁹

Stetit sol vnius diei spacio

ꝙ natura operatᷣ per modū ſeruitutis. Hoc autem videtᷣ eſſe impoſſibile
quoniā virtus ſic operans ignobilis eſt et vilis cōparatione virtutis li
bere operātis ſcʒ q̄ poteſt in vtrūq; oppoſitorū id ē ſuper ſuum operari et
non operari. Vilius aūt impoſſibile eſt eſſe cauſam rei nobilioris Quare
virtutes celorū impoſſibile eſt cauſare in nobis ſapiētiam vel virtutes
vel bonos mores uel etiā quaſcūq; artes vel voluntates/cum omnia hec
nobiliora ſint omnib⁹ huiuſmodi que ipſi ponūt in celis. ¶ Tercia ratio
eſt quia virtutes celoꝝ ex quibus ſunt huiuſmōi opationes aut ſunt cor
pales aut ſpirituales/ Si corporales igitᷣ non poſſunt naturaliter impri
mere diſpoſitiones ſpirituales quia naturales operatiōes per ſimilitudi
nem fiunt Cum agens naturaliter intendat dare quod habet et aſſimilare
ſibi recipiens/manifeſtū eſt igitur ꝙ nec leges nec ſecte nec alia hmōi ex ta
libus eſſe poſſūt ⁊ propter naturalē diſſimilitudinē ⁊ quia hec nobilio
ra ſunt eis cum impoſſibile ſit in natura vt cauſa ſit ignobilior cauſato.
Item corporales virtutes nō agunt niſi per contactū agentis ⁊ patientis
vel medii quare in his qui in antris vel locis ſubterraneis naſcuntᷣ ⁊ de
gunt nihil poterunt virtutes huiuſmodi ⁊ ita nō poterunt eos mutare ad
mores vel leges aut ſectas. Si vero dicatᷣ has virtutes celorum eſſe ſpiri
tuales/cum tales virtutes nō operentᷣ niſi intelligendo ymaginādo ⁊ deſi
derando/primo apud ſe neceſſe ergo erit celos intelligere primuʒ ⁊ deſide
rare hmōi impreſſiones in hominib⁹ Et ex hoc ſequitᷣ vt prius dictum ē
ꝙ ſcienter ⁊ voluntarie mala prenominata ⁊ nō ſolum bona imprimant
hominibus ⁊ animab⁹ humanis. Et etiā hmōi operationes nec loco nec
tempore adiuuātur ſiue impediuntᷣ ſicut apparet in opationibus anima
rum nr̄arum Eque enim intelligunt et eque libere volunt eque ymaginā
tur ⁊ deſiderant in vno loco ſicut in alio Et per cōſequens quelibet ſtella
rum eque potēs eſt ad hmōi operationes in vno ſitu uel loco ſicut in alio
quocūq; Eque igitᷣ in ortu vt in occaſu eque in vno ſigno ut in alio quo
cumq;. Non ergo locum habet apud eos domiciliuʒ neq; exaltatio neq; ca
ſus aut aliquid aliorum vndecim que hi nō ſapientes ſed ſomniātes eis
attribuūt alioquin debiliores eſſent intellectus ⁊ ymaginatio ac volūtas
⁊ deſiderium apud eos q̄ȝ apud nos. Ad confirmationeʒ iſtius rationis
multa ſubdit Ex quib⁹ aliqua nō ſolum videutᷣ probare ꝓpoſitum qđ i
materia preſenti queritᷣ Sed vltra hoc etiā reprobare videntur magnaʒ
partem aſtronomie de iudiciis hoc autem facere nō eſt preſentis intentio
nis/ideo de illis ptranſeo Nam ad ea ſecundū Aſtronomos etiā dari poſ
ſet probabilis reſponſio. ¶ Quarta ratio eſt/ quia aut iſte cōſtellatiōes
ſiue ſtellaꝝ poſitiones ſunt ſigna tantū iſtoꝝ euentuū inferioruʒ aut ſunt
ſigna ⁊ cauſe ſimul Si ſigna tātum aut erunt concomitantia res de neceſ
ſitate aut non Si ſic cuʒ igitᷣ ipſa ſigna neceſſaria ſint hoc eſt que auerti
vel mutari nullo modo poſſunt erūt ipſi euent⁹ imutabiles ⁊ iauerſibiles

⁊ ita omnia de neceſſitate eueniēt mortalibꝰ Si vero ſunt ſigna que nō de neceſſitate cōcomitant̃ euentus inferiores erūt poſſibilia ſepari ab ipſis Signum autem a quo ſeparatā eſt eius res ſignata ſignum mendax eſt

¶ Quare poſſibile eſt huiuſmodi ſigna fallere Non eſt igit̃ ſciētia de ſignificationibꝰ eorum Scientia enim ⁊ ars nō ſunt de fallibilibꝰ. Si vero ſigna ſunt ⁊ cauſe iſtoꝝ euentuum cū in ſe neceſſaria ſint erunt euentus ex neceſſitate neceſſarii. Motus enim celorū cuꝫ omnibus diſpoſitionibus ſuis neceſſarius eſt ⁊ immutabilis Quare euētus omnes cauſati a cōſtellationibꝰ ſimiliter erunt neceſſarii Ex premiſſis finaliter concludit Qꝫ ſecte pditiōis ⁊ errores atq̧ vicia et peccata quibꝰ dei iuſto iudicio eterna damnatio reddenda eſt nullatenus celeſtibꝰ creaturis attribuenda ſunt qꝛ nec naturaliter nec voluntarie a bonis dei creaturis tante dei cōtumelie tanteq̧ perditiōes hominū effici poſſunt ſiue creature iſte celeſtes animate ſunt ⁊ animalia vt ipſi opinant̃ ſiue nō De omni vero lege bona ōiq̧ ſalutari credulitate nullatenus dubitāduꝫ eſt quin ſit ab actore ſonteq̧ vniuerſali ac primitiuo bonoꝝ qui eſt deus altiſſimus Adhuc autem ad cōfirmationem omnium premiſſoꝝ induci poſſent rationes eiuſdē doctoris quas facit in libro ſuo de vniuerſo parte prima contra Aſtronomos qui blaſphemant contra bonitatem dei altiſſimi dicentes quoſdaꝫ ex planetis vel ſtellis malos eſſe et eos expreſſe vocātes infortunia et attribuētes eis magnam partē maloꝝ que fiunt in hoc mundo ut homicidia furta rixas/cedes prelia/lites/⁊ iurgia fraudes ⁊ alia hmōi. Hec enim infamatio quam ſpecialiter duobus planetis attribuūt videlꝫ Saturno ⁊ Marti in blaſphemiā recte diffundit̃ creatoris vt diffuſe probare nitit̃ Et hāc aliaſq̧ multas quorumdā aſtronomoꝝ vel magoruꝫ ſuperſtitiones Ibi rationibus variis perſequit̃ Tandeꝫ vero poſtq̄ȝ de celis ⁊ ſtellis ac earū virtutibꝰ multa tractat vtilia Concludit ꝙ virtutes celeſtes nō per modum quē putauerunt aſtronomi poſſunt in leges vel ſectas Nec in artes aut diſſiplinas vel mores hominū Similiter nec in honores aut dignitates principatus vel dominationes rerū humanaꝝ

¶ Ca. ſextū aliq̄ recitat q̄ predictas ratiōes quodāmō ſoluere vident̃

Ed q̄ȝuis huic opinioni multū fauere videātur dicta ſanctorū ſicut Auguſtini libro de ciuitate dei ⁊ pluriū alioꝝ. Tamen hmōi concluſio ⁊ rationes huius doctoris ad eam probandaꝫ inducte in illa generalitate qua tradite ſunt nimis apparent eneruare ⁊ pro magna parte penitus ānullare aſtronomie ſcientiā ⁊ aſtronomicā poteſtatē Vnde videt̃ ꝙ hec opinio poſſit reſtringi poſſintq̧ aliquo modo temptari probationes ipſius per aliqua ad excuſationē aſtronomorū apparēter inducta ab illo doctore anglico prememorato cuius dicta breuiter recitabo. Primo ergo dicit ꝙ ſecunduꝫ Aſtronomos ⁊ precipue Catholicos ⁊ fideles licet ſecte aliquo mō ſint a conſtellationibꝰ celeſtibus tūc huiuſmōi ſecte vł leges

pendent ex libertate rationis Cũ non imponant aliquã necessitatem libe
ro arbitrio dicẽtes planetas esse signa inuentia nobis ea que deus dispo
suit ab eterno fieri/siue per naturam siue per voluntatem humanã/siue p
rationẽ ꝓpriã secundū placitũ sue voluntatis/sicut dr libro de cursibus
planetaꝝ. ¶ Secundo dicit ꝙ secũdum Astronomos licet voluntas non
cogatur tamẽ corpus alterat per virtutes Celorum. Et tũc anima corpo
ri vnita excitat fortiter ⁊ inducitur efficaciter. licet non cogatur ut velit
sequi/licet gratis seu libere inclinationes corpis ad act9 priuatos vl pu
blicos/⁊ ad bonos sicut ad malos vt sic opiniones ⁊ secte ac mutatiões
consuetudinum inducant per aliquem famosum in populo et potentem
Secundũ quod preuisum fuit ⁊ precognitũ a deo Ita ꝙ planete sic nõ
solum sint signa/ sed aliquid faciant in excitando. Et in hoc vltimo ver
bo multum bene dicit meo iudicio quia non videt mihi bene intelligibile
ꝙ constellationes sunt signa innuentia futura Nisi aliquo mõ sint eoruꝫ
causa. ¶ Tercio dicit ꝙ cum aliqui Astronomi posuerũt dominũ Jesum
xp̃m esse deum ⁊ hominẽ vt Ethicus manifeste dicit in cosmographia et
Alcuinus similiter/ sicut in preallegato libro de Vetula Deum incarnari
in xp̃o expresse concludit attribuũt ista xp̃o non tamꝫ puro homini/cũ
ista naturaliter homini denegẽtur. Hec volũt ꝙ dispositio celestis potue
rit esse signum conceptionis virginis ⁊ natiuitatis illius hominis de vir
gine inꝗtuꝫ homo. Sed sicut dicit in libro cursuũ planetaꝝ. Planete om
nes ⁊ cetere stelle aliter deo homini facto/aliterꝗ puro homini/aliter cre
atori/aliter creaturis famulant/ voluit ergo deus res suas sic ordinare
vt quedã que futura preuiderit rationabili9 per planetas ostẽderit Ido
scilicet vt mens humana dei mirifica recognoscens in amorem sui cõdito
ris succensa excrescet. Et ideo volunt ꝙ ĩnuere ⁊ significare possunt celes
tia hoc opus deificuꝫ conceptionis ⁊ natiuitatis Quatenus creatura at
testetur suo creatori in carnem venienti Sicut contra naturã Sol obscu
ratus fuit in passione propter qd philosophi hoc videntes dixerunt. Vel
aut deus nature patiebatur aut tota mundi machina dissolueret Et pro
culdubio volunt ꝙ impossibile sit deũ subici creature Nec illud opus di
uinum inꝗtum fuit cũ virtute infinita ⁊ super naturã fuit aliquo modo
subiectum dispositioni celesti Jam vero in hoc dicto videt iste discedere
a via scientie naturalis eo ꝙ Astronomi naturaliter non habuerũt p̃cog
nitionis astronomice scientiã respectu huius operis diuini Nec per conse
quens future legis xp̃i que tota diuina est ⁊ sup naturalis ¶ Quarto di
cit ꝙ licet illud opus mirificum inꝗtum supernaturale nõ fuit subiectuꝫ
celesti constellationi Tamen inꝗtum virgo mundissima fuit vera mater
⁊ natural dñi Jesu xp̃i et aliquo modo operata fuit ex virtute naturali ĩ
preparando materiam ⁊ fouendo Et in hoc posuerunt virtutem celi coop
atam fuisse virtuti naturali virginis ⁊ excitasse eam inꝗtum naturaliter

opabatur quia homo generat hominē ⁊ Sol Si eniȝ aliquid naturale fue rit in illa conceptione per materie preparationē et fomentum in utero et hoc inq̄tū fuit vera ⁊ naturalis mater / non estimant inconueniēs ponerē celestem dispositionē esse plusq̄ꝫ signum illiꝰ Sed tandeȝ cōcludit ꝙ quic quid isti dicunt in hac parte ad regulā fidei reducendum est vt a catholi ca veritate nō discordet Et licet ōnia ad plenū non sufficiant ostendere secreta huius secte tamen an sit ⁊ qualis sit in vniuersali pulchre attestā tur. vnde in hoc excusare debemꝰ ignorantiā eorū qua defecerunt a plena certificatione ritus xp̄iani Cum in eo fuerint instructi ⁊ laudare ꝙ nobis cum concordāt ⁊ nostrā professionem confirmant

¶ Capitulū septimū tres conclusiones persuadet quibus patet quid in hac materia probabilius sit tenedum

Ex premissis manifeste patȝ q̄ꝫ diuerse sint ⁊ aduerse / sentēcie in hac materia Sed vtile iudico licet sit difficile inter extrema mediū elige re ⁊ ad hoc aliq̄s cōclusiones hic ꝓbabiliter explicabo. Prima ē ꝙ ōnes leges vel secte q̄tuȝ ad illa que in eis naturalia sunt vel naturaliter fiūt astronomice potestati seu cōstellationi vel dispositiōi celesti aliqualiter subesse possunt. Et hec est in hoc fundata quia orbis iste īferior infra spe ram Lune contiguꝰ est ⁊ subiectus lationibus superioribus .i. celestibꝰ corporibꝰ vt secūdum Aristotilem tota virtꝰ eius gubernet̄ inde Et hoc verū est non de hiis que pure libere vel miraculose fiunt. Sed de his que naturalia sunt et naturaliter procedunt Naȝ de his tam ratione q̄ꝫ expien tia manifestum est ꝙ aliq̄ celesti dispositioni subsunt vt in libro prealle gato dictus G. Parisieñ pulchre declarat Cum ergo non appareat maior ratio de aliquibus rebus naturalibꝰ q̄ꝫ de aliis concludendū est de omni bus ꝙ sic naturaliter subsunt. Quare q̄tū ad hoc non erit istud inconue niens dicere de legibus vel sectis etiā de lege xp̄iana Verbi gratia xp̄us legislator noster a sua natiuitate valde bonā complexionē naturalē dici tur habuisse Non est ergo fidei dissonū et est rationi naturali consonum ꝙ sub bona celi dispositione seu constellatione natus fuerit a qua com plectionis bonitas naturaleter in eo dependere potuit Sicut etiam sup̄ra dictū est de conceptione in vtero virginis q̄tum ad naturalem prepara tionē materie ⁊ fomentū Vnde iuxta hunc moduȝ non videt̄ inutile figu ram natiuitatis xp̄i veraci calculatione discribere vt īnotesceret secūduȝ astronomos qualis tūc erat dispositio Celi. Ad confirmationē autē huiꝰ rei per similitudinem potest induci vnū exemplū legis Moysi scilicȝ d̄ diluuio de quo tangit dictus Parisieñ libro preallegato Naȝ ibi tractās de catharactis Celi de quibus loquitur Moyses exponit ꝙ per eas intel lexit Propheta partes illas Celi que generatiue sunt pluuiaꝝ ⁊ inunda tionis aquarum Quales sunt signa aquatica ut Cancer ⁊ Pisces Simili ter Plyades ⁊ Oriō. De planetis vero Mars Venꝰ ⁊ Luna. Cataracte

ergo hmõi tunc apte intelligunt᷑ cum cause huiusmõi ad ĩstas opationes
pluuiaꝝ nutu creatoris laxate sunt ⁊ etiã confortate Cum igit᷑ hec dicat
de diluuio illo quod tamꝙ̃ miraculosum narrat lex hebraica quare non
similiter dici poterit de pluribꝰ aliis que in eadem lege/ vel etiam in lege
xp̃iana legunt᷑ Hec autem ⁊ alia possent ad predictã conclusionem ĩduci
sed breuitatis gratia his cõtentari expedit. Secunda cõclusio est/ ꝙ leges
vel secte que vel humana adinuentione vel diabolica suggestione intro
ducte sunt sicut secta Machometi vel supradicte secte ydolatrie aut alie
huiusmõi celesti dispositioni naturaliter subsunt Et hec ex premissa con
clusione sequit᷑ Nam cũ in huiuscemodi sectis nihil miraculose aut super
naturaliter fiat consequens est vt totum a causis naturalibꝰ aliqualiter
dependeat licet ad eas principaliter corrupta hominũ volũtas libere ope
retur Nec propter hoc Stelle ⁊ Planete diffamandi sunt de malicia vel
ĩfortunio ut bene ꝓbat preallegatus doctor vbi supratactũ est. Unde ⁊
Saturnꝰ et Mars nominãdi sunt boni ⁊fortune ⁊ fausti Cum iste nomĩ
nationes debeant᷑ eis naturali bonitate quã nec casus nec accidentia alia
huiusmodi eis auferre potuerunt Et ideo per hoc respondet rationibus
eiusdem supra factis ꝙ corpora celestra vel celestis intelligentie sicut na
turaliter bona quedam excellentia sunt ita ꝙ̃tum in eis est bona efficiunt
que ab eis procedunt quare in huiusmodi sectis perditionis nec natura
liter nec voluntarie mala intendunt seu errores vel peccata q̃ in eis fiũt
sed hec preter eorum naturalem intentionẽ accidunt. Et ideo Astronomi
qui Saturno vim vel potentiã adiuuandi vel dirigendi animaꝫ intellec
tiuam humanã attribuũt nullo modo debent eidem attribuere corruptio
nes aut puersitates ipsius nec inclinationẽ ad fraudes dolos astucias
atqꝫ mendacia Sed hec omnia fieri in vi intellectiua humana per inepti
tudinem siue inhabiltatem susceptibilitatis ⁊ hec ineptitudo est ei ex pte
corporum Sicut est exemploꝫ in operatione lucis solaris que in aliquibꝰ
visum adiuuat/ in aliis ledit uel tollit iuxta dispositionẽ suscipiẽtis. Sic
ergo dicendum est de Saturno ꝙ cũ ipse secundũ eos intendat dirigere ⁊
illuminare vim intellectiuam ad ea intelligenda que recta et vtilia sunt
⁊ interdum vt dicunt vsqꝫ ad splendorẽ ꝓphetice Tamen impedit᷑ hec in
tentio eius ⁊ operatio a pte corporis quod ipsi anime coniũctũ est Et cũ
ex hac illuminatione deberet quis esse studiosus circa scientias sacras ⁊ di
uinas efficit᷑ curiosus circa alias ⁊ melancolicus ac cogitator vanarum
rerum vel noxiaꝝ quales sunt fraudes et doli. Hoc aũt etiam de aliis pla
netis secundũ eorũ proprietates cõsimiliter declarat iste doctor pulchre
⁊ vtiliter Per hoc tamen ꝙ hic dicit de hmõi indispositiõe que est ex pte
corporis/ Non tollit᷑ quin principaliter ad hos errores ⁊ peccata sectarũ
predictaꝝ operetur deprauatio libera volũtatis de qua re plura possent
dici Sed hec ad presens sufficiant. ¶ Tercia conclusio est ꝙ leges vł secte

diuine id est non humanitus sed diuinitus inspirate qualis est lex xp̄i ⁊
qualem fuisse credimus legem Moysi inq̃ntum a diuina voluntate libera
supernaturaliter ⁊ miraculose procedunt nullatenus Astroꝝ legibus seu
eorum constellationibꝰ subiecte sunt Nec ad eas vel earuꝫ veritates sub
limes ⁊ rationē naturalem excedentes astronomice scientie potestas aliq̃
tenus se extendit. Et hec patet primo quia cū celestis constellatio sit vir
tus naturalis/cum etiā Astronomia sit naturalis scientia earuꝫ potestas
vires naturales non excedit/nec ad ea que contra vl' supra naturā sunt
se extendit Cuiusmōi sunt ea que miraculose ⁊ supnaturaliter fiunt/ qua
les sunt leges predicte ⁊ plurime veritates que secundū eas docent̃ ⁊ cre
duntur Nō ergo attribuet̃ lex xp̄i Mercurio sicut dicit docto r ille Angli
cus Sed soli deo altissimo/nec celesti constellationi/ sed almo Syderū cō
ditori Que enim conuentio aut colligantia que comitantia aut connexio
difficultatis motuū Mercurii ad difficultates veritatū fidei ⁊ precipue
illarū que facultatem nature ⁊ naturalē excellunt intellectū/sicut sancte ⁊
indiuidue trinitatis eterne generationis ypostatice vnionis conceptus
virginalis ⁊ aliorū huiusmodi articulorū legis xp̄iane. Si vero ille dixe
rit ꝙ q̃ntum ad hmōi supernaturalia Mercurius ⁊ difficiles eius circuitꝰ
seu queuis alie dispositiōes celestes nō se habēt sicut cause sꝫ sicut signa
Iam supra tetigi hoc nō bene esse intelligibile Pro cuius declaratione sci
endum est ꝙ figura Celi seu dispositio est velut quidam liber naturalis
manibus dei scriptus sicut a principio tactuꝫ est In quo tamq̃ litteras
seu quasi scripturas legibiles fecit luminaria celestia sicut ip̄e per Moy
sem testatur vt essent in signa ⁊ tempa. Ibi ergo representat̃ futura/non
quecūq̃ sed naturaliter fieri possibilia ⁊ respectu istorum sunt in celo sig
na Non quidem ad placitū sed naturaliter significātia Ideo non possunt
esse signa rerum quaꝝ non sunt aliquo mō naturalis causa Cum ad illa
signa naturaliter seq̃nt̃ eorū signa sicut posita causa ponit̃ effectꝰ Ex his
ergo patet propositū ⁊ ꝙ ex huiusmōi celestibꝰ signis nō potuerūt Astro
nomi prenosticare de lege xp̄i ⁊ precipue de supernaturalibꝰ veritatibus
predictis Si vero quis dixerit ꝙ de hmōi veritatibꝰ multa predixerunt
infideles sicut Hermes tremegistus de verbo eterno ⁊ Sibille de xp̄o mul
ta scripserunt sicut docet Lactantius ⁊ in libro de ciuitate dei recitat Au
gustinus/ vnde ⁊ de Sibillinis versibꝰ canit ecclesia Ad hoc respondeo ꝙ
hii seu alii Gentiles vel Philosophi vel Astronomi qui de his scripserūt
non hec habuerūt per astronomiā seu naturalem scientiā/sꝫ hec receperūt
ex diuinis scripturis quas forte aliqui legerunt uel ad hec precognoscen
da eleuati sunt per releuationē diuinam quam ꝓprie vocamus propheti
cam Quam nec a Saturno/nec a celo sicut fabulant̃ Astronomi/ sed a so
lo celorum creatore credimus prouenire Sed adhuc ad confirmationem
ꝓpositi vnā facio rationē que velut Achilles fortior est Naꝫ signemus

figuram celi ſeu conſtellationē que ſignificauit ſecūdum Albumazar vel
alios Aſtronomos ſuper lege xp̄i futura. Tūc quero ab eis an ſimilis cō
ſtellatio aliquādo preceſſerit vel non Si dicant ꝙ ſic / Ergo tunc ſimilis
propheta ⁊ ſimiliter natꝰ de virgine ſimilis lex vł ſecta ſimiles legis veri
tates precedere debuerunt Cum ſimilem cauſam ſequi debeat ſimilis effec
tus / ſeu ad ſimile ſignum ſimile ſignatū Hoc autē conſequēs nullus fide
lium diceret Nā fides docet ꝙ lex iſta ſicut ⁊ legiſlatoris mater incorrup
ta nec primā ſimilem viſa eſt nec habere ſequentē Si vero dicāt ꝙ nūqꝫ
ſimilis conſtellatio preceſſerit an futura ſit nec ſimilis cauſa in celo aut ſi
mile ſignum vnde ſequi poſſit talis euētus aut euenire ſimilis effectꝰ. Se
quitur ꝙ ipſi aut alii Auctores aſtronomie predeceſſores ipoꝝ nō po
tuerunt habere expientiā Nec per conſequens naturalē ſcientiam ꝙ huiꝰ
modi conſtellatio eſſet aliquo mō cauſa efficiens vel ſignum prenoſticās
huius legis vel ſecte future / quare nec talem eam futurā eſſe ex huiuſmōi
conſtellatione naturaliter precognoſcer potuerūt Inſuper ſi hoc cōcedat
ꝙ numqꝫ ſimilis conſtellatio aut preceſſerit aut ſecutura ſit / ſequitur ex
hoc ꝙ motus corporum celeſtiū ſeu reuolutiones celeſtes ſunt impropor
tionabiles ⁊ icōmēſurabiles Ita ꝙ preciſe ⁊ pūctualiter nūqꝫ celū reuol
uitur ad eūdem ſtatum Cuius oppoſitū ſupponere videtur cōmunis aſtro
nomorū opinio. Ex premiſſis ergo concluſionibꝰ ⁊ earū rationibꝰ ſatis
patet quid in propoſita materia probabilius ſit dicendū

¶ Capitulū octauū occaſione premiſſorum querit de cōmenſuratiōe mo
tuū celeſtium ⁊ ad vtrāqꝫ partē queſtionis arguit

Ed adhuc pro maiori huius materie declaratione ⁊ ſpecialiter huiꝰ
quod in vltima ratione pretactū ē hic rationabiliter queri poteſt
quid de premiſſa incōmenſuratione motuū celeſtiū ſit tenēdū et vtrum
ſint ꝑportionabiles vel nō. Vnde ſciendū eſt ꝙ ad vtramqꝫ queſtionis
partem rationes probabiles inducte ſunt quas hic recitare breuiter non
videt inutile Pars ergo affirmatiua ꝓbat quadruplici ratione Quarū
prima fundat in hoc ꝙ pars contraria diuini bonitati detrahit. Secūda
quia ipſa celi decorem totiuſqꝫ mundi perfectionē tollit vel minuit. Ter
cia quia ſcientie ariſmetrice magnā iniuriam attribuit. Quarta quia ho
minibus ⁊ maxime antiquis philoſophis multā ignorātiā īponit. Prima
itaqꝫ ratio eſt quia omnis incōmenſurabiliū proportio a ratione natura
li quodāmodo ſecludit ⁊ inde a proprietate rei irrationalis nuncupatur
Igitur diuine bonitati indignum eſſe videt ut ipſa motus celi ꝑportione
irrationali quaſi indiſcreta quadā habitudine cōnexiſſet ꝑ quos ceteri
motus debite ⁊ rationabiliter ordinant Et confirmatur quia inter figu
ras ⁊ numeros quidam a ſapientibꝰ digniores reputati ſunt aut quadā
ſecreta ratione nature aut quia rebus perfectioribꝰ inſunt. Sic circulus
apud Ariſtotilem dicit perfectiſſima figurarū ⁊ ternarius perfectiſſimus

numeroꝝ· De quo etiã Virgilius ayt Numero deus impare gaudet Et ſi cut ita eſt in figuris vel numeris/Ita oportet dicere de eoꝝ ꝓportionibus vnde dicit Auerroys ꝙ antiqui multũ cõmendabãt proportionẽ duplaꝫ de qua quidaꝫ ayt Infima ſupremis proportio dupla ligauit Quo ſup poſito vnuſquiſqꝫ quaſi naturali inſtinctu cõcederet proportiones ratio nales fore aliis irrationalib⁹ digniores· Sicut ergo celeſtibus orbib⁹ cõ uenit figura perfectior Ita eoruꝫ motib⁹ conuenit proportio nobilor vt corporibus que propter nobilitatis excellẽtiã Ariſtotiles glorioſa voca uit nullus deſit decor corporeus · Cum igit̃ ipſa irrationalis proportio aut incõmenſurabilitas potius diſproportio dicenda ſit ſeu ꝓportionis priuatio ⁊ habitus priuatione melior ⁊ pulchrior ſit ſequit̃ ꝙ diuini bo nitati ⁊ ſapientie conuenit vt in celeſtibus corporib⁹ et eoꝝ motibus ꝓ portionem ⁊ cõmenſurabilitatẽ poſuerit Nec carentiã ſeu priuationeꝫ hu ius pulchritudinis atqꝫ perfectionis in eis eſſe permiſerit. Secũda ratio eſt quia omnis pulchritudo in quadaꝫ proportione ⁊ cõmenſurabilitate conſiſtit ſicut iam tactum eſt Vnde ſecunduꝫ pſpectiuos omne quod delec tat intuitũ conſiſtit in proportione rationali Et armonie que mulcẽt au ditum omniũqꝫ ſaporum ⁊ odorum confectiones delectabiles certa ⁊ ꝓ portionata cõmenſuratione miſcent̃ Nec tamen omnes proportiones ra tionales inducunt ſenſib⁹ voluptatem/ſed determinate de quibus Ariſto tiles ayt Sinphonie vero pauce/ Et iſte reputate ſunt inter alias dignio res Econtra autem omnis irrationalis proportio offendit in ſonis au ditum/in ſaporibus guſtum/⁊ ſic de aliis vt vult Ariſtotiles· Nec ſolum ledit ſenſum ſed etiã intellectum propter qđ antiqui dixerunt animã con ſtare quadã numerali ⁊ armonica ratione Cum igit̃ vt ex premiſſis patꝫ nõ ſolum ſenſibus noſtris/ſed etiã intellectibus diſconueniat atqꝫ diſpli ceat irrationalis proportio q̃to magis intelligentiis celeſtib⁹ Quo modo ergo ponemus eas celeſtia corpora cũ tali incõmẽſurabilitate ⁊ inamena ⁊ triſtabili diſpitate mouere. Cum ſecundũ philoſophũ in motu ſuoꝝ or bium optimã vitam ducere ⁊ gaudere atqꝫ delectari affirmenter Et cõfir matur ratio quia ſi quis faceret horologiũ materiale. vtiqꝫ efficeret oẽs rotas motuſqꝫ earum cõmenſurabiles/q̃tum poſſet q̃tomagis ergo opi nandũ eſt hoc de architectore /ſummoqꝫ opifice deo/qui omnia feciſſe di citur numero pondere ⁊ menſura Vnde ait Boecius qđ omnia que a pre mena rerum origine proceſſerunt ratione numeroꝝ formata ſunt ·Plato quoqꝫ ait/mundi opificem quattuor elementa in proportionalitate cõti nua cõnectentem duos numeros cubicos ⁊ duos eorum proportionaliter medios connexiſſe· Hinc eſt illud Boecii Qui numeris elementa ligas ⁊c̃· Si ergo ita fit in horologiis artificialib⁹ ⁊ in elemẽtis pluribuſqꝫ rebus corruptibilib⁹ ·quanto magis in corporib⁹ motibuſqꝫ celeſtibus/ quod eos confederat rationalis cõmenſuratio ⁊ analogia numeralis· Cuꝫ vero

in his inferioribus contingat/quod propter variationē continuam/aliq̄ non proportionentur incōmensurabiliter/hoc fit iuxta verba Aristotilis quia ista inferiora sunt plena turbine propter longe distare a commodo diuino.i. a deo qui talem inordinationē prope se in celestibꝰ nō permittit Ex quibus omnibꝰ concludit quod huiusmodi incōmensurabilitas celestium motuū/⁊ diuine derogat bonitati/ac pulchritudini totius vniuersi. Tercia ratio fundat in hoc qꝛ sciētie arismetrice fieri videt iniuria si ad celestes motꝰ nūeroꝝ ꝓporcio neq̄at applicari Cū enī musica ad sonos otrahat numeros.cur eos non poterit astronomia ad motus celestiū coaptare? Cumqꝫ per eam numerent astra/cur eorum motus nō poterūt suis numeris mensurari? Cum insuper arismetrica cum deo habitet quia vnus ⁊ trinus est.quomō a celi motibus excludet? Ipsa vero inde excludi videtur/si in celestibꝰ motibus proportio irrationalis esse ponat. Nam talis proportio seu potius mensure priuatio ipsi arismetrice.ymmo cunctis rebus discōueniens ⁊ dissona/iam superius ꝓbata est Et confirmat quia talis proportio irrationalis nō solum a celo excludit arismetricā sꝫ etiā scientiā sibi subalternam scꝫ musicam Nā proportio huiusmodi est ab ōi cōsonātia aliena.magisqꝫ apta ē horrēdis luctibus inferni/quā celi motibus. In quibꝰ dulcissima musica secundū multorum philosophorū/testimonia credit resonare ⁊ dei gloriā enarrare Unde pytagoras ibi sūmā consonantiā se fatebatur audiuisse.per cuius dulcedinem mundi opifex nexum moderari credit vniuerse fabrice mundi. Narratur etiā in .vi. de re publica somniū scipionis vbi dicit quod implebat aures eius cantus dulcisonus qui pulsu ⁊ motu ipsorum orbium celestiū efficitur. Quod exponens Macrobius allegat Platonem/qui in re publica sua/cum de sperarū celestiū vobulitate tractaret.ait sperarū motū cātuꝫ muneris exhibere. Theologi quoqꝫ gentiliuꝫ.i.poete/nouem musas/octo speraꝝ musicos cantus.⁊ vnam maximā cōsonantiā/que conficitur ex ōibꝰ esse voluerūt ¶ Ad hoc propositum Macrobius allegat Esyodum et multa subdit de illa musica celesti cōcludens.ꝙ ideo in hac vita omnis anima musicis sonis capitur/quia in corpus defert memoriā musice cuius in celo fuit conscia ¶ Sed etiam Boecius affirmat ꝙ nō frustra a Palatone dictuꝫ est mundi animā musica consonātia fuisse cōpactam ⁊ quod nō potest dubitari.quin anime nostre ⁊ corporis status eisdem quodāmodo proporcionibus videat esse compositus quibus armonice modulationes copulant Idem quoqꝫ Boecius trinam posuit musicā/primāqꝫ vocauit mundanam de qua dicit ꝙ in his incipienda est/que in celo vel cōpagine elementorū aut tempoꝝ varietate visuntur Et subdit. Unde nō p̄t ab hac celesti vertigine ratus ordo modulatiōis absistere ¶ Hermes insuper pater philosophoꝝ ait.Nō immerito in hōim cetuꝫ.musarū chorus est a summa diuinitate demissus.scilicet/ne terrenus mundus videretur incultior.si mōrū

dulcedine caruisset Sed potius in musica hominū cantilenis cōcelebraret laudibus / qui solus est omnia · aut pater est omnium / atqꝫ celestib⁹ laudi bus · nec in terris armonie suauitas defuisset · ¶ Hec etiā rationalis pro portio celestē musicā faciens in sacris tangit eloquiis vbi dicitur Quis enarrabit celorum ratonē aut concentū celi quis denumerare sciat Vnd Cassiodorus recōmendans musicā ait · Quid eni prestantius ꝙ̃ celi machi na que sonora dulcedine modulatur · ⁊ nature continentiam vbiqꝫ disp sam virtutis sue gratia cōprehendit ¶ Ex premissis ergo patet in celesti bus motibus esse musicā · Et per cōsequens rationalem proportionē aris metricam. Vnde opinionem cōtrariā constat scientie arismetrice magnaꝫ afferre iniuriā. ¶ Sciendum tamē est / ꝙ Plato voluit celi motū rationa lem fieri sine sono Nec placet Aristotili ꝙ motus orbiū faciant strepitū siue sonum audibilem · ⁊ ita secundū predicta erit symphonia sine sono · Non ergo intellexerunt philosophi mundi musicā fore auribus sensibilē. sed animo intelligibilem Et hoc secundum Hermetem · A paucissimis qui pura mente predotati sortiti sunt celi suscipiendi venerabilem curam · vnde secundū eundē musicaꝫ nosse nihil aliud est / nisi cūctarum rerū ordi nem scire ⁊ queqꝫ ratio diuina sortita est Ordo enim singularū rerum in vnum collatus concentū quēdam dulcissimū verissimūqꝫ confecit. Vnde ꝙ hec mundana musica nō sit perceptibilis auribus corporis / cassiodor⁹ asserit dicens · Armonia celi humano sermōe nō potest explicari quā ani mo tantū ratio dedit · sed auribus natura non prodidit. Qualis vero in celo sit musica manifestius ostendit · quando de lira ait · ꝙ eā Mercuri⁹ dicitur inuenisse · Quam astrologi inter stellas requirendā esse putauerūt persuadentes celestem esse musicā qñ lire formā cōprehenderunt inter sy dera collocatā Vnde quidam poeta ait / Solis opus cythara studiū lira mercuriale. Sic etiam antiqui ymagenati sunt / septem planetaꝝ tetracor dum / quibus celi armonicum tripudium / amena taciturnitate conficitur. Nec solum in celis planetarum / sed etiā supra posuerunt musicam. Quia sicut idem Cassiodorus ait / dicunt debere credi ut beatitudo supercelestis illis musicis oblectationib⁹ perfruatur Que nec fine deficit nec aliqua in ter missione marcessit Non est autem ex his intelligendum / ꝙ in illa bea tudine sit musica seu musicalis delectatio sensualis / sed spiritualis / quia ali ter dicere esseꝫ declinare ad intentionē loquentium de Paradiso sensibiliū voluptatū iuxta errorem gentis saracenorū / sicut docet predict⁹ G · pa risieñ pte prima libri de vniuerso Quarta ratio est. quia qui negat mo tus celi numerali proportione cōmensurari · ponit in hominibus magnā ⁊ multiplicē ignorantie cecitatē · Nam sic nullus poterit planetaruꝫ con iunctiones / ⁊ alios aspectus precognoscere / nec eoruꝫ effectus preuidere ⁊ per consequens pibit astrologia . Nec erit inter scientias mathematicas numeranda Frustra ergo mundi opifex Os homini sublime dedit celumqꝫ

videre iuſſit/⁊ erectos ad ſydera tollere vultus. Et cõfirmatur quia nõ
ſolum ex hoc ſequitur ignorantia aſtronomie. ſed etiã omnium quaſi phi
loſophorum error grauiſſimus Et primo quidã erraſſet Ariſtotiles greco
rum philoſophorũ princeps diffiniens tempus. quod eſt numerus motꝰ
celi. Si huiuſmodi motus celi non poſſet numero menſurari. Et ex hoc cõ
ſequenter ſequeret̃. ꝙ omnes tabule aſtronomice eſſent falſe. ¶ Sequitur
etiam ꝙ falſa ſit cõmunis illa philoſophorũ opinio /qui dixerunt corpo
ra celeſtia redire ad ſtatum ſimilem. completa omniũ circulationum reuo
lutione/quam vocant magnũ annum. De quo Plato in thymeo diffuſe
loquit̃. quod etiam Appollonius pulcherrime explicauit/ de quo ſcripſit
Macrobius. ¶ De ſole quoqꝫ in diuinis ſcripturis dictum eſt Orit̃ Sol
⁊ occidit/⁊ ad locum ſuum reuertitur. Et tamẽ ſi motus Solis ſint ĩcom
menſurabiles/inpoſſibile eſt vt in ſuos circulos reuertat̃. Ibi etiam ſcri
bitur quid eſt quod fuit/ipſum quod futurũ eſt/quid eſt quod factum eſt
ipſum quod faciendum eſt. Nihil ſub Sole nouũ. Nec valet quiſquã di
cere. Ecce hoc recens eſt/ Hoc autem verũ non eſſet ſi foret incõmẽſura
bilitas /in motibus celi. ſed ſemper eſſent conſtellationes ⁊ effectus earuꝫ
quales non fuerunt inperpetuũ Vnde hinc multum contrariat̃ illorũ phi
loſophorũ opinio qui in magno anno poſuerunt omnes effectus reuerti ſi
miles ſicut ante ymmo Platonici dixerunt eoſdem homines iteruꝫ reditu
ros illa magna reuolutione peracta. Quos inſequitur poeta Claudianus
dicens. Certiſqꝫ ambagibus eui/rurſum corporeos anime mittũtur in ar
tus. Similiter ⁊ Virgilius vbi ait. Has omnes vbi mille rotam voluere
p annos. Rurſumqꝫ ⁊ incipiunt in corpora velle reuerti. Et intelligit per
rotam mille annorum circuitus reuolutionũ quos vocant magnũ annum
De quo etiã predicauit Pithagoras ſicut recitat Ouidius. Ex quibꝰ om
nibus ſatis perſuaſum eſſe videt̃ id quod a principio querebat̃

¶ Caplm nonũ rationes ad partem queſtionis inducit prioribꝰ rationi
bus aliqualiter reſponſiuas.

Ed in contrarium premiſſorũ ſunt quedaꝫ perſuaſiue rationes atqꝫ
probabiles ⁊ apparentur prioribus rationibꝰ reſponſiue. ¶ Quaꝫ
prima eſt quia licet vt pretactum eſt in proportionibꝰ rationalibus cõ
ſiſtat quedam perfectio Verũtamen celeſtia non iuniori. ſꝫ multo ampli
ori decore fulgere videntur. Si corpora ſunt cõmenſurabilia ⁊ motꝰ ſint
incõmenſurabiles/ſaltem aliqui/quam ſi forẽt omnia cõmenſurabilia ut
ſcꝫ. irrationabilitate. ⁊ regularitate coniunctis. Regularitas/irrationali
tate variet̃. Et irrationalitas/regularitate debita non fraudetur. Prop
ter quod etiam quilibet motus ſimplex ſpericus eſt ſecundum partes ſub
iectiuas difformis. ⁊ ſecundũ partes temporis regularis. Vnde ſiue ra
tionalis proportio irrationali ſit nobilior/ſiue nõ/earum tamen cõgrua
mixtio. ⁊ communicatio vniformi ſingularitate pulchrior eſt. Sic enim

videmus in aliis. Nam mixtum ex elementis melius est optimo elemento Et celum pulchrius/stellarum varietate distinctum/quam si essent vndique stelle similes per totum celi circuitũ. ¶ Sed et vniuersum est perfectius vt quidam ayunt propter corruptibilia ⁊ etiã ꝓpter mõstra. Cant⁹ quoque consonantiis variatus dulcior/q̃z si optima consonãtia fieret continua scilicet dyapason Et pictura variis coloribus/speciosior efficitur / q̃z si pulcherrimo colore tota superficies vniformiter decoret̃. Sic igitur celorum machina/nullo carebit decore/si tali varietate componat̃ vt corpora numerus/singulorumque horum pondere.i.magnitudine/ motusque mensura constent/Que mensura si esset numeralis frustra dictũ esset numero ⁊ mensura. Hec ergo mensura ad cõtinuitatem illam refertur. que nõ potest per numeros dimetiri. qum eaz cõprehendere non possum⁹ ipsaz irrationalem ⁊ incõmẽsurabilẽ appellamus. Ipsam tamẽ distincte cognoscit dei ratio ⁊ sapientia/⁊ suo conspectui/patet ⁊ placet/celestes circuit⁹/ ex hoc effici pulchriores licet hoc humane ĩbecilitati lateat abscõditũ. Sicut solet etiã sepe contingere. vt homo subtilis in multa varietate pulchritudinem percipiat cuius diuersitatis ordinẽ homo rudis non aduertẽs totum extimat esse confusum ¶ Secunda ratio est quia cum huiusmõi opinio nec diuine bonitati/aut sapientie/Nec decori aut perfectioni vniuersi repugnet. vt iam patet ex premissa ratione Consequens est q̄ nec proportiones rationales/nec numeros/aut arismetricã/a celo intendit excludere . Sed si cum eis in celo vbi omnia relucent/ etiã proportiões alie esse dicantur. nullum inde patit̃ arismetrica aut musica detrimentum. De his tamen que de celi musica dicta sunt. videt̃ q̄ non debet credi huiusmodi testibus sibi inuicem discordib⁹ vnus enim dicit. q̄ illa armonia fit cũ sono audibili/alter vero negat/vnus asserit q̄ orbis supremus resonat acutius . Alter vero q̄ infimus. Vnde secundũ Plinium libro secũdo naturalis hystorie. hec ⁊ his similia iocunda magis q̃z necessaria subtilitate dicta sunt/q̃si diceret. q̄ volũtarie ⁊ poetice ficta sunt/ siue philosophica ratione. Sed adhuc supposito q̄ celi facerent aliquã consonantiã tacitã tamen non est proportio sonorũ sicut velocitatũ Vnde pictagoras nõ meallean tiũ motum/non lacertorum mensurauit vigorem. sed malleorum ꝓportionẽ quesiuit/quãtitatemque eorũ per pondera nouit. Igitur acuties soni non sequitur velocitatem. sed potius corporũ sonãtium quãtitatem aut figuram aut rigorem/aut in cordis asperitatem/maiorẽ vel minorem aut q̃titatem propulsi aeris. vt vult Aristotiles in ꝓblematib⁹ aut plura istorum seu pluriũ ocursum. Insuper proportiones velocitatũ celi nõ sunt symphonice/sicut dicunt aliqui q̄ Solis ad Venerem proportio seu symphonia sit dyesis. Nam motus celorũ a sapientibus non ponuntur secundum aliquam consonantiã principalem proportionaliter mensurari. Si igit̃ spere celi faciant aliquã talem consonantiã in mouẽdo. Illa nõ

est attendenda penes velocitates motuū. sed secūdum capacitates sperarū seu penes orbium q̄titates. Negata igit̄ cōmensuratiōe motuū. dū tamē cōmensuratio corporum celestium concedat̄ in nullo preiudicatur musice quin ipsa in celesti choro. ⁊ si non sensibiliter tamē spiritualiter seu intel ligibiliter plaudat. In suo tamē plausu varietas plus delectat q̄ȝ vnifor mitas omnimoda sicut cantilena multotiens repetita non tātum placet / sed fastidium generat/ vnde nec bonus est musicus qui nouos musice mo dos nescit multipliciter variare. ¶ Tertia ratio est quia si omnes motus celi essent cōmensurabiles. necesse esset eosdem motus vel similes ⁊ eorum effectus eosdem aut consimiles si mundus in infinitum duraret infinities iterari/ ⁊ illum magnum annum fieri/ de quo ibi tactum est. Sed perfecti9 est ⁊ diuinitati conuenientius/ quod non totiens reputat̄ idem. Et ꝙ de9 nouas ⁊ dissimiles prioribus constellationes/ effectusq̄ȝ varios semp ꝓ ducat vt illa seculorum prolixa series. quam pythagoras per cathenam auream intellexit non redeat in circulum/ sed recte procedat semper in lon gum quod fieri non posset sine aliqua incōmensurabilitate motuū celesti um. Nec credenduȝ in hoc est illis philosophis poeticis/ qui sicut de aliis dictum est. Ipsi inuicem non concordant in quantitate illius magni āni Nec dicta eorum possunt stare cum experientiis ab astrologis hactenus obs̄uatis. Licet tñ sicut recitat G. parisieñ/ libro preallegato. Aliqui astro logi hunc magnum ānum posuerunt ⁊ dixerunt eum continere trigitasex milia ānorum Et hoc qm̄ secundum probationem Ptholomei/ vnaqueq̄ȝ stellarum fixarū mouet̄ singulis centum annis vno gradu. Circulus autē celi continet tricentos ⁊ sexaginta gradus. Quare quelibet circuitū com plet in tricentis sexaginta centenariis annoꝝ que sunt. xxxvi. milia āno rum/ quos annos ille magnus continet. Quo numero etiā planete ad statū suum primitiuū reuertentur. vt quidam eorum dixerūt Aliqui tamen vt ipse ait/ dixerunt annū istum quinquaginta miliū annoꝝ spaciū cōtinere ⁊ hoc forsitan propter diuersitatem reuersionis septeȝ planetarū. Hanc autē opinionem doctor iste diffuse reprobat/ maxime quo ad hoc ꝙ pōit res easdem numero. In huius magni āni reuersione redire/ seu in ei9 reuo lutione reuocari. Et inter sex causas huius erroris. Primā ponit q2 cre diderunt celestem circuitum habere principatum causalitatis super mūdū istum inferiorem. ⁊ posuerunt in eo mutationes magnas fieri iuxta dispo sitiones stellaꝝ ⁊ luminarū. Qualis fuit mutatio humani generis per di luuium vniuersale. Similiter vt ipse ait permutationes magnas intelli git mutationes legum ⁊ sectaꝝ atq̄ȝ magnorum regnorū. Ex quib9 pat̄ȝ ꝙ hec opinio que ex cōmensurabilitate celestiuȝ motuū dependet/ fauet nō modicum errori/ ꝙ lex cristianorum ⁊ natiuitas legislatorum ex virgine. alias fuerit ⁊ futura sit ex constellatione stellaꝝ quod superius reproba tum est. ¶ Quarta ratio fieri p̄t etsi ōes mot9 celi essent cōmensurabiles

Impossibile esset Solem et Lunā coniungi vel opponi eternaliter/ preterꝙ in paucis punctis celi / et ita de aliis aspectibus et de reliquis planetis . Similiter essent multi gradus celi/ in quibus aliqui planete non possent conuenire. et ita de multis similibus que non sequerentur ex incōmensurabilitate motuū celestium. Que tamen non videntur verisimilia. Nec congruentia ordini ac pulchritudini vniuersi. Quare eniȝ vna pars linee ecliptice magis ꝙ alia priuabitur a coniunctione Solis et Lune et alia coniunctiōe notabili planetarum. Magis ergo erit dicenduȝ ꝙ ipsius ecliptice nulla ē portio tam modica . in qua aliquando non sit Solis et Lune coniunctio et sic de similibus/ que incōmensurabilitatem motuū consequūtur Illud qd obicitur de ignorantia hominū circa astronomiā nō cōcludit contrariuȝ Sufficit enim astronomis scire cōiunctionem vel eclipsim futuraȝ esse infra aliquem gradum vel minutum ipsius mobilis vel tēporis. Nec oportet predicere in quo puncto aut instanti/ quoniam hoc non est possibile vt post tangetur. Nam etiam si motus punctualiter essent noti/ et ille magnus annus foret possibilis Iam omnia ventura/ totusꝗ ordo euentuum futurorum posset ab hominibus preuideri et sic forent in hoc similes deo immortali. Magis ergo ponenda est incōmensuratio huiusmodi motuuȝ ex qua hec inconuenientia non sequuntur. Nam etiam quibuslibet ignotis magnitudinibus demonstratis / verisimilius est illas esse incōmensurabiles ꝙ contrarium sicut quacūꝗ multitudine proposita/ verisimilior est coniectura / ꝙ non sit perfectus numerus quā perfectus . Quare similiter de proportione quorumlibet duorum motuū nobis ignota verisimilius est ipsam irrationalem esse ꝙ rationalem . Si non obstet alia ratio/ que in proposito non apparet.

¶ Capl'm decimū concludit questionē premissam ad vtrūlibet disputabilem et inde duplicē errorē astronomorū excludit

Ex premissis igitur rationibus hincinde factis que non demonstratiue et euidenter/ sed solum persuasiue et apparenter concludunt probabiliter infertur ꝙ proposita questio de cōmensurabilitate motuū celestiū est probleuma neutrum . De quo naturaliter haberi non potest euidens certitudo . Sed qd magis est de quibusdam celi motibus qui ab astronomis cōmensurabiles esse probati sunt pūctualis certitudo/ precisaꝗ eorum proportio/ adeo difficilis inuentionis est/ vt humana in his occupatio / videatur esse afflictio spiritus et labor interminabilis /humanū transcēdēs ingenium . Nec mirum cum etiā in rebus inferioribus et nobis sensibilibus nequeant sepe punctualis precisio deprehendi. Sed minor pars ꝙ millesima equalitatem tollat/ et proportionem de rationali ad irrationalē commutet. Et hoc docuerunt sapientes astrologi. Unde asserit albategni auctoritate Ptholomei ꝙ in tanti magisterii excellentia / veritatē ad vnguē cōprehendere nō est cuiꝗ possibile. Cuius causam postea assignat dicēs

ꝙ forte est aliquis motus celi/ qui nondum hominibꝰ innotuit/ aut ꝓp
ter ipsius tarditatem. aut propter ipsius ad alium vicinitatē. Et ideo be
ne dicit Plinius ꝙ celi mensura non venit in digitos. Ex quibus omni
bus manifeste colligit᷑/ ⁊ colliditur multiplex error hominū. ¶ Primus
est quorūdam presumptuosorū/ qui iactant se almanach seu verū kalen
dariuꝫ perpetuū tradere. Cum tale quid inuenire forte sit īpossibile vł sal
tem impossibile cognoscere se aliquid hm̄oi reperisse. Cuius rei signum est
ꝙ non obstante summa antiquoꝝ diligentia nondū q̄titas anni solaris
cum precisa certitudine credit᷑ adinuenta. sicut ex compoto Linconiensis
apparet. Nam cum annus sit reditio Solis ab aliquo puncto in zodyaco
fixo ad eūdem punctū. vt ab eodem solstitio ad idē solstitiū/ vel ab eodē eq
noxio ad idem equinoxiū. In quantitate huius āni fundatores kalēdarii
nostri secuti sunt doctrinā abrachis/ que remotior est a veritate q̄ doctri
na Ptholomei/ quia dixerunt q̄titatem anni. CCC.lxv. dies ⁊ sex horas
⁊ posuerunt tres ānos continue vnumquēq̄. CCC.lxv. dies dimittendo
minutias/ ⁊ quartū ānum constituerunt ex. CCC/lxv. diebus/ ⁊ diem in
teriectum in quarto anno vocant diem bisextilem. quia interserunt euꝫ in
februario. vi. kł. Martii. ⁊ super eandem litteram in kalendario bis di
cunt sexto kalendas. ⁊ sic computāt in anno bysextili. super eandem litte
ram duos dies. Unde si vera esset dicta opinio de q̄titate anni Sol redi
ret ad idem punctum/ a quo incepit moueri a principio eorūdem annoꝝ
⁊ non egeret᷑ kalendariū nostrū alia verificatione q̄ intercalatiōe seu in
terpositione diei bisextilis. Sed secundū Ptholomeū q̄titas anni minor
est predicta q̄titate de tricentesima pte vnius diei. ⁊ ita in tricentis ānis
kalendarii nostri. erit solstitium ante finem anni per diem vnū. Ideo si
a tricentis annis kalendarii excipetur dies vnus. Sol esset in fine illorū
CCC. annoꝝ reuersus ad idem punctum. ⁊ sic verificatū esset kalēdariū
nostrum. Sed secundū Albategni q̄titas anni est minor q̄titate predicta
quam ponit Abrachis quātū est vna cētesima vnius diei. Et sic si de qui
buslibet. C. annis kalendarii nostri excipetur dies vnus esset in fine centū
annorum semper reuersio Solis ad idem punctum. Et per hoc verificatū
esset kalendarium nostrum. Unde si vera esset oppinio Albategni in qui
buslibet centum annis kalendarii nostri deberet solstitium nostruꝫ prece
dere die vno propter defectuꝫ predicte exceptiōis. Et hoc sicut dicit Lin
coniensis plus consonat ei quod inuenimus per expimentum nostri tēpo
ris de antecessione solstitii quia dominus noster Jesus natus fuit in sol
stitio hyemali secundū scripturas. Nunc autem precedit solstitium circi
ter tot dies/ quot sunt centenarii annoꝝ ab eius natiuitate iam lapsi Sꝫ
istud dictum Linconiensis non est vndiq̄ verū. Pro cuius declaratione
sciendū est ꝙ secundum Ptholomeū q̄titas āni est. CCC.lxv. dies qui
q̄ hore. lv. minuta ⁊. xii. secunda Et sic ānus kalendarii nostri in tricētis

annis excedit per vnū diem · ⁊ hoc bene cōcordat cuȝ dicto Linconienſis
quantum ad opinionē Ptholomei· Sed ſecundum Abbategin/quantitas
anni non eſt tanta· quia cuȝ illis quinqȝ horis nō ponit niſi. xlvii. minu
ta/ ⁊ nouem ſecunda/ ⁊ ſic in centum ⁊ duodecim annis excedit annus ca
lendarii noſtri/non de vna die integra/ſed ſolum de ·xxiii. horis·lix. mi
nutis ⁊·xii·ſecundis· Vnde patet ꝙ hic deficit Linconienſis ſecundū opi
nionē Abbategin. Inſuper magis deficit ſecundū opinionem magis com
munem/quia cōmunit̃ ponitur ꝙ licet quantitas anni ſit minor q̃ȝ illa ·
quam ponit Ptholomeus tamen etiā maior eſt illa quā ponit Abbategin
quod patet ex hoc. quia ſecundū aliquos Equinoxium per centum ⁊ cir
citer viginti annos mutatur aſcendendo per vnā diem· Secundum alios
vero per centum ⁊ circiter·xxv. ānos quia dicunt ꝙ hoc tempus ſatis cō
uenit cum numero ānorum criſti ut ſemper vnus dies minuat̃ de quātita
te āni ⁊ denotet mutationem ſolſtitii ⁊ equinoxii· Hoc autem nō eſt preci
ſe verum. Vnde quidā magis appropinquātes veritati/dixerūt quātita
tem āni minorem eſſe illa qua vtitur eccleſia/ quaſi de vna cēteſima trice
ſima pte vnius diei· Ita ꝙ in centum triginta ānis ſi auferret̃ vna dies
eſſet kalendariū correctum· Et huic opinioni ſatis videt̃ concordare Ta
bula de introitu Solis in ſigna que ponit̃ in kalendario regine. Quia ſe
cundum illam ſolſtitia ⁊ equinoxia aſcendūt in vno āno· xi· minutis vni
us hore· ⁊ ſic in quinqȝ ānis aſcendunt. lv· minutis/ſicut patet ex cano
ne dicte tabule. quia licet tabula ſignet pro quinqȝ ānis vnā horā tamen
in ſexageſimo āno ceſſat a computatione vnius hore pro quinqȝ ānis. ex
eo quia ſingulis quinqȝ annis deficiunt quinqȝ minuta de vna hora · Et
ſic ſecundum eam in·C. xxx. ānis ſolſtitia ⁊ equinoxia nō mutātur aſcen
dendo niſi per vnam diem. ⁊ adhuc deficiūt decem minuta vnius hore. q̃
fere ſupplendūt vnum ānum · ⁊ per conſequens aſcendit in kalēdario de
vno die in·C. xxxi. ānis excepto vno minuto· licet auteȝ hec calculatio ſit
veritati propinqua . Tamē adhuc nō eſt preciſa Nam ſecūduȝ opinionē
Alfonſi que cōmuniter cēſetur verior· quātitas anni eſt·CCC·lxv· dies
·xlix· minuta· xvi. ſecūda· Et ſic ānus kalēdarii noſtri in.C· xxxiiii. ānis
excedit de. xxiii· horis. lviii· minutis. xviii. ſecundis. xxxvi· tertiis ⁊ ·li·
quartis· Vnde quātitas āni vera /minor eſt quātitate āni noſtri kalēda
rii modicum plus de ſexta parte vnius hore . Et per cōſequēs oporteret
ꝙ ſolſtitia ⁊ equinoxia ⁊ alia fixe ſignata in kalēdario noſtro aſcendāt
circiter per vnam diem in cētum·xxxiiii. ānis· Et ſic ſi in tot ānis aufer
retur vna dies/ verificatum eſſet kalēdarium quod ſatis cōuenienter fieri
poſſet/ceſſando vno āno a biſexto. Adhuc tamen hic oritur alia difficul
tas propter opinionem Thebith qui ponit ȝodiacum mobilem cōpoſitū
ex ymaginibus ſtellarum fixarum in octaua ſpera / moueri ſuper capita
arietis ⁊ libre ȝodiaci fixi valde tarde ſecūdum motum octaue ſpere · Cū

qua secundū eū mouētur omnes spere planetaꝝ ⁊ auges eoruꝫ/nec habēt auges motū aliū. Et hic motus prim⁹ vocat̄ mot⁹ accessus ⁊ recessus. Et secundū hunc motum Solis ⁊ stellarum erit quātitas anni. Non reditio Solis ab eodem solstitio vel equinoxio ad eundē pūctum. sed erit reditio Solis ab eadem stella fixa ad eandem stellam fixam/ quia hec quātitas est semper vna. Reditio autem solstiti ad solstitiū/ secūdum istum modū nō est vnius quātitatis. Quātitas itaqꝫ secūduꝫ Thebith est .CCC.lxv dies ⁊ quarta diei ⁊ vltra .xxiii. secunda ⁊ .30. tertia secunduꝫ campanū vnius diei. ⁊ sic maior est ꝙ̄ supra dictum est. Sicut recitat Linconiēsis Iterum alia difficultas hic orit̄ qꝛ aliqui tabulas Alfonsi redarguūt. eo ꝙ supponunt tempus anni solaris. seu circuitus Solis semper equale et inuariabile pmanere. ⁊ sic secūdum eorum opinionem non est aliqua cer ta āni quantitas assignanda. Sed in his opinionib⁹/ ⁊ his quę ex eis se quūtur non insisto/quia his non innitur ecclesia Et insuper quia secundū Aristotilem. predicti modi motuū celestium sunt possibiles in ymagina tione sola/⁊ vt dicit Linconiensis Impossibiles sunt in natura/ qꝛ secū dum philosophum. omnes spere nouem concentrice sunt/ ⁊ habet quelibet spera motum sibi proprium ab oriēte in occidentē super polos proprios ⁊ quelibet octo sperarum inferiorū preter motuū sibi proprium/mouetur motu diurno a virtute spere prime ab oriente in occidentē. Nec secundum ipsum planeta habet alium motū propriuꝫ a motu spere sue. ⁊ motus in ecentrico ⁊ epyciclo secunduꝫ eum nihil est. Et Alpetragius nuper adinue nire credidit modum qualiter possibile est saluare processiōes ⁊ statiōes ⁊ inflexiones ⁊ reflexiones ac retrogradationes planetarū ⁊ omnia app entia per moduꝫ Aristotilis absqꝫ ecentricis ⁊ epyciclis. Sed ista opinio Aristotilis ⁊ adinuentio alpetragii. non est adhuc bene certitudinaliter nota. Tamen secundū eam necesse est ꝙ annus sit reditio Solis/ ab vno solstitio ad idem solstitiū. vel ab equinoxio ad idem equinoxiū. De quāti tate vero anni nihil Aristotiles dicit/ vel Alpetragius. aliud ab eo quod adinuenit Ptholomeus. Insuper ecclesia nondū certificata de quātitate anni vt supra patet/non mutauit antiquā doctrinam de inueniendis sol stitiis ⁊ equinoxiis. posuit equinoxium enim vernale. xii. kalendas apri lis. quia ibi secundum Rabanū fuit equinoxium in primo anno seculi. vl̄ forte ibi fuit equinoxiū tempore eorum qui hanc doctrinam tradiderunt. Ibi vero accidit error in kalendario/propter antecessionē solstitioruꝫ ⁊ equinoxiorū/qui nondū est per ecclesiam correctus. sed tamen potest cor rigi per verificationē quantitatis anni. vel etiam absqꝫ huiusmodi veri ficatione potest cognosci veraciter dies equinoxii. Vl̄ solstitii per instru mentum cōsiderationis. vel per tabulas astronomicas verificatas. vt hec in computo Linconiensis plenius continent̄. Vnde ex hoc patet ꝙ solsti tia ⁊ equinoxia/non debent in kalendario poni diebus fixis ac si semper

fuissent / Aut ibi forent in eternum cū certū sit ea ascendere in kalendario vt dictum est. Et sicut non sunt fixa hmōi solsticia ꝛ equinoxia in kalē dario sed mutātur. Sic etiam ꝑmationes Lune / licet tardi9. Nā in. CCC annis ꝛ quattuor fit mutatio vnius diei in kalēdario. Sed hoc declarare non est presentis intentionis. Cum etiam premissa soluꝫ occasionaliter et gratia exempli recitata sint. Hec ergo de motu Solis ꝛ anno solari. Ido hic collegi quia cum Sol ꝛ eius motus inter alios planetas sit nobis no tior. tamen circa ip̄m maxima difficultas est ꝛ icertitudo. quare in aliis maiorem esse manifeste concludendū est. Addit autem ad difficultatem ꝛ incertitudinem premissorum / quod nondū certificati sunt motus augium planetarum. Nam secundum actorem de theorica eorumdē. Auges dicūť moueri versus orientem. vii. gradus nongentis annis. ꝛ tantum versus occidentē in aliīs nongentis annis. Iterum dicuntur moueri ab Abbateg ni in / lx. annis ꝛ quattuor mensibus gradu vno semper versus orientem Alfraganus autem narrat eas moueri in centum annis vno gradu semp versus orientem. De aliīs quoq͂ montibus innumere sunt difficultates. sicut patet in dicta Theorica planetarum. Sꝫ auget adhuc difficultatem huius materie quorūdam opinio / qui ponunt ꝙ aux mouetur secunduꝫ motum stellati celi. Videlicet per descensum ꝛ ad ascensum polorum eius Vel per motū capitum arietis ꝛ libre celi stellati. In puo circulo circa ca pita arietis ꝛ libre fixa. que sunt in circulo nono. quo quideꝫ motu capi ta Cancri ꝛ Capricorni mouenť progrediendo ꝛ regrediēdo in superficie ecliptice zodiachi immobilis / nunc ad orientem / nunc ad occidentē / sicut apparet ex ymaginatione Thebith / qui super opera Ptholomei addidit ī hac parte iuxta sententias indorum. Sic enim assignať motus. viii. spere. Et in hoc Arzacel in tabulis ꝛ canonib9 concordat ꝛ Albumasar in libro coniūctionum. Et omnes Astronomi sic modo vtuntur Sed ꝛ sic ponunt augem Solis progrediendo ꝛ regrediendo moueri. Et ita non recedit a geminorū signo. Propter quod non vadit in circuitu terre. vt oppositū augis aliquando contingat terras habitabiles. quia tunc fierent inhabi tabiles ꝛ econuerso. Inhabitabiles fierent habitabiles quod eis videtur absurdum. Ex quibus manifestum est quāta sit difficultas / de motu So lis ꝛ eius anno. ꝛ quoniā diuersa ꝛ aduersa sit opinionū varietas in hac parte quare patet illorum error qui presumunt almanach seu kalendari um precisum ꝛ perpetuū componere / de omnibus motibus planetarum. Vnde ex his iterum concludiť ꝛ confunditur error ali9 pior peiore. Vi delicet quorūdam supersticiosorum / qui per astronomiā de iudiciis pre sumunt non solum generaliter sed particulariter ꝛ distincte precognoscerē atq͂ predicere euentus contingentium futurorū. Nam cum in astrologia de motibus / tot ꝛ tante difficultates sint ꝛ incertitudines vt predictuꝫ ē Necessario oportet ꝙ in astronomia de iudiciis / plures sint ꝛ maiores.

cum hec ex illa dependeat/ ⁊ vltra eaȝ multa incerta presupponat/ que ma
gis videntur voluntarie dicta q̃ȝ ratione probata. Sed quia ab ātiquis
scripta sunt/ sola fragili auctoritate/ ⁊ hystorica narratione creduntur.
Ideo videt᷑ esse hūana supbia ex hmōi cōiecturis velle ptinge[re] ad talē
pscientiā contigētiū futuroꝝ. vn̄ talē pscientiā deꝰ sibi soli credit᷑ reseruasse/
saltē respectu aliquoꝝ futuroꝝ. Nō ideo qꝛ deꝰ hūane scie īuideat. Sicut
mentitꝰ est Esyodus qui propter hoc deos inuidos appellauit. Cui alter
poeta contradicit Non hec inuidia inquit. Nec enim liuescere fas est. aut
nocuisse deos. Et Plato dicit/ Ab optimo deo/ lōge inuidia relegata est.
Et Boecius forma boni liuore carens. ¶ Non igit᷑ inuidia sed beniuola
prouidentia sua voluit deus hanc scientiā ab hominibus. multis difficul
tatibus abscondere. Vt humanis viribus ad eam perfecte posse attinge
re non presumant. Melius ergo fuit/ vt de rebus tam excellentibus. ali
quid ab hominibus esset scitum/ ⁊ semp aliquid restaret ignotuȝ ⁊ vlteriꝰ
inquirendum. Vt quadam pregustata dulcedine generosāsos nuos a ter
renis abduceret. ⁊ excitato desiderio in celestium considerationē venerabi
li excercitio occupatos teneret. vt sic etiaȝ ex consideratione celestis opis
in cōtemplationem sui opificis eleuaret. quod ipse nobis concedat/ qui
in celis gloriose viuit ⁊ regnat p infinita secula seculorū. Amen.

¶ Explicit tractatus de legibꝰ ⁊ sectis contra supsticiosos Astronomos
A dn̄o Petro episcopo Cameracen̄ cōpilatus. Anno dn̄i Millesimo qua
dringētesimodecimo mensis decēbris die vicesima quarta.

Sanctissimo domino Pape Joanni .xxiii. Petrus Cameracen̄
ecclesie minister indignus. seipsum totum. ad humilis obedien
tie debituȝ obsequium. Nuper beatissime pater antequā vestra
appostolica sublimitas me seruorum suorū infimū. In Cardi
nalem sancte Romane ecclesie nominaret. Tractatulum de correctiōe ka
lendarii composuerā vestre beatitudini presentandū. Vt de eius manda
to examinata prius materia per pitos astrōmos. Postea in generali cōsi
lio proxime celebrando ad honoreȝ dei ⁊ ecclesias vestriq̄ȝ nominis famā
perpetuam. Super hoc vtilis adhibeat᷑ prouisio. Que aplica ⁊ synodali
auctoritate firmata. Tādem post ecclesiasticā vnionem dei fauēte gratia
vestra diligentia procurandā vniuersaliter obseruetur. Igitur hoc opus
culum filiali deuotione oblatum. dignet᷑ sanctitas vestra paterna benig
nitate suscipere. Quam conseruet altissimus ad regimen ⁊ reformationem
ecclesie sue sancte

Exbortatio ad cõsiliũ generale. Super kalẽdarii correctiõe. Ca pmũ.

1

Quanta diligentie cura olim fuerit ecclesie xpiane de obseruati
one paschali ꝛ quadragesimalis ieiunii aliarũqꝫ festiuitatum
solemniuꝫ. Eusebius in ecclesiastica hystoria manifestat. Ubi
quinto libro narrat de pasche questiõe que in prouincia Asye
exorta ẽ. Ideo videlicet qꝫ. xiiii. luna putarent pascha obseruandũ quia
tunc iudeis agnus precipitur immolari. ꝛ ita quacũqꝫ die luna. xiiii. ve
nisset soluebant ieiunia quadragesimalia. cũ talis consuetudo in aliis nõ
seruaret ecclesiis. Ob quam causam cõuentus epõrum ꝛ consilia per sin
gulas quasqꝫ prouincias conuocant. Ubi omñs ecclesiasticuꝫ dogma cõ
firmant. Ne liceat aliquando. nisi in die dominica / in qua dominus sur
rexit a mortuis. dñicum pasche celebrare misterium ꝛ in hac sola dissoluẽ
dum esse pasche ieiunium. Extat huius consilii apud cesareã palestine
habiti decretum. habet ꝛ vrbis Romane consilii decretum simile. Cui vic
tor Papa pfuisse narrat. Sub quo q̃nta sup hac re cõtrauersa fuerit / dif
fuse prosequit Eusebius eodem libro. ꝛ deinde libro. x. cõcludit. quomõ
in Nycena synodo / patres antiquũ canonem. de obseruatione pasche con
firmarunt. Quam Eusebii hystoriã Ysidorus libro sexto ethimomlo
giarum breuibus verbis expressit dicens. qꝫ antiquitus ecclesia pascha
. xiiii. Luna cum iudeis celebrabat / quocumqꝫ die occurrerit. Quem ritum
sancti patres in Nycena synodo prohibuerunt constituentes. non soluꝫ
Lunam paschalem ꝛ mensem inquirere. Sed etiã ꝛ diem resurrectionis ob
seruare. Et vt in eodem libro Ysidorus recitat paschalem ciclum. Ypoli
tus episcopus primus conscripsit. post quem probatissimi autores Eu
sebius cesarieñ Theopolus allexandrinus. Prosper quoqꝫ natione Aqui
tanus atqꝫ Uictorinus amplificatis eiusdeꝫ festiuitatis rationibus mul
tiplices circulos ediderunt / beatissimus vero Cyrillus / allexandrine vr
bis episcopus. Ubi debeat pascha celebrari summa breuitate notauit.
Idem etiã Ysidorus libro predicto / quinqꝫ ciclos paschales inseruit /
fueruntqꝫ plurimi magne sapientie viri. qui super his disertissime ac di
ligentissime tractauerunt. Ut Dyonisius Rome vrbis abbas. Beda quo
qꝫ venerabilis anglicus / hac occasione plures d tempibus libros scripsit
Gerlandus insuper tabulas edidit. Et Joannes de sacro busco. Ac Ro
bertus linconiensis episcopus. Aliiqꝫ multi de compoto subtilia ꝛ vtilia
conscripserunt. His ergo talibus ꝛ tantis. tãtęqꝫ autoritatis viris ob
causam predictã de dierum ac momentorũ caculatione magis q̃ꝫ de dena
riorum ac monetarũ computatione olim sollicita cura fuit ꝛ diligentia.
Econtra vero proh pudor econtra innuit tanta est in his ecclesiasticoꝝ
ministroruꝫ ꝛ eorũ maxime. quibus super horum obseruatione incumbit
prouisio. tamqꝫ negligens inhertia. Ut iam a multis ãnis ꝓpter errores

kalendarii paschalis celebritas. ⁊ consequentes ad eam festiuitates ⁊ ob
seruantie/non sine graui scandalo ecclesie violentur ⁊ a debitis sibi locis
mutentur/sicut in sequentibus plenius declarare proposui. Unde ꝑpt
hoc presens compendium ex variis ac prolixis. sed veris ⁊ probatis di
uersorum actorū sententiis compilare decreui. ut vniuersalez episcoporū
cetum ego ep̄orum infimus. tāꝗ̄ canis venaticus minimus excitare valeā
ad profugandū prefatum scandulosum errorem erroneūqꝫ scandulum.
Et ipsum ab ecclesie vinea/tamꝗ̄ feram pessimā ac monstrū horribile pe
nitus extirpandum. Accedit autem ad id agendū ⁊ salubriter prouidēdū
oportunā congruitas. Nam ecce nunc tempus acceptabile. ecce nūc dies
salutis. Dies videlicet ecclesiastice saluti putilis. deoqꝫ ac toti populo xp̄i
ano acceptabilis. Quo ex vltimi pysani cōsilii decreto vniuersalis debet
synodus celebrari. Que ad hoc specialiter ordinata extitit/ vt reformet̃
ecclesia. Nunc prochdolor mirabiliter ac miserabiliter deformata. Igitur
inter difformitates varias quarum plurimas alibi notaui necessario re
formandas. huius singularis deformitatis reformatio specialis nō erit
aliquatenus omittenda. Et vt hoc euidentius declaret̃ presens opusculuz
conuenienti ordine sex capittulis distinguitur.

¶ Primū est preambula exhortatio que tamꝗ̄ ꝓlogus antecedit.
¶ Secundū generaliter agit de tribus principalibꝰ kalēdarii erroribus.
¶ Tertiū agit specialiter de errore ex mutatiōe eq̄noctioꝝ ⁊ solstitiorum.
¶ Quartum de errore ex mutatione primationum Lune.
¶ Quintū de aliis errroribus qui ex precedētibus consequūtur.
¶ Sextum de kalendarii correctione.

¶ De tribus principalibꝰ kalendarii erroribus. Capl̃m secundum.

Sciendum est ergo ꝙ kalendariū quo vtitur ecclesia principali
ter tres errores continet. Qui essent merito corrigendi. sed hoc
nō potest autoritatiue fieri. Nisi per ordinationē seu approba
tionem sedis apostolice vel consilii generalis. ¶ Primꝰ error
qui radix est plurium aliorū. est quia huiusmodi kalendarium nō vtit̃
vera anni quantitate. Cum ponat āni quantitatē. CCC. lxv. dies ⁊ quar
tam diei integram que quarta colligit̃ per quattuor ānos vt in āno bisex
tili computet̃ vnus dies plusꝗ̄ in aliis cōmunibus annis. Sed constat
non solum per compotistas sed etiā per vias astronomie ꝙ quātitas āni
solaris non est tanta ymmo minor. Nam astronomi scilicet Ptholomeꝰ
⁊ Albbategni/non ponunt illam quartaz diei integram. sed solum quinqꝫ
horas/⁊ aliquas minutas partes vnius hore. In quibus non plene con
cordāt quia Ptholomeꝰ ponit. lv. minuta ⁊. xii. secūda Albbategni. xlvii.

minuta ⁊ nouem secunda . Alfonsus·xlix·minuta ⁊·xvi·secunda · Et hec ultima opinio nunc cõmuniter verior reputatur· Et sic vera quantitas anni minor est quantitate anni nostri kalẽdarii de sexta parte vni⁹ hore ⁊ modico plus· scilicet de·xliiii. secũdis vel circiter quod dico quia hic nõ numerant̃ ultra secunda fractiones minores propter tedium· ⁊ quia in multo tempore non facerent errorem nisi puuꝫ· ¶ Secũdus error sequit̃ ex priore videlicet ꝙ equinoxia ⁊ solstitia ac etiã ecclesiastica festa imo bilia ⁊ alia fixe signata in kalendario continue ascendunt sicut certuꝫ ẽ astronomis ⁊ per tabulas ⁊ instrumenta ꝓbatũ est· Et hoc accidit ex erro re quantitatis anni solaris / de qua ⁊ huiusmodi assensu solstitiorũ ⁊ eq noxiorum plenius scripsi in fine tractatus de legibus ⁊ sectis vbi ostẽdi illa ascendere in kalendario circiter per vnã diem in·C·xxiiii·annis· Vñ patet ꝙ predicti duo errores corrigerent̃ et per consequens quo ad hoc verificaretur kalendarium nostrũ. Si in totideꝫ ãnis auferetur vna dies Et hoc satis cõuenienter fieri posset cessando a bisexto vno anno videlicet ꝙ per. C·xxiiii. ãnos quando primo equinoxiũ vernale ascendent ad no nam litteram in kalendario. tunc ibi signaretur equinoxium· ⁊ si ille ãn⁹ esset bisextilis cessaret̃ a bisexto. Si vero non tunc in proximiori anno bi sextili siue precidente siue sequẽte fieret huiusmodi bisexti cessatio· Et an nus ille propter iocunditatẽ huius verificationis posset merito ãnus iu bileus nominari. ¶ Tertius error est qui accidit ex primatione designata per aureum numerũ in ciclo decemnonali kalendarii nostri· Quia non so lum astronomi ⁊ compotiste sciunt sed etiã simplices ⁊ ignari per expien tiam cognouerunt ꝙ a ducentis fere annis luna est prima secundũ veri tatem ·per tres vel quattuor dies anteꝗ̃ signetur in kalẽdario· ⁊ ita his temporibus iam multum fallit primatio. qui error nisi corrigatur semper crescet amplius in futurum. Et ratio est huius secũdum astronomos / qꝛ in omnibus.lxxvi·annis recedit primatio a loco suo in kalendario per .xvi.minuta vnius diei ⁊·xi. secunda que valent sex horas .xl· minuta hore ⁊ hoc est prope per quartam vnius diei. Et in omnibus. CCC. ⁊ q̃t tuor annis recedit a loco primationis in kalendario per vnũ diem ⁊ sex minuta vnius diei ⁊·xl·secunda que valẽt·ii·horas·xl·minuta hore· Vel secundum Joannẽ de liueriis in·310·annis cum·260·diebus· Nouiluniuꝫ anticipat aureuꝫ numerũ vna die· ¶ Vnde post quattuor milia ducẽtos ·lvi·annos dicetur luna secundũ kalendarium prima / quãdo erit plena ⁊ post septem milia nongentes ⁊ quattuor annos. erit error vnius luna tionis integre. excepto modico videlicet. xxxviii. minutis ⁊·xxx·secũdis Et hic error potest deuenire ad centum lunationes ⁊ tunc iterũ redibit er ror primus vt sequant̃ alii prefati per ordinem. ¶ Horũ autem veritas a quibusdam peritis astronomis declarata est· Ideo a compotistis· quo rum scientia astronomie subalternatur est merito supponenda.

¶ De errore ex mutatione equinoxioꝝ ⁊ solstitiorũ. Capitulum tertium.

AD maiorem autem declarationem ⁊ certificationẽ premissoruꝫ de mutatione equinoxiorũ ⁊ solstitiorum ac etiaꝫ primationũ lunariũ aliqua specialiter notanda sunt. Et primo quidẽ sciendum est ꝙ solstitia ⁊ equinoxia non debent intelligi esse in kalẽdario posita diebus fixis. Ac si semper fuissent aut ibi forent ĩneternũ Cum certum sit ea ascendere in kalendario vt dictum est. Et tamẽ sicut Beda narrat. quidam equinoxia. viii. kalendarum apriliũ ⁊. viii. kalendarum Octobrium. ⁊ solstitia. viii. kalendarũ Juliarum ⁊. viii. kalendarum Januariũ. quidam. xii. kalendaꝝ earumdeꝫ notanda esse sanxerunt. ¶ Prime vero opinionis fuit Ypocras vt patet in epistola quam scripsit Antigono regi. Et similiter Plinius libro secundo naturalis hystorie Et hanc opinionẽ aliq̃diu secuta est ecclesia ꝑmitiua ponẽdo equinoxiuꝫ vernale in die ãnunciationis cristi ⁊ equinoxiũ autumnale in die conceptionis Joannis baptiste ⁊ solstitiũ estiuale in die natiuitatis eiusdem. et solstitiũ hyemale in die natiuitatis dominice. Sed tamen secundũ prescientiam veritatem nũq̃ simul codeꝫ anno. fuerũt equinoxia ⁊ solstitia in diebus predictis sicut posset per scientiã astronomie demonstrari. Quia tñ satis prope fuerunt / sufficiebat Ypocrati / quantum ad considerationem medicine ⁊ eadem ratione aliquando sufficiebat ecclesie. ¶ Veruꝫ postea secũdam opinionem secata est ecclesia. ⁊ mutauit equinoxia ⁊ solstitia ad. xii. kl. Et posuit equinoxiũ vernale. xxi. die Martii. Vel quia ibi secũdum Rabanum fuit equinoxiũ in primo anno seculi. Vel forte quia ibi fuit equinoxium tempore eorum qui hanc doctrinaꝫ tradiderunt vt dicit Linconiensis vel vt verisimiliꝰ credo. nõ quia ibi fuerit precise sed quia erat prope. Nam in Niceno consilio fuit hec ecclesiastica obseruatio confirmata. Et hoc fuit secundum Bedam / anno ab incarnatione dñi. CCC. xxxii. quare tunc equinoxiũ vernale prope. xii. kl. Aprilis poterat ascẽdisse. ⁊ vltra processisse. vt ex dicendis clarius apparebit. ¶ Sed quia Linconiensis dicit cristum natũ fuisse in solstitio hyemali secundũ scripturas. Sciendum est ꝙ hoc non est dictũ quia sit verum secundũ prescisionem sed secũdum propinquitatem. Et hoc quidaꝫ declarant. quia Ptholomeus anno centesimoquadragesimo cristi inuenit solstitiũ hyemale. xi. kl. Januarii ⁊ equinoxiuꝫ vernale. xi. kl. Aprilis vt patet in almagesti. Cum ergo solstitia ⁊ equinoxia semper ascendant in kalendario patet ꝙ secundũ probationeꝫ Ptholomei non potuit esse solstitiũ hyemale. viii. kl. Januarii in die natiuitatis dominice Sed oportuit ꝙ esset. x. kl. Januarii. Et similiter in primo anno natiuitatis domini non potuit esse eq̃noxium vernale. viii. kl. Aprilis sicut crediderunt in ecclesia ꝑmitiua et longe magis non potuit esse sicut postea posuerũt. xii. kl. Aprilis sed. x.

kl. secundu3 hoc quod Ptholomeus inuenit. xi. kl. Nam in. C. 7. xl. ānis a tempore natiuitatis cristi vsq3 ad probationē Ptholomei non potuit mutari solstitium vel equinoxium per tres dies neq3 per duos 7 per con sequens multo minus per quattuor. Sed solum p vnum 7 paru3 de alio vt patet ex supradictis. C Ideo etiam secundū istos Ypocras non lōge fuit a veritate in hac parte. Quoniam ipse fuit ante cristu3 plusquā tricē tis annis. 7 propter hoc suo tempore esse potuit equinoxium. viii. kl. vel saltem prope videlicet. vii. kl. C Insuper secundū istos āno domini mil lesimo. CC. lxvii. fuit solstitium sub die ydouū decembris. Et equinoxium in ydibus Martii. Sed ab hoc loco vsq3 ad locum vbi tempore Ptholo mei erant/sunt nouem dies. Et a tempore probationis vsq3 tunc fuerūt anni domini. M. C. 7. xxvii. In quo numero annorū sunt nonies centu3 . xxv. āni. Ideo cōcludunt secūdū probationē Ptholomei q' hoc tempus C. xxv. annorum. satis conuenit cum annis xpi vt semper vnus dies in tanto tempore minuat' de quantitate anni 7 denotet mutationē solstitii et equinoxii. Sed hoc non asserunt esse certum cum precisione sicut nec ē. nā sicut in preallegato tractatu declaraui solstitia 7 equinoxia in vno anno ascendunt circiter. xi. minutis vnius hore 7 sic in quinq3 annis. lv. minu tis. Quare in centum 7 xxi. annis ascendunt per vnū diem vel loquendo precisius circiter in centum. xxiiii. annis vt predixi. Et vt cognoscamus qnantum ascenderunt equinoxia 7 solstitia a tempore natiuitatis xpi ex pedit scire vbi modo sunt. Vnde secūdu3 tabulas Alfonsi que a meridie diem incipiunt. Hoc anno. M. CCCC. xi. ita signari possunt. xi. die mar tii completa cum. xv. horis. lvi. minutis 7. vii. secundis ac. xlvii. tertiis Sol intrabit arietem. xiii. die Junii completa cum quattuor horis. viii. minutis. lii. secundis 7 quattuor tertiis Sol intrabit Cancrum. xiiii. die Septembris completa cum. xvi. horis. xix. minutis 7. xxxvii. secundis ac . xii. tertiis. Sol intrabit Libram. xii. die Decembris completa cum. xix. horis. iii. minutis 7. xxx. secundis ac. iiii. tertiis Sol intrabit Capricor num. C Unde ex his patet. q' secundu3 vsum vulgarē kalendarii nostri incipiendo diem a media nocte precedente meridiē diei signate. sicut Ro mani vt ait Beda a medio noctis in medium dies suos cōputare malue runt. Sic inq3 computando dicere possumus/q' equinoxium vernale/hoc anno erit. xii. die Martii ante meridiem scilicet post mediam noctē pre cedentem per tres horas. 7 plusquā tres quartas vnius hore. Solstitiu3 estiuale erit. xiii. die Junii post meridiem per quattuor horas 7 plusquā vnam partem vnius hore. Equinoxium autumnale erit. xv. die Septem bris ante meridiem sc3 post mediā noctem per quattuor horas 7 minus q3 tertiam partem vnius hore. Solstitium hyemale erit. xiii. die Decem bris post mediam noctem per. vii. horas 7 minus q3. xv. partem vnius hore. C Predicta vero anno sequente propter bisextū ascendent p vnam

diem seu per vnaz litterā in kalendario verbi gratia. Secundū Alfonsuz Sol intrabit arietem. decima die Martii completa cū·xxi. horis. xlv·minutis·xxii. secundis ⁊·lvi·tertiis· Et sic secundū predictam computationem romanā. Equinoxium vernale erit. xi·die Martii ante meridiem·videlicet post mediam noctem precedentē per·ix·horas ⁊ duas tertias vnius hore ⁊ plusquā vnam sextam partē hore. Aliis vero annis non bisextilibus predicta equinoxia ⁊ solstitia manebūt diu in diebus predictis sub litteris signatis in kalendario nō ascendendo simpliciter ad nonā litterā sed bene approximando. ¶ Ideo quando ipsa vel aliquod ipsorū ascenderet absolute ad nonā litteram expediret prouidere ꝙ tunc ponerent̃ in suis debitis locis. Et specialiter equinoxiū vernale propter inuentionez veri pasche. Et tunc cessaretur ab vnius bisexti computatione si esset tūc annus bisextilis. Vel si non ꝙ in āno bisextili proximiori siue precedēte siue sequente fieret huiusmōi bisexti cessatio. Et ita deinceps post quoslibet. C·xxiiii. annos vt sic fieret nostri kalendarii correctio iuxta modum superius annotatum·

¶ De error ex mutatione primationū Lune · Capitulum quartum

Post hec vero etiā de errore numeri aurei ex mutatiōe primationū lunariū aliqua specialiter dicenda sunt · Et licet huius rei declaratio principaliter ad consideratonē astronomicam pertineat·tamen per narrationez hystoricā/potest aliqualiter inādaci. ¶ Sciendum est igit̃ ꝙ sicut narrat Suetonius libro primo de. xii· cesaribus· Julius cesar kalendariū reformauit/quia sicut nunc per negligentiam pontificū xpianorū/ ita tunc vicio gentilium pontificū erat corruptum. Et hoc propter defectū intercalatiōis id est interpositiōis dierꝫ De qua plene loquit̃ Solinus in principio libri de mirabilibus mundi. ¶ Hic ergo Julius in astronomia edoctus·sicut narrat Lucanus contra quosdaz astrōmos in egipto. de quantitate anni solaris disputauit·⁊ ordinem kalendarii sicut suo tempore fieri potuit adimpleuit· Ideo dicunt compotiste. ꝙ ipse numerum aureū in kalēdario ordinauit. ¶ Hoc itaqꝫ supposito considerandi sunt āni qui ab hac ordinatiōe fluxerūt. Sciendum igit̃ ꝙ Julius imperauit circiter annis quinqꝫ. Cui successit Octauianus nepos eius·Cuius imperii anno. xlii. natus est crist9 secundū hystoriam ecclesiasticam ⁊ scolasticaꝫ ⁊ vt ait Ysidorus · ¶ Vnde patet ꝙ anno. xliii·Octauiani augusti· qui incepit secundū computationez romanorum prima die ianuarii quam computationē adhuc Romana sequit̃ ecclesia cristus in. viii. die sequente suam natiuitatem que erat initiū āni Romani· Tunc dictus est in secundo āno a sua natiuitate. licet solū octo dies hēret etatis. Et inde orit̃ ratio. quare nūc romana ecclesia cōputat

annum domini a natiuitate. M.CCCC.xi ante ānunciationē. Et ille qui
computant ab incarnatione. dicunt. x. ⁊ non dicent. xi. vsqꝫ ad diem an
nunciationis. Cum tamen ānunciatio seu incarnatio natiuitatem precesse
rit. Hoc enim ideo fit/quia computant. xi. āno ab incarnatione completo
¶ Hanc autem computationē ab incarnatione Dyonisius abbas roma
ne vrbis instituit vt dicit Beda. Nam ante greci temporū ordinē a Dyo
cletiani principis annis obseruabant sicut antea ecclesia ab Imperatoꝝ
temporibus computabat. Juxta illud euuangelii Anno. xv. Tiberii cesa
ris ⁊c̄. ¶ Hec autem solum incidenter dixi vt appareat ꝙ Julius cesar
imperauit circiter per. xlvii. annos ante natiuitatē cristi Quibus iunctis
cum annis dn̄i. M.CCCC.xi. sequit᷑ ꝙ in fine decembris completo hoc
anno fluxerūt ab ordinatione numeri aurei circiter. M.CCCC.lviii. āni
In quo annorum numero continentur quater. CCC.iiii. āni. Quibꝯ qua
ternariis primationes Lune vt patet per ea que predicta sunt. a suis lo
cis in kalendario per. iiii. dies recesserunt. Et vltra remanent. CC.xlii.
anni. In quibus adiunctis eis. lxii. annis futuris qui. CCC.iiii. annos
perficient. Iterum vna die ascendent. ¶ Unde manifeste sequitur ꝙ anno
domini. M.CCCC.lxxiii. primationes lunares a suis recedent locis circi
ter per quinqꝫ dies. Et hec cronica computatio satis consonare videtur
cum astronomica veritate. ¶ Quare saltem tunc deberet aureus numerꝯ
corrigi. ⁊ primationes lunares in suis locis veraciter assignari. quia tūc
starent in eadem veritate. qua fuerunt in sua primena institutione. saltē
per. CCC.iiii. annos. Post quos iterum posset numerus aureus corrigi.
Uel pro correctione erroris posset primatio Lune notari per vnum diē
ante numerum primationē designantem. vt sic vbi prius dicebat᷑ Luna
prima postea diceretur secunda. ¶ Hic autem sciendū est/ꝙ cū de prima
tionibus Lune tractamus mensis lunaris proprie non accipitur secun
dum Ptholomeū ⁊ omnes astronomos a visione Lune quia hoc tempꝯ
est inequale ⁊ tamen menses debent equari. Nec accipit᷑ a coniunctione so
lis ⁊ Lune secundum eorum cursum verum. quia etiā hoc tempus est in
equale. Sed consideratur penes coniunctionē Solis ⁊ Lune secundū eoꝝ
cursum mediū ⁊ equalem. Quia hoc tempus est vniforme. ¶ Et secundū
Ptholomeum hoc tempus est. xxix. dies ⁊. xxxi. minuta vnius diei et. l.
secunda cum aliquibus minoribus fractionibꝯ vsqꝫ ad quintam. Et huic
concordat Arzachel in fundatione tabularuꝫ nisi ꝙ omisit tertia quarta
⁊ quinta Ptholomei. quia in maximo tempore paruꝫ addunt. Unde scdꝫ
eum quantitas anni lunaris continet. CCC.liiii. dies ⁊ quintam ⁊ sextā
vnius diei. Et secundum hoc erit tempus equalis lunationis. xxix. dies
. xxxi. minuta diei ⁊. l. secunda. quia ista temporis quantitas multiplica
ta per. xii. facit quantitatem anni predictaꝫ. ¶ Et quia hmōi minuta diei
duo cū dimidio valēt horā. Ideo p̄dicta minuta ⁊ secūda cū minoribus

fractionibus omiſſis. valent·xii·horas diei cũ dimidia ⁊ fere vna q̃rta
hore·quia non deeſt vnum integrum minutum hore. ¶ Vnde patʒ ꝙ me
dium lunationis equalis. Vbi eſt oppoſitio ſiue plenilunium habet dies
.xiiii. tres quartas diei ·cum quarta parte vnius hore· ⁊ medietate fere
vnius quarte. ¶ Ex quibꝰ etiam concludi poteſt ꝙ. xi· dies qui dicunt̃
excreſcere in anno ſolari ſuper annuʒ lunarem / propter ꝙ epacta ſequen
tis anni ſolaris / quaſi epiaucta id eſt ſuperaugmẽtata nominant̃. nequa
quam cuʒ omnimoda p̃ciſione computantur ſicut clare patet ex compati
one anni ſolaris ad annũ lunarem / ſecundum preciſam quantitateʒ ſupe
rius computatã· ¶ Sequitur etiam ex premiſſis ꝙ cum maximus ⁊ mani
feſtiſſimus ſit error p̃mationũ ſecũdũ kalẽdariũ· neceſſario oportet ꝙ ſit
error in ciclis epactarum quia per huiuſmodi exacta. xi. dierum maiora
tum etas Lune in primo die ſequentis ãni. ⁊ per eoſdem dies maioratur
etas Lune in principio cuiuſlibet menſis futuri anni ſuper etatem ſuam
in principio cuiuſlibet menſis prioris anni. Et quia huiuſmodi errores
cõtingũt· neceſſe ẽ vt etas Lune vera aliter q̃ꝫ p hmõi ciclos q̃renda ſit·

¶ De aliis erroribus qui cõſequũtur ex premiſſis. Capitulum quintũ.

Ed vlterius conſiderandũ eſt qualiter ex predictis erroribus
ſequunt̃ errores alii multi plurimũ eccleſie ſcandaloſi· Nam to
tus ordo eccleſiaſticarũ ſolemnitatum confunditur per falſaʒ
fixionem equinoxiorũ· ⁊ per erroneas ſignatiões primationũ
in kalendario· Cuius ratio eſt quia ſecunduʒ ordinationẽ eccleſie in Ny
cena ſynodo conſtitutam· paſcha debet celebrare die dominica poſt quar
tamdecimã Lunam que inuenitur vel in equinoxio vernali / vel immedia
te poſt· propter confirmitatẽ legis xp̃iane ad legem antiquaʒ· que figura
fuit noue legis . ⁊ immolatio agni paſchalis figura noui paſche. Cũ ergo
error ſit in fundamento· ſcʒ in equinoxio ⁊ lunatione neceſſe eſt vt error
ſit in celebratione paſche· vt extra locum predictũ multum ante vel poſt
pluſquaʒ debeat celebretur· Et per conſequens ꝙ quadrageſima ⁊ omnia
feſta mobilia ſicut pentecoſtes ⁊ aſcenſionis ⁊ alia huiuſmodi violentur
⁊ a ſuo loco recedant· quia omnia huiuſmõi cedunt paſchati ⁊ ab eo regu
lantur. ¶ Et cũ omnia iſta in ſe ſint horrenda tamen reſpectu policie xp̃i
ane ſcãdaloſa ſunt tamq̃ꝫ ſtulta ⁊ irriſiõe digna / quia propter ignoran
tiam. vel negligentiã iſta corrigendi / fit dyabolo procurante· ꝙ in tẽpo
re vero paſchali xp̃iani abſtinent a carnibus· et in vera quadrageſima
quandoqꝫ carnes cõmedunt· ⁊ alia multa inconuenientia ſequũtur· ſicut
de ſeptuagiſima ⁊ rogationibus ac aliis huiuſmodi obſeruantiis eccleſi
aſticis que ſuis temporibus non ſeruantur ¶ Et non ſoluʒ compotiſte
⁊ aſtronomi ſed omnis homo qui non vult ceruicẽ erigere· vt cõtradicat

veritati. hec mãifeste cognoscit. Vñ philosophi ĩfideles/ Arabes/ Hebrei ⁊ greci qui habitant inter xp̄ianos. siue in hyspania. siue i egipto. ⁊ aliis ptibus orientis. aut aliis mundi regionibus derident xp̄ianorũ/ ⁊ maxime prelatorum suorũ ignorantiã. ⁊ abhorrent stultitiã. q̄ꝫ euidenter conspiciunt. in hac ordinatione seu verius inordinatione temporum. quibꝰ vtuntur in sollemniũ obseruatione festorum ¶ Si vero quis querat cur ecclesia tam magnos ⁊ manifestos tamqꝫ scandalosos errores iam diu ē non correxit. ¶ Pro huius questionis solutione/ sciendum est primo/ ꝙ Eusebius cesariensis episcopus circuluꝫ primationum pro obseruatione paschali parum ante synodum. Nycenã ordinauerat. Jdeo tempore quo celebrata fuit dicta synodus non potuit circa hoc mutatio notabilis apparere. Quare ibi statutũ est primationes paschales / secundũ dictum ciclum obseruari. ¶ Et beatus Leo papa discussione super hoc facta. tandem diffiniuit sententie Nycene synodi adherere. Sed ⁊ Beda in libro tẽporum nititur quantũ potest hanc sententiã roborare. ¶ Secundo considerandum est. ꝙ Leo papa fuit post synodũ Nycenam quasi. C. xx. annis sub Martiano principe. Et Beda circiter per. CCC. lxix. ãnos. Qua ꝓpter tempore ipsorũ non potuit lunatio multum recedere a loco suo. Cũ in CCC. ⁊. iiii. annis fiat solum mutatio diei vnius vt dictum est. Et ideo illo tempore adhuc potuit ille ciclus rationabiliter obseruari. tam ꝓpter reuerentiam synodi. q̄ꝫ propter euitationem noue contentionis ⁊ scandali in prouisione remedii. Vnde vt notat Beda. Jdeo patres sic obseruabãt vt aliud malus periculum propter hoc declinarent. ¶ Ex his tamen patꝫ ꝙ iam tempore Leonis oriebat̄ scrupulosa dubitatio super hac re Et rursus augmentabatur tempore beati Hylarii pape. qui precepit nouũ ciclũ componere. Jn quo quia non fuit certitudo sicut nec prius. Jdeo adheserunt posteriores consuetudini antique. Nam p̄mitiua ecclesia non multũ habuit vsum astronomie. Vnde sicut dicit Linconiensis / qꝛ ecclesia nondum certificata erat de quantitate anni non mutauit antiquã doctrinam de inueniendis solstitiis ⁊ equinoxiis. q̄ꝫuis ex ea sequatur error in kalẽdario. ¶ Et ideo omissa fuit correctio huius erroris ⁊ alioruꝫ predictoꝝ. tum quia tunc non erant tanti sicut modo sunt. ⁊ continue maiores fiũt tum propter longam consuetudinẽ. Jn cuius mutatione potuisset esse cõtentionis scandaluꝫ. tum quia scientia astronomie/ prius non multũ fuit in vsu xp̄ianorum. ymmo ecclesie p̄mitiue fuit aliqualiter odiosa.

¶ De kalendarii correctione. Capitulum sextum.

Nam vero quia ecclesia dei multos habet xp̄ianos in astronomia peritos. debet diligẽtiã adhibere. ut sua synodali autoritate p̄dicti errores tã manifesti ⁊ palpabiles ⁊ tã horribiliter scãdaliꝫãtes

omneſqꝫ defectus kalēdarii corrigant᷑. Licet autem ſuperius aliqualiter
apertus ſit correctionis modus tamen plenior ⁊ preciſior huius rei certi
tudo debet per aſtronomos declarari. ¶ Sciendum eſt ergo/ ꝙ pro correc
tione erroris kalendarii poſſunt tres modi ſatis conuenienter aſſignari
de quibus merito cōſiderandū ē. quis vtilior ſit atqꝫ facilior. ¶ Primꝰ
eſt ꝙ ceſſetur a computatione vnius biſexti. videlicet in quibuſlibet cen
tum. xxiiii. annis ſicut pretactū eſt in ſecundo capitulo. Et per hūc modū
corrigit᷑ kalendarium quātum ad curſum ſeu annū ſolarem. ſed nō quan
tum ad lunarem. Nec ſic aureus numerus ſeu primationes Lune poterūt
corrigi ⁊ ſtabiliter ſignari in kalendario/ ſecundū correctionē quā docet
.iiii. capitulum. ¶ Secundus modus eſt. ꝙ non totiens ceſſetur ab huiꝰ
modi computatione biſexti. ſed ſolum in quibuſlibet. CCC. iiii. ānis. Et
per hunc modum corrigitur kalendarium quantū ad curſum lune. ſeu ci
clum decēnonalem vel numerum aureum. Sed quātum ad curſum ſolarē
non ſufficienter prouidet᷑. Tamen aliqualiter/licet non totaliter corrigi
tur error de aſcenſu equinoxiorum ⁊ ſolſtitiorū ac feſtoruꝫ immobilium
in kalendario ſignatorū. Et ſimilicer correcto ſemel numero aureo ⁊ pri
mationibus Lune ſignatis in debitis ſibi locis ſtabunt poſtea in eadem
veritate qua prius. ¶ Duo vero modi predicti non poſſunt ſimul prac
ticari vel adinuicem ſe compati propter differentiaꝫ aſcenſus equinoxio
rum ⁊ ſolſtitiorū ad aſcenſum primationū lunarium. Et hec omnia ſunt
ex precedentibus manifeſta. ¶ Tertius autem modus non vtitur predic
ta ceſſatione biſexti ſed per nouas tabulas aſtronomicas fieri docetur.
ſicut ſtatim dicet᷑. Et licet modus iſte magis certus ſit ⁊ preciſus. tamē
eſſe videtur magis a cōmuni vſu et eccleſie conſuetudine alienꝰ. Nam au
reum numerum tam diu obſeruatū deſtruit. ⁊ tabulas nouas ⁊ inconſue
tas introducit. Nec tamen errorem qui eſt ex aſcenſu feſtoruꝫ immobiliū
tollendo corrigit/ ſicut primus modus. Nec ſicut ſecundus/ ipſum mode
rando reſtringit. Hic vero modus ſuper duobus erroribꝰ docet principa
liter remediuꝫ prouidere. ¶ Et primo de equinoxiis ⁊ ſolſtitiis per tabu
las aſtronomicas de introitu Solis in ſigna/quia licet adhuc non ſit no
bis expreſſe certificata vera quantitas anni cum plena demonſtratiōe
tamen ſicut dicit Linconienſis abſqꝫ verificatione huiuſmodi quātitatis
anni poteſt cognoſci veraciter dies equinoxii vel ſolſtitii per inſtrumen
ta vel tabulas aſtronomicas verificatas. ¶ Secundo vero quantum ad
primationes Lune poteſt correctionis remedium adhiberi/quia eas poſ
ſumus cognoſcere ſecūdum veritatem aſtronomicā. ſi numeremus tempo
ra ſecundum annos ⁊ menſes arabum. . de quibus Linconienſis diffuſe
tractauit. Unde primus dies cuiuſlibet menſis arabum eſt dies coniunc
tionis Solis ⁊ Lune ſecundum eorum vtriuſqꝫ curſum medium. Ideo ſi
hunc diē volumꝰ dicere primū etatis Lune tunc cognitis initiis mēſiuꝫ

cognoscuntur ⁊ initia primationū. Uel si volumus inchoare primatiões
nostras prima die visionis Lune / vel secūda/ vel tertia. Incipiem9 pri
mationes nostras a secundo vel tertio vel quarto die cuiuslibet mensis
arabum/ ⁊ procedemus uniformiter in computatione lunationuʒ. Ideo
non oportet nisi recurrere ad tabulas ⁊ canones annorū ⁊ mensium ara
bum. Et hec est doctrina vulgata apud astronomos arabes ⁊ latinos.
Tamen sicut quidam dicunt/ alia via procedere possumus cum eadeʒ cer
titudine/ sed maiori autoritate videlicet per tabulas grecorum ⁊ maxime
hebreorum. Et ideo si quis consideret tabulas eorum ad occasuʒ hierusa
lem/ plenam in his reperiet veritatem. Nam a principio hebrei fuerūt pe
ritissimi in scientia astrorum. Et omnes nationes habuerunt hanc sciētiā
⁊ alias ab eisdem. Quia sicut recitat Beda. Josephus testat᷑ ꝙ Abrahā
patriarcha in astronomia edoctus a caldeis/ hanc disciplinā egiptioruʒ
genti cum apud eos exularet aduexit. ¶ Ex quib9 patet ꝙ ad euacuatio
nem omnimodā errorum predictoꝝ/ necessariū esset ⁊ ecclesie honestum et
utile/ deo ac toti mūdo gratum ⁊ acceptabile conueniēs adhibere remediū
Uidelicꝫ ut inueniret᷑ verum equinoxium ⁊ verificet᷑ primatio/ ⁊ .xiiii. Lu
na ab equinoxio sumat᷑/ siue esset in die equinoxii siue post. Fieretqꝫ ibi
terminus pasche/ ut in dominica sequenti celebraret᷑ paschalis solemnitas
Et possent fieri tabule de his equinoxiis ⁊ primationib9 absqꝫ hoc ꝙ nu
merus aureus vel aliquid aliud fixum poneret᷑ super kalendis/ ⁊ secūdū
illas posset kalendariū in anno ⁊ mensibus ordinari per consimile artifi
cium quo utuntur hebrei. ¶ Si vero ecclesia pro nunc non vellet kalēda
rium cum precisione corrigere. Nec in eius correctione uti aliquo trium
modorum predictorū/ quia forte quibusdā videbuntur nimis esse diffici
les/ saltem omni modo deberet prouidere ꝙ equinoxia ⁊ solsticia/ ac etiaʒ
primationes Lune corrigerent᷑ ⁊ locis sibi debitis in kalendario ponerē
tur. Nam sic usqꝫ ad maximū tempus nō esset in predictis tantus error
sicut nunc est. Et adhuc contra errorem futurū posset remediari faciliter
per modum superius in .iiii. capitulo ānotatuʒ. ⁊ sic esset aliqualiter pro
uisum contra premissa inconueniētia/ ⁊ specialiter contra infideliū irrisio
nem ⁊ precipue iudeorū. Magnum enim opprobriū est ⁊ verecunda irri
sio/ ꝙ in his rebus ad dei cultum pertinentib9 artificiosius procedāt iudei
q̄ꝫ faciāt xp̄iani. Tollat igit᷑ hoc opprobrium vile a populo xp̄iano. Aufe
rat ab ecclesia dei hanc uerecundiam apostolica sanctitudo ⁊ sacra synoda
lis autoritas/ ordinando ⁊ districte precipiendo ut tam utile ⁊ laudabi
le op9 celeriter cōpleat᷑. Ad illi9 gl'iaʒ ⁊ honorē q̄ ē bn̄dict9 in scl'a scl'oꝝ

¶ Explicit exhortatio super kalendarii correctione A domino Petro
Cameracē̄ Episcopo.

Aure⁹ nūer⁹	Termini pasche scdʒ ecciaʒ		Termi pasche ƀm veritatē	
1	Aprilis	5	Aprilis	2
2	Martii⁹	25	Martii⁹	22
3	Aprilis	13	Aprilis	10
4	Aprilis	2	Martii⁹	30
5	Martii⁹	22	Martii⁹	19
6	Aprilis	10	Aprilis	7
7	Martii⁹	30	Martii⁹	27
8	Aprilis	18	Martii⁹	16
9	Aprilis	7	Aprilis	4
10	Martii⁹	27	Martii⁹	24
11	Aprilis	15	Martii⁹	13
12	Aprilis	4	Aprilis	1
13	Martii⁹	24	Martii⁹	21
14	Aprilis	12	Aprilis	9
15	Aprilis	1	Martii⁹	29
16	Martii⁹	21	Martii⁹	18
17	Aprilis	9	Aprilis	6
18	Martii⁹	29	Martii⁹	26
19	Aprilis	17	Martii⁹	15

Nō ꝙ vbicūqʒ Luna 14 siue i eq noctio siue post occurrirec ibi fit pascha iudeoꝝ / ⁊ dicit' terminus pasche xp̄ianorū qd̄ fit in dn̄ica sequente

In hac tabula quere aureū numerū anni tui ⁊ in directo ei⁹ erit termin⁹ pasche illi⁹ āni tā secūdū ecciasticam consuetudinē q̄ȝ scdm̄ verā correctiōȝ. Et inde videbis quātū us⁹ eccie a veritate recedat

¶ Incipit tractat⁹ de vo ciclo lunari A dn̄o Petro Cameracen̄ Episcopo

Tractatus de vero ciclo lunari secundū Arabum doctrinam. Primo sex conclusiones fundamentales proponā. Secūdo earū declaratiōȝ subiūgā. Tertio tabulas huic artificio cōgruentes describā.

¶ Prima conclusio

¶ Super kalendarium Romanū / verum ciclū lunarē arabum collocare.
Hunc verum ciclū ex .30. annis arabum ꝑcisec onsurgere.
Annum arabum .xii. lunationes equales ⁊ .xii. menses quosdā perfectos / ⁊ quosdam imperfectos continere.
¶ In .xxx. ānis arabū .xi. ānos excrescētes seu bisextiles existere.
Initia mensiū arabū / coniūctiones Lune medias veraciter indicare.
¶ Per huius cicli artificium verius ⁊ facilius q̄ȝ per ciclū decemnonalem seu numerū aureum / cursum Lune cognoscere.

D huius artificii declarationē sciendum est q licet Romani et alie nationes vtantur annis et mensibus solaribus/tamē arabes a Lune motu annos et menses lunares voluerūt nominare/inde temporis spacia metientes. Est autem mensis lunaris/tēpus equalis lunationis. Equalis vero lunatio ē reditus Lune ad Solē/secū dum vtriusq cursum medium. Nam tempus lunationis vere id ē tempus reditus Lune ad Solem secundū vtriusq cursum verū/ raro est equalis tempori lunationis equalis. Sed lunatio vera quandoq maior est luna tione equali/quandoq minor. Tempus vero quo vna earū maxime po test preuenire aliam est spacium.13.horarum equalium/et quattuor minu torum fere secundū cāpanū/quelibet tñ.271.lunationes equales/adequā tur precise quibuslibet.271.lunationibus veris sicut patet in almagesti et quāto quedam lunationes vere diminuūt a lunatione equali/tanto q̄dā lunationes vere addunt super lunatiōes equales. Inuestigatio autē pre cisa lunationis vere/hic non est prosequenda/sed illis relinquēda q loca stellarum omnium ad diffinita tempa per tabulas astronomicas inuesti gant. Quantitas vero temporis equalis lunationis secundum q inuenit illud abrachis et Ptholomeus est.xxix.dies et.31.minuta vnius diei/et.50. secunda et.8.tertia et.9.quarta et.20.quinta. Et huic concordat Azarchel qui fundauit tabulas suas super quantitatem anni lunaris. Qui ānus cō stat ex.12.lunationibus. Et.12.lunationes equales secundum ipsum con tinent.354.dies et quintam et sextam vnius diei. Hoc est.22.minuta diei Et secundum hoc erit tempus eq̄lis lunationis.29.dies et.31 minuta et.50 secunda/quia.xxix.dies cum his minutis/multiplicata p.12.faciūt.354 dies et.22.minuta. Ipse enim non curauit de tertiis quartis aut quintis quia in maximo tempore parum quantitatis adiciunt. Ad reducendū autem fractiones diei ad horas et ad fractiones horarum. Sciendū ē q dies diuidit in.60.minuta et minutum in.60.secunda/et secundum in.60. tertia et sic vltra. Sed minutum diei valet.24.minuta hore/et sic duo cū dimidio valent horam. Et secundum vnius diei valet.24.secunda hore et tertium valet.24.tertia/et quartum.24.quarta/et sic vltra procedēdo. Quare secundum Arzachelem erit tempus equalis lunationis 29.dies .12.hore et.44.minuta hore. Supposito igit hoc tempore equalis luna tiōis/sequitur q minimū tempus reducens integras lunationes equales ad consimile temporis inicium est.30.anni arabum. Qui constant ex.360 lunationibus integris/et continent dies.10631. precise sicut p calculatio nem/hec possunt faciliter demonstrari. Annus ergo lunaris qui est an nus arabū continet.12.lunatiōes equales/et regulariter habet dies.354 Cuius menses.12.tali sunt ordine designati vt vnus ex.30.diebus alius ex.29.et ita deinceps conistuantur. Nam si supradictus numerus āni in .12.partes fuerit distributus prouenient singulis mensibus.29.dies et

dimidius. Qui dimidii dies bini biniqꝫ coniuncti/ sex dies redduntinte gros. Quos sex mensibus intercisim distribuentes/ aliquos ex ·30. alios ex·29. diebus efficiunt. Quia vero vltra·354. dies āni predictos/ restāt alique fractiones vt dictum est/ videlicet vna quinta ⁊ vna sexta diei seu .22. minuta vel vt alii dicunt vndecim tricesime vnius diei quod idem ē Et valent·8. horas ⁊. 48. minuta hore. Ideo in. 30. annis sunt āni vndecī habentes dies. 355. Quos nunc secundo/nunc tertio anno attribuūt. Ita ꝙ in huius restitutionis anno fiunt septem menses perfecti ⁊ quinqꝫ im perfecti. ¶ Scire autem oportet ꝙ dies ex supradictis fractionibus excrescens/ datur semper vltimo mensi illius anni/ cui prius supersunt tri cesime vltra quindecim. Et in anno/30· tantum hee fractiones redeunt ad dierum integrietatem ut nihil superfluum/nihilqꝫ inueniatur diminutum In quo tēporis spacio ex dictis fractionibus efficiunt ·xi· dies integri predictis. xi· annis attributi. Hi vero anni sunt secūdus/ quintus/ septiꝰ decimus/ tertiusdecimus/ decimusoctauꝰ/ vicesimusprimus/ vicesimusq̄rtꝰ vicesimussextus ⁊ vicesimusnonus· ¶ Hi autē·xi· anni sic super alios de vna die excrescentes secundum Linconien̄ sunt anni bisextiles apud ara bes ⁊ dies ex dictis fractionibus excrescentes sunt eis bisexti/ Sic videli licet ꝙ ipsi in kalendario suo/ annum ex integris diebus / sicut nos faci mus constituūt/ ⁊ abiciunt fractiones/ donec collectuꝫ sit ex eis plus me dietate vnius integri / ⁊ cum vltra excreuerint/ colligunt diem vnum et ponunt ipsum in·12·mense vt dictum est/ sicut nos in anno solari abiciꝰ quartam diei vsqꝫ ad quartum annū bisextileꝫ ⁊ tunc ex quattuor quar tis diei/ colligimus diem vnum ⁊ illuꝫ interponimus kalendario nostro ¶ Ex quibus patet ꝙ cum ita sit ꝙ·30· anni arabum/ sunt tempus mini mum quod reducit simul integras Lunationes equales ad cōsimile tēpo ris inicium ⁊ perficit integras lunationes in diebus integris/ non est pos sibile vt aliquod aliud tempus ab isto vl' eius multiplici cōstans ex die bus integris/ sit vere ciclus lunationū equaliū vel primationū. Quare ex hoc manifeste concluditur ꝙ in·19· annis solaribus constantibꝰ ex die bus integris non completur vere ciclus lunationū equalium vel prima tionum · Sed accidit error multus in positione huius cicli/ sicut manifes te explanat Linconien̄/ ⁊ inde concludit ꝙ necesse est nobis ad veritateꝫ cognoscendaꝫ/ ut alia via queramus primationes Lune q̄ꝫ per ciclū decē nonalem/ ⁊ etatem Lune in principiis mensium nostroium aliter q̄ꝫ per ciclum epactarum. Possumus autem semper cognoscere diē primū luna tionis secundum veritatem astronomicam· Si numeremus tempora secū dum annos ⁊ menses Arabum quia primus dies cuiuslibet mensis anni eorū ē dies cōiunctionis Solis ⁊ Lune secundum vtriusqꝫ cursuꝫ mediū Ideo si hunc diem vocemꝰ primuꝫ diem etatis Lune/ tūc cognitis iniciis mensiuꝫ arabum cognoscunt' inicia primationū. ¶ Et si velimꝰ incboare

primationes noſtras a prima die viſionis noue Lune. Vel a ſecūda vel tertia incipiemus primationes noſtras a ſecūda die cuiuſlibet mēſis arabum/ vel tertia vel quarta. Et procedemus uniformiter in computatione primationū ⁊ non proueniet nobis error. ¶ Scientia igitur annorū ⁊ menſiū arabū dat nobis veraȝ cognitionē primationū. ꝓpterea ſequenda eſt doctrina Azarchelis de inueniendo annos arabum per annos criſti quam Linconieñ diffuſe proſequitur. ¶ Quidam tamē dicunt ꝙ arabes in tabulis ⁊ canonibus computant diminute/ ⁊ deficiūt in omni lunatione p tria ſecunda ⁊ 17. tertia ⁊ 44. quarta/ quod patet per examinationē legitimā quia he fractiones hore valent. 8. tertia diei ⁊. 9. quarta ⁊ 20. quinta q̄ Azarchel non computat vt patet ſupra. ¶ Sed hebrei aſtronomi conſiderauerunt ſubtilius ⁊ melius/ qꝛ licet peritiſſimi aſtronomi ſicut Azarchel in tabulis toletanis ponant tēpus equalis lunationis. 29. dies. 12. horas ⁊. 44. minuta hore vt dictum eſt. tamen hebrei ponunt tempus illud. 29. dies. 12. horas. Sed fractiones hore aliter diuidunt/ ⁊ tot addūt fractiones huiuſmodi ꝙ vltra. 44. minuta hore/ valent vnam. 18. partem vnius minuti. Et licet aliquantulum plus computent q̄ꝫ preciſe exigat lunatio nam excedunt in illo/ ꝙ lunatione arabum ſuperaddunt/ tamen minor ē iſte defectꝰ q̄ꝫ arabum/ ⁊ ex hoc in maximo tempore minimus error contingeret. Sed his non obſtantibus ſequor hic ciclum arabū ſecūdū Azarchelis ⁊ Linconieñ doctrinam/ quia ipſa facilioris eſt comprehenſionis. Nec in eorum cōputatione eſt error multū notabilis. Quibus preſuppoſitis manifeſte patet fundamentū ſpeculatiue veritatis ſex concluſionum ſuperius poſitarum.

Has autem concluſiones non ſolum ſpeculari/ ſed etiā practicari conuenit. Quia propter huic artificio congruit ſequentiū deſcriptio tabularū. ¶ Pro quarum declaratione prenotandum eſt/ ⁊ pro radice ſupponendum. ꝙ ante annos arabum tranſierant anni criſti. 621. menſes 6. dies. 17. Et ideo primus. 30. annis arabum/ quia fuerunt primus ciclus eorum correſpondebant anni criſti. 670. mēſes. 1. dies. 23. quarte diei. 3. Et hec eſt prima radix quam antique tabule poſuerunt. Ex qua cōſequēter conformauerūt alios ſequentes ciclos lunares/ addendo pro quolibet ciclo. 30. annos. ¶ Sed omiſſis ciclis inter mediis iam tranſactis/ ſufficit hic ponere pro radice annos propinquiores huic anno in quo ſumꝰ/ videlicet annos arabum. 802. Quibus correſpondent ānī criſti. 1400. ⁊ menſes. 4. dies. 27. q̄rte. 2. Et ibi incipit. 28. ciclus lunaris arabū. Sub quo eſt annus iſte. 1411. in fine decembris complēdus. ¶ Iſte autem ciclꝰ finietur anno arabum. 831. ⁊ anno xp̄i. 1436. Et inde ſequetur. 29. ciclus ⁊ ſic deinceps. vt patet prima tabula ſubſcripta que poteſt imperpetuū continuari ſuperaddendo. 30. annos arabū pro quolibet ciclo conſequenter ſequente. ¶ Licet autē canones tabulaꝝ aſtronomie/ doceāt p calculatiōꝫ

inuenire annos arabum / ex ānis xpi ⁊ inuenire qua feria quisqꝫ mensis incipiat. Tamen facilius per tabulas tres inferius descriptas ānos ara bum menses ⁊ dies/ ⁊ per consequens etatem Lune veraciter inuenies/ si talem regulam diligenter obserues. ¶ Annos cristi mēses dies. atqꝫ dieꝝ quadrātes/ eo ordine quo scripti sunt ab inicio Januarii disponas. Mē ses tamen singulos ex 30. diebus constitutas equando eos hoc modo. Ac cipias ab eo qui fuerit ex. 31. diebus vnū diez/ minus vero habenti adde quod deerit. Quo facto quere tot ānos menses. ⁊c. quos habet/ si forte in ueniri possint vel si non/ quere pauciores eis tamen propinquiores in p mis lineis prime tabule que est in annis collectis. ⁊ quod est inuentuz in tabula/ extra sub quesito tali ordine scribe/ annos scilicet sub annis men ses sub mensibus ⁊c. ⁊ annos arabū in eorū directo stantibus extra scrip tis annos de annis/ ⁊ menses de mēsibus vt sunt in ordine/ quodlibꝫ sub suo genere deme/ ⁊ cum eo quod remanet si anni remaneant tabulam secū dam que est de annis expāsis intra/ vel cum minore propinquiore tamen prout in omnibus tabulis est faciendū. Et quod ibi inueneris in tempo re cristi de eo quod remanserat subtrahens ānos arabum in eorū directo stantes prius extractis adiunge/ ⁊ si tunc in residuo temporis cristi men ses remaneant/ cum eis tabulam mensiū intrādū ē. Vt priꝰ querēdo tot menses ⁊ dies si possint inueniri aut minus propinquiꝰ ⁊ eo subtracto. de remanente prius remanebunt tantum dies mensis arabum instantes Et in directo in tabula videbis numerum mensium arabū perfectorum et nomina eorum. Et sic habes annos arabū perfectos menses ⁊ dies mēsis imperfecti/ qui dies ostendunt etatem Lune. Et si in subtractione mensiū aut dierum faciendos numerus subtrahendus maior sit numero a quo de bet fieri subtractio. Pro subtractione in mensibus/ deme vnum annuz in annis solaribꝰ/ ⁊ quia valet. 12. mēses trigenarios ⁊ insuper quinqꝫ dies ⁊ vnam quartā adde mensibus paucioribꝰ. 12. mēses ⁊ diebꝰ quinqꝫ dies ⁊ quartis vnam quartā que quarte si fuerint quattuor pro illis abiectis diebus addendus est vnus dies ⁊ sic patet quesitum. ¶ Hic autem scien dum est ꝙ secunduz supratactā opinionē illorum scilicet qui dicunt ara bes diminute computare ⁊ deficere in illis fractionibus quas non cōpu tauit Azarchel ut patet supra. consequenter dicendum esset ꝙ iste fractio nes secundum Ptholomeū in vno anno arabum facerent vnum secundū. 31. tertia. 12. quarta vnius diei/ que in. 30. ānis facerent. 58. secūda. 16 tertia diei que reducte ad fractiones horarum/ valent. 19. minuta. 35. secū da. 29. tertia. Ita in. 15. ciclis qui constituerent. 2220. annos arabuꝫ ascē derent dicte fractiones omisse ad vnum diem. 8. minuta hore. 27. secūda. 36. tertia qui non valent septimā partem vnius hore. Et adhuc minus ascenderent secundū Alfonsium a quo non tantū discrepat Azarchel sicut a Ptholomeo / quia calculatio tabularum Alfonsi in vno anno arabum

solum ponit vnum secundum ·31. tertia ·12. quarta diei· Et in ·30· annis ta libus . 47. secunda 38. tertia diei· || Et hic defectus in fractiōibus omis sis minor est secundū Alfonsum ꝙ̄ alius defectus supradictis secundum Ptholomeū / quia hic in ·2340. annis arabum / fractiones omisse vnū dié efficerent. || Causa autem huius differentie est quia secundū tabulas Al fonsi· Tempus vnius medie coniunctionis est·29·dies.31·minuta·50·se cunda·7·tertia.36·quarta. Que fractiones diei valent.12·horas·44.mi nuta hore.3.secunda.2·tertia.24· quarta . Et sic non tantum ponit sicut Ptholomeus vt patet supra· Ex quibus patet ꝙ in cōputatiōe arabū nō ē error mltū nōbilis sicut ptactū ē / ⁊ vt subscripte tabule p̄supponūt

Tabula prima mannis colllectis.

Anno xp̄i	Mēses	Dies	Quarte	Anni arabū	Dies	Tricesime
1400	4	27	2	802	191	28
1428	6	4	1	831	142	9
1456	7	13	0	860	92	20
1484	8	21	3	889	43	1
1512	10	0	2	917	347	23
1540	Nōndū ꝙ mēses dies			946	298	4
1568	et q̄rtas suprapositos			975	248	15
1596	cos q̇dam signāt so			1004	198	26
1624	lum per dies ⁊ trice			1033	149	7
1652	simas vt hic patet			1062	99	18
1680				1091	49	29

Tabula tercia de mensibus Arabum

Mēses xp̄i	Dies	Mēses Arabum		Ferie
1	0	1	Almubaram	1
1	29	2	Sapbar·	3
2	29	3	Rabe primus	4
3	28	4	Rabe secūdus·	6
4	28	5	Gumedi p̄mus	7
5	27	6	Gumedi secūdus	2
6	27	7	Rageb	3
7	26	8	Sababen	5
8	26	9	Ramadā	6
9	27	10	Sabuel	1
10	27	11	Dulcheida	2
11	24	12	Dulbega·	4

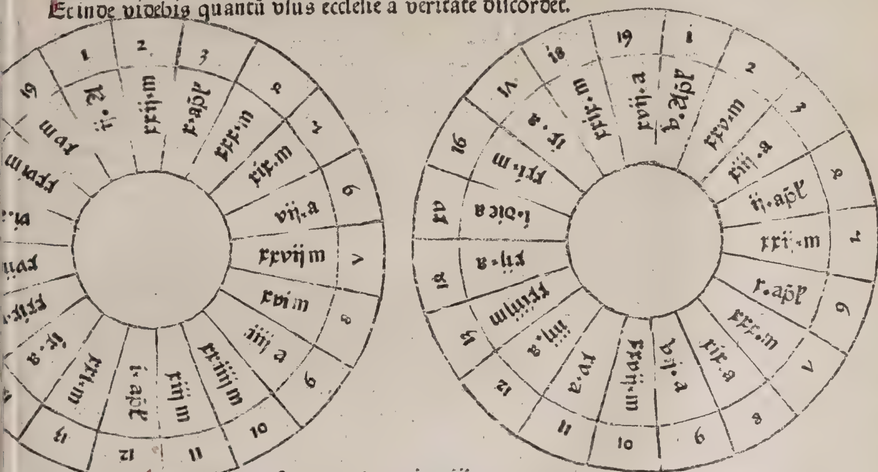
Tabula secūda in annis expansis

Anni xpi	Menses	Dies	Quarte		Anni arabū	Ferie	Tricesime
0	11	24	0		1	4	11
1	11	23	3	B	2	1	22
2	11	2	2		3	6	3
3	10	21	1		4	3	14
4	10	11	0	B	5	7	25
5	9	29	3		6	5	6
6	9	19	2	B	7	2	17
7	9	8	1		8	6	0
8	8	27	0		9	4	9
9	8	16	3	B	10	1	20
10	8	5	12		11	6	1
11	7	24	1		12	3	12
12	7	14	0	B	13	7	23
13	7	2	3		14	5	4
14	6	21	2		15	2	15
15	6	11	1	B	16	6	26
16	6	0	0		17	4	7
17	5	19	3	B	18	1	18
18	5	8	2		19	6	0
19	4	27	1		20	3	10
20	4	17	0	B	21	7	21
21	4	5	3		22	5	2
22	3	24	2		23	2	13
23	3	14	1	B	24	6	24
24	3	3	0		25	4	5
25	2	22	3	B	26	1	16
26	2	11	2		27	6	0
27	2	0	1		28	3	8
28	1	20	0	B	29	7	19
29	1	8	3		30	5	0

Ista linea in qua signant' tricesime dierum docet qualiter reducunt' ad dies integros in·30. annis· Qui sunt bisextiles anni etiam ostendit scilicet illos ubi sunt plures tricesime q̄ꝫ.15. quia ille sumunt' pro integro sꝫ ānis sequentibus restituit' quod deficiebat ad complendū·30. Et sic in ultimo mense anni bisextilis/superaddit' dies unus/ ꝗ fit.30·dierum.

Iste tres tabule sūt ad inveniēdū ānos Arabū ꝛ p eos diūctiōes lūares

Nota q error kalendarii de inventione pasche quo utitur ecclesia/satis convenienter corrigi potest per hunc modum. Primo q in kalendario signetur verum equinoxium vernale q hoc anno .xvii. e .12. die Martii ante meridiem/computando diem a media nocte precedente. Secundo q verificentur primationes Lune/que nunc circiter per .iiii. dies in kalendario ascenderunt. His suppositis sumatur .ix. Luna ab equinoxio/sive sit i die equinoxii sive post. Et ibi fiat terminus pasche qui est pascha hebreorum. Et dominica sequente celebretur pascha xpianorum. Hoc itaq modo prima rota sequens descripta est que docet terminum pasche verum. sed secunda terminum ab ecclesia observatum. In utraq vero rota quere aureum numerum anni tui et in directo illius/erit terminus pasche eiusdem anni Et inde videbis quantum usus ecclesie a veritate discordet.

Sanctissimo dno pape Joanni. xxiii.

Supplicant vestre sanctitati/plures vestri/ac sancte matris ecclesie devoti filii. Quatenus tractatum exhortatorium super correctione kalendarii/nuper divini cultus zelo ad eorum instantiam compositum/et vestre celsitudini humiliter presentatum. Et insuper subscriptam minutam constitutionis apostolice/que pro remedio ad hoc oportuno fieri devote petitur/dignetur eadem sanctitas examini ac iudicio committere peritorum. Ut post exacte discussionis limam. Tandem quod reperitur ecclesie honestum et utile/sacri autoritate consilii roboretur

¶ Joannes epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. ⁊c.

Quanta diligentie cura olim fuerit eccleſie/ de obſeruatione paſchali
⁊ quadrageſimalis ieiunii eccleſiaſtica docet hyſtoria. Hunc vero
primitiua horum inſtitutio propter varios errores kalēdarii/quo roma
na vtitur eccleſia/ adeo corrupta eſt ⁊ per proceſſum temporis niſi debite
correctionis adhibeat᷑ remedium amplius corrūpetur. Et paſchalis cele
britas ⁊ conſequentes ad eam feſtiuitates ⁊ obſeruātie/ non ſine graui ſcā
dalo eccleſie violant᷑/ ⁊ a debitis ſibi locis mutātur. prout hec ōnia trac
tatus quidam ſuper hoc editus/ ac nobis ⁊ generali cōſilio/ cum ſupplica
tione de remedio oportuno exhibitus clarius manifeſtat. Nos igitur qui
vt noſtro incumbit officio/ pro reformatione eccleſie/ vniuerſalem ſyno
dum congregauimus Eadem approbante p̄miſſa que diuinum reſpiciunt
cultum/ cū nō nullis aliis decreuim⁹ reformare. Ideoqꝫ dilectos filios ⁊c.
cōmiſimus/ vt ad predictorum errorū examen/ ipſorumqꝫ correctionē cū
peritorum aſtronomorū conſilio diligenter intendant/ romanūqꝫ kalēda
rium verificari procurent. Quia vero hoc opus magno eget diſcuſſionis
tempore. nec in cōmunem vſum veniet abſqꝫ difficultate. Ideo vt citius
atqꝫ facilius error de paſche inuentione aliquaten⁹ corrigat᷑/ matura pe
ritorum/ ſacriqꝫ conſilii deliberatione prehabita/ hunc modum decernim⁹
obſeruandū. Videlicꝫ ꝙ equinoxiū vernale ⁊ primationes Lune verifi
centur/ que in kalendario a ſuis locis per lapſum temporis continue aſcē
dendo mutantur. Nam quia equinoxia ⁊ ſolſtitia quibuſlibet annis circi
ter centum ⁊ trigintaquattuor. Primationes vero lune quibuſlibet annis
circiter tricentis ⁊ quattuor per vnum diem ſic aſcendunt. Hinc ē quod
equinoxium vernale / quod olim viceſimaprima die Martii ſignauit ec
cleſia iā diu āte hunc annū dñi Milleſimū quadringenteſimū duodecimū
ad diem duodecimū eiuſdem menſis peruenit. Primationes autē Lune p
aureum numerum deſignate priora loca ſua diebus quattuor antecedūt
Vt vbi nunc ſignat᷑ Luna prima dici debeat Luna quarta. Hic vero ro
mano more diem a medio noctis in mediū computamus. His itaqꝫ ſic
verificatis ⁊ in poſterū proporcionaliter verificādis. Talis dat᷑ regula
Sumat᷑ Luna quartadecima ſiue in equinoxio ſiue poſt occurrerit. ⁊ ibi
fiat terminus paſche qui paſcha dicit᷑ hebreorū/ die vero dominica ſequē
te paſcha xp̄ianorum celebratur. ¶ Ex qua regula ſequit᷑ ꝙ quando nūc
aureus numerus verificatus currit per .i. tunc paſchalis termin⁹ eſſe de
bet in die ſecunda menſis Aprilis. Qñ per. ii. in viceſimaſecūda Martii
Quando per. iii. in decima Aprilis. Qñ per quattuor in triceſima Martii
Quando per. v. in decimanona Martii. Quando per. vi. in ſeptima Apri
lis. Quando per. vii. in viceſimaſeptima Martii. Quando per. viii. in de
cimaſexta Martii. Quando per. ix. in quarta Aprilis. Quando per. x. in

vicesimaquarta Martii. Quādo per. xi. in decimatertia Martii. Quādo per. xii. in prima Aprilis. Quando per. xiii. in vicesimaprima Martii. Quando per. xiiii. in nona Aprilis. Qñ per. xv. in vicesimanona Martii Quando per. xvi. in decimooctaua Martii. Quando per. xvii. in sexta Aprilis. Quando per. xviii/in vicesimasexta Martii. Quando per. xix. in decimaquinta Martii. Et inde patet quantum ecclesia in his a veritate discordet. A qua premisso vtendo remedio vsqꝫ ad maximum tempus discordare non potest. ¶ His igitᷣ pro fundamento suppositis faciliter componi poterunt tabule annis plurimis durature/ que diem pasche ceterorumqꝫ festorum mobilium ad instructionem simplicium/ veraciter declarabunt. Quapropter hanc obseruantiā dignum duximus vbilibet publicari. Quam tamē excutioni mandari minime precipius vsquequo sedato moderno scismate. Deus ecclesie sue illam quam totis viribus querimꝰ dederit vnionem. Sacro approbante consilio descernentes vt prius decretum/tunc vnanimi consensu vniuersaliter obseruetur.

Tractatus sequens. 22. continet capitula (declaratᷣ
Primū ē ꝓhemiū vbi totius opis intētio ⁊ mōi ꝓcedēdi ordo
Secundū duos palellos post finem. 1. climatū describit vnū per tylem insulam. alium per insulas britannicas
¶ Tertium describit paralellum per septimum clima
¶ Quartum paralellum per sextum clima
¶ Quintum paralellum per quintum clima
¶ Sextum paralellum per quartum clima
¶ Septimum paralellum per tertiū clima
¶ Octauū paralellum per secundū clima
¶ Nonum paralellum per primum clima
¶ Decimum paralellū ante climata qui transit per besyngā ciuitatē Indie
¶ Vndecimum duos describit paralellos vnū transeuntē per raptuꝫ ꝓmontorium. Alium per montem barditi
¶ Duodecimum recapitulat continentiam cosmographie Ptholomei
¶ Decimumtertium eiusdē samariā descriptionē nostri orbis concludit
¶ Decimumquartū precedētis capituli declarationem subiungit
¶ Decimūquintum summā prouinciā nostri orbis recapitulat
¶ Decimūsextū ꝑcedētis capituli declarationē subiūgēs aliquas dubietates
¶ Decimūseptimū mōm describēdi figurā nr̄i orbis ꝑmittit (excludit
¶ Decimumoctauū ipsam figurā nostri orbis describit
¶ Decimūnonum opinionem Plinii ⁊ aliorū q̄ precedentibus Ptholomei

dictis contraria videtur explicat
¶ Vicesimum eiusdeȝ Plinii sententiã de. xii. paralellis nostri orbis narrat
¶ Vicesimum primũ eiusdem Plinii ⁊ aliorum historiographoꝝ dicta cuȝ geometrica mathematicorum ratione concordat
¶ Vicesimũsecundum ad declarationẽ ⁊ cõcordãtiã p̃missoꝝ tabulas vtiles subiungit

¶ Compendiũ cosmographie feliciter incipit

De ymagine mundi ⁊ eius descriptione tractatũ vnũ ⁊ de concordia theologie ⁊ astrologie de concordantia quoqꝫ discordantiũ varieqꝫ opinantiũ circa mathematicã veritatem tractatus septem ex sapientum sententiis dudum vtiliter cõponere tẽptauimus. // Pro quoꝝ tamẽ eluci datione atqꝫ supplemento et specialiter primi tractatus ⁊ octaui in quibꝰ plura de diuisione partibusqꝫ orbis terre scripta sunt. Hunc etiã hoc cõ pendium supaddere decreuimus. In quo ex libro cosmographie Claudii Ptholomei tanqꝫ ex agro fertili fructum perutilem colligere cupientes rẽ magnam sub breuitate describere id est totiꝰ nostre terre habitabilis no tabiliores prouincias ⁊ quedaȝ in eis loca sub certis palellis distinguere studuimus. Et ipsoꝝ locorũ longitudines id est distantias ab occidente. Eorũ quoqꝫ latitudines id est distãtias ab equinoxiali breuiter ãnotare Huic operi causam dedit quidã vir egregiꝰ Ptholomeꝰ qui sue cosmogra phie libro primo ca. 12. emendãs dicta Marini circa longitudinẽ nostre habitabilis ostendit ꝙ ipsius longitudo non protenditur vltra centum octuaginta gradus ⁊ hoc sub paralello Rhodi declarat procedẽdo ab occi dente versus oriens ⁊ quorumdam locorum circa hunc paralellum distan tias mensurãdo. Et hoc ideo de isto magis ꝙ̃ de aliis paralellis declarasse credit quia sub paralello Rhodiensi potissime fiunt dimensiones vt ipse libro. 1. attestatur. Nec tamen propter hanc rationẽ minus vtile iudica mus idẽ manifestare de aliis paralellis cũ ipsius orbis septem sint clima ta famosa sub quoꝝ quarto Rhodus comprehendit. Licet autem idẽ Ptholomeus libro primo ca. 23. in orbe nostre habitabilis viginti duos paralellos designandos exponat. Nos tamen pauciores id est soluȝ duo decim / sed ab inuicem plus distantes describere curauimus videlicet septẽ per mediũ septem climatũ / ⁊ alios quinqꝫ extra septẽ climata quorũ tres signabimus ante primũ clima. Vnũ per Resyngã ciuitateȝ inde extra gã gem ab equinoxiali distanteȝ per dimidiũ hore gradibus octo ⁊ tertia ⁊ . 12. vt Ptholomeus ait. Alium paralellũ vt idẽ dicit notabimus versus meridiem post equinoxialẽ / qui per raptũ promõtoriũ ⁊ cattigara descri bitur. Et sicut precedens sibi oppositus cõtinet differentiã hore dimidie distans etiã ab equinoxiali ferme gradibus octo cũ tertia ac duodecima. Extremum vero qui australior est describemus ab equinoxiali distanteȝ

circiter gradibus sexdecim transeuntē per mediū montis baroiti qui meri dionalem limitem nostre habitabilis terminat. Sed ad septētrionalē prē alios duos consignabimus paralellos vnum post septimū clima ab ipi9 fine octo fere gradibus distantez qui insulas secabit britānicas. Aliū vō notabimus per tylem insulam cuius mediū ab equinoxiali sexaginta tri bus gradibus distat ꝛ septētrionalem limitē nostre habitabilis terminat secundū Ptholomeū. Quia vō insule britannice vt infra patebit vsqꝫ ad insulam Thilem fere protenduntur hos duos paralellos simul prose quimur. Similiter quoqꝫ ꝛ duos qui extremi sunt versus austruz pariter expediemus. Circa predictos vero palellos ꝛ maxime circa decem iter medios notabimus certas prouincias ꝛ earum loca cum eorum longitu dinibus ꝛ latitudinibus ꝛ horuz aliqua directe sub ipsis paralellis. Aliq̄ vero supra vel citra/infra tū limites sui climatis describemus. Doctri nam vō sequentis cosmographie Ptholomeus de occidente ꝛ septētrione ad orientem ꝛ meridiē procedendo nostre descriptiōis ordinē ꝓuabim9.

Capitulum secundū duos paralellos post finē septimi climatis descri bit vnū per tylem insulā/aliū per insulas britānicas.

Secundum premissum ordinē. Primus paralellus erit transiens per mediū insule thile qui ab equinoxiali distat gradibus sexagīta tribus vbi longior dies habet horas 20. Secundus paralellus p insu las britannicas qui ab equinoxiali distat gradibus quinquagintaocto vbi longior dies habet horas. 18. Circa quem paralellū notanda sunt loca subscripta q̄ iter dictā isulā thylē ꝛ finē septimi climatis situata sūt

	Longitudo		Latitudo	
Ocium promontoriū in hybernia	7	ʒ ^{1}	71	7 ^{1}
Hybernia insula britānica cui9 mediū	ii		78	ꝛ ^{1}
Herculis promontoriū in albione. i. āglia	i8		7ꝛ	ꝛ ^{2} 8 ^{1}
Rbuda insula hybernie	i7	ʒ ^{2}	6ꝛ	
Sub magno portu albionis insula est				
Dertis cuius mediū gradus gabet	i9	ʒ ^{1}	78	
Albion insula britānica	ꝛ0		78	
Nouantū chersonesus ꝛ nouantū ꝓmontoriū				
In septētrionali latere albionis	i9	ʒ ^{1}	6i	ʒ ^{1}
Albioni adiacent insule iuxta orcada ꝓmontoriuz supra quas orcades				
insule sunt. 30. numero/quaꝝ mediū grad9 habꝫ	30		6i	ʒ ^{1}
Et super has est insula thyle cuius insule pars que maxime tendit ad				
ortum gradus habet	37	ʒ ^{2}	63	
Que maxime ad arctos	33		63	8 ^{1}
Que maxime ad austrum	3ꝛ		63	ʒ ^{1}

	Longitudo	Latitudo
Medium insule	33	63
Germania magna cuius mediū	34	52
Tanays ciuitas sarmatie	67	54 $\frac{1}{3}$
Sarmatice asiatice q̄ in asia ē sinꝰ post tanais fluuii hostia habet rhombiti magni fluuii hostia	68 $\frac{1}{2}$	52
Exapolis ciuitas eiusdem prouincie	72	55 $\frac{2}{3}$
Sarmatia asiatica cuius medium	74	54

Montes scithie intra imaū montem insignes sunt magis orientales ꝛ qui appellantur allani quoꝝ fines 107 59 $\frac{1}{2}$. Et 118 59 $\frac{1}{2}$

Et qui appellantur rhymmici quoꝝ fines 90· 54· Et 99 57 $\frac{1}{4}$

	Longitudo	Latitudo
Scithia vero prouincia intra imaū Montem cuius medium	120	56

Ibi etiam surgunt montes Syebi quorū fines gradus habent 121 56 Et 132. 62 Et qui vocant̄ amacii mōtes quoꝝ fines 130 56 Et 131 50 pꝰ quos eīt flexio montis ymai ad septemtrionē vergens. Colunt autem hanc scithiam omnem versus septemtrionē prope terram incognitā qui cōi vocabulo alani scithie nominantur·

Tertiū capitulū describit palellum per septimū clima.

Tertius paralellus per ripheos montes transit per septimum clima Cuius principiuꝫ ab equinoxiali distat gradibus quadragintasex ꝛ semis cum vna tertia fere vel. 47· $\frac{1}{4}$. vbi longior dies habet horas xv. ꝛ semis cum vna quarta. Medium vero climatis distat gradibꝰ 48. vel· $\frac{1}{3}$· ꝛ semis fere vbi longior dies habet horas·16. Finis distat gradibus quinquaginta ꝛ semis vbi longior dies habet horas·16·cū· $\frac{1}{4}$

Circa quem paralellū notanda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt

	Longitudo	Latitudo
Gabeū ꝓmontoriū in latere gallie Lugdunieñ versus occasum	17 $\frac{1}{4}$	49 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$
Et post gabeum promontoriū ad latus Septētrionale salioncanus portus	16 $\frac{1}{2}$	50
Pittoniū ꝓmottoriū in celto galacia q̄ ꝛ gallia dicitur	17	48
Titi fluuii ostia ꝓuincie lugdunieñ	17 $\frac{1}{3}$	50 $\frac{1}{3}$
Ligiris fluuii ostia	17 $\frac{2}{3}$	48 $\frac{1}{3}$
Sacrū cesaris auaricū in gallia acq̄tanica	20	46 $\frac{2}{3}$
Rothomagus ciuitas ꝓuincie lugdunenß	20 $\frac{1}{6}$	50 $\frac{1}{3}$
Sennones quoꝝ ciuitas agedecam	21 $\frac{1}{4}$	47 $\frac{1}{6}$
Gallia lugdunensis cuius mediū	23	48
Parisii ꝛ ciuitas augusto bona	23 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$
Galgia belgica cuiꝰ medium	26	47

	Longitudo	Latitudo
Argentuaria ciuitas germanie superioris	27 1/2 1/3	47 1/3
Danubii caput in prouincia germanie	30	46 1/3
Diana ciuitas in rechia	31	46 2/3
Panonia supior cuius medium	39 1/2	47
Jazigesmetanaste cuius mediũ	43 1/2	48
Hec ab oriente habet datiã iuxta tibuscum fluuium cuius gradus sunt	46	48
Pontus cuius medium	48	48
Boristenes insula	57 1/4	47 2/3
Attileis leuca insula in misia inferiore	57 1/2	47 2/3
Taurica chersonesus prouincia europe cuius mediũ	62	48
Montes riphei quorum medium	63	72 l 70 2/3

Ysidorus hi riphei montes in capite germanie sunt a perpetuo ventorum flatu nõiati a quibus tanais emergit et per sarmatiam europe trãseunt secundum Ptholomeũ a quibus denõiatur septimũ clima. Nã vti idẽ Ysidorus ait sunt alii riphei mõtes archadie qui scribũtur sine aspiratione

	Longitudo	Latitudo
Chymmeriũ promõtoriũ in prouincia Sarmatie asyatice	66 1/2	48 1/2
Cercetidis sinus in dicta prouincia	67 1/2	47 1/2
Thoracis fluuii hostia in eadẽ prouincia	70 1/2	47
Finis sarmatice asyatice adcolcidis Latus gradus habet	79	47 1/2
Scithia extra imaũ montẽ cuius mediũ	170	43

Quartũ ca. describit paralellum per sextum clima

Quartus paralellus per boristenem transit per sextũ clima. Cuius principium distat ab equinoxiali gradibus. xliii. et fere semis vbi lõgior dies habet horas. 17. cum. 1/4. Medium vero climatis distat gradibus. 47. vel. 1/4. fere vbi longior dies habet. 17. 2. fere semis. Finis distat gradibus. 46 vel. 47 1/4. et semis cũ. 1/3. fere vbi lõgior dies habet horas. 17. et semis cum. 1/4. Circa quem paralellũ notanda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt

	Longitudo	Latitudo
Oneriũ promontoriũ in hyspania terraconeñ	7 1/4	43 1/6
Valeria ciuitas hyspanie eiusdem	11 1/2	43 1/12
Gallia acquitania cuius mediũ	18	43 1/2
Burdegala ciuitas eiusdem prouincie	18	47 1/2
Tholosa Colonia gallie narboñ	20 1/6	43 1/4
Carcasso ciuitas gallie narboñ	21	43 1/2 1/4
Narbona colonia ipsius gallie	21 1/2	43 1/4
Gallia narboneñ cuius medium	22	44 1/2
Vienna ciuitas dicte gallie	23	47

i

	Lõgitudo		Latitudo	
Valentia ciuitas in eadem gallia	23		44	$\frac{1}{2}$
Auẽnium colonia	23		44	
Lugdunẽ metropolis	23	$\frac{1}{4}$	45	$\frac{1}{3}$
Vari fluuii ostia in eadem gallia	27	$\frac{1}{3}$	43	
Nicea massiliensiũ in puincia ytalie	28		43	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Genua	30		43	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Venecia sub qua quedam vicine				
Ciuitates gradus habent fere	32		44	
Inter ytaliã & noricũ Iuliũ marinũ				
In pãnonia inferiori	34	$\frac{2}{2}$	45	$\frac{2}{4}$
Aquileya ciuitas ytalie	34		45	
Padi fluuii hostia in puincia ytalie	34	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	44	
Rauẽna ciuitas ytalie	34	$\frac{1}{3}$	44	
Ariminũ ciuitas ytalie	35		43	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Albania prouincia cuius mediũ	38		45	
Pannonia inferior cuius mediũ	41		45	
Illiris prouincia cuius medium	41		44	
Tracia ciuitas cuius mediũ	45		45	
Misia inferior cuius mediũ	46		45	
Dacia prouincia cuius mediũ	47		45	
Bizontiũ ·i· cõstantinopol' in tercia	56		43	$\frac{1}{12}$
Boristenes fluuius cuius pars	57	$\frac{1}{4}$	46	

Nota q hic fluuius boristenes a quo denominatur sextum clima iuxta amadotẽ paludem est ibi gradu ·57· $\frac{1}{2}$. 52 · Fons autẽ eius qui maxime septemtrionalis est gradus. 52·53· eius vera hostia gradus hñt ·57· ·$\frac{1}{2}$. 43· $\frac{1}{2}$. & eius insula ·57· $\frac{1}{4}$·45·$\frac{2}{3}$. Vnde apparet q hic fluuius extra climata oritur & transiens per septimũ clima in eodem finitur. Geo circuiens sextum attingit clima cum ab eo denominet' quia secundũ Ysidorꝝ ex longinquo plurimũ effluit & per spaciũ itinerꝝ ·40· dierũ stringit' alueo & iuxta boristenidem grecũ opidũ transit. Est autẽ hic fluuius scithaꝝ vt Ysidorus dicit scdm vo Ptholomeũ p sarmaciã europe transit.

Phasis fluuii hostia in puincia colcidis	72	$\frac{1}{2}$	45	
Colchis prouincia cuius medium	73		45	
Iberia prouincia cuius mediũ	77		45	
Armatica ciuitas in eadem prouincia	77		44	$\frac{1}{2}$
Albania ciuitas albanie puincie	81	$\frac{2}{3}$	45	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Albanii fluuii hostia dicte prouincie	81	$\frac{2}{3}$	45	$\frac{1}{2}$
Insule due adiacent albanie helades nomine/quarum mediũ gradus habet	87	$\frac{1}{2}$	45	
Sogdiana puincia cuius mediũ	113		44	

	Longitudo	Latitudo
Drepsa metropolis dicte prouincie	120	45
Serica prouincia cuius medium	162	45
Sedon serica ciuitas eiusdem prouincie	162	45

Quintum capitulum describit paralellum per. 5. cilma

Qintus paralellus per Romam transit per quintum clima. Cui9 principiū distat ab equoxiali. 36. gradus ⁊ semis ⁊. 12. uel. 39. ubi longior dies habet boras. xiiii. ⁊ semis cuȝ quarta. Medium vero climatis distat gradibus. 40. ⁊ semis ac tercia vel. 41. $\frac{1}{4}$. ac. 12. vbi longior dies habet boras quīdecī. Finis distat gradibus. 43. ⁊ fere semis vbi longior dies babet boras. 15. cum quarta. Circa quem paralellū notāda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt.

	Lōgitudo	Latitudo
Londobries insula hyspanie lusitanie	3	41
Lune mons promontorium in eadē ꝓuincia	5	42 $\frac{1}{3}$
Dorie fluuii hostia in eadem prouincia	5 $\frac{1}{3}$	41 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Am fluuii ostia ꝓuincie tarraconeñ	5 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{4}$
Hyspania lusitanica cuius medium	8	39 $\frac{1}{2}$
Toletū ciuitas terraconeñ prouincie	10	41
Hyspania terraconeñ dicte cuius medium	11	42
Cesarea augusta ciuitas eiusdem prouincie	14 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$
Cartago vet9 ciuitas in eadē prouincia	16 $\frac{1}{3}$	40 $\frac{1}{3}$
Bartinon ciuitas in eadem prouincia	17 $\frac{1}{4}$	41
Rodani occidentale hostium in eadem prouincia Gallie narboneñ	22 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	42 $\frac{2}{3}$
Rodani orientale hostiū in eadem prouincia	23	42 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Ciruos insula id est corcica cuius medium	30	40
Sacrum promōtoriū eiusdem prouincie	31 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$
Pise colonia in ytalia	33 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$
Sena ciuitas in eadem prouincia	34 $\frac{1}{3}$	42 $\frac{1}{2}$
Tiberis fluuii ostia	36	41 $\frac{1}{2}$
Ostia ciuitas in ytalia	36	41 $\frac{1}{2}$
Vrbs roma	36 $\frac{2}{3}$	41 $\frac{1}{3}$
Fundi ciuitas in ytalia	38 $\frac{1}{6}$	41 $\frac{1}{2}$
Foris ppli ciuitas in cāpania ytalie	39 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	41 $\frac{1}{4}$
Neapolis ciui. cāpanoꝝ iuxta tirrenū pelag9	40	40 $\frac{1}{2}$
Tarentum ciuitas magne grecie iuxta adriaticum pelagus	42 $\frac{1}{6}$	40
Barrum ciuitas kalabrie	42 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{12}$
Garganus mons apulie	42 $\frac{1}{3}$	41
Misia superior cuius medium	43	43

	Lōgitudo		Latitudo	
Dalmacia cuius medium	44		42	
Praita ciuitas cuius medium	46	1/3	41	1/3
Macedonia cuius medium	50		41	
Neapolis sinus in prouincia macedonie	51	1/4	41	1/2 1/4
Achosa ꝑmōtoriū ꝛ ciuitas in dicta ꝓuincia	51	1/4	41	1/4
Chersonesus prouincia cuius medium	54		41	
In ore ponti sacris dyane promontorium	56	1/3 1/12	43	1/12
Prusa ciuitas penes olimpum montem	57		41	1/3
Sarmacia in europa cuius medium	57		40	
Latania ciuitas mediterranea supra pontū	60	1/2 1/12	42	1/1
Galacia prouincia cuius medium	62		42	
Paphlagonia prouincia cuius medium	62		43	
Capadocia prouincia cuius medium	65		39	
Athenarum promontorium in capadocia	71		43	1/2 1/3
Armenia minor cuius medium	71		49	
Voacospis mōs ī armenia maiori cuiꝰ mediū	80	1/2	40	
Aledia prouincia cuius medium	83		49	
Hircania prouincia cuius medium	95		40	
Hircania metropolis hyrcanie	98	1/2	40	
Sena ciuitas margiane prouincie	102	1/2	42	1/3
Margiana prouincia cuius medium	103		40	
Anchiochia mergiana ciuitas in eadem	106		40	2/3
Bactriana prouincia cuius medium	116		41	
Alexandria vltima in sogdiana prouincia	122		41	
Saches prouincia cuius medium	130		43	
Turris lapidea prouincie scitharum	135		43	

Sextum capitulum describit paralellum per quartum clima.

Sextus paralellus per rhodum transit per quartum clima. Cuius principium distat ab equinoxiali gradibus. 33. cū tercia vel. 2/3. vbi longior dies habet horas. 14. 1/4. Medium vero climatis distat gradibus. 36. vel. 1/3. vbi longior dies habꝫ horas. 14. ꝛ semis. Finis distat gradibꝰ. 38. 1/2. 1/12. vbi longior dies habet horas. 14. 1/2. 1/4. Circa quem palellū noāda sunt loca subscripta q̄ dicti climatis limites n excedunt.

	Lōgitudo		Latitudo	
Sacrū promontoriū in hyspania lusitanica	2	1/2	38	1/4
Bethis fluuiꝰ os oriental' in hyspania bethica	5	2/3	37	
Calpe mons in hyspania bethica	7	1/2	36	1/4
Cordula ciuitas hyspanie eiusdem	9	1/3	38	1/3
Sardinia insula cuius medium	31		38	
Menomemi montes insule predicte	31		38	

	Lõgitudo		Latitudo	
¶ Caralis ciuitas in eadem	32	½	36	
¶ Libium ciuitas ꝛ promontorium in sicilia	37		36	
¶ Sicilia insula cuius medium	39		36	
¶ Ethna mons in dicta insula	39		38	
¶ Taurus promonthorium sicilie	39	½	37	⅓
¶ Pachinus promontorium in sicilia	40		36	⅓
¶ Epirus prouincia cuius medium	45		38	
¶ Achaia prouincia cuius medium	50		37	
¶ Poloponensis prouincia cuius medium	51		36	
¶ Parnasus mons in achaia	51		37	½ ¼
¶ Eboea insula cuius medium	52		37	
¶ Athene ciuitas in achaia	52	½ ¼	37	¼
¶ Crete insula cuius medium	54		35	
¶ Meandri fluuii ostia in asia proprie dicta	57 58	⅔	37	⅓
¶ Bitinia prouincia q̃ ꝓpe asia dr̃ cuiꝰ mediũ	58		38	
¶ Rhodus in asia proprie dicta	58		36	
¶ Lycia prouincia cuius medium	60		37	
¶ Phrigia magna cuius medium	60		38	
¶ Rhodici ciuitas in prouincia litie	61		36	½ ¼
¶ Phanphilia ysauria cuius medium	61		37	
¶ Aphrodisia vel venerea in prouincia celicie	66		36	½ ⅓
¶ Cyprus insula cuius medium	66		35	
¶ Cilicia prouincia cuius medium	66		37	
¶ Nissa ciuitas in armenia minore	68	⅓	38	½
¶ Garnata ciuitas in eadem armenia	68	⅓	38	½
¶ Eufrates in phenicia iuxta herapolim	71	¼	36	¼
¶ Mesopotania prouincia cuius medium	73		37	
¶ Babilon ciuitas prouincie babilonie	79		35	
¶ Assiria prouincia cuius medium	80		37	
¶ Cagros mons in media cuius medium	85		38	
¶ Achatana ciuitas in prouincia medie	88		37	½ ¼
¶ Porte caspie in eadem prouincia	94		37	
¶ Bethathophilon in parthia	45	¼	37	½ ¼
¶ Partia prouincia cuius medium	96		37	
¶ Aria prouincia cuius medium	104		37	
¶ Alexandria ciuitas in aria	110		36	
¶ In signis arii fluuii prouincie arie fontes q̃ in parpani side quidã sunt gradus habent	111		36	¼
¶ Paropanisades prouincia cuius medium	115		35	
¶ Seras metropolis serie prouincie	177	¼	38	½ 1/12

Septimū capitulum describit paralellum per tercium clima.

Septimus paralellus per alexandriā trāsit per terciū clima. Cuius principiū distat ab equinoxiali gradibus. 27. et semis cū .6. ul' pcise .27. .$\frac{1}{2}$. vbi longior dies horas habet. 13. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$. Medium vero climatis distat gradibus .30.7. $\frac{1}{3}$. vel cum. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{12}$. vbi longior dies habet horas. 14. Finis distat gradibus. 33. cum .$\frac{1}{3}$. vbi lōgior dies habz horas .14. $\frac{1}{4}$. vel. $\frac{1}{3}$. Circa quem paralellum notanda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt.

	Lōgitudo		Latitudo	
Penus insula prouincie mauritanie tinganice	7		32	
Misocoras portus in dicta prouincia	7	$\frac{1}{3}$	30	
Allipa mons in hyspania cuius medium	7	$\frac{1}{3}$	31	$\frac{1}{2}$
Mauritania prouincia cuius medium	8		33	
Mauritania cesarien̄ cuius medium	18		32	
Numidia prouincia cuius medium	30	$\frac{1}{2}$	30	
Bisara palus in affrica minore	33		31	
Cartago vrbs magna in affrica	34	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	32	$\frac{1}{3}$
Affrica cuius medium	36		31	$\frac{1}{3}$
Bracbodis promontorium in affrica	38	$\frac{1}{2}$	32	$\frac{2}{3}$
Neapolis que et leptis magna in affrica	42		31	$\frac{1}{3}$
Boemium promontorium finis siritis in prouincia cirenaica	47	$\frac{2}{4}$	31	$\frac{2}{6}$
Montes herculis tenes appostolatos habet dicta prouincia cuius medium	47	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	31	$\frac{1}{6}$
Ptholomais ciuitas eiusdem prouincie	49	$\frac{1}{12}$	31	$\frac{1}{6}$
Phicus promontoriū et castellū in ea puincia	70		31	$\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$
Cirenaica que ist pentapolis cuius medium	70		28	
Marmarica prouincia cuius medium	78		28	
Chesonesus magna in marmarica libie	72		31	$\frac{1}{3}$
In egyptio pelago andonis Insula	72	$\frac{2}{3}$	31	$\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$
Nili hostia in marmarica libie				
Libia prouincia cuius medium	77		29	
Aspis mons in eadem prouincia	47	$\frac{1}{2}$	30	$\frac{1}{3}$
Solis fons in ipsa prouincia	78	$\frac{1}{4}$	28	
Chersonesus parua portus in eadem	60		31	$\frac{1}{12}$
Alexandria a qua tercium clima dicitur	60	$\frac{1}{2}$	31	
Egiptus inferior cuius medium	61		30	
Hermis l' mercurii ciuitas magna i eadē puincia	613	1	28	$\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Iherosoliam que nunc dicitur capitolia prouincie syrie palestine iudee	66		31	$\frac{2}{3}$
Carmelus mons in syria phenicia	66	$\frac{2}{3}$ $\frac{1}{12}$	32	$2\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$

	Lõgitudo		Latitudo	
Syria palestina iudea cuius medium	67		31	
Tyberiadis lacus eiusdem prouincie	67	4^{2}	32	12^{1}
Arabia petrea cuius medium	68		31	
Damascus ciuitas prouincie syrie phenicie	69		33	
Syria phenicia cuius medium	71		33	
Arabia deserta cuius medium	77		32	
Babilonia prouincia cuius medium	78		32	
Occidẽtale ostiũ tigridis fluuii ĩ eadẽ ꝓuincia	79	$2^{1}4^{1}$	30	
Rhogomanis fluuii hostia in prouincia psidis	88	2^{1}	30	
Persis prouincia cuius medium	90		32	
Alexandria ciuitas que ⁊ aratia in eadem	90		29	
Carmania deserta cuius medium	96		32	
Drangiana prouincia cuius medium	108		29	
Alexandria ciuitas in prouincia arachosie	114		31	
Arachosia prouincia cuius medium	117		30	
Gedrosia prouincia cuius medium	117		29	
Cõmixtio sabari ⁊ gãgis in india ĩtra gangẽ	136		32	2^{1}

Octauum capitulum describit paralellum per secũdum clima.

Octaus paralellus per syenem transit per secundum clima. Cuius principium distat ab equinoxiali gradibus.20. vel ·2^{2}· cum·4. vbi lõgior dies habet horas·13· ·4^{2}· Medium vero climatis distat gradibus·23. vel.24·gradibus.2^{2}·3^{2}. vbi longior dies habet horas.13. cũ dimidia· Finis distat gradibus·27·⁊ semis cum sexta ul'.27·gradib9 ·2^{2}· vbi longior dies habet horas·13· 2^{1}. 4^{1}. Circa quem paralellũ notanda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt/

	Lõgitudo		Latitudo	
Athlas maior mõs in mauritania tiganica	8		26	2^{1}
Iunonis que ⁊ ancola insula in prouincia marmarice libie	8		23	$2^{1}3^{1}$
Libia affrice cuius medium	18		22	
Fõtes ampsage fluuii ĩ mauritania cesariensi	26		26	
Egea ciuitas in affrica minore	26		27	6^{1}
Busara ĩ sigis mõs affrice mĩoris c9 ps oriẽtal'	28		27	
Anagombri mõtes in ꝓuincia marmarice libie	74		27	2^{1}
Lycomedis pal9 in prouincia marmarice	71		24	
Apollinis ciuitas magna egipti	61	$2^{1}3^{2}$	24	3^{1}
Dya magna ciuitas in egipto	62		27	2^{2}
Siene ciuitas magna in egipto	62		23	$2^{1}3^{1}$
Sinaragdus mons in marmarica libie	64	$2^{2}3^{2}$	27	
Lepta promontorium in dicta prouincia	64	3^{1}	24	3^{2}

	Lõgitudo		Latitudo	
Drepanum promontorium in eadem	64		27	½ ⅓
Lenca id est albus portus in ipsa prouincia	64	½	26	
Hippos mons in arabia felice	66	½	27	⅓
Arabia felix cuius medium	86		22	
Sacra solis promontoria	87	⅓	23	½
Fontes fluuii sarmidacis in carmania	100	½	22	⅔
Arbis ciuitas gedrosie prouincie	107	⅓	23	½
Meandrus mõs ĩ india extra gãgẽ cui9 fines	172		24	
India extra gangem cuius medium	172		22	
Cimara ciuitas in eadem prouincia	170		23	¼

Nonum capitulum describit paralellum per primum clima

Primus paralellus per meroen transit per primum clima. Cui9 principium distat ab equinoxiali gradibus. 12. vel. ½. ⅔. 12. ½. vbi longior dies habet horas. 12. ½. ⅓. Medium vero climatis distat gradib9. 16. cum tercia ac. 12. vel fere. ⅔. vbi lõgior dies horas habet. 13. Finis distat gradibus. 20. ¼. vel. ½. vbi longior dies habet horas. 13. ¼. Circa quem paralellum notanda sunt loca subscripta que dicti climatis limites non excedunt.

	Lõgitudo		Latitudo	
Insule fortunate cuius medium	1		16	
Soloencia promontorium libie interioris	9	½	16	½
Magnus portus gradus fluuii in eadem	10		14	
Masse fluuii hostia eiusdem prouincie	10	½	16	½
Meroe ciuitas ethiopie egipti	61	½	16	
Dyogenis promontorium in eadem puincia	67	⅔	16	½ ⅓
Ptholomais feron ciuitas in eadem ethiopia	66		19	⅔
Magorum insula	68		16	⅓ $\frac{1}{12}$
Socratis insula in arabia felice	70		16	
Saba regia ciuitas in eadem prouincia	76		16	½
Climax mons in ipsa prouincia	76	½	13	
Cana emporiũ ⁊ pmontorium in ea prouincia	89		16	
Oriẽtali9 hostiũ yridi fluuii qd sagapa dicit	109	½ ¼	20	
Barica insula indie intra gangem	111		18	
Pantipolis ciuitas in eadem prouincia	78		17	⅓
Buma ciuitas ibidem in qua berillus	120	⅓	17	½
Cori promontorium quod ⁊ calligicum in india intra gangem	127	⅔	13	⅓
In synu agarico Coni imsula in eadem	126	½	13	
Tynae fluuii ostium eiusdem prouincie	131	⅔	12	⅓ ¼
Gangis fluuii ostium maxime occidentale qd cambisum dicitur in ipsa prouincia	127	⅔	18	¼

	Lōgitudo		Latitudo	
Bamba ciuitas indie extra gangem	173	2^{1}	13	2^{1} 3^{2}
Lines magni sinus versus sinas	173		15	3^{1}

Decimū capitulū describit ante climata paralellum q̄ transit p besingā

Decimus paralellus ante climata transiens per besyngam ciuitatem indie extra gangem ab equinoxiali distat gradibus. 8· 3^{1}·12^{1}· vbi lōgior dies habet horas. 12. 2^{1}. Circa quem paralelluȝ notanda sunt loca subscripta que inter principium climatis primi ⁊ equinoxialeȝ exclusiue situata sunt.

	Lōgitudo		Latitudo	
Pintuaria vna de insulis Fortunatis	1		10	2^{1}
Canaria etiam vna de insulis Fortunatis	1		11	
Risadium promontorium in libia interiori	8	2^{1}	11	2^{1}
Hipprodonus ethiopie in eadem prouincia	14		7	4^{1}
Masocbi fluuii ostia in eadem prouincia	14		6	3^{2}
Arnalites mons in ipsa prouincia	33		3	
Arangus mons in ipsa prouincia	45	2^{1}	1	2^{1}
Ethiopia supra egiptum cuius medium	62		12	
Monstuosa chersonesus in eadem prouincia	68		11	12^{1}
Coruu vel saturni promontoriū eiusdē ꝓuincie	68		11	3^{2}
Post augusta in rubro mari in ipsa ꝓuincia Due ciuitates in extremo monte	54	2^{1}	11	
Possidium promontorium in arabia	57		11	2^{1}
Palmia ciuitas in eadem prouintia	57	2^{1}	11	2^{1}
Phalangis mons in ethiopia egipti	80		3	2^{2}
Elephas mons eiusdem prouincie	81		5	2^{2}
Acamie emporium in eadem prouincia	82		5	
Abisania ciuitas in arabia	82		11	2^{1} 4^{1}
Aromata promontorium ⁊ emporium in ethiopia egipti	83		6	
Coctonat isule tres in mari rubro sub arabia	83		9	
Diostoridi insula ⁊ ciuitas in eadem insula	86	3^{1}	9	2^{1}
Calacori emporium insule taprobane	126	3^{1}	11	3^{2}
Gangis fluuii ostia eiusdem prouincie	129		5	3^{2}
Solis portus in eadem prouincia	130		4	
Oxia promontorium ipsius insule	130		5	3^{1}
Littus magnum in eadem prouincia	130	4^{1}	3^{1}	
Taprobana insula cuius medium	134		3	
Molosi fluuii ostia in india extra gangem	134		11	2^{1}
Alosigna emporium in eadem india	137	3^{2}	11	3^{1}
Aphetorium hoc est dimissorium ad auream nauigantium in ipsa india	136	3^{1}	11	

	Lõgitudo		Latitudo	
In sinu gãgetico îdie îtra gãgẽ palura ciuitas	136	3^{1}	11	2^{1}
Berabona emporium indie extra gangem	177	2^{1}	10	3^{2}
Trbisonane fluuii ostia ipsius indie	179		i	
Tucola emporium dicte indie	160	4^{1}	4^{1}	

In ethiopia egipti coniunctio nili ⁊ astapodis amnis ·61. 12· postea coniunctio astarbone fluuii ⁊ astapodis ·62. 2^{1}. 11. 2^{1}. Postea vbi nilus vnus efficitur fluentibus amnibus ex duobus paludibus supra iacentibus 6 2

Perimiculus synus ꝓuincie indie extra gãgẽ	162	2^{1}	4	4^{1}
Notium promontorium prouincie sinaꝝ	177		4^{1}	
Beni fluuii ostia in eadem prouincia	176	3^{1}	6	2^{1}
Rabana ciuitas in ipsa prouincia	171		8	2^{1}
Ambosti fluuii ostia synari	171		10	

Vndecimum capitulum describit duos paralelos / vnum per raptum promontorium / alium promontem baroiti

Vndecimus paralellus transiens per raptum promontorium ⁊ cattigara sub equinoxiali versus austꝝ ab eodem equinoxiali distat gradibus. 8· 3^{1}. 12^{1}. Vbi prolixior dies habet horas ·12· 2^{2}.

Duodecimus paralellus ⁊ extremus transit per montem baroiti cuiꝰ medium ab equinoxiali distat gradibus ·16. 3^{1}· 12^{1}. vbi lõgior dies habet horas fere ·13. Inter hunc igitur paralellum extremuꝫ que nostre habitabilis limites terminat versus austrum secundũ Ptholomeũ ⁊ îter equinoxialem medius est ·11ꝰ. paralellus ab vtroqꝫ equaliter distans.

Circa quem notanda sunt loca subscripta que inter ipm equinoxialem inclusiue ⁊ paralellũ montis baroiti situata sunt.

Ethiopia australior cuius medium	70	Australis	12
Mons baroiti ethiopie interioris que libie subiacet cuius medium	47	Australis	16

Vbi nota ꝙ sub ethiopie interioris situ versus ortum iuxta totam libiam regio magna ethiopum in qua elephantes albi omnes ⁊ rinocerontes ⁊ tigres. Iuxta autem incognitam terrã regio ethiopum est ꝑmaxime extensa agysimba nomen habet. Et habꝫ hec regio alia multa ⁊ magna vsqꝫ ad incognitam terram. Que ad noticiam peruenere hec sufficiant.

	Lõgitudo	Latitudo	
Danchis mons cuius medium	17	Australis	8 3^{1}
Ans mons cuius medium	10	Australis	8 3^{1} 12^{2}
Cipphe montis medium	17	Australis	8 3^{1} 12^{2}
Mechae montis medium	17	Australis	13
Iuxta vero paludes montes pylex nomine.	47.		
Et mascha mons	68	Australis	7

	Lõgitudo		Latitudo
¶ Rapti fluuii oſtia i ꝓuĩcia ethiopie egip.	72	auſtralis	7
¶ Syrapionis ſtatio ⁊ ꝓmõtoriũ i ea ꝓuĩcia	73	auſtralis	3
¶ Tonica emporium in eadem	73	auſtralis	4 4½
¶ Raptum promontoriũ in eadẽ prouincia	73 2½ 3½	auſtralis	3½ 13½
¶ Luberta ciuitas inſule taprobane	121 3⅔ 13⅔.	Eq̃noxial'	

¶ Ubi nota ꝙ ante taprobanam cohortes inſulaꝝ ſunt quas dicũt eſſe mille tricẽtas ⁊ ſeptuagintaocto nũero quoꝝ magis oriẽtales ſunt iſte.

¶ Arana inſula	127	Auſtralis	4 4½
¶ Balaca	129	auſtralis	7 3⅔
¶ Gumara inſula	133	auſtralis	1 3⅔
¶ Zaba inſula	137	Eq̃noxialis	
¶ Kodota ciuitas inſule taprobane	123	auſtralis	2
¶ Azani fluuii oſtia in eadem prouincia	123 3½	auſtralis	1
¶ Oreorum extrema in eadem	127	auſtralis	2 2½
¶ Sabana emporium in eadem	160	auſtralis	3
¶ Cetrum promontorium in eadem	133	auſtralis	3
¶ Palande fluuii hoſtia in eadem	161	auſtralis	3
¶ Mabricolon promontorium in eadem	163	auſtralis	2
¶ Accabe fluuii hoſtia in ipſa prouincia	164	auſtralis	1
¶ Calipolis ciuitas in eadem	164	Eq̃noxialis	
¶ Cattigara ſinarum ſtatio	177	auſtralis	8 2½
¶ Satirorum promontorium ꝓuincie ſinaꝝ	177	Equinoxialis	
¶ Sinarum ſinus	178	auſtralis	3
¶ Metropolis ſinarum que thine dicitur	180	auſtralis	3
¶ Sarapia ciuitas prouincie ſinarum	180	auſtralis	4

¶ Duodecimũ capl'm recapitulat cõtinentiã coſmographie Ptholomei.

HEc de.12. paralellis principalibus orbẽ terre noſtre habitabilis continentibus ⁊ de quibuſdam locis ⁊ prouinciis circa dictos palellos ſecundum longitudinem id eſt diſtantiã ab occidente in orientem ſituatis compendioſe recolligere ſtuduimus. Que copioſe relegere eorumq; veritatem examinare poterit quiſquis coſmographiã claudii Ptholomei attẽte conſideraujt. Hic nempe vir egregius magnũ illud ⁊ putile opus nup de greco in latinum ſermonem tranſlatum octo libroꝝ diſtinctione ordinatiſſime decorauit. Primus vigintiquattuor capitula preambula cõtinet / ſecundus ⁊ tercius europam deſcribit / quartus africam / quintus ⁊ ſextus ⁊ ſeptimus aſyam. In ſeptimo tamen ſpecialiter india deſcribitur Octauus vero liber habitabilis noſtre diuiſionem ad tabulas adaptat. Summãq; tabularum ⁊ prouinciarum epylogat. ¶ In libro octauo concluditur hec ſummaria deſcriptio tabule noſtri orbis.

¶ Capitulũ decimũtercium eiusdẽ sũmariã descriptionẽ nr̃i orbis cõcludit.

Nostre habitabilis situs in tres maximas partes diuisus est queãd
modum a vetustioribus qui singillatim hec perscrutati sunt qui uel
horum omniũ cõmentaria reliquerunt. Et vt nos ipi ptim ex visu ptim
ex illorum traditione cognouimus. Tabulam autẽ totius habitabilis fin
gere proposuimus vt ingenijs doctrinarũ cupidis nil inexpertũ sit rerum
earumqꝫ mentem pro parte exornare/ animoqꝫ quicqꝫ conferre pro histo
ria ⁊ ipm ad naturale quoddã acumẽ excitare possint. Pars toti⁹ nostre
habitabilis terminat̃ ab ortu Solis terra incognita que populis orienta
libus maioris asye synarũ scꝫ atqꝫ serũ adiacet. A meridie similiter terra
incognita que indicum pelagus cingit que ve amplectitur meridionalem
ethiopiam regionem agysinbam appellataꝫ. Ab occasu etiã terra incogni
ta que sinũ africe ethiopicũ cingit. Et deinde occidentali oceano qui vlti
mis occidentis ptibus adiacet. A septentrione oceano qui inde ppetu⁹ ĩsu
las britannie complectitur/ ac partes europe maxime septẽtrionales clau
dit ducalidonius atqꝫ sarmaticus is appellat̃. Preterea limites reliquos
habet terram incognitam que partibus asye maxime septẽtrionalib⁹ imi
net sarmatie scilicꝫ ⁊ scithie atqꝫ serum. Ceterum ex equorib⁹ que a terra
admittuntur nostrum quideꝫ mare cum sinibus sibi iunctis/ in adryam
in egeum pelagus. In ꝓpontidem/ in pontũ paludẽqꝫ meotim exit/ in ocea
num per fretum tm̃ herculeum faciens in similitudinem chersonesi hec au
gusta pelagi ferme isthmũ. Hircanum vero quod ⁊ caspiuꝫ dicit̃ ab omni
parte ambitur a terra insule similitudinẽ ducens ex opposito haud aliter
de mari indico dicimus. Omne enim cum suis sinibus arabico psico gan
getico eoqꝫ qui ꝓprio vocabulo magnus sinus appellat̃ a terra similiter
ab omni parte claudit̃. Vnde ex tribus maximis totius orbis partibus
asya coniungitur africe per dorsum arabie quod nostrũ mare ab arabico
synu excludit. Preterea per terram incognitã q̃ indicum pelagus circum
flectitur/ Europe autẽ iungitur per dorsum qđ inter paludeꝫ meotim et sar
maticum oceanũ est In tanays fluuii alueo africa ab europa disiungitur
athlantico solum freto per seipsam europe nulla ex parte contigua/ sed p
asyam maxime cum asya vtriqꝫ earũ contrimiua sit obuiaꝫ ambabus ac
cedens penes orientales ipsarũ plagas. ¶ Harum trium partiũ pre magnĩ
tudine/ prima est asia/ secunda africa/ tercia europa. Similiter iter maria
que a terra cuꝫ amplectũtur ut dictũ est pre maiori spacio indicũ pelag⁹
primũ est/ secundum mare nostrum est/ tercium hircanũ seu caspiũ. Prete
rea insigniorum sinuũ pm⁹ ⁊ similiter maior est gangeticus sinus/ secũd⁹
persicus/ tercius qui magnus dicit̃/ quartus arabicus/ quint⁹ ethiopic⁹
sextus ponticus/ septimus egei pelagi/ octauus paludis meotidis/ non⁹
adriaticus/ decimus synus propontidis. Insigniorũ insularum/ prima
est taprobana/ secunda albionis insula britãnie/ tercia aurea chersones⁹

quarta bibernia britãnoꝝ/quinta pelopenſis/ſexta ſicilia/ſeptima ſardinia/octaua corſica dicta cyrnos/nona creta/decima cyprus. ¶ Meridionalem limitem terre noſtre babitabilis terminat paralellus qui auſtralior eſt circulo equinoxiali gradibus.16. $\frac{1}{3}$. $\frac{1}{12}$. eorum graduũ q̃lium magnus eſt circulus/totidem gradibus paralellus per meroem magis ſeptemtrionalis eſt q̃ꝫ equinoxialis. Paralellum autem maxime ſeptemtrionalem terminat is qui ſeptẽtrionalior eſt equinoxiali gra.63. Hic autem palellus per tylem inſulã ducitur. Quare latitudo terre nobis cognite oĩs conſtat gradibus.79. $\frac{1}{3}$. $\frac{1}{12}$. aut integris gra.80. ſtadiis vero. xl. milib9 fere veluti vno gradu quingenta ſtadia complectente vt ex diligentiori dimenſione comprebenſum eſt totius autem ambitus conſtat ſtadiis centum ⁊ octuaginta milibus. ¶ Deinde extremã orientalẽ plagã noti orbis terminat meridianus ductus per metropolim ſynarum diſtans a meridiano deſcripto per alexandriam verſus Solis ortũ ſup equinoxiali gra. .119. $\frac{1}{2}$. octo autem boris equinoxialib9 fere Occidentalem ſinum claudit meridian9 qui per inſulas Fortunatas deſcribitˀ diſtãs/⁊ iſte a meridiano alexandrie gradibus.60. $\frac{1}{2}$. boris autem equinoxialibus quattuor a ſemicirculo vero qui maxime orientalis eſt gradib9.180. ⁊ boris equinoxialibus .xii. vnde colligitˀ totius noti orbis longitudinẽ ⁊ latitudinẽ ſup arcu equinoxialis circuli nonagĩta milia ſtadioꝝ eſſe ſuper autem palello maxime auſtrali octuaginta ⁊ ſex milium ⁊ trecentorũ ⁊.33. fere. ¶ In palello vero maxime ſeptẽtrionali. xl. miliũ ⁊ octingentorũ ac quĩquaginta ⁊ quattuor. Rurſus in paralello rbodieñ in quo potiſſime fiunt dimenſiones diſtante ab equinoxiali gradibus.30.⁊.6. ſtadiorũ ſeptuaginta ac duorum miliũ fere. ¶ In paralello per ſyenem qui ab equinoxiali diſtat gradibus.23. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$. qui de fere mediũ tenet totius latitudinis octuaginta ſimiliter ⁊ duorũ milium ac tricentoꝝ triginta ⁊ ſex iuxta ꝓporcionẽ paralellorũ predictorum ad equinoxialẽ. Fit igitur lõgitudo noſtre babitabilis maior latitudine. In climatibus quidem q̃ maxime ſeptentrionalia ſunt quinquageſima ferme parte latitudinis. In climatibus vero per rbodũ dimidia quodãmodo ⁊ tercia parte. In climatibus vero que ſub paralello per ſyenem ſunt eque cum priore ⁊ fere ſexta. In plagis maxĩe auſtralibus tãtũdem ac etiã ſexta pte fere. In climatibus que ſub eq̃noxiali ſunt tãtũdem ac etiã quarta. Magnitudo autem maxime diei ⁊ noctis in paralello quidẽ qui maxime auſtralˀ boras equinoctiales babet. xiii

Similiter in paralello per meroem in equinoxiali boras babet	.13.	
In paralello per ſyenem	13	$\frac{1}{3}$
In paralello per rbodum	14	$\frac{1}{4}$
In paralello per tylẽ maxime ſeptẽtrionali	20	

Omnis differentia totius latitudinis eſt.9. boraꝝ equinoxialium.

¶ Capitulū decimūquartū precedentis capl'i declarationē ſubiungit.

Quia vero in precedenti capitulo Ptholomeus menſurās longitudinem ⁊ latitudinē noſtre habitabilis per ſtadia de quattuor paralellis principaliter loquit' ⁊ de eorum proporcione ad equinoxialē. Ideo ad huius rei declarationem notande ſunt quatuor regule quas ipſe ponit ī fine primi libri ſue coſmographie. ¶ Qualiū eſt equinoxialis quinqȝ talium eſt per meroem quattuor. ½. ⅓. vnde rationē habet ad ipſum quam 30. ad·29·id eſt proportionē ſeſqui viceſimā nonā. ¶ Qualiū eſt equinoxialis quinqȝ talium eſt per ſyenem·4. ½·1/12. Unde rationē habet ad euȝ quā·60·ad·55·hoc eſt quā.12· ad vndecim idē ꝓporciōȝ ſeſqui vndecimā Qualium eſt equinoxialis quinqȝ talium eſt per rhodum quattuor vnde rationē habet ipm ad epytetarti id eſt proportiōis ſeſquiq̄rte. ¶ Qualiū eſt equinoxialis quinqȝ taliū eſt per tylem duo cum quarta vnde ratiōȝ habet ad ipſum quam·20. ad·9. id eſt proportionē ſubbiptientem nonas. ¶ Ad declarationem autē dictaꝝ regularū ſciendum eſt ꝙ cum in prima dicitur. ¶ Qualium eſt equinoxialis quinqȝ taliū eſt per meroē quattuor ⁊ ſemis cum tercia. ¶ Intelligendū eſt ꝙ quales partes equinoxialis habet diuidendo ipſum per quinqȝ tales partes paralellus per meroem habȝ quattuor·½·⅓· vt exempli gratia. Medietas equinoxialis continet.180· gradus qui ſi diuiderent' in quinqȝ partes quilibet continet.36.gradus· Et de iſtis quinqȝ partibus medietas paralelli per meroem continet quattuor que valent.144. ⁊ cum hoc vnā medietatem q̄ valent·18.gradus/ et vltra continet vnam terciā que valet·12·gradus. ¶ Quare medietas huius paralelli eſt graduū.174. Et ſic paralellus per meroem continet quattuor quītas equinoxialis cum vna medietate ⁊ vna tercia. Unde ſicut d̄ medietate huius paralelli dictū eſt ſic proportio de medietate aliorū para-lellorum intelligenda eſt vt dicat' ꝙ medietas paralelli per ſyenē cōtinet quattuor quintas medietatis equinoxialis ⁊ ſemis cum duodecima que ſunt gradus.165. Et medietas per rhodum continet quattuor quintas medietatis equinoxialis qui ſunt gradus·144. Et medietas paralelli p tylē cōtinȝ duas q̇ntas medietatis eq̄noxial' cū vna q̄rta q̄ ſūt grad9·81·

¶ Capitulū decimumquintū ſummā ꝓuinciaꝝ nr̄i orbis recapitulat.

Premiſſis autem addendum eſt ꝙ ſicut Ptholomeus circa finem ſeptimi libri ſui ſummariam deſcriptionē noſtri orbis cōcludit ſic etiā in fine octaui libri ſui ſummā prouinciaꝝ quas in precedentibus libris ſpecialiter deſcripſerat generaliter annotauit. Has autē ſpecialiter ī eodē octauo libro ad tabulas·26·adaptauit quibus continent' in europa tabule decē prouincie quattuor ⁊ triginta. In africa tabule quattuor ꝓuincie .12· In aſya magna Tabule. xii· prouincie·xl·⁊.8· Ubi notādū ē ꝙ ſicut ipſe in prohemio libri ſecundi declarat graduū pōnes in exterioribus annotauit ſpaciis iuxta conſuetam tabularū formā priori tamen in ſeriem

longitudinis gradus preferendo gradibus latitudinū. ¶ Item notandū ꝙ gradus longitudinis ⁊ latitudinis prouinciarum ſumuntur a medio earūdem. Dicit ergo Ptholomeus ꝙ prouincie ſeu ſatrapie noti totius noſtri orbis ſunt hec

	Lōgitudo	Latitudo	In libro ſecundo
¶ In europa prouincie	34		tabula prima
¶ Hibernia īſula britānica	11	58	
¶ Albiō inſula britannica	20	54	
¶ Hyſpania betbita	5 $\frac{1}{3}$	38 $\frac{1}{3}$	ſecūda tabula
¶ Hyſpania luſitanica	8	39 $\frac{1}{2}$	
¶ Iſpania terraconeñ	11	42	
¶ Gallia acquitanicaa	18	43 $\frac{1}{2}$	tercia tabula
¶ Gallia lugduneñ	23	48	
¶ Gallia belgica	26	45	
¶ Gallia narboneñ	22	44 $\frac{1}{2}$	
¶ Germania magna	34	52	quarta tabula
¶ Rechia ⁊ vindelica	32 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{2}{3}$	quinta tabula
¶ Noricum	35	46	
¶ Pannonia ſuperior	39 $\frac{1}{2}$	45	
¶ Pannonia inferior	41	45	
¶ Illiris	41	44	
¶ Dalmatia	44	42	
¶ Italia	36 $\frac{2}{3}$	41 $\frac{2}{3}$	In tercio libro
¶ Cyrnos.i.corcica īſula	30	40	ſexta tabula
¶ Sardinia inſula	31	38	ſeptima tabula
¶ Sicilia inſula	39	36	
¶ Sarmatia in europa	65	55 $\frac{1}{2}$	octaua tabula
¶ Taurica cherſoneſus	62	48	
¶ Iaziges metanaſte	43	48 l 50	nona tabula
¶ Dacia	49	45	
¶ Miſia ſuperior	43	43	
¶ Miſia inferior	46	45	
¶ Tracia	45	45	
¶ Cherſoneſus	54	41	
¶ Macedonia	50	41	
¶ Epirus	45	38	
¶ Achaya	50	35	
¶ Euboea inſula	52	35	
¶ Pelaponeſus inſula	51	36	
¶ Creta inſula	54	35	

	Lōgitudo		Latitudo		
In africa ꝓuīcie seu satrapie	.12.				In quarto libro
Mauritania	8		33		prima tabula
Mauritania cesariensis	18		32		
Numidia	30	2^{1}	30		secūda tabula
Africa	36		31		
Cyrenayca q̄ ꝛ pētapolis	70		28		tercia tabula
Marmarica	72		28		
Libia	77		29		
Egiptus inferior	61		30		
Egiptus thebays	62		34		
Libia africe	18		22		quarta tabula
Ethiopia supra egiptum	52		12		
Ethiopia oīb9 his australior	70	austral'	12		
Asye magne, ꝓuincie .43					In quinto libro
Pontus	78		43		prima tabula
Bithinia	78		38		
Asia que proprie dicitur	76		68		
Frigia magna	60		38	37	
Litia	60		37	36	
Galatia	62		41	42	
Paphlagonia pisidia	62		43		
Pamphilia ysauria	61		37		
Capadocia	67		39	49	
Armenia minor	71		39		
Cicilia	68		37		
Sarmatia asyatica	74		74		secunda tabula
Colchis	73		47		tercia tabula
Yberia	77		47		
Albania	78		47		
Armenia maior	77		41		
Cyprus insula	66		3ii	36	quarta tabula
Syria curua	71		36		
Syria phenicia	71		33		
Syria palestina indea	67		31		
Arabia petrea	68		31		
Mesopotania	73		37		
Arabia deserta	77		32		
Babilonia	78		32		
Assyria	80		37		In sexto libro
Susiana	89		34		quinta tabula

	Lõgitudo	Latitudo	
Media	83	39	
Perſis	90	32	
Parthia	96	31	
Carmania deſerta	96	32	
Carmania altera	99	27	ſexta tabula
Arabia felix	86	22	
Hircania	97	40	ſeptima tabula
Margiana	103	41 40	
Bactriana	116	44 40	
Sogdiana	113	43 44	
Saches	130	76 43	
Scithia ĩtra imaũ montem	120	48 76	nona tabulo
Scithia extra imaũ montẽ	170	47 48	
Serica	162	37	
Aria	104	29	
Paropaniſade	111	30 37	
Drangiana	108	29	
Arachoſia	117	21 30	In ſeptimo libro
Gedroſa	117	22 29	tabula vndecima
India intra gangem	132 136	32 2½	
India extra gangem	172	16 22	
Synarum regio	172		
Taprobane inſula	164 134	3	duodecĩa tabula

Omnes prouincie noſtre habitabiles ſunt Nonaginta ⁊ quattuor Quotquot gentes ſubiacent zodiaco bis Sol fit ſupra verticem a borea deſcendẽs ad auſtrum/aſcendenſq; ſimiliter biſq; ſemel in ãno alijs bis. Omnes autem qui ſub zodiaco habitant ab occaſu ad ortum Solis ethiopes ſunt ⁊ pari modo coloribus nigri. Et hi maxime qui ſub circulo equinoxiali ſunt abunde nigri fiunt. Qui autẽ extra lineã catheton zodiaci incolunt remiſſiores colore ſunt ⁊ in albedinẽ tendunt ſecundũ diſtãtie rationem vſq; ad ſarmatas hiperboreos. Eadem eſt ratio ab vtraq; pte equinoxialis verſ9 boreã atq; auſtꝝ vſq; ad vtroſq; polos zodiaci.

Capitulum decimumſextũ precedentis capituli declarationẽ ſubiungẽs aliquas dubietates excludit.

In hoc ergo finit̃ coſmographia Ptholomei ubi quãtum ad id quod hic dicit̃ de gẽtibus ſubiacentibus zodiaco intelligendũ ẽ ꝙ bis Sol fit ſupra verticem a ſeptemtrione deſcendens ad auſtrum vel etiã aſcendens ſimiliter. Sed aliquibus ſemel in anno ſcilicet bis qui habitant ſub

tropicis. aliis bis scꝫ bis qui habitant inter tropicū vt vbi gratia. Quia syene est sub tropico Cancri. Ideo dicit Ptholomeus ꝙ ibi Sol semel in anno fit supra verticē capitis quādo in estiuo est tropico. Et ita de aliis locis que sub eadꝫ sunt latitudine. Quia vero meroe ciuitas distat a tropico ideo dicit ꝙ ibi Sol bis in āno fit supra verticē. Sed qꝛ in ꝓuincia georosia arbis ciuitas cuius latitudo est gradibus. 23. $2\frac{1}{2}$. Ita ꝙ a tropico distat precise per $3\frac{1}{2}$. que secundum Ptholomeum in zodiaco gradus .3. efficit. Ideo hic non solum semel in anno / sed bis necesse est Solem supra verticem fieri quando scilicet a tropico estiuo distat ex vtraqꝫ pte gradibus .3. vnde patet ꝙ ibi Sol fit supra verticeꝫ in breui tempore videlicet in .6. dierum spacio. Hoc autem in maiori tempore bis fieri contingit in aliis locis que magis distant a tropico versus equinoxialem. Naꝫ generaliter vbi est minor distantia ab equinoxiali ibi est maius spacium temporis infra quod Sol bis fertur supra verticem ⁊ ideo sub equinoxiali maximū est huiusmodi tempus. Videlicet medietas anni per quam distat introitus Solis in arietē ab introitu eius in Libram ⁊ ecōtra. Ad tū vero ad illud quod hic dicit Ptholomeus. Qui hi maxime qui sub circulo equinoxiali sunt abunde nigri fiunt. Huic dicto contrariuꝫ est quod in libro de dispositione spere Ptholomeus vult ꝙ locus sub equinoxiali sit temperatus respectu tropicorum. Et Auicenna docet. 10. de animalibus ⁊ primo artis medicine ꝙ locus ille est tempatissimus. Ex hoc quidaꝫ theologi posuerunt ꝙ ibi sit terrestris paradisus in quodam monte versꝰ orientem. Sed quicquid sit de opinione Auicenne ⁊ dictorū theologorū quātum ad hoc ꝙ sit ibi locus temperatissimus. Tamen verisimilis est sententia dicti Ptholomei ꝙ ibi sit locus satis temperatus propter causas rationabiles quas in contrariū Auicenna egregie assignat. Sed ista tractare non est presentis operis. Quātum auteꝫ ad id quod hic dicit Ptholomeꝰ ꝙ eadem est ratio ab vtraqꝫ parte equinoxialis vsqꝫ boream atqꝫ austrū vsqꝫ ad vtrosqꝫ polos zodiaci. Licet hoc quodāmō possit habere veritatem habendo precise considerationē ad angulos zodiaci / tamen habēdo respectum ad oppositum augis Solis diuersa est ratio. Quoniam si ecentricitas Solis sit vt mathematici ponunt constat ꝙ illa pars ecentrici que vocatᷣ oppositum augis descendit ad terraꝫ multomagis ꝗꝫ reliqua pars que dicitᷣ aux. Et ideo quando Sol venit ad oppositum augis multo plꝰ comburit terram / tum propter propinquationē / tum propter casuꝫ radiorum ad angulos rectos / tū propter confusionem equidistantiū in qͥbus moratur supra eandem regionem vt comburat eam / ⁊ hoc est quādo Sol est in sagittario ⁊ capricorno ⁊ scorpione. Et propter easdem rationes concluditᷣ ꝙ sub equinoxiali non est plenum temperamentum. Quare non videtur ꝙ ibi sit paradisus terrestris cum esse debeat tempatissime conditiōis. Horum autem certificatio non est considerationis presentis.

Capitulū decimūseptimū modū describēdi formā nr̄i orbis p̄mittit.

His itaqꝫ premissis nostre habitabilis situm ac generalem descriptiōꝫ q̄ breuius in plano fieri potest etiam cū ānotatione septeꝫ climatū designare proponimus non tamen oīo modum quā Ptholomeus docuit insequentes. Nam ad hanc figuram describendā ⁊ ad figurandā ciuitates famosas in suis locis per distantiā earum ab equinoxiali que vocat̄ latitudo ciuitatis vel regionis. Et per distantiā eius ab occidente in orientē que longitudo regionis dicitur quidaꝫ cosmographi vtunt̄ artificio quo locus ciuitatis habet̄ per distantiam a meridie in septētrionē/ ⁊ ab oriēte in occidentem ⁊ hoc artificium consistit in concursu linee recte equi distātis equinoxiali signate in plano secunduꝫ formam linee recte ducte a numero graduum latitudinis regionis signato in quarta coluri ducta ab equinoxiali vsqꝫ ad polum mundi. In concursu inq̄ cuꝫ arcu circuli magni qui transit per polos mundi ⁊ per numerū lōgitudinis ciuitatuꝫ signatum in equinoxiali circulo. Hic autem modus melior est ⁊ facilior ⁊ sufficit considerationi locorum mundi in huiusmodi significatione sensibili Differt autem hic modus describendi habitabilē a modo quo Ptholomeꝰ in sua cosmographia vtit̄ quia iste modus designat paralellos ꝑ rectas lineas/ ⁊ meridianos per lineas arcuales vt pateꝫ in figura subscripta. Ille vero econtra sicut apparet libro primo specialiter in. 24. capitulo vbi docet qualiter in plano terra designet̄. Considerandū quoqꝫ est ꝙ secundū hanc figuram describendo latitudinē secundum gradus coluri circularis fiunt spacia climatum latiora q̄ ad describendum latitudinem secunduꝫ gradus meridiani recti linei. Ideo hec figura congruit methanice rationi Omnis tamen difficultas que contingit describendo habitabileꝫ in plano excluderet̄ describendo eam in sperico.

Cap'm decimūoctauū ipsam figuram nostri orbis describit.

Describemus ergo figuram orbis nostre habitabilis sub hac forma sit A. poꝰ articus b. polus antarticus c. d. equinoxialis ⁊ eius diuisiones sunt gradus longitudinuꝫ regionū ad b. Medietas coluri in qua sunt gradus latitudinis regionum a c b. arcus circuli magni transeuntis per polos ⁊ gradus longitudinis versus oriens. Et hi duo arcꝰ diuidūt equinoxialem in tres partes/ quaꝝ quelibet facit quattuor horas eq̄noxiales/ ⁊ sic per similes arcus posset sub diuidi equinoxialis. Ita vt q̄buslibet. 15. gradibus correspōderet vna hora equinoxialis g e f. linea recta eque distans equinoxiali transiens per alexandriā e. ciuitas alexandrie i h k. linea recta eque distans equinoxiali transiens per mediuꝫ regionis Scithie intra imaum montem h. medium scithie.

Paralellos autē. 12. quos supra descripsimꝰ consignabimꝰ in figura noībus locoꝝ ꝑ que transeunt vel locoꝝ a quibꝰ eorū denominant̄ climata. Et ꝑ numeꝝ graduū latitudinis id ē distātie ipoꝝ ab eq̄noxiali

Paralellus transiens per montem barditi distat ab equinoxiali versus austrum fere gradibus .16.

Paralellus per raptū ꝓmōtoriū ⁊ cattigara distat ab equinoxiali vers9 austrum fere gradibus .8. 3^{1}. 12^{1}.

Paralell9 per besyngā distat ab eq̄noxiali vꝰ9 septētrionē gra. 8. 3^{1} .12^{2}

Paralellus per meroē a q̄ noīatur p̄mū clima distat gra. 16. 2^{1}. 3^{1}

Paralellus p syenē a qua denominat̄ secūdū clima distat gra. 23. 2^{1}. 3^{1}

Paralellus p alexandriā a qua noīatur terciū clima distat gra. 31.

Paralell9 p rhodū a qua noīatur quartū clima distat gra. 36.

Paralellus p romā a qua noīat̄ quintū clima distat gra. 41. 3^{1}.

Paralellus p boristenē a quo noīatur sextū clima distat gra. 46.

Paralell9 p ripheos mōtes a q̇b9 noīat̄ septimū clima distat gra. fere. 70

Paralell9 p insulas britānicas distat fere gradibus 78

Paralellus per tylem distat gradus 63. Et nota q̄ sicut paralellus transiens per tylem insulam versus septētrionem ⁊ paralellus transiens per montē barditi versus austrū terminat latitudinē nostre habitabilis. Et a c b.

Ita a d b. medietas coluri versus oriens per metropolim sinaꝝ. Et a c b. medietas eiusdē coluri vers9 occidēs trāsiens per fortunatas insulas terminat longitudinem nostre habitabilis secundū Ptholomeū.

Q Via vero loca premissa a quib9 denominant̄ septē climata famosa aliqua que principaliter notauerūt Alfraganus ⁊ eius sequaces nō tenent precise medium dictorum climatuꝫ. Io. pro maiori certitudine. In hac figura signabimus paralellos dictorum climatuꝫ sub gradibus latitudinis qui fere tenent dictorum climatum media.

Sequitur figura orbis

Capitulum decimūnonum opinionē Plinii ꝛ alioꝝ que precedentibus Ptolomei dictis contraria videt̃ explicat.

Licet Ptholomeus longitudinē ꝛ latitudinem nostre habitabilis posuit ut supra describit̃ tantū quantū ad latitudinē expertum est ꝙ habitatio est vsqꝫ ad distantiā ab equinoxiali per .66. gradus vers9 septemtrionem vti patet in fine insulaꝝ ꝛ in regno norwegie. Et ꝙ plus est secundum Pliniū vsqꝫ ad illum locū habitat̃ vbi extremi cardines mūdi sunt. Et ibi habitant yperborei de europa ꝛ arumphei de asya. Similiter versus austrum secundū Pliniū inuenit̃ habitationē esse sub tropico capricorni vel vltra. nam ibi dicit̃ esse regio pathalis in india. Vnde apparet ꝙ maior est longitudo terre versus oriens quā ponat Ptholomeus. Nā meridianū latus indie descendit a tropico capricorni ꝛ secat equinoxialem apud montē malcum ꝛ transit per syenem q̄ nunc arim dicit̃. Nā duplex est syene/ vna sub solsticio de qua supra/ alia sub equinoxiali que ē arim ꝛ hec secundū mathematicos est in medio terre habitabilis sub equinoxiali distans .90. grad9 ab occidente ꝛ secundum eos totidem ab oriēte ꝛ a septētrione ꝛ meridie ꝛ loquunt̃ de habitatione eis nota/ sed exptum est ꝙ arim non distat ab oriente per .90. gradus tantū sed magis elōgat̃ propter hoc ꝙ longitudo habitabilis maior ē q̄ꝫ medietas terre ꝛ hoc vs9 orientem. Nam secundum philosophos ꝛ Pliniū oceanus qui extendit̃ inter finem hyspanie vlterioris id est africe a parte occidentis ꝛ inter principium indie a parte orientis non est magne latitudinis. Nam expertum est ꝙ hoc mare nauigabile est paucissimis dieb9 si ventus sit conueniens ꝛ ideo illud principium indie in oriente non potest multū distare a fine africe sub terra id est sub medietate terre que hic in figura describit̃/ Vn̄ sequit̃ ꝙ non tam magnum est mare vt possit cooperire tres quartas terre vt quidā estimāt. Ex quibus omnibus concludit̃ ꝙ licet habitatio tūc nota Ptholomei sit quasi coartata intra quartam vnā terre/ tamen ratione ꝛ experientia probatur ꝙ multo plus est habitabile. Et secundū hoc non erit figura habitabilis quarta/ nec semicirculus descriptus in plano Nec aqua circuiet per polos mundi ꝛ oriens ꝛ occidens cooperiens .3. q̄rtas eius vt estimatur. sed magis erit figura aque videlicet ꝙ mare oceanum habeat plurimuꝫ de aqua circa polos. Cuius longitudo extenditur a polo in polū inter principiū indie ꝛ finē africe. Secūdū vero ꝙ pretēdūt auctores ꝛ maxime Plinius mare indicum decurrens per lat9 indie a tropico capricorni secans equinoxialem transit per latus meridianū indie. Deinde immensum terre spacium absorbens se flectit versus occidens per meridiem donec recipiat fauces maris rubri ꝛ mare ethiopū vbi incipit ethiopia. Et ibi latitudo regionis est circiter .16. gra. ꝛ longitudo diei ꝓlixior fere .13. horarū secundū Ptholomeum in almagesti ꝛ Plinius satis concordat secundo ꝛ sexto libris naturalis hystorie.

¶ Caplm vicesimū eiꝰdē Plinii sentētias de .12. palellꝰ noti orbis narrat.

Notandum insuper ꝙ Plinius in naturali hystoria libro sexto post
ꝙ in libris priorıbꝰ totus terre partes principales id est Europaꝫ
Africam ⁊ Asyam ipsarūqꝫ partiū mēsuras adinuicē cōparatas diffuse
tractauerat addidit grece inuentionis sententiā sicut ipse ait exquisitiue
subtilitatis vt in spectato terrarū situ iudicatisqꝫ regionibus agnosceretꝰ
que cuiqꝫ societas sit siue cognatio dieꝝ ac noctiū quibusqꝫ inter se pares
vmbre ⁊ equa mundi cōnexitas. Vnde prefati sexti libri finē de terrarū
digestione id est distinctiōe in palellos ⁊ vmbras pares ita cōclusit. Ergo
reddetꝰ hoc etiam terraqꝫ vniuersa in mēbra celi digeretur/ plura sunt aūt
segmenta huius mundi que nostri circulos appellauere greci paralellos.
Principiū habet indie pars versa ad austrum patet vsqꝫ Arabiā ⁊ rubri
maris accolas/continētiā. Gedrosi germanii per se elemei per thiene aria
susiane mesopotamia selencia cognominata babilonia Arabia ad petras
vsqꝫ syria cele pelusiū egipti inferiora que ora vocatꝰ alexandria africe
maritima cyrenaica oppida ōnia/tapsus ardrumetuꝫ clupea cartago vti
ca vtriqꝫ hippo Numidia mauritania vtraqꝫ athlanticum mare colūpne
herculis. In hoc celi circūplexu equinoxii die medio vmbelicꝰ quē gnomo
nem vocant septem pedes longus/ vmbram nō amplius quattuor pedes
longam reddit. Noctis vero dieiqꝫ longissima spacia .ix. horas equinoxi
ales habent breuissima ecōtrario .io. ¶ Sequēs circulus incipit ab india
vergente ad occasum ⁊ vadit per medos pthos per sepolim citima psidis
Arabiam citeriorem iudeam libaī montis accolas amplectitur babiloneꝫ
ydumeam samariā iherosolimā ascalonem ioppē cesareaꝫ phenicē ptholo
maidem sydonem tirum beritum borin tripolim biblum anthiochiaꝫ lao
diciam selentiam sicilie maritima cipri austrina cretam lilibeum in sicilia
septemtrionalia africe ⁊ numidie vmbelicus equinoxio. 37. pedū vmbrā
.2x. pedes longam facit. Dies autem noxqꝫ maxima .ix. horaꝝ equinoxia
lium accidente bis quinta parte vnius hore. ¶ Tercius circulꝰ ab indis
tymano proximis oritur/tendit per caspias portas medie proximas ca
thaoniam capadociam taurum amanū issum silicias portas solos tarsuꝫ
cyprum pysidiam pāphiliam sidem lycaoniam lichiam patharam xanc
tum caunū Rhodū coū alicarnasuꝫ guidum cordatium delū cyclades me
dias cythium maleam argos laconiā elim climpiam messeniā peloponesū
syracusas catinam siciliam mediā sardiniam austrinam cartheiaꝫ gades
gnomonis cuncte vmbram. 11. vnciaꝝ faciunt/ longissimꝰ dies est equi
noxialium horarum .ix. atqꝫ dimidie cuꝫ .3i. vnius hore parte ¶ Quarto
subiacent circulo qui est ab alio latere timani capadocie austrina galacia
misia sardis smirna sipolus tmolus mons lidia caria ioma trallis collo
phon ephesus miletus cios samos ycariuꝫ mare cyclades septētrionales
athene megare corinthꝰ siciō achaia pathare isthinꝰ epyrus septētrionalia

sicilie narbonensis gallie exhortiua hyspanie maritima a cartagine noua
⁊ inde ad occasum gnomoni ·21·pedes respondent umbre.16.pedum/ lon
gissimus dies habet equinoxiales horas.1x·⁊ duas tercias unius hore·
Quinto continent segmēto ab introitu caspii maris bactri hiberia arme
nia misia phrigia helespontus thoras tenedus abidos scepsis yliū ydā
mons cyricum lampsacū synopia amisū eraclea in ponto paphlagonia
lēnus ymbrus tassus cassandria tessalia macedonia lariza amphipolis.
Tessalonice pella edesus beroea pharsalia caristum euboea boetum colcis
delphi acarnania etholia appollonia brūdisiū tarentū thurii locri regiū
lucani neapolis puteoli tustum mare corsica baleares hyspania media
Gnomonis septem pedes umbras·6·magnitudo diei summa horarū equi
noxialium·17·❡ Sexta comprehensio qua continet urbs Roma amplec
titur caspias gētes caucasu armenie septētrionalia appoloniā supra rhin
dacum nicomediam niceā calcedonē bizantium lizimaceam chersonesum
melanem sinum abderam samotrachiam maroneā oenum bessicā trachiā
medicam peoniā yllirios durachium canusium apulie extima campaniā
ethruriā pisas lunam lucā genuam liguriā anthiopolim massiliā Narbo
nam terraconē hyspaniam terraconensem mediā et inde per lusitaniam.
Gnomonis pedes.9·umbre·8·longissima spacia equinoxialiū horarū 17·
addita nona parte unius hore aut uti nigidio placuit quinta ❡ Septia
diuisio ab altera caspii maris ora incipit uaditq super challati bosphō
rum boristenē stomos tracie auersa triballos illirici reliqua adriaticum
mare aqueleyā Altinum ueneciā uincentiā pathauiū ueronam cremonā
rauennā anchonā picenū marsos peliguos sabinos umbriā ariminū bono
niam placenciam melodianū omniaq ab apēnino transq alpes galliam
acquitanicam uiennā pyreneū celtibereā umblico·37·umbre·36. ut tamē
in partem uenecie exequetur umbra gnomoni /Amplissima dies horarū
equinoxialiū.17.⁊ quintarū partium hore trium· Hactenus antiquorum
exacta celebrauimus. Sequentiū diligentissimi quod superest terrarū tri
bus assignauere segmentis· A tanay per meotim lacum sarmatas usq bo
ristenē atq ita per dacos partēq germanie galleas oceani littora āplexi
q esset horarū·16· Alterū per yperboreos ⁊ britaniā horarū·17. Postre
mum scithicum a ripheis iugis in tylem in quo dies continuarentur ut
diximus noctesq per uices. ❡ Item ⁊ ante principia que fecimus posuer
circulos duos· Primū per insulas meroē ⁊ ptolomaidē in rubro mari ad
elephantorū uenatus conditā/ ubi longissimus dies.12·horarū esset dimi
dia hora amplior. Secundum per syenē egipti euntem qui esset horarum
·13. Idemq singulis dimidia horarum spacia usq ad ultimum adiecere
circulis /Et hactenus de terris.

¶ Cap^lm vicesimūprimū3 eiusdem Plinii ⁊ aliorum historiographorum dicta in geometrica mathematicorū ratione concordat.

Ex premissis ergo dictis Plinii manifestum est q ipse .12. notauit paralellos sed alios atq3 aliter q̄3 .12. quos supra scripsim9. Sic etiā Marcianus aliter numerat climata/ Nam in astronomia sua .8. climata designauit. // Primū dicit esse proximū solsticiali id ē equinoxiali / Dyameroes deinde alterum dyasienes. Tercium dyalexandrios quod ducitur per tyrenas in africam cartagini ab austro adiacentem. Quartū ⁊ mediū ex omnibus dyarodii quod mediā ⁊ peloponesu3 siciliāq3 ductū ad ostiū boetis peruenit. Quintum est dyaromes per macedoniā ⁊ alteram parte3 per galliam attingens lusitaniam. Deinde sextū per ellespontu3 traciamq3 ⁊ confinem germanie galliā. Septimum quoq3 dyaborestenes per pōticū mare ⁊ alteram parte3 germaniā britāniamq3 precidens. Vltimū ē vltra meotis paludes ⁊ infra ripheos montes. ¶ Licet autem predictorū autorum dicta vtiliter notanda sint tamen quia ipsi in paralelorum aut climatum distinctione eorum proportionem ad inuicem secundom geometricam rationem quam methamathici docent minime seruauerunt/ ideo que ab illis scripta sunt cum his que supra diximus conferenda erunt ⁊ cum doctrina Ptholomei concordanda. Nam Ptholome9 libro primo cosmographie sue capitulo 23. expositionē 12. paralellorū in orbe designandoru3 secundu3 distantiam ab equinoxiali vt geometrice rationes ingerūt ānotauit. ¶ Ptholomeus etia3 in suo almagesti libro secundo capitulo sexto quartam istam in qua sumus diuisit inter omnes ab incarnatiōe domini maxime certificauit in hac parte/ licet sui expositores alfragani ⁊ alioru3 eum sequacium diuisio per septem climata famosa nunc magis nota sit. Clima vero apud eos est spaciū terre in quo dies prolixior excedit p dimidiam horam diem prolixiorē alterius partis terre vel exceditur ab eade3. Certum tamen est q naturalior ⁊ verior distinctio esset penes quartam hore secundū q Ptholomeus primū diuidit // Sed quia iste partes sunt parue ideo philosophi considerauerūt maiores ⁊ cōiunxerunt duas illa3 in vno climate. Et hanc opinionē tanq3 cōmuniorē secuti sumus. Ad hanc igitur ⁊ ad ea que scripsit Ptholomeus aliorū scripta referenda sunt ⁊ p ea corrigenda. Et precipue illa que scripsit Plinius de gnominib9 et vmbris sub septem paralellis corrigenda erūt ul^r concordanda in his in qb9 non videntur concordare cū Ptholomeo in alma. loco preallegato. Pro quo consideranda erit diligenter tabula subscripta in qua signant^r paralellorum latitudines id est distancie ab equinoxiali cum longitudinibus dierum maiorum sub eisdem paralellis ⁊ longitudinibus vmbrarū gnomonis meridionalium.

¶ Capitulum vicesimūmsecundū ad declarationem ⁊ concordantia3 premissorum tabulas vtiles subiungit.

Ad cōplementū ergo huius operis ꝛ declarationē omniū premissoruꝫ supaddemus tabulā sumptā ex doctrina Ptholomei in secunda dictione almagesti capitulo sexto vbi diuidit quartā terre habitabilis p 39. lineas equidistantes quarum prima sub equatione diei transit. Et distātias. 27. primarū inclusiue mensurat per excessum declinationis correspōdentis quarte parti hore equalis. Sed distantias. 27. 26. 27. 28. 29. Mensurat per excessum declinationis correspōdentis hore medie quia excessus correspondens declinationis quarte parti hore non extendit se in illis ad vnū gradū. Et quia. 29. 30. 31. 32. 33. declinatio correspondens medietati hore non extendit se ad vnū gradū ideo mensurat eas p excessuꝫ vnius hore. Distantias vero. 33. 38. 37. 36. 37. 38. 39. mensurat p excessuꝫ declinationis vni9 mensis qꝛ declinationis excess9 correspondēs diei nō attingit ibi ad vnū gradū propter augustiā circulorum. Ostendit auteꝫ tabula sequēs omnes proprietates predictarū lineaꝝ quas ibi ostendit Ptholomeus. ¶ Prima enim linea ostendit iniciū climatū ꝛ finē septimi ¶ Secunda numerat predictas lineas ¶ Tercia ꝛ quarta ostendūt longitudinem diei longioris sub illis lineis p horas ꝛ minuta. ¶ Quinta et sexta ostendunt declinatiōꝫ cuiuslibet linee ab eq̄noxiali ¶ Septima ostēdit nomina ciuitatū ꝛ locoruꝫ per quas transeūt p̄dicte linee ¶ Octaua ꝛ nona ostendunt quantitatē vmbrarū sub predictis sole sub equatione diei existente. ¶ Decima ꝛ vndecima ostendunt vmbras sole existente in tropico estiuo. ¶ Duodecima ꝛ decimatercia oñdūt vmbras sole existēte sub tropico hyemali. ¶ Decimūquartū ꝛ decimūquintū ostendunt in q̄b9 regionibus ꝛ quādo vmbre sunt nulle meridionales ꝛ septētrionales ꝛ in quibus vmbre nō solum sunt septētrionales. ꝛ in quib9 vmbre reuoluūtᷣ ꝛ hoc per distantiam Solis a tropico estiuo ex vtraqꝫ parte. ¶ Pro quo nota ꝙ sub omnib9 lineis ab eq̄noxiali vsqꝫ ad tropicū Cancri. quādoqꝫ sunt vmbre nulle / quandoqꝫ septemtrionales / quandoqꝫ meridionales / vnde quando Sol a tropico estiuo distat tot gradib9 quot ponūtur in linea tunc vmbra est nulla / sed quādo paucioribus distat est meridionalis quādo vero pluribus vmbra est septētrionalis vsqꝫ ad lineā. 33. vbi vmbre incipiunt reuolui ꝛ reuoluunturᷣ in omnibus sequentib9 vsqꝫ ad polum ¶ Notandum ꝙ vmbre quas ostēdūt tabule sunt vmbre meridiei habet autē Gnomo. 12. partes equales que vocantᷣ puncta ꝛ quelibet pars habet 60. minuta. ¶ Vnde concluditᷣ ꝙ dicta Plinii nō p̄nt verificari de vmbris Gnomonis illo mō quo loquimur. Ptholome9 vt apparet ex sequēti tabula cōsiderādo dies lōgiores sub quibus sunt septem paralelli quos primo ponit Plinius ꝛ conferendo eos ad vmbras eis correspondentis Sed forte dicta Plinii possent habere veritatem de vmbris vmbilici quales sunt vmbre chilindri.

¶ Sequitur tabula ostendēs proprietates linearum equidistantium.

Climata	Linee eque distantes	Dies Lōgitudo H.	M.	Latitudo H.	M.	Loca per q̄ trāseunt linee	ūbre eq̄l. ptes	M.	ūbre esta. ptes	M.	ūbre hie. ptes	M.	Hec linea oñdit varietas ūbraꝝ i variis lo[cis]
	1	12	0	0	0	Sub equinoctiali	0	0	26	30	26	30	90
	2	12	15	4	15	Insula babeis	4	20	21	20	32	0	19 30
	3	12	30	8	25	Ebalmgi philisoli cus ē fluuiꝰ latus	8	50	16	20	37	54	69
primū	4	12	45	12	30	Insula meroes	13	20	12	0	44	40	51 40
	5	13	0	16	27	Thebatim	17	45	7	45	51	0	45
scdm	6	13	15	20	14	Samis	22	30	3	45	58	40	31
	7	13	30	23	51	Arim	27	30	0	0	65	50	Tropicꝰ
terciū	8	13	45	27	12	In fine terre egipti	30	50	3	20	74	10	cācri ūbr[e]
	9	14	0	30	22	mediū seni	35	5	6	50	83	50	septētrio
qrtū	10	14	15	33	18	Insula rhodi	39	30	10	0	93	5	nales vsq
	11	14	30	36	0	Sembres	43	36	12	55	103	3	ad tricesi
quītū	12	14	45	38	35	ciuitas	47	50	15	40	114	55	māterciaꝫ
	13	15	0	40	36	misliß	52	30	18	30	126	50	lineam
sextū	14	15	15	43	15	mediū maris	55	55	20	50	144	15	
	15	15	30	45	1	fōtes fluīs astos	60	0	23	15	155	5	
Septimū	16	15	45	46	51	egressiões boristeis	63	55	25	30	174	30	
	17	16	0	48	32	mediū palud meoter	67	50	27	35	188	50	
Finis	18	16	15	50	15	vltimī versus	71	40	29	35	210	20	
	19	16	30	51	30	meridiē britānie	75	35	31	25	229	40	
	20	16	45	52	50	egressiões rebes flu.	79	5	33	15	253	33	
	21	17	0	54	1	Egressiones tanais	82	35	34	55	278	45	
	22	17	15	55	0	Bericateras terre	85	40	36	15	304	30	
	23	17	30	56	0	britānie maioris	88	50	37	40	355	15	
	24	17	45	57	0	mediū britānie maioris	92	5	39	30	372	40	
	25	18	0	58	0	Catrane britānica	96	0	40	43	419	5	
	26	18	30	60	30	meridies britānie minoris							
	27	19	0	61	0	britānia minor							
	28	19	30	62	0	Insule boren							
	29	20	0	63	0	Insula tyle							
	30	21	0	64	30	Sclaui q̇ dicunt̄ eu							
	31	22	0	65	30	nuchi eo ꝙ nimis							
	32	23	0	66	0	sunt albi							
	33	24	0	66	10								
	34	mēß		67	0								
	35	mēß		69	30								
	36·3	mēß		73	20								
	37·4	mēß		78	20								
	38·5	mēß		84	0								
	39.6	mēß		90	0								

Ab hinc nō signant̄ pūcta et minuta vmbrarum vsq ad 33·lineā sed possent reperiri et signari p pportioneꝫ ad altitudi Solis iuxta vmbras p̄notatas· Itē a 33· linea reuoluūtur vmbre vsq ad 39· vbi est polus

Nota ꝙ Ptholomeꝰ in cosmographia vbi ponit 21·palellos ab eq̄noctiali vsq ad insulaꝫ thilen palellos hic designatos de ·15· linea exclusiue distinguit duos simul iūgens p vno paralello

Ex precedenti tabula extrahitur tabula hec que de septem paralellis quos principalius notauit Plinius docet presuppositis spaciis longissimorum dieꝝ secundum eum/ quanta deinde sit ipsorū paralellorum latitudo id est distantia ab equinoctiali ⁊ sub quibus constituēdi sunt climatibus quantaqꝫ sit ibi umbra gnomonis secundū Ptholomeū·

¶ Primus ubi dies longior est 14· horarum / ab equinoctiali distat gra·30·minutis 22. ubi gnomo 12·pedum umbrā facit
Ibi duo — 37·pedū ⁊ 7. minutorū secundū Ptholomeū.
sunt sub 3· — Secundus ubi longior dies est 14. horarum ⁊ unius quinte
climate — distat gra. 32. minutis 1. ubi gnomo 12·pedū facit umbram
38·pedum ⁊ 34·minutorū·
Tercius ubi lōgior dies ē 14. horaꝝ 31. miutoꝝ/ distat gra. 36
Ibi duo — minutis 12·gnomo 12·pedū facit umbrā 43. et 42· minutoꝝ·
sub q̃rto — Quartus ubi dies lōgior ē 14· horaꝝ ⁊ unius tercie distat gr· 37. minu. 20. gnomo 12·pedū facit umbrā 48· 26·minutoꝝ·
Quintus ubi dies lōgior ē 17. horaꝝ distat gra. 40. minutis
Ibi duo — 76. gnomo 12·pedū facit umbrā 72. et 30·minutoꝝ·
sub quinto — Sextus ubi dies longior ē 17·horarū ⁊ unius quinte distat gra. 42·minutis 21·ubi gnomo 12. pedum umbrā causat 77. pedum ⁊ 34. minutoꝝ·
Septimus ubi dies lōgior est 17·horarū ⁊ unius tercie dis
Sub sexto — tat gra. 47·minutis 29·ubi gnomo 12· pedū umbraꝫ causat
climate — 61. pedum et 42. minutoꝝ·

¶ Notandū quod triū paraleloꝝ quos Plinius consequenter ānotauit unus est in septimo climate alii post climata duorū boquos postremo designauit qui tamen naturali ordine debēt precedere unus est in primo climate alius in secundo. Sicut hec patent in precedenti tabula ⁊ aliis suprascriptis ubi de his plura utiliter notauimus.

Hec igitur compendiose recollecta sunt ex doctrina sapientū ⁊ maxime videtur quod Ptholomeus ad almagesti addit etiā istū librū secundum finem ultimi capituli secunde dictionis almagesti. Etiā videt secundum translatorē cosmographie Ptholomei circa principiū prologi que sufficere videtur ad describendā figurā nostre habitabilis / cū ānotatione ꝓuinciaꝝ ⁊ locoꝝ notabiliū seruata geometrica ratione

¶ Explicit

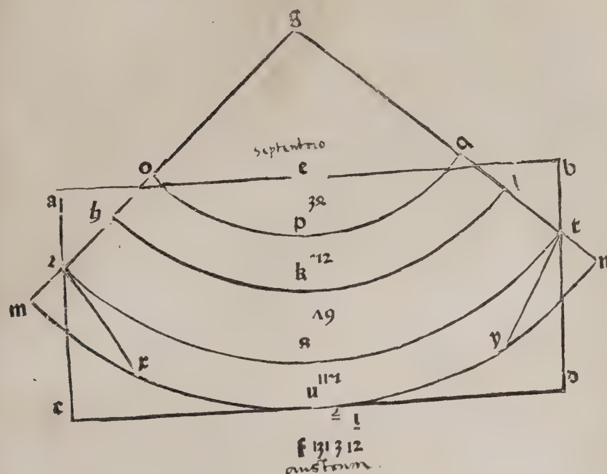
Tractatus vicesimus nonus cosmographie cōpendii quinqꝫ cōtinꝫ capitula. ¶ Primum capitulum figurā nostre habitabilis secundū Ptholomeum describit. ¶ Secundum capitulum nostrā habitabilem per 23. paralellos distinguit. ¶ Tercium eandē per 31. meridianos diuidit. ¶ Quartum circuitus terre mensurā concludit ¶ Quintum habitudinē terre ad celum breuiter recolligit.

¶ Caplm primū figurā nostre habitabilis secundū Ptholomeū describit

AD cōplementū compendii cosmographie Ptholomei expedire iudicaui figuraꝫ nostre habitabilis secundum eius doctrinā describere. Deinde paralellos ⁊ meridianos ipsius figure distinguere ⁊ aliqua loca sub eis notanda designare. Sit igitᷣ tabula quattuor angulorū rectorum a b c d. cuiꝰ linea scilicꝫ a b. sit fere dupla ad lineā a c. ⁊ similiter ad lineaꝫ b d. ⁊ supponatᷣ ꝙ latus a b. sit ad plagā septētrionalem ⁊ latus c d. ad austrū. Sit linea e f. diuidens per mediā lineam a b ad angulos rectos et similiter lineam c d. in puncto f. Protendatᷣ indirectum linea e f. vsqꝫ g. ꝙ erit centrū super quo circūferentᷣ omnes paralelli ⁊ a quo protrahentᷣ oms meridiani vsqꝫ ad paralellū equinoxilis. Habet autem linea g e f. cē‑tum triginta vnam partes siue gradꝰ cum vna tercia ⁊ vna 12. cuius linee ps g e. habebit 3. partes siue gradus aliis equales. Et a centro g p e. in dicta linea ptibus. 19. equalibus predictis describatᷣ circulus qui sit paralellus per rhodū h k l. hic palellus ex vtraqꝫ parte linee meridionalis k e spaciū sex horaꝝ eq̄noxialiū cōtinebit q̄rum q̄libꝫ in tres partes quinqꝫ graduū diuidetᷣ. Et sic habebimꝰ in circūferentia h k l. ab vtraqꝫ pte dicti meridiani 18. sectiones per quarū puncta ducendi erunt meridiani a cētro g. quoꝝ quilibet distabit ab altero tercia parte vnius hore. Horū meridianoꝝ duo terminantes vltima orbis habitabilis erūt g h m. versus occidens atqꝫ g l n. versus oriens. Deinde notabitᷣ paralellus per tylē in lynea g f. qui distat a cētro g. partibus 72. ⁊ erit o p q. Equinoxialis vo describetᷣ distans a centro g. ptibus 117. ⁊ erit r s t. paralellus autē qui est vltimus versus austrū ⁊ oppositꝰ paralello per meroem notabitᷣ distans a cētro g. ptibus 131·$\frac{1}{3}$·$\frac{1}{12}$. ⁊ erit m v n. Relinquitᷣ ergo distantia p k. meridiani hoc ē ea q̄ intercipitᷣ a paralello per tylen ⁊ paralello rhodū ptiū 21. Distantia vero k s. ea. s. que a palello rhodieñ equinoxialem attingit similiū partiū restabit 36. Deinde s u. hoc est distantia q̄ fit ab eq̄noxiali ad palellū oppositū paralello p meroem relinq̄tᷣ ptiū siliū 16·$\frac{1}{3}$·$\frac{2}{12}$. Poterūt āt pporcionaliter ad p̄missa describi ceteri palelli quos nōuit Ptholomeus 23. ca. libri p̄mi ꝓm distātias ab eq̄noxiali ibidē designatas ⁊ ab alio Ptholomeo descriptas in scda dictione almagesti ca. 6. licebit auteꝫ nobis lineas que pro meridianis assumentᷣ non describere rectas vsqꝫ ad m v n. sed tantum vsqꝫ ad equinoxialm r s t. Deinde diuidendo m v n. circūferentiaꝫ videlꝫ quālibet eius medietatem in 90 coequales sectiones

cū sectionib9 paralelli per meroē in numero ⁊ mensura dabit̄bis cōiūgere lineas meridionalium que vsqȝ ad equinoxialeȝ recte perueniunt vt quo dammodo videatur sit9 qui vltra equinoxialē est declinare cen r x ⁊ t y

¶ Sequitur figura.

¶ Capl'm secundū nostrā habitabilē per 23. paralellos destinguit.

Secundū q Ptholomeus distinguit 23. paralellos videlicet 21. citra equinoxialem ⁊ duos vltra. ¶ Primus paralellus citra equinoxialem distat ab eo gra. quattuor ⁊ $x^{\frac{1}{}}$. ⁊ differt vna quarta hore. hic trāsit per ethiopicū africe per hesperos ethiopes per nilum per aromata per hispadis pelagus per indicuȝ pelagus per taprobanam insulā per aureā chersonesum per sinum synarum ⁊ eorū regionem vsqȝ terrā incognitam. ¶ Secundus distat gra. 8. $3^{\frac{1}{}}$. $12^{\frac{1}{}}$. ⁊ medietate hore hic transit per oceanū occidentalē per nilum per mare rubrum per indicum pelagus per taprobanam per auream chersonesum per sinum synarū ⁊ eoꝝ regionē. ¶ Terci9 distat gra. 12. secunda ⁊ medietate hore cum. $x^{\frac{1}{}}$. hic transit per principiū primi climatis per fortunatas insulas per fluuiū nigris ꝓpe garamāticaȝ

vallem per ethiopiã ſupra egiptum prope nilum per ſinum arabicum per arabiam felicem/per mare rubrũ per indicũ pelagus per gangeticũ ſinum per indiã extra gangẽ per ſinum ſynaꝝ. ¶ Quartus diſtat gra·16· 3½.12½ ⁊ vna hora. Hic trranſit per medium primi climatis per vltimã inſulam fortunatã per oſtium fluuii maſſe per fluuiũ nigris per paludeȝ libie per fluuiũ gerras per nilum per meroem per ſinum arabicũ per arabiaȝ felicẽ per ſinum magnum per indiã extra gangem per gangeticũ ſinũ p indiam extra gangem per regionẽ ſinarum. ¶ Quintus diſtat gra ·20· x^{2}· ⁊ vna hora cum vna quarta. Hic tranſit prope principiũ ſecundi climatis per oceanũ occidentalem per libiam africe per fluuiũ nigris per paludem gerram fluuii per nilum per ſinũ arabicum per arabiam felicem per ſinũ magnum per oſtia indi fluuii per gangem fluuium per indiam per regionem ſinarum. ¶ Sext9 diſtat gradus 23· ⁊ ſemis ⁊ vna tercia et vna hora cũ media. Hic tranſit per medium ſecundi climatis per libiam africe per fluuium bagrada per nylum per ſyeneȝ per egiptũ per thebays per arabicũ ſinum per arabiã per ſinum perſicũ per carmaniã prouinciam p arabiuȝ fluuium per montem arbeti per indum fluuiũ per indiam intra gangẽ p gangem fluuium per indiã extra gangem per doreum fluuiũ per ſerum fluuium per medium indie per regionem ſynaꝝ. ¶ Septim9 diſtat gradus 27· 6½· ⁊ vna hora cum medietate ⁊ vna quarta. Hic tranſit prope principium tercii climatis per athlanticũ mare per athlantem monteȝ maiorẽ per numidiam per cyrenaicaȝ pentapolim per marmaricã per libiã egipti per nilum p egiptum inferiorem per arabicum ſinum per arabiã per ſinũ perſicum per carmaniam prope fontem arabis fluuii per indicum fluuium per medium intra gangem per gangem fluuiũ per indiam extra gangem per dorum fluuium per ſerum fluuium. ¶ Octauus diſtat gra·30· 3½ ⁊ duabus horis. Hic tranſit per mediuȝ tercii climatis per vtrãq; mauritaniam per medium numidie prope ſyrtes per libiam per egiptuȝ inferiorem prope alexandriã ⁊ hoſtia nili per ſyriam paleſtinam vbi ihrl'm/per arabiam petroſam per arabiam deſertã per babiloniam per extremũ pſici ſinus per pſidem per carmaniã deſertam per drangianam per arachoſiaȝ per indum fluuiũ per indiam extra gangem prope fontem dori fluuii per ſerum fluuium. ¶ Nonus diſtat gradus 33· 3½· ⁊ duabus horis cuȝ vna quarta. Hic tranſit prope principiũ quarti climatis per medium mauritanie tinganice per mauritaniã ceſarieñ per africanum mare iuxta cartaginẽ p africum mare prope inſulam cyprum per medium ſyrie phenicie p arabiam deſertam per babiloniã per eufratem prope fluuiũ tygridis per perſidem per carmaniã deſertam p montem parapoanſam p indũ fluuiuȝ ⁊ fluuios qui in eum intrant p montem bipirrum p montem a quo ſerus fluuius. ¶ Decimus diſtat gra·36· cum duabus horis cũ medietate. Hic tranſit p medium quarti climatis per athlanticum fretuȝ prope garnatã

in europa ⁊ prope athlantem montem in africa prope ibericū mare prope siciliam insulā per poleponesum insulā prope achayaȝ prouinciā ꝓpe eu boeam insulā prope cretā insulam per mediū insule rhodi prope liciā pro uinciam iuxta pāphiliam ꝓpe cyprū insulam per mediū syrie curue vbi laodicia per assiriam per fluuium tigris vbi babilon p susianā vbi susa ciuitas per montem iasonū per parthiā prope ariū fluuium per ariā ꝓui ciam per montem panopanisum per paropanisadē prouinciā ꝓpe fontes indi fluuii ꝓpe fontes gangis fluuii per imaū monteȝ vbi sothus scithie ciuitas per montes caspios per sericā regionē· ¶ Vndecimus distat gra. 38. $\frac{1}{2}$·$\frac{1}{12}$. ⁊ duab⁹ horis cum medietate ⁊ quarta parte hore· Hic transit prope principiū quinti climatis inter hyspaniā lusitanicam ⁊ hyspaniaȝ beticā per ybericū mare prope baleares insulas inter corsicā et sardiniam prope siciliam prope ioniū mare per epirum prouinciā per achayam per egeum mare per bithiniā prouinciam per meandrū fluuium per phrigiaȝ magnam per antitaurū/⁊ tarum montes per eufratē fluuium per mesopo taniam ⁊ assyriam per fluuiū tigris prope mediā per montē corui prope ircaniam ⁊ marglianā prouincias per fines montis paropanisi per extre mum montis comedorum per indiā intra gangem per imaū montē per sci thiam extra ymaū montem per sericā regionē· ¶ Duodecim⁹ distat gra. xo· $\frac{1}{2}$· $\frac{1}{3}$·$\frac{1}{12}$· ⁊ tribus horis. Hic transit prope mediuȝ quinti climatis p oceanū prope ostium tagi fluuii inter hyspaniā terraconensem ⁊ hyspani am lusitanicā vbi tholetū inter fluuiū tagi ⁊ fluuium dorie p arragoniā circa mare balearicum per galleū mare per corsicā per mare tyrrenū ꝓpe romā prope neapolim per adriaticū sinum per ytaliā quasi per medium macedonie per egeum mare prope chersonesum prouinciā per sinū propō tidis per fluuium herim per galaciā per capadociam ⁊ montes ꝓpinquos per armeniā minorē per fluuiū eufratē per mediū armenie maioris p mon tem caspium per extremū maris caspii seu hyrcani per hircaniā ꝓuinciā per marglianā per anthiochiā ciuitatem eiusdē prouincie per mediū bactri ane prouincie per montes comedorū per prouinciā saches per ymaū mō tem per scithiā extra ymaū montē per regionē serū vsq; prope sericam me tropolim· ¶ Decimustercius distat gradus· x3. $\frac{1}{3}$.$\frac{1}{12}$. et tribus horis cū vna quarta. Hic transit per principiū sexti climatis inter flumen nirim ⁊ flumen dorie per hyspaniā terraconenseȝ per fluuiū yberim prope nauar ram p montes pireneos per galliā acquitanicā per tholosaȝ per ostia rho dani prope alpes per niceam per liguriā prope ianuā inter liguricū mare ⁊ adriaticum sinū ꝓpe padū fluuium per adriaticū sinum prope illircam prouinciā per misiā superiorē per dalmatiā p ytaliā prope ponticū sinū ⁊ bosphorum per paphlagoniā per fluuium eufratē per mare hircanū seu caspium/per flumen taxe per sogdianā prouinciā prope montē comedoꝝ prope mediū prouincie saches per turrī lapideā per ymaū montē p sericā

regionē. ¶ Decimusquartus diſtat gradus. 57. ⁊ tribus horis cuꝫ medie
tate. Hic tranſit prope mediū ſexti climatis per inſulas carcerides per ga
liciā hyſpanie per montē dimidiū per pyreneū per galliā acquitanicā per
flumen garomie prope burdegalā inter galliā narbonēſ ⁊ lugdumenſeꝫ p
rhodanuꝫ fluuiū per aloes inter fontes fluuiorū reni ⁊ padi prope fontes
danubii prope adriaticum ſinū vbi venecie per aquileyā per illirī proui
ciam per medium pannonie inferioris ⁊ dacie per ponticū ſinum ⁊ bopho
rum per medium colchis prouincie yberie ⁊ albanie per ſyrū fluuiū iunc
tum eufrati per mare caſpium prope donabam ciuitatē ſcithie per ſogdia
nam prouinciam per montē ſogdii per montes aſcatantas ⁊ imaū p ſcithi
am extra imaū montem per medium ſerice regionis ¶ Decimuſquintus
diſtat gradus. 58. 2^{1}. ⁊ quattuor horis. Hic trāſit per centauricū ⁊ acq̄
tanicum mare per fluuium ligerim per galliam lugdunenſem per ſecanam
fluuium prope pariſius per galliā belgicam per renum fluuium per rechiā
prouinciam per pannoniam ſuperiorem per prouinciā iazigea metanaſte
per danubium per pontum per noricuꝫ prouinciam per thauricā cherſone
ſum prope ponticum ſinum vbi hoſtia boriſtenis fluuii per meotim palu
dem per rha fluuium vbi intrat per fluuios ⁊ iaſerti prope eorum introi
tum in mare caſpium. Deinde per montes magnos ſcithie intra imaū mō
tem poſtea per medium ſcithie extra imaū montem per regionem ſericam
¶ Decimuſſextus diſtat gradus. 71. 2^{1}. ⁊ quattuor horis ⁊ medietate ho
re. Et tranſit poſt finem ſeptimi climatis per britannicū mare per hoſtia
fluuii ſecane per renum fluuiū prope coloniā gallie belgice per germaniā
magnam per boriſtenem fluuium per montē amadoci per meotim paludeꝫ
per rha fluuium ⁊ alios plures deſcendentes in mare caſpium per montē
capuri ⁊ ſcithiani intra imaū montem per montem amarci ⁊ mōtem yma
um. Deinde per ſcithiam extra imaum montē ⁊ ſericā regionē ¶ Decimuſ
ſeptimus diſtat gradus. 75. ⁊ 7. horis. Hic tranſit per oceanum britanni
cum per inſulam albionis id eſt anglie per germaniam magnaꝫ prope fon
tes boriſtenis fluuii per montem amadoci per finem meotis paludis ꝓpe
oſtia tanays fluuii per mediuꝫ ſarmatie aſyatice per rha fluuiū p vtrāqꝫ
ſcithiam vſqꝫ regionem ſericam. ¶ Decimuſoctauus diſtat gradus. 76. ⁊
quinqꝫ horis cum medietate. Hic tranſit per hiberniā inſulaꝫ per albionē
id eſt angliam prope cherſoneſum cimbroruꝫ per littora oceani ſarmatici
per medium ſarmathie europe per ripheos montes per fluuiuꝫ tanays p
ſarmaciam aſye per rha fluuium per monteꝫ rhimminū per mediū ſcithie
intra imaū montem per montem imaū per ſcithiam extra imaū montem p
ſericam regionē. ¶ Decimuſnonus diſtat gradus. 78. ⁊ ſex horis. Hic trā
ſit per medium ybernie per angliam per oceanum per ſcothiā per inſulas
ſaxonum per cymbroꝝ cherſoneſum vbi dacia per inſulā ſtandie p ocea
num ſarmaticum ⁊ ſarmaciā europe per montes ripheos vbi fons tanays

fluuii per sarmaciam asye per rha fluuiū per vtramqꝫ scithiam ⁊ sericam. ¶ Vicesimus distat gradus .61. ⁊ septem horis. Hic transit per extrema hybernie ⁊ anglie prope scothiam per germanicuꝫ mare per oceanum hypboricum per hipperboreos mōtes vbi fons fluuii rha per alanos scithas per vtramqꝫ scithiam ⁊ sericam. ¶ Vicesimusprimus distat gradus 63. ⁊ octo horis. Hic transit per oceanum dillicca doniū per tylem insulam p oceanum hipperboreum per sarmaciam europe per sarmaciam asye prope montes hipperboreos per vtramqꝫ scithiā atqꝫ sericam.

PReterea sciendum ꝙ paralellus equinoxialis distans a polo artico gradus centum ⁊ .17. transit per oceanum occidentalem prope ethiopiticum africe sinum inter vtramqꝫ ethiopiam interiorem ⁊ exteriorem p nilum fluuium prope garbata montem per hippadis pelagus per indicuꝫ oceanum per taprobanam insulam per auream chersonesum per sinū sinarum. ¶ Primus autem paralellus ultra equinoxialem distat ab eo gradꝰ 8. 3½. 12½. continens differentiam hore dimidie. Transit per agysimbam magnam ethiopie regionem australem per raptuꝫ promontorium prope barbaricum sinum per indicum pelagus vsqꝫ terram incognitam orientalem. ¶ Secundus autem paralellus ⁊ extremus plagam australem terminans ab equinoxiali distat versus meridiem quātuꝫ paralellus per meroem versus septētrionem hoc est. 16. gradus. 2½. 12½. ⁊ transit per ethiopiā australiorem prope terram incognitam per montem barditi usqꝫ ad terrā orientalem incognitam.

¶ Caplm tercium eandē habitabilem per. 31. meridianos diuidit.

SCiendū insuper ꝙ Ptholomeus describit. 31. meridianos destiguēs eos per terciam hore que quinqꝫ cōtinet gradꝰ equinoxialis. ¶ Primus terminans terram habitabilem versus occidens transit per oceanum occidentalem ⁊ per fortunatas insulas. ¶ Secundus ab occidente distās quinqꝫ gra. equinoxialibus transit per oceanum ducallidoniū per cētauricum mare per galliciam per principium hyspanie prope athlanticū fretum per oceanum occidentalem. ¶ Tercius distans. 10. gra. trāsit per oceanum ducallidonium per iberniam insulam per britanicum mare per galliciam per hyspaniam terraconensem per tholetum per hyspaniam lusitanicam ⁊ bethicam per granatam per athlanticum mare per mauritaniam p vtrumqꝫ montem athlantem per principium libie per ethiopicum africe sinum. ¶ Quartus distans. 17. gradus transit per oceanum ducalidonium per albionem id est angliam insulam per acquitanicum mare per galliam acquitanicam per montes pireneos per nauerram per arrogoniam per hibericum mare per mauritaniam cesariensem per libiaꝫ africe per hesperios ethiopes. ¶ Quitꝰ distans. 20. gradꝰ transit per oceanuꝫ ducallidoniū

prope medium anglie per britanicum mare prope hoſtia ſecane per galliā
lugdunen̄ per galliā narbonenſem per tholoſam/ per littora gallicani ma
ris per balearicum mare vbi baleares inſule per mauritaniam per libiam
africe per ethiopes. ¶ Sextus diſtans. 27. gra. tranſit per inſulam albio
nis vbi ſcotia per franciam prope fontes ſecane fluuii per galliaꝫ belgicā
per rhodanum fluuium per mare balearicum per africam per agyſimbam
regionem ethiopum. ¶ Septimus diſtans. 30. gra. tranſit per inſulas ꝓ
pe tylem prope finem albionis vbi ſcotia per germanicum mare per inſu
las ſaxonum per germaniam magnam per rethiam per alpes prope fōtes
reni per gemiam ⁊ liguricum mare per corſicam inſulam prope ſardiniaꝫ
⁊ africanum mare per numidiam per africam ⁊ ethiopiā vſqꝫ ad agyſim
bam regionem ethiopum. ¶ Octauus diſtans. 37. gradus tranſit ꝑ tyleꝫ
inſulam per germanicum mare per cymbrorum cherſoneſuꝫ per germaniā
magnam per pannoniam ſuperiorem per danubium inter rethiam et nori
cum prouincias per adriaticum ſinum circa cuius principium ſunt vene
cie. Deinde inter ſenas ⁊ romaꝫ per tirrenum mare inter ſardiniam ⁊ ſicili
am per africanum mare per cartaginem per africam prouinciam per palu
dem libie per vtramqꝫ ethiopiam. ¶ Nonus diſtans. 40. gra. Tranſit ꝑ
oceanum hipperboricum per cymbroꝝ cherſoneſum vbi dacia per germa
niam magnaꝫ per pannoniam ſuperiorem ⁊ inferiorem per prouinciā illi
ris per adriaticum ſinum per neapolim ⁊ tirrenum mare prope finem ſici
lie vbi ſyracuſa ciuitas per ſirtes maiorem ⁊ minorem ubi leptis magna
per libiam ⁊ ethiopiam. ¶ Decimꝰ diſtans. 47. gra. Tranſit per oceanuꝫ
hipperboricum per oceanum ſarmaticum per inſulaꝫ ſcandie inter iaziges
metanaſte ⁊ pontum prouinciam inter traciam ⁊ miſiam inferiorē per mi
ſiam ſuperiorem inter dalmatiam ⁊ ytaliam prouincias per epyrum per
ponticum mare per africum mare iuxta ſyrtim per cyrenaicam pentapolī
vſqꝫ ad vtramqꝫ ethiopiam ⁊ montem barditi. ¶ Undecimus diſtans
70. gra. Tranſit per hipperboricum ⁊ ſarmaticum oceanum per tauricam
cherſoneſum per daciam prouinciam per macedoniam per achaiaꝫ/ per pe
loponeſum inſulam/ per medium cyrenaice pentapolis per marmaricam
prouinciam per garamanticam vallem ethiopiam auſtralioreꝫ. ¶ Duode
cimus diſtans. 117. gra. Tranſit per hipperboricum ⁊ ſarmaticum oceanū
per ſarmatiam europe per boriſtenem fluuium/ per tauricam cherſoneſum
per ponticum ſinum prope conſtantinupolim prope ſinum propontidis
ubi cherſoneſus prouincia per egeum mare prope finem inſule euboee/ ꝑ
finem inſule crete per egiptum mare inter marmaricam et libiam prouin
cias vſqꝫ ethiopiam auſtraliorem. ¶ Decimuſtercius diſtans. 60. gradꝰ.
Tranſit per ſarmatiam europe per ripheos montes per ponticum ſinuꝫ ꝑ
paphlagoniam prouinciam per galaciam per bithiniam per meandrū flu
uium per phrigiam magnam per liciam inter rhodū fluuium ⁊ pāphiliam

ysauriam per egiptum mare prope alexandriam prope egiptuʒ inferiorē
per egiptum tebays vbi syene inter duo brachia nili per nilum vbi arbi
ciuitas per ethiopiam supra egiptū. Deinde inter fontes nili vsq; ad mō
tes lune/a quibus nili paludis niuiuʒ aquas suscipiunt. ¶ Decimusquar
tus distans. 67. gra. Transit per sarmatiaʒ europe prope fontes tanays
fluuii per paludem meotis/per bossforum per paphlagoniam per medium
capadotie per montem antitaurum per cyprum insulam per syriā palesti
nam vbi hierusalem per arabiam petream/per principium arabici synus
prope finem egipti tebays per ethiopiam supra egiptum inter quattuor
fontes nili per montes lune. ¶ Decimusquintus distans. 70. gra. Trāsit
inter sarmatiam europe ⁊ sarmatiam asye per fluuium tanays per bosfo
rum mare per armeniam minorem per taurum monteʒ inter ciliciam ⁊ me
sopotaniam ubi anthiochia per syriam curuam vbi laodicia per syriam
phenitiam vbi damascus inter arabiam petream ⁊ arabiam desertam per
montes arabie per arabiam felicē prope ostia beti fluuii ubi thebe ciuitas
per arabicum sinum per barbaricam ethiopiam ¶ Decimussextus distās
77. gradus. Transit per sarmatiam asye per prouinciam colchis per me
dium yberie prouincie per eufratem fluuium/per armeniam maiorem iter
fluuium eufratem ⁊ fluuium tigris. Iterum per fluuium eufratem per me
dium arabie deserte per montes arabie per arabiam felicem per sinuʒ ara
bicum vbi mare rubrum per ethiopiam per hippadis pelagus per barba
ricum sinum. ¶ Decimusseptimus distans gradus. 80. Transit per sarma
tiam africe per rha fluuium per caucasum montem per albaniam prouinci
am circa principium maris caspii/per medium assyrie prouincie per flu
uium tigris inter eufratem ⁊ tigrim vbi seleucia ⁊ babilon ciuitas per ba
biloniam prouinciam per ostium tigridis fluuii in sinum persicum p ara
biam felicem per mare rubrum per montem phelangis vbi aromata pro
montorium ⁊ emporium. Deinde per hippadis pelagus prope barbaricū
sinum vsq; prasum promontorium. ¶ Decimusoctauus distans gradus
87. Transit per sarmatiam asye per rha fluuium per mare caspium prope
caspias portas per susianam prouinciam vbi susa ciuitas iuxta fluuiuʒ
tigris per sinum persicum per arabiā felicem per mare rubrum per hippa
dis pelagus. ¶ Decimusnonus medius terre habitabilis ab occidente dis
tans. 90. gradus. Transit per hipperboreos montes per mare caspium et
hircanicum per medium persidis per sinum persicū per arabiam felicem p
mare rubrum per hippadis pelagus vsq; terram incognitā. ¶ Vicesimus
ab occidente distans. 97. gra. equinoxialibus. Transit prope montes hip
perboreos per caspium mare per medium hircanie per carmaniā desertaʒ
circa finem persici sinus / per carmaniā alteram prope mare rubrum per
hippadis pelagus vsq; terram australem incognitā. ¶ Vicesimusprimus
distans gradus. 100. Transit per partes septētrionales vsq; caspiū mare

per marganā prouinciam/ per arium fluuium per ariam prouinciam per
fontem fluuii arabis per carmaniā per mare magnum hippadis vsq; ter
ram incognitam. ¶ Vicesimussecundus distans gradus·107·Transit ꝓ
pe montem alanum ubi alani scithe habitant per fluuium magnū iaxerti
qui multos fluuios recipiens intrat caspium mare. Deinde longo spacio
per marganā ⁊ ariam prouincias postea per orangianā/ deinde per ara
bim fluuium ⁊ prope ostia arabis per sinū magnū indici pelagi· ¶ Vice
simustercius distans gradus·110· Transit per alanos scitas per fluuium
iaxerdi per sogdianam prouinciam per margianā ⁊ orangianam prope
fontes arabis fluuii per montem arbeti prope ostia indi fluuii per sinū
magnum indici pelagi· ¶ Vicesimusquartus distans gradus·117· Tran
sit per alanos scithas ⁊ prouincias predictas vsq; ad prouinciam paro
panisadem· Deinde per medium aracosie prouincie ⁊ gedrosie per indū
fluuium ⁊ per indicum pelagus . ¶ Vicesimusquintus distans gradus
120. Transit per medium scithie intra ymaum montem per margianam et
paropanisadem prouincias per indum fluuium per indicū pelagus ꝓpe
taprobanam insulam. ¶ Vicesimussextus distans gradus ·127 . Transit
scithiam infra imaum montem ⁊ prouincias medias vsq; taprobanā insu
lam ⁊ per indicum pelagus· ¶ Vicesimusseptimus distans gradus·130·
Transit per scithiam intra imaum montem. Deinde per medium prouīcie
saches per indiam intra gangem vsq; taprobanam insulam ⁊ indicum pe
lagus. ¶ Vicesimusoctauus distans gradus·137. Transit per scithiā in
tra imaum montem per turrim lapideam prouincie zaches per indiā ⁊ ꝑ
gangem fluuium ⁊ per indicum pelagus ¶ Vicesimusnonus distans gra
dus·140. Transit per scithiam extra imaum montem per indiam ⁊ per gā
gem fluuium per indicum pelagus per insulas ante taprobanam· ¶ Trice
simus distans gradus ·147· Transit per scithiam extra imaum montem
⁊ per indiam extra gangem prope ostia gangis fluuii per gangeticū sinū
maris indici· ¶ Tricesimusprimus distans gradus·170. Transit per prī
cipium serice regionis per medium scithie extra imaum montē per casios
montes per indiam extra gangem per gangeticum sinum ⁊ indicum pela
gus. ¶ Tricesimussecundus distans gradus.177·Transit per sericā per
scithiam per indiam ⁊ indicum pelagus· ¶ Tricesimustercius distās gra
dus·160· Transit per sericam circa cuius medium per montes casii per in
diam per auream chersonesum per indicum pelagus· ¶ Tricesimusquartus
distans gradus·167. Transit per sericam regionem circam cuius mediū
per indiam prope finem montis casii prope fontes fluuii dorei per aureā
chersonesum per indicum pelagus ¶ Tricesimusquintus distās gradus
170· Transit per auream chersonesum per indicum pelagus per sericam re
gionem per montem asmirei ⁊ alios montes serice a quibus varii fluuii
oriuntur· Deinde per indiam prope fontes seri fluuii per sinū maris indi

ci prope ſtationem ſinarum ⁊ prope auream cherſoneſum. ¶ Triceſimuſ ſextus diſtans gradus ·175· Tranſit per ſcithiam ⁊ ſinarum regionem ꝑ pe littora ſinus maris ſinarum ⁊ eorum inſulas · ¶ Triceſimuſſeptimus diſtans gradus ·180. ⁊ terminans noſtram habitabilem verſus oriens. ¶ Tranſit per finem ſerice regionis ⁊ metropolim ſinarum·

¶ Capitulum quartum circuitus terre menſurā concludit.

Ultimo conſiderandum eſt de menſura totius circuitus terre ⁊ circa hoc videntur autores diſcordare quia dicit Ptholomeus libro ſeptimo ſue coſmographie ꝙ totius terre ambitus ſtadiis centum. 80. milib9 latitudo vero terre nobis cognite conſtat. 80· gra. fere ſtadiis autem ·40· milibus fere vno gradu / quingenta ſtadia complectente vt ex diligentiori dimenſione comprehenſum eſt. ¶ Sed autor de ſpera autoritate Theodoſii Ambroſii ⁊ antiquorum philoſophorū dicit totum ambitum terre ducenta ⁊ quinquagintaduo milia ſtadiorum continere / eo ꝙ cuilibet gradui in celo ·700. ſtadia correſpondent ⁊ cum in celo ſint. 360· gradus per multiplicationem vnius numeri per alium ſequitur propoſitum· Sed ſecūdū Alfraganum ⁊ eundem autorem de ſpera in capitulo de diuiſione climatū vnicuiqꝫ gradui in celo correſpondent in terra ·56· miliaria ⁊ due tercie vnius miliaris. Habet autem miliare quattuor milia cubitorum. ¶ De iſtis ergo miliaribus rotunditas terre habet ·20400· ⁊ diameter eius 6500· ⁊ ſemidiameter ·3250. fere ⁊· Notanter fere dico / quia diameter terre cōtinere dicitur 6490· 10ᵉ. vnius miliaris cuꝫ vna decima ⁊ duabus octauis vnius miliaris· ¶ Diameter autem terre ⁊ ſemidiameter ſic mēſurata ſūt principium menſurandi omnia celeſtia ⁊ quantum ad altitudinem ⁊ quātum ad magnitudinem / ideo expedit ad hanc menſuram dictos autores concordare· ¶ Sciendum ē ergo ꝙ predicta diſcordantia magis eſt vocalis ꝙ̄ꝫ realis / quia realiter vni gradui in celo apud omnes autores eadeꝫ quantitas reſpondet in terra / licet illius menſuram variis modis exprimant videlicet vnus per. 500. ſtadia alius per. 700· alius per. 56. miliaria cum ·⅔. miliarii· Ad eius declarationeꝫ premittende ſunt declaratiōes terminorum / videlicet quid ſit ſtadium quid miliare ⁊ quid cubitus· Vn̄ ſecundum Yſidorum libro ·15. ethimologiarum · Stadium octaua pars miliaris eſt conſtans paſſibus. 125· Miliare auteꝫ mille paſſibus terminatur / paſſus quinqꝫ pedes habet / pes vero digitos. 16. licet vero ſecundum eundem Yſidorū. Digitus ſit minima ps menſurādi / tamē qdaꝫ pollicere quattuor granis ordeaceis menſurant· vnde verſ9 · Quattuor ex granis fit pollex ordicianis· Eſt quater in palmo pollex quater in pede palmus Quinqꝫ pedes paſſum faciunt / paſſus quoqꝫ centū. Vigintiquinqꝫ ſtadiū dant ſed miliare· Octo dabunt ſtadia / duplicatuꝫ dat tibi leuca· de cubito

vero dicit Catholicon ꝙ dupliciter ſumitur vnus cubitus eſt qui natu raliter ad digitorum ſummitatem a cubito vſqꝫ protẽditur/quali Moyſes archã menſurauit. Alius cubitus qui ⁊ maior dr̃/qui ⁊ brachio extẽſo toto cubito capiti prelato ſe eſſe demonſtrat/quo archa Noe demetita eſt Ex quo patet ꝙ ſignificatio cubiti equiuoca/ nec eſt eius quantitas certa ſimiliter etiam dici poteſt de ſtadio ⁊ miliari ſecundum varium modum loquendi autorum predictorum. Sed tamen loquendo ſecunduꝫ Yſidoꝝ ⁊ ſequendo modum ſuum menſurandi conſtat ꝙ.100. ſtadia valent miliaria.12. cum dimidio. Et ideo ſi actor de ſpera ſecundum Theodoſiũ itelligat de talibus ſtadiis ⁊ miliaribus ſicut.100. ſtadia que ponit correſpondere vni gradui in celo valent miliaria.87. ½. Sed iſta ſtadia ⁊ miliaria ſunt multo minora qꝫ ſtadia que ponit Ptholomeus ⁊ miliaria que ponit Alfraganus. Nam vnum ſtadium de maioribus valent de minoribus vnum ⁊.3.⁊.17½.partes vnius. Et miliare de iſtis maioribus valet de minoribus ſtadiis ſtadia.12.cum tercia parte vnius fere. Et vnuꝫ miliare de maioribus valet de minoribus miliariis vnum ⁊ dimidium cum 22.parte vnius. Quia vero predictus actor de ſpera in menſuratione climatum terre ſequitur Alfraganum quem etiam alii cõmuniter ſequuntur in menſuratione corporum celeſtiuꝫ in altitudine atqꝫ magnitudine. Ideo expedit menſuram Alfragani cuꝫ menſura predicti Ptholomei coſmographi ſpecialiter concordare. Oportet ergo dicere ꝙ de illis.700. ſtadiis q̃ Ptholomeus ponit vni gradui in celo correſpondere octo ſtadia cum tribus quartis vnius/fere valent vnum miliare Alfragani ⁊ quodlibet ſtadium valet.ꝝ77.cubitos cum quarta parte vnius cubiti. Valet autẽ ſtadium.711. pedes cum.½. vnius/⁊ cubitus valet vnum pedem cum.ꝝ½. vnius. Sic igitur miliare Alfragani dicitur a mille quia continet mille paſſus q̇ valent.ꝝ000.cubitoruꝫ qui valent.7000.pedes. Pes aũt valet .16.pollices.

Capitulum quintum habitudinem terre ad celum breuiter recolligit.

Ad intelligentiam coſmographie Ptholomei/de corporibus celeſtibꝰ ⁊ eorum motibus aliqua generaliter notanda ſunt ut habitudo terre ad celum facilius cognoſcatur. Celum habet noueꝫ ſperas que variis motibus orbeꝫ circuiunt. Nona ſpera mouetur ab oriente in occidens quolibet die naturali. Octaua cum ſtellis fixis ab occidente in orientem in centum annis vno gradu. Saturnus in.30. annis fere. Iupiter in.12. Mars in duobus. Sol in vno. Venus in.3ꝝ6. diebus. Mercurius in.330. Luna in.27.diebus ⁊ octo horis. Stelle variam habent magnitudinem quaꝝ

maior est Sol qui .166. maior est terra . ¶ Secundo maiores sunt stelle fixe.17.prime magnitudinis que quasi.107.equales sunt terre. ¶ Tercio Jupiter equalis terre.97. ¶ Quarto Saturnus equalis terre.91. ¶ Quinto stelle fixe que sunt.2287.7.6.magnitudinis secundum gradus suos 7 que minores sunt.18.equales sunt tere. ¶ Sexto Mars similis terre semel 7 semis cum octaua. ¶ Septimo Venus que est quasi vna de.21.partib9 terre. ¶ Octauo Luna que est quasi vna pars de .29. partibus terre. ¶ Nono Mercurius qui est quasi vna de.33. partibus terre secundum Alfraganum. ¶ Stelle fixe notate sunt.1022.quarum.17.de prima magnitudine.de secunda.87.de tercia.208.de quarta.817.de quinta.217.de sexta 89. Nebulose quattuor/ Tenebrose nouem. ¶ He signate sunt in .80. ymaginibus 7 earum sunt.360.in.21.ymaginibus a via Solis in septemtrionem declinantibus. Alie.386.sunt in.12.ymaginibus que signa zodiaci dicuntur. Alie.316.sunt in.17.ymaginibus a via Solis in meridiem declinātibus. Zodiac9 habet sex signa septētrionalia que sunt Aries Taurus Gemini Cācer Leo Virgo. Et sex australia que sunt Libra Scorpio Sagittarius Capricornus Aquarius Pisces. Quodlibet signū hab3.30. gradus in longitudine 7.12. in latitudine. Planete mouentur sub latitudine zodiaci. Sol vero in medio qui centro suo describit lineam eclipticā sub qua in ecentrico motu proprio in.30.diebus naturalibus 7.10.horis cum .2½. fere pertransit vnum signum/ sed tardius mouetur in tota spera ipsius. Nam ad motum octaue spere.100.annis vno gradu mouentur auges 7 opposita augiū omniū planetarum/ 7 per consequens tota spera cuiuslibet planete sicut ad motum diurnum noue spere mouētur omnes alie omni die. Sed quilibet planeta in suo ecentrico habet motum propriū et omnes preter Solem habent in suo epiciclo iterum alium motū. Pro quorum motuum varietate saluanda quelibet spera planetarum dicitur habere tres orbes quorum medius est vniformis spissitudinis 7 est ecentric9 deferēs planetam. Alii sunt spissitudinis vniformitatis difformis quorum vnus est deferens augem/alius deferens oppositum augis. Et sic quilib3 planeta preter Solem epiciclum habet qui est circulus paruus per cuius circumferentiam defertur corpus planete. Hec de corporibus celestibus breuiter collecta habitudinem terre ad celum ipsamque cosmographiam manifestant. Terra namque diuiditur proporcionaliter sicut Celum videlicet per paralellos 7 alios circulos maiores 7 minores celestibus circulis correspondentes. Et consimiliter circuli per gradus 7 minuta. Sed terra habitabilis id est illa pars terre que habitationi humane conueniens magis est nota. specialiter diuiditur in septem climata quorum tota simul

latitudo est·31·gradus. xv·minuta· Verumptamen ante et post climata magna est habitatio secundum Ptholomeum· Sed est maior etiam quam ipse posuit sicut supra in primo tractatu declaratum est.

¶ Explicit secundus tractatus compendii cosmographie. A dño Petro de aylliaco Episcopo Cameraceñ compositus.

¶ Domini Petri de Aliaco Cardinalis Cameraceñ Vigintiloquiū de cō cordia astronomice veritatis cū theologia Incipit Vigiti vba otinēs

Primū Secūdum philosophum omne verum omni vero consonat/ necesse est veram astronomie scientiam sacre theologie concordare

¶ Secundum Veram astronomie scientiā quidā falsi nominis astrologi per varios errores ei adiūctos diffamauerunt et eā in pricipio nascētis ecclesie sacris theologis suspectā ꝛ quodāmodo odiosam reddiderunt

¶ Tertiū Prefati errores non solū a sacris theologis sed etiā a veris ast ronomis sunt reprobati

¶ Quartum Reiectis erroribꝰ prenotatis aliisqꝫ collateralibꝰ et cōnexis postqꝫ creuit ecclesia et fides catholica firmiter fundata ē/ vtilie videtur theologos astrologiā studiosiꝰ indagare et inter varias vtilitates vna esset theologicis prophetiis astronomica iudicia/respectu quorūdam fu turorum aduentuum coaptare

¶ Quintum De theologicis prophetiis quibus astronomica iudicia pos sunt conuenienter aptari aliqua expedit exempla particulariter ānotari

¶ Sextum De annis ab origine mundi nobis volentibus ptractare dis tinctionē de varia anni acceptione expedit premittere

¶ Septimum Premissaꝫ āni varietatē variamqꝫ distinctionē ad vnifor mem et completam anni solaris quantitatem reducere/ ꝛ in hoc theologi cam veritatem et astronomicam concordare

¶ Octauū Ex premissa anni varietate variaqꝫ acceptione non procedit apparens dissonantia seu contrarietas in hebreorum et septuaginta in terpretum sentenciis seu ī xpristianorū historiographorum cronicis sup computatione annorum a mundi origine

¶ Nonum Ad explicandum dissonantiam opinionum variarū in com putatione ānorū a mūdi origine distictonē etatū mūdi ouenit p̄notare

¶ Decimum Dissonantiam opinionum de annis mundi vsqꝫ ad cristū expedit recitare

¶ Vndecimū De ānis mundi vtile ē oputationem hebraicā annotare

¶ Duodecimum Ad annorum mundi computationē expedit astronomi cam considertionem adaptare

¶ Terciumdecimuꝫ Ad annorum mundi computationem volētibꝰ mag narū tēpora cōiunctionū adaptare/opꝰ ē oiūctionū drām p̄cognoscere

¶ Quartumdecimum Magnaꝫ coniunctionum significationes hic con ueniens est breuiter explicare

¶ Quintumdecimum magnarum coniunctionum que fuerant a diluuii tempore numerū possumus veraciter a posteriori calculare

¶ Sextumdecimum Per predictam coniunctionum maiorū calculationē a posteriori nō possumꝰ annos ab origine mūdi certitudinaliter visitare

nec circa hanc opinionū dissonantiā concordare

¶ Decimūseptimū Multū videtur difficile magnaꝝ cōiunctionū calculationem a priori ad annos mundi certitudinaliter applicare

¶ Decimuzoctauū Occasione difficultatis premisse utile videtur de creatione luminarū/et coruz ꝑmeua dispositione et opinionē theologorꝫ ⁊ astronomorum discutere

¶ Decimūnonum Presupposita cōmuni tā theologoꝝ ꝙ astronomoruz opinione ꝙ mundus creatus est in equinoxio vernali sole existente sub ariete/ex hoc consequenter/primaz aliorū planetaꝝ dispositionē quam vocant figurā seu faciem celi possumus describere

¶ Vicesimuz Supposita premissa figura celi per eā a priori possumus primā coniunctionē maximā consignare/et a posteriori p tabulas astronomicas vnā aliam coniunctionē similē inuenire/et ex eis per aliarū huiusmōi cōiunctionū calcutionē/ltimā verū numerū ānorꝫ seclusa opiniōū variaruz dissonātia certitudinaliter cōcludere

¶ Finiunt verba viginti

¶ Incipit prologus

De concordia theologie ⁊ astronomie aliquid scribere ab amico i vtraqꝫ perito transmisse mihi littere occasionaliter induxerunt In quibus primo se nō prorsꝯ cōtentum esse dicebat scientie maioris dignitate notatos ⁊ theologos appellatos astronomie quam naturalem thelogiam vocat terminos nō pleniꝯ amplecti i quo labor vtilis videretur si superior theologia pro futuris iquirēdis prestitueretur. et naturalis de iferioribus compet̄eter iquisitionem validaret astronomie iudiciis accedentibus ad dictamina propheteaꝝ magnarum cōiunctionum significationes prophetiarum tenoribus applicādo Deinde se asserebat admirari nos fideles ex hebreorū ⁊ septuaginta interpretū sentēciis apparēter dissonantibꝯ tot in lege nuoa contrarietates indeterminatas reliquisse vbi iter alia occurrit materia ꝙ ab adam usqꝫ ad xp̄m annorū millenaria historiographi varie descripserūt vt preter methodium quem de magnitudine muneri excusant aliqui .7.228. posuisse videant Eusebius cesariensis. 6000. Beda vero numero minori. 7200. minꝯ vno Que diuersitas vtiqꝫ ī cronicis nō cōtigisset si legum ⁊ cronicaꝝ scriptores magnarum tempora ciiunctonuz in significādis scriptis suis veridice supposuissent/Horum igitur occasione dubiorum aliqua verba

breuia explicabo

VErbum primū/ quia ſecundū philoſophum omne verū omni vero cōſonat neceſſe eſt verā aſtronomie ſciētiam ſacre theologie concordare Quippe cum etiā eidem tamq̄ domine ancilla debeat pre ceteris ſcienciis ſubſeruire Cuiꝰ ratio eſt. quia teſte apoſtolo Inuiſibilia dei a creatura mundi per ea que facta ſunt intellecta cōſpiciuntur ſempiterna quoq̄ eiꝰ virtꝰ ⁊ diuinitas Sed inter ōnes creaturas viſibiles celeſtia corpora de quibꝰ aſtronomia cōſiderat ſua multitudine ac magnitudine ſuorūq̄ motuum ⁊ influentiarū mira varietate variaq̄ virtute i dei cognitionem ⁊ admirationē maxime nos īducunt. propter quod merito ait pſalmiſta Celi enerrāt gloriam dei ⁊ opera manuum eiꝰ annunciat firmamētū Et ideo aſtronomia non incōuenienter naturalis theologia nominat̄ quia ſicut ſuperior theologia ad dei cognitionē per ſupernaturalē fidem īducit ſic iſta tamquā inferior ancilla eidem ſubſeruiens ad diuine cognitionis introductionē per naturalem rationē manuducit

VErbum ſecundū verā aſtronomie ſciētiam quidem falſi noīs aſtrologi per varios errores ei adiunctos diffamauerunt ⁊ eam in principio naſcentis eccleſie ſacris theologis ſuſpectam ⁊ quodāmodo odioſā reddiderunt Ideo non mirandum ſi tunc in vtilioribꝰ occupati huiꝰ ſciencie terminos minꝰ amplecti voluerit. Inter pretactos errores tres poſſunt notari precipui Primꝰ eſt eorum qui ex aſtris omnia futura neceſſitate fatali euenire ſenſerūt Secundꝰ eſt eorum qui aſtronomicis libris plures ſupſticiones execrabiles artis magice miſcuerunt Terciꝰ eſt eorū qui terminos aſtronomice poteſtatis reſpectū liberi arbitrii ⁊ quarūdā rerum que ſolum ſubſunt diuine ac ſupernaturali poteſtati ſuperbe ⁊ ſuperſticioſe exceſſerunt.

VErbum tertiū/ prefati errores non ſolū a ſacris theologis ſed etiā a veris aſtronomis fuerunt reprobati Contra primū errorem Augustinus. v. de ciuitate dei deſcribens fatum ſecundū eſtimationē illorum qui vocant fatū veri poſitionis ſiderū. et conſtellationū ſecundū quā omnia in his inferioiribus neceſſario eueniunt Sic diffinit ꝙ fatū nihil ſit Abſit eni a fideliū mentibꝰ vt fatū aliquid eſſe dicāt Et hoc ipſe ⁊ alii doctores theologi ſufficienter probauerunt. a quibꝰ non diſcordat peritiſſimus Ptolomeus vbi ait ꝙ vir prudens dominabatur aſtris Concordant igit̄ theologia ⁊ aſtronomia ꝙ aſtrorum conſtellatio variat̄ i inferioribꝰ ad varios effectꝰ ⁊ i hominibus ad varios mores diſponit ⁊ inclinat non quidē diſpoſitione ſimpliciter neceſſaria ⁊ ſufficiente ſed remota ⁊ cōtingente Unde illos mathematicos qui de natiuitatibꝰ hominū aliter fata intelligunt reprehendit gregoriꝰ/ quia cum ipſi dicunt ꝙ ſi q̄s ſub ſigno aquarii naſcitur piſcatoris miſterium ſortietur tamen alicubi ſub hoc ſigno aliquē naſci cōtingeret ubi piſcator omnimode non eſſet Cum

a lender or slever

etiam dicūt q̄ si quis sub signo libre nascatur trapezeta futurus est In multis tamē locis sub libra multi nascunt̄ ubi trapezete penitus ignorāt̄ Huiusmodi ergo astronomorū dicta intelligenda sunt secundū inclinationem ꝛ dispositionē contingente non secundū absolutam necessitatem Contra secūdū errorem multi periti astronomi a suis libris magicā tāq̄ artē execrabilē ꝛ abbominabilē excluserunt sicut se facturū leupold⁹ i suo operis exordio ꝓtestatur Et merito cum secundū leges gentiliū ars magica dampnata sit ut octauo de ciuitate dei capitulo. 19. ostendit augustinus Unde albertus magn⁹ perutilē etiam tractatum edidit in quo vere astronomie ꝛ artis magice libros p eorum principia ꝛfines distinxit ut astronomicam veritatē ꝛ magicam vanitatem ab iuicē sequestraret Contra tercium errorē tractatulū composui quem de legib⁹ ꝛ sectis intitulaui contra supersticiosos astronomos qui legib⁹ astrorū etiā legē diuinā subesse cotendunt Cui pro complemēto hoc opusculum superaddo. Ad hūc autem errorem plurimi accedere videt̄ qui generaliter dictamina prophetiarū diuinarū q̄ ad superiorē theologiam pertinēt astronomica inquisitione validare magnarū cōiunctoinum significationes aut alia queuis iudicia astronomica eis applicando conant̄ Cum huiusmodi diuine prophetie plurimū sint de his futuris que vim nature ꝛ naturalis rationis inuestigationem excedunt sicut prophetia q̄ xp̄s nasciturus erat de virgine q̄ futurus erat deus homo q̄ iudicatur⁹ erit viuos ꝛ mortuos ꝛ sic de consimilib⁹. de aliis autem que non excedunt vim nature fortassis non esset inutile theologiā cū astronomia concordare supernaturalem inspirationem per naturalem inuestigationē cōfirmādo prout aliqualiter tetigi in prememorato tractatu sed hoc sequētia laci⁹ declarabunt

Verbum quartū Reiectis erroribus prenotatis aliisq̄ collateralib⁹ ꝛ connexis. postq̄ creuit ecclesia ꝛ fides catholica firmiter fundata ē utile videtur theologos astrologiam studiosius indagare ꝛ inter vari as utilitates una esset theologicis ꝓphetiis astronomica iudicia respectu quorundā futurorum euentuum coaptare Cui⁹ rei gratia tria euētuū futuroꝝ genera expedit distinguere Nam quedā sunt futura que habent causam determinatā ꝛ infallibilem ut sunt aliqua que attenduntur circa motum celestiū corporū in quib⁹ est determinatio ꝛ omnis impedimēti remotio sicut cōiunctiones planetarum ꝛ eclipses ac similia ꝛ de his nō est theologica prophetia sed certa ꝛ euidens astronomica scientia Quedā vero sunt que habent causam determinatā sed tamen fallibilem sicut illa que sunt secundum inferiorem naturam que ideo habent causā determinatam quia intentio nature mouet determinate ad. v. Et ideo fallibilē quia multiplex potest occurrere impedimentū ut si ager sit debite seminatus ꝛ terra bona ꝛ bene disposita ꝛ cōueniēs dispositio celestium corporū affert bonum fructū et ista posset astronom⁹ aliquomodo scire non tamen

ita certitudinaliter sicut predicta. vnde si de huiusmodi futuris euētibus essent alique diuine ꝓphetie eis quodāmodo adaptari possent astronomi corum iudiciorū coniecture sicut exemplū posset poni de ꝓphetia Joseph super futura sterilitate Alia vero sunt que habent causam indeterminatā et fallibilem sicut sunt ea que procedunt libere a voluntate humana que indeterminata ē quia ē ad opposita ⁊ est fallibilis quia etiā ei volēti ali quid perficere multa occurrere possunt ipedimenta Et ideo talia nō pos sunt certitudinaliter sciri astronomica seu alia sciētia humana sȝ solū re uelatione diuina/ vnde si de talibus sint alique theologice prophetie non possunt eis aptari astronomica iudicia certitudinaliter sed quodāmodo ex illa coniectura in quātum vt dictuȝ ē constellatio aliqualiter disponit et inclinat humanā voluntatē cui maxime obediunt homines brutales q̄ mal' inclinationib⁹ nō resistūt p virtutes Predictis autē tribus generib⁹ futurorū euentuum que fiunt secūdū cursuȝ nature potest addi quartum gen⁹ eorum que eueniūt miraculose a sola diuina virtute que licet habe ant causam determinatā ⁊ infallibilem videlicet diuinā voluntatē. tamē quia illa nobis est penit⁹ ignota nisi per diuinā reuelacionem Jdeo pro phetiis que sunt de talib⁹ futuris ꝯsideraciones astronomicas adaptare est omnino vane supsticionis ⁊ superstitiose vanitates cum talia excedāt vim nature ⁊ naturalis rateonis.

Verbum quītū/ de theologicis prophetiis quib⁹ astronomica iudicia possunt cōuenienter aptari aliqua expedit exempla particulariter annotari Nunc vero duo sufficiat explicare · vnū de veteri Aliud de no uo testamento Primū de generalis diluuii ꝓsignatione Secundū de nati uitatis cristi prefiguratione · De primo igitur exemplo tetigi in predicto tractatu de legib⁹ ⁊ sectis vbi allegaui Guillermū parisieñ libro ꝺ vniuer so qui tractat de caractis celi de quibus scribit Moyses loquens de dilu uio Et ponit ꝙ per eas intellexit propheta partes illas celi que genratiue sunt pluuiarū et inundationis aquarū qualia sunt signa aquatica vt can cer et piscis similiter Pliades ⁊ Orion . de planetis vero mars venus ⁊ luna Vnde concludit ꝙ catharacte huiusmodi tunc aperte intelligūt' Cū huiusmōi cause ad istas operationes pluuiarū nutu creatoris laxate sūt et etiam confortate Et ideo licet Noe illud diluuium precognouerit per reuelationē propheticā. tamen ꝓbabile videtur ꝙ aliqua constellatio ast ronomica illū effectum presignauerit et ipsi⁹ aliqualiter partialis causa fuerit Ad quod etiā concurrere potuit aliqua cōiunctio magna maior vel maxima que huiusmodi diluuium antecessit vt infra patebit Nec minus apparet probabile ꝙ aliqua constellatio illud diluuiū futuꝝ presignaue rit q̄ꝫ ꝙ arcus celestis signū sit/ consimile diluuium nō amplius esse ven turum sicut in genesi scribit' Arcū meum ponā in nubibus et erit signum federis inter me ⁊ terrā cumqꝫ obduxero nubibus celum apparebit arcus

meus ĩ nubibus/et recordabor federis mei qđ pepigi vobiscũ ꝙ nõ erũt
vltra aque diluuii ad delendam vniuersã carnẽ Ubi dicit magister hyst
oriaruꝫ ꝙ noe quia maxime timebat ne aque diluuii sup terrã iterum in
undarẽt quotidie orabat ne hoc fieret Et vt Josephꝰ refert pepigit fedꝰ
dominꝰ ꝙ vltra nõ fieret diluuiũ/⁊ ĩ signũ federis huiꝰ posuit arcũ suũ
ĩ nubibꝰ Et est signum duorũ iudicii per aquã p̃teriti ne timeat᷑ ⁊ futu
ri per ignẽ vt expectet᷑ Inde est ꝙ duos habet colores ceruleũ qui aqueꝰ
est et ẽ exterior quia preteriit aqua ⁊ rubeum qui est igneus/et ẽ interior
quia futurus est ignis Deinde subdit ⁊ tradunt sancti ꝙ. xl. annis ante
iudicium nõ videbitur arcus ꝙ etiã ostẽdet naturalem desiccatonẽ aeris
iam ĩceptã Ex quo iterũ patet ꝙ sicut hoc naturale signum poterit pre
signare diluuium ignis Ita celestis constellatio naturaliter potuit aque
diluuiũ presignare Quod autem dictũ est de arcu federis respectu exclusi
onis diluuii /intelligendũ ẽ de diluuio generali quod notant verba diui
ne scripture Non erunt inquit aque diluuii vltra ad delendã vniuersam
carnem Nam postea pluries factuꝫ est diluuium particulare vt in thimeo
platonis et alibi legitur de quo ysidorꝰ. ix. ethimologiarũ in fine Pre
misse vero sentẽcie theologice potest cõuenienter applicari illa concluso p
spectiue que dicit yridem cathaclismuꝫ excludere Sed applicationẽ dimit
to ne ĩ p̃mo exẽplo ꝓsequẽdo nimium prolixꝰ existam De secũdo aũt
exemplo aliqualiter cetigi ĩ preallegato tractatu Et iterũ sine temeraria
assertione sed cum humili reuerentia dico ꝙ benedicta xp̃i incarnatio et
natiuitas licet in multis fuerit miraculosa ⁊ supernaturalis. tamẽ etiam
quo ad multa huic operi deifico conceptionis et natiuitatis natura tam
ꝙ̃ famula domino suo ⁊ creatori subseruiens diuine omnipotentie cooper
ari potuit et in his per celi ⁊ astrorũ virtutem concurrere cũ virtute na
turali virginis matris eius Et ideo videtur rationi naturali consonum
nec cristiane legi dissonũ ĩ his potestati astronomice veritatẽ theologicã
concordare Quia in re expediens crederem considerare illam cõiunctionẽ
maiorem ⁊ fere maximã que fuit. xx. anno Augusti Cesaris quã dixerũt
Astronomi significare super legem mercurialẽ futurã et reuoluere motus
Saturni et Jouis ad tempus illud ⁊ inuenirémꝰ eos fuisse coniunctos p
medios cursus suos ante natiuitatẽ xp̃i per. 6. annos. 7. dies ⁊. 3. horas
Et fuit illa diunctio in Cancro Et si fuisset propinquior capiti Arietis
fuisset maxima vt dixerunt periti astronomi sicut in dicto tractatu ple
nius notatum ẽ/deinde attendere conuenit figuram natiuitatis cristi que
post dictos sex annos fuit videlicet. 2x. anno Augusti Cesaris die tunc
.27. mensis decembris currente numero aureo per binarium hoc ẽ in. 2. an
no cicli decẽnouelunĩs ⁊ in. 21. anno cicli solaris secunduꝫ compotistas
quod tamen habitum ẽ non ex presentia vel relatione sed ex tabularum
compositione a posteriori in aureũ numerũ resoluendo Hora vero dicte

natiuitatis fuit circa mediam noctem secundū vsum ecclesie Cuiꝰ precisa verificatio potest sumi ex media coniunctione solis et lune ī marcio precedeñ. 13. die cōpleta ad meridiem Iherusalē vbi puer natus est nobis vt patet per tabulas de mediis cōiunctionibꝰ ordinatas p quas concordant astronomi antiquas experiētias ⁊ modernas Vnde ex predictis videtur posse concludi ꝙ illius benedicte natiuitatis ascēdens erat tertius gradꝰ Libre Cuiꝰ figurā plenius describere peritis astronomis relinquo In premissis autē hoc notanter cōsiderandū ē ꝙ quecumqꝫ inuenta fuerit huiꝰ natiuitatis figura dei sapientia humanitati xp̄i ypostatice vnita bonitatem constellationis augere potuit in meliꝰ ipsiusqꝫ dispositioneʒ in malum penitꝰ suspendere Maxime quia stelle et planete sicut naturaliter boni sunt ita q̄ꝫtum in eis est bona intendunt ⁊ efficiunt nec ad mala inclinant de per se sed solū de per accidens per ieptitudinem ⁊ inabilitatē suscipiētis sicut in dicto tractatu pleniꝰ expressuʒ est Ex his ergo q̄ dixi circa duo exēpla p̄missa satis innotescit q̄ possent dici ↄfirmiter circa plurima que in lege hebraica et in lege cristiana recitantur Ex ōnibus etiam supra declaratis satis patet responsio ad primū dubiuʒ principale ī principio huiꝰ operis propositū Ex dicendis autē patebit respōsio ad scōm

VErbum sextum De annis ab origine mundi nobis volentibus pertractare distinctionē de varia anni acceptione expedit premittere Nam secundum ysidorū. 7. ethimologiaruʒ Triplex distinguitur annus est eni annꝰ lunaris. 30. dierum Alius solsticialis vel solaris. xii. cōtinēs menses Alius magnꝰ ōnibus planetis in eundem locū recurrentibꝰ quod fit post annos solsticiales plurimos Et de isto magno anno dixi in tractatu de legibꝰ et sectis sʒ de ipso loqui nō est p̄sētis ꝓpositi De āno vero lunari licet quandoqꝫ sumatur pro vna lunatione que ē. xxx. dierum secundū ysidorū tamē vna lunatio minus continet videlicʒ. 29. dies ⁊. 31. minuta diei cū aliquibus minoribus fractionibus sicut dixi in tractatu de correctione kalendarii Et cōmuniter capitur annꝰ lunaris pro. 12. lunationibꝰ talibꝰ q̄ vocantᷣ menses lunares Hic ergo ānus lunaris minor est anno solari de. 11. diebus ex quibus excrescentibus pluries replicatis colligitᷣ vna lunatio/et sic constituitur annus lunaris embolismalis siue excrescens. 13. lunationes cōtinēs Hebrei vero et Arabes vtuntur anno lunari. 12. mensium/licet diuersimode ordinēt suos menses et varie suas diuidant fractiones sicut notaui in tractatu de vero ciclo lunari secundū Arabes De anno autē solari varie fuerunt opiniones de quibꝰ vt ad concordiam reducantur Sciendum est ꝙ sciētia de ratione anni priꝰ fuit apud Hebreos Caldeos et Grecos/et anteqꝫ plene transiret ad latinos romulus primꝰ Romane vrbis fundator. 10. menses in anno constituit Incipiēs a martio/de quo Ouidiꝰ libro de fascis Tempora distinxit tūc conditor vrbis in anno Cōstituit menses. 7. bis esse suo Cuius rationeʒ

assignat Quod satis est vtero matris dum prodeat infans Hoc anno sta
tuit temporis esse satis Aliā quoqȝ rationē assignat Ouidius/et de nomi
nibꝰ mensiuȝ diffuse prosequitᷣ quibus nō sisto quia sunt extra proposi
tum Postea vero numa qui successit romulo huiꝰ artis peritior·io. men
sibus duos addidit scȝ Januarium et Februariū Unde ibidē dicit Oui
dius At numa nec ianū nec anitas preterit vmbras Mensibus antiquis
appositqȝ duos Annꝰ ergo romuli constabat ex trecentis diebꝰ ⁊ quilibȝ
mensis ex·xxx·diebꝰ Annꝰ vero nume ex.37x.diebꝰ Sed Juliꝰ cesar in
Astronomia edoctus sicut notat lucanꝰ contra quosdā Astronomos in
egipto de quantitate anni solaris disputauit ⁊ ordinē kalendarii sicut
suo tempore fieri potuit stabiliuit Unde quia vidit solem nō posse facere
cursum suū in anno nume eidē adiunxit.xi·dies et sic constituit annū ex
.367·diebꝰ integris quibus adiungūtur sex hore que in·x·ānis diem fa
ciunt bisextilem Hanc tamē·x.diem cōstantē ex.6·horis nō ponunt ast
ronomi integrā Sed minorem de sexta parte vniꝰ hore et modico plꝰ ut
declaraui ī principio dicti tractatus de correctione Kalendarii ⁊ magis in
fine tractatꝰ de legibꝰ et sectis vbi satis ostenditur ꝙ precisa quantitas
anni nōdum ē certificata Et dicunt aliqui periti astronomi ꝙ nunqȝ est
precise equalis sed modica differentia q̄tum ad presens ꝓpositum pro
nihilo habetur De inicio vero anni solaris sciendū est ꝙ sicut numa
sic postea Romani ānum suū inceperunt a solstitio hyemali quod tūc fu
it in principio Januarii quia tunc sol incipit ascendere Romulus autem
et Hebrei incipiūt annum ab equinoxio vernali videlicet ī Martio quia
in eo mūdꝰ factꝰ fuisse dicitᷣ Arabes autē icipiūt a solstitio estiuali quia
dicunt ꝙ sol factus est in illo mense Egiptii vero icipiunt ab equinoxio
autumnali videlȝ a Septembri Juxta autoritatē genesis protulit terra
herbam virētem et fructū facientem Juxta genus suum Autumnꝰ autem
est tempꝰ fructuosuȝ ideo in eo esse debuit anni pricipium Sed nō obstan
tibꝰ p̄missis de āni q̄ntitate et eius īicio multe nationes lōge aliter vtuntᷣ
anno Unde augustinꝰ libro.17. de ciuitate dei narrat ꝙ apud plerosqȝ
scriptores historicos reperitᷣ egiptios habuisse annū.x.mesium Acarna
nas·6.mensium Lauinios·13·mensium Et subdit ꝙ plinius.29.cū memo
rasset relatum fuisse in litteris aliquē vixisse.172·annos alios.10·ampli
us Alios·200·annorū habuisse vitā Alios.300·quosdam ad.700·Alios
ad.600·nōnullos ad·800·etiam peruenisse/hec omnia ī scientia temporis
accidisse arbitratꝰ est Alii quippe inquit estate determināt annum et alii
hyeme Alii quadripartitis temporibꝰ sicut archades quorū anni trimēses
fuerunt adiecit etiam aliquādo Egiptios quorū paruos annos quaterno
rum mensiuȝ supradiximꝰ limitasse annum Itaqȝ apud eos inquit ⁊ sin
gula milia annorū vixisse produntur d hac etiā ānorꝫ cōputatē cōfirmiter lo
quitur solinus in principio libri sui de mirabilibꝰ mundi sicut allegaui

[illegible] martio

aliqua nationes con
stituerunt Annum sun
ex tribus mensibus
tantum

in tractatu de ymagine mundi In capitulo de insula taprobana ubi per anno℞ putatē ocordare nisus sum quādā eiusdem solim historicam narra tionem cū nostre fidei veritate de mundi duratione ¶Insuper beatus au gustin9 ibidem recitat ⁊ reprobat quorumdā opinionē qui pmeue etatis homines tot annis vixisse credunt sicut sacra scriptura cōmemorat sed ad hoc saluandu3 putant aliter ānos illis temporib9 computatos Idest tante breuitatis vt vnus annus noster. 10. illos habuisse credatur Qua propter inquiunt Cū audierit quisq3 vel legerit nongētos annos quēq3 vixisse intelligere debet nonaginta Ille ergo ann9 minimus quales dece3 faciunt vnū nostrum. 36. habebat dies Ex premissis itaq3 patet ꝙ diuer sa et aduersa de anni quātitate fuit opinio

Verbum septimū Premissam anni varietatē variamq3 distinctionē oportet ad vniformem ⁊ completā anni solaris q̄titatem reducere et in hoc theologicam veritatem ⁊ astronomicā veritatē concordare Nā cum motus solis sit nobis metru3 et mensura aliorū motuum celestiū ne cesse est qualitercūq3 computetur ann9 apud varias gentiū nationes ꝙ earum anni reducantur ad mensuram āni solaris cōpleti ⁊ perfecti ⁊ cir cuitus solis ab equinoxio in idem equinoctiū vel ab vno solsticio ad idē solsticium Et ideo augustin9 preallegato libro. 17. de ciuitate dei contra predictam opinionē de paruitate annorū prime etatis ita concludit pro inde remouetur hic error qui cōiectura falsa Ita vult astruere scriptura rum nostrarū fidem vt alibi destruat Et subdit prorsus tantus tunc di es fuit quant9 ⁊ nunc est cōmune. 24. hore diurno circulo nocturnoq3 de terminant/ tant9 mensis quātus et nunc ē quē luna cepta ⁊ finita conclu dit Et hunc mensem lunarē ponit Augustin9. 30. dierum Vnde vester ꝙ computatio sacre scripture non per menses solares latinorū sed per men ses lunares hebreorū debet attendi Cum hoc etiā concordat computatio astronomicarum tabularū Postea magis ad propositum subiungit tan tus fuit tunc ann9 quantus ⁊ nunc est cōmune 12. menses lunares addi tis propter cursum solarē. 7. dieb9 et quadrante idē quarta diei parte consummauit ⁊ huic veritati theologice concordat antiqua astronomrū traditio Nam predictam anni solaris q̄titatem docuit abrathis qui fu it antiquissim9 astronomus hebreorū Concordant etiam canones tabu larum azarchelis ⁊ alfonsii qui docent annos Persarū hebreorum ⁊ Ara bum ad predictam āni quātitatem reducere Et si ann9 noster ad hunc es set rectificatus qui nō plene illam partem quartā diei continet vt supra dictum est precisior fieret computatio substractis substrahendis ⁊ addi tis addendis Sed insuper non est pretereundu3 ꝙ astronomia predicte theologice veritati concordat de lōgeuitate antiquoru3 Nā vt docet Al habic9 astronomi posuerunt varios annos fridaricos planetarum qui habent respectū ad longeuitatē nati videlicet maximos maiores medios

Lib. 15 de ciuitate dei

et minores Exempli gratia Anni fridarici Saturni ſunt·467· Jouis
·490. Martis.264·Solis·1410. Veneris.200·Mercurii.480·Lune.72
0. Ad iſtos autem ãnos nullꝰ puenit tempore noſtro tamen fruſtra ſine
fūdamento eos poſuiſſent aſtronomi niſi ad eos quãdoqꝫ aliqui perueniſ
ſent ❡ In quo tamē mirum veſter ꝙ tot anni attribuent̄ ſoli cū libro pre
allegato dicat auguſtinꝰ ꝙ cuꝫ plures ad nōgentos annos tranſierūt ne
mo tamē ad mille peruenit Sed eſſe potuit ꝙ aliqui puenerūt quos ſcrip
tura ſacra minime cōmemorat ſicut idem Auguſtinꝰ ibidem ait Nō oīs
homines qui tūc eſſe potuerūt ſcriptorem ſacre huiꝰ hiſtorie neceſſē habu
iſſe nominare ſed eos ſolos quos operis ſuſcepti ratio poſtulat videlicet
eos a quibꝰ per ſucceſſiones terrarū generationum ex vno homine ꝓpa
gatarum perueniretur ad Abraham Ac deinde ex eius ſemine ad populuꝫ
dei et ciuitatem eiꝰ ipſiuſqꝫ regē ac conditorē xp̄m Jam vero ad id quod
propoſitum ē de annis Fridaricis redeamꝰ Anni ergo maiores Saturni
ſunt·71· Jouis·69. Martis·70. Solis·120. Veneris.82· Mercurii.76.
Lune ·108· Anni vero medii Saturni ſunt.43·cum dimidio Solis.69·
cū dimidio vel ſecundum quoſdã.39. cum dimidio Jouis.47.cuꝫ dimi
dio Martis.40·cum dimidio Veneris.47·Mercurii.48.Lune·66.cuꝫ
dimidio vel ſecundū quoſdã.39.cū dimidio Anni autē minores Saturni
ſunt·30· Jouis.12. Martis·17· Solis·19· Veneris·8·Mercurii.20. Lune
·27. de his ergo annis fridaricis dicunt aſtronomi ꝙ ſi minores aliquis
tranſiuerit ad medios peruenire poterit ſed mediis tranſactis aliqui licꝫ
pauci ad maiores ãnos perueniūt ſed poſtea declinant que ſcientia aſtro
nomica theologice veritati concordat quã libro preallegato idem Auguſ
tinus ita concludit ❡ Tam magnos inquit annos vixerūt illi antiqui
vſqꝫ ad ampliꝰ qꝫ nōgentos quãtos poſtea vixit Abrahã.170· et poſtea
filius eius Yſac·160·et filius eius Jacob prope .170· et nūc viuunt ho
mines.70·vel·80·⁊ non multo ampliꝰ de quibꝰ dictum eſt Et ampliꝰ
eis labor ⁊ dolor // Ad cōfirmationē ſacre theologie ſiue hyſtorie de lon
geuitate antiquorū ibidē allegat Auguſtinꝰ teſtimonia de magnitudini
bus corporuꝫ qui longe ampliores tunc fuerūt qꝫ nunc ſunt vbi inducit
virgilii autoritatē qua ſignificauit maiora tunc corpora producere ſo
lere tellurē Inducit experientiã de oſſibus gigantum qui modū aliorum
plurimū exceſſerunt/ſicut ipſe ſe vidiſſe teſtat̄ Inducit preterea pliniū
ſecundum dicentem quãto iugis iugiſqꝫ preterit ſeculi curſꝰ minora cor
pora naturã fere quod etiam homeꝝ poetam notaſſe cōmemorat poſtea
ſubdit quod dicit idem pliniꝰ eſſe adhuc gentē vbi ducentos annos viui
tur vnde concludit Si ergo humanarū vitarum diuturnitates quas ex
perti non ſumꝰ hodie habere credūt̄ incognita nobis loca Cur non habu
iſſe etiam credãtur tempora An vero credibile eſt alicubi eſſe quod hic nō
ē et icredibile ē aliquãdo fuiſſe qđ nunc nō eſt Sed de his iſta ſufficiant

vt id quod ꝓpositū est exequamur

Verbum octauū Ex premissa ānī varietate variaqꝫ acceptione non procedit apparens dissonantia seu cōtrarietas in hebreorū et. 70. interpretū sentēciis seu cristianorū hystoriographorum cronicis sup computationem annoꝝ a mundi origine Hoc manifeste sequit᷑ ex premissis ꝙ licet hebrei vtant᷑ annis lunaribus et latini solaribus tamē lunares āni ad solares reducunt᷑ vt dictum est Nec illorū annorum differentia posset illorum autorum dissonātiam que in annorū computatione notatur efficere sicut ex dicendis inferius diligenter cōsideranti clarius apparebit de dissonantia vero hebreorum et. 70. interpretū de qua tactum est non intendo specialiter ꝓsequi sed solū contētari in verbo Augustini q̄ libro. 17. preallegato ita concludit Illa inquit numerorum varietas que inter codices hebreorū inuenit᷑ ⁊ nostros de hac antiquorū longeuitate dissentit Et si quid habet ita diuersum vt verū esse vtrūqꝫ esse nō posset rerum gestarū fides ab illa lingua repetēda est ex qua interpretatum est id q̄d habem⁹ Que facultas cū volentib⁹ presto sic nō tamē vacat ꝙ. 70. interpretes in plurimis diuresa dicere vident᷑ ex hebreis codicib⁹ emendare ausus ē nemo. Nō ē enī illa diuersitas putata mēdositas nec ego vllo modo putandū existimo sed vbi non ē scriptoris error ad eos diuino spiritu vbi sens⁹ esset consentane⁹ veritati non interpretātium munere sed prophetantiū libertate aliter dicere voluisse credendū ē De dissonantia ergo q̄ īter nostros xpianos scriptores repit᷑ deiceps dictur⁹ sū solū

Verbum nonū Ad explicandū dissonantiam opinionum variarum in cōputatione ānorum a mundi origine distinctionē etatum mūdi conuenit prenotare De his autē in plurimis locis tractauit Augustinus vt in libro. 7. de doctrina cristiana in libro questionū. 83. in libro de cathesisandis rudib⁹ Et specialiter in fine. 22. libri de ciuitate dei has etates. 6. dieb⁹ mundane creationis adaptans ita distinguit vt prima etas tamꝗ̄ dies vnus sit ab adam vsqꝫ ad diluuiū ¶ Secunda inde vsqꝫ ad abraham non equalitate temporū sed numero generationum denas quippe habere reperiuntur Hinc iam sicut Matheus euuangelista determinat tres etates generationum vsꝗ̄ ad xpi subsequunt᷑ aduentum que singule denis et quaternis generationib⁹ explicantur ab Abraham vsqꝫ ad dauid vna altera inde vsqꝫ ad transmigrationē in Babiloniā ¶ Tertia inde ad xpi carnalem natiuitatem Fiunt itaqꝫ omnes quinqꝫ Sexta nunc agitur nullo generationū numero metienda propter id quod dictum ē Nō ē vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate ¶ Postꝗ̄ tamꝗ̄ in die. 7. requiescet deus idest nos in seipso faciet quiescer̄ et sic septima erit sabbatū nostrum cuius finis non erit vespera. De sex predictis etatibus tractauerunt Ysidor⁹ libro. 7. ethimologiarū et magister ī hystoria scolastica. Et fere ōnes cathogorici cronicaꝝ scriptores

quorū plures etiam annorū connotationes ānotauerūt. De quibꝰ inter eos mira fuit opinionum varietas. Et quia primi annoꝝ summatores fuerunt. 70. interpretes deinde Josephus. Eusebius Hieronimꝰ prosper. Orosius Beda Ysidorus Ideo eoꝝ opinionē hic scribere decreui. 70 ergo a mundi principio vsqꝫ ad diluuiū secundū mgr̄m hystoriaꝝ. 2242. annos posuerunt Ipe vero methodius. 2000. qui tm̄ per ciliades secula dis ponit/nec apponit annos si supersint ⁊ ideo nihil certū de numero ānorū posuit. Hieronimus āt nō plene ponit. 2000. sed Josephus secundum aliquos posuit. 2656. secundum tm̄ alios hec littera videt̄ corrupta iuxta illos versus aurore. Tēpus ad hoc ab Adam Josepho teste fuerunt anni sexcenti milia pene duo. Orosius vero cui cōcordat Beda ponit in summa ab Adam vsqꝫ ad Ninum regē sub quo natus ē Abraham. 3184. ānos Eusebius vero in prefatione cronice sue quā Hieronimus de greco transtulit in latinū ita scribit. Cum diuinā scripturam diligenter reuolueris A natiuitate Abraham vsqꝫ ad totiꝰ orbis diluuium inuenies retrorsum ānos. 942. Item a diluuio vsqꝫ ad Adam. 2242. In quibus nulla penitꝰ nec greca nec barbara ⁊ vt loquar in cōe nulla gentilis inuenit̄ hystoria Ex quo patet ꝙ Eusebius cōcordat de ānis prime etatis cum. 70. interpretibꝰ nisi solum de ānis duobus quos vltra posuit magister hyistoriarum vt patet superiꝰ quod forte ex vicio scriptoris factū ē patet insuper ꝙ tm̄ Eusebio totaliter cōcordat Orosius vnde verisimile ē ꝙ ipi suam cōputationem a. 70. interpretibꝰ receperunt Hieronimus vero ab hebraica veritate vnde cū Josephus hebreus fuerit mirum videt̄ ꝙ cōputationē Hieronimi ⁊ vnum alioꝝ tam abundāter excesserit. Ex premissis igit̄ manifestum ē ꝙ in cōputatione ānorum prime etatis magna fuit apud scriptores dissonantia de aliis āt etatibꝰ nō tanta ⁊ ideo hic breuitatis causa pertrāseo. Cōtentus Ysidori cōputationem recitare. Ipse nanqꝫ ab Adam vsqꝫ ad archam edificatā cōputauit annos. 2242. in quo concordat cum. 70. deinde Jungens primam ⁊ secundā etatem ab Adam vsqꝫ ad Abraham numerat ānos tria milia ducentos. 84. In quo cōcordat cum Eusebio ⁊ cum Orosio deinde ab Adam vsqꝫ ad Dauid tres etates cōprehendens cōputat. 4224. deinde. 4. etates vsqꝫ ad transmigrationē babilonis. 4619. deinde vsqꝫ ad xp̄m i quo ē finis. 5. ⁊ inicium. 6. etatis. 5210. Et hec de mundi etatibus sufficiant de quibꝰ finaliter illud notādum est ꝙ Eusebius in principio sue cronice signanter expressit videlicꝫ in hebreis etiā codicibus dissonātes etatum ānos inueniri plusqꝫ vel minꝰ ꝓut interpretibus visum ē legitari sequendum illud potius quod exēplorum multitudo traxit.

Erbum. 10. dissonantiā opinionum de annis mundi vsqꝫ ad xp̄m expedit recitare. Nam vt in secundo dubio propositum ē nostrarum hystoriarum seu cronicaꝝ scriptores eos varie descripserunt. Et inter

primos accedat ille famoſus Euſebius ceſarienſis epũs. Cui ibidem falſe
imponit᷑ ſex annorum milia poſuiſſe. Nõ enim eſt ita quod ex premiſſis
manifeſte patet ꝙ ab Abraham ⁊ regno nini a quo ſuã cronicam incho
at procedit per decades quas. 124. numerat vſqȝ ad Joathan regẽ deinde
per olimpiades vſqȝ ad xp̃m qui ſecundum eũ. 42. ãno imperii Auguſti
natus ẽ/ ⁊. 17. anno Tyberii predicare orſus vſqȝ ad quod tẽpus annos
recolligens ita cõcludit. Cõputantur inquit in preſentẽ ãnum id eſt. 17.
Tiberii ceſaris a ſecundo ãno inſtauratõnis tẽpli que facta ẽ ſub altero
anno perſarum darii/ anni. 748. A ſalomone ãt ⁊ prima edificatione tẽ
pli anni. 1060. A moyſe ex egreſſu iſrael ⁊ egipto anni. 739. Ab Abraham
⁊ regno nini anni. 2044. A diluuio. 2986. Ab Adam anni. 7228. ex quibꝰ
liquet intentum/ ſed poſtea vnũ valde notãdum ſubiungit quod hic inci
denter inſerere dignum duxi Jeſus xp̃s inquit mortẽ paſſus eſt anno Ty
berii. 18. quo tempore etiam in alioꝝ ethnicorum cõmentariis hec ad ver
bum ſcripta reperimus ſolis facta defectio/ bithinia terre motu concuſſa
⁊ in vrbe nicea edes plurime corruerunt que omnia his cõgruunt que in
paſſione ſaluatoris acciderunt. Scibit vero ſuper his flegõ qui olimpia
darum egregius ſuppputator ẽ in. 13. libro ita dicens. Olimpiade inquit
. 202. magna ⁊ excellens inter õnes qui ante eã accederant defectio Solis
facta dies hora. vi. Ita in tenebroſam noctẽ verſus vt ſtelle in celo viſe
ſint terreqȝ motus in Bithinia niceue vrbis multas edes ſubuerteret hec
ſupradictus vir. Argumẽtum ãt huius rei ꝙ ſaluator iſto anno paſſꝰ ſit
euãgelium prebet in quo ſcribit᷑ poſt. 17. annũ Tyberii ceſaris tribꝰ ãnis
dñm predicaſſe Joſephus ãt vernaculꝰ iudeoꝝ ſcriptor circa hec tẽpora
die Penthecoſtes ſacerdotes primum comotionẽ locoꝝ etiã quoſdã ſoni
tus ſenſiſſe teſtat᷑ deinde ex addito tẽpli repentinam ſubito erupiſſe vo
cem dicentẽ Tranſmigremus ex his ſedibꝰ. Scribit autẽ ſupradictus vir
ꝙ anno eodẽ pilatus preſes ſecreto noctis ymagines ceſaris in tẽplo po
ſuerit ⁊ ſtatuerit. Et hec prima ſeditionis ⁊ turbaꝝ iudeis cauſa extiterit
Hec Euſebius ſub. 202. olimpiade ſignauit. Sed vt ad id quod propoſitũ
eſt redeamus. Ex premiſſis patet ꝙ cõputatio predicta annoꝝ vſqȝ ad
tẽpus predicationis xp̃i ſatis concordat cum Oroſii cõputatione vſqȝ
ad tempus ſue natiuitatis. Nam ip̃e ad Auguſtinum ſcribẽs ita dicit. A
primo homine vſqȝ ad ninum magnũ vt dicunt regẽ qñ natus eſt Abra
ham fluxerunt ãni. 3184. qui ab õnibus hyſtoriographis vel obmiſſi vel
ignorati ſunt Anni autẽ ab Abraham vſqȝ ad ceſarem auguſtũ. i. vſqȝ ad
natiuitatẽ xp̃i que fuit anno imperii ceſaris. 42. qñ bella toto orbe ceſſa
runt colligunt᷑ Anni. 2017. ⁊ ſic fiunt anni. 7199. ab Adam vſqȝ ad criſ
tum ſecundum Oroſium. Cui cõcordat Beda ſed cum Oroſius ⁊ Beda
vltra. 7000. ponant. 200. ãnos minus vno fuerunt tamẽ qui vltra. 200.
poſuerunt annos. 24. Alii. 23. Iſidorus autẽ quaſi mediando inter iſtos

ponit sicut supradictum ē ab Adam vsqȝ ad xpm ānos. 7210. ⁊ ne aliorū cōputationem ignorare videat Ibidem subdit Inuenimus ab inicio mūdi vsqȝ ad natiuitatem xpi secundū librum Orosii. 7199. vel secundū alios. 2218. vel. 28. Ex quibus patet q̄ tota dissonancia inter predictos catholicos scriptores de annis ab Adam vsqȝ ad xpm ē de. 29. vel. 30. ānis aut circiter. Que videret faciliter posse cōcordari per vnum modū quem tangit magister hystoriarȝ in fine libri regum ad determinādum cōtrarietates que emergunt de collatione regū iuda ⁊ regum israel videlicȝ q̄ huiusmodi varietates ⁊ alie possunt determinari per synodichen hoc ē quia illi qui plures annos ponunt numerāt partē pro toto ponentes qnqȝ ānos incōpletos pro annis cōpletis ⁊ perfectis. Cui9 signum ē quia omittunt annorȝ fractiones sicut dies mēses quartas ⁊ tercias ac medietates annorȝ vbi āt esset tanta annorū differētia q̄ per hunc vel aliū rationabilē modum nō posset cōuenienter cōcordari sicut idem ait hoc vicio scriptoris credendum ē accidisse qui in propriis noibus ⁊ numerus sepe fallunt. Et idem docuit Augustin9. 17. de ciuitate dei prima inquit diuersitas numerorȝ aliter se habētium in codicibus grecis ⁊ latinis aliter in hebreis scriptorȝ tribuat errori. Et postea subdit q̄ cū diuersum aliquid ī vtrisqȝ codicibus inuenitur qnquidem ad fidē rerum gestarȝ vtrunqȝ esse nō potest verum ei lingue poti9 credatur. Unde in aliā per interpretes facta ē translatio. Hec igit de latinis ānorum scriptoribus dicta sufficiāt

¶ Sequitur de hebreis.

Verbum. ti. de annis mundi vtile ē cōputationem hebraicā annotare hanc cōputationem diffuse prosecutus ē Vincentius in speculo hystoriali cuius dicta breuiter recolligam. Anno igit. 600. vite noe inundauerunt aque diluuii Ab inicio āt mundi. 1656. ⁊ ibi prima etas mundi terminata ē quasi infantia obliuioni data Anno vero secunde etatis. 222. mundi vero. 1878. genuit nachor filium suū thare In quo terminat secūda etas que tn̄ vsqȝ ad ortum abrahe extendit id est vsqȝ ad annuȝ Thare. 70. Sic scunda etas habuit annos. 292. sic q̄ ab inicio mundi vsqȝ ad ortum abrahe fluxerunt anni. 1948. ⁊ hoc secundum veritatē hebraicam secundum vero. 70. longe plures. Ab abraham āt vsqȝ ad regnū dauid fuit tercia etas habens ānos. 980. In cuius principio regni incepit quarta etas/nō vt quidem dicunt pro regni iudeorȝ inicio cum inchoasset a saule sed pro innouatione promissionis olim plurib9 facte de xpo ⁊ regno xpiano. Siquidem iurauit dn̄s dauid veritatē de fructu vētris tui ponā super sedē tuam. Et habuit hec etas annos. 487. vsqȝ ad vltimā captiuitatem iudeorȝ ab adam vero. 3318. Igitur ab inicio captiuitatis que iuxta prophetiam Iheremie. 70. annis perseuerauit etas quinta exordiuȝ habuit/que cōtinet annos. 500. ⁊ circiter. 90. que ad xp̄m terminata est. Ex quibus ōnibus ab adam vsqȝ ad natiuitatē xpi vbi incepit secūda etas

colliguntur anni.3963. Et hoc secundū Vincentium qui vt asserit ex diui na hystoria iuxta beati Hieronimi translationē annoꝝ numerum cōpu tauit/ verūtamen vt idem ait Ante Abrahe tēpora tam ante diluuium ꝙ post multo plures in editione.70.legunt ꝙ in nostra reperiātur. Et hoc patet ex supra allegatis ab Eusebio Drosio ⁊ Ysidoro qui antiquā trās lationem secuti sunt quoꝝ cōputatio predictam hebraicā cōputationem excedit annis.1236. Postea vero subiungit Vincētius ꝙ si maiorē illum numerum prosequi voluerim⁹ ⁊ iuxta librum iudicū ab exitu de egipto vsq ad edificationē templi.600.annos numeramus. Et insuper in regno Amon regis iuda.12. annos quoꝝ.10.tm̄ apud hebreos habentur cōputa tis his ōibus inueniemus ab inicio mundi vsq ad natiuitatē dn̄i secun dum Bedam quē sequitur etiā.7199.ānos. vnde versus. Vnum tolle da tis ad milia quinq ducentis. Nascenti dn̄o tot dat Beda a protho plau sto. Nec mirandū ē si hec Bede cōputatio adhuc ab ecclesia obseruet q2 longe āteꝙ hebraica Hieronimi translatio in vsu ecclesie haberet nō so lum Beda ⁊ illi hystoriographi quos xp̄ianiut dictum ē insequunt sed ōnes catholici doctores tam greci ꝙ latini/iuxta translationē.70. ānorū cōputationem obseruabant. vnde illā etiam sequitur Augustinus secūdo de ciuitate dei vbi ait ꝙ sexti millenarii annoꝝ mundi posteriora spacia suo tēpore voluebant vbi incidenter notādum ē ꝙ Augustinus ibidem nō assertiue vt quidā crediderunt sed solū recitatiue ponit illā opinionē que dicebat ꝙ primeuam creationē ideo distinxit de⁹ per sex dies vt sig nificaret ꝙ ōnia que per totam durationē seculi hui⁹ facere disposuerat in.6.annorum millenariis adimpleret hanc siquidē opinionem in pluri bus locis ⁊ specialiter vt supra dictū ē in fine libri de ciuitate dei asserti ue refellit Aliā quoq in titulo psalmi sexti illorum videlicet qui aduen tum dn̄i ad iudicium post.1000. annorū ab adam futurū crediderunt vt septem milia ānorum tanꝙ.7. dies trāseant deinde illud tēpus tanꝙ di es octaua adueniat de talibus āt cōiecturis quid catholice tenendum sit dudum satis probabiliter explicaui in quodā sermone de aduentu dn̄i su per verbo Scitote qm̄ prope ē regnum dei sed his omissis ad propositū redeamus.

VErbum.12. ad annorum mundi cōputationē expedit astronomicā cōsiderationem adaptare. Hoc autē videtur fieri posse per tabulas astronomicas a diluuio citra sed nō supra quia de superioribus annis vt ab Eusebio ⁊ Drosio predictum est nulli gentiles hystoriographi ali quid tradiderunt. Quare nec astronomi de illis tabulas ediderunt sed il los annos ex sola diuine hystorie reuelatione suscepimus licet quidē iu dei asserant tabulā astronomicam per quā coniunctiones Solis ⁊ Lune calculant Moysen tradidisse/dico igit ꝙ a diluuio citra possunt astro nomi ānos mūdi certificare q2 a radice certa ⁊ era sumūt sue ꝓgressiōis

inicium. Nam secundũ tabulas alfonsi differentia diluuii talis fuit ad i carnationẽ xp̃i ꝙ eam precessit per annos. 3103. cum. 11. mẽsibus ⁊. 29. diebus. Hi aũt sunt anni p̃sici qui paulominus minores sunt ãnis romanis quia perse suuꝫ annũ ex. 365. diebus pretermissa quarta diei parte affirmant cõstare quare manifestum ẽ nõ idem inicium sumi anni in vna tẽporis parte sicut apud latinos ⁊ grecos potest inueniri sed circulariter per tẽporum deduci spacia. Eoꝝ quoqꝫ menses. 30. cõtinent dies preter octauum qui cõtinet dies. 35. Quia ergo predicti anni p̃sici minores sunt annis romanis ideo a diluuio vsqꝫ ad xp̃m plures numerant̃ ꝙ̃ ãni romani videlicet plures de duobus annis vno mẽse ⁊. 14. dieb9 minutis omissis. Quod sic patet secundũ alfonsum quia differẽtia diluuii ⁊ regis alfonsi sunt Romani anni. 4343. 3. menses. 15. dies ⁊ minuta. 45. Differẽtia vo icarnatiõis xp̃i ⁊ regis alfonsi sunt ãni Romani. 1241. menses. 5. nihil in diebus minuta. 15. Et sic subtracto minore d maiori remanent a diluuio vsqꝫ ad xp̃m anni Romani. 3101. 10 menses. 15. dies. 30. minuta.
Ex quib9 patet ꝙ cum Beda ponat ab Adam vsqꝫ ad xp̃m. 5200. vno minus substractis inde. 2242. ãnis quos ponunt. 70. vsqꝫ ad diluuiũ remanent secundum Bedam a diluuio vsqꝫ ad xp̃m ãni. 2957. et sic discordat a computatione Alfonsi ⁊ excedit Alfons9 Bedam de ãnis. 143. vel circiter. Et adhuc min9 discordat Alfonsio illi qui vltra cõputationẽ Bede ponũt. 11. ãnos/ vt Ysidor9 ꝑ alii. 24. ꝑ. 29. aut. 39. sicut ex predictis patet
Cum vero vincẽti9 ponat ab Adã vsqꝫ aa xp̃m secundũ ꝯputationem hebraicã annos. 3963. patet ꝙ substractis inde ãnis. 1656. quos ponit pro prima etate vsqꝫ ad diluuiũ remanent secundũ ei9 computationeꝫ a diluuio vsqꝫ ad xp̃m ãni. 2307. Et sic discordat a computatione Alfonsi que dictam computationẽ excedit de ãnis. 795. vel circiter. Et dixi circiter propter fractiones quas hic omitto exprimere/ vnde manifeste patet ꝙ cõputatio Bede quã sequit̃ ecclesia multomagis ꝓpinqua ẽ computationi Alfonsi videlicꝫ de ãnis. 679. vel circitr qua ꝓpter videtur meli9 eẽ sequenda ꝙ̃ cõputatio vicentii maxime quia potest concordari cũ computatione Alfonsi per modũ supra tactum videlicꝫ per synodochẽ quia Beda ãnos ĩtegros sine fractionib9 numerat. Alfõs9 ũo ãnoꝝ fractiões nõ omittit. Quia ergo astronomice ꝯsiderationes q̃ motus ⁊ ꝯiunctiones .8. spere stellarũ et planetarum deiurãt in talib9 cõputationib9 debet vt vester obtinere principatũ ideo Alfonsi cõputationẽ sequar in sequẽtib9 computationib9 que erunt de magnarũ cõiunctionũ temporib9.

VErbum 13. ad annorũ mundi cõputationẽ volentib9 magnaꝝ tempora coniunctonũ adaptare opus est coniunctionuꝫ differẽtiam ꝓ cognoscere. Sciẽdum ẽ igitur ꝙ secundũ aliquorum modernorum astronomorum opinionẽ duplex ẽ planetarum coniunctio vna est superior que est triũ planetaꝝ superioris ⁊ alia ẽ inferior que quatuor planetaꝝ

inferiorũ. Cõiũctio vͦo supor ẽ q̃druplex maxima maior minor ꝛ media
cõiũctio maxima ẽ qñ coniũgũt͛. 3. planete superiores Saturnus Jupiter
et Mars. Cõiũctio maior est Saturni ꝛ Jouis minor Jouis cũ Marte
media Saturni cum Marte; magna autẽ cõiunctio ẽ Saturni ꝛ Jouis in
principio Arietis que fit in. 960 ãnis semel. Et hec secundũ Albumazar
et secundũ antiquos astronomos dicebat͛ maxima vt notaui ĩ tractatu
de legib9 ꝛ sectis quod patet etiã p alkabiciũ differẽtia. x. sui introducto
rii vbi dicit ꝙ maior ex omnib9 coniunctionibus est cõiũctio Saturni et
Jouis in inicio Arietis. ¶ Secunda vero eorũ cõiũctio vt ibidem ait est
in inicio vniuiusq3 triplicitatis et hoc in. 240. annis iungũtur eni ĩ vna
quaq3 triplicitate duodecies idest faciunt in vnaquaq3 triplicitate. 12. cõ
iunctiones deinde mutat͛ eorũ coniunctio ad triplicitatem que hanc succe
dit. ¶ Tertia cõiũctio ẽ Saturni ꝛ Martis ĩ inicio cãcri que fit in õnib9
. 30. ãnis. x. vero coniunctio secundũ alkabicium est Saturni ꝛ Jouis in
vnoquoq3 signo semel que fit in omnib9. 20 annis. Sed q2 circa magnas
coniunctiones nostra versat͛ intentio de mediis et minorib9 cõiunctoni
bus planetarum supiorum de variis quoq3 tam ipsoru3 q̃3 ĩferiorũ pla
netarum cõiunctionib9 nihil hic amplius dicturi sumus quia illorũ mul
titudo maiorem requirit tractatum / iuxta doctrinã Ptolomei ĩ centiloq̃o
verbo. 7. vbi ait. Non obliuiscaris. 120. coniunctonũ que sunt in stellis
erraticis / in illis eni ẽst maior scientia eorũ que fiunt in hoc mundo etce.
Et ibi Hali illarũ cõiunctionũ differentias breuiter ãnotauit.

VErbum. 18. magnarum coniunctionũ significationes hic cõueniens
est breuiter explicare. Nam cum dicat Ptolome9 vbi statim allega
tum ẽ ꝙ in illis. 120. coniunctionibus est maior scientia eorum que fiunt
in hoc mũdo tamẽ; magnas coniunctones quas p̃diximus reperiem9 maio
ris efficacie fuisse ad maiores mutationes in hoc seculo factas. Nam con
iunctiones illorũ superiorum planetarum sicut ait messahali significant
res maximas et maxime mirandas ꝓpter tarditatẽ motus eorum. Et in
hoc concordant omnes astronomi quia nunq̃3 fuit aliqua istarũ cõiunc
tionum sine aliqua magna ꝛ notabili mutatione in hoc mundo. Quibus
concordat aristotiles libro de natura et ꝓprietatib9 elementorũ vbi ait
ꝙ anni vbertas ꝛ sterilitas fiunt per stellarum permutationem in signis
diuersos super climata. 1. ꝛ mortalitas gentium preteritarũ ꝛ regna va
cua fiunt apud coniunctionem stellarum duarũ Saturni scilicet ꝛ Jouis
p eorũ eni mutationẽ de triplicitate ĩ triplicitatẽ accidũt accidentia mag
na. Sed in speciali loquendo de coniunctione maxima trium superiorum
dicũt astronomi ꝙ si illã ãspexerit Sol illa significat͛ nouas sectas ꝛ reg
norum mutationes et destructiones aliquorũ climatum ꝓ magna parte
et significat philosophiam. Et si isti tres planete coniuncti fuerint in ca
sibus suis significabit siccitatẽ et sterilitatẽ nisi sint fortunati vt innuit

Albertus in libro de natura et ꝓprietatibꝰ elementorum. Et euenient ef
fectus secundum cōueniētiam fortitudinis eorū unde si fuerint in signo
igneo significabit terre sterilitatem. Si in signo aqueo pluuiarum multi
tudinē/si in signo aereo uentorū fortitudineʒ /si in signo terreo frigoris
superfluitatem. Et si fuerit cōiunctio in signis masculinis significat detri
mentum animaliū masculinorum. De cōiunctione uero maxima Saturni
cum Joue ī pricipio Arietis dicūt ꝙ significat res sectarū nouarū. Et si
Jupiter fuerit fortior significabit bonum / et si Saturnꝰ fortior signifi
cabit maximū detrimētum ⁊ tribulationes. Et si ista coniunctio fuerit ī
signis igneis significat terre siccitatem ⁊ sterilitatē. et simeliter in signis
aereis sed in signis aquaticis significat īundationē aquarum ⁊ pestilenti
am nisi fuerit ipedita. De significatiōe autē aliaꝝ coiūctionū trāseo causa
breuitatis / etiā q̄a iste magne cōiunctiones magis ad ꝓpositū pertinēt
eo ꝙ magis possunt applicari ad dictamina prophetiaruʒ ⁊ mutationes
sectarum ⁊ euētus admirandaꝝ rerum.

VErbum.15. maguarū coniunctionum q̄ fuerūt a diluuii tempore nu
merum possemꝰ a posteriori ueraciter calculare hoc enī certa data
radice faciliter fieri poterit presupposita ultima cōiunctione trium sup
iorum planetarū que secundū astronomos fuit anno xp̄i.1345. die Mar
tii.24 in.19.gradu aqarii uel prope que coniunctio secunduʒ Leupolduʒ
aquas diminuit ⁊ victualia generat ⁊ ex consequēti pestilentiā significa
uit maximā ut patuit per effectum euacuationis gentiū a regnis et clima
tibus uariis aliorumq̄ pluriū malorum sequentiuʒ quoruʒ usq̄ nunc re
manēt uestigia. Ab hac cōiunctione possumꝰ a posteriori computando sci
licet retrorsum precedentes cōiunctiones similes calculare quod sic osten
ditur/ham similiter mixtis annis a diluuio usq̄ ad xp̄m cum ānis a xp̄o
usq̄ ad coniunctionē predictā patet ꝙ a diluuio secundū alfonsum usq̄
ad eā fuerunt āni.4446.menses.10.dies.12.minuta.30.unde manifeste se
quitur ꝙ si hec cōiunctio fiat in ōnibus.240.ānis/ ut aliqui dicūt sequē
tes tabulas prophatii iudei hoc fundamēto exempli gratia presupposito
facile erit calculare quot tales cōiunctiones usq̄ ad diluuium precesserūt
Et similiter possent calculari ille que fuerūt ante diluuiū/ ⁊ significari p
quot ānos a principio mundi fuit prima talis cōiunctio. Si de illorum
ānorum numero esset nobis certitudo sed nō habemꝰ erā certam seu radi
cem istius computationis ꝓpter dissonātiā opinionū de ānis a mundi
principio usq̄ ad diluuim. Sed hic diligenter aduertendū est quia licʒ
secundum aliquos astronomos modernos predicta cōiunctio triū plane
tarum superiorū dicatur coniūctio maxima propter planetarū cōcurrē
tium pluralitatē/tamen secundū antiquos astronoms cōiunctio Satur
ni et Jouis in principio Arietis simpliciter dicit̄ magna propter effec
tuū magnitudinē quos significat. Est enī maximarū rerum significatiua

magis q̃ alia predicta sicut omnes cõcordant astronomi vnde respectu illius maxime in capite Arietis que fit in. 960. annis alie cõiunctiones saturni ⁊ Jouis distinguuntur magne maiores ⁊ medie sicut notat alkabicius vbi supra ⁊ in preallegato tractatu de legib9 et sectis pleni9 expressum est quibus cõcordat Leupold9 qui aliorũ astronomorum sētentias compēdiose recolligit. Nam in hoc tractatu sui itroductorii ita scribit generales ⁊ maiores mundi alterationes ⁊ mutationes sciunt' per cõiunctionē Saturni ⁊ Jouis in capite Arietis in. 960. ãnis. Et hec secundũ eum in superiori tractatu maxima ē in mundo ⁊ significat mutationē in sectis et in regnis. Secunda ē cõiunctio eorũdem in. 240. ãnis secundũ mutationem eorũ de vna triplicitate in aliã que etiam magnam alteratione ĩ mũdo significat. ¶ Tertia est cõiunctio Saturni ⁊ Martis ĩ. 30. ãnis in cancro vbi ē Saturni debilitas ⁊ casus Martis. ¶ Quarta est cõiũnctio Saturni ⁊ Jouis in. 20. annis que fit duodecies in. 240. ãnis / hec ille variis in locis scripsit multaq̧ alia que ad propositũ possent induci sed ista ꝓ nunc sufficiant. Ex quib9 omnib9 colligit' q̧ valde videretur expediēs vnã vltimam Saturni et Jouis maximam coniunctionē in capite Arietis calculare ⁊ ab illa sicut superius tactum est a posteriori retrorsum cõputando precedentes ei similes cõiunctiones numerare. Quia si earũ tēpora notauerim9 et ad ea historias applicem9 inueniem9 profecto circa huiusmodi tēpora magnas mirandasq̧ mutationes ĩ hoc seculo euenisse

Verbũ. 16. per p̃dictã diũctionũ maiorũ calculationē a posteriori nõ possum9 annos ab origine mũdi certitudinaliter verificare. Nec circa hoc opinionũ dissonantiam cõcordare / hoc manifeste patet quia secũdum pipatheticos qui mundũ a parte ante ⁊ a parte post perpetuum opinant' magnarum cõiunctionũ inuentio nihil agit ad mundi etatē numerãdam secundũ vero eos qui ponunt mundũ habuisse principium ⁊ finem etiam habiturum non possunt a posteriori calculari anni qui fuerunt a principio mundi vsq̧ ad primã coniunctionē maximã nisi data certa radice pro computationis fundamēto sicut supra tactum ē / Utrum autem a priori possit prima coniunctio inueniri ⁊ per hoc mundi etas a suo prĩcipio calculari ⁊ veraciter certificari deinceps probabiliter temptare magis q̃ certitudinaliter tractare proponim9

Verbum. 17. multũ videtur difficile magnarũ coniunctionũ calculationem a priori ad annos mundi certitudinaliter applicare. Applicatio enim harũ coniunctionũ potest ad hoc dupliciter considerari vn9 modus ē a posteriori alius a priori. Prius ꝓcedit ab vltima coniũctione ascendēdo. Secund9 autem difficilior vt ex sequētib9 manifestũ est / Nã iste modus procedendi presupponit pro fundamēto figurã celi et dispositionem planetarum que fiunt in mũdi principio ⁊ inde calculat primã coniunctionem ⁊ ex illa ceteras sed istud fundamentũ est multum incertũ

Et maxime q̄a circa hoc magna est varietas opinionū Hebrei nāq; in equinoxio vernali dicunt mundū factum esse Arabes vero in solsticio estivali. Egiptii autē in equinoxio autūnali/ et Romani in solstitio hyemali sicut superius notatū ē ubi de anni principio agebatur. Difficile ergo est certitudinaliter scire que istarū opinionū sit verior/ illā tamen hic ꝓsequar que apud astronomos catholicos communiter obseruat᷑. Et hec ē opinio hebreorum

Verbum .i8. occasione difficultatis premisse utile videt᷑ de creatione luminariū et eorum primeua dispositione opinionē theologorum et astronomorū discutere et ut a capite id est a prima mundi die sumam⁹ exordium. Sciendū ꝙ doctores theologi/ et specialiter Augustin⁹ de illa luce que prima die legitur facta et de luminarib⁹ celi que quarta die facta sunt multas mouent questiones quas Guilhelm⁹ altissiodoreñ in .2. parte sue summe prosequit᷑. sed de his .3. solū tangere ꝓponim⁹ que magis ad propositum pertinere vident᷑. Prima igit᷑ questio ē qualiter illa lux faciebat noctē et diem et hic est modus duplex dicendi vn⁹ secundū doctores grecos videlicet Damascenū et Basilium/ alius secundum latinos. Illi enim dixerunt ꝙ lux illa seu nubecula lucida emissione et cōtractione radiorū suorum diem et noctem faciebat. Hoc autē dicebant esse in potestate illius lucis non per virtutem propriā sed per preceptionem diuinā Cuius simile forte factum est in passione domini quando sol dicit᷑ obscuratus fuisse nō quidē natura sed diuino percepto. Et sic intellexerūt doctores greci fuisse in illo primo triduo. Alius est mod⁹ dicendi secundum doctores latinos quē Beda et alii expositores cōmuniter sequūtur quia sicut dicit bonauētura super .2. sententiarū distinctione .13. hic modus videtur rationabilior et virtuti naturali ꝓximior videlicet ꝙ lux illa noctē et diem faciebat suo motu et reuolutione sicut postea sol fecit sua actione Nā lux illa intelligit᷑ facta fuisse ubi nūc ē Sol et ex illa format⁹ credit᷑ esse Sol/ et ita quodāmō Solis similitudinē in distinctione diei et noctis habuisse estimatur / et hic modus ꝓbabilius sustinet᷑. Sed hic oritur .2. questio quia si lux illa supra suū motū faciebat diē et noctē cum ipsa ante fuerit producta q̄ȝ mota sequitur ꝙ fuerit producta ante omnē diem ergo ipsa nō fuit opus prime diei. Si vero dicatur ꝙ simul cepit esse et illuminare et moueri querit᷑ ubi primo incepit aut enī ex oriente aut ex occidente aut ex aliqua alia parte celi. Si ex oriente ergo videtur ꝙ primo fecerit mane et postea vesperā/ et hoc ē contra scripturā que dicit vespere et mane dies vnus. Si ex occidēte ergo videt᷑ ꝙ lux ceperit in occasu quod ē incōueniens. Si ī aliq̄ parte alia ut ī meridie tunc videtur ꝙ dies ille non habuerit .24. horas quod ē contra expositores. Et ideo questio ē ubi lux illa primo facta fuerit et qualiter ide diē et noctē fecerit. Ad quā questionē ibidem respondet bonauētura ꝙ formatio illius lucis fuit op⁹

prime diei nō q2 prima dies ipsam lucē precesserit/ s3 quia simul incepe rit dies cum luce q̄uis enī mot9 rei sequat̄ esse rei secundū naturā tamē duratione potest simul cum mobili incipere. ¶ Et si queratur ubi lux illa moueri inceperit respondet q̄ ubi facta fuit. Sed de loco ubi facta ē due fuerūt opiniones. Quidem enī dixerunt q̄ illa lux facta ē in meridie du plici ratione una q2 lux illa p̄imo faciebat vespere ꝛ p9ea mane sicut dicit scriptura ergo videtur q̄ prius tenderet ad occasum q̄ȝ rediret ad ortum. Alia ratio ē quia dei perfecta sunt opera ꝛ ideo diē ꝛ lucē fecit i sua ple nitudine et ideo in meridie. Et videtur sentire hoc Beda et alii exposito res qui dicunt primū diē plena luce cepisse. Et si obiciatur q̄ tunc a prī cipio diei vsq3 ad mane non fuerint .24. hore. Respondēt q̄ .6. hore hui9 diei precesserant successione temporis ptranseūte ꝓpter mutabilitatem ipsius materie ꝛ postea .6. hora que ē in numero perfecto facta ē lux quod est corpus perfectū in sua natura in plena et perfecta irradiatione vide licet i meridie. Et cū esset tūc equinoxiale vsq3 ad occasum fuerūt .6. hore et postea vsq3 ad ortū sequentis diei fuerūt .12. ꝛ .6. precesserunt ante for mationē lucis post creationē celi ꝛ terre ꝛ ita factus ē dies naturalis per fectus et integer. Alia est opinio q̄ non fuerit mora temporis interiecta inter creationē ꝛ distinctionem sed statim post creationē celi et terre pro duxit domin9 lucem ita q̄ posterius natura sed simul duratione sed isti dicunt q̄ lux illa cepit in oriente et sua reuolutiōe perfecta tendendo ab eodem puncto in idē fecit diē naturalem. Et hoc vester Hugo in libro de sacramentis sentire. Et istud videt̄ satis probabile vt ibi ceperit lux illa in die primo vbi condit9 est Sol in die .4. tradit̄ enī Sol .4. die condi tus fuisse in oriente nō in meridie ꝛ Luna in occidente. Et si obiciatur q̄ prius ergo debuisset scriptura dixisse factū ē mane ꝛ postea vespere. Di cendum q̄ sicut tangit magister sententiarū in distinctione p̄allegata ma ne dicit finē precedētis noctis/ ꝛ hoc dicit quādam obscuritatē ꝓpter hoc non tantu3 dicit diei iniciū sed noctis consummationē/ ꝛ quia in prima lucis formatione non precessit nox ideo dicitur dies illa cepisse a plena luce ac si fuisset in meridie. Non ergo dicit̄ fecisse prius mane quia nō precesserat nox sed pri9 vespere quod est finis diei et postea mane quod est finis noctis quia prius fecit diem et postea noctē vn̄ finaliter conclu dit predictus doctor q̄ tam hic modus dicendi q̄ȝ precedens satis est ꝓ babilis nec est facile discernere quis eorum plus habeat veritatis. Ideo quocūq3 istorū modorum dicatur non esse facienda magna vis sed tamē hec ideo ex variis doctorum theologorum sententiis recitaui vt appareat q̄ ab eis astronomorum cōmunis opinio nō discrepat sed in tribus con cordat. ¶ Primo i astronomica ratione distinctionis diei et noctis ꝛ .24. horarū in motu illius lucis que primis diebus trib9 suppleuit vicem So lis. ¶ Secundo q̄ illa lux ꝛ Sol qui eidem successit conditus est in plena

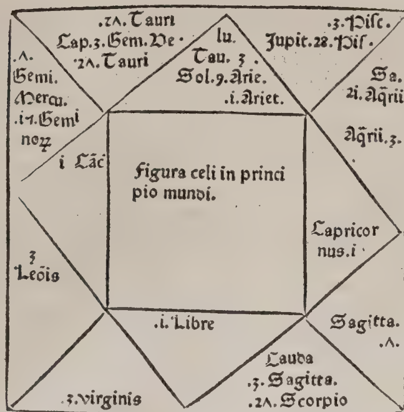
luce et secundū aliquos theologos in meridie. Et hec est cōmunis ōnium astronomorum opinio ideo incipiunt computare diem a meridie quia tunc est Sol in maiori virtute. Alii autē ex variis consideratiōnib9 dies aliter distinguere consueuerūt vt Greci a mane in mane quia tunc primo apparet Sol Hebrei a vespera quia tūc incipiūt solemnisare. Xpiani a media nocte quia tunc natus est xps. vñ uersus Mane dicit Greca gens incipit astra sequētes. In medio lucis Judei vespe facta. Inchoat ecclesia medio sub tempore noctis. Sed restat .3. difficilis questio de primeua Solis et Lune dispositione vtrū scilicz conditi fuerint in cōiunctione vl' oppositione. Et hoc ē quod ī hoc passu querit Augustin9 vtrum Luna creata fuerit prima vel plena. Quā questionē prosequitur dictus altissiodorenī vbi supra. Et eandē tangit glosa super illud fiant luminaria etc̄ vbi allegans Augustinū ita dicit luna post equinoxiū vernale vespere plena qȝ procedens pascbalē terminū facit que regula vsqȝ hodie viget/ de qua cū querat' / an plena vel prima facta fuerit. Respondendū ē deum quota cumqȝ fuerit perfectaȝ fecisse quia vt aiunt non decebat deum illa die aliquid imperfectū facere. Alii dicūt q' Luna prima facta sit nō .xiiii. quia nemo sic incipit numerare. Si tamē deū aliquid imperfectuȝ fecisse dicat' reprehensibile non est/ quod eni ab illo inchoatum ē ab illo et nō alio perfectum est. Creditur enim ideo plena facta quia verba .lo. interpretū sic habent in inchoatione noctis quod fuit cū plena est. Ex qua glosa patet q' de hac questione duplex fuit opinio/ et vtramqȝ tangit Augustinus. 2. libro de trinitate ibidem finaliter ita concludens. Ego medi9 inter istos ita sum vt neutrum asseram sed plane dicā siue primā siue plenā Lunam deus fecerit fecisse perfectam. Pro cui9 questionis ampliori declaratione sciendum est q' cum Luna in principio creata fuerit in materia informi quando scilicet facta sunt celum et terram / ipsa in .x. die facta est in sua perfecta specie atqȝ plenitudine quia cum perfecta sint dei opera vt dicit scriptura indecens fuisset deum tunc eam imperfectā creasse. Et ideo secūdum q' ait Augustinus ipsa tunc facta est in plenitudine essentie et in plenitudine luminis accidentalis quā semper habet a Sole q̄ntum ī se quādo non est eclipsis licet quandoqȝ nobis appareat corniculata et ideo probabiliter dicere possemus eā non fuisse creatam plenā illa plenitudine vsitata apud nos./ Et secudum hanc viam vt dicit altissiodoreñ patet solutio ad obiecta opinionis adverse quia concedimus q' Luna facta est in plenitudine speciei licet non in plenitudine luminis accidentalis quo ad nos. Nec sic est indecens deum aliquid imperfectum facere cum eius soli9 sit imperfecto perfectionem addere. Nec obuiat quod dicit textus Lunā factam in inchoatione noctis quo tempore non apparet nisi cum ē plena propter hoc dicunt eam in plenilunio esse factam. Nam secunduȝ eum q' dicitur in inchoatione noctis / sic est intelligenduȝ id est q' in principatu

quod innuit greca translatio que habet archin vbi habemꝰ inchoatione et interpretatur grecum illud principatus hec de presenti questione ex tā torum theologorum dictis collegi vt innotescat ꝙ a probabiliori eorum sententia non discordat cōmunis astronomorū opinio que posuit Lunā nec primā nec plenam factam fuisse sed. x. vt patebit.

Verbum. 19. presupposita cōmuni tam theologorum q̄z astronomorū opinione ꝙ mūdus creatus est in equinoxio vernali sole existente sub Ariete. Et ex hoc ꝯsequēter primā aliorū planetaꝝ dispositionē q̄z vocant figuram seu faciem celi possumus describere. ¶ Pro cuius figure declaratione premittenda est sentētia Albumazar ⁊ sui translatoris hispalensis in ītroductorio ad scientiam iudiciorum astronomorum vbi tractatus quinti differētia septima sic ait. Cumq̄z sciremꝰ domos in quibus exaltant̄ planete ⁊ fortitudinem vniuscuiusq̄z eorum in eorū signo volumus scire terminū gradus exaltationis vniuscuiusq̄z planete in signo Redimus itaq̄z ad hoc quod dixeramus in tractatu. 2. ꝙ inceptio ex diuisione eēt a Sole/ et ex medio diei ⁊ īicio arietis/ ⁊ ex linea eq̄litatis ⁊ ex medio celi quia Sol ascendit dū ingredit̄ Arietem. et incipit dies augmentari /et dies ē causa noctis /et medius dies ē fortior temporibꝰ diei. Nā ⁊ ascensiones ⁊ ortus ascendētis mūdi sunt super eos. In loco autē linee equalitatis signoruꝫ ascensionis/ ⁊ ascensiones medii celi eoruꝫ fiūt motus/ et per similē ascensionem circuli signorū ī linea equinoxiali fit motꝰ signorum in medio celi totius mundi. Et similiter gradus exaltationis planete ē omnimode per vnum esse. Ob hanc vtiq̄z causam facta ē īceptio diuisionis circuli ex loco directi/ et ex medio celi super lineā equalitatis Et ideo nouiꝰ ꝙ cum fuerit primum minutuꝫ Arietis in medio celi supra lineam equalitatis erit primū minutū Cancri ascendens. Ideoq̄z dixerūt antiqui ꝙ Cancer sit ascendens mundi. Et est dignum vt sit ascendens ī inicio crementi mūdi gradus in quo confortatur Jupiter ex Cancro hec ille. Idem tamē in fine. x. tractatus libri cōiunctionū recitat ꝙ estimauerunt indi ꝙ principium motus fuit die dominica sole ascendēte. Ex quibus habemus fundamentū ad describendū figurā astronomicam ad tēpꝰ īceptiōis mūdi ī q̄ sic ꝓcedemꝰ ṗmo ponemus ṗmū gradū Cācri ascēdēs mundi. Secūdo primū gradū Arietis pro medio celi. Tertio primū gradum Libre pro angulo terre. Et hi vocantur. x. cardines seu. x. domus angulares deinde ponemus domos succedentes videlicet. 2. 11. . 7. et. 9 . 2. erit. 3. gradꝰ Leonis. 11. erit. 2. 1. Tauri. 7. erit. 21. Scorpiōis. 9. erit. 23. Piscium. Postea veniemꝰ ad cadentes que sunt. 3. 6. 8. 12. 3. erit. 23. Virginis. 6. erit. 1. Sagittarii. 8. erit. 3. Aq̄rii. 12. 1. Geminorum. Postremo ponimus planetas in eorum domibus ī quibꝰ creati sunt cū gradu eaꝝ exaltationum exceptis Sole ⁊ Luna qui in locis earum exaltationū ponendi sunt vt sequens tabula declarabit. ¶ Saturnꝰ ponit̄ ī Aquario

in domo sua gradu sue exaltationis 21. ¶ Iupiter ponitur in Sagittario
vel piscibus secundū aliquos qui dicunt ꝙ ibi magis gaudet in domo
sua in gradu sue exaltationis·28 ¶ Sol in Ariete in gradu Arietis sue
exaltationis·19. ¶ Venus in domo sua in Tauro in gradu sue exaltatio
nis·27. ¶ Mercuri⁹ in domo sua in Geminis ĩ gradu sue exaltationis·17.
¶ Luna ponitur in Tauro in gradu sue exaltationis.3· ¶ Caput draco
nis in Geminis in gradu sue exaltationis·3 ¶ Ex premissis primo pa
tet ꝙ Sol ⁊ Luna non fuerunt creati in cōiunctione vel oppositione seu
plenilunio sed Luna quarta vel quasi ad quod videtur cōgrua cōuenien
tia quia cū de illa luce que prima die facta est Sol ⁊ Luna postea quar
ta die facti dicantur verisimile videtur ꝙ tunc in eadem habitudine ad
inuicem fuerint in qua fuissent si prima die in cōiunctione creati extitis
sent. Secundo ꝙ Venus ⁊ Luna erant in eodem signo patet videlicet in
Tauro. Tercio patet ꝙ Luna transeundo per caput draconis coniunge
batur Mercurio in signo Geminoꝝ/ ⁊ hec fuit prima coniunctio mundi
secundum presentē figuram/ deinde cum aliis planetis cōiungebatur vs
ꝙ quo applicabatur ad Solem quod fuit·27· die vel prope ab ĩpoꝝ crea
tione vnde sequitur ꝙ hec prima lunatio ad sui perfectionē requirebat il
los tres dies p̄cedētes creationē Solis ⁊ Lune alias nō fuisset·30·dierū
Quarto patet in hac figura nō ponitur Mercurius in domo sua in Vir
gine in qua dicitur gratulari ⁊ gaudere sicut ponūtur alii planete in suis
domibus principalibus sed in Geminis quia Mercurius non potest di
stare a Sole per duo signa. Cuius opinioni dicunt aliqui afferentes ipm
creatum in Virgine tanq̄ in domo sua principali / ⁊ hec que dicta sunt
clarius patent ex subscripta figura.

¶ Nota hec figura sequens ⁊ cōiunctiones infer⁹ in hoc tractatu ⁊ etiā
in tractatu secundo cōfigurate corrigunt̃ in tractatu.3.ca.1.16.28.2.29 ·

VErbum .20. ſuppoſita prima figura celi per eam a priori poſſumus primam cōiunctionē maximam cōſignare. Et a poſteriori per tabulas aſtronomicas vnam ad aliam cōiunctionē ſimilē inuenire. Et ex eis per aliarum huiuſmodi cōiunctionum calculationē legittimam numerum annoꝝ mundi ſecluſa opinionuꝫ variaꝝ diſſonantia certitudinaliter cōcludere/ hoc vltimum verbū tria principaliter intenta ꝯtinet quoꝝ terciū facile eſt duobus primis ſuppoſitis ſed in illis ē magna difficultas non vnius hominis ſꝫ plurium peritoꝝ iudicio termināda. Nam ſicut ſupra dictum eſt valde difficile vr̄ predictam figurā celi ⁊ per cōſequens cōiunctiones per eam cōſignandas certitudinaliter verificare ⁊ ideo hic non procedemus ſecundum calculationē equatā ⁊ preciſam ſed veritati proximam quorūdam aſtronomoꝝ opinionem ſatis probabilem inſequēdo Prima igitur cōiunctio ⁊ maxima Saturni ⁊ Iouis in capite Arietis ſecundum eos fuit anno a principio mundi. 320. vel circiter ⁊ hanc ſecundum figurā predictam probare nituntur quia in minori tēpore Iupiter qui eſt Saturno velocior nō poterat ad predictā Saturni cōiunctionē peruenire vt patet ꝯparando eoꝝ curſus ad inuicem quod etiā confirmāt per conſiderationē minorum cōiunctionum ⁊ dicunt fuiſſe. 16. in numero coniunctiones huiuſmodi quaꝝ primā ponunt in piſcibus/ ſecundam in Scorpione/ terciā in Cancro/ quartā prope vltimum Arietis gradū/ quītā in Sagittario/ ſextā in Leone/ ſeptimā in Tauro/ octauā in Capcorno

nonam in Virgine/decimã in Geminis/vndecimã in Aquario/duodecimã in Libra/decimãterciam in Cancro/decimãquartam in Piſcibus/ decimã quintam in Scorpione/decimãſextam in Leone· Poſt quas ſecundũ eos ſecuta eſt decimaſeptima cõiunctio in primo gradu Arietis vel prope infra·6. gradũ/ ⁊ hec fuit prima maxima coniunctio anno·320· vel circiter quia tot annos continẽt. 16. cõiunctiones predicte cũ vna queqꝫ in· 20. annis fiat/ſecunda maxima cõiunctio fuit a principio mundi· 1280. vel prope ⁊ hec preſuppoſita illa prima ſicut ⁊ õnes ſequentes clare probatᷣ per additionem. 960. annoꝝ ad coniunctionẽ maximã precedeñ· tercia cõiunctio fuit anno. 1240. vel circiter ⁊ huic cõcordat concludẽdo a poſteriori illud quod arabs aſtronomus dixiſſe reperitur ante diluuiũ per ſpacium duoꝝ annorum vel circiter fuiſſe vnã magnam cõiunctionẽ Saturni ⁊ Jouis in Ariete· vnde probabile videtᷣ ꝙ hec fuerit principalis cauſa diluuii in quãtum ad talẽ effectũ cã naturalis concurrere potuit vt ſupra dictum ẽ / quarta cõiunctio maxima fuit anno a principio mundi ·3200. A diluuio vero anno·978· vel prope/quinta fuit ãno mũdi·4160· a diluuio anno. 1913· vel circiter /ſexta fuit anno mundi·7120· a diluuio anno. 2813· vel prope ⁊ hec fuit ante xp̄i incarnationẽ annis circiter·227. ſeptĩa ãno mũdi fuit. 6080· a diluuio·3838·ꝟ circiter/ ⁊ hec fuit ãno pꝰ ĩcarnationẽ xp̄i. 137· vel ꝓpe ſitergo ĩ ſumma fuerũt a principio mũdi vſqꝫ in preſentem annũ xp̄i·1414. 7. cõiunctiones maxime tres ante ⁊ quattuor poſt diluuiũ/octaua vero erit ãno mundi·1040·a diluuio. 4198 · A xp̄i incarnatione. 1697· vel circiter ⁊ hanc nõ ſolum a priori per viã predictam dicunt eſſe probatã ſed etiam a poſteriori euidenter poſſe probari ex tabulis aſtronomicis per calculationẽ legittimam ⁊ ſic ſecundũ eos ambe vie ſcilicet a priori ⁊ a poſteriori in ſe inuicẽ concurrunt ⁊ concorditer cõueniunt· Quibus preſuppoſitis manifeſte concluditᷣ ꝙ ab inicio mundi vſqꝫ ad diluuiũ fuerunt anni circiter. 2242· Et in hoc verificatur computatio ſecundũ. 70· interpretes quã ſequitur eccleſia a diluuio vſqꝫ ad xp̄m ſecundum calculationẽ Alfonſi vt ſupra patet fuerunt ãni. 3101. menſes. 10· dies. 17. ⁊ 30. minuta que ſunt minuta diei ⁊ valent dimidiũ diem. Et in hoc concordat cum Albumaſar· Et ſic a principio mũdi vſqꝫ ad xp̄m fuerunt anni·7343. cũ ãno imperfecto ⁊ quaſi cõpleto vt ſupra patet ⁊ in hoc nõ verificatur ſed corrigenda ẽ cõputatio Bede ⁊ aliorũ quos vulgariter ſequitᷣ eccleſia in aliquibus particularibꝰ locis . Et in predicta tam a priori q̃ꝫ a poſteriori annoꝝ mundi computatione vſqꝫ ad xp̄m concordant maxime cõiunctiones premiſſe vt patet cuilibet veraciter calculanti in qua tamen calculatione non ẽ pretermittendũ ꝙ anni predicti ante diluuiũ nõ fuerunt cũ preciſione adequati ſicut anni pꝰ diluuium per Alfonſum licet aũt ſecundum Leupoldũ generales ⁊ maiores mundi alterationes ⁊ mutationes ſciantur non ſolum per predictas

coniunctiones Saturni et Iouis in capite Arietis in. 960. annis sed etiam per coniunctiones eorū eadem signo in mutationem de una triplicitate in aliam in. 240. annis. Et per coniūctiones Saturni et martis in omnibus. 30. annis propter quod de istis coniūctionib9 ad confirmationē premissoꝝ aliquid dicere utile videret' quia consignatis aliquib9 eoꝝ a posteriori retrorsum procedendo posset consimiliter sicut supra per coniunctiones maximas annoꝝ mūdi verificatio reperiri tamē breuitatis gr̄a de his su persedimus. et hunc calculandi laborem aliis relinquimus nobis requiem et finem huic operi imponendo.

Hec igitur. 20. verba ad duo dubia in prologo huius operis proposita satis ut mihi visum ē responsiua nō diffinitiue determinādo sed disputatum inquirendo proposuimus. Nā tante rei determinatio maius examen requireret. Unde valde expediens videretur ꝙ ecclesia autoritate consilii generalis vel summi pōtificis plures peritos theologos et astronomos ad hoc cōmitteret ut ex autoritatiua ecclesie declaratione et determinatione in premissis decor et confirmatio fidei sequeretur et tolleretur occasio scandali eoꝝ qui detrahunt catholice veritati et improperant discordantiam que inter hebreos et. 70. interpretes sanctosq̧ et catholicos doctores in ānorum mundi cōputatione reperitur. Mihi aūt sufficit ad tanti artificii utilem inuentionē viam aliis prebuisse et occasionem dedisse subtilius indagandi. Ideoq̧ videor mihi debitum huius exigui operis adiuuante dn̄o exsoluisse quibus aūt parum vel quib9 nimium ē mihi ignoscant. Quibus vero satis est nō mihi sed deo mecum grās congratulātes agant/cui sit honor et gl'a in secula seculorum Amen.

Explicit tractat9 de concordia theologie et astronomie A domino Petro Cardinali Cameraceñ compilatus et completus in ciuitate Colonien si Anno xp̄i. 1414.

Notandum est ꝙ in tractatu de concordia theologie et astronomie et consequēter in tractatu de concordātia astronomice veritatis et narrationis hystorice aliqua scripsi de coniunctionib9 maximis Saturni et Iouis tam precedētib9 q̄ sequentib9 diluuiū que nō assertiue sed solū recitatiue posita sunt videlicet p̄supponēdo narrationē quorūdam allegantium ꝙ arabs astronom9 dixit unā coniunctionē talē i capite Arietis fuisse per duos ānos an̄ diluuiū vel circiter postea vero diligēti9 astronomoꝝ dicta pscrutans inueni hanc allegationē nō continere veritatē sed hanc coniunctionem et alias consequenter ante et post diluuium cōsignatas in dictis tractatibus per multos annos ab annis sub quibus consignate sunt distare. Ad cuius declarationem et etiam plurium aliorum ibi contentorum tractatum tercium scribere dignum duxi qui erit aliorum precedentium supplementum. Tractatus āt iste incipit mihi diligentius perscrutanti astronomorum dicta.

AD tractatum nostrum de concordantia astronomie ⁊ theologie hunc secundũ de concordia astronomice veritatis ⁊ narrationis hystorice superaddere decreuimus. Quia enim ibi generaliter diximus ꝙ si maximaꝝ coniunctionum tempora notauerimus ad eas hystorias applicãtes inueniemus circa huiusmodi tempora magnas ⁊ mirandas alterationes ⁊ mutationes in hoc seculo euenisse ideo nunc hoc specialiter proponimus declarare. Non quidem hystoriam omni modo texendo sed notabiliora hystoriarum gesta ⁊ cronicarum tpa dictis coniunctionibus adaptando. Ad euitandum aũt confusionem hoc opus quod decem tractatus continet certis capitulis distinguemus.

¶ Primum erit breuis recapitulatio de cõiunctionibꝰ Saturni ⁊ Jouis. ¶ Secundum de tribus cõiunctionibus maximis. ¶ Terciũ de generationibus Ade. ¶ Quartum de generationibus Caim. ¶ Quintum de generationibus Seth. ¶ Sextum de generationibus Noe ⁊ de causa diluuii. ¶ Septimum de archa Noe ⁊ diluuio. ¶ Octauũ de dispersione filiorũ Noe post diluuiũ. ¶ Nonũ de turre babel ⁊ diuisione linguarum. ¶ Decimũ de regno assirioꝝ. ¶ Undecimũ de generationibꝰ Sem. ¶ Duodecimum de quarta coniunctione maxima ⁊ de Abraham. ¶ Decimũtercium de notabilioribus gestis Abrahe. ¶ Decimũquartum de generationibus Abrahe Ysaac ⁊ Jacob. ¶ Decimumquintũ de morte Abrahe ⁊ Ysaac ⁊ ortu Jacob. ¶ Decimũsextum de moyse ⁊ post eum gestis. ¶ Decimũseptimum de quibusdam hic incidentibus. ¶ Decimũoctauum de morte moysi ⁊ circa id tempus gestis. ¶ Decimumnonum de captiuitate Troye ⁊ postea gestis. ¶ Vicesimum de quinta cõiunctione maxima ⁊ regno Hebreoꝝ ⁊ edificatione templi. ¶ Vicesimũprimum de diuisione regni Hebreorum. ¶ Vicesimũsecundum de regno Romanoꝝ. ¶ Vicesimũterciũ de captiuitate Judeorum. ¶ Vicesimũquartum de regno persarum ⁊ edificatione templi. ¶ Vicesimũquintum de mutatione regni Romanorum ¶ Vicesimumsextũ de regno Alexandri magni. ¶ Vicesimũseptimum de destructione regni Persarum ab Alexandro ⁊ eius morte. ¶ Vicesimũoctauum de sexta cõiunctione magna ⁊ bellis Romanoꝝ ⁊ Carthaginensium. ¶ Vicesimũnonum de fine regni Macedonum ⁊ Machabeis. ¶ Tricesimum de innouatione regni Judeoꝝ. ¶ Tricesimũprimum de persecutione Judeorum a Romanis. ¶ Tricesimũsecundum de imperio Romanorum ⁊ Julio Cesare. ¶ Tricesimũtercium de Octauiano Augusto. ¶ Tricesimũquartum de destructione regni Judeorum ¶ Tricesimumquintum de destructione Egipti. ¶ Tricesimũsextum de Herode ⁊ eius crudelitate. ¶ Tricesimũseptimum de xpi natiuitate. ¶ Tricesimumoctauum de Tiberio Cesare. ¶ Tricesimũnonum de incidẽtibus circa hec tpa ¶ Quadragesimum de Gayo Cesare. ¶ Quadragesimũprimum de Claudio ⁊ Petro aplo. ¶ Quadragesimũsecundũ de Nerone ⁊ eiꝰ crudelitate

¶ Quadragesimumtercium de Vespasiano ⁊ Iudeorum destructione.
¶ Quadragesimũquartum de recollectione annoꝝ secundũ Eusebium.
¶ Quadragesimũquintum de recollectione annoꝝ scd̃m Hieronimum.
¶ Quadragesimũsextum de recapitulatione q̃ttuor principaliũ regnoꝝ.
¶ Quadragesimũseptimum de distinctione reuolutionũ Saturnalium.
¶ Quadragesimũoctauum de declaratione premissorum. ¶ Quadrage
simumnonũ de lege xp̄ianorum. ¶ Quinquagesimum de Dyocleciano ⁊
xp̄ianorum persecutionibus. ¶ Quinquagesimũprimum de secta Sara
cenorum. ¶ Quinquagesimũsecundum de septima cõiunctione maxima
⁊ circa eam gestis. ¶ Quinquagesimũtercium de decem reuolutionibus
Saturni a tẽpore machometi. ¶ Quinquagesimũquartum de gestis circa
hanc coniunctionẽ. ¶ Quinquagesimũquintum de gestis post dictas re
uolutiones. ¶ Quinquagesimũsextum de aliis decẽ reuolutionibus Sa
turnalibus ⁊ postea gestis ¶ Quinquagesimũseptimum de his que ante
cõplementum decẽ aliaꝝ reuolutionum gesta sunt. ¶ Quinquagesimũoc
tauũ de.22.scismatibus ecclesie. ¶ Quinquagesimũnonum de magno eccle
sie scismate. ¶ Sexagesimum de octaua coniunctione maxima. ¶ Sexage
simumprimũ de aduentu xp̄i ⁊ eius secta. ¶ Sexagesimũsecundũ de sex
sectis principalibus secundũ astronomos. ¶ Sexagesimũtercium de octo
preambulis aduentus xp̄i secundũ methodium. ¶ Sexagesimũquartum
de antixp̄i ortu ⁊ fine/ ⁊ de consummatione seculi secundũ eundẽ.

Astronomice veritatis viam sequentes quã sapientes antiqui docue
runt in tractatu premisso. Et in eo quẽ de legibus ⁊ sectis intitulaui
mus aliqua ex eoꝝ dictis collegimus de cõiunctionibus planetaꝝ maxĩe
superioꝝ Saturni ⁊ Iouis ⁊ Martis que hic breuiter recapitulare vti
le iudicamus. Et specialiter de cõiunctionibus magnis Saturni ⁊ Iouis
que ad generales seculi alterationes ⁊ mutationes regnoꝝ legũ ⁊ sectaꝝ
⁊ aliarum magnaꝝ rerũ precipue habere dicuntur aspectũ/dicimus igit̃
quadruplicẽ esse Saturni ⁊ Iouis coniunctionẽ minorẽ videlicet magnã
maiorẽ ⁊ maximã. Minor est qua cõiunguntur in õnibus .20. ãnis semel
Iupiter enĩ perficit cursum suũ in.12. annis. ⁊ Saturnus quasi in.30. Et
ideo fit vt post. 20. annos iungantur in nono signo ab eo in quo prius
iuncti fuerant deinde post alios.20. annos in quinto signo a primo ⁊ pꝯ
tercios.20. annos iterũ in illo primo. Et hec ab aliquibus vocatur con
iunctio magna ⁊ fit in õnibus. 60. annis que dicitur significare plures
super sublimatione regũ ⁊ pontentũ super grauitatẽ annone ⁊ super ortꝯ
prophetaꝝ. Et postq̃ in ista triplicitate totiens coniuncta fuerint vt ad
aliã mutentur ⁊ coniungantur tunc vocatur cõiunctio maior que fit in
õnibus.240. annis vel circiter. Et significat super sectã ⁊ mutationẽ eiꝯ
in aliquibus regionibus. Sed qñ fit cõiunctio ab ista triplicitate in aliã

vt a fine Cancri ad principiū Arietis tunc dicitur maxima per reuoluti
onem Saturni. 32. vicibus ⁊ fit in ōnibus. 960. annis vel circiter ⁊ signi
ficat permutationes imperiorum ⁊ regnoꝝ / ⁊ super ignitas impressiones
in aere ⁊ super diluuiū ⁊ super terre motū ⁊ grauitatē annone. De predic
tis autē coniunctionib⁹ tractat Alkabicius differentia quarta dicens ꝙ
maior in ōnibus coniunctionibus est coniunctio Saturni et Iouis ī ini
cio Arietis ⁊ fit hec in. 960. annis semel. Secunda eoꝝ coniunctio ē in ini
cio vniuscuiusqꝫ triplicitatis et hec fit in. 280. annis iungūtur enī in vna
quaqꝫ triplicitate duodecies id est faciūt in vnaquaqꝫ triplicitate. 12. cō
iunctiones deinde mutatur eoꝝ coniūctio ad triplicitatē que huic succe
dit. Tercia est coniunctio Saturni et Martis in inicio Cancri que fit in
ōnibus. 30. annis semel. Quarta quoqꝫ cōiunctio est Saturni ⁊ Iouis in
vnoquoqꝫ signo semel vnde patet ꝙ addit terciam coniunctionē Satur
ni ⁊ Martis in. 30. annis sed nō loquitur de illa cōiunctione que magna
vocata est ⁊ fit in. 60. annis / de qua tangit Albumasar libro de magnis
cōiunctionibus tractatu secundo differētia octaua / nec tamē de ista locu
tus est Leupoldus qui alioꝝ astronomorum dicta vtiliter recollegit vn̄
in quinto tractatu sui introductorii ita scribit generales ⁊ maiores mun
di alterationes ⁊ mutationes sciūtur per ɔiunctionem Saturni et Iouis
in capite Arietis in. 960. annis per cōiunctionem eorūdem secundum mu
tationem de vna triplicitate in aliam in. 280. ānis / per cōiunctionem Sa
turni et Martis in ōnibus. 30. ānis / per loca planetarum in cōiunctioni
bus vel preuētionibus in īteritum Solis in signa tropica precedentibus
Et per plura alia que ibi enumerat ⁊ specialiter quod magis ad proposi
tum pertinet cōcludit ꝙ per Iouem scitur sectarū distinctio. Et per mu
tationem cōiunctionum in triplicitatibus sectaꝝ mutatio. Hc etiam per
Saturni decem reuolutiones in ānis. 360. vel vt credo verius dici potest
per Saturni decem reuolutiones in 300. ānis secūdum Albumasar qui li
bro de magnis cōiunctionibus in fine secundi tractatus de his reuoluti
onibus loquitur ⁊ etiam de illo motu orbis per accessum ⁊ recessum secun
dum octo gradus in. 680. ānis per ānos planetarū maiores p accessum
⁊ recessum orbis per octo gradus in. 360. ānis. Ex omnibus precedētib⁹
manifeste patet ꝙ inter quaslibet duas ɔiunctionibus maximas sunt ad
minus tres cōiunctiones maiores Saturni ⁊ Iouis. 280. ānorum ⁊ mul
to plures Saturni et Martis. 30. ānorum. Et iterum plures alie de qui
bus dicit Ptolomeus in centiloquio verbo. 71. Ne obliuiscaris. 120. con
iūctionum que sunt in stellis erraticis. In illis enim est maior sciētia eoꝝ
que fiūt in hoc mundo. Et ibi distinguit Hali earū differētias quia que
dam sunt binarie. i. duorū planetarum quedam ternarie triū quaternarie
quattuor quinarie quīqꝫ sextarie sex septimarie septem. i. oīm planetaꝝ
simul. Item inter quaslibet duas cōiunctiones maximas est ad minus

vna reuolutio orbis.i.octaue spere in.640. ânis sunt etiam plures reuolutiones magni orbis in.360.annis. Sunt insuper plures reuolutiones Saturni de quibus loquit᷑ Albumasar vt infra dicet᷑ que fiũt in.300.annis que omnia habent magnam signãtiam in permutationibus sectarum ꝛ regnorũ ꝛ aliorum magnorũ effectuum secũdum doctrinam magnorũ astronomorũ. Et ideo nõ solum maximas ꝛ mirabilissimas alterationes ꝛ mutationes ad quas predicte cõiunctionibus maxime habere dicunt᷑ aspectum/ex hystoriis ꝛ cronicis ĩferius ãnotabo sed et quãdoq₃ plures magnas ꝛ notabiles intermedias quas alie cõiunctiones ꝛ reuolutiões predicte signare ꝛ efficere potuerũt. In his tñ lectorem cupimus esse premonitum ꝙ nihil fatali necessitati ascribimus sed naturali cãlitati et inclinationi cũ liberum arbitrium in his que sue subiciantur facultati potest dei cõcurrente auxilio resistere ip̃a quoq₃ diuina omnipotentia solo voluntatis imperio efficaciter obuiare de qua licet scriptum sit. Omnia quecũq₃ voluit fecit. Tamẽ disposuit cum causis naturaliter operari nisi vbi miraculosa operatio interuenerit quam cito sine rationabili autoritate cedere magis est temerarie leuitatis q̃₃ theologice firmitatis vel grauitatis. His itaq₃ premissis id quod propositum est exequamur.

TRes cõiunctiones maximas ante diluuiũ fuisse diximus ꝛ sub ãnis inferius ãnotatis vel circiter videlicet primam Anno a principio mũdi.320. secũdam Anno.1280.terciam Anno.2240. ꝛ hãc fuisse sicut dicit Arabs astronomus per duos ãnos vel circiter ãte diluuium. Licet autem de ãnis mũdi vsq₃ tunc varie fuerũt computationes ãnoꝝ vt in dicto tractatu notauim᷒ tamẽ computationẽ secũdum.70.interpretes quã sequit᷑ ecclesia probabiliorem ꝛ dictis cõiunctionibus magis cõformem conclusim᷒ videlicet ꝙ a mũdi principio vsq₃ ad diluuium fuerũt anni .2242. vel circiter. Igitur circiter dixi quia ãni predicti nõ fuerunt cum precisione adequati sicut ãni post diluuiũ per tabulas Alfonsi. Sed tamen generales maiores mũdi alterationes ꝛ mutationes que precipue ꝑ huiusmodi coniũctiones maximas secũdum concordem astronomoꝝ opinionem sciũtur circa tempora dictarũ coniũctionum nõ distincte ꝛ particulariter sed simul cõfuse ꝛ generaliter notare volumus ex causis sequẽtibus/ primo propter discordãtiam in computatione ãnoꝝ mũdi ꝛ etatum eius vt supra dictũ est/secũdo quia de gestis ante diluuiũ nulla est hystoria vel cronica que ãnos distincte ꝛ specialiter notauerit sed de illis solum habem᷒ diuine scripture prophetice videlicet Moysi hystoriam / tercio quia ipse Moyses legislator sicut dicit hystoria scolastica multũ breuiter generationes Ade transit ꝛ multa subticet festinans ad tempora Abrahe patris Hebreorum. Et ideo tempora Abrahe secundum cronicas magis particulariter loqui poterimus hic autem generaliter transire sufficiat.

3 Dicimus ergo sequentes scolasticam hystoriam ꝙ Adam ⁊ eua secū
dū methodium virgines egressi sunt de paradiso. Et in anno vite
Ade.17. natus est Caim licet Adam factus fuerit in etate.30. ānoꝝ/ et po
tuit āte Caim multos genuisse qui tacētur. Post aūt alios.17. ānos nat9
est Ade Abel. Anno Ade.130. Caym occidit Abel ⁊ tūc ei nat9 ē Seth.30.
āno prime ciliadis secūdū methodium qui distinguit secula.i.etates mū
di per ciliades.1000. annoꝝ ⁊ īchoat secula post.200. ānos Ade. Et ī hoc
consonāt.70. īterpretes ⁊ Josephus qui Adam.230. annoꝝ fuisse scribūt
quādo genuit Seth. Et forte Moyses.100. annos luctus Ade nō sine mi
sterio pretermisit hic igitꝰ attende in occisione Abel mirande et miserāde
mutationis inicium cui post cito successit vna maior cōiunctio quam se
cuta est prima cōiunctio maxima supradicta circa huiusmodi tempora
ante ⁊ post sunt ea notanda que circa mundi alterationem scriptura sa
cra cōmemorat.

4 Cognouit igitur Caym vxorē suam que peperit Enoch a quo nomi
nauit ciuitatem que ab ipo primo edificata est/ Unde patet ꝙ iam
multi erant homines licet nō exprimatur eoꝝ generatio quos cōuocauit
Caym ⁊ eoꝝ auxilio orbem fecit. Et dicit Josephus ꝙ rapinis ⁊ violen
tiis opes cōgregauit suos ad latrocinia incitauit. Et simplicitatem vite
hominū ad inuentionem mēsurarum ponderū permutauit ⁊ ad caliditatē
⁊ corruptionem perduxit/ terminos terre primus posuit/ ciuitates muni
uit ⁊ timēs quos ledebat ob securitatem suos in vrbibus colligebat. Por
ro Enoch genuit Irat qui Manuel qui Mathusael qui Lameth qui sep
timus ab Adam ⁊ pessimus ⁊ primus bigamiā introduxit duasqꝫ vxores
accepit. Ex quibus sunt plures filii procreati diuersaꝝ artium iuētores
Jabel inuenit tentoria pastoꝝ ⁊ plura circa pascua ordinauit Jubal fra
ter eius fuit pater canentiū cithara ⁊ organo nō tantū instrumentoꝝ in
uētor sed musice quā artem scripsit in duab9 tabulis vna marmorea vt
nō dilueretur diluuio Altera latericia vt non dissolueretꝰ incendio quia
de his audiuerat prophetasse Tubalcaim prim9 ferrariam artem inuenit
res bellicas exercuit sculpturas in metallis fabricauit quo fabricāte Ju
bal sono malleorū delectatus ex pōderibus eorū ⁊ proportione cōsonan
tias excogitauit. Quam inuentionem greci pithagore attribuūt fabulose
Soror vero Tubalcaim adinuenit artē varie texture.

5 Ceterum de generationib9 Seth breuiter dicendū est hic itaqꝫ genuit
Enos qui Cainā qui Malaleel qui Jares qui Enoch qui Mathu
salē qui Lameth qui Noe. Sicut ergo in generatione Caym septim9 La
meth pessimus fuit ita in generatione piorū septim9 fuit Enoch quē trās
tulit domin9 in loco voluptatis vt in fine temporū cum Helya cōuertat
corda patrū in filios. Judei aūt dicunt causam huius translatōnis attri
buendam poti9 numero septenario q̄ꝫ sanctitati ei9. Quia plures leguntꝰ

ſanctiores eo quoꝝ nullus tranſlat⁹ eſt quia aiunt deū omnia ſub ſepte
nario diſpoſuiſſe. De ānis aūt Mathuſalem diuerſe ſunt opiniones. Nā
ſecundū cōputationem. 70. interpretū. 14. ānis poſt diluuium vixit quod
nō videtur verū quia non legit' in archa fuiſſe nec tranſlatus fuiſſe. Qui
dam dicūt ꝙ mortuus fuit ante diluuiū. 1. annis. Hieronim⁹ vero aſſe
rit ꝙ eodem āno quo fuit diluuiū. tn̄ omnes in numero annoꝝ vite eius
conueniūt videlicet in. 969. ānis. Unde patet ſecundū premiſſa ꝙ ip̄e mo
dicū ante ſecūdam maximam cōiunctionem nat⁹ eſt ⁊ poſt terciam mor
tuus ſecūdum Hieronimum.

Noe vero tamē eſſet. 700. annoꝝ Sem ⁊ Japhet genuit Moyſes aūt
de diluuio dictur⁹ premiſit cauſam ei⁹ quia cū cepiſſent homines
multiplicari ſuper terram viderūt filii dei id eſt filii Seth religioſi filias
hominū id eſt de ſtirpe Caym ⁊ victi concupīa acceperunt de eis vxores
⁊ nati ſunt inde gygantes. Quū aūt hoc factum fuerit vtrū ſub Noe vel
alio nō determinat Joſephus aūt dicit ꝙ vſq; ad ſeptimam generationē
boni remanſerūt filii Seth poſt ad mala prolapſi ſunt ⁊ ideo deū cōtra
ſe irritauerunt. Nam multi angeli dei. i. demones incubi mulierib⁹ coherē
tes filios iniurioſos genuerūt qui propter confidentiam fortitudinis a
grecis gygantes dicti ſunt. Methodius cauſam diluuii ſcilicet hominum
peccata diffuſius exequit' ⁊ tempora per ciliades deſignat vt patet ī hy
ſtoria ſcolaſtica. Poſt diluuiū vero nati ſunt alii gygantes in Ebron/⁊
poſt fuerūt in Titana ciuitate egipti a qua dicti ſunt Titanes de quorū
ſtirpe fuit Eliachim. Cui⁹ filii habitauerūt in Ebron de quibus ort⁹ eſt
Golyas ⁊ plures alii. Iratus quoq; dn̄s pro peccatis hominū dixit. Pe
nitet me feciſſe hominem. Et ad Noe ait. Finis vniuerſe carnis venit co
ram me dedit q; temp⁹ ad penitendū videlicet. 120. ānoꝝ. Et hec dixit dn̄s
per. 20. ānos anteq̄ʒ archa inciperet fieri ſecūdum Hieronimum que facta
legit' centū ānis. vnde patet ꝙ circa hoc tempus facta eſt an̄ diluuium.
Tercia maxima coniūctio quam mirabiles mūdi alteratōnes ſecute ſunt
inter quas fuit precipua diluuii inundatio cuius dictam coniūctionem
ꝑtialem cauſam extitiſſe notauimus.

Noe igitur fabricata archa iuxta preceptū dn̄i. 600. āno vite ſue in
greſſus eſt eā cū omnibus animantib⁹ que dixerat ei dominus que
āgeloꝝ miniſterio adducta ſunt menſe ſecūdo die. 17. qui ab hebreis niſan
dicit'/a latinis mayus. Moyſes vero ī legittimis niſan. i. aprilē primū
menſem conſtituit ſecūdum Joſephum In aliis vero vſualē menſium or
dinem ſeruauit. Ingreſſo aūt Noe archam pluit ſuper terrā. 40. diebus ⁊
. 40. noctibus ⁊ excreuit aqua ſuper montes omnes. 17. cubitis. ⁊ ita exal
tate ſunt ſuper terras. 150. diebus. Et poſtea ceperūt aque minui menſe
ſeptimo ita ꝙ. 27. die menſis requieuit archa ſuper montes armenie vbi
adhuc eius reliquie oſtendunt'. Huius aūt diluuii ⁊ arche vt ait Joſeph⁹

memoriam Faciunt etiā qui barbaroꝝ hystorias ↄscripserūt sicut verosꝯ
caldeus ⁊ egyptius hystoricus manasses quoqꝫ damascenus igit̄. 601.
āno vite sue mense secūdo. 14. die mensis precepto dn̄i egressus est cū suis
de archa eadem die qua ingressus fuerat reuoluto āno secundū hystoriā
scolasticam ⁊ vt Josephus refert pepigit cum eo deus ꝙ vltra nō fieret
diluuiū ⁊ in signum huius federis posuit arcum suū in nubibus. Cepitqꝫ
Noe exercere terram ⁊ plantauit vineam bibensqꝫ vinū sed ignorās vim
eius ebriatꝯ est ⁊ obdormiens denudatus. Et cū vidisset Cham verenda
patris irridens nunciauit hoc fratribus suis propter quod Noe maledi
xit eū nō in se sed in suo filio ⁊ eiꝯ semine nec omnes de semine sed eos qui
de Canaan quia prophetice preuidit eos in cultu vnius dei nō esse p̄mā
suros sicut alii. Postea impleti sunt dies Noe. 950. āni ⁊ mortuus est/ di
cit aūt Josephus ꝙ nemo putet falsa que de antiquoꝝ longeuitate scrip
ta sunt/ quia propter virtutes ⁊ gloriosas vtilitates quas iugiter scruta
bant̄ id est geometriam ⁊ astrologiā deus amplius viuendi spacia cōdo
nauit que discere nō potuissent nisi. 600. viuerent ānis vnde patet ab āti
quis sanctis patribus/ astronomie scientiam ad posteros diriuatam.
8 Recapitulatis aūt generationibus Noe texunt̄ ex his. 72. generatio
nes. 15. de Japhet. 30. de Cham. 27. de Sem. Hi tres disseminati sunt
in tribus partibꝯ orbis secundū alcuinum Sem Asiā. Cham Africam. Ja
phet Europam. sortitus est Josephus aūt hanc diuisionem terraꝝ exp̄
sius assignat. Et Ysidorus libro nono ethimologiaꝝ gentes. 72. a quibꝯ
diuisa est terra totidemqꝫ linguas p̄ticulariter vtiliterqꝫ distinxit. Nar
rant aūt aliqui ꝙ ex tribus filiis Noe adhuc eo viuente nati sunt vltra
.24. milia viroꝝ/ extra mulieres ⁊ paruulos habētes super se tres duces
quos prediximus. Sed de his transeūtes dicemus de Nemroth qui cepit
esse primus in terra potens ⁊ robustus venator hominū id est extinctor
⁊ oppressor amore dn̄andi ⁊ cogebat homines ignē adorare. Quare vero
ceperit primus regnare ostēdit Methodius agens de quodam filio Noe
qui. 1000. āno. tercie ciliadis ei natꝯ est ⁊ dicit eū yonicum cui. 300. anno
dedit Noe donationes ⁊ dimisit eum in terra Etham ⁊ intrauit vsqꝫ ad
Solis regionem hic accepit a deo donum sapiētie ⁊ inuenit astronomiā
a quo Nemroth. 10. cubitoꝝ gygas eruditus est ⁊ accepit ab eo cōsilium
in quibus regnare posset. Iste enim Jonichus quosdā futuros rerū euen
tus preuidit ⁊ maxime de ortu quattuor regnoꝝ ⁊ occasu eorū per succes
sionē quod prophetauit Daniel ⁊ predixit ꝙ primi regnarent de Cham
de quo Belus descendit post de Sem medi p̄si ⁊ greci post de Japhet ro
mani ideo Nemroth sollicitauit alios ad dn̄andū cui acquieuit Cham/
⁊ regnauit inter eos in Babilone.
9 Post obitum Noe ab oriente conuenerūt duces in vnū campū Sen
naar ⁊ timentes diluuiū cōsilio Nemroth volentis regnare ceperūt

edificare turrim que pertingeret vsq ad celos. Angeli aũt iussu dei euer terũt turrim ꝛ vocẽ propriam vnicuiq partiti sunt propterea Babilonẽ contigit vocari ciuitatem Babel. i. confusionis de hac turre meminit sibil la ꝛ de campo Sennaar eficius.

Iste vero Nemroth vi expulit Assur de terra Sennaar ꝛ de turre que eius erat iure hereditario. Regem quidem habuerũt Babilonii qui de semine erat Nemroth vsq quartam aliadem vnde Belus Nemro thides rex Babilonie intrauit Assiriam sed parũ obtinuit in ea quo mor tuo filius ei9 Ninus eam totã possedit ꝛ ciuitatẽ in qua erat caput regni itinere triũ dierum ampliauit ꝛ a suo nomine eã niniuem dixit. Inde est ꝙ quedam hystorie dicunt regnũ assirioꝝ cepisse ab antiquo Belo quod verum est quantũ ad inicium. Alii vt Eusebius dicũt cepisse a Nino qđ verum est quãtũ ad regni ampliationẽ. Ninus aũt vicit Cham qui adhuc viuebat ꝛ regnabat in Bactria ꝛ dicebat' Zoroastes inuentor artis ma gice qui. 2. 4. liberales artes in. ix. columnis scripsit. 4. Eneis. 2. 4. laterici is contra vtrũq diluuium. Ninus vero libros ei9 combussit. Ab hoc ãt Nino orta sunt ydola quia mortuo Belo in solaciũ doloris ymaginem patris fecit sibi. Cui tantam exhibebat reuerẽtiã vt õnibus reis qui ad eam cõfugissent parceret ideo homĩes regni sui diuinos honores ymagi ni ceperunt impendere. Cui9 exẽplo hic error in plures natõnes inualuit Hic aũt aduerte ꝙ circa idem tẽpus magica ꝛ ydolatria vicinũ ortum habuerunt. ꝛ hoc fuit modicũ ante quartã cõiunctionem vt patebit.

Sed de generationibus Sem aliquid dicendũ ẽ vt veniam9 ad Abra ham. Sem igit'. 100. annoꝝ erat qñ genuit Arphaxat qui Sale. qui Heber a quo Hebrei dicti sunt secũdum Josephum. Licet Augustinus di cat merito queri vtrũ ab Heber dicti sunt Hebrei vel ab Abraham quia si Abrahei. Heber aũt genuit Phalet qui interpretat' diuisio quia in di ebus ei9 pro diuisione linguaꝝ diuise sunt gentes ꝛ diuisio terraꝝ facta ẽ sed sub isto precipue dicit' facta quia in isto ꝛ filiis ei9 remanente anti qua lingua videlicet hebraica ante diuisionem earũ linguarũ non dice bat' hebraica sed humana simpliciter quia ea õnes homines cõiter vte bantur. Phalet aũt genuit Reu vel Ragau qui Saruch qui Nachor qui Thare. In quo terminata ẽ secunda etas que tamen vsq ad natiuitatem Abrahe extendit'. Thare vero genuit Abraham Et hic nat9 ẽ prope tem pus quarte coniũctionis maxime vt sequẽtia declarabunt.

Quartam coniũctionem maximam fuisse dixim9 anno a principio mũdi. 3200. A diluuio vero. 978. ãno vel circiter. Sciẽdum ẽ aũt ꝙ Eusebius cronicam suã incepit a primo anno Abrahe quã deinceps inse qui proponimus qui a natiuitate Abrahe sicut in prologo cronice patet vsq ad totius orbis diluuiũ numerat annos. 942. secũdum quã compu tationem patet ꝙ Abraham ante dictã coniũctionem natus ẽ circiter per

annos.16. Insuper etiam ante satis prope magne regnorum mutationes
facte sunt quia primus oīm Asie exceptis indis regnauit Ninus Beli fi
lius. Cuiꝰ Nini temporibus Zoroastes magus rex Bactrianorū clarus
habitus ē aduersus quem idem Ninus dimicauit. In huiꝰ Nini imperio
apud Hebreos nascitur Abrabam. Cuius annus erat primus cū imperii
Nini erat annus.43. Eodem Nino regnante apud Assyrios in grecia / se
cundus in sicioniis imperauit Europs cuiꝰ regni anno.22. natꝰ est Abra
bam. Apud Egiptum aūt.16. potestas erat quam vocauit dyanasciam.
Quo tēpore regnabant Thebei qui prefuerunt Egiptiis ānis.190. Postea
vero Assiriis imperauit Semiramis uxor Nini de qua inumerabilia nar
rant͛ que et Asiam tenuit plurima Babilonie vrbis instaurans. Cuiꝰ tē
pore post dictam coniūctionem Abrabam natione caldeus apud Hebre
os unam etatem texuit.
Post quam cōiunctionē insignia Abrabe gesta innotuerūt. Nā Abra
13 bam cum.77. esset ānoꝝ diuino dignus habet͛ alloquio / et ea repro
missione que ad eū facta est a qua repromissione originē traxit ōnis lex
seu secta diuina tam moysayca ꝙ xp̄iana. Nā a dicto āno Abrabe vsqꝫ
ad Moysen et de egipto egressum gentis Hebreoꝝ supputātur āni.430.
quoꝝ apostolus Paulus meminit. Ipse quoqꝫ Moyses in exodo hac vi
delicet rōne quia lex moysayca ab illa repromissione ortū sumpsit quod
etiā de lege xp̄iana ex dictis Eusebii declaratur qui ait primo omniū ꝓ
phetarum Abrabe cum verbū dei in figura apparuisset humana vocatio
nem gentiū pollicet͛ quā in nostro tempore sermo xp̄i deduxit ad finem
per euāgelicam in omnes gentes predicationem.
Abrabam āt cum esset.88. ānorum āte dictā repromissionem ex āncil
14 la Achar genuit Ysmael A quo Ysmabelitarum genus qui postea
Agareni et ad postremum Sarraceni falso nomine dicti sunt. Post dictā
vero repromissionem Abrahā cum centenariꝰ esset genuit ex Libera filiū
Ysaac cuius natiuitati superuixit ānis.77. Ysaac āt sexagenario nascū
tur filii gemini / primus Esau qui et Edom a quo genus ydumeoꝝ / secū
dus Jacob qui postea Israel a quo Israhelite qui nunc Judei cuius āni
numerāntur vsqꝫ ad principatum filii sui Joseph.121. huiꝰ temporibus reg
num arginoꝝ sumpsit exordium quoꝝ primus Ynacus apud argos reg
nauit quorum inuenitur omne tempus annorum.382.
Abrabam vero.177. ānos habens moritur repromissionis ad se fac
15 te āno.100. Anno quoqꝫ Ysaac.77. quo tempore apis in egipto pri
mū deus putatus est quem quidem Serapin vocauerūt Anno.170. Ysa
ac Anno vero.92. Jacob natus est Joseph postea Ysaac.181. ānoꝝ mori
tur derelinquens filium Jacob habentē ānos.120. Joseph aūt dux egipti
constitutus cū esset annoꝝ.30. rexit eā annis.80. Cuius pater cū.2. Anno
famis esset ingressus egiptum interrogatus a Pharaone quotū annum

ageret respondit se esse ānorum. 130. Et hic attende circa hoc tempus aliquam coniūctionem fuisse que huius famis seu sceleritatis cā esse potuit.

Sed iam ad Moysi tempora transeam⁹ qui vt predictū est a repromissione facta Abrahe de egipto egressus est Anno. 430. Cuius tēpore regnū athenensium sumpsit exordium in acta que nunc attica nūcupatur in qua primus regnauit cicrops quo regnāte primū in arce oliua nata est ꝛ ex minerue nomine que grece dicta ē athena athene nūcupate Ipse quoqꝫ primus bouem immolans Iouem appellauit ꝛ Europia regio ab eo nominata est.

Hic aūt signāter aduerte q̄re Eusebi⁹ in ꝓlogo sue cronice ɔtra porphirium impiū quarto operis sui libro diffuse prosequit᷑ ostendere cicropē vt dictū est Moysi coetaneum fuisse. Et antecedere Troianū bellum. 320. ānis Ideo Moyses omnibus quos grecos ātiquissimos putāt senior deprehendit᷑. Homero videlicꝫ Herodoto Troianoqꝫ bello ac multum superior Hercule Museo Lino Chirone Orpheo Castore Polluce Esculapio Libero Mercurio Apolline ꝛ ceteris diis gentiū sacrisqꝫ vel vatibus ipsius quoqꝫ Iouis gestis/ quē grecia in arce diuinitatis collocauit. Nam hic cicrops primus sicut dictū est Iouem appellauit simulachra repperit aram statuit victimas immolauit Nequaqꝫ istius modi rebus in grecia vnqꝫ visis. Cetera quoqꝫ que apud grecos mira iactantur posteriora cicropis ānis deprehendūtur ꝛ cōsequenter Moysi qui cū eodem fuit post hūc enim describit᷑ diluuium sub Deucalione incendiū sub Phetonte Euritthonius vulcani ꝛ terre fili⁹ dardanusqꝫ qui dardaniam condidit de quo Homerus. Quem primū genuit celesti Iupiter arte liberæqꝫ raptus ꝛ europe sacra cereris atqꝫ ysidis delubrū in eleusina frumēta triptolemi Troys regnū. Cui⁹ dii natū Gammendē ad sydera raptū vina Ioui magnis voluerūt fundere mensis. Quo tempore Tantal⁹ quoqꝫ ꝛ Cythios fuerūt ꝛ Apollo natus est post quos Cathinus Thebas venit qui Semelem genuit de qua pulcherrima proles liber ddignam partu tulit edita frugem. Porro Liber Linus etiam Cetus ꝛ Amphion Museus Orpheus Minos Perseus. Esculapius gemini castoris/ Hercules / cum quo Apollo seruiuit Admeto post. 200. ānos cicropis fuerit. Post quos facta est Troiane vrbis euersio quā Homerus longo sequit᷑ interuallo Homerus aūt Solone ꝛ Thalete Milesio ceterisqꝫ qui cū his. 7. sapientes appellati sunt multo prior reperit᷑/ deinde vero Pythagoras qui se nō sapientem vt priores sed phm̄ id est autorem sapiētie dici voluit quē secutus ē Socrates qui Platonem erudiuit a quo famosa in partes philosophia diuisa est hos aūt singulos in suis Eusebius locis inserit secūdū ordinem hystorie. Ad multa igit᷑ de his mirabilib⁹ mundi que hic incidēter tetigim⁹ plurimaqꝫ alia de quibus sacra narrat hystoria que hic breuitatis grā subticemus concurrere potuerūt alique coniūctiones maiores

reuolutionesq; Saturni que a quarta vſq; ad quintā coniūctionem maxi
mam interuenerūt Quas etiā eſt veriſimile euerſionis Troiane partiales
cauſas fuiſſe quā preceſſerunt diluuiū ſub Deucalione in Theſſalia ⁊ in
cendium ſub Phetonte In Ethiopia quoq; multe peſtilentie locales vt
pſo memorat prefuerunt.
Adhuc viuente Moyſe Lacedemon condit a Lacedemone Semele
16 filio/Ericconius Vulcani ⁊ Minerue filius qui ab Homero Eric
theus vocat. his temporibꝰ fuit Archas etiam filius Jouis ⁊ Caliſto pe
laſgis in ditionem redactis regionē Archadiā nūcupauit. Egiptuſq; pri
us acria dicebat ab egipto tunc ſibi regnante nomē accepit. Cui datum
eſt regnū Electo Dano. Eiſdem tēporibus Dardanus Jouis filius cōdi
dit Dardaniam quo tēpore Moyſes obiit cū. 120. eſſet ānoꝝ. Circa idem
tēpus Argis regnauit Gelanꝰ quem cum Argiui de imperio pepuliſſet re
gnum Danao tradiderūt. Jta ſibi Argos Danaus vendicauit expulſus
egipto/huiuſq;. 7. libri Moyſi cōtinent geſta id eſt ānorum. 3730. Secun
dum. 70. ſenioꝝ interpretationem ſapiēn Hebreoꝝ/poſt Moyſen conſti
tuit Jeſus. ⁊ eodem tēpore apud eos Eleazar ſuſcepit pōtificatum ⁊ pꝰ
eos alii quos ſacra cōmemorat hyſtoria ad quam de his remittimꝰ. No
tandum tamen ꝙ poſt Aoth Hebrei ab alienis in ditione redacti ſunt an
nis·20·qui diungunt tempo [illegible] ius Debbore ⁊ Barach ſecundū Judeorū
traditionem. Circa idem tempꝰ Mida regnauit in Frigia. In Dardania
quoq; regnauit Jlus filius Troy a quo Jlium nūcupatum. Tunc argino
rum reges defecerunt qui imperauerūt annis. 788. In Micenas argino
rum tranſlato imperio. Cui primꝰ prefuit Euriſteus Hebreorum iudice
Abymelech filio Gedeonis ānis tribus/ſucceſſit ei Thola annis·22· Cir
ca id tempꝰ Hercules Antheum interfecit/Jliū vaſtauit. Porro in Dar
dania poſt Leomedontem regnauit Priamus Theſeus Helenam rapuit/
Hercules cū in morbum incidiſſet peſtilentē ob remediū dolorum ſe iecit
in flāmas Anno ſue etatis. 72. imperāte Micenis Agamēnone Menelao
vero in Lacedemonia. Quo tēpore Hebreoꝝ iudex Eſebon prefuit ānis
·7· quem preceſſit Jepte annis·6. qui in libro iudicū ab etate Moyſi vſ
q; ad ſemetipſum ait ſupputari annos·300.
Anno·17·regni Menelai capta eſt Troya. Nam rapta Helena Tro
19 yanum bellū decēnale ſurrexit cauſa mali ꝙ triū mulierū de pulchri
tudine certantium premiū fuit hoc tempore Hebreoꝝ iudex Labdon pre
fuit annis. 8. Tunc vero Troya poſt decēnalem certationem ⁊ cedes infi
nitas ad vltimū proditione ciuiū capta ⁊ deſtructa eſt/a cuiꝰ captiuita
te vſq; ad natiuitatem Moyſi colligunt anni·810· vſq; vero vltimam
Nini etatem numerant anni·838·circa quod tempꝰ natus eſt Abraham/
vnde patet ꝙ hec Troye captiuitas·100·⁊ amplius annis·quintam maxi
mam coniūctionē preceſſit. Ab hic vero regni latinoꝝ qui poſtea Romani

nūcupati sunt exordium ponit᷑ Apud quos Eneas a Troya profugus ⁊ Italiam petens post terciū annum captiuitatis Troiane siue vt quidam volunt post octauū regnauit annis tribus cū ante eum regnasset ibi Janus Saturnus Picus Faunus Latinus ānis circiter·170·post Labdon iudicem Hebreoꝝ eos in ditionem redigunt alienigene annis·xo que copulant᷑ temporibus iudicum posterioꝝ secūdum Judeoꝝ traditiones. Postea Hebreoꝝ iudex Sampson annis.20·qui fortissimus omniū fuit ita vt a quibusdam facta ei9 cū gestis Herculis cōparantur·P9 Sampson prefuit populo Judeoꝝ Hely sacerdos annis.xo.secūdum Hebreos Hoc tēpore Ascanius derelicto Lauine nouerce sue regno Lauiniū albam condidit qui Julum filiū procreauit a quo familia Julioꝝ orta est. Et propter etatē paruuli quia nōdum regendū ciuibus ydoneus erat siluiū posthumum fratrem suum regni reliquit heredem hic quia post mortem Enee patris sui editus ruri fuerat educatus ⁊ Siluii ⁊ Posthumi nomen accepit A quo omnes albanoꝝ reges siluii vocati sunt. Hic sicionioꝝ reges defecerunt qui regnauerūt annis·962·post quos sacerdotes carnii cōstituti sunt qui prefuerūt ānis·33·defecit etiam regnū athenienfiū quorū omne tempus inuenitur ānis.xxx·Ex quibus manifeste patet circa hec tempora quintam maximā coniūctionem fuisse.

Hanc igitur cōiunctionem fuisse diximus circiter āno a principio mūdi.x160·A diluuio vero āno·1918.uel prope·Ante aūt hanc quintā coniūctionem ⁊ prope eam magnas iam regnoꝝ mutationes precessisse notauimus ⁊ postea magnas subsequi inferius dicenda manifestāt·Mortuo enim Hely sacerdote de quo supra archa testamenti ab alienigenis possidetur.Postea Samuel propheta ⁊ Saul prim9 rex Hebreoꝝ presunt populo ānis.xo.hic exordiū regni Lacedemonioꝝ in quo prim9 regnauit Euristeus ⁊ Corinthioꝝ in quo primus regnauit Aletes/Homer9 quoq͙ his fuisse tēporib9 iudicat᷑ de quo apud veteres magna dissonantia fuit Preterea Hebreoꝝ rex primus ex tribu Juda rex Dauid regnauit annis .xo·quo tempore prophetabant Gad Nathan Asaph deinde cartago cōdita est vt quidā volunt a Carthedone Tyrio vt vero alii a Didone filia ei9 āno·1x3·post Troyanum bellū.Postea annis circiter·20.Hebreorum rex Salomon filius Dauid regnauit ānis·xo·qui templū Hierosolimis edificare cepit cōsummauitq͙ opus anno nono. Colligit᷑ aūt omne tempus a Moyse ⁊ egressu filiorū Israel ex egipto vsq͙ ad presentē annum·80·vt regnorum liber terci9 testat᷑. A diluuio vero vsq͙ ad Moysen.1xx1.Ab Adam vsq͙ ad diluuiū āni.22x2·Fiunt simul oēs āni.x169.

Post mortem Salomonis seditione orta in gente Judeorū ⁊ regno diuiso Roboam fili9 Salomonis regnauit ānis·17.in Jerusalē duabus tribubus sibi subiectis que vocabant᷑ Juda ob reges Judeorum qui ex Jude stirpe descenderant decem aūt tribubus que in Samaria erant et

vocabantur Israel regnauit primꝰ Iheroboam ānis. 22. quo tempore rex
egipti cōtra Iudeos dimicans templū spoliauit. Postea vero ānis circi
ter. 6x. regnante apud Judeos. xii. annis Iheroboam Sardanapallus.
Tarsum atqꝫ Anchialem vrbes cōdidit ⁊ in predio victus ab arboce me
do seipsum incendio cōcremauit ⁊ in eo regnū assirioꝝ deletum est vsqꝫ
ad id tempꝰ fuisse reges assiriorū hystoria refert ⁊ fiunt simul āni assirio
rum a primo āno Nini. 12x0. Arbaces vero medus assiriorum imperio de
structo regnū in medos transtulit macedonū quoqꝫ regnū hic suū exordi
um In quo primus Caranus regnauit. Circa hoc tempꝰ prophetabant
apud Hebreos Osee Amos Ysaias Jonas/ Ligurgi leges ī Lacedemone
hac etate suscepte sunt/ hoc tempore Numitor proce superioris latinorū
regis maior filius a fratre Amulio regno pulsus in agro suo vixit. Cuiꝰ
filia adimendi partus grā virgo vestalis effecta que cū geminos edidis
set infantes iuxta legem in terrā viua de fossa est verū paruulos iuxta ri
pam tyberis expositos Faustulus pastor vxori sue detulit qui ꝓpter pul
chritudinem ⁊ capacitatē corporis questuosi lupa a vicinis appellabatᷣ/
vnde ad nostram vsqꝫ memoriā meretricū cellule lupanaria dicuntᷣ. Pu
eri aūt cum adolescent collecta pastoꝝ ⁊ latronū manu interfecto apd
albam amulio/ anū in regnum restituūt. Cito post lidorū regnum exordi
um capit in quo primꝰ regnauit Aliachis/ hic Lacedemoniorū reges de
fecerūt. ⁊ hucusqꝫ Eusebii cronica per decades. 12x. digesta est/ ab hinc p
Olimpiades distincta. A captiuitate vero Troye vsqꝫ ad primam Olim
piadem fiūt anni. x07. qua etate Joathan regnabat in Hierusalē ⁊ pro
phetabant Ozee Johel Ysaias Obeth.

Rope hoc tempus Roma cōdita ē anno mundi. x x8 x. in qua pri
mus Romulꝰ regnauit/ sabine rapte sunt āno ab vrbe condita. 30.
22 ⁊ hic regnum romanoꝝ sumpsit exordium quod priꝰ latinorū nomē ha
buit. Nam vbi nunc Roma ē latini reges prius edificauerūt ciuitatē sed
eam ampliauit romulꝰ ⁊ muris cinxit de quibꝰ Lucanus fraterno primi
maduerūt sanguine muri quia ibi Remus interfectꝰ ē frater romuli. hoc
tempore romuli vltimus regū Israel fuit Osee/ in quo regnum Israel de
fecit ⁊ captiuitas prima facta ē decem nāqꝫ tribus gentis Judee que vo
cabatᷣ Israel ⁊ erāt i partibꝰ Samarie victe a Salmanazar rege caldeoꝝ
translate sunt in montes medorū regnatūqꝫ in Samaria ānis. 2. 70. pre
dictus aūt rex caldeorum ad custodiendam Judeā Accolas misit assirios
vnde Samarite nūcupati sunt quod i latinam linguā exprimitᷣ custodes
emulatoresqꝫ Judee legis facti sunt Romulus apud paludem capree nus
qꝫ cōparauit. Et suadente Julio proculo Quirini nomine apud suos con
secratus ē cui successit Numa pompilius qui duos menses āno addidit
Januarium ⁊ Februariū/ capitolium quoqꝫ a fundamentis edificauit.
hic nullum cū finitum bellum gessit cuiꝰ tempore Sibilla samia insignis

habetur. Manasses quoq; Hebreorum rex impius Ysaiam prophetam interfecit statuāq; suam in templo posuit postea ānis circiter. 32. atheniēsiū reges et principes defecerūt post quos athenis annui principes constituti sunt et nouem ex nobilioribus electi prefuerūt. Post hec tempora Hieremias prophetabat et Sophonias.

Anno. 30. Joachim regis Juda Nabugodonosor rex Babilonie Judeam capit et in ditionem suā redactis plurimis Judeorum. Cū etiam partem vasorum tēpli inuasisset et tributariū fecisset Joachim victor ad patriā reuertitur. Tūc in Babilone Daniel Ananias Azarias Misael clari habentur. Post Joachim regnauit Sedechias quē rex Babilonis captum in Babiloniam duxit oculosq; eius eruit prophetabant tunc Hieremias et Baruch. Postea cōsummata ē captiuitas Judeorū/ siquidē Nabugodonosor rex caldeorum Hierosolimis captis templū incēdit quod ab inicio edificationis sue māserat ānis. xxx. Et perseuerauit desolatio templi per ānos. 70. vsq; ad secūdum ānum darii. Sic ergo Hierosolima capta ab assiriis Judeorum regnū defecit. Ex premissis aūt patet q a diluuio fuerunt āni. 1921. vsq; ad primā edificationem templi a qua vsq; eius destructionem vt dictū ē fuerunt āni. xxx. qui simul sunt anni. 2369. Cui cōputationi concordat era Alfonsi qui posuit a diluuio vsq; ad Nabugodonosor ānos. 2377. nihil in mensibus dies. 10. Et sic nō differt a dicta cōputatione nisi de. ix. ānis qui interuenire potuerūt a principio regni Nabugodonosor Babiloniorum quia rege vno intermedio successit frater eius Balthasar sub quo Daniel scripturaz que in pariete apparuerat interpretatus ē significans imperiū caldeorum in medos et persas transferendum. Cito post Cyrus rex medorum destruxit imperium qui Hebreorum captiuitate laxata quinquaginta fere hominū milia regredi fecit in Judeam qui cōstructo altari templi fundamenta iecerāt sed impedientibus vicinis gentibus imperfectū opus vsq; ad Darium permansit. Colligitur aūt omne tempus captiuitatis Judeorum anni. 70. qui secundū quosdam a. 30. anno Joachim vsq; ad. 20. ānum Cyri regis persarum cōputantur/ prophetabant tunc apud Judeam Aggeus et Zacharias.

Egiptiorum dinastia. 21. regibus egiptiis deficientibus regnū egipti persis cessit quod obtinuit cambises et posteri eius vsq; ad Darium filium Xersis centū vndecim ānis Anno vero secundo Darii templum in Hierosolimis extruitur a Zorobabel cōsummaturq; opus annis quattuor quod prius sub Cyro exordium habuit/ Cyrum regem Tamiris regina Massagetarum interfecit. Cui secūdus persarum successit in regno Cambises filius eius quem aiunt ab Hebreis secūdum Nabugodonosor vocari sub quo Judith hystoria cōscribitur et Holofernis.

Romanorum reges prophetantibus apud Judeos Aggeo et Zacharia defecerūt/ et ceperunt tunc cōsules regere vrbe regibus expulsis/ vix

tunc vsqꝫ·17·lapidem Roma tenebat imperiũ/Romanoꝝ reges a romulo
imperauerunt vsqꝫ ad Tarquinum superbũ annis·240. vel·243·Primum
ꝯsules a Bruto esse ceperũt deinde tribuni plebis ac dictatores · Et rur
sum consules rempublicã obtinuerũt per ãnos fere. 464· vsqꝫ ad Julium
Cesarem qui prim⁹ singulare corripuit imperium Olimpiade·182. Censu
Rome agitato inuenta sunt hominũ·120. millia tempore quo tribuni ple
bis Rome facti sunt cõsulibus electis· Neemias hebreus minister vina
rius artaxersis regis cõcedente dño suo. 20. eius ãno de Babilone venit
Judeam· Et ãno eius. 32·muros vrbemqꝫ restituit· hucusqꝫ diuine scrip
ture ãnales temporꝫ ꝯtinent ea vero que postea apud eas gesta sunt pro
sequitur Eusebius ex libro Machabeoꝝ ⁊ Josephi ⁊ Africani scriptis
qui deinceps vniuersam hystoriã vsqꝫ ad Romana tempora descripserũt
Neemiam qui muros hierusalem cõstruxit consummasse opus anno. 32·
Artaxersis regis persarum Esoras cõmemorat. Si quis aũt ab hoc tem
pore. 70. ebdomadas a Daniele scriptas numeret que faciũt annos· 490.
reperiet eas in regno Neronis expletas sub quo hierusalem obsideri cep
ta/secundo postea vespasiani ãno capitur Postea circiter per. 20· annos
egiptus a persis recessit ⁊ regnauit in ea Amartheus Cito post Artaxer
ses Darii filius persarum vndecim⁹ regnauit sub quo dicit᷑ hystoria q̃
in hester legit᷑ expleta. Nã ab hebreis assuerus a· 70· interpretibus Ar
tharxerses nominatur. Circa hec tẽpora Socrates Democrit⁹ Dyogenes
Cynic⁹ Speusippus insignes habent᷑. Galli Cenones Romam inuaserũt
excepto capitolio p̄lo deinde philosophus agnoscit᷑ quo tempore tribu
ni militares Rome pro cõsulibus esse ceperunt. Eo tempore magno terre
motu plures vrbes absorte sunt· Postera aprilis. 18·etatis ãno p̄lonis
auditor efficit᷑ Camillus Gallos qui bellũ Romanis intulerant superat
quo tempore Dyonisius Sicilia pellitur· Ochus apodasmo Judeoꝝ cap
to in hircaniam Accolas translotas iuxta mare caspiũ collocauit·
Alexander Philippi Olimpiadis fili⁹ nascit᷑. 106. Olimpiade Dyo
nisius Sycarusis interimitur. Cui⁹ filius Sycarusis tyrannidẽ ex
ercet. Ochus postea egiptũ tenuit Neptanabo in Ethyopiam pulso in
quo egiptioꝝ regnum destructũ est Romani superant Gallos/p̄lo morit᷑
post quẽ Achademiam Speusirpus tenuit· Postea descriptione Rome fa
cta inuenta sunt ciuiũ·167. millia Speusippus moritur cui successit Ceno
crates sub Olimpiade 110· Macedonũ Alexander Philippi fili⁹ regnauit
ãnis. 12·mensibus. 6· Hoc capto Tiro Judeam inuadit a qua fauorabili
ter exceptus deo victimas immolat ⁊ põtificem templi honoribus pluri
mis prosequitur Andromaco locoꝝ custode dimisso quem postea ⁊ Sa
maritani interfecerũt ob quã causam ab egipto reuersus Alexander eos
suppliciis afficit/ ⁊ vrbem eoꝝ captam Macedonibus ad inhabitandũ
tradidit Alexandria in egipto ab Alexandro cõdita anno septimo regni

eius quo tempore etiā latini a Romanis perdomiti sunt.

Alexander obtinuit Babilonem īterfecto Dario in quo regnum persarum destructū est ⁊ regnauit Asie anno regni sui septimo. Et tenet ōnia regna vsq̧ in Indiā sibi subiecta Hyrcanos ⁊ Mardos capit Indū amnē transgredit̃ bellaq̧ plurima in India prosequit̃. Ipe vero ·32· etatis sue āno in Babilone moritur post quē translato in multos imperio diuersi regnauerūt. Nam in egipto apud Alexandriā Ptolomeus Lagi filius regnauit Macedonibus phs̄ frater Alexādri Indiam ⁊ Trachiam ⁊ Helespontum Lisimacys tenuit Ptholomeus Lagi filius Hierosolimis ⁊ Judea in deditionem suā redactis plurimos captiuoꝝ in egiptum trāstulit. Theofrastus phūs cognoscitur qui adnumerate loquendi vt ait Cicero nomen accepit. Machabeoꝝ hystoria hic grecorum supputat regnum verū hi libri inter diuinas scripturas nō recipiuntur vt ait Eusebius/ Seleuchus Anthiochiam Laodiciam Seleuciā Apamiam Edissam Berocham ⁊ Pellā vrbes condidit ip̄e quoq̧ Babilonem obtinuit Circa hec tempora censu Rome agitato inuenta sunt ciuiū Romanorum ·2 10000· legati alexandrini a Ptolomeo primū Romam missi amicicias impetrauerūt Seleuchus in eas vrbes quas extirpauit Judeos trāstulit ⁊ honorauit. Ipeq̧ in Sicilia demetrio subiecto Sirie ⁊ Asie pariter imperauit. Ptholomeus Philadelphus Judeos qui in egipto erant liberos esse permisit. Et sub Eleazaro pontifice diuinas scripturas in grecā vocem ex Hebrea lingua per ·10· interpretes transferre curauit. Quas ī Alexandrina habuit ⁊ ibi Bibliotecam ex omni genere litterature ɔparauit

Circa hec tempora septimam cōiunctionem maximā consignauimus quā fuisse diximus āno mundi· 7120. a diluuio āno· 2818. vel prope ⁊ hec fuit ante xp̄i incarnationem ānis circiter. 227· vnde sub· 131. Olīpiade vel prope fuit predicta ɔiunctio. Nam ab ea vsq̧ ad Olimpiadē sub qua natus ē xp̄s numerantur. 76. Olimpiades que sunt āni· 228. vel forte propinquius signari posset dicta cōiuuctio sub Olimpiade. 138. Ante hanc aūt ⁊ post proximas fuisse magnas ⁊ miras mutationes iā dicta ⁊ infra dicenda manifestabunt Romani siquidē· 130· Olimpiade Carthaginenses nauali bello superant ⁊ centū Libie vrbes capiunt sed cito pꝰ Carthaginenses. 90· romanoꝝ naues in Sicilia capiūt Metello consule ī fugā verso. Parthis a Macedonū imperio recedentibꝰ primū regnauit Arsaces vnde ⁊ Arsatide dicti sunt. Judeoꝝ pontifex Onias clarus habetur qui cōsueta Ptolomeo regi tributa nō reddens ad irā eum impulit. verū Josephus vnus inter suos nobilis legatus a Judeis ad Ptolomeū missus cū familiaritatē regis meruisset dux Judee ⁊ regionum finitiaꝝ ɔstituitur Judeoꝝ pontifex Symon Onie filius clarus habetur sub quo Jesus filius Syrach sapientie librum ɔponens etiam Symonis fecit mētionem. Circa id tempꝰ· 40000. fere Gallorum a Romanis Cesa Caria et

Rodus ita terremotu cõcussa sunt vt Collosus magnꝰ rueret. Alexandrie
⁊ egipti Ptholomeus Philopator regnat sub quo ea que in secũdo libro
Machabeoꝝ scripta sunt gesta ferunt. Quo victo Anthiochus rex Sirie
Judeã sibi sociat Romani Marcello consule Syracusas capiunt subiu
gantq; Capuã ⁊ Siciliam Alexandrie ⁊ egipti quintus Ptholomeꝰ epi
phanes destinato principe milicie Judeã capit ⁊ plurimas Sirie ciuita
tes sub.148. Olimpiade Sirie ⁊ Asie Seleuchus qui ⁊ Philopator regna
uit vnde ⁊ secũdus liber Machabeoꝝ apud Judeos huiꝰ temporis conti
net gesta Titus Liuius clarus habetur. Cũ ab Anthioco per legatos Ha
nibal reposceretur cui se a scipione victus sociauerat ad regem Bithinie
transfugit quem cũ rursus ab eo senatus repeteret ⁊ tradendus esset/ vene
num bibit/ ⁊ apud Libissam Bithinie sepultus ẽ. Hoc tempore ob sacerdo
tia ⁊ pontificatus Judeoꝝ orta seditione ingentiũ miseriarũ semina pul
lularunt. Antiochus omnem Judeoꝝ prouinciã ad ydolatriam cõpellens
qui parere noluerũt enecat. Postea Hierosolimam ascendẽs templũ ⁊ va
sa dei vastat in templo Jouis simulacrũ ponit in Samaria super verti
cem montis Jouis delubrũ edificat ipis Samaritanis vt id faceret pre
cantibus verũ Mathatias fultꝰ auxilio filioꝝ leges patrias vindicauit
Olimpiade.153. Ennius poeta septuagenario maior articulari morbo pe
rit sepultus in Scipionis monumẽto via apia.
Macedonum regnũ deficit.153. Olimpiade. Nam Romani interfecto
rege perse macedones illirios ⁊ gallatas liberos esse iusserunt apud
Judeam defuncto Matathia filius eiꝰ Judas Machabeus Judeoꝝ dux
fuit hic duces Anthiocie de Judea expellens ⁊ templũ ab ydoloꝝ ymagi
nibus emundans patrias leges post trienniũ suis ciuibꝰ reddidit Olim
piade.154. Alchimus alienus a sacerdotali genere ambiciose pontificatũ
inuadit. Qui aduersus Judam Machabeũ inimicicias gerens cito post
dei ira percussus interiit ac sic cũ omni Judeorum fauore Jude Macha
beo sacerdotiũ decernitur. Qui dignitate suscepta legatos Romam diri
git decreuitq; senatus Judeos amicos ⁊ auxiliatores Romanoꝝ habẽdos
Therencius cõmediarum scriptor in Archadia moritur Judas aduersꝰ de
metrii duces inito prelio occiditur tribus ãnis pontificatu gesto pꝰ quẽ
frater eius Jonathas dux Judeorum factus Bachide duce demetrii a Ju
da expulso pontificatum suscipit/ descriptione Rome facta inuenta sunt
hominũ.332000. sub Olimpiade.158. Tunc Carthago in ditionem Roma
norum per Scipionẽ redigitur habens a conditione sua ãnos. 668. vel
secũdum alios.148. Scipio numãtinos subuertit Jonathas dux Judeo
rum pariter ⁊ pontifex cũ Romanis ⁊ Sparciatis amicicias facit quem
Tripho dolo interfecit. Ceterũ primus liber Machabeorum huiꝰ tempo
ris hystoriam cõtinet Joannes dux Judeorũ ⁊ pontifex aduersus Hyr
canos bellum gerens Hyrcani nomen accepit ⁊ cũ Romanis amiciciam

contraxit/ hic Samariam obſidione captam ſolo coequauit quã poſtera
Herodes inſtaurans Sebaſten in honorem Auguſti appellari voluit Iu
gurtha in Romanos dimicans capĩ Rhodo terremotu cõcuſſa Colloſus
ruit Cicero Arpini naſcitur.

IUdeorum Ariſtobolus filius Joannis rex pariter ⁊ pontifex pri
mꝰ apud Judeos Dyadematis ſumpſit inſignia poſt. 48.4. ãnos Ba
bilonie captiuitatis pꝰ quẽ regnauit Janneus cognom[i]ne alexander qui
pontificatũ adminiſtrans crudeliſſime ciuibꝰ prefuit ducenta milia Cym
brorum ceſa ⁊. 80. capta per Gayum marium/ hic quinquies conſul iuxta
Eridianum Cymbros ſuperat ⁊ poſt de eis cũ Catulo triumphat/ hucuſ
qꝫ Syria poſſeſſa per reges in Romanã ditionẽ ceſſit/ deſcriptione Rome
facta inuenta ſunt hominũ. 463000. Saluſtius Criſpus ſcriptor hyſtori
cus naſcitur Silla Athenienſes vaſtat qui deinde Romã obtinuit ⁊ poſt
bienniũ moritur Lucius Lucullus primus imperator appellatꝰ ẽ/ victa
Armenia ⁊ Meſopotania Pompeius vniuerſam Yberiam ſubiugauit.
Virgilius Maro nõ procul a Mantua naſcitur. Marcius Porcius Ca
thophs̃ agnoſcitur Antiochia Syrie a Romanis capitur.

POſtea Judei Romanoꝝ Vectigales facti ſunt ⁊ pontificatũ apud
eos ſuſcepit Hyrcanus/ ipſe vero ⁊ Ariſtobolus filii Alexandri cõ
tra ſe de imperio dimicantes occaſionẽ prebuere Romanis vt Judeã inua
derent. Itaqꝫ Pompeius Hieroſolimã veniens capta vrbe ⁊ templo reſe
rato vſqꝫ ad ſancta ſanctoꝝ accedit/ Ariſtobolum ſecũ victum adducit/
pontificatum cõfirmat Hyrcano/ deinde Antipatrum procuratorem Pa
leſtine facit ⁊ Judeos tributarios Ea que de Cathiliã Saluſtius ſcribit
⁊ Liuius geſta ſunt hoc tempore. Oracius Flaccus naſcit̃/ Virgilꝰ cre
mone ſtudiis eruditur. Ceſar rhenũ tranſiens germanos vaſtat ⁊ Gallos
capit hic principium belli ciuili Ceſaris ⁊ Pompeii.

DEinde Gayus Julꝰ Ceſar primus ex Romanis ſingulare obtinuit
imperiũ a quo Ceſares Romanorũ principes appellati ſunt ⁊ impe
rauit ãnis quattuor menſibꝰ ſeptem. Pompeiꝰ prelio victus ⁊ fugiens
a Spadonibus Alexãdrini regis occiditur Ceſar in egipto Cleopatre reg
num cõfirmat ob ſtupri grãm Anthonius decreuit quintilẽ menſem Juli
um debere dici quia in eo fuiſſet natꝰ Julius Ceſar. Qui Idibus marcii
in curia occiditur. Cuiꝰ corpus in roſtris ad honorẽ concrematũ ẽ Ro
me tres ſimul exorti ſoles paulatim in eũdem orbem coierũt inter cetera
portenta que in toto orbe facta ſunt bos in ſuburbano Rome ad arantẽ
locutꝰ eſt ſe fruſtra vrgeri nõ enim frumenta ſed hoĩes breui defecturos.

ROmanorum ſecundus imperauit Octauianꝰ Auguſtus Ceſar annis
76. menſibus. 6. a quo Auguſti appellati Aduerſus eũ Anthonius
bellum mouet. Cycero occiditur. 64. etatis ſue ãno. Ouidius Naſo naſci
tur/ de taberna meritoria trans tyberim oleũ terra erupit fluxitqꝫ tota

die sine intermissione significans xp̄i gratiā ex gentib9 Anthoniū superat Augustus. Et interueniente Senatu in amiciciā cum eo regreditur. Secun da secessio Augusti ⁊ Anthonii facta est. Salustius obiit quadriennio an te Acciacum bellum.

Antigonus cōtra Judeos dimicans tandem occiditur a quo usq̄ i presens tempus Hierosolimoꝝ regnum destructū est. Siquidē He rodes post eum a Romanis cōstitutus est princeps alienigena deficiente pontificum principatu. Cui9 tempore xp̄i natiuitate vicina regnū ⁊ sa cerdotiū destructum ē cōpleta prophetia que per Moysen ita loquitur. Nō deficiet princeps ex Juda neq̄ dux de femoribus eius donec veniat cui repositum est ip̄e erit expectatio gentiū. Jn hoc etiam loco completur prophetia Danielis. Nam usq̄ ad Herodem xp̄i id est sacerdotes erant principes Judeoꝝ qui imperare ceperunt a. 67. Olimpiade ⁊ ab instaura tione templi sub Dario usq̄ ad Hyrcanum ⁊. 187. Olimpiadē ānis. 483. in medio transactis quos Daniel significauit per ebdomadas. 69. que p̄ dictos ānos efficiūt vt declarat Eusebius. Filii quoq̄ Herodis post eū regnauerūt usq̄ ad nouissimā Hierosolimoꝝ captiuitatem. Nequaq̄ ex successione sacerdotalis generis pontificib9 constitutis. Neq̄ perpetuita te vite secūdum legem Moysi seruientibus deo ignobiles vero quidā et alio tēpore alii ⁊ nōnulli vni9 āni siue modico amplius a Romanis pri cipibus sacerdotiū emebant que omnia etiam Daniel vaticinatus ē.

Post Augusti ⁊ Anthonii tercie dissensionis exordium quia Repudi ata sorore Cesaris Cleopatram duxisset vxorem Acciacum bellum ortum est. Cleopatra quoq̄ ⁊ Anthonius semet interficiunt ⁊ egipti reg num quod fuit in Alexandria destructum ē in quo Ptholomei qui voca bantur Lagide usq̄ ad Cleopatrā regnauerunt ānis. 297. defuncta ergo Cleopatra egiptus fit Romana prouincia quā primus tenuit Corneli9 Gallus de quo scribit Virgilius in bucolicis. Quidem ab hoc loco Augu sti Monarchie primū annum cōputant a quo sextilis mensis August9 nomen accepit qui Romanis plurimas leges instituit. Censu Rome agi tato Jnuenta sunt ciuiū Romanoruȝ quadragies ⁊ semel centena ⁊ sexa gintaquattuor milia Thebe egipti usq̄ ad solū dirute Terenti9 varo no nagenarius moritur Augustus Calabriā ⁊ Gallos Vectigales facit Au gusto cū Monarchia deferretur rēnuit Thyberius ab Augusto missus oc cupauit Armeniā. Virgilius Brundisii moritur / ossa ei9 Neapolim trās lata titulo huiusmodi superscripto quē ipse moriens dictauerat. Man tua me genuit Calabri rapuere tenet nūc Parthenope. Cecini pascua rura duces Augustus Gayum Agrippam adoptat in filiū. Jp̄e quoq̄ Augu stus a senatu pontifex maximus ē appellatus Tyberius de captiuis Pā noniis triumphat. Oracius Rome moritur. 72. etatis sue āno Tyberius vastata Germania imperator appellatur.

Herodes Cesaream in nomine Cesaris cõdidit qui prius turris stra tonis vocabatur ipse quoqz Antiochiam condidit et Antipatridam atqz Herodionem in honorem patris antipatri et suũ extruxit innumera bilia quoqz opera in singulis Syriaꝝ vrbibus/ipse vero Hyrcanũ qui olim sacerdos Judeoꝝ fuerat de captiuitate partica regressum et filiũ ei9 qui sacerdotio patris successerat interfecit sororem quoqz ei9 vxorẽ suã cum duobus propriis filiis. Jam adolescẽ et matrẽ vxoris occise socrũ suam crudelissime necat. Et ad hec que crudeliter gesserat etiam hoc addi dit virum sororis sue Salome interfecit et cũ eam alii tradidisset vxorẽ etiam hunc necat. Scribas quoqz et interpretes diuine legis simili scelere occidit. Qui etiam cito post cũ xp̃i natiuitatem maiorum iudicio cogno uissz vniuersos Bethleem paruulos iussit interfici. Hic morbo intercutis et scatentibus toto corpore vermibus miserabiliter moritur.

Jesus xp̃s filius dei in Bethleem Jude nascitur ãno·52· Octauiani nocte diei dñice. Et anno.15·Tyberii Cesaris predicare orsus est. Vixitqz annis trigintaduobus/mensib9 tribus/iuxta illud euangelium. Erat Jesus incipiens quasi ãnoꝝ.30. Crisostomus tñ dicit q xp̃s vi xit plenarie.33·ãnis et tantũ supra quãtũ ẽ a natiuitate vsqz ad pascha. et sic vixit secũdum eũ.33·annis cum dimidio. Mortuus est aũt secũduz Eusebium Anno Tyberii·18·quo tempore sicut in Ethnicorum cõmenta riis reperitur multa mirãda cõtigerunt sicut in alio tractatu notauimus Parum ante hoc Augustus cũ filio suo Tyberio censum Rome agitans ĩ uenit hominũ nonagies et ter centena et septuaginta milia. Quo tempore defectione Solis facta Augustus·76.etatis sue ãno moritur.

Post quem Tyberius terci9 imperauit et Judeoꝝ principatum obti nuit Herodes Tetrarcha Ouidius Poeta exilio obiit. 13. vrbes ter remotu corruerunt. Ephesus magne Sira Sardis Mostene Age Hyero Cesarcha Philadelphia Thelomusteu9. Cume Smirna Appollonia Dya Hyrcania. Pylatus a Tyberio procurator Judee missus fuerat. Joan nes filius Zacharie antea in deserto iuxta Jordanem fluuiũ predicans filium dei in medio eoꝝ adesse testatur. Ipse quoqz dñs Jesus signis et vir tutibus vera esse comprobans que dixerat/miracula que in euangeliis scripta sunt fecit. discipulis suis vt cõuersionem gentium ad deũ annun cient imperauit. secũdum prophecias que de eo prolocute fuerant. Com putantur aũt vsqz in annũ·15·Tyberii Cesaris a secũdo ãno instauratio nis templi que facta est sub altero ãno Darii persarum·548. A Salomo ne aũt et prima edificatione templi anni.1060. A moyse et egressu Jsrael ex egipto ãni·1539·Ab Abraham et regno Nini ãni.2044·A diluuio anni .2986. Ab Adam anni·5228·

Scribit aũt Josephus inter alia mira que anno passionis xp̃i nota uit q Pylatus preses secreto noctis ymagines Cesaris in templo

statuerit/ ⁊ hec prima seditionis ⁊ turbarũ Judeis causa extiterit. Ecclesie Hierosolimoꝝ primus eṗs ab apostolis ordinat᷑ Jacobus frater domini ⁊ ex hoc loco cõsiderandum quãte deinceps calamitates Judeorum gentem oppresserunt. Pylatus post predictã seditionem que ob Cesaris ymagines fuerat concitata sacrũ thesaurum quẽ Corbonã Judei vocant in aque ductu Hierosolimoꝝ expendens secũde seditionis prebuit semia Seianus prefectus Tyberii qui apud eũ plurimuꝫ poterat instantissime cohortatur vt gentem Judeorũ deleat Philo meminit in libro legatõnis secundo. Pylato de xp̃ianorum dogmate ad Tyberiũ referente Tyberi9 detulit ad Senatum vt inter cetera sacra reciperent᷑ Verum cũ ex cõsulto patrum xp̃ianos vrbe eliminari placuisset Tyberius per edictum accusatoribus xp̃ianorum cõminatus ẽ mortem. Scribit Tricilianus in Apologetico suo Tyberius in Campania moritur.

ROmanorum quartus Gayus regnauit ãnis tribus mensibus decem qui cognominatus Caligula. Hic Agrippã a vinculis liberatũ regẽ Judee facit. Flaccus prefectus Egipti multis Judeos calamitatib9 premit cõsentiente Alexandrie populo ⁊ crebris aduers9 eos clamoribus ꝑsonante sinagogas quoqꝫ eoꝝ ymaginibus statuis aris ⁊ victimis polluit. Pontius Pylat9 multas incidens calamitates propria se manu interfecit vt scribunt Romanoꝝ hystorici. Gayus qui semetipsum in deos intulerat precepit scire prefecto vt in Hierosolimis statuam suã sub nomine Jouis maximi poneret totoqꝫ orbe Romano sicut Philo scribit ⁊ Josephus in synagogis Judeoꝝ ⁊ statue ⁊ ymagines Cesaris cõsecrate. Hic Gayus pluribus nobilib9 interfectis etiam sorores quibus stuprũ intulerat insularũ exilio cõdemnauit ⁊ omnes exules iussit interfici. Tandem a protectoribus suis in palacio suo occidit᷑ ãno etatis sue. 29.

ROmanorum quintus Claudius regnauit ãnis. 13. mensib9. 8. diebus. 28. Petrus apostolus cum primũ Antiochenam ecclesiã fundasset Romam mittit᷑ vbi euangeliũ predicans. 27. ãnis eiusdem vrbis eṗs ꝑseuerat. Marcus euangelista interpres Petri egipto ⁊ alexandrie xp̃m annũciauit. Prim9 Anthiocie epũs post Petrũ ordinatur Euodius. Cui successit filius ei9 Agrippa a Claudio substitutus. Prophia Agabi quã in actibus apostoloꝝ de fame orbe toto terrarum futura predixerat sub Claudio expletur. Claudius de Britannis triũphauit ⁊ Orchadas insulas Romano adiecit imperio. Descriptione Rome facta inuenta sunt Romanorũ ciuium. 69ix3000. Tracia hucusqꝫ regnata in prouinciam redigitur Hierosolimis dieb9 asimorũ orta seditione. 30000. perierũt Judeorũ Claudius Felicem procuratorẽ Judee mittit apud quem Paul9 apostol9 accusatus in sui defensionem perorat. Claudius morit᷑ ãno etatis. 68.

ROmanorum sextus regnauit Nero ãnis. 13. mensib9. 7. diebus. 28. Cuius auũculus fuit Gayus caligula sub quo Paulus apostolus

Petrus primus [illegible] episcopus, sed [illegible] cæter[illegible] [illegible] Romanorum [illegible] a Senatu pontifex maximus est [illegible] vide to pre[illegible]

vinctus Romam mittit' Jacobus Frater dñi quem omnes iustũ appella bant a Judeis lapidibus opprimitur in cuiꝰ locũ Symeon qui ⁊ Symon secundus assumit'. Post Marcum euangelistam primus Alexandrie or dinatur epũs Anianus Anthiocie ordinatur secũdus episcopus Ignaciꝰ Ante mensam Neronis fulmen cecidit Terremotus Rome factus est. In Asia tres vrbes terremotu conciderũt. Nero Rome in citharistaꝝ agone contendens superat. Stacius in Gallia rethoricam docet. Lucanꝰ cordu beñ poeta moritur. Seneca cordubeñ preceptor Neronis ⁊ patruus Lu cani poete incisione venarum ⁊ veneni haustu perijt. Nero Agrippinam matrem ⁊ sororem patris interficit ipse quoq cũ ceteris viris insigniꝰ etiam Octauiã vxorem suam interemit sed ⁊ plurimam partem Romane vrbis incendit vt similitudinẽ Troye ardentis inspiceret. Insuper vltra omnia scelera sua primꝰ etiam in xpianos persecutionem fecit In qua Petrus ⁊ Paulꝰ gloriose occubuerũt. Post Petrum primus Romanam ecclesiam tenuit Linus Contra Judeos rebellantes Vespasianꝰ magister milicie a Nerone mittit' qui plurimas vrbes Judee capit Josephus scri ptor hystoricus dux belli Judeorum cũ a Romanis interficiendus esset Vespasiano prenũciat de morte Neronis ⁊ eiꝰ imperio. Nero cum a sena tu quereretur ad penam seipsum interfecit atq in eo omnis augusti fami lia consumpta ẽ. Post quem Galba in Hiberia/ Vitellius in Germania/ Otto Rome imperiũ arripuerunt. Galba septimo mense imperii sui in me dio vrbis foro capite trũcatur/ Otto tercio regni sui mense propria ma nu occubuit. Vitellius a Vespasiani ducibus occisus in Tyberim ꝑicit'.

Romanorum septimꝰ regnat Vespasianus ãnis nouem mensibus. xi. diebꝰ. 22. Titus ab eo missꝰ Judea capta ⁊ Hierosolimis subuersis . 600000. viroꝝ interfecit Josephus dicit vndecies. 100000. fame ⁊ gla dio perijsse ⁊ alia. 100000. captiuorum venũdata. vt aũt tanta multitudo reperiretur causam asimoꝝ fuisse/ ob que ex omni gente Judea ad templũ cõfluentes in vrbe quasi carcere sunt reclusi. Oportuit enim his diebus pasche eos interfici in quibus saluatorem crucifixerũt. Sic igit' regnum Judeoꝝ finitum atq destructũ. Tunc lues Rome facta ita vt per multos dies. 10000. fere hominũ mortuorum referrent'. Tres ciuitates Cipri ter remotu corruerũt. Vespasianꝰ. 69. etatis sue anno morit'/ cui successit Ti tus Romanoꝝ octauus in vtraq lingua disertissimus magneq bonita tis ⁊ benificentie sed de eo suisq successoribus non vlteriꝰ prosequemur. Nam sufficit nobis ad eos peruenisse sub quibus xp̃s natus est predica uit ⁊ occisus est suiq crucifixores Judei subuersi sunt. Colligitur aũt om ne tempꝰ in secũdum annum Vespasiani ⁊ nouissimam euersionez Hiero solimoꝝ a. 17. anno Tyberii Cesaris ⁊ predicatione xp̃i anni. 42. a capti uitate quam ab Anthioco perpessi sunt ãni. 243. a Darii secũdo anno sub quo rursum templum edificatum est anni. 790. a prima edificatione sub

Linus Roman[illegible] [illegible] primus post Petrum

Salomone vsqꝫ ad nouissimam ei⁹ ruinam sub Vespasiano anni. 1102.
Nunc ãt etiã expedit aliaꝝ rerũ gestaꝝ tempora breui recapitulati
one colligere. Igitur secũdum Eusebiũ in prologo cronice sue an
no. 42. imperii augusti xp̃s natus est. Et anno. 17. Tyberii predicare or
sus est si quis aũt retrorsum computet reperiet a Tyberio vsqꝫ ad annũ
Darii sub quo templũ restauratũ est annos. 748. Nam Darii secundus
ann⁹. 67. olimpiadis ãno primo fuit ⁊ Tyberii. 17. in. 201. olimpiadẽ in
currit. Fuerũt ergo inter Darium ⁊ Tyberiũ olimpiades. 127. anni. 748.
quadriennio in vnaquaqꝫ olimpiade computato deinde secũdo ãno Da
rii annus. 19. desolationis templi explet᷑. A quo ad primã olimpiadem
retrorsum numerant᷑ olimpiades. 64. in. 276. annis qui similiter compu
tantur a predicto desolationis templi ãno vsqꝫ. 70. Ozie regis vel Jude
orum sub quo Ysaias ⁊ Ozee fuerũt. Itaqꝫ prima olimpias in Ysaie et
reliquoꝝ qui cũ eo prophetauerint incurrit etatẽ. Rursum si a prima olim
piade ad superiora ⁊ vsqꝫ ad captiuitatem Troye proueharis Inuenies
annos. 406. sicut curiosissima grecoꝝ hystoria cõscribit. Item apud he
breos a supradicto Ozie ãno ⁊ tẽporib⁹ Ysaie prophete vsqꝫ ad Samp
son ⁊ tercium annũ Labdon iudicis computabis annos. 406. Post hec
iterum ad superiora conuertere ⁊ cũ. 329. ãnos retroactos impleueris gre
corum cicropẽ ⁊ moysen hebreoꝝ inuenies. Nam a. 47. cicropis vsqꝫ ad
captiuitatem Troye ⁊ ab. 80. etatis moysi in quo populũ Israel de egip
to eduxit vsqꝫ ad Labdon ⁊ Sampson computant᷑ anni. 329. Itaqꝫ sine
vlla ambiguitate moyses ⁊ cicropes qui prim⁹ athenensiũ rex fuit hisdẽ
fere temporib⁹ fuere. Ab. 80. aũt anno moysi ⁊ egressu Israel ex egipto vs
qꝫ ad primũ annum Abrahe reperies annos. 707. quos similiter a. 67. an
no cicropis vsqꝫ ad Ninũ ⁊ Seminanũ assiriorum principes cõputabis
Iterũ a natiuitate Abrahe vsqꝫ ad totius orbis diluuiũ inuenies retror
sum annos. 942. Item a diluuio vsqꝫ ad Adam. 2242. annos In quibus
nulla penit⁹ nec greca nec barbara nec gentilis Inuenit᷑ hystoria. Nunc
etiaꝫ superest vt hebreoꝝ annos ab Abraham vsqꝫ ad Moysen. A Moy
se vsqꝫ ad primã edificationẽ templi ⁊ ab ea vsqꝫ ad secũdam instaurati
onem ei⁹ ⁊ vsqꝫ ad aduentũ xp̃i dñi videamus. A natiuitate aũt Abrahe
vsqꝫ ad Moysen ⁊ egressum ex egipto computant᷑ anni. 707. A Moyse
vsqꝫ ad Salomonem ⁊ primã edificationem templi anni. 419. secundum
tñ minorem numerũ quem tercius regnoꝝ liber continet. Nã iuxta volu
men iudicũ cõputantur anni. 600. Circa quã cõputationis differentiaꝫ
diligenter attende an forte in ea fundari posset discrepantia que est inter
cõputationem Bede ⁊ ꝯputationem Alfonsi de annis ab Adam vsqꝫ ad
xp̃m de qua in alio tractatu satis diximus. A Salomone vero ad instau
rationem templi que sub Dario rege persaꝝ facta est colligunt᷑ ãni. 712.
A Dario vsqꝫ ad predicationẽ xp̃i ⁊. 17. annũ Tyberii explẽtur ãni. 748.

Itaq; sunt simul ab Abraham vsq; ad.17. Tyberii annū anni.2088. Similiter a Nino ⁊ Semiramide vsq; ad Moysen ⁊ Cecropen anni.707. ⁊ a Cecrope vsq; ad captiuitatem Troye anni.329. A captiuitate Troye vsq; ad primā olimpiadem anni.806. A prima olimpiade vsq; ad secūdū Darii annum ⁊ instauratonē templi anni.276. A secūdo Darii āno vsq; ad.17. Tyberii annū.783. fiunt sil' a Nino vsq; ad.17. Tyberii totidē anni quot prius ab Abraham vsq; ad Tyberium numeramus ⁊ hec secundum Eusebium.

HJeronimus qui Eusebii cronicā de greco in latinū transtulit ⁊ eā vsq; ad tempus suū continuauit. In fine cronice sue annoꝝ recollectionem breuius cōcludit. Ita scribens ab vrbe condita vsq; ad extremum huius operis annū fiunt anni.1121. hoc modo sub regibus āni.280. sub consulibus āni.868. sub augustibus cesaribꝰ āni.821. Colligunt' omnes anni vsq; in p̄sens tempꝰ. Ita a Tyberii āno.17. ⁊ predicatione xp̄i anni.371. A secūdo anno Darii quo templū restauratum est āni.898. Ab olimpiade prima qua etate apud Hebreos Ysaias prophetabat āni.1161. A Salomone ⁊ prima edificatione templi āni.1812. A captiuitate Troye quo tempore Sampson apud hebreos āni.1761. A Moyse ⁊ Cecrope primo rege attice anni.1890. Sic igit' finaliter cōcluduntur ab Abraham et regno Nini ⁊ Semiramidis anni.2397. Ab Abraham vsq; ad diluuiū anni.2282. Quibus omnibꝰ simul collectis fiūt ab Adam vsq; ad.18. valentis ⁊ valentiniani iunioris ānum omnes āni.7719. Cum igit' vt dictū est a Tyberii āno.17. vsq; ad.18. ānum valentis quo interiit numerentur āni.371. Et inde vsq; ad Abraham anni.2988. cōsequens est vt fiant omnes āni totiꝰ hystorie Eusebii ⁊ Hieronimi.2397. Nos ergo que vsq; ad hoc tempus valentis nō prosecuti sumꝰ cronicam Eusebii sed solū vsq; ad tempus Vespasiani vt premissum ē deinceps sequimur cōes cronicas que omissa cōputatione per decades ⁊ olimpiades. A xp̄o ⁊ eiꝰ vicario Petro per successiones summoꝝ pontificum ānorum numerū notauerunt Nec hystoricis narrationibus insistemꝰ nisi quātum potuerint applicari ad tempora maximaꝝ ⁊ maiorum cōiunctionū ac etiam reuolutionū saturnalium de quibꝰ infra dicemus ideo q͂ longam narrationē quā de variis regnis suprafecimus ad breuē recapitulationem regnoꝝ principaliū reducemus. Nō quia ad alia nō sit habenda cōsideratio sed ad ista maxīe

SCiendum est igit' q͂ secūdum quattuor partes orbis quattuor fuerūt principalia regna de quibꝰ Daniel prophetauit licet de his antea Ionichus predixerat sicut supra tactū est/ primū ab oriente fuit regnum babiloniū quod incepit a Nino tempore Abrahe. Ninus enim exceptis indis primꝰ omniū Azie imperauit. Hoc aūt regnum assirioꝝ in Sardanapolo mutilatum quia preter medos durauit vsq; ad Tyrū deleta ē. Omnes vero āni regni assiriorū a primo āno Nini cōputantur.1280. et

inde aſſiriorum regnū in medos tranſlatū eſt ſecūdum a meridie fuit reg
num carthagenēſe quod incepit tēpore iudicū qñ cartago ↄdita ē videlꝫ
ãno·1⁊3· poſt Troyanum bellū. tercium a ſeptētrione fuit regnū macedo
nicum quod nō incepit ab Alexandro vt quidam dicūt ſed diu ante ſecū
dum Euſebium· Nam qñ aſſirioꝝ regnum in medos tranſlatum eſt tūc
macedonū regnum ſumpſit exordiū· Ab Alexādro tñ recepit augmentū
a quo regnum alexādrinum iniciū ⁊ nomen accepit· quartum fuit ab oc
cidente regnū latinoꝝ quod diu poſtea a Romulo Romanum vocatū eſt
ſecūdum Euſebium· Et ſicut dicit Oroſius ab vrbe ↄdita id eſt a Romu
lo nūcupata vſqꝫ ad mundi creationem numerātur anni. ⁊⁊8⁊. Et ab ea
vſqꝫ ad xp̄i aduentum ãni. 7199· quam cōputationem ſequit̃ Beda ⁊ eā
dem prius poſuiſſe videt̃ Euſebiꝰ / ſed ab ea diſcordat Alfonſus vt alio
tractatu notatū eſt. Hec aūt quattuor regna hic notata ſunt nō ſecūduꝫ
ordinem originis ſed iuxta ordinē partium orbis videlicet orientis meri
diei ſeptētrionis ⁊ occidentis. Nā de eoꝝ ortu ⁊ occaſu variaqꝫ permuta
tione ex ſuperius dictis poteſt clarius apparere· Hic aūt notādum eſt ꝙ
vt ait Auguſtinꝰ·18·libro de ciuitate dei inter plurima inquit regna ter
raꝝ duo cernimꝰ longe ceteris prouenisse clariora aſſirioꝝ primū deinde
Romanoꝝ illud prius in oriente hoc poſterius in occidente ſurrexit deni
qꝫ in illiꝰ fine huiꝰ inicium cōfeſtim fuit regna cetera ceteroſqꝫ reges ve
lut appēdices iſtorum dixerim.

Quia vero ad permutationes regnoꝝ ⁊ ſectarum nō ſolū habent reſ
pectum cōiunctiones Saturni ⁊ Iouis de quibꝰ dictū eſt ſed etiā re
uolutiones de quibus loquit̃ Albumaſar libro de magnis cōiunctionibꝰ
tractatu ſecundo differēcia octaua· Ideo de his dicere propono ãteqꝫ ad
cōiunctionem ſeptimā vltra progrediar docet ergo ꝙ mora ſecte ⁊ regni
⁊ eaꝝ permutatio accidūt ſecundū quantitatē. 10. reuolutionū ſaturnali
um ⁊ precipue ſi Saturno cōueniat mutatio ad ſigna mobilia que ſunt
Cancer Libra Capricornus Aries dūmodo Iupiter fuerit cadens ab eo
ſed ſi Iupiter fuerit cū eo aut aſpiciat eum minuet de malo propter eiꝰ
bonitatē· Qñ enim fuerunt cōplete·10. reuolutiones Saturni in diebꝰ Da
rii fuit apparitio Alexandri magni ⁊ deſtructio regni perſaꝝ / ⁊ circiter
poſt alias decem reuolutiones cōpletas apparuit Ieſus filius Marie
cū permutatione ſecte· Et qñ cōplete ſunt decem reuolutiones alie venit
meni cū lege que eſt inter Nazarenos ⁊ Paganos. Et poſt decē alias ve
nit Machometus. Et illud forte eſt ante cōplementum decime vt in reuo
lutione nona vel poſt in vndecima· Et illud eſt ſecūdū quantitatē eiꝰ qđ
exigunt cōiunctiones premiſſe que ſunt fortiores iſtis reuolutionibꝰ· Et
ſimiliter mutatur hoc citius vel tardius ſecūdum proprietates planeta
rum dñantium regnis diuerſis vt Saturnꝰ dñatur Indie· Iupiter Ba
bilonie· Mars Tracie · Sol Romanis et imperio . Mercurius Egipto

mahometa venisse
post christum

Luna Assiriis.

AD declaratioē predictaꝝ reuolutionum sciēdum est cp reuolutio Saturni est eius circuitus ab vno puncto incipiens ⁊ ad idē punctum reditio. Et iste cursus ei9 vel circuitus perficit᷑ quasi in .30. ānis vt supra dictū est. Unde patet cp premisse .10. reuolutiones Saturni fiūt in .300. ānis vel circiter/ sed in premissis triplex occurrit dubiū/ primum a quo puncto celi huiusmodi reuolutiones incipiāt/ secūdum quare plus ab vno q̄ȝ ab alio puncto celi incipere debeāt/ tercium cur decē reuolutiones tales plusq̄ȝ .9. vel. 11. aut. 12. talē effectum aut signationē habeāt. Horum dubioꝝ solutio nō est clara nec tū hic sed alibi declarāda/ quia ista nō sunt presentis inquisitionis. Sed predictis hic presuppositis manifeste patet cp semper inter tales decē reuolutiones ad minus est vna coniunctio maior Saturni etiā Jouis .280. ānoꝝ plures etiā coniunctiones Saturni ⁊ Martis .30. annoꝝ ⁊ alie plurime de quibus supradictū est. Et iste suos habet effect9. Et possunt dictaꝝ reuolutionum significationes citius aut tardi9 cōpleri vel debilius aut forti9 secūdum exigentiam huiusmodi coniūctionum vt ex dictis patet. Sciendū est insuper cp sicut ab Alexandro magno vsq; ad Machometū notate sunt huiusmodi reuolutiones ita ab Alexādro retrorsum superi9 cōputando .300. annos pro .10. reuolutionibus ⁊ ab illis iterū .300. a quo vsq; ad Alexandrū fuerūt āni circiter .2199. secundū Alfonsum possent notari post huiusmodi reuolutiones hystorie ⁊ cronice ⁊ vt plurimū circa huiusmodi tēpora in permutationibus sectaꝝ aut regnorū reperietur aliquid notabile contigisse sicut potest patere diligenter cōsideranti ⁊ veraciter calculanti ea que ex hystoriis ⁊ cronicis superi9 sunt notata. Ex quib9 vnū potest poni exēplum. Nam cōpletis .10. reuolutionib9 āte illas .10. que precesserūt Alexādrum magnū cito post secuta est captiuitas Judeoꝝ sub .81. olimpiade qn̄ Nabugodonosor rex caldeorū Hierosolimis captis templū incendit ⁊ Judeorū regnum defecit vt plenius supra dictū est. Similiter etiam a Machometo citra cōputando vsq; ad presens temp9 possunt huiusmodi reuolutiones cōsignari/ ⁊ ea que secundū hystorias ⁊ cronicas magis notanda secuta sunt eisdem reuolutionibus applicari quod inferius facere proponimus.

SEd pri9 considerandū est id quod supra recitauim9 post Alexādrū circiter aliis .10. reuolutiōibus cōpletis apparuisse Jesum filiū Marie cū permutatione secte. hoc enim post dictas reuolutiones cōpletas factum fuisse post ānos circiter. 11. manifeste patet quia secūdum Alfonsum ere Alexandri magni ⁊ incarnationis xp̄i sunt āni. 311. mēses .36. dies. 2. Unde clare sequit᷑ cp Albumasar libro preallegato vbi de his reuolutionibus loquit᷑ errauit in hoc cp inter alexandrū ⁊ xp̄m bis .10. reuolutiones numerauit dicēs cp p9 apparitionē alexandri cōpletis .10. reuolutōib9

quod in decem reuolutionibus [illegible] in 300 annis [illegible] est alteratio

apparuit Acelaser filius Belquẽ qui reddit vicem psis. Et post. io. alias revolutiones apparuit Jesus filiꝰ Marie. Nec tamen ex hoc extimandũ est ꝙ lex xp̃i ex huiusmodi revolutionibus aut aliis legibus astroꝝ depẽdeat quo ad ea que divine ⁊ miraculose virtutis sunt/ ⁊ õnino nature vires excedũt sed ista ad sanũ intellectum referenda existunt/ sicut in tractatibus de legibꝰ ⁊ sectis ⁊ de cõcordantia theologie ⁊ astronomie plenius declaravimus. Nec sub silentio transeundũ ꝙ circa huius benedicte īcarnationis ⁊ xp̃iane legis tẽpora multa notanda cõtingunt ad que predicte coniũctiones ⁊ revolutiones habere potuerũt aspectum. Nã Romanũ imperium quod paulo ante Julii Cesaris tempꝰ inceperat tũc Octaviani augusti succedente imperio incrementũ accepit fuitq; in maxima prosperitate ⁊ pace iuxta illud evangeliũ. Exiit edictũ a cesare augusto vt describeret᷑ vniversus orbis sed ⁊ nõ multo post tẽpore adversarioꝝ xp̃i. i. Judeoꝝ sub Vespasiano ⁊ Tito facta est mira subversio. Et prius sub Nerone postea vero sub pluribus aliis imperatoribꝰ fuit xp̃ianoꝝ horrenda persecutio que tñ quanto maior fuit tãto xp̃iane legi maiora prebuit incrementa.

50 Adhuc aũt consideratione dignũ est id quod de aliis. io. revolutionibus succedentibꝰ addidit Albumasar/ videlicet ꝙ qñ ille complete sunt/ ⁊ venit lex que inter Paganos ⁊ Nazarenos est sane que sit ista lex vel secta ex nostris hystoriis ⁊ cronicis nõ plene intelligo. Cũ inter Paganos quo ad dei cultũ nulla sit proprie lex vera sed sola erronea secta ydolatrie que longe ante precessit. verum est tñ ꝙ Ysidorꝰ octavo libro ethimologiaꝝ capitulo quinto vbi quot sunt secte hereticoꝝ/ ⁊ vnde nomina acceperũt determinat de nazarenis seu nazareis ista scribit. Nazarei dicti sunt quia xp̃m dñm qui nazareus dictꝰ est filium dei confitentur. Omnia tñ veteris legis custodiũt. Possumꝰ ergo dicere ꝙ forte hãc sectã aliqui ex paganis secuti sunt. vel ꝙ inter paganos aliquis potens eã servandam suaserit. Utrũ aũt hoc verum sit vel quo tẽpore id fuerit ex scripturis certum nõ habemꝰ. Idcirco circa hoc nihil affirmare presumimꝰ sed sciendũ est ꝙ cõpletis ab Alexandro. io. revolutionibus post annos duos menses tres dies duos venit xp̃s ⁊ a xp̃i incarnatione vsq; ad Diocletianum fuerũt anni. 283. menses. 1. dies. 29. Et ita per ãnos circiter. 7. ante cõplementum aliaꝝ. io. revolutionũ venit Diocletianus a quo post ea lex vel secta paganorũ quodãmodo roborata ⁊ quasi renovata est ꝑ legis xp̃ianorum persecutionẽ que ab ipso diocletiano facta esse dicit᷑.
Nam sicut recitat Augustinus. 18. libro de civitate dei primã persecutionem cõputant que facta est a Nerone secũdam a Domiciano. A Traiano terciam/ quartã ab Anthonino. A Severo quintam/ sextã a Maximo. A Decio septimã/ octavam a Valeriano/ ab Aureliano nonã/ decimã a Diocleciano/ ⁊ Maximiano. Verum tamen ibi ostendit Augustinus ꝙ ante

in quibus decem persecutiones christianorum fuerunt

Neronem ⁊ in xp̄o ⁊ in ſuis apoſtolis ⁊ diſcipulis graues perſecutiões preceſſerũt que inter illas. 10. minime numerant᷑. Poſtea inſuper Julianꝰ adeo eccleſiã perſecutus eſt ꝙ xp̄ianos liberales litteras docere vel diſcere vetuit. Sed etiam valens ſupradicti valentiniani frater Arrianus magna perſecutione per orientis partes catholicam vaſtauit eccleſiam. Preterea rex Gothorum in ipſa Gothia perſecutꝰ eſt xp̄ianos crudelitate mirabili. Jdeo Auguſtinus improbat illoꝝ opinionem qui dixerũt poſt illam decimã perſecutionem Diocleciani nõ amplius eccleſiã paſſuram perſecutiones vſqꝫ ad tempus antixp̄i. Unde cõcludit ꝙ nõ vr̄ eſſe diffiniẽdus numerꝰ perſecutionum quibꝰ exerceri oportet eccleſiam. Jnter has pſecutiones merito fuit numeranda illa Diocleciani perſecutio quã in xp̄ianis crudeliter exercuit. Et forte tũc inualuit illa lex vel ſecta quam eſſe apud paganos Albumaſar ſuperius deſignauit

Sed adhuc conſiderare cõuenit ꝙ ſicut idem ait poſt illã ſectam completis. 10. reuolutionibus alijs venit Machometus videlicet poſt Dioclecianũ per annos. 338. vel circiter. Cuiꝰ ſectam nõ ſolum deſignauerunt reuolutõnes predicte ſed etiã quedam precedẽs coniũctio de qua dicit Alkabicius differentia quarta ꝙ inter annũ coniũctionis que ſignificauit ſectam Sarracenoꝝ. Et inter annũ albegera. i. ſeditionis vel ſeductionis Machumet qui fuit primꝰ annus ãnoꝝ arabum fuerũt. 72. anni ſolares ⁊. 71. dies. Et fuit aſcendẽs ãni cõiunctionis predicte ſecte ſignum Geminoꝝ/ ⁊ peruenit perfectio eiuſdem ãni ad Virginẽ. Primus ergo annus Machometi fuit primꝰ annus arabum ⁊ ante ãnos arabum tranſierant ãni xp̄i. 621. menſes. 6. dies. 17. ſicut in tractatu de vero ciclo lunari notauimꝰ. Et in hoc cõcordãt tabule Alfonſi vnde ex his ⁊ alijs ſupradictis patet cuilibet legittime calculanti ꝙ poſt. 10. reuolutiones predictas venit Machometus poſt ãnos circiter. 33. Et huic cõcordant ere diocletiani ⁊ ere arabum qui ſunt ãni. 331. menſes. 10. dies. 16. ſecũdum Alfõſum A quibus ſi ſubtrahas. 7. ãnos quibus ante cõplementũ. 10. reuolutionum Dioclecianũ veniſſe dicimus remanent. 32. anni perfecti/ ⁊ vnꝰ incõpletus. De his aũt que circa hec tẽpora cõtigerunt narrãt hyſtorie ꝙ Focas qui imperauit ãno xp̄i. 672. grauiſſima bella aduerſus regem perſarum exercuit quibus Romam fortiter debellati plurimas prouincias et ipſam Hieroſolimã diuiſerũt. Poſtea etiam ãno xp̄i. 660. tercio ãno imperii eraclii. Coſoroe rex perſaꝝ multam partem. 2. p. Romane cepit deuaſtauitqꝫ Hieroſolimã ⁊ venerabilia loca incendit/ ⁊ multos captiuos in pſidem duxit cũ precioſo ſancte crucis ligno ſed anno eiuſdem eraclii. 12. Coſoroe ab eo interemptus ẽ ⁊ populꝰ cum ſancta cruce a captiuitate reuocatus. Circa idẽ tempus Machometꝰ propheta Sarracenoꝝ ſurrexit ⁊ ſuã ſectam pernicioſiſſimã introduxit. Sarracenos vero ſeu arabes qui hactenus ſub regno perſarum fuerãt eraclius deuictos Romano ſubiecit

imperio. Multa quoqꝫ magna ꝛ miranda post huiꝰ secte introductionem
contigerunt de quibus transeo gratia breuitatis.
Iam vero de septima coniunctione maxima tractandū est quā dixi
mus fuisse. Anno mūdi·6080. A diluuio·3838. vel circiter· Et hec fu
it āno post incarnationem xp̄i. 737· vel prope· Et ante eā circiter p·100·
annos incepit secta Machometi per quam postea multa populo xp̄iano
prouenerūt detrimenta de quibꝰ ad hystorias remittimꝰ. Circa huius cō
iunctionis tempora post illas supradictas. 10. aliasqꝫ plures imperatoꝝ
ꝛ regum paganorū in xp̄ianos persecutiones secute sunt Alie periculiosi
ores hereticoꝝ plurimorum ꝛ maxime arrianoꝝ· Ex qua arriana heresi
predicta Machometi secta tāqꝫ ex radice ramus processit / sicut docent
hystorie de quibꝰ heresibus. 18· de ciuitate dei libro ita scribit Augustinꝰ
Videns aūt dyabolus templa demonū deseri ꝛ in nomē liberantis medi
atoꝝ currere genus humanū hereticos mouit qui sub vocabulo xp̄iano
doctrine resisterent xp̄iane· Et postea subdit Inimici enim ecclesie quoli
bet errore censentur vel malicia deprauentur· Si accipiunt potestatē cor
poraliter affligendi exercent eius pacientiā. Si tantūmodo mal'e sentiēdo
aduersantur exercent eiꝰ sapientiā ꝛ multa notanda subiūgit que hic inse
rere huius operis breuitas nō permittit.
Ed sicut supra promisimus iā deinceps ab illo pseudo ꝓpheta Ma
53 chometo vsqꝫ ad nostra tēpora per supradictas Saturni reuolutio
nes cōputabimus ꝛ eis notabiliora hystoriaꝝ gesta que illarū contige
rūt tēporibus applicare curabimus. Sciendū est igit' ꝙ cōpletis .10. reuo
lutionibus supradictis que fere. 33. ānis ante aduentū Machometi ter
minate sunt vt premissum est cōputando ab eoꝝ cōplemento. Pro aliis
·10. reuolutionibus. 300· ānos manifeste patet ꝙ āno xp̄i· 889· vel circiter
he· 10. reuolutiones cōplete sunt. Et hoc fuit post aduentū Machometi p
annos. 267· vel prope. Et post predictam cōiunctionē maximā circiter p
ānos. 178. ꝛsic illa coniūctio fuit quasi media inter decem reuolutiones
predictas :
Circa huiꝰ coniūctionis tēpora vltra que generaliter premisimꝰ ali
54 qua cōtigerunt que specialiter sunt notanda· Nā anno xp̄i· 707. tem
pore Sisinnii pape maximū scisma fuit postea papa cōstantinus phm̄ im
peratorem denūciauit hereticū eo ꝙ sanctoꝝ ymagines deleuerat deinde
tēpore Gregorii secundi Bonifacius ep̄us gentē germanorū ad xp̄m con
uertit· Hoc tēpore karolus pater Pipini saxones debellat almanos ꝛ sue
uos atqꝫ barbaros vsqꝫ ad danubiū / subegit etiā ꝛ frisones burgundiā ꝛ
lotoringiam / sarracenos quoqꝫ de transmarinis partibꝰ cū innumerabili
multitudine in prouinciā veniētes deleuit· Tēpore Leonis imperatoris
cōstantinopoli· 300000· hominū pestilētia perierūt· Eo tēpore gens sarra
cenoꝝ totam hispaniā occupauit ꝛ cū postea etiam acquitaniā occupare

voluisset karolus martellus plusq̃ꝫ. 300000 deleuit. Post dictã vero cõ
iunctionẽ circa annũ. 738. cõstantinus quintus filius Leonis imperato
ris qui cõtra ymagines dei ⁊ sanctoꝝ bellum indixerat paternam impie
tatẽ secutus cõsentiente sibi anastasio cõstantinopolitano falsi nominis
patriarcha vocata synodo ymagines xp̃i ⁊ sanctoꝝ mandauit deponi et
sic ecclesiam dei prosequit' vt etiam vesaniã diocleciani transcendere vi
deret' his tẽporibus imperator cõstantinopolitanus fere solo nomine im
perabat quia in oriente ⁊ meridie quasi totũ principes sarracenoꝝ occu
pauerant a quibus xp̃iani multam persecutionẽ sustinebant.

SEd de aliis omissis que post dictam cõiunctionẽ secuta sunt de his
prosequamur que cõpletis. 10. premissis reuolutionib9 saturnalib9
cõtigerunt. Igitur circa annũ. 889. sub formoso papa magnũ scisma mul
taq̃ꝫ alteratio ecclesie fuit ex ei9 promotione subsecuta. Circa hec tẽpora
gens hungariorum a Sicilia egressa in pannoniã primitus venit ⁊ inde
reiectis incolis ibi vsq̃ꝫ hodie permãsit hec gens illo tẽpore adeo inculta
fuisse narrat' vt carnib9 crudis ad cibum/humano vero sanguine vteret'
ad potum quẽadmodum ⁊ phalangi faciũt his tẽporib9. Arnulphus im
perator normãnos qui gallia vastata lotoringiam ⁊ dardaniã inuadebãt
incredibili plaga prostrauit. Tunc cepit regnũ Romanoꝝ ⁊ dacorũ cessa
re. qui. 40. ãnis galliã vastauerunt/ demũ idem Arnulphus longa ĩfirmi
tate tabefactus nulla medicinali arte potuit adiuuari quin a pediculis
cõsumeretur. Cui successit fili9 ei9 Ludouicus sed ad coronã imperii non
peruenit vnde ipse fuit finis imperii quantũ ad posteritatem karoli Cul
pis exigentib9 quia ecclesias quas patres eoꝝ extruxerant nõ fouebant
sed potius dissipabant. Postea erepto imperio a francis ytalici ceperunt
imperare diuisumq̃ꝫ fuit imperiũ quia quidẽ tm̃ in ytalia quidem tm̃ in
almania imperabant vsq̃ꝫ ad Ottonem primũ qui vtrobiq̃ꝫ ĩperare cepit

POst predictas. 10. reuolutiones Saturni secute sunt alie. 10. ⁊ cõple
te anno xp̃i. 1189. vel circiter. Circa quod tẽpus Innocenti9 tercius
multis bonis operib9 gloriosi9 digne cathedrã petri tenebat. Cui9 tẽpore
a francis ⁊ venetis capta est cõstantinopolis similiter innumerabilis sar
racenoꝝ multitudo cõtra hispanos veniens ad patriam suã cõfusa rediit
his diebus liuonia pro magna parte cõuersa est ad fidẽ ãno vero ponti
ficatus sui. 17. Rome celebratũ est cõsiliũ generale pro residuo terre sanc
te vbi etiã pro statu vniuersalis ecclesie multa vtilia statuta fuerũt vbi
etiã abbatis Joachim libellum quẽ cõtra magistrum Petrũ lombardi cõ
posuit damnauit. Insuper etiã almaricũ cum sua heretica doctrina/nõ ta
men doctrina dicti abbatis Joachim damnata ẽ qui in calabria floruit
pluresq̃ꝫ libros vtiles scripsit. Qui a regibus ⁊ principib9 requirentib9
ab ipso de peregrinatione quã faciebant in terram sanctã predixit q̄ parum
rum proficerent eo q̄ nõdum tẽpus proficiendi aduenisset. Hoc tẽpore

imperabat Fredericus primus qui largus strenuus et facundus in omnibus fuit gloriosus. Tunc rex alapie cepit Edissam civitatem que in genesi dicitur Arachi / Francosque ibidem captos aut morte aut servitute damnavit christianosque multipliciter afflixit. His temporibus Sol diu obscuratus est fames que valida fuit. Eodem anno captum est sepulchrum domini et eius crux a Saladino / sub hoc imperatore sanctus Thomas cantuarensis in ecclesia sua occiditur super cuius morte Henricus rex anglorum postea apud Papam Alexandrum se excusavit excusationemque suam iuramento firmavit. Eodem tempore floruit Petrus comestor qui hystoriam scolasticam composuit huius Pape innocentii tempore inceperunt duo ordines mendicantium videlicet fratrum sancti dominici / et fratrum sancti francisci / post quos alii mendicantium ordines multiplicati sunt que res magna et mira fuit in ecclesia christiana in qua prius nec mendica religio nec religiosa mendicitas fuerat approbata. Ne admiratione caret quod circa idem tempus sub henrico hoc imperatore traditur tartarorum dominium inicium habuisse qui sub montibus Indie in regione que dicitur tartara quasi sub aliarum vicinarum gentium servitute constituti regem fecerunt. Cuius potestas miro et quasi miraculoso modo brevi tempore maxima facta est ut patet in hystoria tartarorum unde factum est ut cito post sub Frederico secundo imperatore qui ab augusto primo nonagesimusquintus fuit gens illa tartarorum occupatis orientalibus et crudeliter subactis in duo agmina se dividens hungariam et poloniam intraverunt ubi nobilibus vulgaribusque tam viris quam mulieribus in ore gladii exterminatis sic terras illas maxime hungariam redegerunt in solitudinem ut pre fame valida humanis carnibus vescerentur et plerique pulvere cuiusdam montis pro farina uterentur.

Et alias res mirabiles ac miserabiles hic omittimus quas evenisse constat usque in presentem annum christi .1414. ante complementum aliarum .10. revolutionum quod erit anno christi .1789. vel circiter solum enim contenti sumus aliquid dicere de his que nostro tempore hucusque facta referuntur maxime a tempore cuiusdam coniunctionis trium superiorum planetarum Saturni Iovis et Martis de qua in alio tractatu diximus quod fuit anno christi .1345. die marcii .14. in .28. gra. Aquarii vel prope cui proxime fuerunt alie due coniunctiones Saturni et Martis una post et alia ante una fuit anno christi .1317. die mensis aprilis .31. in Cancro gradu .6. mi .8. Alia fuit .1357. die mensis iunii .2. in Cancro gra. 15. mi. 24. He coniunctiones secundum astronomos magnos habuerunt effectus et precipue illa trium superiorum que secundum eos signavit aquarum diminutionem et victualium defectum et ex consequenti pestilentiam sicut postea docuit experientia unde post eam secuta est mortalitas quasi ubique terrarum que per excellentiam magna vocatur. Quia nulla tanta vix fuisse legitur. Ipsa quoque multorum aliorum malorum causa fuit quorum hucusque remanent vestigia. Ego siquidem per .5. circiter annos post dictam

prima origo mendicantium fratrum

id est, natus fuit circiter per quintos annos post Annum 1317 natiuitatis Christi, nam ita intelligenda arbitror illa verba / et precipue illa trium superiorum / nam videtur intellexisse illam primam coniunctionem trium superiorum que fuit Anno 1317 supradicto cuius tempore Scismata infrascripta habuerunt initium.

coniūctionem natꝰ sum. Nec huiusmodi tēporis mala enarrare sufficerē
pestes clades prelia seditiones mirādosqꝫ ac miserādos casus nō solum
ciuitatū ⁊ populorum sed ⁊ regū ⁊ principum inter que mala nō est silen
dum hoc horrendū scisma quod ab ānis. 36. vsqꝫ hodie perseuerat.

Horum aūt occasione scismatis de aliis etiā scismatibus ecclesie bre
uiter aliquid dicendum est / vnde a quibusdā. 22. scismata fuisse nu
merātur preter alias intrusiones ab imperatoribus ⁊ populo Romanis
factas expulsis de Roma veris pontificibꝰ summis. Primū itaqꝫ scisma
fuit inter Cornelium ⁊ Nouacianū. Secūdum fuit inter liberium ⁊ felicē
Tercium fuit inter damasum primū ⁊ vrsinum. Quartū inter bonifacium
primū ⁊ elialium presbiterum. Quintū inter symachum primum ⁊ laurē
tium. Sextū inter sisinum ⁊ discorū. Septimum inter stephanū tercium ⁊
constantinū / quod scisma si bene cōsideret / multum simile presenti scisma
ti reperit. Octauum fuit inter gregorium secūdum ⁊ sisinum. Nonum in
ter leonem quintū ⁊ xpoforuꝫ presbiterū. Decimū inter ioannē duodeci
mum nobilē Romanū ⁊ leonē octauū. Vndecimū inter gregorium quintū
⁊ ioannē placentinuꝫ. Duodecimū inter benedictuꝫ quintū ⁊ leonē predic
tum. Decimūtercium fuit tēpore benedicti octaui. Decimūquartum tēpore
benedicti noni. Decimūquintuꝫ inter alexandrū secundū ⁊ cadulum epm
parmeñ. Decimūsextum inter gregoriū septimum ⁊ anthoniū vel guibertū
rauenneñ qui clemens dictus est. Decimūseptimum fuit tēpore paschalis
secundi. Decimumoctauuꝫ inter gelasium secundū ⁊ burdinum hispanum
Decimūnonum inter innocentiuꝫ secunduꝫ ⁊ petrū leonis. Vicesimum in
inter alexandrum terciū ⁊ quattuor scismaticos. Vicesimūprimuꝫ fuit tē
pore ludouici de bauaria qui contra ioannē papā. 22. fecit antipapā petrū
de corbario ordinis minoꝝ a quo suscepit coronā īperii. Vicesimūsecun
dum est presens scisma quod peiꝰ est ⁊ magis induratum quolibet prece
dente nullumqꝫ tā diu perseuerasse legit.

De primis scismatibus ecclesie . 22. in numero

Vnde mirandū stupendūqꝫ nimis est ꝙ ad huius exterminationē scis
matis sepe ⁊ multuꝫ multifarie multisqꝫ modis laboratuꝫ est ⁊ tan
dē licet tarde propter hoc celebratuꝫ in ciuitate pisana solēne consilium
generale nec tū adhuc istud monstrū extirpari voluit. Quapropter iteꝝ
decretum est anno hoc sacrum consiliuꝫ congregandū in ciuitate constan
cie prouincie maguntineum vbi rex Romanoꝝ ⁊ hungarie promisit inter
esse. Et nihilominꝰ secundū aliquos astronomos prenosticatuꝫ est ex fi
gura celi anni presentis ꝙ retrogradatio Iouis in primo principio āni
in prima domo significat destructionē religionis ⁊ pacē in ecclesia adhuc
nō firmari sed deus est ille vere sapiens qui solꝰ dn̄atur astris. Cuiꝰ sin
gulari auxilio huic mlo ꝯueniens poterit adhiberi remediū alioquin for
midanduꝫ ne istud magnum scisma quod esse debet preābuluꝫ aduentus
antixpi de quo multa scripserūt sancta hildegardis ⁊ venerabilis abbas

Joachim ⁊ quidã alii qui futura ecclesie mala quasi prophetice preuide
runt de quo scismate ipse apostolꝰ Paulus vbi de aduentu antixp̃i loqui
tur antea prophetasse videt̃ dicens illuz nõ esse venturũ nisi venerit dis
sentio/primum ⁊c̃. quod exponunt sapientes de dissentione. i. scismatica
diuisione vel subtractione obedientie Romane ecclesie seu Romani impe
rii sed de his ista sufficiant.

60 Iam vero de octaua maxima coniũctione loquamur quã futuram
esse diximꝰ si deus voluerit Anno ab inicio mũdi. 7040. A diluuio
.4198. vel circiter ⁊ post illã erit cõplementum. 10. reuolutionuz saturna
liũ Anno xp̃i. 1789. Et hoc erit post dictã coniũctionẽ per annos. 97. vel
prope ⁊ inter dictã coniunctionẽ ⁊ illud cõplementum dictaꝝ. 10. reuolu
tionũ erit status octaue spere circiter per ãnos. 27. quod sic patet quia sta
tus octaue spere erit ãno. 444. post sitũ augiũ que secundũ tabulas astro
nomicas sunt adequate ad annũ xp̃i. 1320. perfectuz. ⁊ ideo ãno xp̃i. 1764
quibus annis si addas. 27. fiunt anni. 1789. quos prediximꝰ vnde iterum
patet ꝙ ab hoc ãno. 1414. vsqȝ ad statũ octaue spere erũt anni. 273. perfec
te vel precisius ãni. 272. vltimo imperfecto quia ãno xp̃i. 1767. diebus
.136. cõpletis erit statio motꝰ accessus ⁊ recessus ⁊ habebimus pro motu
eius medio. 30. gra. vt patet infra tractatu. 30. capitulo. 36. his itaqȝ pre
suppositis dicimus ꝙ si mundus vsqȝ ad illa tẽpora durauerit quod so
lus deus nouit multe tunc ⁊ magne ac mirabiles alteratõnes mundi ⁊ mu
tationes future sunt ⁊ maxime circa leges ⁊ sectas. Nã cuz predicta con
iũctione ⁊ illis reuolutionibus Saturni ad hoc cõcurret reuolutio seu re
uersio superioris orbis id est octaue spere per quã sicut ⁊ per alia premis
sa cognoscit̃ sectaꝝ mutatio vt in principio huius tractatus notatũ est.
Et sicut plenius notauit Albumasar libro de magnis coniũctionibus tra
ctatu secundo differentia vltima circa finẽ.

61 Unde ex his probabiliter concludit̃ ꝙ forte circa illa tẽpora veniet
antixp̃s cuz lege sua vel secta dãnabili que maxime aduersa erit et
cõtraria legi xp̃i. Nã licet de aduentꝰ sui determinato tẽpore vel momen
to haberi non possit humanitꝰ certitudo sicut alibi declarauimꝰ tñ inde
terminate loquendo ꝙ circa illa tẽpora venturꝰ sit potest haberi probabi
lis coniectura ⁊ verisimilis suspitio per astronomica iudicia. Cum eni di
ctuz sit secundũ astronomos circa illa tẽpora fieri mutationẽ sectaꝝ ⁊ se
cundum eos post Machometũ erit aliquis potens qui legẽ fedam ⁊ ma
gicã constituet. Ideo verisimili probabilitate credi potest ꝙ post sectam
Machometi nulla secta veniet nisi lex antixp̃i.

62 Nam sicut notauimꝰ in tractatu de legibus ⁊ sectis secundũ astrono
mos sex secte principales distingunt̃ ex coniũctione ⁊ applicatio
ne Jouis ad alios sex planetas quia si coniungatur Jupiter Saturno de
sectis significat iudaicã/si Marti significat super legẽ caldaicã que docet

adorare ignē cuius nature Mars est. Si aūt Soli significat᷑ lex egiptia que colit militiā celi cuius princeps est Sol. Si Veneri significare dicit᷑ legē sarracenoꝝ que tota est venerea. Si vero Jupiter coniungat᷑ Mercurio tunc est lex Mercurialis ⁊ hanc quidā dicunt esse xp̄ianoꝝ. Alii āt dicunt xp̄ianam legē esse Solis. Si aūt iungatur Jupiter Lune tūc erit vltima quā attribuunt antixp̄o. Vtrum āt ista omnino solidā veritatē contineant nō est presentis operis discutere sed tamen principaliter fundat᷑ in dictis Albumasar libro de magnis cōiunctionibus differentia q̄rta tractatus primi in quo tractatu quattuor nitit᷑ in quibus principaliter docet qualiter aspicitur ex parte coniūctionum apparitio prophetaꝝ ⁊ eorum que prophetizant᷑ successorūq̧ eoꝝ. Huius aūt tanti astronomi doctrinam possent in hac materia reddere suspectā ea que scribit eodem libro differentia vltima tractatꝰ secūdi vbi ipse qui erat de secta Machometi dicit morā durationis huius esse. 78x. annoꝝ vltra quod tempꝰ eā iam diu durasse cognoscimus. Et adhuc manifestius errasse videt᷑ ꝙ dicit moram legis Romanoꝝ id est xp̄ianorum esse. 1x60. qui sunt maximi anni Solis. vltra quod tempus iam tunc multo āplius durauerat.

Sed quia de aduentu antixp̄i locuti sumꝰ sciendum est ꝙ Methodiꝰ martir de quo in libro illustrium viroꝝ meminit Hieronimꝰ de pricipio ⁊ cōsummatione seculi multa scripsit que diuina reuelatiōe accepisse dicit᷑ inter que aliqua cōmemorat que erūt preambula antixp̄i. Quorum primum est illa dissentio de qua in secūda ad thessalonicen̄ epistola dicit apostolꝰ nisi venerit dissentio primū ⁊c̄. sed de hac iam aliquid breuiter tetigimus. Secūdum preambulū est ꝙ postq̄ absorta fuerint plurima regna que aduersꝰ regnum Romanoꝝ conflixerant cōsurgent pro illis aduersꝰ Romanum imperiū filii Israel filii Agar de quibus Daniel predixit. Et hoc erit in septimo millenario annoꝝ mūdi eo ꝙ appropinquabit cōsummatio seculi ⁊ nō erit longitudo ampliꝰ temporis hic tamē attende ꝙ sicut dicit hystoria scolastica Methodius p. 200. ānos ab Adā ciliades id est etates seculi per annoꝝ millenaria ānotauit. Terciū preambulum est ꝙ terram promissionis propter peccata inhabitantiū in ea obtinebunt filii Ysmael id est sarraceni que deberet esse terra xp̄ianoꝝ. Et hec euenient propter iniquitates varias specialiter propter peccata sodomie multaq̧ mala enumerat que super diuersis regnis ⁊ regionibꝰ ventura p̄dixit. Et adhuc applicat illud apostoli nisi venerit dissentio primū ⁊c̄. dicēs ꝙ dissentio est disciplina vel correptio qua corripient᷑ vniuersi habitatores terre de qua diffuse prosequit᷑. Quartum preambulū est ꝙ in predicto tempore dissentionis id est discipline ⁊ correptionis minuetur spiritus perfectorū ⁊ multi abnegabunt verā fidem etiā sine aliqua vi tormentis aut flagellis ⁊ associabunt᷑ transgressoribus sicut de his p̄dixit apostolus. Et hec oīa fient vt per tribulatōes ꝓbent᷑ ⁊ manifestent᷑

Ismaelis pueri potius, vide paulo infra.

electi. Quīntū preambulum est ꝙ post tribulationem que fiet a filiis Ys
mael ipsi iocundantes in victoriis eoꝝ gloriantesqꝫ quia desolauerūt psi
dam ⁊ romaniā siciliam quoqꝫ ⁊ syriam capadociam ⁊ ysauriā africam
quoqꝫ vel ciciliam ⁊ eos qui inhabitant proxime Romā ⁊ insulas ⁊ blas
femantes dicent nequaqꝫ habebunt xp̄iani ereptionē de manib⁹ nostris.
Tunc subito exurget super eos tribulatio ⁊ exiliet rex grecorū siue roma
noꝝ in furore magno a mari ethiopie super habitātes terram promissio
nis ⁊ erit rex Romanoꝝ imponens iugum super eos septies tantū quātū
erat iugum eorū super terraꝫ. Sextum preambulū erit ꝙ postqꝫ indigna
tio ⁊ furor regis Romanorū exarserit super eos qui abnegauerunt xp̄m
erit pax ⁊ tranquillitas magna super terram qualis nōdum est facta sed
neqꝫ est similis vlla eo ꝙ nouissima est ⁊ in fine seculoꝝ. Et hec ē illa quā
apostolus exposuit. Quia cū dixerint pax ⁊ securitas, tunc eis superueni
et subito interitus/ de qua xp̄s loquit᷑ in euangelio. Septimuꝫ preambu
lum erit ꝙ post illam pacem tunc reserabunt᷑ porte aquilonis ⁊ egredient᷑
virtutes gentiū illarum quas conclusit int⁹ Alexander ⁊ cōcutietur ōnis
terra a conspectu earū ⁊ variis crudelitatibus corrūpetur ⁊ contamina
bitur ab eis. Post ebdomadā vero temporis quando cōprehenderint ciui
tatem Joppē. Mittet dn̄s vnū ex principibus militie sue ⁊ percutiet eos
in vno momento temporis. Octauū preambulum erit ꝙ postea descendet
rex Romanoꝝ ⁊ morabitur in Hierusalem septimana tēporis ⁊ dimidia
quod est, io. anni ⁊ dimidi⁹. Et tunc apparebit filius perditionis.

Hic aūt antixp̄s perditionis filius vt ibidē Methodius subdit nas
cetur in corosani ⁊ nutriet᷑ in bethsayda ⁊ regnabit in capharnaum
Cū vero apparuerit antixp̄s ascendet rex Romanoꝝ ad locum vbi ꝓ no
bis mortē sustinuit xp̄s ⁊ tollet coronā de capite suo ⁊ ponet eam super
crucem ⁊ tradet regnū xp̄ianoꝝ deo patri. Et cū exaltabitur crux in celū
sursum tradet cōtinuo spiritum suū rex Romanorū ⁊ tunc destruetur om
nis principatus ⁊ potestas vt manifestius appareat filius perditionis.
Erit aūt hic de tribu Dan secundū prophetiam patriarche Jacob sicut ⁊
Judas traditor dn̄i de eadem tribu fuit/ Faciet aūt ille fantastica ⁊ mēda
cia signa ⁊ prodigia multa super terrā ⁊ his seducet si fieri potest etiā ele
ctos sicut dn̄s explanauit Ingrediet᷑ hic in Hierosolimam ⁊ sedebit in tē
plo dei sicut deus cū sit homo carnalis. Cūqꝫ multiplicata fuerit tribula
tio dierum illorū nō sinet diuinitas aspicere perditionem generis huma
ni sed mittet famulos suos Enoch ⁊ Helyam ad arguendum inimicum ⁊
ostendendū eum mendacem in conspectu omniū gentium quos in furore
⁊ in ira interficiet/ tunc apparebit signū aduentus filii hominis ⁊ veniet
in nubib⁹ celi cuꝫ gloria ⁊ interficiet eū spiritu oris sui scd̄m expositionē
apostolicā. Tunc fulgebūt iusti tāqꝫ stelle/ impii āt ꝓicient᷑ in infernum.
A quo nos eripiat qui ē benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Explicit tractatus de cōcordia astronomice veritatis et narrationis hystorice a dño. p. cardinali cameracen̄ compositus et cōpletus in ciuitate Basilien̄ Anno xpi. .lxix. mensis May die decima.

Notandum est q in tractatu de cōcordia theologie et astronomie et cōsequenter in tractatu de cōcordia astronomice veritatis et narrationis hystorice aliqua scripsi de coniunctionibus maximis Saturni et Jouis tam precedentib9 q̄ sequentibus diluuiū que nō assertiue sed solum recitatiue posita sunt videlicet presupponendo narrationē quorūdā allegantium q Arabs astronomus dixit vnā cōiunctionem talē in capite Arietis fuisse per duos ānos ante diluuiū vel circiter. Postea vero diligentius astronomoꝝ dicta perscrutans inueni hanc allegationē nō cōtinere veritatem sed hanc coniūctionem et alias consequenter ante et post diluuiū consignatas in dictis tractatibus per ānos multos ab annis sub quibus consignate sunt distare. Ad cuius declarationē et etiam plurium aliorum ibi contentorū tractatum terciū scribere dignum duxi qui erit alioꝝ precedentium supplementū. Tractatus aūt iste sic incipit.

¶ Incipit elucidarium astronomice cōcordie cum theologica et hystorica veritate.

Nimirum diligentius perscrutanti astronomoꝝ dicta clarius innotuit veritas super aliquib9 que scripsi in tractatu primo de cōcordia theologie et astronomie ac etiam in tractatu secūdo quē illi superaddidi de cōcordantia astronomice veritatis et narrationis hystorice. Et ideo ad illoꝝ declarationē hunc tercium tractatum quem elucidariū astronomice concordie cū theologica et hystorica veritate in titulo illis cōiungere dignum duxi tāq̄ necessarium ad perfectum eoꝝ cōplementum. Nec verebor in re tam ardua fateri me ibi aliqua minus perfecte minusq; cōplete scripsisse que hic opus est elucidare perfectius et cōpletius explicare. Nam simile inuenio viris peritissimis contigisse Multi siquidem magni astronomi multa de tēperie aeris et de his que eueniunt in mūdo scripserunt sed in suis libris semper aliqua omittūt. Ptholomeus enim in quadripertito multa scribit vtilia sed docet regulas generales pronosticandi per eclipses luiarum deinde pronosticādi primo per quartas āni et postea per coniūctiones et oppositiones luiarum et deinde per eorū quadraturas sed de cōiunctionibus magnis videlicet trium superioꝝ planetarum et de reuolutionib9 ānorum mundi nihil determinat

Albumasar in maiori introductorio multas dicit regulas notabiles eas tamen nō ponit in ordine ⁊ licet de cōiunctionibus magnis pertractet de eclipsibus tamen luīarium nō multū loquit᷑ nec eoꝝ iudicia manifestat Alkindius vero inter ōnes rationabiliter procedit nihil tamen loquitur de cōiunctionibus magnis nec de eclipsibꝰ Messahala tamen quasi totaliter de magnis effectibꝰ pertractat. Sed Dorotheus ⁊ Aomar et Sergis paucas regulas sed notabiles ponūt/ de eclipsibꝰ vero et magnis cōiunctionibus nihil dicunt. Lin conieñ etiam et alii moderni secundū dignitates planetaꝝ essentiales et accidentales solū de aeris mutatione iudicāt. Et sic discurrendo per ōnes nullus de temperie aeris sufficienter loquit᷑. Quid ergo mirū si minus mihi perito illud accidit cuiꝰ simile tam peritis astronomis euenisse cognoscit᷑ sed hec hactenus de prologo Jam ad tractatum accedo qui quadraginta capitula continebit.

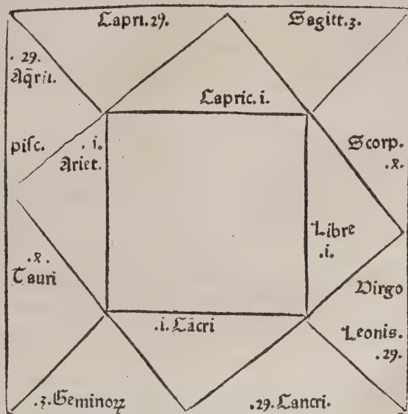
¶ Primum capitulū de generalis diluuii presignatione.
¶ Secundum de natiuitatis xp̄i figuratione.
¶ Tercium de magni anni declaratione.
¶ Quartum de annorū fridaricorum distinctione.
¶ Quintum de etatum mundi breui recapitulatione.
¶ Sextum de annorū mundi varia numeratione.
¶ Septimum de causis erroꝝ in annorum mundi computatione
¶ Octauum de cuiusdam opinionis reprobatione.
¶ Nonum de trium planetarū superiorum varia coniunctione.
¶ Decimum de pluriū magnarum coniunctionum annotatione.
¶ Undecimū de quarūdā aliaꝝ magnaꝝ coniunctionū sp̄ali designatōe.
¶ Duodecimum de quarūdam maximaꝝ ꝯiunctionū veraꝝ calculatione
¶ Decimūtercium de cuiusdā obiectionis utili solutione.
¶ Decimūquartum de varia mundi principii opinione.
¶ Decimūquintum de cōmuniori ⁊ probabiliori circa hoc estimatione.
¶ Decimūsextū de multiplici circa figurā celi prima dubitatione.
¶ Decimūseptimum de cuiusdā false opinionis improbatione.
¶ Decimūoctauum de incerta. io. saturnaliū reuolutionū incohoatione.
¶ Decimūnonum de magnorum orbium reuolutione.
¶ Vicesimum de cuiusdam opinionis impugnatione.
¶ Vecesimūprimum de quadam circa hec dubia questione.
¶ Vicesimūsecundum de magni orbis nunc currentis inuestigatione.
¶ Vicesimūtercium de magnoꝝ orbium enumeratione.
¶ Vicesimūquartum de magnaꝝ coniunctionū significatione.
¶ Vicesimūquintū de maximaꝝ coniunctionū ⁊ mediaꝝ vera calculatōe
¶ Vicesimūsextum de. 8. earūdem consignatione.
¶ Vicesimumseptimum de triplici ante diluuiū proxima coniunctione.
¶ Vicesimūoctauum de prime figure celi vera descriptione.

Exordiar igitur ab elucidatione eoꝝ que scripsi in tractatu de concordia thologie ⁊ astronomie incipiens a verbo quinto vbi dixi ꝙ de theologicis prophetiis quibus astronomica iudicia possunt cōuenienter aptari aliqua expedit exēpla particulariter annotari vnuʒ de veteri aliud de nouo testamento. Primū de generalis diluuii presignatione. Secunduʒ de natiuitatis xp̄i figuratione de quibus hic aliqua specialiꝰ dicenda sunt. Sciendū est ergo circa primuʒ ꝙ sicut dicit Alomar in fine libri sui de natiuitatibꝰ ante iniciū annoꝝ diluuii per. 279. ānos fuit ꝯiunctio significans diluuiū. Et hoc idē asserit Albumasar primo libro de coniunctionibꝰ magnis differētia prima nisi ꝙ ipse ponit illā cōiunctionē significantē diluuiū ipsum precessisse per. 287. ānos tn̄ per piorē numeꝝ quasi ōnes astronomi operātur vnde oēs fere actores in hoc cōcordant ꝙ illa cōiunctio principaliter diluuiū significans nō fuit de maximis cōiunctionibꝰ que fiunt in capite Arietis videlicet Saturni ⁊ Jouis sʒ fuit ipsoꝝ cōiunctio in. 14. Cācri ⁊ illa precessit diluuiū. 279. ānis Romanis cum. 248. diebꝰ ⁊. 8. horis fere. Et hec fere fuit ante xp̄m. 3381. ānis solaribꝰ. 200. diebus ⁊. 9. horis sicut hec patent practicāti eoꝝdē planetarū motus secundū radices doctrine Alfonsi. vnde nota ꝙ de hac cōiunctione hēricus de machlinia magnꝰ alberti magni discipulꝰ supra libruʒ magnaꝝ cōiunctionum Albumasar differentia prima ita scribit Jnueni per tabulas machlinieñ vltimo verificatas ānum cōiunctionis significātis diluuium. 3382. ānis ante ānum incarnationis dn̄ice. Jn illo eni anno inueni mutationē triplicitatis per cōiunctionē Jouis cum Saturno circa. 7. gradum Cācri in mense iunio illiꝰ āni ⁊ hoc iuxta motꝰ ordinatos secunduʒ nonā sperā ratiōe cuius etiā ymago nauis que archā Noe significare poterat ī directo loci cōiunctionis illiꝰ erat. hec igitur cōiunctio per mutationē triplicitatis ad signa aq̄a ⁊ precipue ad signū mūdi quod est Cancer ꝯuenienter diluuiū significare poterat ⁊ destructionē per cathaclisinū

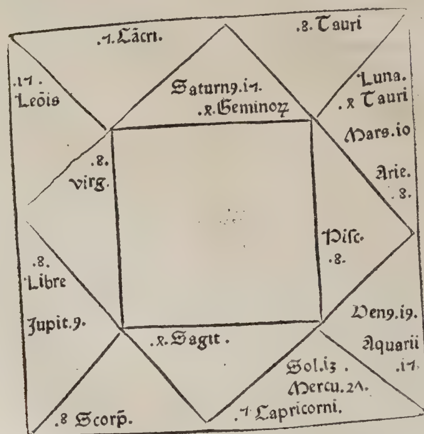
Item idē sic ait mirabilē āt modum ꝯiunctionis inueni ī fine quidem mē
sis septimi Inueni cōiunctionē Jouis cum Saturno circa principium·8·
gra. leonis ⁊ ex hoc processerunt ambo ꝯtinue quousqꝫ peruenit Jupiter
ad·9·gradum leonis ⁊ Saturnus post ipsum in. 3 · gradu ⁊ ibi erat sta
tio· Postea vero retrogradati sunt ambo ita ꝙ in reuolutōe āni sequētis
cum Sol intraret Arietē per ānos.3381·āte īcarnationem dn̄i per retrogra
dationē cōiuncti sunt circa finem·28· gra· Cācri ⁊ paucis diebus pꝰ erat
statio deinde vero īceperunt dirigi ⁊ sic perpēdi ꝙ per ānum ⁊ amplius
erāt īfra terminos cōiunctionis. Et quid mirum si talis cōiunctio super
rem maximā significauit tū per duplicationem cōiunctionis ī signis cō
trariis ī fine cōtrarietatis ⁊ maxime talibus vt sunt Leo ⁊ Cancer tum
etiam propter ymagines alias que sunt ī directo finis Cācri ⁊ principii
Leonis vt est ymago nauis per quam archa Noe significatur ⁊ propter
alia multa liquide patentia ītelligenti hec ille hoc aūt quod ait hanc ꝯiunc
tionē fuisse per mutationem triplicitatis simpliciter loquendo nō potuit
esse secūdum veros motus quia sic illa nō fuit prima in hac triplicitate
aquea sed forte potuit esse secūdum motus medios secūdum quos etiam
ītelligitur fuisse illa coniūctio circa·7·gra. Cancri vel forte ītellexit hanc
coniūctionem triplicitatis nō simpliciter sed secūdum quid ⁊ accidentali
ter respectu coniūctionis circa principiū.8.gra· Leonis· Inde etiā patet
discordantia tabulaꝝ ex differentia gradus cōiunctionis quem ipse po
nit ad gradū qui hic ponitur secūdum tabulas Alfonsi. Quibꝰ presuppo
sitis manifeste patet falsitas illius opinionis quā verbo vicesimo eiusdē
tractatus quasi probabilem recitaui ⁊ supra quā ānos coniūctionuꝫ ma
ximarum cōsignaui videlicet ꝙ duobꝰ ānis fere ante diluuium fuit vna
maxima cōiunctio Saturni ⁊ Jouis. Ad cuius cōfirmationem cuiusdam
Arabis astronomi allegabatur autoritas· Hoc enim esse nō potuit nam
ꝯiūctio principaliter significans diluuiū fuit eorūdem Saturni ⁊ Jouis
quasi in medio Cancri que precessit diluuium.219·ānis fere vt dictum ē
Et quia fuit in medio Cancri adhuc restabant. 120· āni anteqꝫ cōiunctio
eoꝝ veniret ad triplicitatem eorum subsequentem · Et per cōsequens ne
cessario mutatio triplicitatis aquatice in igneā fuit ānis ·179. añ diluuiū
⁊ mansit ī eadem mutatōne vsqꝫ post diluuium·120·ānis. ⁊ tunc mutauit
se ī triplicitatem terream. Patet ergo ꝙ post diluuiū quasi fuit ī medio
triplicitatis ignee ⁊ sic nulla coniūctio circa diluuiū potuit esse in princi
pio alicuius signi ignei ⁊ hoc vtiqꝫ verū est habendo respectum ad dura
tōnem triplicitatis ignee per·280·ānos ⁊ ad medios illorum planetaruꝫ
motus secūdum ꝙ processit Albumasar sed habendo respectum ad veros
eoꝝ motus possibile est ꝙ aliqua coniūctio ipsorum precessit diluuium
sub certo numero ānorum magno vel paruo etiam ī signo eiusdem tripli
citatis ignee vel terree sequēn vel aquatice precedēn semp tū ī propiquo.

Et ista diuersitas huius respectus prouenit ex directõe vel retrogradati one ipsorum duorum planetarum tẽpore huius coniunctõis vel circa. Scire autem que coniunctõ eorum imediate precesserit diluuium nõ per tinet ad propositum pertractare licet ista forte naturaliter loquendo fece rit pro diluuii fortificatõne. Nam hic nobis sufficit loqui de supradic ta coniunctõne diluuium principaliter significante. Cuius figura sequit ascendente primo gradu Arietis secundum omnes actores.

¶ Figura sequens est ad latitudinem. 32. gra. s. hierusalem. Tamen secũ dum aliquos ascendens natiuitatis xpi fuit. 2. gra. 71. mi. 26. secunda li bre ꝛ sic natus fuisset per terciam partem hore ante mediam noctem sed ponendo. 8. gra. Virginis natus fuisset circiter per duas horas ante me diam noctem vt patet

Circa secundū exemplum supra notatum videlicet de figura natiuitatis xp̄i sciendum est ꝙ hec figura subscripta valet in dicta natiuitate ascendente·8. gra. Virginis vel circa secūdum ꝙ dicit Albumasar differentia prima tractatus·6·in capitulo de ascensionibus ymaginū prout hoc allegat Albertus magnus vnde dicit Albumasar . Et ascendit in prima facie Virginis puella· Et subiungit albertus. Et iam scimus ꝙ ascendente eadem parte celi natus fuit dn̄s Jesus xp̄s ⁊c̄. de huius vero figure significatione ad astronomorum iudicia remitto salua tamē illa modestia atqꝫ reuerentia quā in predicto tractatu notaui.

Hic aūt notandum est ꝙ circa hanc figuram natiuitatis xp̄i ⁊ ei9 significationē in·34·capitulo huius tractatus aliqua narrabuntur que probabiliter videntur xp̄iane legis excellentiam ⁊ quādam theologie ⁊ astronomie consonantiā suadere· sed nec est hic pretermittendum ꝙ secundum aliquos circa figurā natiuitatis xp̄i albertus magnus errauit in suo speculo/ quia vt dicunt nō fuit Virgo nec aliqua facies Virgis i ascēdente

natiuitatis Jesu. Sed fuit ascendēs Libra vt alioꝝ etiam quorūdam ꝓ
phetarum. Nam ascendēs natiuitatis xp̄i secundū aliquos fuit.2.gra.71
mi.26.secūda Libre. Et sic natꝰ fuisset quasi per terciā partem hore ante
mediam noctē sed ponendo ascendens.8. gra. Virginis natus fuisset cir
citer per duas horas ante medium noctis. Tū Virgo fuit in ascendente
cōiunctionis significantis natiuitatem christi/que cōiunctio precessit na
tiuitatem christi forte per.6. annos vel circiter cuiꝰ precisam calculatio
nem peritioribus relinquo. Superaddit tamē Albumnsar in suo maiori
introductorio tractatu.6.differentia prima in capitulo de ascensionibꝰ
ymaginum que ascendunt cū Virgine Ascendit in prima facie illiꝰ scilꝫ
Virginis virgo pulcra ⁊ honesta atqꝫ munda prolixi capilli ⁊ pulcra fa
cie habens in manu sua duas spicas ⁊ ipsa sedet super sedem stratā ⁊ nu
trit puerum dans ei ad comedendū consistens in loco qui vocat̃ Abrie ⁊
vocat ipsum puerū quedā gens Jesum. Et ascendit cū ea vir sedens sup
ipsam sedē/⁊ ascēdit cum ea stella Virginis. Et dicit albertus in suo spe
culo Jam scimus ꝙ sub ascendēte eiusdem partis celi scilicet Virginis na
tus fuit dn̄s noster Jesus christus/cum hoc ꝙ equatio motꝰ octaue spere
in tempore eiusdē fuit.8.graduū ⁊.30.minutorum ⁊.2.secundoꝝ secundū
calculationem certissimā. Et ꝙ ipsa erat tunc minuenda de locis planeta
rum inuentis per canones. Nō quia subiacet stellaꝝ motui aut earū iu
dicio natoꝝ desideratissimus qui creauerat ipsas stellas/sed quia cū extē
deret celum sicut pellem formans librū vniuersitatis noluit litteris eiusdē
deesse ex eis que secundū prouidentiam suā in libro eternitatis sunt scrip
ta etiā illud elōgantissimum a natura ꝙ de virgine nasceret̃ vt profecto
per hoc innueret̃ homo carnalis ⁊ verꝰ qui non naturaliter nascebatur.
Nō ꝙ celi figura causa esset quare nasceretur/sed potiꝰ significatio ymo
⁊ vero verius ipse erat causa quare modus admirande sue natiuitatis
significaretur per celum ⁊ hec Albertus.

Vper verbo sexto tractatꝰ predicti vbi distinctionem posui de va
ria āni acceptione hic de magno āno aliquid declarabo quod ibidē
pretermisi. Notandū igitur ꝙ de magno āno varie fuerunt opiniones de
ipso enim loquit̃ plr̄o in thimeo libro secūdo super quo scribit calcidius
sed nō ponunt quātitatē huius temporis. Quidam aūt aliꝰ expositor po
nit illū continere.17000.ānorum ⁊ in hoc cōcordat Macrobius/sed Joā
nes de sacrobusco in compoto suo dicit ꝙ magnus ānus est spacium tē
poris in quo omnes planete simul cū stellis fixis vniuersis ad loca que ī
prima origine mundi tenuerūt reuertunt̃/de quo Josephus vbi loquitur
de longeuitate antiquoꝝ ponit ꝙ in.6000.ānorum circulo magnus ānus
completur sed premissa opinio de.17000.annoꝝ cōior est. vnde versus.
Milia ter quinqꝫ mundus complectitur ānos. Vt plr̄o testatur magnum
quos nūcupat annum/huic tū vulgari opinioni nō est fides adhibenda.

Nam vt dicunt experti astronomi stelle ideo fixe dicunt in celo quia mo tus earum vix cōprehenditur/ de hoc motu stellarum fixarum et de huius ma gni āni quantitate vide plenius infra capitulo. 36. in figura motus octa ue spere post finem huius tractatus. Centum enim annorum curricula perla buntur dum quintū gradum pertranseunt cū quodlibet signum. 30. gra dus contineat. Et cum cōstet. 12. esse signa sequitur stellas in. 36000. anno rum cursum suū perficere. Et hic est magnus annus phōrum de quo pla to et aristotiles ac alii loquūtur/ sed an talis sit futurus incertum est secū dum fidem catholicorum.

Super verbo septimo vbi pro confirmatione opinionis secundum Augustinum de longeuitate antiquorū dixi de annis fridaricis secū dum Alkabicium hic describam eorūdem annorum tabulam secundū Al bumasar septimo libro maioris introductorii differentia octaua.

Planete	Anni firdarici	Anni maximi	Anni maiores	Anni medii	Anni minores
Sol	10	1461	120	39½	19
Luna	9	520	108	39½	25
Saturnus	11	465	57	43½	30
Juppiter	12	427	79	45½	12
Mars	7	284	66	40½	15
Venus	8	1151	82	42	8
Mercurius	13	480	76	48	20
Caput	3	0	0	0	0
Cauda	2	0	0	0	0

¶ Hic aūt notandum eſt ꝙ ſicut quidā dixerunt quantitas temporis vite erit ſecundū quantitatem annorū dictorum a planetis ſignificantibus ānos vite. Et ſunt illi āni eoꝝ maximi āni. Inſuper ſcdm aliquos vita hominis vltra. 80. annū eſt cōiter quaſi mors propter hoc vt dicūt ꝙ circa hunc terminū anni ioniales deficiunt videlicet āni Jouis maiores q̄ ſunt ·79. Vnde Jupiter eſt planeta humanꝰ adeo beniuolus ⁊ vitalis vt de eo dicat Julius fermicus ꝙ homines eſſent immortales ſi nūq̄ in genituris hominis Jouis benignitas vinceret̃ a malorum poteſtate ſcilicet a Saturno ⁊ Marte.

Super verbo nono vbi dixi de etatū mundi diſtinctione hic breuem earum recapitulationē ſubiciā dico ergo ꝙ cum prima etas inceperit ab Adam vſq; ad diluuiū de hac eſt maior diſcordantia. Nā Auguſtinꝰ ·17· de ciuitate dei capitulo ſecūdo dicit ꝙ in hac computant̃ anni·2262· ſecundū codices noſtros ſed ſecūdum. 70. interpretes cum quibus cōcordant Euſebius ⁊ Beda in libro de temporibꝰ ac alii omnes cōiter hec prima etas cōtinet ānos. 2242· ſed ſecundum Hieronimū hec etas non plene continet. 2000· ſed Albumaſar dicit ꝙ inter creationē Ade ⁊ diluuium fuerunt āni. 2226. menſis vnus dies. 13· hore· 4· In hac aūt materia hebrei a· 70· interpretibus diſcordant vt patebit/ſed magis a Joſepho/quia ipſe primo antiquitatū capitulo tercio ponit ꝙ pluuia diluuii incepit·27· die aprilis ⁊ vſq; ad hanc diē ab Adam fuerunt anni. 2676. quod quidē tempus vt ait idem in ſacris libris ↄſcriptum multa integritate ſignificatum eſt/ſed ſecundū Hebreos hec etas ſolum cōtinet annos. 1676· Et hāc diſcordantiā quidā nituntur ↄcordare per hoc ꝙ de vno annoꝝ noſtroꝝ Joſephus fecit duos. Et ſic ſuperfluit ille millenariꝰ ſuperadditus hebraice veritati. Vnde cōmemorāt Joſephus ⁊ Beda ꝙ antiquoꝝ vita tā diuturna apud modernos ē inopinabilis niſi per viam iſtā ſcilicet ꝙ vnus annꝰ computetur pro duobus vel pro. 4. Sed huic dicto cōtrariat̃ Auguſtinus vt in tractatu predicto declaraui. Secūda etas cōtinet ſecundū Joſephum ⁊ Hieronimū ⁊ hebreos ānos. 292· ſecundū vero. 70. ⁊ Auguſtinum. 1072· ſecundū Bedam ⁊ Marianum. 722· ſecundū Euſebium· 942. Et Euſebius ⁊ ſui ſequaces cōputant ſecundū ānos ſolares ſed· 70· ſecūdum annos lunares quibꝰ etiam vtunt̃ hebrei· Tercia etas ab ortu abrahe vſq; ad regē dauid habuit annos. 942· per generationes· 14· ſecundum vtrāq; editionem· Et hoc idē dicit Rabanus· Quarta etas ſecundū hebreos continet annos· 473· menſes. 6. dies. 10· vt dicit ibidē Rabanus. Sed ſecundū aliquos continet· 474· integros· Et in hoc cōcordat Beda. Et hec etas fuit a principio regni dauid vſq; ad tranſmigrationem babilonis. Quinta etas fuit a dicta tranſmigratione vſq; ad natiuitatē chriſti hoc eſt vt quidā dicunt a martio ante ↄbuſtionem templi in autumno factā vſq; ad kl' aprilis vel marcii· vnde hebrei incipiunt annū· Et cōtinet hec

etas secundū Rabanum ānos·789·sed secundum verissimam traditionem
vt quidā dicunt sunt anni. 791· Sexta etas icipit a christi natiuitate qui
secundū magistrum hystoriarū natus est in nocte dñice diei āno ab vrbe
condita·752. octauo kl' ianuarii. Et ea die qua dixit fiat lux visitauit
nos oriens ex alto· Quidam aūt considerationem habentes ad quattuor
etates hominis ꝛ ad quattuor signa principalia que distingūt quattuor
quartas zodiaci iuxta hoc dixerunt quattuor mundi tempora vel etates
videlicet patet infra capitulo·38 .

Super verbo decimo ꝛ duob⁹ sequentibus ꝛ super finali cōclusione
preallegati tractatus addam hic breuē recollectionem variarū opi
nionum de ānis ab origine mundi vsq₃ ad natiuitatē christi· Sciendū est
est igit' ꝙ iuxta hebraicā veritatē a mūdi creatione vsq₃ ad natiuitatem
christi fuerunt āni·3952. Et secundū magistrum hystoriaꝝ vsq₃ ad ānum
tyberii. 17. quo christus fuerat baptisatus cōputantur ab Adā secundūꝫ
cōputationem hebraicā āni. 4000· Et in hoc cōcordat Beda sequens Eu
sebium ānotando ꝙ·16. āno tyberii fuerat principium. 81·iubilei secundū
hebreos. Ex quibus pat3 quod a natiuitate christi vsq₃ ad·17·tyberii fu
erunt. 29. āni completi· Tū sicut dicit Bacon in epistola ad clementem pa
pā secundum hebraicā veritatem vt Beda recitat fuerunt anni ab Adam
vsq₃ ad christum·3972. Et iste numerus examinat' discurrendo per ōnes
etates secundū hebraicam veritatē sed hāc hebreorum cōputationem non
sequūtur plurimi sicut·70 interpretes Josephus Eusebius Orosi⁹ Ysi
dorus Beda ꝛ alii multi sicut diffuse in dicto tractatu declaraui qui om
nes maiorem ānorum numerū posuerunt licet inter eos sit discrepantia q̄
maxime prouenit ex varia cōputatione prime etatis de qua iam dictū ē
Et licet quidā dicant ꝙ cōputatio hebreoꝝ qui posuerunt vsq₃ ad dilu
uium ānos. 1656. In quib⁹. 8 1·cicli ꝛ·3 anni magis sit sequēda· Tamē Au
gustin⁹ videt' sentire ꝙ. 70· verius cōputauerunt vt patet·17. de ciuitate
dei capitulo vndecimo· vnde maior pars autoꝝ illos insequendo compu
tat. 2281· ānos vsq₃ ad diluuium vt Ysidor⁹ Eusebius Beda ꝛ plures
alii ꝛ Augustin⁹ ab isto numero nō multum variat qui ponit. 2262. Hec
multum discordat Albumasar qui dicit libro primo de magnis cōiuncti
onib⁹ differentia prima ꝙ iam narrauit Helen⁹ vel Hemenus ꝛ alii ex
tra eum ꝙ inter creationē Ade ꝛ noctem diei veneris qua fuit diluuium
fuerunt anni·2228· vel. 2226·mensis vn⁹ dies. 13. hore. 8. Idē Albumasar
eodem libro in fine tractat⁹ quarti refert ꝙ Indi plura annoꝝ milia esti
mauerunt· Ex premissis probabiliter concludit' ꝙ oēs opiniones de an
nis mūdi vsq₃ ad tēm reiciende sunt que nō se extēdunt ad·7000·ānoꝝ·
Et recipiedi sunt numeri annoꝝ quos ponunt Eusebius ꝛ Beda ꝛ eoruꝫ
sequaces vsq₃ 7199. ꝛ. 7195. secūdum·70. prout dicit magister hystoriaꝝ
vel. 7330. vt dicit Donidoon. Similiter. 7210 secundum Ysidorum sicut

quidam allegant ⁊. 7700. secūdum grecos vt aliqui dicūt ⁊. 7730. secun
dum quosdam codices ⁊. 7326. anni. 3. dies. 16. hore. 30. mi. secūdum Al
bumasar ⁊ Alfonsum sequēdo vnam calculationē vel. 7328. anni dies. 6.
hore. 8. mi. 30. sequēdo aliam calculationē supponēdo scilicet ꝙ coniūctio
significans diluuiū precessit ipsum per. 279. annos vt dicit Aomar quē
sequūtur alii astronomi preter Albumasar vt predictū est. Item si addā
tur illi anni quos ponit Augustinus ab Adam vsqꝫ ad diluuiū videlicet
. 2263. ānis positis ab Alfonso a diluuio vsqꝫ ad xp̄m vꝫ. 3101. cū diebus
. 318. fiēt anni. 7363. ⁊ dies. 318. Isti ergo sunt numeri qui excedūt. 7000.
annoꝝ. Et tamen inter illos est magna discordia. vnde verisimile est ꝙ
ille numerus quē ponunt Eusebius ⁊ Orosius ⁊ alii sequentes eos multū
accedunt veritati viꝫ. 7199. ⁊. 10. nō discrepant ab eo numero nisi ꝙ po
nūt. 3. annos minus. Et in dicto numero Eusebii cōcordant Orosius Be
da Marcus Martinꝰ ⁊ Gildas ī cronicis suis. Quoꝝ ɔcordātia magnū
dat argumentū ꝙ iste numerus multū appropinquat veritati / sed astro
nomi que precisius calculcant tēpora ab isto numero aliqualiter discor
dant. Nam secūdum Albumasar ⁊ Alfonsum ponunt᷑ duo numeri supra
scripti iuxta duplicē calculationem que nō discordant nisi in. 10. diebus.
Et sunt āni integri absqꝫ fractōnibus. 7328. vt supra patet. Et isti nume
ro etiā satis prope cōcordat ille numerus qui colligit᷑ ab ipsis. 70. ⁊ ab
Alfonso vꝫ. 7383. Et dies. 318. Et similiter ɔcordant multū cum numerꝰ
positis ab astronomis / numerus collectus ab Augustino ⁊ Alfonso vꝫ
. 7363. Et dies. 318. Et maxime cōcordat multum cū numerus astronomo
rum numerus ille quē assignant secundū opinionem. 70. interpretum viꝫ
. 7330. Et ille numerus examinat᷑ per ōnes etates ⁊ ideo concludit᷑ ꝙ isti
numeri vltimo positi sunt seruandi inter ōnes alios ⁊ alii sunt reiciendi
vtrum aūt aliquis istoꝝ sit precisus incertū est verisimilibus tamen vr̄
ꝙ illi numeri ab astronomis collecti multū inuitant᷑ precisioni. Quibus
aūt plus dubiū relinquitur nec hoc aliquis scire potest vt dicit quidam
doctor nisi ei fuerit inspiratū. Et hoc est causa magni erroris in astrono
mia quia propter hoc vt idē ait quasi impossibile est scire ī quo orbe ma
gno sumus a mūdi creatione quod tamen scire valde necessariū ē ad astro
nomoꝝ iudicia vt postea tanget᷑. Nec ista incertitudo annoꝝ mūdi solū
est causa erroris in astronomia / sed etiā scandali in theologia vt in dicto
tractatu notaui. Utrum aūt de hoc naturaliter haberi possit certitudo ꝑ
viam quā ibi tetigi dubiū reputaui de qua re magis inferius apparebit

Occasione tante varietatis opinionū predictarum in cōputando an
nos mundi quidā assignauerūt. 10. errores seu causas quare plures
errauerūt in calculatione tempoꝝ. Primo quia quantitatē āni diuersi di
uersimode sumpserūt nec vera anni quātitate vsi sunt ⁊ de hoc Augustinꝰ
. 17. de ciuitate dei capitulo. 12. ⁊ Solinus circa principium libri sui sicut

alibi declaraui. Et specialiter de hoc dixi ī tractatu predicto verbo sexto
⁊ duobus sequentibus . Secūdo quia supposito ꝙ ōnes quantitatē qua
vtit̄ ecclesia posuissent adhuc nō bene precise processissent. Nam illa nō
est precisa vt declaraui in tractatu de correctione kalendarii. Et licet hic
error sit modicus ⁊ parū fecerit ad propositum quātū ad ānos integros
tamen bene fecit quantū ad dies ⁊ dierū fractiones. Tercius error quia
diuersimode incipiunt annū ideo nō est mirum si in cōputatione annorū
nō concordarunt. Quartus quia multi cū acciderunt fractiones ānorum
eas computauerunt pro anno integro sicut. 10. frequenter fecerūt. Quin
tus error quia quidā pretermiserunt aliquas generationes ⁊ in aliquibꝰ
pretermiserūt plures ānos ⁊ in prima etate. 2. generationes caynā et in
illa ⁊ aliis etatibus plures ānos omiserūt vt ostendūt quidam autores
Sextus quia āni in sacra scriptura ab aliquibꝰ magis erant mistici ⁊ eni
gmatici q̄m veri anni sicut de. 6000. annoꝝ Methodii qui potiꝰ habēt si
gnificare. 6. etates quā numerum annoꝝ. Et ponūt eam aliqui ad exem
plum ꝙ nō multū mihi videt̄ ad propositum pertinere videlicet de septē
ebdomadibꝰ Danielis abbreuiatis que sunt. 490. āni lunares computati
a secūdo āno Artarxersis regis quādo permissum est templū reedificari
vsq; ad passionē. Septimus error fuit quia quidā noluerūt credere ꝙ an
tiqui ante diluuiū vixerint per tot ānos sicut in sacra scriptura contine
tur ideo auferebant. 1000. ānos de prima etate quos Josephus posuit si
cut supra tactū est. Octauꝰ quia tēpore diluuii nō remanserūt nisi. 8. ani
me de genere humano vnde illi nō multum tunc aduerterūt ad annos qui
precesserunt ab origine mundi quare difficile est ānos ante diluuiū pre
cise calculare. Nonus fuit quia quidā nihil penitus dixerunt de tempore
durationis diluuii quod vnū annum integrum cōtinebat quē illi omise
runt. Unde hebrei aliqui ponūt ꝙ ānꝰ diluuii fuit. 1671. Alii ꝙ fuit. 1676
⁊ per cōsequens secūdum eos fuit annus. 3988. reuolutōis mundi. Et ista
differentia potest cōcordari ꝙ minor numerꝰ sit annus diluuii incboan
tis maior vero ānus diluuii finientis. Aliqui aūt inceperunt secundā eta
tem a pricipio diluuii. Aliqui vero a fine. Decimꝰ error fuit quia Sol in
tempore Josue stetit per spaciū vnius diei ⁊ similiter in tēpore Ezechie
per spaciū. 10. horaꝝ de quibꝰ nō cōmemorat aliquis in calculatōe tpm.
Circa premissā occurrit quedā opinio merito reprobanda. Nam illi
qui vt predictum est auferunt a prima etate mundi. 1000. ánnos de
numero Josephi vt eum cōcordent cū hebreis pro sua opinione hanc p̄
cipue allegāt causam quia vt dicunt prima habitatio hoīm fuit sub equi
noxiali circulo vel prope tanq̄ sub loco temperatissimo reddente terram
fertilissimā vbi duo sunt yma solsticia ⁊ duo alta ideo habēt duas esta
tes ⁊ duas hyemes quare de vno nostroꝝ ānorum fecerunt duas ⁊ sic il
le millenariꝰ Josephi ī prima etate supfluit. Sed ista rō p̄t ratōnabiliter

improbari. Nam dicitᷣ genesis tercio ꝙ misit deꝰ Adam de paradiso voluptatis vt operaretᷣ terram de qua assumptꝰ est id est secundum magistrum hystoriaꝝ in agro damasceno de quo sumptus fuerat. Et in quo Caym fretrē suum Abel occiderat ⁊ iuxta quē Adam ⁊ Eua sepulti sunt in spelunca duplici. Hic vero ager est ī valle Mambre iuxta Ebron ad orientem sic dictus a damasco seruo Abrahe sicut scribunt cosmographi Unde nō est ille ager prope ciuitatē illam magnam damascum qui caput est sirie sed ab illo loco distat fere; per. 7. dietas. Cōstat aūt quod Ebron versus septētrionem circiter per. x. miliaria distat a Bethleem que. 6. miliaribꝰ fere in austrum a Hierosolimis in dorso situata est vnde patꝫ ꝙ Ebron nō distat a Hierusalem per duas dietas. Sic ergo prima habitatio hominū cepit circa Ebron Bethleem ⁊ Hierusalem ⁊ cōtinue plus et plus processit versus septētrionem sed ex tabulis Azarchelis patet ꝙ latitudo Hierusalem est. 32. gra. ⁊ eiꝰ longitudo. 76. gra. Maxima vero Solis eleuatio fuit āno xpi. 13x7. sicut inuentū est. 23. gra. 28. mi. Ergo latitudo Hierusalem maior est maxima Solis declinatione per. 8. gra. ⁊. 31. minuta ⁊ per cōsequens prima habitatio hominū fuit circa tropicū estiuum per tantū spacium terre quantū corrn̄dent. 8. gra. in celo videlicet p. x73. miliaria ⁊ hoc supponēdo ꝙ vni gradui in celo correspōdent in terra. 76. miliaria ⁊ due tercie vnius miliaris sicut dicit campanus. Ex quibus clare patet falsitas opinionis predicte.

Super verbo. 13. ⁊. ix. dicti tractatus. Et super primo capitulo tractatus de cōcordantia astronomie ⁊ narrationis hystorice / ꝗ ad confirmandū ea que ibi dixi de cōiunctionibus trium superioꝝ planetarum hic allegabo quedā notabilia dicta magnoꝝ actorum. Notandū ē igitur ꝙ Messabali libro suo de cōiunctionibus capitulo nono dicit ꝙ res maxime eueniunt ex cōiunctione planetaꝝ altioruꝫ ⁊ hoc fit a tarditate motus eorū. Et cum fuerint cōiuncti omnes tres in vno termino vel facie ⁊ aspexerit eos Sol significat destructionē sectarum ⁊ regnoꝝ ⁊ eorū mutationem ⁊ res maximas secūdum eoꝝ fortitudinem. Et hec est maxima cōiunctio que significat aduentꝰ prophetarum ⁊ destructionem quorūdam climatum ⁊ precipue si adiuuerit aliquis planetaꝝ inferiorum. Et capitulo. 10. dicit ꝙ cōiunctio Saturni ⁊ Jouis est cōiunctio maior ⁊ significat magnos euentꝰ in mundo ⁊ sectas. Et capitulo. 11. dicit ꝙ coniunctio Saturni ⁊ Martis est coniūctio media ⁊ significat euentus qui fiunt ex guerra ⁊ bellis ⁊ contrarietatibꝰ. Et cū eo concordat Albumasar libro secundo de coniūctionibus magnis differentia octaua. Coniūctio vero Jouis ⁊ Martis vt dicit Messabaly capitulo. 12. est coniunctio minor et significat euentus ex pluuiis et niuibus et corruptione aeris et etiā guerrā Sed Ptholomeus ⁊ Haly in centiloquio propositione. 78. ⁊. 6x. volunt intelligere per coniūctionem maiorē coniunctionem Saturni et Jouis in

Ariete et cōiunctionem mediā cōiunctionem eoꝝ cum mutant' in nouam
triplicitatem et cōiunctionē minorē qñ cōiungunt' in reliquis signis .
Occasione premissorū ⁊ super verbo.17. predicti tractatus et super
10 capitulo.71. et . 79 . tractatus de concordantia astronomie et nar
rationis hystorice vbi aliqua dixi de quadā triū superioꝝ coniunctione
et de presentis scismatis duratione. Hic aliquas magnas coniūctiones il
lam precedentes et aliquas sequētes volui breuiter annotare. Sciendum
est igit' ꝙ sicut ibi dixi āno xpi.1387.cōuenerūt tres planete superiores
viꝫ die.21.marcii in eadem facie eiusdē signi videlicet in.19.gra.Aquarii.
Et pter hoc fuit eclipsis Lune vniuersalis eodem tempe videlicet p.2. di
es et.9.ho.ante cōiunctionē magnam Saturni et Jouis que tūc apparuit
in eodem mense. Et illa eclipsis cū illis coniunctionibꝰ magnis significa
bat magnos effectus ⁊ durabiles secundū astronomos et sicut experiētia
docuit. Et illa cōiunctio que fuit in Aquario signo fixo et hoc significa
uit effectus fortiores ⁊ magis vniuersales ac plus durabiles ꝙ̄ alie con
iūctiones que fuerunt in eadem triplicitate et presertiꝫ magis quā ille q̄
fuerunt in signis mobilibꝰ vel cōmunibus de quibꝰ statim dicam/fuit enī
vna cōiunctio predictam īmediate precedens āno christi.1327.⁊ fuerunt
simul coniūcti Sol Jupiter et Saturnus in.19.gra.Geminoꝝ/fuit etiam
alia supradictam īmediate subsequens in anno dñi.1367.in.8.gra.Scor
pionis. Et fuit media eoꝝ scilicet Saturni et Jouis ac Solis cōiunctio
in Libra. Et ita debuisset mansisse in triplicitate aera in qua sumus sed
propter eoꝝ directionem peruenit cōiunctio eorum ad Scorpionem. Et
quia istud signū semper est inimicū religioni ideo dixerunt aliqui ꝙ illa
cōiunctio valde significatiua fuit presentis scismatis. Et post āno christi
.1387.cōiunctio eoꝝ immediata in Geminis. Et post hanc immediate se
quens fuit āno.1407.12.ianuarii in.27.Aquarii. Et hanc quidā reputāt
facere per terminationē scismatis et vnione ecclesie propter cōiunctioneꝫ
duorum superioꝝ in Aquario in cuiꝰ triplicitate sumus quia fit per hāc
cōiunctionem reditus ad signū triplicitatis aeree licet īmediate precedēs
fuerit in Scorpione que pretendebat scisma sed cū difficultate et tardita
te propter signū fixum et quia versus occidentem sunt planete hec etiam
cōiunctio significabat odia principū almanoꝝ et hec sufficiāt de illis ma
gnis cōiunctionibus que illā que fuit anno christi.1387.secute sunt.
Sed hic occurrunt alique magne coiunctiones que licet nō fuerint in
11 Ariete tamen merito debēt specialiter designari quia sub eis certe ma
gne mutationes facte sunt et notabiles effectꝰ quos predicte coiunctōnes
diu antea precesserūt/vna fuit de qua in principio huiꝰ tractatus dictū
est que signauit diluuiū. Alia fuit tempore magni Nabugodonosor viꝫ
.16.annis Romanis cū.336.diebus ante ipsum et ante christum per.153.
ā nos et.281.dies. Et hec fuit ī principio triplicitatis terree et p ꝯsequēs

fuit mutatio ⁊ coniunctio Saturni et Jouis in principio Tauri Marte ex istente in quinto gradu Arietis hec precessit transmigrationem filioꝝ Jsrael et magnas mutationes indicauit. Alia fuit circiter per. 26. ānos ante natiuitatem christi et fuit in signo Cancri de qua dixi in verbo quinto tractatus predicti. videt͛ tamen secūdum aliquos ꝙ magis notāda esset illa que fuerit ante christum fere per. 6. ānos in principio Arietis et hec signauit super legem mercurialē futuram secūdum aliquos astronomos hec aūt sola posita est secundū medios motus dictorum planetaꝝ. Uere re vero hic annotate dicunt͛ a peritis astronomis fuisse diligēter verificate ⁊ adequate ex radicibus verorū motuum secūdum tabulas Alfonsi Alia fuit āno incarnationis xpi. 711. incōpleto et fuit in quinto gradu Scorpionis Uenere existente in primo gradu eiusdem signi/ et hec secundum ōnes significauit sectam Machometi que sequebat͛/postea per. 70. ānos fere videlicet anno christi. 661. fere vt plenius notaui in dicto tractatu de ↄcordia astronomie ⁊ narrationis hystorice. Et imediata eoruꝫ coniunctio precedens videlicet Saturni ⁊ Jouis fuisset circa ānos christi. 600. circa principiū Cācri si fuissent directi vel circa finem Geminoꝝ si fuissent retrogradi. Alia fuit dictorum duoꝝ planetarū etiam notabilis coniunctio post ānos christi. 803. completos adiūctis. 293. diebus cum. iꝫ. horis fere et fuit in sexto gradu Sagittarii ⁊ etiam fuit mutatio triplicitatis aquatice in igneam et hec debuisset fuisse in pricipio Sagittarii. sꝫ propter eoꝝ directionem processit vsqꝫ ad sextū gradum eiusdeꝫ sub hoc aūt tempore viguit dominiū francigenarum ⁊ presertim karoli magni ⁊ suoꝝ ⁊ alii effect9 notabiles sunt secuti. Alia fuit eorūdem planetaruꝫ cōiūctio āno christi. 1226. incompleto die quarta marcii vel aprilis circa pricipium Aquarii vꝫ ambob9 existentibus in tercio gradu Aquarii ⁊ fuit ibi mutatio triplicitatis terre in aereā ī qua triplicitate adhuc ad presens sumus et erim9 in eius participatione ⁊ significatōe vsqꝫ ad annos. 1867. vel circa. Et ibidem tunc erit coniunctio eorum ⁊ etiam mutatio triplicitatis aeree in aquaticam. Et quia tunc Mars fuit in angulo celi in Scorpione in domo propria multū fortis illa coniunctio habuit significare super mutationibus ⁊ destructionibus regnoꝝ ⁊ regum perturbationibus legum. Et sub hac coniunctione inceperūt ordines predicatorum ⁊ minoꝝ. Et sub eodem tempore inualuit dominiū tartaroruꝫ multaqꝫ alia mirabilia sunt secuta.

Sed adhuc de aliquib9 maximis cōiunctionibus expedit veram calculationem subiungere. Sciendū est ergo ꝙ sicut aliqui periti astronomi dicunt se veraciter calculasse ⁊ practicasse secundū radices Alfōsi post christum. 73. ānis solaribus cōpletis cum. 91. dieb9 videlicet secūda die mensis aprilis āni. 74. incompleti fuit vna cōiunctio Saturni et Jouis in capite Arietis viꝫ pertransitis vno gradu ⁊. 17. mi. signi Arietis

existente tunc Sole in ·ii. gradu ⁊ Mercurio in sexto gradu eiusdem signi
⁊ hec cōiunctio secūdum eos licet nullū habuit significatū super terre mo
tibus seu diluuiis magnis propter debilitatem ⁊ casum Saturni ⁊ Mar
tis ⁊ remotionem eoꝝ ab angulo terre ⁊ a signis terreis. Tamē alios ma
ximos effectꝰ durabiles ⁊ adhuc durantes signauit ⁊ adhuc sumꝰ in par
ticipatione ⁊ diuisione eiusdem cōiunctionis ⁊ erimus per multos ānos.
Et post predictam Saturni ⁊ Jouis cōiunctionem fuit vt dicūt alia eo
rum coniunctio vera sub āno domini ·908· 26· marcii ⁊ fuit in ·9· gradu Ari
etis/ deinde post ānos christi ·1761· erit iterū vna coniunctio eorum in ·16·
gra. Arietis. Et postea āno xp̄i ·2616· eorum coniunctio eoꝝ vera in ·27·
gradu Arietis ⁊ iste cōiunctiones non sunt simpliciter de maximis q2 nō
sunt in pricipio Arietis sed vt dicūt pꝰ has intermedias erit vera maxia
circa pricipium Arietis circa annos xp̄i ·3469· ⁊ sic secundū eos inter p̄
dictas duas cōiunctiones veras simpliciter maximas sunt āni ·3417· vł
circiter. Nō tamen per hoc excluditᷣ quin alique fuerūt intermedie coniunc
tiones vere simpliciter maxime.

Si vero obiciatur ꝙ hec sunt contra illud quod in dictis tractatibꝰ
de concordia sepe allegatū est in Alkabino ⁊ aliis vȝ ꝙ Saturni ⁊
Jouis cōiunctio in principio Arietis fit in ·960· ānis semel. Respondent
ꝙ illud ⁊ alia que ibi dicta sunt de tēporibus vniformibus illiꝰ cōiunc
tionis ⁊ aliarū sunt intelligēda de coniunctionibus mediis ⁊ nō de coniuncti
onibus veris. Nam coniunctionum verarum tempora raro sunt vnifor
mia sed equalia. Exemplū de cōiunctione Solis ⁊ Lune quia sicut dixi
in tractatu de ciclo lunari. licet cōiunctio media Solis ⁊ Lune id est redi
tus Lune ad Solem secundū vtriusqꝫ cursum mediū sp̄ fiat in equali tē
pore tamen tempꝰ lunationis vere id est tp̄s reditus Lune ad Solem se
cundū vtriusqꝫ cursum verū raro est equale tempori lunationis equalis
seu lunatio vera quandoqꝫ maior est lunatione equali quandoqꝫ minor.
Et ita proportionabiliter in aliis cōiunctionibus planetaꝝ. Nota ꝙ in
veris cōiunctionibus ·7· planetarū specialem facit varietatem ⁊ difficul
tatem eoꝝ retrogradatio ⁊ directio. Nam ·3· superiores a Sole retrogradi
sunt ·4· signis ⁊ postea ·8· signis directi vel fere. Et Venꝰ postq̄ᷓ transiue
rit Solem ·47· gradibus vsqꝫ ad ·48· vel circiter incipit esse retrograda.
Mercurius postq̄ᷓ Solem transiuerit ·23· gradibꝰ vsqꝫ ad ·27· vel circiter
fit retrogradus/ sed tamen astronomi indicant secundū cōiunctiones ve
ras quia autores volunt influentias planetarū magis habere processum
in cōiunctionibus veris q̄ᷓ in mediis. Vnde secundū Alkindum in effe
ctibus magnis prouenientibꝰ ex magnis coniunctionibꝰ Saturni ⁊ Jouis
nō debemus habere respectū ad eoꝝ motus medios sed ad veros ⁊ ad ve
ram eoꝝ coniūctionem licet Albumasar secundū medios motus eoꝝ pro
cesserit. Nec propterea tantus autor in hoc ōnino reprobandus est quia

ut credo ipse processit in cõputationibus mutationũ magnarum ad propinquũ quod fieri solet cum medijs motibus et nõ veris · Ex predictis manifeste sequit̃ ꝙ cum illa cõiunctio trium superioꝝ anno·1347. de qua dictũ est fuit coniũctio vera ⁊ nõ media non est possibile ꝙ cũ similis fiat in omnibus·224. ãnis sicut aliqui dixerunt ut recitaui verbo·17·tractatus de concordia sed media coniũctio illi correspondens sequebat̃ eaꝫ et fuit circa·23. iulii eodem ãno in·27·gradu Aquarij vel fere. Utrum ãt inter duas tales medias coniũctiones fuerunt·224. anni ut ibi ponit̃ nõ est certum. Et cũ hoc ibi positum fuerit pro exemplo nõ requiritur illius exempli verificatio/quia quodcũ ꝗ certum tempus significatũ inter duas tales ciunctiones medias seu duas alias quorũlibet planetaruꝫ sufficeret ad propositum illiꝰ quod ibidem querit̃· Hic vero notandũ est ꝙ coniũctio trium superioꝝ vera vel etiam media rarissime fit secũdũ eũdem gradum ⁊ ideo nõ posuerunt de hoc autores regulã certam sed tamen in·40. ãnis vel circiter in vero signo cõiungunt̃ Saturnus ⁊ Jupiter ⁊ in eodem signo vel prope inuenit̃ Mars ⁊ hoc large loquendo isti tres possunt dici coniuncti verbi gratia· Anno.1347·fuit una talis coniũctõ ipsoꝝ trium ⁊ postea anno·1387· deinde erit alia ãno.1427. ulterius sequitur ex premissis ꝙ falsa est illa oppositio quã recitaui verbo. 20·eiusdem tractatus. Hec deductio ibi facta vel cõsignatio.8·coniunctionũ maximarum super illa fundamenta continet veritatẽ sed hoc postea manifestius declarabo·

Uper·16·⁊ super verbo.17· ubi narraui varias opiniones de principio anni ⁊ de loco celi sub quo fuit initiũ mundi. Hic ad illorum declarationem aliqua notanda subiungam. Sciendũ est igitur ꝙ licet variе gentes aut nationes diuersimode inceperũt annũ suũ/ tamẽ non õnes ideo posuerunt initiũ mundi ubi fecerunt initium ãni verbi gratia/ licet Romani inceperint ãnum suũ in solsticio hyemali nõ tamen hoc fecerunt quia ponerent ibi fuisse initiũ mundi/sed quia ut dicit magister hystoriarum in principio ianuarij tunc vel paulo ante incipit Sol nobis apparere licet aũt hebrei incipiant annũ in equinoxio vernali/nõ tamen ẽ concors hebreoꝝ opinio ꝙ ibi mundi fuerit initiũ. Pro cuius declaratione notandum est ꝙ ut quidã dicunt aliqui doctores hebrei quos cõiter moderni Judei insequũtur posuerunt ꝙ ãno dñice incarnationis.1294. secundum dyonisiũ fuit. 22. septembris feria quarta fere ultimus dies.266.reuolutionis a principio mundi ⁊ illũ annũ primum reuolutionis prime ponũt solum fuisse in ymaginatiõe exceptis.6. diebus ultimis ideo istum ãnum vocant annũ vanitatis seu ymaginatum· Et ultimũ diem illiꝰ dicunt fuisse diem sexte ferie ⁊ ibi fuisse creatũ Adam ⁊ in eadem fuisse primam coniũctionem mundi realem post horas. 14. Ita ꝙ Adã in ipso die creationis sue in vespere vidit primã nouam Lunã ⁊ in sequẽti sabbato

⁊ in craſtino incepit·29. prime reuolutionis ſiue primi cicli lunaris. Hoc
aūt ꝙ pro ſex diebus vltimis totum vnū ānum ymaginātur notabile ē
qm̄ pro regula habēt ꝙ in cōputando ānos quos ſemper a certo mēſe in
cipiunt pro vno tātum die alterius āni totum ānum ponūt ī numero vt
ſi quis regnauerit die alicuius āni ſequēti anno dicatur duobus ānis re
gnaſſe· Iſti ergo ponūt quod Luna fuit creata Soli cōiuncta ⁊ ꝙ prima
mundi creatio fuit in ſeptembri vȝ·21· die huius menſis vbi ſcribim⁹ fe
ſtum ſancti Mathei. ſed etiam Vīcētius in ſpeculo parte prima. In pri
cipio dicit ꝙ Arabes ⁊ Egiptii incipiūt ānum a ſeptembri quia in crea
tione mundi legūtur arbores fructum habuiſſe. Alii aūt ponunt mūdum
incepiſſe in octobri· Et hoc probare nitiť Bacon in epiſtola ad clemētem
papam vbi loquiť de principio mundi inducēs textum ſcripture exodi
·23·⁊·28. capł· vnde cōcludit ꝙ nō eſt dubium quin ſecundū ordinem tē
porū naturaleȝ principiū mundi fuerit in lunatione octobris. Et hoc vt
dicit aſtronomi orientales egiptii greci ⁊ perſe ⁊ quaſi omnes cōſiderāt
qui a patriarchis ⁊ prophetis habuerūt aſtronomiam· Et licet Moyſes
conſtituerit āni principium in aprili quantū ad inicia ſolemnitatū vt di
cit Joſephus tamen in aliis obſeruauit principiū mundi ⁊ āni in octobri
Alii aūt dicunt principium mūdi fuiſſe in aprili vȝ in equinoxio verna
li ⁊ hec eſt cōmunior opinio vt ſtatim dicetur·
Nodandū ergo ꝙ cōiter aſtronomi docent reſoluere ānos ab origine
mundi ab introitu Solis in Arietem· Et in hoc concordant antiqui
aſtrologi vt Albumaſar vt allegaui verbo·19·tractatus predicti· Simili
ter Haly Abenragel libro octauo capitulo·37· dicit ꝙ inuentū eſt ī libro
cronicaꝝ mundi ꝙ ſignum mūdi eſt Aries ⁊ planeta ei⁹ Sol in aſcendē
te eius eſt Cancer ⁊ Jupiter ī eo· Et ɔcordat maior pars theologoꝝ ⁊ cō
potiſtaꝝ ꝙ mundus fuit creat⁹ in vernali equinoxio ⁊ vſus eccleſie tenet
principium ſeculi tunc fuiſſe Concordant in hoc Yſidorus ethimologia
rum Rabanus magiſter hyſtoriaꝝ Seruius ſuper georgica Vincentius
in ſpeculo hyſtoriali Joannes de ſacrobuſco linconieñ ⁊ plures alii· Vn
de patet quod apud eccleſiā catholicam hec opinio cōmunior eſt ⁊ proba
bilior eſtimatur· Si vero queratur cur antiqui aſtrologi reuoluebant an
nos mūdi ab introitu Arietis. Et quare iniciū ſignoꝝ ibi eſſe voluerunt
cū in circulo nullum principiū eſſe videatť· Reſpondeturꝙ ſecūdum ꝙ di
cunt Julius Firmicus libro tercio in principio ⁊ Macrobius ſup ſom
nio ſcipionis circa medium vbi agit de principio mūdi ꝙ incipiens die
iſto qui primus oīm luxit Inuenim⁹ medium celi in Ariete eſſe poſitum
quia ſuper medium celi in omnib⁹ genituris poſſidet principatum· Et qȝ
medium celi quaſi vertex eſſe diciť. Et quaſi mundi caput in exordio
lucis apparuit· Et quia ex hoc loco toti⁹ geniture fundamenta colligim⁹
oportune ex hoc ſigno iniciuȝ oībus ſignis datū eſt preſertim cū maxima·

pars stellaꝝ ⁊ ambo lunaria radios suos in hoc signum miserūt. Et ī hoc ꝯcordat Albumasar tercio maioris introductorii differētia quinta ī principio. Licet aūt hec opinio aliis probabilior videat᷑ tamen non est certa sed apud multos sapiētes sub dubio relinquit᷑. Et huic sententie nō discordant ea que dixi verbo. 18. tractatus supradicti.

SUper verbo. 19. eiusdem tractat⁹ vbi secūdum vnam opinionē tēptaui describere figurā seu faciem celi in principio mundi hic aliqua volo tangere dubia ꝯsideratione digna. Primū ē ꝙ sicut in eodē tractatu notaui secūdum varias opiniones de principio mundi varie essent describende huiusmodi figure. Secūdum dubium est quia etiā presupposita cōmuniori opinione ꝙ mundus creat⁹ sit in equinoxio vernali illi qui hoc ponunt nō ꝯcordant in figura celi. Et hoc patet multipliciter primo quia secūdum aliquos astronomos aliqui sunt gradus in signis zodiaci qui dicunt᷑ domus planetaꝝ quia sub illis planete dicunt᷑ fuisse creati. Et sequendo hanc opinionē in dicta figura positi sunt planete ī domibus suis preter Solem ⁊ Lunā. Sed secūdum alios videt᷑ ꝙ eadem ratione ōnes deberent poni in domibus suis. Cur enim tam varie ꝙ sic ponantur aliqui ⁊ nō alii/ secūdo quia ibi nō ponitur Mercurius sicut planete alii in domo sua principali vȝ in Virgine quia nō potest tantū distare a Sole sed secūdum aliquos ꝯsimili ratione/ nō debet ibi poni in Geminis quia Mercurius nō potest distare a Sole vltra. 23. gradus. Et ideo deberet ibi poni in Tauro vel in Piscib⁹. Et remanet dubiū in quo illorum signorum ⁊ in quoto gradu. tercio Jupiter ponit᷑ ibi in Sagittario vel secūdum aliquos debet poni in Piscib⁹. Sed vt in precedenti capitulo dictum est Haly ponit ꝙ ascendēs mūdi est Cācer ⁊ Jupiter in eo. Et ī hoc Albumasar videt᷑ ꝯcordare ⁊ ideo premissa figura nō est totaliter secundum eum quantū ad situationē planetaꝝ. Quarto aliqui recitant ⁊ hoc dicit doctor anglicus ꝙ ismaelite ⁊ caldei dicunt Solem in prima parte Arietis esse creatum. Saturnū in prima parte Capric. remotū a Sole. 90. partibus. Jouem in prima parte Sagitta. remotū a Sole. 170. partibus. Martem in prima parte Scorpionis remotū a Sole. 30. partibus. Mercurium in prima Geminoꝝ remotū a Sole. 60. partibus. Lunā in prima Cancri remotā a Sole. 90. partibus. Et secūdum hanc opinionē discribēda est figura celi lōge aliter quam ibi posui/ vnde ex predictis patet ꝙ in dicto tractatu merito dixi quia valde difficile est huiusmodi figurā certitudinaliter describere ⁊ in fine eiusdē cōclusi ꝙ de hoc ⁊ aliis ꝯcernentibus scripseram ibi nō diffinitiue determinādo sed disputatiue inquirendo ista reseruans examini peritorum.

SUper verbo. 20. ⁊ vltimo tractatus predicti hic signāter notādum est ꝙ sicut iam supra tetigi falsa est opinio quam ibidē recitaui que ex premissa figura celi nitit᷑ primā ꝯiunctionē maximā a priori ꝯcludere

ff

⁊ cõſequenter alias coniũctiones maximas conſignare. Et hoc patet mul
tiplicíter primo quidem quia fſã eſt deductio qua ibi cõcluditur ꝙ p̃ria
coniũctio maxima fuit anno ab origine mundi. 320. vel circiter. Nam ſi
hoc eſſet verũ tunc ſicut ibidem cõcluditur fuiſſet vna maxima cõiunctio
ante diluuiũ per. 2. ãnos vel circiter. Hoc aũt eſſe nõ potuit ſicut in p̃rio
capitulo preſentis tractatꝯ ſufficienter probatum eſt. Similiter vt ex de
ductione eiuſdẽ opinionis patet fuiſſet vna coniunctio maxima ante xp̃i
incarnationẽ ãnis ciciter. 227. Et vna alia poſt incarnationẽ annis. 137
vel prope ſicut ibidẽ dicitur ſed hoc nõ videtur poſſibile quia ſicut ĩ du
odecimo capitulo preſentis tractatus dictũ eſt poſt incarnationẽ anno
. 73. fuit vera cõiunctio maxima ⁊ hec nõ potuit diſtare a ꝯiunctione me
dia ſibi correſpondente per tot ãnos ſicut vni vel alteri illaꝝ duarum aſ
ſignant᷑. Ex quibus patet ꝙ loquẽdo de cõiunctionibus medijs q̃ dicũt᷑
fieri ĩ. 960. ãnis. ille. 8. ꝯiunctões maxĩe q̃ ibidẽ ꝯſignate ſunt ⁊ etiã ĩ trac
tatu de ꝯcordia aſtronomie ⁊ narrationis hyſtorice nõ habent veritatẽ
vbi aũt huiuſmodi coniũctiones medie veraciter debeant cõſignari pro
ponꝰ inferius declarare ſi deus mihi concedere voluerit.
NEo prius aliqua notare volui ſuper tractatu predicto de cõcordia
18 aſtronomie ⁊ hyſtorice veritatis vꝫ ſuper primo capitulo vbi leui
ter tetigi de reuolutionibꝯ ſaturnalibus que fiunt in. 30. ãnis ſecundum
Albumaſar ⁊ de reuolutionibus magni orbis qui ſecũduꝫ alios aſtrono
mos fiunt in. 360. ãnis. Et dicam etiã aliqua ſuper. 61. capitulo ⁊ aliis
ſequentibꝯ vſq; ad. 60. In quibꝯ de dictis reuolutionibus ſaturnalibus
ſatis diffuſe tractaui. Super his igit᷑ notandũ eſt ꝙ de predictis reuolu
tionibus ſaturnalibꝯ pauci aſtronomi preter Albumaſar cõſiderant aut
per eas indicant. Et vnde illã conſiderationeꝫ habuit vel vbi has reuo
lutiones cõputare inceperit cauſam iuuenire nõ potui niſi ꝙ ſicut aliquĩ
dicunt ſi ſciret᷑ aliquis magnus effectus ſaturninꝯ ab illo tunc poſſet in
cipi huiuſmodi ſaturnina reuolutio ſed iſtud eſt debile fundamentuꝫ. Et
ideo aſtronomi cõmunius ⁊ verius indicant per reuolutiones orbis ma
gni que propinque ſunt in numero annoꝝ ad dictas reuolutiones. Quare
de illis hic aliquid dicere expediens iudicaui.
SCiendum eſt ergo ꝙ antiqui phĩ dixerunt ⁊ experientia docuit ꝙ ſi
19 gna ⁊ planete dominãtur orbibus ſucceſſiue id eſt vnũ ſignũ ⁊ vnꝯ
planeta regunt mũdum vl'r per. 360. annos ⁊ hoc temporis ſpacium vo
cant orbem magnũ vnde Leupoldus tractatu. 7. ſumme ſue vbi breuiter
enumerat ea per que ſciũtur generales ⁊ maiores mũdi alterationes. Inter
illa ponit ꝙ ſciũtur per duos orbes cõtinentes 360. annos ⁊ per ſigna do
minantia in cõiunctione diluuiũ ſignificante. Omnes aũt aſtronomi cõi
ter dicũt ꝙ in cõiunctione ſignificante diluuium que ipſum preceſſit per
. 319. ãnos incipiebat nouꝯ orbis. Et hoc ponit Aomar in fine libri ſui de

natiuitatibꝰ allegans ad hoc AroFaxt. Et dicit ꝙ illi vrbi p̄fuit Saturnꝰ cum signo Cancri. Et cōcordat in hoc Albumasar primo de ꝯiunctionibꝰ magnis differentia prima. Nota ꝙ ibi dicit henricꝰ de machlinia ꝙ Albumasar magnā facit vim de signis vrbium ⁊ dominiis eoꝝ necnon de cōsequentibus ad hoc. Et quia huiusmodi rei fundamentū consistit in verificatione numeri annoꝝ coniūccionis significantis super diluuiū ideo diligenter considerat per tabulas ad meridiem mechlinie cōpositas quas ipsemet correxerat vtrū euenerit illa ꝯiunctio per .3978. ānos ante ānum cōiunctionis significantis super sectam arabum ⁊ reperit in illo āno Saturnum a Joue distare quasi per .x. signa quapropter corruptū esse iudicauit numerū quem ibi ponit Albumasar ideo approbando numerū quem ponit Aomar libro de natiuitatibꝰ dicit quod respexit ad ānos .3971. ante ꝯiunctionem significantē sectam arabū ⁊ inuenit quesitum ⁊ ibi mirabilē modum ꝯiunctionis ad illud tēporis inuenit de quo supra circa primū capitulū. Nisi ꝙ ipse ponit dictam ꝯiunctionem precessisse diluuiū per .281 ānos / sed opinio Aomar est cōmunior vt in capitulo primo huius tractatꝰ dictum est. Si ergo illi .279. āni ab illa coniūctione vsqꝫ ad diluuium addant᷑ annis a diluuio vsqꝫ ad xp̄m qui sunt āni .3101. dies .318. secūdum Alfonsum resultant a dicta coniūctione significante diluuiū vsqꝫ ad xp̄i natiuitatē anni .3380. 9. diebus predictis. Quos annos si dimiserimus p .360. ānos q̄ sunt quātitas vnius orbis fit numerꝰ quotiens .9. ⁊ remanent āni .180. indiuisi. Cū ergo in cōiunctione significāte diluuium īceperit nouus orbis cui prefuit Saturnus cū signo Cancri vt dictum est Ex hoc manifeste sequit᷑ ꝙ orbi in quo christꝰ fuit natus p̄fuit Mars cū signo Arietis. Et ꝙ ānus natiuitatis christi fuit .xxi. ānus .10. orbis a coniūctione significāte diluuium sicut patet legittime calculanti distribuendo planetas ⁊ signa illis .10. orbibus.

Ex predictis quidam inferūt ꝙ illā est opinio quam cōposuit Dointon vz ꝙ primo orbi a principio mūdi dn̄abatur Aries tāqꝫ circuli principiū. Et Sol pre aliis planetis ꝙ oēs alii planete nitūtur motu Solis hoc fundamēto presupposito dicit vltra ꝙ ad talem reuolutionem signoꝝ quolibet distribuēdo annos .360. pro vno orbe magno necessario requirūtur anni solares equati .x320. Et tot esse debuerūt vt ipse ait ad hoc ꝙ incarnatio christi correspōdet primi hoīs creationi. Si igit᷑ diuidamus .x320. per .12. nihil remanebit ⁊ per ꝯsequēs perficiētur seu dn̄abūtur orbi īcarnationis ⁊ similiter passiōis christi signū Arietis / ⁊ Jupiter fidei prelatus si per .7. planetas distribuerimus. Si aūt his .x320. annis vsqꝫ ad īcarnationem addamus .33. ānos quibus fuit christus ī carne fiēt .x373. vsqꝫ ad passiōem quos si diuidamus per .19. remanēt .2. ⁊ sic erit annus passiōis .29. ānus cicli decēnouenalis sꝫ hec opinio est ꝯtraria cōiori opinioni de annis ab origine mūdi vt patet ex supradictis similiter eius

fundamētum est ɔtra cōmunem opinionē astronomoꝝ de magnis orbibus de quibus in precedēti capitulo dictum est ideo aliqui eam reprobāt dicētes cōi opinioni astronomorum esse credēdum.

21 NEc quātum ad istud fundamētum magis occurrit dubietas. Nam huic opinioni ɔcordare videtur dictum Haly ⁊ etiam Albumasar vbi supra allegatum est quia dicūt ꝙ signum mūdi est Aries ⁊ planeta eius Sol ⁊ in ascendēte eius est Cancer ⁊ Jupiter ī eo. Similiter Albumasar ponit vt supra dictum est ꝙ ab Adam vsqȝ ad diluuiū fuerunt anni itegri. 2228. A quibus si subtrahamus ānos qui fuerūt a ɔiunctione diluuii vsqȝ ad ipsum diluuiū remanēt anni. 1949. ab Adam vsqȝ ad coniūctionem predictā In hoc aūt annoꝝ spacio nō fuerunt nisi quinqȝ magni orbes cū aliquibus ānis qui nō complent quintū orbem quod sic patet. Nam si. 1949. diuidam9 per. 360. erit numerus quotiēs. 5. ⁊ remanent anni indiuisi. 149. Ex quibus sequit᷑ ꝙ secūdum illam cōmunē astronomorum opinionē in principio mūdi non incepisset magnus orbis quod videt᷑ incōueniens. Et hoc tamen nō sequeret᷑ secūdum aliam opinionem p̄dictam vnde patet ꝙ magna est in his astronomoꝝ opinionibus dubietas ⁊ modica certitudo. Et hoc auget iterū deficultatem in descriptione figure celi a principio mūdi. Ex quo vlterius sequitur ꝙ valde difficile est vel forte impossibile ex prima figura celi ānos ab origine mundi per viam a priori veraciter calculare. Nam si hoc fieri potuisset nō est verisimile ꝙ periti astronomi istud facere neglexissent.

22 PRemissis diebus nō obstantibus expediēs vr̄ sequendo cōem opinionem astronomoꝝ orbem magnū in quo nūc anno xpi. 1414. sum9 inquirere. Notandū ergo ꝙ anno christi. 1345. quo fuit illa tercia planetaꝝ ɔiunctio de qua supra dictū est vsqȝ ad annū imperfectū adiunctis annis. 279. qui fuerunt a cōiunctione significāte diluuiū vsqȝ ad diluuiū ⁊ deinde adiunctis annis qui fuerūt a diluuio vsqȝ ad annū predictum perfecti fuerunt in toto anni. 4725. sicut patet ex sn̄ia aucaꝝ libro suo de magnis reuolutionibus. Nam secundū euȝ āni a diluuio vsqȝ ad christū fuerūt. 3102. ⁊ hoc idem dicit Mointon. Cū tamen secūdum Alfonsum fuerint āni. 3102. ⁊ dies. 318. vnde videt᷑ ꝙ computando istos dies ⁊ omnes alias fractiones que resultant in illo tēpore ɔuenienter superaddi potest vnus īteger ānus sup duos ānos positos ab Alfonso. Si ergo illis. 3102. ānis addantur. 279. anni a ɔiunctione diluuii vsqȝ ad diluuiū ipsum ⁊ similiter. 1344. āni a christo vsqȝ ad predictum annū. 1345. imperfectū fiunt in toto āni predicti. 4725. Ex quibus patet secūdū Aucap ⁊ Aomar ꝙ predicto anno christi. 1345. imperfecto peruenit signum magni orbis ad Leonem ⁊ dn̄s eius orbis de planetis fuit Luna. Et gradus aūt ad quem peruenit directio vel diuisio fuit. 16. Tauri ⁊ eiusdem diuisor fuit Saturnus sicut patet deducenti secūdum astronomorum doctrinam. Et

dominabit iſtud ſignum Leonis ⁊ iſte planeta ſcilicet Luna vſqꝫ ad ãnos domini perfectos. 1659. Et tunc erũt. 18· reuolutiones magni orbis perfecte. Et incipiet·19. reuolutio Cui dominabit᷑ Saturnus cũ ſigno Virginis ⁊ proportionabiliter diuidi poſſunt orbes magni a principio mundi vt patebit.

Quia ergo aſtronomi in ſuis iudiciis multũ cõſiderant ad orbes magnos ideo oẽs hic diſtinguere volui quia ad eos aptari poterũt multi magni ⁊ notabiles effectus ⁊ mirabiles mutationes de quibus ſcripſi in tractatu de ꝯcordia aſtronomie ⁊ narratõnis hyſtorice. Ex predictis igitur colligere poſſumus ꝙ a principio mũdi non fuerunt niſi. 18. orbes magis completi vz·5. ante illam ꝯiunctionem que ſignificauit diluuium Et poſt eam. 13· vſqꝫ ad orbem magnũ ſub quo ſumꝰ de preſenti. Primꝰ itaqꝫ orbis ꝯpletus incepit ãno a principio mũdi. 148. ſecũdum cõputationẽ Albumaſar de qua ſupradictũ eſt/ ſed ſecundũ ꝯputationẽ Euſebii que cõior eſt ſecundum quã hic ãnos vſqꝫ ad diluuiũ proſequar incepit ãno. 164. quia Euſebius ponit. 16· ãnos pluſqꝫ Albumaſar a principio mũdi vſqꝫ ad diluuiũ · Et quia nullꝰ preter Joſephum ponit tot annos ante principiũ dicti primi orbis qui poſſent facere vnum orbẽ completũ ideo ille ponit᷑ primus/ quia nullus preceſſit qui habuerit principium in re ſed ſolum in ymaginatione ſicut ſupra dictũ eſt de ãno primo reuolutionis lunaris quẽ hebrei ponũt ſolum fuiſſe in ymaginatione exceptis ·6. diebus vltimis· Similiter ergo aſſignari poſſet vnus magnꝰ orbis q̄ nõ fuiſſet in re ſed ſolũ in ymaginatione exceptis. 163· ãnis vltimis/ ſed illũ nõ pono primum quia nõ habuit realiter principiũ nec integraliter ꝯplementuꝫ illis tamẽ ãnis. 163· predictis prefuit ſignũ Capric· ⁊ de planetis Jupiter· Et ꝯſequenter primo orbe cõpleto prefuit ſignũ Capric. ⁊ de planetis Mars ⁊ ſic ſucceſſiue diſtribuendo ſigna ⁊ planetas ſecundum ordinẽ/ Vnde ſecũdus orbis magnus incepit ãno a principio mũdi ·524· cui prefuit ſignum Piſciũ ⁊ de planetis Sol· Tercius incepit anno ·884. Cui prefuit Aries ⁊ Venus· Quartus ãno. 1244. Cui prefuit Taurꝰ ⁊ Mercurius· Quintꝰ ãno. 1604· Cui Gemini ⁊ Luna. Sextus ãno· 1964 vbi fuit ꝯiunctio que ſignauit diluuiũ cui orbi prefuit Cancer ⁊ Saturnus. Septimus anno· 2324· cui Leo ⁊ Jupiter· Octauus anno· 2684· cui Virgo ⁊ Mars. Nonꝰ ãno. 3044. cui Libra ⁊ Sol· Decimus ãno. 3404. Cui Scorpio ⁊ Venus· Vndecimꝰ ãno· 3764. Cui Sagittarius ⁊ Mercurius. Duodecimꝰ anno. 4124. Cui Capricornus ⁊ Luna. Decimuſtercius ãno· 4484. Cui Aquarius ⁊ Saturnꝰ· Decimuſquartus anno. 4844· Cui Piſces ⁊ Jupiter· Decimuſquintꝰ anno. 5204· que fuit· 10. orbis a cõiunctione diluuii ſub quo natus eſt chriſtꝰ ãno eiuſdem orbis· 141. Cui orbi prefuit Aries ⁊ Mars vt ſupra dictũ eſt. Decimuſſextus orbis incepit ãno· 5564· cui Taurus ⁊ Sol. Decimuſſeptimus ãno· 5924. Cui Gemini

ff3

⁊ Venus. Decimusoctauus anno. 6284. cui Cancer ⁊ Mercurius. Decimusnonus que nunc currit āno christi. 1464. ⁊ nōdum est cōpletus incepit anno. 6644. Cui preest Leo ⁊ Luna. Vicesimus incipiet āno. 1004. Cui preerit Saturnus ⁊ Virgo. ⁊ hoc erit anno christi. 1659. vt dictū ē. Ex predicta magnoꝝ orbium calculatione manifeste ɔcludit̄ verificatio cōputationis Eusebii ⁊ suoꝝ sequatiū de annis mūdi vsqꝫ ad diluuium sed nō de annis a diluuio vsqꝫ ad christū. Et cum ipe ponit a principio mūdi vsqꝫ ad christum ānos. 5199. subtractis. 2242. quos ponit ante diluuium remanent secūdum eum a diluuio vsqꝫ ad christum anni. 2957. sed secūdum predictam orbiū calculationem a principio mūdi vsqꝫ ad christum sunt anni. 5344. A quibus deductis annis. 2242. vsqꝫ ad diluuium remanēt a diluuio vsqꝫ ad christū anni. 3102. secūdū Alfonsum vt supra dictum est. Et ista calculatio que verior reperit̄ excedit computationē Eusebii de ānis. 145. Et in hoc corrigenda est ɔputatio Eusebii ⁊ Bede quā cōiter sequitur ecclesia sicut conclusi in dicto tractatu de concordia theologie ⁊ astronomie. Et de his hec sufficiant.

Ed iam ad cōiunctiones maximas redeamus ⁊ primo aliqua de eoꝝ significatione dicamus. Sciendū itaqꝫ ꝙ phī ⁊ omnes astronomi
24 ɔcordāt ꝙ ꝑ tres planetas superiores Saturnū Jouem ⁊ Martē ⁊ eorū ɔiunctiones ⁊ oppositiones ⁊ aspectus significant̄ ⁊ fiūt magni ⁊ vniuersales effectus In mūdo mali quidam effectus per Saturnū ⁊ Martem. Boni aūt per Jouem per Saturnū aūt propter nimiam sui frigiditatem ⁊ tarditatem motus sui atqꝫ sui elongationē a nobis affectus mali et diu valoꝝ durabiles per Martem vero propter sui nimiam siccitatē ⁊ velocitatem sui motus effectus mali et venenosi ac pūgentes et cito recedētes Cōplexio aūt Jouis ex calido ⁊ humido cōueniens omni vegetabili effectus bonos et ɔuenientes in medio modo durabiles hꝫ influere. Unde a coniūctionibus magnis istoꝝ planetaꝝ ⁊ eoꝝ applicationibus procedēdū est ad scientiam magnoꝝ accidentium in mūdo secundum sententiam Ptholomei in centiloquio verbo. 64. Et hec est intētio Haly parte octaua capitulo primo et omnium alioꝝ. Et ibidem dicit Haly ꝙ pro sciēdis rebus generalibus omniū generum ⁊ mūdo hoc scit̄ ab ascendentibꝰ cōiunctionū vel preuentionū que fiūt ante introitum Solis in Arietē et ab ascendente reuolutionis eiusdē et ab ascendente proprioꝝ cōiunctiōis planetaꝝ antecedentium ipsam reuolutionē. Et a loco Lune in reuolutione et in cōiunctione planetaꝝ ac etiam in ɔiunctione et oppositione ꝑdictorum / et a locis oppositionis et cōiunctionis et ab ascendētibus et ānis cōiunctionum maioꝝ. Que si omnia salua fuerint significant saluationē et si impedita significant damnationē. Et secūdum Haly ibidem accidentia terremotuū et diluuiorum habent̄ a significationibus Saturni et qñ eius radii fuerint in signis aqueis vel terreis et ipse habuerit dominium

in reuolutione et in radice vel Luna infortunata ab eo. Quare in talib9 iudicis necesse est ad radicem deuenire quia teste Ptholomeo in centilo quio verbo. 63. quādo quis loquit᷑ de diunctione minori radicem scire debet a qua procedit videlicet diunctionem mediam ꝛ cōsequenter maiorem ꝛ deinde maximam. Maior enim coniūctio dat significationes diunctas ꝛ alie minores diuidunt illas. Et hec est intētio Haly vbi supra quādo de radice scienda loquit᷑. Sic ergo primo scire oportet radices ꝛ cōsequenter ad magis particularia descendere. Ex quibus patet ꝙ absq̧ consideratione magnaꝝ diūctionum nō debet fieri iudiciū magnoꝝ effectuū futurorum mūdum vniuersalem mutantium et diu dominabilium vnde signata reuolutionum ānualium nō sunt fortia sed transitoria ꝛ annum suū nō excedentia nec mūdū vniuersalē imutantia/quia in eis alie ꝛ alie sunt figure ꝛ dispositiones celestes planetaꝝ ꝛ stellarum in diuersis dimatibus ꝛ regionib9. Considerandum est etiā ꝙ teste Haly parte octaua capitulo sexto aliquādo oppositio quorūdam planetarum etiā superiorū deterioris est significationis ꝙ̄ eoꝝ diunctio ac magis durabiles ꝛ firmiores effectus significat. Considerandū insuper ꝙ effectus magnaꝝ coniunctionū sepe multum diu postea subsequūtur sicut supra patet de diunctione diluuiū significante ꝛ de coniūctione significante legē Machometi Considerandū preterea ꝙ aliq̄e cōiunctiones maxime propter ocursuz quorūdam particularium nō sunt tante significationis sicut alie quedam cōiunctiones que nō sunt de maximis sicut patet de duab9 coniūctionib9 predictis ꝛ aliis quibusdam supra notatū. Considerādum deniq̧ ꝙ coniunctōnes maxime que sunt secūdum veros motus planetaꝝ regulariter sunt maioris significationis quā coniūctiones medie vt supra dictum ē. Vnde propter hoc dicunt aliqui ꝙ Albumasar in pluralibus errauit ꝙ iudicia sua super motus medios fundauit sicut ꝛ plurimi antiquoꝝ. Et ex hoc sequit᷑ secūdum eos error ipsius de fine legis Machometi ꝛ de destructione legis christi ꝛ de iudaice legis exaltatione quorū descriptiōes tēporum preterierunt vt experientia docet. Hec igit᷑ hic ideo premisi vt cum loquimur de cōiunctionibus maximis null9 propter cōsiderationez vnius huiusmodi coniūctionis leuiter presumat precipitare iudiciuz de maximis effectibus inde proxime secuturis. Nā in iudicando de talibus oportet ōnia predicta ꝛ alia multa particularia diligenter attēdere vnde qui aliter faciūt sepe venerandā astronomie scientiam quātum in eis ē infamem reddunt cōtemptibilem ꝛ suspectam.

Nim vero de maximarū diunctionum secūdum medios motus/legitima calculatione loquamur vt ille qui in fine predicti tractat9 de cōcordiā theologie ꝛ astronomie ꝛ in pluribus capitulis alterius tractatus de ocordantia astronomie ꝛ narrationis hystorice secūduz sūam quādam opinionem cōsignate sunt veraciter corrigant᷑. Pro quo sciendum

ꝙ ſicut ſupra dictũ eſt poſt chriſti natiuitatem ãno·73. fuit vna vera cõ
iunctio maxima Ideo ſcita diunctione media eidem propinquiore que
fuit in principio Arietis facile erit alias priores ⁊ poſteriores cõſignare
preſuppōnendo ꝙ quelibet talis diunctio media Saturni ⁊ Jouis fiat ĩ
·960·ãnis vel circiter. Et notanter dixi vel circiter quia illa coniunctio
minor eſt que ſecũdum Alkabicium ⁊ alios cõiter dicit̃ fieri in.20·ãnis
ex qua plures replicata fiunt alie diunctiones Saturni et Jouis magna
maior et maxima ſicut in aliis tractatibus dictũ eſt nõ preciſe continet
illos·20·ãnos· Nam ſicut dicit quidam Abraham iudeus dict9 Auenesre
in quodã tractatu de magnis diunctionibus dicta coniũctio Saturni et
Jouis nõ dtingit niſi ſemel in· 20. annis octaua parte vnius ãni minus.
Et vt idem ait cõmergunt̃ de triplicitate in triplicitatem hoc modo ſicut
quando incipiũt coniũgi in triplicitate ignea que dicit̃ Aries Leo Sa
gittarius Ita ſcilicet quod diungant̃ in principio Arietis· Poſtea ĩ vi
ceſimo ãno in Sagittario quod eſt nonũ ſignum ab Ariete ⁊ ibi coniun
gunt̃ in medietate tercie partis Sagittarii poſtea in quadrageſimo ãno
iungũtur in Leone ꝙ eſt nonũ ſignum a Sagittario deinde in anno ſexa
geſimo iungũtur in Ariete. Et hec cõiunctio vadit in hunc modũ duode
cies· Poſtea·13·diunctio mutat̃ de predicta triplicitate in ſuccedentẽ tri
plicitatẽ. Et aliqñ tres huiuſmodi coniũctiones perficiunt̃ in.78. annis
cũ tribus partib9 vnius ãni incõpleti vt ipſe dicit ſ3 moderni aſtronomĩ
ſequentes radices motuũ planetaꝝ ſecũdum Alfonſum poſitas dicunt
preciſius videlicet ꝙ dicta minor cõiunctio Saturni ⁊ Jouis fit in. 20·
ãnis minus·72. duobus dieb9 fere ⁊ hoc nũꝗ fallit in eoꝝ mediis diunc
tionibus ſed in eoꝝ coniũctionibus veris ſicut ſupra tactũ eſt nulla cer
ta dari poteſt regula quãtum vna diſtat ab alia. Nam aliquãdo media
precedit veram aliquãdo veram mediam. Et hoc valde multipliciter va
riando quia aliquando vna ſequit̃ vel precedit aliam in multo tẽpore
aliquando in modico. Et aliquando vera cũ media dcordat in tempore
ſed hoc cõtingit rariſſime videlicet qñ ipſi planete ſunt in auge vel oppo
ſito augis ecẽtrici vel epicicculi his itaꝗ preſuppoſitis dico ꝙ predicta
coniũctio maxima que fuit ãno·73·poſt chriſtum nõ dcordauit in tempo
re cũ media cõiunctione ſibi correſpõdente· Nam illa media ſequebat̃ eã
⁊ fuit.12·die ſeptembris in·11·gra·⁊ 6. minuto Arietis ⁊ ita nõ fuit ma
xima diunctio media q2 licet fuerit in Ariete nõ tñ fuit in principio Arie
tis id eſt infra·6·gra. illi9 ſigni/ ſed aliam his preſuppoſitis pro radice
calculant aliqui quã ponũt illis eſſe propinquiorem ⁊ dicũt ꝙ ante na
tiuitatem chriſti per quinꝗ annos ⁊·320. dies videlicet·19·die februarii
fuit illa media diunctio Saturni ⁊ Jouis in.3·gradu ⁊ in·11·mi. Arietis
premiſſis igit̃ pro fundamẽto ſuppoſitis cõſequenter ad illam coniũctio
nem mediã ſimpliciter maximam poſſunt alie tam priores ꝗ̃ poſteriores

precise ⁊ veraciter calculari.

Sed hec precisa calculatio nō est necessaria ad propositum. Nam hic sufficit breuitatis gratia cōiunctiones maximas consignare secundū computationem veritati propinquā presupponendo etiam computationem annoꝝ ab origine mūdi superius positam capitulo.23. vbi de magnoꝝ orbium consignatiōe dictū est videlicet ꝙ mūdus inceperit.7383. ānis ante christum. His itaqꝫ presuppositis capiendo pro radice illā cōiunctionem predictam que fuit ante christū.7.annis ⁊.320.diebus. Et cōputando inter duas tales.960. ānos sicut ponūt Alkabicius ⁊ cōsequēter alii. Et numerando illos ānos integros dimittendo dies predictos ⁊ alios qui in hmōi cōiunctionibus essent numerandi cū aliis minutis ⁊ fractionibus si velimus precise cōputare/his inqꝫ omissis propter faciliorē computationē ⁊ causa breuitatis dico ꝙ a principio mūdi possum9.8. tales coniunctiones hoc modo consignare.

Prima anno	.738.	¶ Secunda anno.	.1498.
Tercia anno	.2478.	¶ Quarta anno	.3418.
Quinta anno	.4378.	¶ Sexta anno	.7338.
Septima anno christi	.977.	¶ Octaua anno christi	.1917.

¶ Hec aūt consignatio intelligenda est fieri circiter prope veritatē quia vt patet ex dictis ista cōputatio nō est precisa tam propter omissionem predictoꝝ dierum ⁊ aliaꝝ fractionū quam etiā propter aliam rationem supra tactam viȝ quia quelibet media cōiunctio Saturni ⁊ Iouis a proxima media immediate precedente vel sequēte semper distat per ānos.20 nō integros sed minus.72.diebus fere. Vnde sequit᷑ primo ꝙ quelibet talis minor cōiunctio que cōiter dicit᷑ fieri in.20.ānis complet᷑ in.19.annis ⁊.313.dieb9 fere. Secūdo ꝙ magna seu media coniūctio dictoꝝ planetarum quā aliqui dicūt fieri in.60.ānis fit in.79.annis ⁊.209.diebus fere. Tercio quod maior eorū cōiunctio que fit de vna triplicitate in aliam et cōiter dicitur fieri in.240.annis complet᷑ in.238.ānis ⁊.217.diebus fere. Quarto ꝙ maxima coniūctio que dicit᷑ fieri in.960.annis completur in.973.annis ⁊.91.diebus fere ⁊ sic in qualibet.8.predictaꝝ esseȝ differētia de septem annis vel circiter qui septem āni essent a qualibet huiusmodi cōiunctione substrahēdi. Et forte hanc īprecisionem voluit deus vt secreta celi absconderet ab indignis ne eis ex nimia familiaritate vilescerent. Ex predictis etiam patet ꝙ ante diluuiū nō fuerunt tres maxime cōiunctiones medie sicut ī preallegatis tractatibus secūdum vnam opinionem posui ex cuius errore dicte.8.coniūctiones male fuerūt consignate sed solum fuerūt due medie ⁊ fuerunt tres maxime cōiunctiones vere. Quia cū vna fuerit.22. annis fere ante diluuiū vt statim dicet᷑ verisimile est ꝙ in.2020.ānis precedentibus fuerūt due medie quaꝝ prima fuit forte in principio mūdi vel prope. Et hec verisimiliter est illa notabilis cōiūctio

superiorum planetaꝝ ad quã Albumasar ⁊ Alfonsus habuerũt respectuꝫ
circa principiũ mundi sicut inferius tangit᷑. Cuius rei verificatio hic sub
dubio ponit᷑ quia dependet ex verificatione prime figure celi que fuit in
creatione mundi que valde nobis dubia est ⁊ difficilis vt manifeste pa
tet ex supradictis ⁊ infra dicendis.

Ex predictis patet clare ꝙ duobus ãnis ante diluuiũ nõ fuit aliqua
27 cõiunctio maxima in capite Arietis / sed etiam nõ fuit aliqua coniunc
tio Saturni ⁊ Iouis tunc in Ariete sicut dictũ fuit in principio huiꝰ tra
ctatus. Verũtamen circa finem primi tractatus de cõcordia astronomie
⁊ theologie cõtrarium allegat᷑ dixisse Arabs astronomus sed huius alle
gationis falsitas ostendit᷑. Nam sequendo in his radices motuũ plane
tarum secũdum Alfonsum positas licet iam aliquantulũ superaddant in
uenit᷑ ꝙ ante diluuiũ duobus ãnis cum. 21. diebus fuit coniunctio media
Iouis cũ Saturno in. 19. gradu Sagittarii sed vera cõiunctio eoꝝ huic
medie correspõdens precessit predictam mediam in. 18. diebus. Ita illa
vera coniũctio fuit ante diluuiũ duobus annis ⁊. 37. diebus ⁊ fuit i. 17.
gradu Sagittarii. Et sic patet cõtra illud dictũ ꝙ vtraqꝫ coniũctio tam
vera ꝙ̃ media immediate precedens diluuiũ fuit in Sagittario ⁊ non in
Ariete sed tamen verũ est ꝙ ante diluuiũ. 21. ãnis completis cũ. 331. diebꝰ
fuit Iouis ⁊ Saturni media cõiunctio in. 18. gra. Arietis ⁊ vera eorũ cõ
iunctio illi medie correspõdens precessit eam in. 73. diebus fere ⁊ fuit in
sexto gradu Arietis viꝫ ante diluuiũ. 22. ãnis cum. 27. diebus. Et hec di
ci potest prima in triplicitate ignea ⁊ vna de maioribus quia circa prin
cipiũ Arietis. Nec alia vera eoꝝ coniũctio in principio Arietis hanc pre
cessit vel etiam sequebat᷑ circa illa tẽpora. Et ideo illa est valde notabi
lis cõiunctio ⁊ quã Arabs astronomus notasse credẽdus est vnde in eius
allegatione predicta reputo viciũ scriptoris fuisse cũ scripsit duobꝰ an
nis ante diluuiũ quia scribere debuisset. 22. annis ⁊ supp'e. 27. diebus.
Insuper verũ est ꝙ. 8. annis fere ante predictã veram cõiunctionem dic
torum planetaꝝ fuit vna media eoꝝ coniunctio circa principium Arietis
scilicet in septimo gradu eius sed vera coniũctio ei correspondens seque
bat᷑ mediam in. 110. diebus fere. Et fuit ipsa vera coniunctio in. 28. gra.
Piscium. Quantũ aũt predicte tres coniunctiones Saturni ⁊ Iouis de
propinquo diluuiũ precedentes pro eius fortificatione naturaliter ope
rate fuerint iudicio astronomoꝝ relinquo sed ꝙ he ⁊ alie constellationes
ad hoc inuenerint nõ reputo theologice veritati contrarium sicut in pre
dictis tractatibus satis notaui.

Nunc de figura pro inicio mũdi quã secundum opinionẽ vnam posui
28 in primo tractatu predicto restat dubiũ vtrum illa stare possit in
veritate cum superius decimosexto capitulo multa contra eã dubia obie
cta sint hic dico propter dictas obiectiones ꝙ alia danda ẽ nõ tñ multũ

diſtans ab illa. In qua ſecundū aliquos ponit᷑ Cancer aſcendens ⁊ Iu
piter in eodem aſcendente vt in ſua exaltatione Mars etiam in ſeptima
domo ꝫ in .28. Capric. vt in ſua exaltatione. Et in hoc etiam concordat
Albumaſar in introductorio tractatu quinto capitulo ſeptimo allegans
circa hoc antiquitatē verūtamen idem Albumaſar ⁊ Alfonſus ponūt etiā
circa inicia mūdi ſecūdum certum numerū annoꝝ nō multum diſtantiū
Et vt vꝫ poſſe intelligi ex eorum cōſideratione ꝙ ipſi non habuerūt i hu
iuſmodi inicio reſpectum ad ſitus planetaꝝ in ſignis ſed ad certā magnā
⁊ notabilem coniūctionem ſuperiorū planetarum circa tēpora per eos de
ſcripta ſicut hoc ex calculationibꝫ deprehendi poſſet. Et forte deus volu
it habere iniciū mundi in huiuſmodi ꝯiunctione maxima notabili. ſed ta
men in hoc nō concordat cōis opinio cū tamen inuenire planetas ī locis
ſuis aptis vt cōiter omnes pretendūt licet diuerſimode. hinc ⁊ inde ē mul
tum laborioſum vnde talē primam figuram celi veraciter deſcribere ⁊ cō
ſequenter ad eam veras cōiunctiones minores magnas maiores ⁊ maxi
mas preciſe calculare eſſet opus vtile ſed difficile ⁊ quod ſpecialē requi
reret tractatum. Hoc aūt nō eſt preſentis negocii ſed maiori eget inquiſi
tione ad ſublimitatem aſtronomice ſcientie pertinentē. Hic tamen ſecūdū
aliquos peritos aſtronomos figurā celi ſatis probabiliter calculatā ſub
ſcribere vtile iudicaui. In qua omnes planete ſunt ī exaltationibus ſuis
preter Mercurium qui eſt in termino ſuo ⁊ facie

Tauri.18.
.10.Piſc.
Mer.10.
.13.Luna
Sol.19. .10.Arietis
.17.
Gēinoꝝ
.17.
Cācri.
Aq̄rii
.11.
Iupit.17.
mars.28
.11.
leōis
Capc.
.17.
.10.Libre.
Saturnꝰ.20.
Sagit.
.17.
.10.Virgis.
.18.Scorp.

Secundum ponētes istam figurā inceptionis mundi mūdus incepisset ante christum. 4892. ānis 7. 223. diebus 7 fuisset aux Solis illo tempore in. 19. gra. Arietis ita q verus Solis 7 medius motus fuissent idem. Et sic medius motus augiū 7 stellarum fixarū signatus in tabulis deficeret qualibet die in. 31. quartis. 51. quintis. 14. sextis que deberent cuilibet di ei addi ita q sequens esset medius motus augiū stellarum fixarū in una die. o. signa. o. gra. o. minuta. o. secūda. 4. tercia. 43. quarta. 32. quinta. 31. sexta secūdum etiam eosdē medius motus Lune in una die signatus in tabulis Alfonsi excederet qualibet die in. 3. quartis. 32. quintis. 1. sextis. 1. septimis. 37. octauis. Ita q sequens esset medius motus Lune in una die. o. signa. 13. gra. 10. mi. 37. secūda. 1. tercia. 11. quarta. 38. quinta. 31. sexta. 31 septima. 27. octaua. secūdum etiam eosdē medius motus Solis in una die signatus in tabulis Alfonsi deficeret qualibet die in. 78. quinta. 34. sexta. 18. septima. 21. octaua. Ita q sequens medius mot9 Solis esset in die. o. signa. o gra. 59. minuta. 8. secunda. 19. tercia. 38. quarta. 17. quinta. 38. sexta. 14. septima. 21. octaua. Et secundum eosdē medius motus Saturni excederet qualibet die in tabulis Alfonsi. 74. quartis. 2. quintis. 1. sextis. 76. septimis. 17. octauis. Ita q motus sequens esset motus Saturni in una die medius. o. signa. o. gra. 2. mi. o. secūda. 34. tercia. 23. quarta. 38. quinta. 13. sexta. 3. septima. 47. octaua. Et secundū eosdē medius motus Jouis in tabulis Alfonsi qualibet die excederet in. 2. terciis. 29. quartis. 8. quintis. 41. sextis. 3. septimis. 77. octauis. Ita q motus sequens esset medius Jouis in una die. o. signa. o. gra. 4. mi. 59. secunda. 12. tercia. 71. quarta. 73. quinta. 36. sexta. 46. septima. 7. octaua. Et secundū eosdem medius motus Martis excederet qualibet die in tabulis Alfonsi in. 2. terciis. 14. quartis. 78. quintis. 20 sextis. 70. septimis. 13. octauis. Ita q motus sequens esset medius Martis in una die. o. signa. o. gra. 31. mi. 26. secunda. 36. tercia. 29. quarta. 6. quinta. 39. sexta. 9. septima. 11. octaua. Et secundū eosdem medius motus argumenti Veneris excederet qualibet die in. 7. terciis. 59. quartis. 30. quintis. 1. sextis. 21. septimis. 27. octauis. Ita q motus sequens esset medius argumēti Veneris in una die. o. signa. o. gra. 36. mi. 59. secunda. 21. tercia. 24. quarta. 29. quinta. 29. sexta. 36. septima. 47. octaua. Et secundū eosdem medius motus argumenti Mercurii excederet qualibet die in. 1. terciis. 30. quartis. 17. quintis. 10. sextis. 6. septimis. 41. octauis. Ita q motus sequens esset medius motus argumenti Mercurii in una die. o. signa. o. gra. 6. mi. 24. secūda. 6. tercia. 12. quarta. 27. quinta. 41. sexta. 73. septima. 19. octaua.

29 Ex premissis etiā clare patet q sicut vera figura celi ponenda ē alia quā illa que in dicto tractatu posita est sic etiam ille. 8. medie diunctiones maxime que in. 26. capitulo superius cōsignate sunt multū distāt a locis sub quib9 consignate fuerant in duobus precedentib9 tractatib9

Et ideo cōiunctiones huiusmodi aliter applicande sunt maxime ⁊ altera
tiones ⁊ mutationes rerū q̄ notate fuerūt in toto processu de cōcordan
tia astronomie ⁊ hystorice veritatis. Verūtamen applicationes notabi
lium rerū gestarum ibidem cōsignate nō sunt propter hoc cōtemnende quia
multipliciter saluari potuerunt. Primo p considerationē ad coniunctiones
veras nō solum maximas sed etiam ad alias de quibus alique valde no
tabiles superius recitate sunt. Secūdo potuerunt hmōi applicationes sal
uari p cōsiderationem ad reuolutiones magnorum orbium ⁊ signorum ac pla
netarum eis dn̄antium de quibus supra dictum est. Tercio per consideratio
onem ad coniūctiones medias que fiunt in mutationibus de vna tripli
citate in aliā in .240. ānis vel circiter. Et hanc applicationez valde parti
culariter ⁊ diffuse prosecutus est ille Abraham predictus in suo prealle
gato tractatu de quo hic aliqua breuiter notare decreui.

Dicendum est igit᷑ q᷑ ille actor incipit a cōiunctione magna que testi
ficat᷑ super regnū Israel que habuit exordium in triplicitate aquea
in medio cursu Sole intrante in primum minutū Arietis. In tercia parte
.8. hore .27. die mensis Adar hebrei .2367. āno a creatione mundi hic fuit
.414. ānis .207. diebus post diluuiū ⁊ fuit vna coniunctio Saturni ⁊ Io
uis imediate precedens illam coniūctionem q̄ infra ponit᷑ sub āno .2136.
⁊ die .189. Et tunc inceperūt Saturnus ⁊ Iupiter cōiungi in medio cursu
quasi in medio primi gradus Pisciū sed fuerunt coniuncti in vero cursu
eorum in principio predicti āni in .24. gradu Aquarii que est triplicitas ae
rea ⁊ fuit secūdus gradus Leonis ascendēs super clima egipti / vbi tunc
erat Israel. Et Aries in medio celi ⁊ dn̄s hore erat Sol qui est dominus
ascendētis ⁊ erat in decima domo secundum gradus signorum ⁊ secundum
equationes domorū erat in nona domo ⁊ Saturno ⁊ Ioui apparuit vis
Solis in nona domo q̄ est domus gaudii Solis. Et Mars dominus do
mus Solis erat cū eo in ariete ⁊ respiciebat Saturnū ⁊ Iouem ī septima
domo cum Luna amicabili aspectu. Hec ergo coniunctio vt ipse dicit signa
uit magnū genus oriturum in hoc seculo ⁊ q᷑ renouaret᷑ noua lex q̄ audi
retur vsq̄ ad extremū terre quia fulgor Solis in media reuolutione āni
fuit in medio celi. Et quia ascendēs est signum forte ⁊ similiter signum ī
quo est coniunctio signauit q᷑ illius gentis regnū erat stabile ⁊ dominabile
multū viz tm̄ quātuz sunt āni maximi Solis qui sunt .1461. deinde appli
cat ista ad natiuitatē Moysi ⁊ Aaron ⁊ ad subiectionē filioruz Israel p
Pharaonē ⁊ ad miracula in egipto facta ⁊ ad exitum Iudeorū de egipto
⁊ ad legē Moysi datam quādo preuenit Sol in puncto augis sui ī Gemi
nis ⁊ ad prelia ⁊ victorias filiorum Israel ⁊ ad mortē Moysi. Et ad in
gressum Iosue in terrā promissionis. Et ad mortē seniorum qui vixerūt
post Iosue ⁊ cōcludit q᷑ quotienscunq̄ cadit coniunctio in Piscibus vbi
fuit ī illa prima cōiunctione renouat᷑ semp super Israel aliq̄ tribulatio

⁊ hec de illa coniunctione sufficiant.

31 Post illam prosequitur aliã sequentem coniunctionẽ magnam in tri
plicitate ignea que secũdum mediũ cursum fuit in Ariete q̃ testifica
batur super regnũ Israel tribulationes ⁊ mala quoꝝ maxima pars debe
bat venire ex parte orientis. Et in diebus illis incepit regnũ ethiopie.
Et surrexerũt multi reges cõtra Israel ⁊ reges Israel q̃ fuerũt tp̃e illiꝰ diũcti
onis parum durauerũt. Post illam sequit̃ alia cõiunctio in triplicitate
aerea q̃ incepit in Tauro ⁊ in hac detecta fuit prophetia in Israel, ⁊ reg
num eius habuit principiũ. Et sub hac natus fuit rex Dauid in ãno. 13. a
cõiunctione ⁊ tunc palam apparuit Samuel propheta in Israel. Et hec si
gnauit ꝙ rex Saul qui tunc regnabat debuit parũ viuere ⁊ super fortitu
dine ⁊ stabilitate regni Dauid signauit sed tamen super diuisione regni
⁊ ꝙ in eo surgerent proditores cõtra regnum Salomonis. Et durauit
postea regnũ Israel tot ãnis quot sunt maximi ãni Martis qui sunt. 26x
Sequẽs cõiunctio triplicitatis aeree incepit in Geminis ⁊ signauit absci
sionem regni Israel ⁊ in ãno hoc illius diunctionis quãdo peruenit reuo
lutio ad Arietem quod est signũ Martis Salmanasar rex assirioꝝ capti
uauit Iudeos. Alia diunctio de triplicitate aquea incepit in Cancro. Et
hec significauit damnũ super Israel ⁊ euasionem a captiuitate in breui.
Et Nabugodonosor rex babilonie captiuauit Ieconiã regem Iuda. Et ĩ
hac diunctõne cepit rex babilonie totam terrã egipti et fuit deserta Isra
el. x. ãnos postea euaserunt Iudei a captiuitate. Et nõ durauit regnum
Nabugodonosor sibi ⁊ filiis suis nisi. 40. ãnis. Et venit regnũ persarum
⁊ medorũ qui regnauerunt. 7x. ãnis. Et hoc fuit. 20. annis antequã reedi
ficaret̃ hierusalem ⁊ postea venit regnũ Alexãdri macedonis qui regna
uit. 12. ãnis ⁊ post diuisum fuit regnũ babilonie in quattuor partes ⁊ ali
que illaꝝ partium nõ durauerunt nisi parum. Et hoc iterũ euenit quia si
gnum diunctionis fuit mobile sed regnũ Israel durauit et confortatũ fu
it quia deus dedit eis plusq̃ promittebant planete. Sequens cõiunctio
de triplicitate ignea incepit ĩ Leone et signauit anxietates et penas et tri
bulationes super sapientes et scribas qui fuerunt tũc in Israel et reman
serunt in illo regno quã diu durauerunt diunctiones in hac triplicitate.
Post quã sequitur diunctio in triplicitate terrea que fuit in Virgine et
signauit finem dieꝝ regni quia significationes oẽs cões reuolutionis fu
erunt signa aspicientia se preter hanc. Et nomen et fama Israel erat tũc
super terram sicut fulgor Solis quãdo est in medio celi vsq̃ ad hanc cõ
iũctionem. Et in primis cõiunctionibus fuerunt planete et luminaria et
cõiunctiones significantes exaltationem Israel hic signauerũt econtra
videlicet occultationẽ legis et defectum regni Israel. Et tunc euenit cap
tiuitas p manũ Titi post. 20. ãnos ab hac diunctione. Et hoc apparet ꝙ
christus fuit sub coniunctione precedente quia eius natiuitas precessit

pluribꝰ annis Titum et illam captiuitatē Judeoruꝫ. Et in hoc fuerunt p
fecti anni a natiuitate Moysi. 1880. Post illam sequit̄ ꝯiunctio magna
in triplicitate aerea sed illam vt credo industriose omisit ille Abrahā iu
deus nec ante istam vel post aliud specialiter loquitur de christo aut lege
ipsius sed prosequit̄ de cōiunctione magna q̄ incepit in triplicitate aq̄a
in Scorpione que signauit nouā sectam et fl̄m et mendacem prophetam
nasciturū de vilibus gentibus videlicet Machometum de quo et eiꝰ reg
no ac lege diffuse loquit̄. Hec ꝯiunctio fuit post incarnationē christi an
no. 710. vel circiter. Et dicit ꝙ regnū illarum gentium duraret tot ānis
quot sunt maximi āni Veneris vꝫ. 1071. Et finaliter ꝯcludit ꝙ ille vilis
propheta surrexit in. 8. mense arabū ⁊ nō regnauit donec peruenit ad eta
tem. 71. āni ⁊ regnauit. 11. annis ⁊ obiit viliter. Alia cōiunctio sequens in
cepit in triplicitate ignea ⁊ fuit in Sagittario ⁊ signauit super regnuꝫ sa
racenoꝝ ita ꝙ maxima pars eoꝝ fugit in Hispaniam. Ultima cōiunctio
quā iste ponit in suo tēpore in triplicitate terrea que incepit in Capricor
no. Et hec signauit bella ⁊ tribulationes magnas ex parte occidentis. Et
in hac ꝯiunctione cepit debilitari regnuꝫ saracenorum ⁊ in coniunctione
.6. illiꝰ triplicitatis surrexerūt gentes christianorū ad recuperandum re
gnum Hierusalem de saracenis. Et fuerunt prelia in Hispania in omnibꝰ
regionibus in quibus Sagitt. habet potestatē per christianos qui tunc fe
cerūt passagium vltra marinū versus Hierusalem ad expugnandū sarace
nos. Et quia ista cōiunctio redibat ad Virginē ⁊ fuerunt Jupiter ⁊ Sa
turnus cōiuncti in fine Virginis vbi fuit ascendēs reuolutionis āni ideo
signauit ꝙ bella ⁊ tribulationes deberēt venire ī terraꝫ Hierusalem quia
cōiunctio redibat ad Virginem quia hec est cōsuetudo eius ꝙ semper cue
niūt prelia ī hac triplicitate ⁊ cōcludit ꝙ in hac ꝯiunctiōe debet incipere
redēptio Jsrael. Et ita ibūt leuādo ⁊ cadēdo donec vēiat ꝯiunctio ad Aq̄
rium ad locū vbi fuit primitus sed ī hac redemptione Jsrael deceptꝰ fu
it iste sicut ⁊ ceteri Judei ī eius expectatione ⁊ sic ceca obstinatione falsū
tur verumtamē vt ipse dicit. 8. cōiunctio illiꝰ triplicitatis terree ostēdit
multas tribulationes in terra babilonie ⁊ Jsrael. Et. 12. cōiunctio eiusdē
triplicitatis que erat a Capricorno ostēdit multas tribulatōes ⁊ prelia
ī terris christianoꝝ ⁊ saracenorum per totū tempus istiꝰ coniunctionis
absq̄ quiete. Sed post hanc venit coniūctio ad Virginem in āno. 1986.
⁊ hec significat mala ⁊ guerras p totū mūdum. Et dicit ꝙ hec significat
iniciū destructionis saracenoꝝ ⁊ eorum secte nec possent narrari mala fu
tura in hac cōiunctione sed quicquid sit de aliis malis de bona ⁊ vtili de
structione illiꝰ secte nōdum apparuit.

Hec aūt ex Abrahe illius dictis breuiter recitaui vt ex his capiatur exemplum applicādi has ⁊ similes cōiunctiones medias ad magnos ⁊ mirabiles euētus rerum quales multos notaui in preallegato tractatu

de cõcordia astronomie ⁊ hystorice veritatis. Et poterit sumi radix ad cõsignandum tales diunctiones ex illa quã dictus Abraham notauit primam que signauit super regnũ Israel/ sed quia dicit illam fuisse. 2367. anno a creatione mũdi sciẽdum est ꝙ in hoc sequit̃ computationem hebraicam sed sequẽdo computationem Alfonsi multo plures ãnos ponim⁹ vt supra ostẽsum est ideo dicim⁹ ꝙ illa cõiunctio fuit. 414. ãnis ⁊. 207. diebus post diluuiũ. Et inde ante ⁊ post possent alie hmõi diunctiones cõputari. Verũtamen pro maiori concordãtia hax coniũctionum mediax que fuẽt in triplicitatibus cũ illis. 8. maximis supradictis expedit ab eadem radice sumere computationis exordiũ viz ab illa diunctione que fuit circiter per. 7. ãnos ante christum ⁊ fuit secũda cõiunctio in triplicitate illa ignea sicut aliqui probant ex hoc ꝙ per. 27. ãnos ⁊. 268. dies ante natiuitatem christi fuit vna media diunctio Saturni ⁊ Jouis in. 30. gra. Cancri vel primo Leonis. Et secũdum eos hec fuit illa cõiunctio quam Bachon doctor anglicus notare voluit que signauit sup lege christi vt recitaui in tractatu de legibus ⁊ sectis quarto capitulo sed ipse doctor vel ei⁹ scriptor defecit in numeratione annox ⁊ etiã quia illa non potuit esse in Tauro sed debuit scribere in Cancro ⁊ numerãdo. 42. annos inter christum ⁊ cesarem debuit scribere ꝙ illa diunctio fuit in. 16. ãno a cesare ⁊ in. 26. ãno ante christum. Et sic patet ꝙ cũ illa diunctio fuerit in fine Cãcri erit attribuẽda principio Leonis vbi incepit triplicitas ignea. Et per cõsequens illa coniũctio sequens fuit secũda in illa triplicitate ignea Et licet ista secũda fuerit diunctio maxima tamẽ precedens merito notãda fuit tanꝙ vna de maioribus quia ĩ ea incepit illa triplicitas vnde cõcludo ꝙ a qualibet istax coniũctionum potest capi radix cõputationis aliax coniũctionum precedentiũ ⁊ sequentiũ tamen precisius ab illa prima in qua incepit triplicitas ignea. Hoc igit̃ presupposito ⁊ cõputando ãnos a creatione mũdi prout supra dico ꝙ huiusmodi cõiunctiones maiores que procedunt per triplicitates possum⁹ consignare hoc modo inferius in tabulis descripto.

Sciendũ est igit̃ ꝙ prima cõiunctio maior fuit secũdum aliquos anno a creatione mũdi. 134. die. 373. eiusdem ãni incompleti ⁊ fuit ĩ triplicitate aerea in. 30. gradu Geminox. Vnde ex hoc patet cuilibet legittie calculãti ꝙ prima diunctio minor fuit ãno a creatione mũdi. 17. die. 300 eiusdem ãni incompleti. Post quã aliquibus coniũctionibus minoribus interpositis sequebat̃ predicta cõiunctio maior vel precisius calculando hec fuit minor cõiunctio sequens illam que inferi⁹ prima ponit̃. Et p⁹ eam alie cõsequentes prout subscripta tabula docet. Et notandũ est ꝙ in prima tabula signant̃ huiusmodi coniũctiones per ãnos a creatione mũdi vsqꝫ ad christum in secũda vero per ãnos a natiuitate christi vsqꝫ deinceps. Et sunt iste diũctiones precisi⁹ calculate quã ille. 8. diũctiones

maxime de quibus superiꝰ dictum ē supponēdo mundū incepisse p·5343. ānos completos ante cristū secūdum tabulaꝝ Alfonsi ⁊ Meridiani p sieñ calculationem Prima minor cōiunctio Saturni ⁊ Jouis fuisset āno ·115. die·300·incompletis ⁊ fuisset in·15. gra. Tauri·29·minu·34· secunda completis/ verū eadem ciunctio Saturni ⁊ Jouis secūdum calculationē que supra calculata est fuisset in. 14. gra·71. minu. completis ipsiꝰ Tauri per·228·dies ante tēpus cōiunctionis prescripte. 8·āno die. 12·incōpletis. Sed quia ista cōiunctio nō fuit prima istius triplicitatis secundum illos qui mūdum ante predictuꝫ tempus dixerunt incepisse ideo nō cepi illam pro prima maiore sed primā que sequit᷑ post illam per mutationeꝫ triplicitatis que hic prima ponitur. Nota ꝙ iste cōiunctiones calculate sunt secūdum medios motus supponēdo radicem hic notatam ⁊ sequēdo cōmunem regulam ꝙ inter duas ciunctiones tales sint. 240. āni vel circiter sed pauce sunt in principio triplicitatū ideo proprie non debent dici cōiunctiones maiores.

¶ Anno a principio mūdi·115. die. 41. fuit cōiunctio ī triplicitate aerea in. 22. minuto Libre.

Anno·353. die·155·fuit ciunctio Saturni ⁊ Jouis in triplicitate aquea in. 7. gradu Scorpionis·

¶ Anno. 591·die·271. fuit ciunctio in triplicitate ignea ī. 12·gradu·Sagitt.

¶ Anno. 830·die·20·fuit cōiunctio in triplicitate terrea in·18. gra. Capric.

¶ Anno·1068. die. 137. fuit cōiunctio ī triplicitate aerea ī·24. gradu aq̄rii.

¶ Anno. 1036·die. 270. fuit cōiunctio in triplicitate aquea in. 29·gradu Piscium post hanc sequit᷑ triplicitas ignea.

¶ Anno. 1546. die·0·fuit ciunctio ī triplicitate terrea in·5. gra. Tauri·

¶ Anno·1783·die·117. fuit cōiunctio in triplicitate aerea ī·11·gra. Geminoꝝ

¶ Anno·2021. die·230·fuit cōiunctio in triplicitate aquea ī·13·gra·Cancri·

¶ Anno. 2259. die·324·fuit ciunctio in triplicitate ignea ī·22·gra·Leonis.

¶ Anno. 2498·die·75·fuit ciunctio in triplicitate terrea in·28. gradu Virginis/ post hanc sequitur triplicitas aerea.

¶ Nota ꝙ cōiunctio illa Saturni ⁊ Jouis immediate precedēs illam cōiunctioneꝫ que ponit᷑ infra āno. 2736·fuit illa quam Abraham Anenesre posuit primā significantem super regnū ⁊ legem Jsrael de qua supra. Et hec fuit. 474·ānis. 207. diebus post diluuiū. Et ita dicta prima ciunctio quā signauit Abraham cū. 20. fere ānis precessit dictam cōiunctioneꝫ que hic·12·ponitur inter maiores que a principio mūdi fuerunt secūdum Alfonsum consonū. Videtur vt ōnis maior ciunctio sequens quam ponit idem Abraham precederet suam per equalē differentiam tēporis sicut p. 20·annos vel circiter prope illum numerū verbi gratia sicut prima Abrahe precedit duodecimā illaꝝ per. 20. ānos fere Jta secūda precederet decimamterciam ⁊ tercia decimamquartam per·20. annos vel circiter· Et hec

intellige secūdum medios motus.

¶ Anno. 2436· die· 189· fuit coniūctio ī triplicitate aquea ī· 3· gra· Scorp.
¶ Anno· 2945· die. 307. fuit coniūctio in triplicitate ignea ī· 9· gra· Sagitt.
¶ Anno· 3213· die· 75. fuit coniūctio in triplitate terrea in. 17. gra. Capric.
¶ Anno· 3571. die· 169· fuit ɔiunctio in triplicitate aerea in. 20· gra· Aq̄rii.
¶ Anno. 3689· die· 285· fuit ɔiunctio in triplicitate aquea in. 26· gradu Pis
cium/ post quam sequit᷑ triplicitas ignea.
¶ Anno· 3928· die· 35 fuit cōiunctio in triplicitate terrea in. 2. gra. Tauri.
¶ Anno· 5166. die· 159· fuit ɔiunctio in triplicitate aerea in· 4. gra. Gēinoꝝ.
¶ Anno· 5505· die· 265· fuit cōiunctio in triplicitate aquea i. 13. gra. Cācri
¶ Anno. 5653· die. 13. fuit coniūctio in triplicitate ignea in. 19. gra. Leōis
¶ Anno. 5381. die. 129· fuit cōiunctio in triplicitate terrea ī. 25· gra· Virgis
¶ Anno· 7119· die· 253· fuit cōiunctio in triplicitate aerea in· 30· gradu Li
bre. Post hanc immediate facta est mutatio triplicitatis huiꝰ in aqueā.
¶ Anno 7374. die· 379· fuit ɔiunctio in triplicitate ignea in· 6. gra. Sagit.
Et fuit ista cōiunctio vltima āno christi. 15· die. 379· Et ante istam in ea
dem triplicitate fuit prima media cōiunctio ante christū per· 7· annos ⁊
· 320· dies viꝫ· 15· die februarii in· 30· gra· ⁊. 11· minuto Arietis. Et in ea
dem triplicitate fuit tercia ɔiunctio media āno post christum· 73. die. 12.
septembris in. 11· gra· ⁊. 6· minuto ante quā precessit coniūctio vera eidē
correspondēs eodem āno completo. 91· diebus viꝫ secūda die mensis apri
lis ⁊ fuit in capite Arietis viꝫ pertransitis· i. gradu ⁊· 14· minutis de qua
supra. 12· capitulo· Et iste coniūctiones in triplicitate ignea ante ⁊ post
christi natiuitatem sunt valde notande.
¶ Anno christi. 213. die. 212· fuit cōiunctio in triplicitate terrea ī· 7· g· Vir.
¶ Anno xp̄i· 571. die. 324· fuit ɔiunctio triplicitatis aeree ī· 11· gra. Libre.
¶ Anno xp̄i· 690. die· 44· fuit cōiunctio triplicitatis aquee ī· 16. gra· Scor.
¶ Nota ꝙ hec cōiunctio est tercia in signo Scorpionis ⁊ prima in eodē
signo fuit illa que significauit sectam Machometi q̄ āno ab incarnatōne
domini fuit· 740. per mutationem triplicitatis in pricipio Scorpionis.
¶ Anno xp̄i. 928. die. 192· fuit cōiunctio triplicitatis ignee in. 21· gra. Sagit.
¶ Anno· 1032. in signo Virginis fuit mutatio triplicitatis ignee in terream
¶ Anno xp̄i· 1166. die. 304· fuit cōiunctio triplicitatis terree ī· 24. gra. Ca.

¶ Hic sequitur triplicitas aerea.

¶ Nota ꝙ āno ab incarnatione domini. 1227· in eius mēse vltimo fuit cō
iunctio Jouis cum Saturno per mutationem triplicitatis in. 20. gradu
Aquarii vt dicit Henricus de Machlinia.
¶ Item nota secūdum Joannem de muris in epistola ad clementē· 6· ꝙ
āno christi tunc futuro. 1367· die· 30· octobris in· 8. gra· Scorpionis fuit
vna de maioribus cōiunctionibus planetaꝝ Saturni viꝫ ⁊ Jouis cū per
mutatione triplicitatis aeree in aquaticā Mars etiam in eodem āno ⁊ in

eodem signo coniūctionaliter applicauit fuitq supradicta coniūctio prima ab illa cōiunctione famosissima que secūdum autores ꝛ phōs signauit legem saracenoꝝ ꝛ sublimationē seu legē perfidi Machometi fuit enī illa in signo Scorpionis mutata triplicitate sicut ꝛ ista per ānos.72. ante apparitionem legis predicte. Nec a tēpore illo vsq tunc reuersa fuit aliqua cōiunctio ōnino similis nisi ista vnde merito secūdum phōs ista signauit maximas tribulationes ꝛ mutationes in secta illa fuitq anno .1371. die.8. iunii cōiunctio magna Saturni ꝛ Martis in signo Cācri qđ est casus vnius eoꝝ ꝛ detrimentū alterius fuitq ipsa cōiunctio in terminis Iouis vz in.21. gra. Cancri in quo Iupiter suā exaltationem hz vnde cū veraciter sit cōpertum ꝙ Saturnus in anglia Mars ī alemania ꝛ Iupiter in francia dominātur. concludit ꝙ inter maximas guerras ꝛ destructiones ac translationes regnoꝝ presupponendū erat ꝙ rex ꝛ regnū frācie erant in magno periculo periclitationis ꝛ subuersionis. Nam Iupiter nō aspicit cōiunctionem ideo nō potest repellere maliciā coniunctoꝝ ymmo per motū retrogradum recedit a domo sua Piscium fugiens a cōspectu eoꝝ in Aquarium domū Saturni quod fugam regis francie innuit presertim quia id signū Cancri illud regnū significat hec ille. Nota ꝙ cōiūctiones hic notate signate sunt secūdum veros motus.

¶ Anno xpi.1508. die.71. fuit ꝯiunctio triplicitatis aquee ī.20.g. Pisc.
Anno christi.1682. die.112. erit ꝯiūctio triplicitatis ignee ī.8.gr. Arietis
Anno christi.1880. die.281. erit ꝯiūctio triplicitatis terree ī.13.gra. Tauri
Anno christi.2129. die.31. erit coniūctio triplicitatis aeree.in.19.gra. Ge.
Anno christi.2371. die.172. erit cōiunctio triplicitatis aquee ī.28.g. Cā.
Anno christi.2797. die.261. erit ꝯiunctio triplicitatis ignee ī.30.g. Leōis
Anno christi.2838. die.11. erit ꝯiūctio triplicitatis terree ī.7.g. Virgis.
Anno christi.3012. die.132. erit coniunctio triplicitatis aeree in.11.gradu Libre.

Quia vero circa finem tractatus de cōcordia astronomie ꝛ hystorice veritatis aliqua scripsi de antichristo ꝛ signis ac preambulis aduentus eius hic etiam notare volui quādam prenosticationem ex ymaginaria coniectura magis ꝙ̄ ex ratione certa ab aliquibus posita. Quidaz enim dixerūt quod in cognitione etatis ꝛ finis huius mūdi temporalis qui macrocosmus dicitur deueniendū est per etatem microcosmi id est hominis qui est minor mūdus ꝛ in se gerit ymaginem maioꝝ mundi temporalis ex parte corporalis ꝛ mortalis nature sicut ex parte anime immortalis gerit ymaginem mūdi architipi id est īmortalis sapientie dei ideo sicut etas humana quadripartita est in adolescentia iuuentutē senectutem ꝛ seniū similiter ꝛ etas microcosmi ꝛ de duratione.8. etatum mūdi dicūt ꝙ de numero.12. signoꝝ sunt.8. ceteris mobiliora ꝛ quasi cardinalia quorum duo sunt equinoxialia vz Aries ꝛ Libra/ ꝛ duo solsticialia Cancer

⁊ Capricornus. Et in his quattuor ſunt magni ſignatores ſeu planete
.x. regales hñtes dignitates que dicunt᷑ exaltationes Sol enim exaltat᷑
in .19. gra. Arietis Jupiter in .17. Cancri Saturnus in .21. Libre Mars in
.28. Capricorni. Et ſub his attendũt quattuor mũdi tempora vel etates
⁊ ꝙ Adam primus homo factus fuit aſcendẽte Ariete in gloria Solis in
domo Martis. Unde quia Sol eſt origo virtutis vitalis fuit Adam na
turaliter longeuꝰ ⁊ quidam alii ſui propinqui ſucceſſores. Et propter
domũ Martis remanſit naturaliter ſuper primũ hominẽ ⁊ ſuam progeni
em volũtas peccandi ducẽs ad mortem quia Mars dicit᷑ quaſi Mors
Unde primus homo habuit duos filios vnũ ſub Sole natum ſcilꝫ Abel
iuſtum. Aliũ ſub Marte ſcilicet Caym. Moyſes aũt natus fuit aſcendẽte
Cancro in gloria Iouis ⁊ domo Lune Jupiter aũt naturaliter preeſt põ
tificibus ⁊ prelatis ſicut fuit Moyſes. Et quia Cancer ſignũ eſt aquati
cum ⁊ eſt manſio Lune que habet ſignificationem ſuper aquas ipſe p tẽ
pus miraculoſe manſit ĩ aqua vnde ⁊ nomẽ ex hoc accepit a moys quod
eſt aqua quia vero Cancer retrocedẽs eſt ⁊ lex moyſayca iam retroceſſit.
¶ Dominus aũt Jeſus xp̄s natus fuit aſcendẽte Libra in gloria Satur
ni ⁊ domo Veneris. Saturnꝰ vero vt ait Meſſahaly ſignationem habet
ſuper gentẽ iudaicam ſeu fidem eiꝰ ⁊ ipſius eſt gloria ſuper regnũ. Unde
dominus Jeſus inquantũ homo ex fortitudine ſue natiuitatis dictus ẽ
rex Iudeoꝝ ⁊ ſibi tanꝙ ſummo liberatori ⁊ iudici datũ eſt õne iudicium
Ex Libra vero inquãtum eſt domus Veneris nihil videt᷑ chriſtus parti
cipare inquantũ homo niſi ꝙ in laudẽ eius extollunt᷑ cantica muſicalia
ipſa nãꝗ ſuper muſice organa ſignificationẽ habet hec aũt dicta ſunt de
chriſto quãtum ad eiꝰ humanitatem quia verus ⁊ naturalis homo fuit ſꝫ
ſuper eiꝰ diuinitate eſt extra ⁊ ſupra propoſitũ preſens aliquid cõmemo
rari. Antichriſtus vero naſcet᷑ aſcendẽte Capricorno in gloria Martis
⁊ domo Saturni hoꝝ nãꝗ naturas peſſimas cõiunctim poſſidebit ⁊ pro
prietates a Marte in maliciis gloriabit᷑ in diſcordia inuidia ⁊ falſitate
⁊ in elatione maxima. A Saturno aũt ⁊ manſione eius habebit auariciã
odium ⁊ detractionẽ ſeditionem ⁊ õnia occulta mala ſicut a Marte mani
feſta mala vt teſtat᷑ Albumaſar in floribꝰ ſuis his aũt correſpondebunt
quattuor tẽpora. Primũ tempus ante legẽ ab inicio mũdi vſꝗ ad Moy
ſem. Secũdum tempꝰ legis a Moyſe vſꝗ ad chriſtum. Terciũ tempꝰ gra
tie a chriſto vſꝗ ad antichriſtum. Quartum tẽpus perfidie ⁊ malicie ab
antichriſto õnino vel fere vſꝗ ad finẽ mundi. Et his quattuor tẽporibꝰ
vel etatibus mundi correſpondent quattuor etates hominis ⁊ quattuor
quarte celeſtis circuli. Nam prima que ẽ ab Ariete ad Cancrũ ⁊ eſt calida
et humida vernalis et eſt quarta adoleſcẽtie. Secũda a Cancro ad Librã
calida et ſicca eſtiualis eſt quarta iuuẽtutis. Tercia eſt a Libra vſꝗ ad
Capricornũ frigida et ſicca autũnalis et eſt quarta ſenectutis. Quarta a

Capricorno ad Arietē Frigida et humida hyemalis et ē quarta senii et de crepite etatis. Ex premissis ergo cōcludunt isti ꝙ sicut spacium celestis circuli quod est ab Ariete ad Libram ē medietas illius circuli equalis al tius medietati a Libra vsqꝫ ad Arietem sic quantū est spacium tēporis lapsi ab Adam siue a principio mūdi vsqꝫ ad christum tm̄ naturaliter de bet esse a christo vsqꝫ ad finē mundi. Sicut aūt per Saturnū et Martem senescit homo quia ipsi sunt corruptiui coloris et humoris naturalis ⁊ vitalis. Sic per illos planetas senescet hic mūdus corruptibilis ⁊ vltimo finiet̄ per modū circuli apud signū Arietis ꝙ est signū igneum. In quo duo planete ignei viꝫ Sol ⁊ Mars habēt suas potestates vt dictum est. Et ideo nutu dei finiet̄ per ignem putredines seculi cōsumentē sicut testa tur scriptura. Vlteri⁹ attendendū est ꝙ inter quattuor tēpora ⁊ signa p̄ dicta tempus ⁊ signū natiuitatis christi attestat̄ discretioni ⁊ spirituali tati legis sue. Nā Libra est signum humanū viꝫ liberatoris hominis vt pote hominis discreti ⁊ iusti ac spiritualis. Temp⁹ etiā ⁊ etas senectutis est tempus ⁊ etas discretionis ⁊ spiritualitatis reliqua vero signa sunt irrationabilium seu brutoꝝ animaliū quasi signa indiscretionis ⁊ bruta litatis cuiusmodi etiā sunt reliqua tria tēpora ⁊ etates mūdi. Signū quo qꝫ Arietis quod opponit̄ Libre ⁊ temp⁹ quod precessit āte tempus legis perfecte maxime corporalia fuerūt sed signū Libre ⁊ tempus gratie poti us sunt spiritualia deꝫ his ergo ista dicta sint nō certitudinaliter affirmā do sed probabiliter cōiecturando.

Licet aūt hic possem huic tractatui finem imponere quia tamen nō solū in his tribus vltimis tractatib⁹ sed etiā in aliis quibusdam prioribus aliqua scripsi de motibus corpoꝝ celestiū ideo ad eoꝝ maiorē elucidationem hic aliqua supplere proposui. Et primo quia in tractatu de ymagine mūdi capitulo tercio dixi de cursu Solis ⁊ ei⁹ āno ⁊ dieb⁹ ⁊ specialius in tractatu de legibus ⁊ sectis capitulo vltimo de quātitate āni solaris ⁊ de equinoxiis et de his etiā in tractatu de correctione kalen darii hic ad illoꝝ supplementū Notādum est secūdum cāpanum capitulo primo sui cōpoti ꝙ ānus solaris vere loquēdo est spacium temporis quo Sol mouet̄ ab aliquo quolibet pūcto sui circuli quousqꝫ proprio motu precise redeat ad eūdem hoc aūt spacium secūdum ꝙ posuit Ptholome⁹ est tēpus quo Sol mouet̄ ab alterutro duoꝝ solsticioruꝫ quousqꝫ redeat ad idem solsticium vel ab alterutro duoꝝ equinoxiorum quousqꝫ redeat ad idem equinoxiū. Et cōtinet secūdum ipsum. 365. dies ⁊. 6. horas min⁹ tricentesima parte vni⁹ diei. Et secūdum hanc opinionem solsticiū preces sit diem natiuitatis christi. 6. diebus ⁊ fuit. 19. decembris sed abbategni licet cū Ptholomeo in predicta diffinitione āni solaris conueniat tamē ab ipso discrepat in tēporis quātitate quia ponit illud tempus esse. 365. di es ⁊ sex horas minus centesima parte vni⁹ diei. Et scd̄m hanc opinionē

solsticium fuit ãno natiuitatis christi·21 die decembris sed secũdum pre
dictam ãni diffinitionẽ necesse est vt secũdum p̃dictas positiones Ptho
lomei et abbategni semper idem punct⁹ circuli Solis sit in loco solsticii ⁊
semper idem in loco equinoctii. Sic ergo circulus Solis nõ mutat situm
respectu punctoꝝ solsticialium vel equinoctialiũ sed semper manet respec
tu eoꝝ tam in auge q̃ in õnibus aliis punctis suis secũdum habitudinez
vnam. Quia ergo stelle fixe mouent̃ ab occidente in orientẽ cõtinue·100.
ãnis vno gradu sicut posuit Ptholomeus maius erit temp⁹ quo Sol mo
uet̃ ab aliq̃ stella fixa quousq̃ redeat ad eãdem quã fit ille annus solaris
secundum positiones predictas. Verũ est tamẽ q̧ si aux Solis et cetera
puncta sui circuli essent fixa semper cõparata ad pũcta solsticialia ⁊ equi
noxialia verũ esset illud in quo cõueniunt dicti pħi viz q̧ annus solaris
esset reditus a solsticio ad idem solsticiũ· Sic etiã reditus a solsticio ad
idem solsticium esset equalis reditui ei⁹ a quolibet puncto sui circuli ad
eũdem punctum et similiter etiã de equinoctio sed posteriores pħi nõ inue
nerunt ita esse ymmo augẽ Solis ⁊ cetera puncta sui circuli inuenerunt
moueri secũdum motum stellaꝝ fixarum ⁊ adherere eis semper secũdum
habitudinẽ vnam. Ita q̧ aux Solis stelle fixe cui nũc cõiungunt̃ si qua
sit vel puncto firmamenti si fixa nõ sit ibi semper fuerit cõiuncta ⁊ semp
erit· Nec habet aliquẽ motum sibi propriũ nisi ratione firmamenti· Et si
militer est de augibus reliquoꝝ planetarum ⁊ eoꝝ circulis· Quia ergo an
nus Solis est reditus ei⁹ in suo circulo ab aliquo quolibet puncto ip̃si⁹
circuli ad eũdem necesse est secũdum istam positionẽ q̧ annus Solis sit re
ditus ei⁹ a qualibet stella fixa ad eãdem siue ab aliquo puncto firmamẽ
ti ad eũdem ⁊ fit iste reditus secũdum eos in.367·diebus ⁊·6·horis ⁊·9.
minutis ⁊·28 secũdis vni⁹ hore equalis que valẽt.23·secunda·30·tercia·
vnius diei. Et in hoc excedit ãnus solaris secũdum istam positionẽ tẽp⁹
·367·dierum et sex horaꝝ quo tẽpore vtit̃ ecclesia romana ⁊ greca· Ideo
q̧ vt probat cãpanus si singulis.173. annis romanoꝝ ⁊ grecorum addere
mus diem vnũ esse vere verificatã annoꝝ vsualium circuli ipsoꝝ sed per
hoc nõ erit firmata habitudo solsticioꝝ ⁊ equinoctioruz ymmo si vera sit
opinio Ptholomei de motu stellaꝝ fixarum solsticia ⁊ equinoctia semper
preuenirent habitudines suas· Et accidet vt annus sic verificatus deflue
ret per singulas habitudines tẽporis ⁊ q̧ inciperet in solsticiis ⁊ equino
xiis ⁊ in quibusdã distantiis ab eis posteriores aũt modum istũ motus
stellaꝝ fixarum nõ inuenerunt sed eas inuenerũt moueri ab occidente ad
orientem vsq̧ ad aliquid deinde nõ procedere vltra sed redire iterum ad
occidentem vsq̧ ad aliquid ⁊ ideo dixerũt eas moueri motu accessionis ⁊
recessionis· Et istum motũ affirmauit Thebith ⁊ posuit principia per q̃
motum predictũ faceret esse circularẽ ⁊ saluaret ea que apparerent ⁊ ac
cidunt motui stellarum fixarum .

Hanc aūt positionem Thebith de qua tetigi in fine tractatꝰ de legibꝰ ⁊ sectis ⁊ alibi pulcre explanauit cāpanus vbi supra. Et dixit ꝙ se cūdum illam duplex est orbis signoꝝ vnus fixus ⁊ aliꝰ mobilis et fixꝰ quidem intelligit᷑ esse descriptus in spera nona· Mobilis vero in octaua ⁊ vterqꝫ ipsoꝝ diuidit᷑ in. 12. signa/sed immobilis cōtinet ista denomina tiue tantū· Mobilis vero illa signa cōtinet secūdum veritatem. Vnde ip se est distinctor ymaginū signoꝝ predictorum zodaycum cōponendū/et capita Arietis ⁊ Libre mobilis semper distant equaliter a capitibus Ari etis ⁊ Libre fixi describentia in superficie spere none duos paruos circu culos circa ipsa quoꝝ capita Arietis ⁊ Libre immobilis sunt poli ⁊ q̄si centra ⁊ arcus orbis magni ab ipsis polis in eoꝝ circūferentias descen dens qui est quasi semydyameter eorum est. 4. gra. 18· minuta ⁊· 43. secū da formā aūt ⁊ modum huiꝰ motus diffuse prosequit᷑ cāpanus finaliter cōcludēs ꝙ ex eorū motu accidit vt stelle fixe videāt᷑ moueri versꝰ oriētē aut occidētē qn̄qꝫ motu tardo qn̄qꝫ motu veloci· Cū enī caput Arietis mo bilis fuerit distans ab equatore in circulo paruo predicto per quartam ipsius parui circuli aut prope hoc ꝙ erit in duobꝰ circuli parui sitibꝰ op positis tunc videbunt᷑ stelle moueri ad eam partē ad quam mouent᷑ mo tu tardo in vno quidē eorum ad partē orientis ⁊ in eius opposito ad par tem occidentis. Cū vero caput Arietis mobilis fuerit in alterutra duaruꝫ sectionū equatoris ⁊ circuli parui aut prope eas videbunt᷑ tunc moueri ad eam partē ad quā mouent᷑ motu veloci vna quidē eaꝝ ad partem ori entis ⁊ in eiꝰ opposito ad partem occidentis. Quapropter inuenta est di uersitas manifesta in motu eorū. Ptholomeus aūt quando ipsa cōpara uit loca eorum inuenta in tēpore suo ad loca eoꝝ inuenta ab abrachis et ab aliis antiquis phis inuenit eas moueri motu tardo viꝫ in. 100. annis vno gra· Nā tunc caput Arietis mobilis erat meridionale separatum a puncto quarte meridionalis ⁊ accedens ad equatorē. Posteriores autē capite Arietis adhuc magis accedente ad equatorē inuenerūt stellas fixas moueri in. 66· ānis vno gradu ⁊ hoc fuit propter accessum capitis Arie tis ad equatorē propter quē motus stellarum fixarū fuit velocior· Tem pore vero cāpani factum erat caput Arietis septētrionale distans a cōi sectōne parui circuli ⁊ equatoris de partibꝰ ipsius parui circuli versꝰ sep tētrionem· 73· gra· ⁊. 71· minutis fere· Et propter hoc caput Arietis dista bat a cōi sectione orbis signoꝝ mobilis ⁊ equatoris versus septētrioneꝫ de partibus ipsiꝰ orbis signorū· 9. gra· 11 mi. ⁊· 47. secundis fere. Erat ergo tempore illo locus intersectionis predicti orbis signorū mobilis et equatoris super. 20· gradibus. 43. minutis ⁊· 17. secundis signi Piscium ⁊ alia sectio opposita super cōsimilem partē Virginis· Postea vero mul tipliciter variatus est motus iste sicut cāpanus diffuse declarat· Ex his cōcludendo ꝙ stelle fixe in tempore Ptholomei ⁊ suorum predecessorum

gg 4

quorum cōsiderationes ipse assumit mouebantur ad occidentem ⁊ nō ad
orientem quēadmodum ipse putauit. Tunc eniȝ erat caput Arietis mobi
lis meridionale ab equatore ⁊ caput Libre septētrionale In quo situ est
motus eorū ad occidentem. Causa aūt erroris eius nō fuit propter debili
tatem scientie sed fuit paruitas tēporis predecessoruȝ cōsiderantium loca
stellarū fixarum in suis temporibus et ea per scripturā suam cōmendan
tium/ vnde nō fuit ei possibile vt cognosceret istū motum propter eiꝰ tar
ditatem et predicti tēporis paruitatē. Et istū errorem Ptholomei et mo
tum octaue spere quē ponit Thebith et formam eius et ea que accidūt ex
eo diffusius prosequit̃ cāpanus q̄ꝫ huius tractatus breuitas explicare
sufficiat quē motum vt ipse dicit sequuntur omnes spere inferiores que
sunt. 7. planetaꝝ ⁊ auges earū sicut Thebith posuit vnde finaliter cōclu
dit ꝙ orbis signorū fixus nō est circulus quem describit Sol motu pro
prio quēadmodum scripsit in cōpoto suo Robertus linconiensis sed est
vnus circulus maior in nona spera declinans ab equatore ad duas par
tes septētrionis ⁊ meridiei quātitate. 23. gra. 33. minutoꝝ ⁊. 30. secundoꝝ
Circa huius intersectionē cū equatore mouent̃ capita Arietis ⁊ Libre ⁊
in eius circūferentia mouent̃ capita Cancri ⁊ Capricorni quādoq̧ coope
riens circulū Solis qui est semper in superficie vna cū orbe signorum mo
bili quādoq̧ secans ipsum. Ad quoꝝ oīm intelligentiam fecit cāpanus fi
guram sensibilem rebus predictis conuenientem.

Sciendum est aūt ꝙ predictum motū stellarum fixaꝝ ⁊ secunduȝ eū
dem predictam quātitatem āni solaris sicut dicit cāpanus. Astrono
mi sui tēporis supponebant eo ꝙ magis cōueniant cū his que de superio
rum motibꝰ apparent q̄ꝫ ea que a prioribus dicta sunt. Et hoc quoq̧ di
uine scripture magis cōsonum inuenit̃ que xp̄m natum asserit cū dies in
cipiunt crescere. Nam secundū istum motū stellarum fixaꝝ ⁊ predictam
āni quantitatem inuenies diem annūciationis seu cōceptionis christi fu
isse proximū qui secutus est instans equinoxii vernalis ⁊ diē natiuitatis
eiꝰ fuisse proximum qui secutus est instans solsticii hyemalis sed his nō
obstantibus Alfonsus quem cōiter astronomi sequūtur nō ponit predic
tam āni quantitatē quam ponit Thebith sed minorem vȝ. 365. dies. 5. ho
ras. 49. minuta. 16. secunda. quidā tamen tabulas Alfonsi redarguūt ⁊ li
cet in multis aliis tamen in hoc specialiter ꝙ supponunt annū solarē esse
tēpus semper equale ⁊ ipsum inuariabile permanere. Et allegant ꝙ ī hoc
sunt cōtrarie illis que ab obseruatoribꝰ diuersorum tempoꝝ sensibiliter
sunt percepta. Et primo quidē ꝙ ātiquissimi obseruatores babilonici po
suerūt quantitatē anni. 365. dies cū quarta die ⁊ vna. 16. deinde alii illā
quartam precise posuerunt sicut abrachis quem in hoc sequit̃ ecclesia ⁊ si
militer inuenit quidā Abraham fere sed modicū minus/ sed Ptholomeus
⁊ albategni suis tēporibus posuerūt vt supra dictū ē ⁊ ī aliis supioribꝰ

tractatibus recitatum. Et tabule Alfonsi ponũt vt statim tetigi ⁊ in hoc
ration abiliter reprehendunť si illã quantitatem cõstituant inuariabilẽ.
Et ad ostendendũ in hoc discrepantiam tabulaꝝ harum cuȝ antiquis ob
seruatoribus declarant isti differentias eoꝝ cum aliis de introitu Solis
in signa que magna reperiť. Similiter in tẽpore nostro differentia ab ali
quibus inuenta est de introitu Solis in Arietem. Nã anno dñi. 1290. die
.13. mensis marcii inuentꝰ est Sol intrare Arietem post. 16. horas quod
multum discrepat ab his tabulis. Et anno. 1386. est inuentus est ingredi
Arietem nõ in hora que inueniť per tabulas Alfonsi ⁊ ideo cõcludunt pe
riti astronomi ꝙ quantitas ãni solaris nõ est cõstituenda semper equal'
sed variabilis de maiori in minus ⁊ ecõuerso sicut etiam motus stellarũ
fixarum nunc velocior nunc tardior esse cõperitur vt supra patet vnde
sicut dicit Joannes de muris necessariũ est propter motuȝ octaui circuli
⁊ variũ motum augis Solis mutationẽ equationis ãnos ponere singu
los in equales. Et sicut ip̃e probat anni quãtitas quã ponunt tabule Al
fonsi nõ est precisa vȝ. 365. dies. 5. hore. 49. minuta. 15. secũda. 59. tercia
.34. quarta. 3. quinta. sed debet esse. 58. tercia. 49. quarta. 43. quinta. Nec
tamen quãtitas ista semper manet equalis propter causas predictas.

Constat igiť ex predictis ꝙ̃ diuersa ⁊ quasi aduersa diuersi senserũt
de quãtitate anni solaris vt preallegatis tractatibus satis expressi
sed hic clarius explicaui Verũtamen de huiꝰ anni inicio vsuali ⁊ de eius
quantitate varie gentes ⁊ nationes nõ minus diuersimode senserũt sicut
in superioribus declaratũ est. Hic tamen mihi sufficit de inicio anni secũ
dum catholicos loqui id est scd̃m romanos ⁊ grecos vnde licet antiquitꝰ
aliquando annoꝝ suorum greci ab Alexandro sumpserũt inicium vt di
cit cãpanus. Tamen vt dicit Beda aliqñ greci tempoꝝ ordinem a Diocle
tiani principis annis obseruabant. Tamen post fidẽ susceptam catholici
annos cõputare inceperũt ab anno dñi Jesu christi. Et vt recitat Beda cõ
putationem ab incarnatione christi Dyonisius abbas Romane vrbis i
stituit. A quo principio gallicana ⁊ anglicana ecclesia aliiꝗ plures non
absurde annos suos cõputant licet gens ytalica multiꝗ alii antiquũ ro
manoꝝ morẽ sequentes a prima die ianuarii quẽ mensem romani fecerũt
anni principiũ incipiant. Unde hic oriť dubitatio quã incidenter ⁊ bre
uiter tetigi in quarto capitulo tractatꝰ de correctione kalendarii videlȝ
cũ ecclesia gallicana quo ad inceptionẽ annoꝝ dñi preueniat ecclesiam
ytalicam ⁊ alemanicã eo ꝙ gallici inchoant ãnos xp̃i ab incarnatione seu
ãnunciatione dñica. Ytalici vero ⁊ alemani a precedente natiuitate chri
sti ãnos domini incipiunt. Ecõuerso tamen ytalici ⁊ alemani gallicos p̃
ueniunt in maioratione annoꝝ id est in maioris numeri cõputatione eo
ꝙ singulis ãnis saltem inter festũ circũcisionis ⁊ ãnunciationis excedũt
gallicos de vno ãno in computatione annoꝝ christi verbi gratia. Cum

ytalici hoc ãno in festo circũcisionis numerabant ãnos christi. lxix. ad huc gallici cõputabant. lxiz. vno ãno minus quã ytalici qualiter ergo sine errore saluabit᷑ ista diuersitas. Respondi breuiter ĩ tractatu predicto sed hic respõsionem clarius explicabo per distinctionẽ de duplici ãno seu modo duplici quotationis annoꝝ Annorum enim vnus dicit᷑ vsualis. Alius emergens. Vsualis dicit᷑ spaciũ temporis quo Sol complet vnã reuolutionem motu proprio ⁊ hoc inchoando a kl' ianuarii more romano. Annus vero emergẽs dicit᷑ spacium temporis indifferẽter a quolibet momẽto inchoantis donec Sol circulum suũ motu proprio compleuerit. Dico igit᷑ ꝙ ytalici ⁊ alemani vtunt᷑ annis vsualibꝰ in cõputatione annoꝝ mũdi. Gallici vero ⁊ anglici emergẽtibus incipiẽtes a die ãnunciationis dominice. Ex quo statim patet ꝙ circũcisio dñi facta fuit anno natiuitatis ipsius secũdo loquẽdo de annis vsualibus licet eiꝰ anno primo emergẽti. Vnde etiam patet ꝙ christus de primo anno sue natiuitatis scilicet vsuali nõ habuit nisi. 7. dies etatis. Ex quibus sequit᷑ ꝙ ĩ ytalia ⁊ alemania q̃uis ãnos natiuitatis cõputent nõ debent tamẽ in instrumẽtis publicis aut litteris annos natiuitatis dñi renouare ipso die natiuitatis dñi sed in prima ianuarii. Ratio est quia ibidẽ annos domini vsuales quibꝰ vtunt᷑ incipiũt ⁊ terminant exclusiue. Nam de primo ãno dñi ipso die natiuitatis sue fluxerant. 358. dies ⁊ restabant pro cõplemento ipsiꝰ solũ. 7. dies. Et per cõsequens ille ãnus primus dñi nõ ĩcepit a die natiuitatis sed ante a prima die ianuarii precedẽte diẽ natiuitatis xpi.

Adhuc aũt quia in tractatu de vero ciclo lunari ⁊ in tractatu de cor-
39 rectione kalendarii plura scripsi de ãno lunari ⁊ eiꝰ mensibus / hic addam vtilẽ distinctionem de multiplici mẽsis lunaris acceptione. Sciendum itaq̧ ꝙ quadruplex est distictio mẽsis lunaris quia vnus dicit᷑ mẽsis medie coniunctionis viz Solis ⁊ Lune de quo ⁊ eius quãtitate satis ĩ dictis tractatibus dictũ est. Alius dicit᷑ mẽsis pagrationis qui habet. 27 dies ⁊. 8. horas sicut tetigi in primo capitulo tractatꝰ de ymagine mũdi Alius est mẽsis manifeste apparitionis ⁊ hic secũdum Galienũ tercio de creticis diebus hꝫ. 26. cũ dimidio. Alius dicit᷑ mẽsis medicinalis qui cõponit᷑ ex mẽse manifeste apparitionis ⁊ medietate excessus quo mẽsis pagrationis excedit mẽsem manifeste apparitionis. Et istud trahit᷑ ab Auicẽna in quarto canõis sen. secũda tractatu secũdo capitulo secũdo. Et a Galieno vbi supra vnde relinquit᷑ ꝙ mẽsis medicinalis sit. 26. dierum ⁊. 22. horarũ ⁊ diuidit᷑ per quattuor septimanas quaꝝ quelibet nõ cõtinet septem dies cõpletos sed solũ sex dies ⁊. 17. horas cũ dimidia. Quod sic patet quia mediẽtur. 26. dies ⁊. 22. hore ⁊ erũt. 13. dies ⁊. 11. hore pro duabus septimanis illius mẽsis ⁊ totidem pro aliis duabus / qui dies ⁊ hore si diuidãtur erũt sex dies ⁊. 17. hore cũ dimidia pro qualibet septimana. Et ad hãc cõputationem debet cõsinuare medicus in iudicãdo de creticis

diebus vnde patet q in hoc sicut et in pluribus aliis medicus habere debet astronomice sciētie aliquam noticiā sicut et quilibet phūs. Hec igitur de elucidatione tractatuum nostrorum dicta sufficiant.

Huic aūt operi finem imponētes Deo gratias agimus quia .8. tractatus satis utiles ex sapiētum dictis ipso donāte collegimus. Primū de ymagine mūdi. Secūdum de epilogō eius. Tercium de correctione kalēdarii. Quartum de vero ciclo lunari. Quintum de legibus et sectis cōtra superstiriosos astronomos. Et tres vltimos de cōcordia vere astronōie cū theologica et hystorica veritate. Scimus aūt quosdam nobis obiecisse q professionem nostrā et similiter etatem magis decuisset circa theologica quā circa illa mathematica studia occupari. Quibus pro nostra excusatione respōdemus q in illis nō sic intemperate vacauimus quin etiā plura de materia presentis scismatis et uniōis ac reformationis ecclesie multosq tractatus utiliores theologicos scriberemus. Nec illa tn̄ a theologico studio prorsus credimus aliena/sed potius si absq varia curiositate aut curiosa ostētatione sciantur ad fidei et theologie decorem ac utilitatem ecclesie pertinere. Nec decens estimamus esse vel utile policie xpiane theologice scientie professorem ea que in dictis tractatibus scripta sunt penitus ignorare. Hec itaq ad dei laudem et gloriam finiantur qui sine fine viuit et regnat in secula seculorum.

Apologetica defensio astronomice veritatis.

Querunt aliqui de natiuitate xpi vel Marie matris eius utrū subiecta fuerit astrorū legibus/de cuius questionis materia scripsi breuiter in tractatu de legibus et sectis cōtra superstiriosos astronomos vbi mediū tenere docui inter extremas duas opiniones / quarum vna astronomicam potestatē nimis extollit/alia nimis deprimit. Et banc extremā depressionē persuadere nititur venerāde memorie magister henricus de hassia in quodā sermone de natiuitate beate Marie qui incipit. Ipse fundauit eam altissimus. Vbi quantū ad natalem cōstellationē primo dicit q in hora qua nascebatur nō influxit ei ille tardus Saturnus torporem ignauie. Nec Jupiter dator substantie ardorē auaricie. Nec Mars feruorem iracūdie. Nec Sol ambitionem dignitatis. Nec Mercurius desideriū curiositatis. Nec Venus incendiū luxurie. Nec Luna dispendiū incōstantie. Nec Caput draconis hanc prolem fortunādo exaltauit. Nec Cauda infortunando humiliauit. Nec aliquid taliū ipsum viciose inclinauit/dicet āt hec cōclusio ex speciali gratie priuilegio de beate huius virginis natiuitate cōcedatur. Non tamen vr̄ cōcedenda illa quā subdit generalis probatio astronomice veritatis quasi penitus exclusiua Ipse nāq ad illius cōclusiōis

probationem assumit q vanũ est et superstitiosum et xpianis auribus ab sonum et indignũ credere q bona stellarum natura aut dispositio nascentes peruertat varios viciorum fomites. Iuxta illam astrologorũ opinionem ipsis imprimat. Cũ huic vane superstitioni cõcorditer et ex intentione cõ tradicunt scripture sancte et sancti doctores vt Augustinus de ciuitate dei .26. capitulo et in multis suorum librorum aliis passibus. Et iterũ Ambro sius in suo examerõ claris et efficacibus articulis ostendit vanitatẽ huius superstitionis sicut et alii doctores sancti qui in principiis vere phie fue runt enutriti hec ille. Sed quãtum ista habeant veritatis et qualiter sanc torum et doctorum scripta in hac materia debeant intelligi declaraui in pre allegato tractatu et amplius in tractatu de cõcordia theologie et astrono mie/ego aũt nõ astronomie veritatem sed quorũdam astronomorum vani tatem secũ reprobo sicut iam dudũ adhuc iuuenis reprobaui in quodam sermone coram francorum rege. Cuius iniciũ fuit Vidimus stellam eius in oriente. Et amplius in quodam tractatu seu questione de arte cognoscẽ di et discernendi veros prophetas a falsis super verbo Attẽdite a falsis pro phetis et in pluribus aliis scripturis meis. Sed adhuc secũdo inuehit iste doctor et dicit q quantũ ad leges astrorum quibus illa damnata supersti cio astronomorum hominũ natiuitates subicere cõsueuit. Clarum esse debu it omnibus xpianis ex premissis et aliis catholicis traditionibus q hãc diuini operis prolem nõ gubernauit in vtero per vices ordo planetarũ Nec Iupiter ille vt dicunt nouũ mensem gubernans huic virgini natalẽ ortum parauit. Et vlterius ait q etiã nullũ ipse Animodar huius nati uitatis angulũ cõformauit contra verbũ .72. cẽtiloquii. Nec Luna ascen dẽtem cõceptionis in hac natiuitate occupauit cõtra verbũ .2x. eiusdem li bri. Nec yles huius prolis vitam qualificauit. Nec alkocodẽ annos vite eius mensurauit. Nec atazir ipsius yles in abscisorem hanc mortificauit hec ille. Sed ista facilius est dicere quã deducere vel ea probare etiã ex ca tholica traditione quia fides nõ cogit dicere q huius sancte prolis natiui tas omnẽ huiusmodi astrorum influxum excluserit sicut nec cogit dicere q Sol eam nõ calefecit. Nec Luna eam humectarit vel q eorum virtus que ab astrorum dependet virtute eam nõ qualificauerit vel alterauerit. Sz ter cio specialiter descendit ad probandũ vanitatem et falsitatẽ regule supra tacte. Cuius intentio est q ab instanti conceptionis Saturnus gubernat ẽbrionis formationem vsq ad mensem vnũ. Et Iupiter per secũdum mẽ sem et ita deinceps sic q octauus mensis iterũ est Saturni quo plurimi tũc nascentes interficiuntur vt dicũt. Ista positio vt ipse ait vana est et friuo la et contra traditionem phorum et medicorum. Nam scdm Albertum libro nono de animalibus et Auicenna tercio canonis. Talis est operationis natu re ordo in formatione ẽbrionis q primo si materialia illa debite in loco cõuenienti cõcurrant fit ibi quasi quedã spumosa ebullitio lactea in qua

fiunt triū quasi vesiculaꝝ seu ampullarum separationes pro tribus mē
bris principalibus scilicet epate corde ⁊ cerebro formandis. In secunda
vero formatione naturali fiunt ibi quedā gutte rubee ⁊ quasi quedā filia
rubea. In tercia operatione quādo iam sunt .17. dies a conceptione appa
ret tota massa quasi sanguinis coagulati/demū. In quarta operatione q̄
completur cōiter .21. die apparet totū caro ⁊ cognoscunt̄ ī illa carne tria
dicta mēbra principalia. Ab hinc vero usqꝫ ad .36. dies vel circa a con
ceptu diuidit̄ caput a scapulis ⁊ venter ⁊ duo latera incipiunt sensibili
ter apparere Ita ꝙ in .36. vel ad maius in .40. diebus secūdum expertos
fit formatio seu effigiatio ēbrionis humani qui post quattuor mēses vel
circa cōsueuit moueri vt medici tradūt his premissis fortiter inuehit iste
doctor dicens. Attendat phs̄ q̄ꝫ friuola ⁊ fatua sit astronomoꝝ opinio
planetam frigidū ⁊ siccum putans dn̄ari qualis dicit̄ Saturnus super
ēbrionem fere per tēpus formationis sue cū manifestum sit ꝙ dicte opa
tiones nature fiant a calore naturali cuiꝯ est successiue per digestionē ma
terialia ingrossare ⁊ in sanguinē ⁊ carnē cōuertere ⁊ instrumentaliter ēbri
onem formare. Item nimis fatuū est putare ꝙ sub dn̄io qualitatū mor
tis que sunt frigiditas ⁊ siccitas fiat dispositio primaria ad vitam que
in calido ⁊ humido cōsistit. Rursus dicant illi q̄uo cum Saturnꝯ influat
naturaliter ⁊ nō libere cessat dn̄ari ēbrioni lapso primo mense quo perac
to dimittat. Ioui per mensem secūdum in quo ɔtingit quādoqꝫ Saturnū
in celo fortunatorem esse quā in primo mense. Insuper dicant quo inge
nio per viā experientie aut rationis sic esse cōpertum sit. Postremo dicāt
quo peruersitatis cōsilio vel instinctu Saturnus in octauo mense morti
ficet ēbrionem vel fetū quē in primo a cōceptione gubernans ad vitam
disposuit vt asserunt. Ex his cōcludit ꝙ veris eruditis phis potest faci
liter apparere vanitas ⁊ falsitas nō solum illius prime regule sed etiam
aliarum astronomice superstitionis regulaꝝ que superiꝯ introducte sunt
quas indignū reputauit particularius reprobare sed magis irrisione di
gnas existere tāq̄ꝫ gentilium adinuentiones superuacuas hec ille. Hic aūt
ego fateor ꝙ rationes iste multū sunt apparentes ⁊ nō modicum difficul
tatis inducūt sed cōtra philogicas ⁊ theologicas veritates constat etiam
sepe fieri apparentes rationes quibꝯ solutis elucescit plenius veritatum
claritas vnde nec desunt astronomis respōsiones sue. Quibꝯ contra pre
missa veritatem astronomicā intueātur sed eas hic particulariter discute
re nō est presentis negocii/hic tn̄ vnum generale responsionis fundamētū
tāgere non omittam. Vnde dico ꝙ astronomi nō attribuūt ordinē illū
planetaꝝ ad menses quibus format̄ ēbrio vel fetus in vtero solum vel
principaliter propter ēbrionis fomentū vel vitalē formationem per viui
ficum calorem naturalē quia sicut bene arguitur/hoc nō est Saturni pro
prium sed est principaliter Solis officiū non solū pro mense vno sed ꝑ

toto tempore quo fetus est in vtero propter quod notãter dixit Aristo
tiles ꝙ homo generat hominē ⁊ Sol verũtamen Sol principaliter influit
in quarto mense qui ei secũdum ordinem planetaꝝ assribit᷑ ⁊ ideo post
quattuor menses vel circa fetus cõsueuit moueri sicut ipse allegat ꝓpter
aliam ergo cãm astronomi illum ordinem planetarũ attribuũt mensib9
supradictis viꝫ propter aliquã specialem virtutē eis quãtum ad hoc a
summo creatore inditã. Quia cũ eius immensa sapiētia eos scd̃m situm ī
celis vel speris. ⁊. sic ordinatissime disposuit quid mirũ si eis specialē vir
tutem dederit vt secũdum eoꝝ ordinem rebus aliis hic inferi9 producen
dis ordo daret᷑ sicut ēbrioni ⁊ rebus ceteris suo modo. Et ponam in hoc
exemplũ notabile in quo cõcordant nõ solum astronomi sed phi ⁊ medi
ci. Nec discordãt theologi viꝫ ꝙ sicut dicit cãpanus. Ex ordinatione cre
atoris gloriosi dispositũ est vt singuli planete successiue in quolibet ori
zonte dñentur singulis horis successiue a principio instanti tēporis vsqꝫ
ad vltimũ eo ꝙ planete per temporis curricula inferiora mouēt ad gene
rationem cõseruationem ⁊ corruptionē licet Sol maxime vt experientia
docet. Et ideo vt ipse ait cõueniens fuit vt in prima hora temporis Sol
dñium hore sibi vendicauerit ergo Venus dñium habuit in secũda Mer
curi9 in tercia Luna in quarta Saturn9 in quīta Jupiter in sexta Mars
in septima. Sol iterũ in octaua. Et deinceps ceteri eodē ordine semp du
rante tempore redeũdo semper circulariter a Luna que est vltima ad Sa
turnũ qui est primus deinde describendo ordinate per singulos medios.
Et sic in. 27. hora que est prima secũde diei dominabit᷑ Luna. Et in. 49.
que est prima tercie diei Mars ⁊ in. 73. que est prima quarte diei Mer
curius. Et in. 97. que est prima quinte diei Jupiter. Et in. 121. que est pri
ma sexte diei Venus. ⁊ in. 145. que est prima septime diei Saturn9. Rur
sus aũt in. 169. que est prima octaue diei reuertet᷑ dñium ad Solē. Et ita
deinceps secũdum predictum circuitũ. Et ꝙ hec applicatio vera sit ⁊ nõ
vana aut superuacua multipliciter declaratur primo quia phi primi ista
ɔsiderantes distinxerũt tempus per septimanas dieꝝ naturalium qui in
hoc nõ absurde secuti sunt creatorem per vnã harum calculationũ operã
tem. 6. diebus ɔtinuis õnia per ordinem faciendo ⁊ quiescendo septimo
die ab õni opere quod patrarat. Et vocat᷑ quelibet haꝝ circulationũ sep
timana A septē ⁊ mane sic dicta quia ipsa ɔtinet septem mane hoc ē septē
primas horas dieꝝ naturaliũ a planetis septem dñatas ordine supra
dicto/secũdo patet propositũ quia ex hac ɔsideratione phi denominaue
runt quēlibet diem ab illo planeta qui in prima ei9 hora dñium optinet
vt diem primũ quē dñicum vocamus nominauerunt diē Solis. secundũ
diē Lune. terciũ diem Martis. quartũ diem Mercurii. quintũ diem Jo
uis. sextũ diem Veneris. septimũ quē diem sabbati dicimus propter me
moriã veteris legis vocauerunt diem Saturni. Vnde ex his cõcluditur

Solem esse super Venerem ⁊ Mercuriū sicut eum posuit Ptholomeus et
nō sub ipsis sicut eū posuerunt plōnici geber. Aliter enim diē Solis qui ē
dies dominicus sequeret dies Jouis ⁊ deinde dies Mercurii ⁊ post diē
Saturni que vocat dies sabbati. Et hanc sequeret dies Veneris ⁊ p9ea
Lune ⁊ ɔsequenter dies Martis deinde rediret ad diez Solis quod apd
ōnes absurdum est ⁊ nūq̄ꝫ auditum. Ex his etiam sequit ꝙ merito Lūa
que post Solem sensibili9 operat tanq̄ꝫ secundū luminare maius ī appa
rentia debuit in prima hora secundi diei sibi dn̄ium vendicare sicut Sol
qui est fortior ōibus prime diei. Primam horā obtinuit vnde ex his pa
tet ꝙ dicta applicatio planetaꝝ ad horas dieꝝ valde est a phis ⁊ cōiter
ab omnibus approbata/ tercio etiam idem patet ꝙ a medicis peritis ob
seruat. Nam cognita die electa ad fleubothomandū considerant horā di
ei ɔuenientem qua aperienda est vena cognita differentia inter planetas
quis eoꝝ sit beniuolus quis maliuol9 quis indifferēs quis medius. Hec
solū in fleubothomiis sꝫ ⁊ in aliis quidē ista nimis curiose ɔsiderant. Vn
de Bacon magnus doctor anglicus in epistola ad clementē papā. Nō lau
dat vulgi ɔsuetudinem quia principiū diei sabbati qui est Saturni pla
nete maliuoli nō attendit. Sed illa die in cunctis pre ceteris cūcta operat
Ego vero eū in hoc nō laudo sicut nec pluribus aliis in quib9 nimis ex
cessiue mathematicā potestatem extollit. Nō enim decet theologū doctorez
populū catholicum ad taliū horaꝝ supersticiosam electionē inducere. Hic
vero notandū est ꝙ scd̄m aliquos illa que hic superi9 recitata sunt de do
minio planetaꝝ secundū successiones horaꝝ diei ⁊ noctis intelligi debēt
de horis inequalibus de quib9 quilibet dies artificialis similiter ⁊ nox
quantūcunq̄ꝫ breuis vel longa fuerit habet. 12. horas precise quas cāpa
nus vocat tēporales ⁊ Joannes de sacrobosco naturales ⁊ nō de horis
equinoxialibus seu equalibus quaꝝ quelibet est. 24. pars diei naturalis
de quibus dies artificialis habet quādoq̄ꝫ. 12. qn̄q̄ꝫ plures quandoq̄ꝫ pau
ciores ⁊ etiā proporcionabiliter nox artificialis insuper iniciū diei arti
ficialis in proposito sumit ab ortu Solis ⁊ ista dicūt patere in alkabicio
differentia secūda capitulo vltimo hec igit paulisper ab incepto disgres
sus hic incidenter inserui quia si doctores catholici sequentes in hoc cōem
omniū sententiam cōcedant istam applicationez dominii septem planeta
rum ad horas diei que fiunt in vniuerso Nō video cur pertinaciter nega
re debeant illā supratactam applicationem astronomoꝝ dominii eorūdē
planetaꝝ ad nouē menses āni respectu prolis que fouet in vtero ⁊ hec de
isto sufficiant.

NEd iam ad principale propositū regrediens dico pro cōclusione fi
nali ꝙ sicut christus de lege mosayca loquens ait. Nō veni legē sol
uere sed adimplere sic etiā nec ipse voluit soluere legem nature viz quan
tum ad ea que circa ipsum vel eius virginem matrem acta sunt cōi modo

humano vel naturali vt excludam in his ea que diuinitus ſpeciali priuī
legio nō nature ſed gratie facta eſſe xp̄iana tradidit autoritas. Nam in
aliis verū eſt iuxta apoſtoli ſententiā ꝙ per omnia voluit aſſimilari fra
tribus id eſt ceteris hominibꝰ. Et ideo cōcludo ꝙ nō ſolum chriſti ↄceptio
vel natiuitas benedicta vel beate virginis matris eiꝰ ſed tota eoꝝ vita
mortalis ſicut ceteroꝝ hominum naturalis cōditio quantū ad illa ſubiec
ta fuit naturalibꝰ legibus nō ſolum aſtrorū vel corporum celeſtiū ſꝫ etiā
eſſarium celeſtibus ſubiectoꝝ vt ſupra tactum eſt ſed nō quantū ad alia
in quibus nec ipſius nature potētia nec poteſtas aſtronomica ſe extendit
prout hec plenius in preallegatis tractatibus declaraui. Nec huic cōclu
ſioni cōtraria eſt catholicoꝝ doctoꝝ traditio ſicut ibidem dixi vnde etiā
ille magnus Albertus. Magnus vtiqꝫ ph̄us aſtronomus ⁊ theologꝰ quē
magiſter prefatus de formatione ēbrionis pro cōfirmatione ſue opinio
nis allegat aſtronomicā poteſtatem nō ſic deprimit ꝙ eam a chriſti nati
uitate nitat̄ excludere ipſe enī de ea loquens allegat illud quod dicit Al
humaſar differentia prima tractatu ſexto in capitulo de aſcenſu ymagi
num vbi ait. Et aſcendit in prima facie Virginis puella ⁊c̄. Et ſubiun
git Albertus. Et iam ſcimꝰ ꝙ aſcendēte eadem pte celi natus fuit dn̄s Je
ſus xp̄s. Et hoc fuit aſcendente. 8. gra. Virginis vel circa prout patet ex
figura natiuitatis xp̄i quam deſcripſi in tractatu tercio de cōcordantia
aſtronomie cū theologica ⁊ hyſtorica veritate. Hic tn̄ notāter dico ꝙ iu
dicia aſtronomica de natiuitatibus nō ſolū chriſti aut Virginis matris
eius ſed etiā ceteroꝝ hominum pre ceteris aliis iudicijs aſtroꝝ valde dif
ficilia ſunt ⁊ incerta ⁊ hoc ſatis cōfitentur peritiores aſtronomi. Et ideo
ſancti doctores theologie illā partem aſtronomie ſpecialiter impugnant
quoꝝ tamen rationes quātum ad hoc magis probare vīr ſciēdi difficul
tatem ꝙꝫ ſcientie impoſſibilitatem. Hec igit̄ de his dicta ſufficiant abſqꝫ
aſſertione temeraria ſed cū omni reuerentia ⁊ humilitate ⁊ ſub correctiōe
quorūlibet probabilius dicentium.

¶ Explicit Apologetica defenſio aſtronomice veritatis A dn̄o. P. cardi
nali Cameracen̄ Datum Colonie Anno xp̄i. ixix. die. 26. ſeptembris.

Sepe ⁊ multum hoc mecū cogitaui cur magni doctores theolo
gi etiā in ſcientiis mathematicis peritiſſimi qui aſtrologiā de
motibus celeſtium corporū laudauerunt aſtronomiā de iudi
ciis nihilominus extreme cōdemnauerunt. Cum tamen illa ad
iſtā finaliter ordinari videat̄. Et vt omiſſis antiquioribus nunc de his
loquamur quos noſtris vidi temporibꝰ preceſſit illum quē ſupra memo
raui. Alius doctor eximiꝰ magiſter nycolaus oreſme qui ſup hac materia

specialiter scripsit tractatū. In quo utiliter suadet q reges aut principes noxia curiositate sollicitu nō nitant vanis artibus occulta perquirere et inuestigare futura quod fieri solet per astronomie iudicia. Et hoc utiq il lis nō ouenit quoꝝ tota intentio pro rei publice regimine debet esse in cō silus practicis ⁊ negociis agibilibus occupata. Unde Virgilius cū plu res artes numerasset Inter quas etiā astronomicam cōmemorat illā ali is exclusis que principatū romanū decebat subiūxit dicens. Tu regere im perio populos romane memēto he tibi erūt artes paciq imponere mores parcere subiectis ⁊ debellare superbos. Cū ergo in his deceat ⁊ esse expedi at principem occupatū indecens est ipsum esse in superfluis ⁊ sibi imperti nentibꝰ curiosum. Et hec utiq oclusio vera est ⁊ principū cordibus im primenda ac etiā maxime ecclesiasticorum prelatorum.

Sed aliam cōclusionem subiungit que mihi vr astronomiā de iudici is astroꝝ nimis generaliter cōdemnare. Quia dicit eā tanq supersti ciosam curiositatē nō esse solum interdicendā principibus sed etiam ōni homini dissuadendam. Et hoc probare nitit autoritate ratione ⁊ experi mento. Et primo dicit q debet cuiuis sufficere tantoꝝ virorū autoritas cuiusmodi sunt Augustinus Gregoriꝰ Hieronimus Ambrosiꝰ Origenes ⁊ ceteri doctores qui astronomiā de iudiciis inutilem ⁊ periculosam affir mauerunt atq multū inimicam catholice veritati. Eoꝝ vero autoritates longū esset inducere sed mlte recitantur in decretis. xxvi. q. secūda. Secū do dicit q nō imerito a doctoribus reprobatur quia propositiones que in libris iudicialibus posite sunt ut plurimū sunt ficte ⁊ volūtarie diui nate ut patet cuilibet nō affectato intuenti hos libros. Qua eniꝫ ratione potest dici de gra. zodiaci quia unus est lucidus ⁊ unꝰ masculus ⁊ multa hmōi de domibus quoq planetaꝝ ⁊ similibus multis quis dabit rationē vel cām ⁊ quid magis ficticiū q de ymaginibus none spere de qua utrū sit dubitatur ⁊ magis est verisimile q nō sit. Unde scdm Auerroym. 12. methamice aristotilis hic error de ymaginibꝰ celi ortū habuit ex corrup tione phīe ⁊ fabulis gentilium. Tercio dicit q falsitas libroꝝ de iudiciis multis experientiis probata est ⁊ quotidie probari potest ⁊ pro exemplo ponit unā eorum regulā que dicit. Quotiens Luna peruenerit ad graduꝫ ascendentē hora oiunctionis eius cū Sole si ille gradus fuerit pluuiosus pluet in regione illa in qua tūc ascendet. Huius aūt regule oppositū sepiꝰ expertum est q propositū ⁊ sic de multis aliis regulis que qualitercunq moderate eo ipso nō sunt regule q ut plurimū fallunt. Et ideo experti in illa arte nō audent per illas iudicare quia probari potest statim an pno sticata sint vera sed iudicauit per natiuitates de hominū fortunis ea que nō cito eueniūt aut que in utrāq partem interpretari possunt quod si de mutationibus tempoꝝ de impressionibus aeris ut de ventis ⁊ pluuiis q īmediate subiacent celo ⁊ que nō possunt per libertatem humanā īpediri

nesciunt iudicare quõ ergo est credendũ ꝙ possint aliquid certitudĩnaliter
aut probabiliter dicere de hoĩm fortunis per natiuitates interrogatõnes
vel hmõi vanitates. Quid dicẽt de gemellis quos cõstellatio eadem ↄcep
tionis ⁊ figure natiuitatis indeprehensibilis variatio deberet efficere cõ
similiter fortunatos. Cuius ↄtrarium plerũq; videtur. Sicut arguit ↄtra
eos Augustinus de Jacob ⁊ Esau sed quia dicerent forte illud miraculo
sum fuisse inducunt̃ hystorie gentilium. Nã in causis Quintiliani narra
tur de duobus geminis ita similibus vt simul ⁊ semel inciperent ⁊ desine
rent infirmari quoꝝ vnus occisus est aliꝰ nõ idem patet de remo ⁊ romu
lo quos Juuenalis memorans inquit geminos sub rupe quirinos ⁊c̃. de q̃
bus narrat Titustinus libro primo qualiter eos eodem partu editos dis
par fortuna separauit. Item de duobꝰ aliis inquit Lucanus. Stant gemi
ni fratres secũ de gloria matris quos eadez varius genuerũt viscera fatis
discreuit mors seua viros vnũq; relictum ⁊c̃. Et de pluribus aliis simili
bus narrat Plinius septimo naturalis hystorie. Unde Augustinꝰ septi
mo cõfessionũ. Postq̃ ↄtrarias enarrauit fortunas duoꝝ nõ geminorũ
sed tamen in vno indistinguibili momento natoꝝ tandem intulit dicens.
Certissime collige ea que cõsideratis ↄstellationibus dicent̃ nõ arte dici
sed forte ⁊c̃. Ex quibus finaliter cõcludit ille doctor ꝙ licet cõplexionũ
diuersitas sit aliqualiter a celo que animos hominũ ad varios mores si
ne tamen necessitate inclinat. Tamen hoc astrologi nequeũt prescire. Tum
quia proportiones motuũ celestiũ sunt instabiles. Tũ quia vires astroꝝ
ignote sunt. Tũ quia eorum iudicia friuolis persuasionibꝰ vallata sunt
vt in suo examerõ notauit Ambrosius. Unde plurima que in eoꝝ libris
scripserunt potius possent improbari rationibus quã probari sed satis
sufficit ꝙ per effectus ⁊ experientias ostensum est huiusmodi studiũ perni
ciosum fore fatuũ ⁊ inane. Cuiꝰ etiam signũ est quod plerũq; isti plane
tarii in suis iudiciis non cõcordant hec ille.

Circa premissa que prima facie multũ colorate ⁊ apparenter dicta
sunt/hic aliquas propositiones subiũgam. Prima est ꝙ plurima
premissoꝝ faciunt ad ↄfirmationem eorũ que scripsi ĩ tractatu de legibꝰ
⁊ sectis cõtra supersticiosos astronomos. Et specialiter pro vna ↄclusio
ne finali qua ibi confundit̃ error eoꝝ qui ꝑ astronomiã de iudiciis pre
sumũt non solũ generaliter sed particulariter ⁊ distincte precognoscere at
q; predicere euentꝰ contingentiũ futuroꝝ vt ibidem patet. Secunda est ꝙ
propter hoc non tollit̃ astronomie de iudiciis autoritas nec penitus eua
cuat̃ eius ab antiquis phĩs approbata potestas. Et hoc pulcre ⁊ diffuse
probat Bacon in epistola ad papã clementem respondendo autoritatibꝰ
⁊ rationibus apparentibꝰ in cõtrarium. Insuper Albumasar in maiori ĩ
troductorio. Et alii periti astronomi respondẽt instantiis que solẽt fieri
cõtra hanc nobilem scientiã. Et vnus qui alios vtiliter abbreuiauit. viz

Leupoldus in tractatu tercio summe sue qui est de probatione scientie iu
diciorum repellit decem sectas seu errores eidē repugnātes. Quibus repulsis
ostendit huius scientie utilitatem. Et ponit aliquos amphorismos seu regu
las generales quibus clare ostendit° ꝙ ipsa experimentis ꝛ rationibus suf
ficientibus nō immerito est a phis approbata. Ad hoc finaliter tendēs ꝙ
cōtradicentiū huic diuine scientie stolidas confutet°. Et ipsa ex suis fru
ctibus inestimabilibus cōmendabilis ꝛ admirabilis habeat° ꝛ ꝯsequēter
ab omnibus cū summo mentis desiderio appetat°. Sed his omissis breuita
tis gratia ad aliqua particularia supratacta descēdo. Hec ergo sit tercia
propō ꝙ distinguere vel consignare in zodiaco ꝛ eius signis diuersos
gradus ꝛ domos vel exaltationes ꝛ huiusmodi quibus astronomi attribu
unt varias proprietates seu proprias virtutes nō est penitus reproban
dum. Et ad propositum dixi capitulo primo tractatus de ymagine mū
di ꝙ in signis ꝛ partibus zodiaci varie proprietates ꝛ virtutes ab astro
nomis assignant° que nec supersticiose credende nec superbe contemnende
sunt illi aūt vīr superbe cōdemnare qui generaliter dicūt ꝙ propositiōes
de his ꝛ similibus ir libris iudicialibus posite ficte sunt ꝛ volūtarie diui
nate. Nō est enim verisimile ꝙ tot ꝛ tanti viri qui hmōi libros scripserūt
illa voluntarie fingerent vt posteros deciperent ꝛ inficerent erroribus ge
nus humanū sed verisimilius est ꝙ illas regulas suas posuerūt ex aliqua
ratione vel causa licet nō statim appareat nobis clara. Unde cur ad ista
ponenda moti fuerint postea aliqualiter declarabo. Nec obstat quod obi
citur de ymaginibus none spere pro quo sit ista quarta propō ꝙ licet
probabilius sit nonā speram esse ꝙ̃ cōtrarium tamen nō est necesse in ea po
nere illas ymagines quas probabiliter posuit opinio quorūdam astro
nomorum. Nam ille possunt poni in octaua spera sicut tetigi in primo capi
tulo tractatus tercii de cōcordia astronomie cū theologica ꝛ hystorica ve
ritate vbi narraui positionem Thebith de motu octaue spere vnde dicit
cāpanus ꝙ ymagines signorum ꝯtinent° in nona spera denominatiue tantū
sed in octaua secūdum veritatem ꝛ ita potest dici de aliis ymaginibus celi
Insuper nō obstat instātia illius regule. Quotienscūqꝫ Luna peruenerit
ad gradum ascendētem ꝛc° que licet vera sit inquantū concernit influentiā
Lune tamen per aliam potest influentiam retardari/propter quod sit hec
quinta propō ꝙ astronomus nō debet per vnam regulā iudicare de tem
perie vel itemperie aeris sicut de pluuiis ꝛ ventis ꝛ aliis hmōi sed debet
in his ꝛ aliis iudiciis ad multas ꝯsiderationes diligenter attendere. Et
hoc patet ex his que tetigi in prologo dicti tractatus ꝛ in .xx. capi. eiusdē
Preterea nō obstant his que dixi ea que obiciunt° de gemellis pro quo
sit hec sexta propō ꝙ omnia alia et illa ibidem obiecta probant huius
sciētie maximam esse difficultatē ꝛ maxime incertitudinaliter iudicando
de natiuitatibus sicut supra dictū est sed nō probant huius sciētie falsitatē

aut impossibilitatem quia licet vt ille ait proportiones celestium motuū
perfecte nō essent scibiles aut virtutes astroꝝ nō essent ex toto perfecte co
gnite tamen de his talis haberi potest per hanc scientiā cognitio que debꝫ
reputari ad aliqua iudicia sufficiens. Et si quādoq̄ etiā aliqui forte mi
nus periti astronomi errent in iudicādo vel etiā si inter peritos sit quādo
q̄ in iudiciis diuersitas aut nō plena ↄcordia nō est tamen propter hoc
ista scientia ↄtemnanda nec eius studiū ↄtemnendum. Cū similia etiā cō
tingant in aliis scientiis licet forte plus in ista q̄ ī aliis quia est magis
difficilis. Sꝫ restat supratacta duratio qua ratione vel cā posuerunt an
tiqui tot ⁊ tantas propōnes de iudiciis astroꝝ. Et vnde taliū veritatē
ↄcludere potuerunt. Hic dico ꝙ partim per experientiam ptim per rationē
naturalem vnde ex pluribꝰ effectibus p eos ⁊ eoꝝ predecessores ex ptis a
posteriori ratiocinādo illas cognouerūt ⁊ ex similibus similia ↄcluserūt.
Et licet de hoc multa induci possent exēpla / hic tamen vnū ponere suffici
at ꝙ satis videt̄ ad propositū pertinere. Nam aliqui astronomi .7. pla
netas applicant ad climata. Et licet a diuersis diuerse ponant̄ in hoc as
signationes signoꝝ ⁊ planetarum ex qua varietate magna in hoc oritur
incertitudo sicut notaui in tractatu de ymagine mūdi capitulo quarto.
Tamen opinio Albumasar ab astronomis reputat̄ verior que attribuit
primū clima quascūq̄ regiones ↄtineat Saturni dominio scdꝫ Jouis ter
cium Martis ⁊ sic deinceps. Et hoc cōcluserunt antiqui ex ↄditionibus
terraꝝ ⁊ moribus hominū eas inhabitantiū. Vnde quidā autor dicit ꝙ
primū clima est Dateal vel Azatea regio terre oriētalis. In qua dn̄atur
Saturnus quia illiꝰ regionis homines sunt valde prudentes ⁊ ad aliena
capiēda valde faciles. Secūdum clima dicit̄ esse egiptus. In qua dn̄atur
Jupiter vnde illa terra fertilitate dotata est sine tonitrui impetu siue tem
pestate ⁊ sinē pluuie inundatione perseuerās. Terciū est regio syrioꝝ ter
ra promissionis In qua dominat̄ Mars. Vnde ibidem erant prelia ab
origine mūdi vt legit̄ in veteri testamento. Quartū est maris meditarra
nei ī quo sunt insule marine ⁊ maxima pars grecie vbi dominat̄ Sol Fōs
totiꝰ caloris qui opponit̄ fonti humoris totius. Quintū clima est regio
romanoꝝ deliciis affluens In qua dominat̄ Venus. Sextū clima ē regio
burgūdorum ⁊ francoꝝ in quo dominat̄ Mercurius ↄuertibilis nature
Vnde homines illiꝰ regionis sunt garruli facūdi diuites ⁊ filii auaricie
⁊ ad quālibet artem satis cōuertibiles. Septimū clima est flandreñ ⁊ āglo
rum In quo dominat̄ Luna. Vnde homines illius terre sunt vagi ⁊ insta
biles Ludibrio expositi nūc ad summū nunc ad ymum delati a suo pla
neta girouago nō discrepantes. Et hanc applicationē reputat quidā ma
gnꝰ doctor anglicus inter alias maxime rationabilē sicut ergo in hoc exē
plo sic ⁊ in aliis propōnibus de iudiciis processerunt antiqui cōforman
do effectꝰ cum cāis quantū experiri potuerunt. Sed ex hoc statim oritur

alia dubitatio cum scdm fidei veritatem mūdus habuerit/principium fu eritq; vlē diluuium quod antiquoꝝ scripta pro maiori parte deleuit qualiter posteri in tanta temporis breuitate tot ⁊ tanta particularia que in libris iudicioꝝ posita sunt experiri potuerunt. Cui difficultati similis opponit᷑ in scientia medicine in cuius libris tot ⁊ tanta particularia leguntur de medicinis simplicibus ⁊ eaꝝ graduatione de ēpericis ⁊ eoꝝ occultis virtutibus ac innumerabilibus aliis hmōi vnde propter ista nō improbabiliter dici potest quod multa de predictis cognouerūt antiqui aliter q̄ꝫ per experientiam vel rationē. Nam preter hos duos modos acquirendi scientiā alios duos posuit Alkindus in libro suo de radicibus stellarum videlicet ꝙ aliqua cognita fuerūt a casū aliqua per reuelationē de his aūt que a casū in cognitione venerunt exemplū esse potest de inuentione clisteri ⁊ de inuentione dosis triache ⁊ multis huiusmodi de his autē que per reuelationem in scientiis naturalibus cognita sunt hoc notandū est ꝙ Alkindus nō loquit᷑ de illa reuelatione que imediate fit dei inspiratione sed de illa que fit mediante celi impressione ⁊ ad hunc intellectuꝫ trahūt illud verbū Ptholomei. Sciētia stellaꝝ ex te ⁊ illis est. Quia videlicet aliq̄ ex se id est ex sua naturali dispositione susceptibiles sunt astronomice scientie ⁊ talibus quandoq; ex impressione stellarū reuelate sunt alique huiusmodi veritates occulte ⁊ ita potuit esse in scientia medicine nō ē tamē incredibile ⁊ ꝙ aliquę huiusmodi veritates etiā per diuinam inspirationeꝫ quibusdam reuelate sunt. Et hoc maxime sanctis patriarchis ⁊ prophetis quoꝝ aliqui in scientia astronomie legunt᷑ fuisse periti sicut de Abraham ⁊ Moyse narrauit Josephus ⁊ xp̄iane recitant hystorie. Et hoc facit vtiq; ad laudem ⁊ exaltationē huius veritatis scientie astronomice ⁊ ad honorem ⁊ gloriam almi conditoris siderum qui est deus benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Explicit secūda Apologetica defensio astronomice veritatis a dn̄o. P. cardiali Cameraceñ Datū Colōie āno xp̄i. 1414. die tercia mēsis octobris

¶ Tractatus eiusdem de cōcordia discordantium astronomorum.

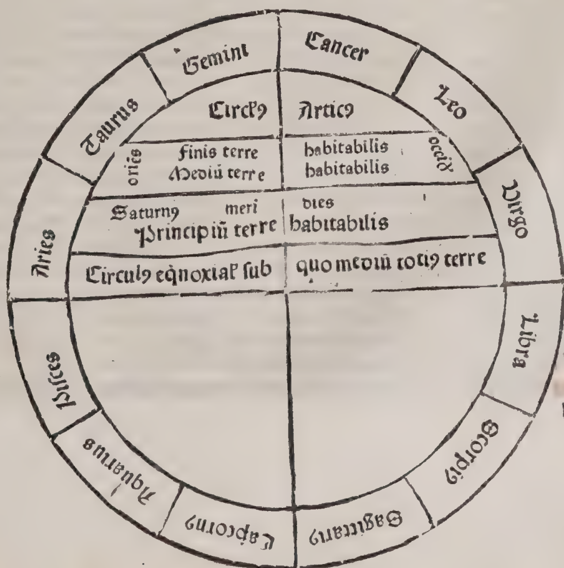
De concordia discordantiū astronomoꝝ super significationib⁹ triplicitatum signoꝝ zodiaci ⁊ applicationibus eorum ad ptes terre aliqua scribere vtile iudicaui. Tū propter multorum applicationū dubioꝝ Cum precipue propter oplementum ⁊ perfectionem quorūdam tractatuum quos de ymagine mūdi ⁊ concordantia astronomie ⁊ theologie ac hystorice veritatis oscripsi. Hui⁹ eni tractat⁹ tres erunt ptes. In prima quid Ptholome⁹ quid Albumasar ⁊ alii astronomice sciētie sapientes circa hoc dixerūt recitabo. In secūda quid scdm

eorum cõcordiam alii senserint explicabo. In tercia circa hec aliquos p
ticulares effectus applicabo.

Circa primũ sciendũ est ꝙ Ptholomeus libro primo sui quadriparti
ti capitulo. 19. attribuit triplicitatem igneã septẽtrioni terream meri
diei aeream orienti. ⁊ aqueam occidenti. Et huic ↄsentit Julius firmic9
.10. capitulo secũdo libro sue astrologie. Unde idem Ptholomeus ibidez
ita scribit. Prima ergo triplicitas est ex Ariete Leone ⁊ Sagittario ⁊ ẽ
septẽtrionalis eo ꝙ dñium cũ Sole habet ibi Jupr̃. Arietis etiã signũ cir
culum equinoxialẽ ⁊ res oriri cõpellit ⁊ hec triplicitas scd̃m eum ventos
septẽtrionales adducit quia Jupiter eoꝝ autor existit. Secũda vero tri
plicitas que ẽ ex tribus signis scilicet Tauro Virgine ⁊ Capricorno col
lecta/ Lune Veneriq3 assignata ⁊ meridiei ↄuenientior est propter Vene
ris in ea dominiũ que stella hmõi ventos adducit. Tercia quidẽ triplici
tas que ex tribus signis videlicet Geminis Libra ⁊ Aquario colligitur
Saturno ⁊ Mercurio attribuit᷑ eo ꝙ in illa domus eoꝝ habent/ ⁊ hec tri
plicitas orientali vento magis ↄuenit propter Saturni dominiũ. Quar
tam aũt triplicitatem faciunt Cancer Scorpio ⁊ Piscis. Restat igit᷑ vt
Marti donet᷑ ⁊ vt ipse in ea dñium excerceat. Et ista triplicitas secundũ
eum ventos occidẽtales efficit propter in ea Martis ⁊ Lune dominium.
Sciendum est aũt ꝙ sicut ibidẽ quidam ↄmentator ait. Ptholomeus de
dit prime triplicitati tantũ duos dños Solem scilicet ⁊ Jouẽ. sed alii ad
dunt tercium scilicet Saturnũ. Et secunde duos scilicet Lunã ⁊ Venerem
sed alii addunt Martẽ. Et tercie duos scilicet Saturnũ ⁊ Mercuriũ sed
addunt terciũ scilicet Jouẽ. Et in quarta vnũ tm̃ scilicet Martem ⁊ ei as
sociat Venerem ⁊ Lunã/ ⁊ hos eosdem alii ponunt᷑ dños huius triplicita
tis sed prepostero ordine. Nã Martem ponunt tercium.

Sed idem Ptholomeus in secũdo libro eiusdem quadriptiti capitulo
tercio trigonalitates istas ⁊ terre angulos aliter distinguit vbi tra
ctauit de similitudine regionũ cũ triplicitatibus ⁊ stellis. Et Arietis Le
onis ac Sagittarii triplicitatez inter septrionẽ ⁊ occidentem esse dicit cu
ius prim9 dñs est Jupiter est enim septrionalis cui Mars in domino as
sociat᷑ qui est occidentalis Tauri vero Virginis ⁊ Capricorni triplicita
tem inter meridiẽ ⁊ orientem. Cui9 primus dñs Venus quia est meridia
na/ eiq3 in domino sociat᷑ Saturnus quia orientalis Geminoꝝ aũt Libre
et Aquarii Triplicitatẽ inter septẽtrionẽ et orientem cuius primus dñs
Saturnus quia est oriẽtalis eiq3 Jupiter associat᷑ quia septẽtrionalis Cã
cri quoq3 Scorpionis ac Pisciũ triplicitatem in meridiẽ et occidentẽ cu
ius primus dominus Mars qui occidentalis cui Venus ĩ dominio asso
ciat᷑ quia meridiana est. Deinde vero terrã nostram habitabilem in quat
tuor partes diuidit quas dictis quattuor triplicitatibus adaptat et se
cundũ eas ↄditiones moresq3 gentiũ in illis habitantiũ diffuse ꝓsequit᷑

Pro cuius diuiſionis intelligentia ſciendū eſt ꝙ ſecundum Ptholomeum ymaginari debet vna linea trāſiens ab oriente ad occidens per medium habitationis nr̄e ita ꝙ iſta ſcidat partem meridionalē a ſeptētrionali. Et dicit Haly ꝙ iſta linea diſtat ab equinoxiali per.36.gra. et ſecundū hanc diuiſionem diſtat ab vltima habitatione in ſeptētrione per.30.gra. vel circa Ita ꝙ latitudo ꝯtineat.66.gradus et tāta eſt diſtantia ab equinoxiali vſqꝫ ad circulū articum ymmo eſt.66.graduū.26.minutoꝝ ꝛ.38. ſecundoꝝ vt dicit Haly vel circa. Unde ex hoc patet ꝙ ſi ſecundū Haly dicta linea tranſeat preciſe per mediū habitationis nr̄e ipſa non diſtabit a principio habitationis verſus meridiem niſi.30.gra. fere viꝫ quantum diſtat a fine habitationis verſus ſeptētrionem. Et ſic principiū habitationis nr̄e diſtabit ab equinoxiali fere per.6.gra. ꝛ a fine habitationis nr̄e id eſt a circulo artico vſqꝫ ad polum erūt fere.24.gra. Et dicit Haly ꝙ in fine iſtius linee verſꝰ occidentem eſt paſſagiū herculis ꝛ hoc ē vnde tranſit' ad Hiſpaniā. ꝛ eſt ibi mare ſtrictum. Ita ꝙ exiſtens in vno latere poteſt videre exiſtentem in alio ꝛ ſunt ibi tres inſule quaꝝ vnā vidēt trāſeuntes ī Hiſpaniā ꝑ terrā occidētis. Et in fine eiuſdeꝫ linee verſus orientem ſunt ydola tenentia claues ꝛ demonſtrantia ꝙ vltra illa loca nō eſt habitatio. Et dicit Haly ꝙ Hercules poſuit iſta ydola in ſignum ꝙ ipſe acquiſierat totum mūdum. Longitudo aūt predicte linee eſt ſecūdum quod dicit Haly.180.graduum.

His igit̄ presuppositis secundū sententiam Ptholomei ymaginetur
predicta linea diuidi per mediū Ita ꝙ remaneant. 90. gra. versus
orientem ⁊. 90. versus occidentem. Et ymaginet̄ hec linea trāsire quasi de
polo ad polum. Et sic he due linee diuidunt totā terram habitabilem in
quattuor partes que partes diiungunt̄ in loco intersectiōis linearū qui ē
punctus in medio terre habitabilis. Hac igit̄ diuisione intellecta facile ē
videre sententiam Ptholomei in ptitione signoꝝ ⁊ terrarum ⁊ poterit qui
libet diiecturari ad quod signū pertineat quelibet terra per longitudinem
enim ⁊ latitudinē regionis sciet̄ quelibet quarta. Vt verbi gratia ōnis
terra cui⁹ latitudo maior sit. 36. gra. ⁊ longitudo eius ab oriente minus
.90. gra. fuerit est de quarta septētrionali occidētali ⁊ sic de aliis suo mo
do. Hic tamen nota ꝙ. 180. gra. linee semicircularis que scđm Haly trāsit
per medium longitudinis habitationis note de oriente ad occidentē non
sunt equales gra. illis. 180. gradibus illius linee semicircularis equinoxi
alis que transit per mediū totius terre quia sunt gra. longitudinis terre
nec sunt etiam equales gradibus illius linee semicircularis coluri q̄ tran
sit a polis per mediū longitudinis habitabilis sicut nec circuli predictis
lineis semicircularibus correspondēs sunt equales. Quare cum gra. longi
tudinis ⁊ latitudinis regionuꝫ sint equales in magnitudine oꝫ. gra. mino
res linearum predictarum equare maioribus secundum doctrinā tabule
sinus ⁊ sic illi. 180. gradus circuli distantis ab eq̄noxiali p. 36. gra. valēt
ꝓcise. 147. gra. 11. minuta 28. scđa circuli magni siue eq̄noxialis siue coluri
Et per eandem tabulam proportionabiliter possunt equari gradus in a
liis lineis paralellis. Que tabula presupponit ꝙ corda seu dyameter. 120.
graduuꝫ correspondet arcui seu semicirculo. 180. gra. Cognita gra. quarta
in qua est terra tua scis ꝙ vnum signum triplicitatis illius quarte respi
cit illam terram ⁊ poteris scire quod ex illis tribus respiciat illam per mo
res ⁊ consuetudines habitantiū in ea. verbi gratia scim⁹ ꝙ q̄rta xp̄iano
rum est in parte septemtrionali occidentali ⁊ secundū Ptholomeuꝫ Aries
Leo Sagittarius dominant̄ super ipsam. Et si velis scire super quā ptem
eius dominatur quodlibet illorum signorum respice ad mores ⁊ consuetu
dines hominū. Constat autē ꝙ romani fuerūt fortiores ⁊ nōiatiores isti⁹
quarte ideo conuenit vt attribuatur eis signum nobilius inter tria ⁊ hoc ē
Leo domus Solis. Constat etiam ꝙ almani sunt iracūdi de natura Mar
tis ergo conuenit vt eis attribuatur Aries domus Martis. Constat etiā
ꝙ hyspany sunt magni exercitii in armis ideo cōuenit vt attribuatur eis
Sagittarius quod est signum militie ⁊ belli ⁊ secundum hunc calculatōis
moduꝫ procedit Ptholomeus in quartis terre quas pticulariter proseq̄
dimitto ad eius scripta ⁊ expositores remittēs quia ⁊ nomina ⁊ cōditōes
terrarū non est nobis facile describere.

Sed predicte opinioni Ptholomei contrari⁹ videtur Albumazar li.

sexto sui itroductorii dfa. 26. in hoc videlz q ibi ponit triplicitatē igneā orientalem esse terram meridionalē aereā occidentalē Aqueaz quoqz septē trionalem. Et huic concordat Alkabicius differētia prima sui introductorii. ¶ Zeel quoqz israbelita circa principium sui introductorii necnon et Abraham iudeus cognomine auenesre capitulo secundo sui libri quem vocat inicium sapientie. Messahalach in libro per reuolutionū annorū mūdi. Alii quoqz q̄3 plures vt Gaphar in suis ysagogis minoribus in libro etiam nouem iudicum habetur idem ab Alkindo dictum. Dicit ergo Albumazar ibidem Aries vero Leo ꝛ Sagittarius sunt orientales. Nā Aries est cor orientis ꝛ eius ventus est orientalis. Et Leo est sinistra pars oriētis ꝛ eius ventus est inter orientem ꝛ septemtrionē. Sagittarius vero est dextra pars orientis ꝛ eius ventus est inter orientem ꝛ meridiem. Taurꝰ siquidem Virgo ꝛ Capricornus sunt meridiana. Capricornus enim est cor meridiei ꝛ eius ventus est meridianus. Et Taurus est sinistra pars meridiei eiusqz ventus est inter meridiem ꝛ orientem. Virgo vero est dextra pars meridiei ꝛ eius ventus est inter meridiem ꝛ occidentez. Gemini quoqz Libra ꝛ Aquariꝰ sunt occidētales ꝛ Libra est cor occidentis ꝛ eiꝰ ventus est occidentalis. Porro aquarius est sinistra pars occidentis ꝛ eiꝰ ventus est inter occidentem ꝛ meridiem. Gemini vero est dextera pars occidentis. Ventusqz eius est inter occidentem ꝛ septētrionem. Cancer vero ꝛ Scorpio ꝛ Pisces sunt septemtrionalia ꝛ cancer est cor septētrionis et eius ventus est septemtrionalis ꝛ Scorpio est sinistra pars septētrionis cuius ventus est inter occidentē ꝛ septemtrionem. Pisces vero est dextera pars septētrionis ꝛ eius ventꝰ ē inter septētrionē ꝛ occidentem.

Leo ꝛ illud Albumazar libro primo coniunctionū differentia secūda triplicitatem aeream dat septemtrioni. Aqueam meridei ꝛ occidenti terream ac orienti igneam. Et in hoc secum non videtur cum precedentibꝰ concordare. Nam hic vbi agit de scientia signi fortioris ex signis triplicitatum coniunctionalū ꝛ appriatione significationis eorum in partibꝰ sibi pertinentibus sic scribit. Dicamus itaqz q cum ceciderit coniuctio in triplicitatem igneam significabit hoc fortitudinē ciuiuū orientis ꝛ fortiꝰ signum signis eius est Sagittarius mediocre vero Leo ꝛ debiliꝰ Aries. Et cum fuerit hoc in triplicitate terrea significabit hoc fortitudinē ciuiū occidenter et fortius signum signis eius est Capricornus ꝛ mediocre Virgo debilius vero Taurus. Et cuz hoc fuerit in triplicitate aerea significabit hoc fortitudinem ciuiū plage septemtrionalis ꝛ fortius signum sigis eius est Aquarius mediocre Libra et debilius Gemini. Et si fuerit hoc in triplicate aquatica significabit fortitudinem ciuium meridiane ꝛ fortius signum signis eius est Piscis mediocre Scorpius debilius autem Cāncer ꝛ hoc fit propter fortitudinem dominoꝝ illorum signorum. Ex ōnibus predictis patet q magna est dissonantia de his triplicitatibꝰ inter

ſapientes aſtroꝝ que in eorum iudicijs magnã dubitationẽ ⁊ difficultatẽ
generant. Nam quidam cõmentator Ptholomei dicit ꝙ ipſe ponit pmã
triplicitatem ſeptemtrionalem alii ponunt eam orientalem ⁊ ponit ſecun
dam meridianã ⁊ aliu ſimiliter ponunt eam. Sed ponit terciã orientalẽ et
alii ponunt eam occidentalem. Et ponit quartam occidentalẽ ⁊ alii ponũt
eam ſeptẽtrionalem ſed vt ille ait verba Ptholomei ſunt magis auctenti
ca ⁊ veriora. Econtra vero Abraham auenaſre ſecunda parte libri ratio
num ſeu canſarum loquens de ſigno Tauri aſſerit ꝙ antiqui dixerunt de
hoc ſigno quod eſt meridionale quia ſepe experti ſunt. Ptholomeus vero
diſcrepans ab eis dicit ſigna ignea eſſe ſeptemtrionalia ⁊ ſigna aerea eſſe
occidentalia. Jacob autem alkindi ait ꝙ ſigna ignea orientalia ſunt ſed
conuerſiua ſunt verſus ſeptemtrionem ⁊ hoc aſſerit eſſe verum. Hec igit᷑
de diſcordia ſapientũ circa hanc materiã dicta ſunt.

Quantum ad ſecundum principale ſciendum eſt ꝙ quondam Henri
cus de machlinia magnus Alberti magni diſcipulus predictam diſ
cordiam nitit᷑ concordare. Huiuſq; nexus perplexitatem diſſoluere. Cui9
ſententiam breuiter explicabo. Primo ergo prenoſcendum eſt ꝙ ſignifica
tiones ſuperiorum corporum ⁊ cauſalitates eorum ſuper inferiora. Alie
ſunt vniuerſales / alie particulares ⁊ earum alie magis vniuerſales alie
minus et ſimiliter eſt de particularibus. Et hoc notauit Ptholomeus in
quadriptito libro primo capitulo tercio. Nã vbi ait probatuꝫ eſt in reb9
generalibus ⁊ indiuiduis ⁊c. ibi dicit quedam gloſa ꝙ res generales vo
cat generalia accidẽtia ut quattuor tẽpora anni ⁊ niues ⁊ pluuias ⁊ mor
bos. Indiuiduas vero vocat propria accidentia hominum. Secundo ſup
ponendum eſt ꝙ eadem cauſa ſecundum diuerſas cõſiderationes ⁊ ſuper
diuerſas materias diuerſas ſortit᷑ cauſandi proprietates per ſenſum ac
cepta ſunt hec ⁊ philoſophi ſua iudicia ſecundum hec ordinant vt patet
per Abraham auenesre in principio ſui libri de natiuitatibus et in ſuo li
bro quem intitulat de lumĩaribus. Item per aliuꝫ Abraham qui dictus ẽ
collector in principio ſui libri de natiuitatibus ⁊ per Ptholomeũ ſcũdo
quadriptiti ſecundo capitulo. Iteꝫ patet hoc per Albumaſar in principio
ſui introductorii capitulo tercio et primo libro de reuolutionibus ãnoꝝ
natiuitatũ ⁊ ex intẽtione negociat᷑ Albumazar circa hoc in ſuo libro cõiũc
tõnũ. Tercio notãdũ ꝙ aſtrologi ſed diuerſos mõs difformeſq; cõſidera
tiones terram diſptiti ſunt. Alii enim ipſam terram diuiſerunt/ſed totali
tatem ſuam ſpicam ad inſtar integralis diuiſionis circuli celeſtis ⁊ hoc ap
propriando terre angulos ad diſpoſitionem ⁊ naturam circuli principa
lis qui vocatur zodyacus. Huic enim conſonat dictum auenesre in libro
rationum vbi loquit᷑ de triplicitatibus et hec diuiſio terre eſt illa que eſt
magis vniuerſalis ⁊ pmanentior magiſq; eſſentialis complexioni ⁊ natu
re anguloꝝ terre ⁊ regionum in eiſdem cõtentaris. Verbi gratia anguli

zodyaci sunt signa tropica. Cancer autem ꝛ Capricornus propinquiora sunt terre angulis qui sunt ad polos ꝛ magis conuenientia propter frigidam complexionem // Cancer quidem septemtrioni ꝛ Capricornus meridiei. Anguli vero orientis ꝛ occidentis qui sunt in medio vbi vigēt signa calida in directo sui locata merito dominantia susceperunt. Oriēs quidē quia dextera pars est dignior Ariete propter dignitatem. Occidens vero Libra hec ē ergo vniuersalis significatio triplicitatū sup terre angulos de quo intendit Albumasar in suo introductorio maiori suiqꝫ sequaces cum eo vt patet in libro. 9. iudicum. Non longe post principium secundū modum diuisionis terre qui dictus est. Alii vero terram aliter sunt ptiti non secundum eius integritatem sed secundū eius partem habitabilem nobis notam ꝛ hoc diuersimode. In secundo quadriptiti capitulo tercio destinguitur habitabilis hec secundum quartas contentas intra angulos ꝑsignatos ꝛ hoc secundum proprietates planetarum ipsius triplicitatib9 predominantium sicut ibi manifestum est ꝛ hanc rationem distinctionis q̄ multum differt a iam dicta videtᷣ secutus fuisse iulius firmicus. Albumazar quoqꝫ adhuc est partitus aliter habitabileꝫ vt patet in fine quarti sui libri coniunctionū ibi eum non totam habitabilem sed eius parteꝫ occidētalem videtur diuidere in quattuor partes quarum cuilibet suā attribuit quartam partem circuli signorum non quidem secundum triplicitates / sꝫ secundum tria signa sibi inuicē continua. Ibidem enim dicit ꝙ harū q̄rtarum terre prima est antbiochia ꝛ est pars orientis ꝛ habet ex signis Cancrum ꝛ Leonem et Virginem ꝛ ex planetis Solem ꝛ Mercuriū. Secunda alexandria et quod est circa eam ex parte meridiei et habet ex signis Libram ꝛ Scorpionem et Sagittariū et ex planetis venerem ꝛ Lunam ꝛ Saturnum. Tercia pars armenie et que circa eam sunt in occidente et habet ex signis Capricornū ꝛ Aquarium ꝛ Pisces ꝛ ex planetis Venerem ꝛ Iouem et Martem ꝛ Lunam. Quarta constantinopolis et partes eius a septemtrione et habet ex signis Arietem ꝛ Taurū et Geminos et ex planetis Mercurium et Venerem. Cuꝫ igitur multiplex sit terre diuisio vt apparet diuersequ rationes in triplicitatū significationibus reperiantᷣ ꝛ considerantur manifestum est ex premissis suppositionibus non esse rationi cotranrium vnam ꝛ eandē triplicitatē diuersis ꝑesse terre partibus siue angulis. Et econuerso plures triplicitates super eandem terre partem vel angulum secundum diuersas inq̄ꝫ rationes significandi habere virtutem influendi ꝛ cāndi. Amplius autem super est alia diuisio habitabilis secūdum Messahalach in suo libro de reuolutionibus annoꝝ mundi ꝛ iuxta Saelem in sua facidica que quidem diuisio est secundum temperamentū ꝛ intemperamentū. Cuius diuisionis pars septētrionalis intpata est ꝓpter frigus excellens ꝛ meridionalis intempata ꝓpter caloris excellentiaꝫ Media vero inter has tempata de meliori participans vtriusqꝫ. Vñ. 1.

politicoꝝ dicit Aristotiles ꝙ aspiciendo ad orbem terre prout occupatus
est gentibus que in frigidis locis sunt animositate plene intellectu autē
⁊ arte deficientes propterea libere perseuerant. Nā politizare aut vicinis
principari non possunt et hoc quidem rationabiliter. Cum enim vt patet
in quarto politicoꝝ necnō ex aliis politia sit ciuitatibus ordo que circa
principatus rerum ad hoc pertinentia que sine consilio ⁊ prudentia non
possunt que quidem intellectiua sunt vt apparet sexto ethicorū. Igit̄ sep
temtrionales intellectu deficientes quantū ad hoc vicinis non debēt prin
cipari. Sicut autem septemtrionales intellectu deficiētes animositate ple
ni sunt ita in meridionalibus est contrariū totū vt testatur philosphus
eodem capitulo prenotato. Intellectu enī sunt hi artificiosi secundū ani
mam/sine animositate autem propter quod subiecti sunt ⁊ seruientes per
seuerant. Horuū autē causas ponit philosophus de probleumatibus par
ticula .ix. ⁊ hoc idem vult secundo de partibus animalium quia sanguis
grossior est calidior q̄ȝ subtilis vel minus grossꝰ vt ibidem patet/ vbi ca
lidi ⁊ frigidi multiplicitas distinguit̄. Sunt ergo septemtrionales com
plexionis calide ⁊ meridionales frigide secundū rationes pretactas. Et
huic concordat Auicenna primo canonis fen. secunda doctrina secunda p̄
me summe capitulo secundo dicens ꝙ loca calida nigrificant capillos et
crispant ⁊ debilem faciunt digestiuā. Fiuntqȝ ibi senes in .xxx. ānis ⁊ eoꝝ
corda timida quia spiritus multū resoluitur. In locis vero frigidis mo
rantes sunt fortiores ⁊ maioris audacie ⁊ melius digerentes ⁊ ipsi teneri
⁊ albi. Et infra dicit eodem capitulo de locis septētrionalibus habitabili
bus hoꝝ locorum hominum Iudicium est super iudiciū locorū et tempo
rum frigidorum ⁊ est digestiue bonitas ⁊ vite longitudo et calor vnitus
multus. Meridionalium vero iudicia terrarum et tpm calidorū debilia
sunt ipsis desideria cōmedendi et bibendi ⁊ quolibet vino grauant̄ ꝓp
terea ꝙ eorum capita et stomachi debilia sunt. Item in eodem fen. doctri
na tercia capitulo tercio de signis complexionis idē habet̄ et q̄ȝuis neces
sarium sit hic ita fore. Nihilominus euitari non potest quin corpora ho
minum ⁊ alioꝝ forinsecus ad minus associantur dispositione aeris cōtinē
tis. Ptholomeus autem hoc aduertens dixit secundo quadriptiti capitu
lo secundo Meridionales esse calide nature ⁊ septemtrionales frigide/sed
ꝙ dicit meridionales agrestes fore siue crudeles aut siluestres hoc ex ipo
rum timiditate videtur prouenire. Timentes enim de superuentura ab in
surgentibus aut se impetentibus lesione qualicūqȝ ipsi precauere sibi inte
dentes multotiens ex timiditate crudelitatem in huiusmodi videntur exer
cere. Et licet siluestria in meridie sint animalia. In septemtrione tamen
omnia sunt viriliora vt dicit philosophꝰ septimo de historiis animaliū.
Conuenienter ergo excellenter calidi frigidam regionē inhabitant ⁊ frigi
di calidam/habituū enim excessus loca contraria saluant et tempora vt

habet libro de inspiratione et exspiratione Aristotilis et sicut est de locis ita est de temporibus ut testatur Ypocras Galienus et Auicena affirmantes uentres esse calidiores hyeme quam estate. Pars autem huius habitabilis media que temperata est homines optime complexionis merito cotinet. Unde philosophus supradicto libro septimo politicorum genus itellectuum est etc. In quo enim septentrionales et meridionales deficientes sunt ad principandum hoc habet utrumque hec regio. Nam ut dicit nono libro polliticorum quod quidem enim potest mente preuidere hoc natura principans et natura dominans. Isto autem carent septemtrionales/ meridionales quoque animositates ad principandum impotentes sunt quia uim infert potentior existens ut habet politicorum tercio propter quod dicunt poete barbaris quidem grecos principari. Congrue secundum philosophum in principio politicorum. Et ut experimentum sermonum uorum sit conuenientia eorum cum rebus sensatis respiciantur septemtrionalia et inuenientur omnes monarche ex hac dubitabili porcione processisse et super terram apparuisse suumque dominium ex hac regione ortum habens super alios extendisse.

Sed ex premissis omnibus hec una conclusio colligitur que ad sequentia maxime necessaria est scilicet quod sanguis calidus subtilisque aliquantulum aptissimus est his qui principari debent aliisque preesse siue preuenire Unde philosophus secundo de partibus animalium. Optima autem sunt animalia calidum habentia sanguinem subtilemque et purum simul enim et ad uirilitatem talia et ad prudentiam habent bona etc. Et nota diligenter quod huiusmodi sanguis non debet esse multum subtilis quia sic esset ineptus ad animositatem que ad actum principandi magis requiritur quam artificiositas que est secundum animam licet utraque sit necessaria et hoc maximum est ex predictis et ex sensu similiter. Natura quidem enim sanguis est et causa multorum et secundum morem animalibus et secundum sensum ut habet secundo de partibus animalium. Talem ergo sanguis naturam calidi rationabiliter consequi audacie siue fortitudo esse bone spei Magnanimitas et appetitus honoris etc. ad actum principandi prouocantia ut testatur Aristotiles secundo rethorice ubi de iuuentute loquitur. Est autem delectabilissimum principari ut eodem secundo habet delectabile uero prosequi est ut in libro de causa motus animalium scriptum est et tercio de anima. Organicas partes quoque preparant ydonee passiones ut cito moueant ad delectabilem consecutionem ut in libro eodem de motibus animalium.

Et quamuis in hac media regione de qua sermo est sint homines naturaliter principantes orientalis tamen eius pars adhuc est precellentior quam occidentalis Tum quia dextera ut declaratum est secundo celi et mundi Tum quia masculina ut omnes confitenter astrologi. Tum quia eius habitudo ad partem occidentis est cum habitudine motus celi. Occidentalis uero contra et est feminina similiter pars occidentalis. Unde Auicenna

cōpans partē occidentalem ad orientalē dicit in primo Fen·iiii· in doctrina secunda summe prime capitulo secundo quod sanitas in occidētalibus minꝰ existit quam in terris orientalibus cū diminutione multa. Est ergo pars orientalis regina terrarum suique habitatores optime complectionis ⁊ sicut habituum excessus loca contraria saluant et tempora· Ita natura cū prius saluatur maxime locis vt dicit philosophꝰ idemque est de temporibꝰ vt preostensum est· Orientales ergo qui naturaliter principantes sunt p̄eminentes omnibus ⁊ calidi quando fortificantur ⁊ exaltantur super alios per triplicitatem igneam· Cum constet ex signis regalibus vt dicit Albumazar in sexto sui introductorii capitulo secundo· Abraham collector in libro de natiuitatibus Messeballach Sael in suo introductorio Saphir in suis ysagogis minoribꝰ Joannes yspalēsis in suis ⁊ in libro iudicuȝ.

Hec ergo triplicitas tamquam dignior ⁊ precelsior ⁊ regalior cessit orienti tanquam terrarum regine fortitudoque ciuium orientis augeri debȝ necessario adiuta triplicitate regali/quod enim temperatum est ⁊ secundū naturam tale a suo simili vigoratur. Ex sensu quidem patet hoc· Quemadmodum autem orientales quia natura principantes per sibi simile ⁊ propria triplicitate fortificantur et mouentur ad principandum· Ita septemtrionales ⁊ meridionales quibus aliqualiter insunt habituum accessus p triplicitates suis regionibus quo quomō contrarios ad gradum principādi reducūtur vt septētrionales magis fiunt intellectiui · Meridionales quoque audaces magis hoc autem conuenientissime fit in septemtrionalibꝰ per triplicitatem aeream· In meridionalibus vero per aqueam et hoc de necessitate sequitur ex prius dictis. Isto enim modo rationabiliter accidit septemtrionalium sanguinem grossum subtiliari aliquantulum mediante influentia triplicitatis aeree et econtrario meridionaliū sanguinē nimis subtilem sufficienter ingrossari cum vicissitudo ad ipos permutatur aquea triplicitate vicem eisdem influente. Sed est hic aduertendū quod aerea triplicitas septemtrionalis magis ad dictam dispositioneȝ reducit quā ignea Nimis enim subtiliatiua est ignea ⁊ rare factiua corporū ipsorum ⁊ resolutiua spūum· Quapropter nimis remittitur secundum hanc viam audacia eorum. Modicus enim calor fortioris actionis est frigore maioris quantitatis cum frigidum magis passiuum sit quam calidū ut patet ex quarto methemathicorum· Unde frigiditas exterior septemtrionaliuȝ alteratur a calido aereo sanguisque ipsorum ad dispositionē principandi consequendam aptius subtiliatur quam a calido igneo· Et licet aliquādo accidere possit interuenientibus aliis causis quod in triplicitate ignea fortificentur septētrionales vt illo tempore accidit cum Normanni ⁊ Dani galliam ⁊ lothoringiam ⁊ alias prouinchias inuaserunt hoc nō fit de essentiali significatōe illius triplicitatis. Unde essentialius ⁊ conuenientius esse debet vt p̄dixi Consimili vero ratione ingrossatur sanguis meridionalium per frigiduȝ

aqueum potius q̃ per terreum et hoc modo audaces fiunt meridionales et principatiui. Triplicitas ergo aquea calidum in meridionalibus operatur effectum. Aerea quoque que masculina est consimilem in septemtrionalibus qui sunt masculini ut testatur philosophus in de generatione animalium quarto et Auicenna tercio canon. fen. 21. tractatu tercio capitulo. 10. de causis masculinitatis et femininitatis. Meridionales quidem dicunt hi feias esse. Remansit ergo terrea triplicitas occidenti que talem effectum causare habet in hac parte qualem aerea et aquea in suis partibus et cõsimili ratiõe ut patet intuenti. Item aduerte quod hec triplicitas ut est vigoratiua occidentis sic est impeditiua aliarum partium ipsique nociua et consimiliter est in reliquis triplicitatibus respectu suarum regionum et aliarum. Notandum quoque est quod sicut ignea triplicitas fortitudinem causans orientalium dignitatem eorum et principatum extendi facit super alias partes terre ut dictum est. Ita relique triplicitates consimilem effectum suis partibus influentes quemadmodum formã principandi largiũtur sic et appetitum attribuunt siue influunt ad naturalem locum principandi qui est media regio orientalisque. Nam ut habetur quarto celi et mundi dans formã dat et locũ et hec est causa quare nunc septemtrionales nunc meridionales nunc hi nunc illi suas terras exeunt et alias terras inuadunt. Ut ergo ad unũ sic dicere bene dixit Albumazar libro primo coniunctionũ differentia secunda quod triplicitas terrea significat fortitudinẽ ciuiũ occidentis etc. De orientali vero cõcordãt. Preterea nõ latet nos quod sicut tota habitabilis in 4. quartis hoc ultimo diuiditur modo ita quelibet quartarum et partes earũ similiter ad instar diuisionis totius habitabilis diuidi possunt. Et hoc innuit philosophus septimo politicorum capitulo supranotato dicẽs eãdem autem differentiã et grecorum genus adinuicem etc. Et idem forte innuit ipse in fine quarti in illa diuisione terre de qua supra dictum est. Et hec recollecta sint ex dictis prememorati Henrici propter cõcordiã philosophorũ super dissolutione perplexitatis predicte.

His premissis autem videtur concordare Guido bonati tractatu suo de reuolutionibus annorum mundi atque natiuitatum capitulo octauo ubi dicit quod sicut quilibet planeta disponit magis super climate sibi deputato q̃ super aliis licet quilibet eorum habet aliquid facere in quolibet climate aliquando secundum magis aliquando secundũ minus sic similiter et signa presunt regionibus et imprimit in eos quodlibet secundũ suam naturã. Quoniam ignea magis impremunt super calidis terrea super siccis. Aerea super humidis aquatica super frigidis quia non significant super partibus mundi per eorum positionem sed per eorum naturã. Unde si fuerit terra vel regio cui preest igneum calida accidet illud significatum fortius q̃ in frigida. In frigida tamen temperat frigiditatem et econuerso. Et quod in humida augmentat humiditatem in sicca temperat siccitatem et econuerso ut

ponit exemplum sicut Aries Leo ⁊ Sagittarius que sunt prima triplici
tas calefaciunt in partibus orientis in partibus septemtrionis tempant
frigiditatem quoniam sunt ignea orientalia. Unde si fuerit ascendens ali
quod de signis illis confortabit significatū ⁊ augmētabit illud ⁊ orienta
lis ventus est calidus ⁊ siccus ⁊ sicut Taurus Virgo ⁊ Capricornꝯ que
sunt secunda triplicitas desiccant in partibus meridiei ⁊ in partibus occi
dentis tempant humiditatez quoniā sunt terrea ⁊ sūt significata meridi
ana. Unde si angulus decime domus fuerit in illis signis cōformabit sig
nificatū ⁊ augmētabit illud ⁊ meridionalis vētus est calidus ⁊ sicut Ge
mini Libra Aquarius que sunt tercia triplicitas occidentalis humectant
in partibus occidentis sic in meridianis tempant siccitatem quoniā sunt
aerea ⁊ sunt signa occidētalia. Unde si angulus septime domus fuerit ex
illis signis confortabit significatuz ⁊ augmentabit illud. Et occidentalis
ventus est frigidus. ⁊ sicut Cancer Scorpio Piscis q̄ sunt q̄rta triplici
tas septemtrionalis infrigidant in partibus septemtrionis sic in orienta
libus tempant caliditatem quoniam sunt aquatica ⁊ septētrionalia. Unū
si angulus quarte domus fuerit ex illis signis confortabit significatuz ⁊
augmentabit illud ⁊ septemtrionalis ventus est frigidus ⁊ siccus. Et ibi
dem subdit ꝙ etiam planete adiuuant hoc. Nam si fuerit significatum in
septemtrione ⁊ prefuerit Saturnꝯ illi significato adiuuabit illd̄ et faciet
magis apparere ⁊ eo fortius si Mercurius iuuerit eum et fuerit significa
tum frigiditatis. Et si fuerit in occidente et prefuerit Jupiter augmenta
bitur illud significatum ⁊ eo fortius si iuuerit eum Luna / et fuerit illud
significatum humiditatis ⁊ magis faciet illud apparere/et si fuerit in pti
bus meridianis ⁊ prefuerit Mars augmentabit᷑ si fuerit significatū sic
citatis ⁊ magis faciet illud apparere. Et si fuerit in partibus orientalibꝯ
et prefuerit Sol et fuerit significatum caliditatis adiuuabit illud Sol et
magis faciet apparere. Si autez fuerit Venus participata quodāmō tem
pabit calorem illum.

Quantum ad tercium principale sciendū / ꝙ ad confirmationez p̄mis
sarum dicit idem Henricus ꝙ cuz intento studio magnaqꝫ diligētia
et vehementi considerauit pluries ⁊ mēte reuoluit qd̄ dicit Albumazar de
triplicitatibus super fortificatione siue p̄eminētia vnius plage respectu
alterius ⁊ inuenit experta euentuū satis concordare dictis suis secunduz
ꝙ apparere potest consideranti. Unde exēpli gratia primo considerāduz
est de destructione troye que facta fuit per grecos qui sunt occidentales a
frigia in qua troya sita fuit que caput fuit totius orientis. Rex quoqꝫ
Priamus princeps fuit. Alieqꝫ partes orientales / euenit autē hec destruc
tio sub triplicitate terrea que fortitudinem significat ciuiuz occidentis sꝫ
quod dicit Albumazar Regnum pharaonis siue egiptioruz qui meridio
nales sunt sub triplicitate aquea dominum habuit. Regnuz etiā ethiopie

quod multum meridionalius est sub eadem triplicitate suum habet cursum Sub triplicitate quoq; aerea impugnauerunt assirii egiptũ et filios israel a latere sed principaliter illos qui meridionales erant ab ipsis. Preterea regnum alexandri p̃eminentiã habuit super regnum persarum et medorũ quod accidit sub triplicitate ignea alexander etiam obtinuit dominũ sup persas et super totam terram orientis sub triplicitatate terrea. Ampl' sub triplicitate ignea natus est cristus et sub triplicitate terrea que eam imme diate secuta est. Ab occidẽte venit ipse Cõstantin⁹ imperator qui a papa Siluestro baptizatus fuit rome imperans orientales sibi subiugauit sedẽ imperialem de roma transtulit in greciam. Militia Arturi regis britãnie que nunc anglia vocatur cuz illa magna formositate sui et suorũ vigebat. Sub tempore triplicitatis aeree. Merlinus quoq; ꝓpheta in maiori bri tania prophetabat et multa per ipsuz mirabilia euenerunt sub triplicitate aerea predicta. Sed et hoc quidem rationabiliter qz triplicitas aerea sig nificatiua est prophetaruz quod et testatur Joãnes ispalensis in suis ysa gogis in quibus specialiter loquens de aquario dicit ipsum signum esse anguloruz uel demonũ vel demoniacorũ. Et ꝙ triplicitas aerea significa tiua est prophetarum palam est per iudicia Albumazar in quarto tracta tu libri coniunctionũ. Nam etiam in libro secretorũ eius legit' dixisse q̃d prefuit et non inuenit alterum horoscopum significantem tantã religionẽ sicut libram. Et ibidem aposantes legitur dixisse ꝙ fecit figuram quãdo natus fuit propheta scz Machometus et non inuenit horoscopũ talem ha bentem potestatem sicut libram. Sub eadez quoq; triplicitate aerea Artu rus viguit in britania sanctus Benedict⁹ monastice vite istitutor in yta lia florebat. Et sub eadem floruerunt etiam doctores veritatis scz Hiero nimus Ambrosius Augustinus et plures alii sancti patres sicut et antea tpe precedentis triplicitatis terree de qua supra multe secte hereticorũ vi guerunt vtpote arriani et manichei nouaciaz et plures alii. Ampl' fortitu do et inhumana seuicia wandaloꝝ et gothoruz longabordoꝝ et hunorum super terram apperuit sub triplicitate aerea predicta. Hi autem omnes ex septemtrione prodierunt. Post dictam vero triplicitatem aeream sub q̃ viguit Arturus immediate successit aquea sub qua Machometus iniciuz habuit cum secta sua sicut patet ex cronicis. Sub eadẽ quoq; triplicitate aquea venit fortitudo maurorum a quibus sarraceni ꝓcesserũt. Postea vero in ignea triplicitate sequente illam translatuz fuit illud regnũ v̾sus orientem/regnum quoq; pippini patris karoli magni sub eadẽ triplicita te ignea inchoauit. Item sub triplicitate terrea sub qua Hugo capetus reg num francie adeptus est. Godefridus dux lothringie cognomine de bulli one cum aliis baronibus quãplurimis et ꝑ̄laribus terre occidẽtalis cruce significatus terram turkoruz inuaserunt hierusalemq; recuperauerũt nec non et alias regiones orientales acquisierunt. Ex his vero omnibus hic

notandum ꝙ preter virtutem triplicitatis aliqui predominantes ſuum
dominium verſus illam plagaꝫ non extenderunt ex qua ſue fortitudinis
ſignificatio diriuabat/ ſed verſus oppoſitum verbi gratia ſub triplicitate
ignea que ſignificat ſuper plagam orientalem pippinus regnare incepit
non protendendo ſuum dominium verſus orientem ſed verſus occidēs ꝙ
ſi aliter eſſet fruſtraretur cōueniētia ſignificatōis triplicitatū ꝓpter qđ
cum de fortitudine alicuius parte plage intelligenda eſt ſemper ad compa
tionem ad regiones collaterales. Unde cum mutaret̄ triplicitas ignea ad
terream tranſlatum fuit regnum francorum a parte orientali ad occidēta
lem et vſurpauit ſibi Hugo pariſieñ illud regnum cognomine capbet. Eſt
enim pariſius occidentalis a germania ſiue franconia in qua regnare ce
pit pippinus. Ideo ex his omnibus precedentibus hec vna infert̄ conclu
ſio ꝙ diuiſio terre per plagas quam innuit Albumazar per triplicitates
non eſt accipiēda ſimpliciter eo modo quo diuidi poteſt ꝑ duos dyame
tros orthogonaliter ſe ſecantes vt ſic fiant quattuor quarte habitabilis
ſed eſt intelligenda per comparationē vnius regionis ad aliam ſiue ſit in
quarta orientali ſiue occidentali aut alia Ita ꝙ illa regio que verſ⁹ ori
entem dirigitur ab alia fit orientalis reſpectu illius quāuis illa eadeꝫ ſit
occidentalis reſpectu anterioris que magis eſt orientalis vt roma q̄ oriē
talis eſt ab hyſpania ipſa eadē tamen roma occidentalis eſt a grecia. Hec
igitur ſunt ea que per intentam conſiderationem cogitationi occurrūt intē
denti per viam experientie et rationis referendo pretactos euentus ānua
liū ad tpales ⁊ correſpondētes mutatōes triplicitatū ſic ꝑteritorū certitu
do ſequētiū exhibitio fiat ⁊ indagatio futurorū.

Sed premiſſis non obſtantibus que ſubtiliter et vtiliter conſiderata
ſunt ꝑ expientie viā contra ſcientiaꝝ principia cognita fiunt. Dico
tamen ꝙ premiſſos alioſqꝫ effectus particulares ⁊ eorum cauſas nō ſuffi
cit conſiderare terram ſecundum quartas triplicitatibus correſpondētes
vt pretactum eſt. Sed etiam expedit alias terre ꝑtitiones attendere. Pro
cuius declaratione ſciendū eſt ꝙ aſtronomi terrā multipliciter ꝑtiti ſunt
⁊ ſpecialiter in ſeptem climata famoſa ⁊ aliqui anticlimata ⁊ poſt clima
ta poſuerūt Ipſi vero coſmographi climata in varias regiones variaqꝫ
regionum loca particularia diſtinxerunt. Sicut in tractatu de ymagine
mundi plenius declaraui/ ⁊ ſicut ibidem breuiter tetigi. Ipſi aſtronomi
huiuſmōi climatibus aliiſqꝫ terre partibus ſigna ⁊ ſtellas approꝑauerūt
nō vno quidē modo ſed multipharie alii ⁊ alii aliter et aliter ſicut ex eorū
libris manifeſtum eſt. Unde hec diſcrepantia magnam gignit difficultatē
que non videtur aliter poſſe concordari niſi ꝙ ipſi eidem climati vel re
gioni aut parti terre plura ſigna pluréſqꝫ planetas aſſignant. Et quia
difficile eſt perfecte cognoſcere quis illoruꝫ principalior ſignificator exiſ
tit reſpectu illi⁹ partis terre ideo ſepe ex hoc fallunt aſtronomoꝝ iudicia

niſi ſuper hoc diligentem cauſam exactam q; diligentiā exhibeant.

Ex variis ſapientum dictis pauca exempli gratia recitabo: Sicut er go refert Jacobus alkindi libro de iudiciis annorum mundi dicit Enoch qui ⁊ Hermes ꝙ ſignuȝ Arietis ⁊ Jupiter ſignificant ſuper partes alacrac id eſt eracleam que eſt in terra perſarum et ibi eſt babilonia ⁊ bal dach. Saturnus vero in ſigno Libre ſuper romā ⁊ terras xpianorum vl' non circumciſorum. Et Sol cum ſigno aquarii ſuper terram iudeoꝝ idem iudeam vſq; ad egiptum. Et ſignum Capricorni cū Mercurio ſup terraȝ dalhenam id eſt iudeorum. Et Venus cum Scorpione ſuper terraȝ cuma norum id eſt arabum. Leo ⁊ Virgo cum Marte ſuper eos qui morantur in climate ſeptimo. Luna vero cum Virgine ſuper eos ꝙ morant' in parti bus alſin. Sapientes quoq; babiloniorũ vt idem Jacobus refert locuti ſunt ſuper partes terre et dixerunt ꝙ Aries ſignificat ſuper pſiaȝ ⁊ adena griam ⁊ galatiam ⁊ philiſtim id eſt paleſtinam et babilonem et balgaam almizar id eſt aſſyriam. Taurus ſuper aſſabeam et mea ⁊ caberas ⁊ aſiam minorem ⁊ ſuper montes daberā ⁊ ſunt mōtes magni valde. Gemini ſup galliam ⁊ margaam ⁊ thebaraſtaam et armeniam maiorē et adarnegaam ⁊ bargam canamaā alorquia ⁊ abaralym et ſuper angulum occidentis et egipti et ſuper terram barca. Cancer ſuper africā et philiſtim id eſt paleſ tina percuſſie ⁊ ſuper terram xpianorum ⁊ incircūciſorum et romaniaȝ ⁊ ⁊ armeniam minorē ⁊ orienteȝ de thoraſthen et baldac ⁊ alaerat. Leo ſup totam terram alterac idem terram turcorum ⁊ baſtetar et ytaliaȝ et romā ⁊ britaniam maiorem et ſuper terram hermes ⁊ damaſcum ⁊ regnum aſſu ra ⁊ aſſinpa et alboſtera ⁊ gog et magog. Virgo ſuper terrā conſtantino politanam et acreſtas ⁊ paleſtinorum et canaam ⁊ ſegaſtaan. Libra ſup terram thabara ⁊ thebariſtaen et nuthenac ⁊ cymas que eſt maxima ciui tas in terra indoꝝ et ſuper flumen egipti ⁊ terram ethiopie. Scorpio ſup albagon ⁊ amal et tanoga et arbar ſamara et corea et ſaam et canaad et canaa et tharſos aendria et platania et cuni et alſaaȝ ⁊ aldaeri et arabes Sagittarius ſuper almū et ſamariam et hyſpaniam et ſiciliam et arabiaȝ antiquorum. Capricornus ſuper indiam et alcobȝ et metaraen et alſam ⁊ aaraquia ⁊ marcarciconia ⁊ balaboaȝ et ethiopes ⁊ flumē maheraen egip ti ⁊ ſiphalhebar et amaen et alarchenaȝ uſq; ad terraȝ balſin. Aquari⁹ ſup aſſiriam natam belat ⁊ ſceas ⁊ baſtea et lema ⁊ aroquia ⁊ aſſya et ſuper terram egipti cū ſibi participātibus in terra perſie. Piſces ſuper lactabia que eſt anglia ſecundum aliquos ⁊ ballach et aſſania ⁊ heurenia ⁊ nichas et laſcemeparam et peſalia et terram aligni et gargaen et mare rubrum et elegit ſibi alimē hoc eſt mare ſceno et malamonide. Item ſignificat ſuper terram ethiopie ⁊ ſuper alexandriam et participant terre xpianorū idem non circumciſorum.

Audes eſt in quarto climate cuius ſignum eſt .28. gra. Cancri et ſil'r

eſt hieruſalem ſed eius ſignuꝫ eſt. 19. gra. Leonis ſignum egipti eſt Capricornus Cartaginis ⁊ Gemini colen Virgo granate Cancer hyſpalenſis Piſces valentie Scorpio ceſaranguſte Aries piſarum Aquari9 luce Cancer pſie ⁊ terre ſyn. Virgo cum Luna climatis ſeptimi. Leo cum Marte terre de melra vſqꝫ ad egiptum. Scorpio cum Venere hec quidem inuenta ſunt ſed experientiam euentuum magnorū.

Preterea Abrabam auenesre de his ſemper ſyn multa loquitur in yſagogis ſuis quas vocat inicium ſapientie/ ſed ultra hoc in libro ſuo coniunctionum refert Ita dicit Enoch primus ꝙ Jupiter cū Cancro ſignificat ſuper terram alaorac id eſt eraclie. Saturnus vero cum Libra rome p̄eſt que eſt regnum edom ſiue ydumeoꝝ id eſt xp̄ianoruꝫ. Et Mercurius cum ſigno Capricorni hominibus indie. Vñ dicit quidā eo ꝙ Mercurius ſuper animas ipſorum ſignificat ob id ſapientes ſunt valde. Et quia Capricornus ſuper corpa eorum ſignificat ideo non ſunt albi. Venus aūt cuꝫ Scorpione terre p̄eſt ſarracenoruꝫ propter qđ dicit idē ſapiens ꝙ anno quolibet in quo erat ſignum Scorpionis in aſpectu ſtelle impedientis moritur rex cumanorum ſeu arabum et ſunt illi qui regnauerūt ſuper regnum yſmaelitaruꝫ id eſt ſaracenorū. Rememoratus eſt ſe de hoc expertum fore in exemplis multis. Mars autem cuꝫ Leone terrā bargāii Et Sol cum Aquario terre iſrael ⁊ grecorum atqꝫ egipti. Luna vero cum Virgine p̄eſt terre alſin ⁊ thoraſten hoc eſt dictu ꝙ ille planeta almutaꝫ eſt ſuper illos ⁊ de ſignis ſignum rememoratū. Unde ſed ꝙ fuerunt ambo in reuolutionē anni ⁊ adhuc magis in reuolutione anni coniunctionis ſic debes iudicare de bono et de malo.

Albumazar vero tractatu quarto libro coniunctionū dr̄a ultima dicit ꝙ primum clima eſt indoruꝫ et ipſum eſt Saturni et habet ex ſignis Capricornum et Aquarium. Secundum clima eſt alchigeꝫ ⁊ ethiopie et ipſum eſt Jouis et habet ex ſignis Saturnum ⁊ Piſces. Tercium clima egipti ⁊ ipſum eſt Martis ⁊ habet ex ſignis Arieteꝫ et Scorpionē. Quartum clima babilonie eraclie et ipſum eſt Solis ⁊ habet ex ſignis Leonem. Quintum clima romanorum ⁊ ipſum eſt clima Veneris ⁊ habet ex ſignis Taurum ⁊ Libram. Sextum clima gog ⁊ magog et eſt clima Mercurii ⁊ habet ex ſignis Geminos ⁊ Virginem. Septimū clima perſarum ⁊ ſin et ē clima Lune et habet ex ſignis Taurū. Deinde diſtribuit ſigna variis terris ⁊ prouinciis multis et in multis aliter ꝙ̄ ſupra dictum eſt. Et inter alia ponit ꝙ Aries habꝫ perſiā et britaniā et paleſtinā. Taurus habet paruas inſulas maris romanorū et aſiaꝫ paruā. Gemini habet armeniā grādom et egiſtum. Cancer habet terrā babilonie et africā ⁊ franciā. Leo habet terram turcorū et deſertū eoruꝫ et damaſcū. Virgo habet terrā babilonie et terrā aumeal id eſt hebraice aſſur et terrā grecorū et africam. Libra habet terrā turcorū et partē terre nigrorū. Scorpio habet dyoceſiꝫ arabū

et partes eorũ vsqꝫ ad brientẽ id est loca vbi morantur nobiles Arabes scilicet loca tentoriorũ quoniã ipsi non morantur in ciuitatibus sed in tentoriis. Sagittarius habet hyspaniam et ciciliam. Capricornus habet ethiopiam et litus maris quod sequitur dyocesim arabũ scilicet tentoria vsqꝫ ad indiam et limites eius nec non et limites terre romanoruꝫ. Aquarius habet terram achiht id est egiptioruꝫ et habet coniunctionẽ in terra feriꝫ scilicet psarum. Pisces vero habet coniunctioneꝫ in romanis ⁊ habet ex romanis vsqꝫ ad terram hierosolime et egiptum et alexandriaꝫ et altitudinem terre indie. Postea subdit constellationes ⁊ ascendẽtia quorũdã locorum et ciuitatuꝫ. Unde inter alia dicit egyptus ascendens eius Cancer insula hierosolime Aquarius palestina Cancri et Solis cõstantinopolis Tauri et Martis. Anthiocia Arietis ⁊ Solis. Damascus Scorpionis ⁊ Solis. Palestina Tauri et Mercurii domus scã Cancri et Martis. Et alexandria Leonis et Martis. Idem quoqꝫ Albumazar circa finem tractatus secundi eiusdem libri ponit ꝙ quidaꝫ dixerunt ꝙ Saturnꝰ habuit significationem super hamsi id est super legem illoruꝫ a quibus mauri ducunt legem eorum id est ab illis qui fuerunt ab abraham vsqꝫ ad moysem ex parte ysmael id est super legem ysmahelitarũ ⁊ fuit mora in eis. 267. q̃ sunt reuolutio Saturni id est eius anni maximi. Et quia fuit significatio Iouis super psas fuit mora vicis in eis. 437. ãnis. Et ex hac parte oportet ut mora vicis romanorum id est xp̃ianorum secundum id quod habꝫ planeta eorum qđ est luminare maius significans super eos de temporibꝰ datis ⁊ sunt. 1461. Et secundum oportet vt sit mora vicis arabum secundum ꝙ habet planeta qui est venus significans eos de temporibus datis qui est. 784. anni. Et hec que recitat Albumazar super his temporibꝰ fundantur super opinionem illorũ qui dixerunt ꝙ quantitas temporũ vicis est/sed quantitatem temporum datorũ planetis significantibus ciues vicis id est annorum maximorum eorũdem planetarum. Nam qui dicũt ꝙ licet Albumazar fuit de secta machometi tamen eius opinio propria fuit ꝙ lex xp̃i esset super ceteros duratura. Iteꝫ in libro de natiuitatibus. qui incipit dixit quoqꝫ Abraham iudeus in capitulo de nona domo habetᷣ ꝙ adunatio Saturni et Iouis fuit in aquario ante exitum iudeorũ de egipto. Eorũdem adunatio in Leone fuit ante natiuitatem xp̃i. Eorũdem vͦo adunatio fuit in Scorpione ante natiuitatem Machometi. Et ꝙ Saturnus in nona in natiuitate iudei suam fidem constanter seruaturam ostendit/in xp̃iani vero aut sarraceni natiuitate eorum fidem infirmat. Sol autem in nona fidem xp̃iani nascentis consolidat iudei ⁊ sarraceni fidem negligendam ostendit Mars in nona sarraceni fidem seruandã docet xp̃iani vero ⁊ iudei irritam ducit. Unde patet ꝙ hi planete huiusmõi sectis presunt.

Sciendum etiam quod in eo quod supra dicit Albumazar ꝙ Cancer

babet franciaꝫ concordat Joannes de muris in epiſtola ad clementeꝫ vi.
Vbi dicitur ꝙ ſignum Cancri regnum francie ſignificat et perſaꝫ ⁊ ibidē
aſſerit qd veraciter eſt compertuꝫ ꝙ Saturnus in anglia. Mars in alma
nia/ ⁊ Jupiter in francia dominantur. Dicit tamen pretactus Abrabam
in ſuis yſagogis in capitulo de Marte ꝙ de climatibus terre in parte ei
us eſt tercium vt egiptus ⁊ alexādria. De gentibus etiam ſunt almāni et
anglici et illi qui colunt ignē vel igni ſeruiunt vt cumani vel ſclaui q̄deꝫ
et vniuerſaliter in parte eius ſunt ōnes viri bellici. Sed Guido bonati ſe
cunda parte tractatatus ſecundi ſumme ſue capitulo·xi· vbi ſigna appro
priat regionibus ſecundum quod in eis magis appūt eorum ſignificatio
nes quam in aliis non ponit ꝙ Cancer babeat franciam/ ſed armeniā mi
norem ⁊ de Virgine dicit ꝙ babet regiones que ſunt iuxta eufratē ⁊ byſ
paniam magnam· Et de Libra ꝙ babet apuliam romaꝫ et terras romano
rum vſqꝫ ethiopiam ſicut dicit Alkabicius· Et de piſcibꝰ ꝙ babet ſignifi
cationem ſuper ytaliam et maxime ſupe romaniolam et ultra marchiam
vſqꝫ venecias·

X premiſſionibus patet ꝙ difficilimū eſt in iudiciis aſtronomorū
videre in quibus climatibus regionibus aut partibus mundi debe
ant euenire accidentia que ventura ſunt ex reuolutionibus annorum. Et
licet predictus Guido in tractatu de reuolutionibus annorum mundi cir
ca boc multum inſiſtat capitulo quinto ⁊ pluribus ſequentibus ponen
do plures terre diuiſiones ⁊ eis varie applicando ſigna ⁊ planetas tamen
ibi multa videtur ponere voluntate dicta q̃ autoritate vł ratione valla
tā. Ibi tamen multa ponit vtilia et conſideratione digna. Et inter alia
in fine capituli concludit oportet te aſpicere diſpoſitioneꝫ ⁊ eſſe planeta
rum in diſpoſitionibus annorū tam natiuitatum ſeu coniunctionum q̃
mundi ⁊ videre tunc ſi eſſe domini ſigni fuerit bonū quia ſignificat bonū
eſſe climatis generaliter ſed partem cui p̄eſt· Et aſpicere ſimiliter eſſe pla
netarum p̄eminentium terris· Naꝫ ſi concordauerint in uno eſſe ſignificat
quod magis apparebit ſignificatuꝫ reuolutionis tam in bono q̃ in malo
Vt ſi eſſe domini ſigni ⁊ domini termini fuerunt bona ſignificat in regio
ne cui p̄erit dominus termini completum bonum ⁊ ita ſimiliter de malo·
Si autem diſcordauerint apparebit eorum ſignificatum minus/ ſed ſigni
ficatum domini ſigni apparebit minus q̃ ſignificatum domini termini tā
in bono q̃ in malo. Ex quibus omnibus colligitur ꝙ ſigna ⁊ planete in
huiuſmodi ſignificationibus inter ſe participant ⁊ communicant. Ita ꝙ
vnum ſignum vel vnus planeta ſignificat ſuper pluribus climatibus re
gionibus vel ciuitatibus ⁊ econtra plura ſigna vel plures planete ſigni
ficant ſuper eodem climate regione vel ciuitate. Sed difficultas remanet
quis iſtorum generalius quis ſpecialius vel particularius ſignificet que
difficultas magnam iudiciis facit difficultatē ⁊ perplexitateꝫ ſuper qua

vix haberi potest certitudo ꝛ hoc cũ multiplici ꝛ longa expientia et circa multos effectus. Ideo satis conueniens documentum tangit idem Guido 27. capitulo eiusdem tractatus vbi loquitur de accidentibus que ventura sunt in climatibus dicens climata sunt diuisa per planetas/ita ꝙ Saturnus habet primum clima ꝛ ita per ordinem de reliquis. Unde oportet te considerare in reuolutione ãni cui climati p̃sit quilibet planeta ꝛ scire esse illius. Si vis scire accidentia que ventura sunt in climate cui p̃est planeta/quoniam accidentia vniuersalia climatis erunt secundum quod fuerit esse planete qui p̃est ei et participabunt cum eo dominus anni ꝛ domin9 reuolutionis ascendẽtis ꝛ dominus hore illius. Unde quilibet eorũ p̃stabit iuuamentum uel nocumentum domino climatis secundũ ꝙ fuerit eius esse tam in bono ꝗ̃ in malo. Et si contigerit ꝙ vnus planeta habeat significationẽ super duobus climatibus vl' dominetur vni ꝛ participet in alio semper pone significatum eius super omni regione cui p̃est ipse et sic poteris scire accidentia que ventura sunt in regionibus illis tam vniuersalia ꝗ̃ particularia tam regis ꝗ̃ ꝓplorum et de hoc ponit exemplum quoniaꝫ si fuerit significatio regis regionis cuius annũ reuoluis fortior in domo decima ꝗ̃ aliquis ex planetis in sua domo ꝛ fuit alius saluus ꝛ liber significat ꝙ rex p̃erit magnatibus illius regni ꝛ dominabitur eis. Et si non fuerit rex in regione illa qui maior fuerit in ea. Ex hoc auteꝫ exemplo patet ꝙ non solum notandus in his est significator aut ascendens climatis vel regionis sed et significator ꝛ ascendẽs regis seu principis eius vt patet per Ptholomeum. ix. ꝓpoĩe centilogii vbi ait ascendentia natiuitatũ inimicoꝝ regni alicuius sunt signa cadentia ab angulis illi9 regni. Accidẽtia vero illorum qui in illo regno habent põm ꝛ principatum sunt anguli regni. Sed accidentia natiuitatis ãministratoruꝫ in regno sunt eius ãguli succedentes. Accidentia autem inchoationis ciuitatum significant quicq̃d in eis continget. Accidentia vero alicuius regiminis inceptionis seu legis seu appitionis ac alicuius secte ciuitatis significat quicquid continget in regimine seu lege in eadem ciuitate vbi dicit commentator. Cognitum est apud astrologos ꝙ quando ascendens regni est ascẽdens alicuius nati vl' alicuius quattuor anguloruꝫ regni ille dominatum in illo regno habebit. Idcirco reges romanorũ iubebant aspicere natiuitatem omniũ hominum in regno suo nascentium ꝛ quorum ascendentia ab angulis regni e ant cadentia occidi iubebant. Quorum auteꝫ ascendentia essent eos in palatio recipi ꝛ nutriri faciebant hec ille. Unde ex premissis omnibus manifestum est ꝙ magna ꝛ multiplex est in his astrorum iudiciis difficultas quam multi per ignorantiã aut negligentiã non satis considerantes ꝛ sibi astronomorum nomen vsurpantes astronomiam sine ipsius scientie culpa in suis diffamant falsis iudiciis. Et de his ista collecta sint ut in eis detur occasio ꝓfundi9 ꝛ plenius perscrutandi.

¶ Explicit tractatus de concordia discordantiũ astronomoruꝫ recollectus a dño Petro cardinali Cameracẽ.

¶ Venerabilis vir magister Joannes Gerson collegit in lugduno. Anno domini Millesimo quadringentesimo decimonono quẽdam tractatũ quẽ intitulat trigilogium astrologie theologisate queꝫ librũ scripsit Delphino vnico regis Francie filio. Cuius prohemium sic incipit.

Apientiam que a domino deo est que et de se predicat. Per me reges regnant quam vsitato nomine theologiaꝫ vocamꝰ nullꝰ recte existimabit contrariam esse cuicumqꝫ vere scientie. Omne enim verum omni vero consonat. Quin etiam theõ õnes alias scientias subditas habet velut ancillas. In quibus si quid pulchrum est illud approbat ⁊ decorat si quid vero noxium ⁊ turpe/illud abicit ⁊ mundat. Porro si quid superfluuꝫ est resecat supplens quicquid fuerit diminutum propterea non est hoc negandum de astrologia quaꝫ esse scientiã nobilem ⁊ admirabilem primo patriarche Adam ⁊ sequacibus reuelatã theologia non abnegat. Verũtamen hanc ancillam suam astrologiam nõnulli. tot vanis obseruationibus/tot impiis erroribus/tot supstitionibꝰ sacri legis deturpantes maculauerũt. Nescientes in ea sobrie sapere/ ⁊ modeste vti/quod apud bonos ⁊ graues reddita est ne dum infamis sed religioni xp̃ianorum suisqꝫ cultoribus pestilens ⁊ nociua. Succurrendũ igitᷣ existimaui huic errori precipue propter te princeps illustrissime Delphine/que superes vnicus heres xp̃ianissimi regni Francorum quatenus seduci non possit optima indoles tua ab extranea muliere que mollit sermones suos ostentatione prescientie futurorum ⁊ operationis mirandoꝝ. Astrologiã loquor quorũdam ꝓphanorum. Hanc ergo nunc a domina sua theologia ueluti modeste cõpositã ornatã ⁊ mundatã/ sub triginta propositionibus quasi cum tot monilibus preciosis deducendam fore salubriter iudicaui coram celsitudinis tue consiliatorũqꝫ tuorum prudentissimornm claro intuitu de quo sapiens Rex qui sedet in solio iudicii intuitu suo dissipet õe malum. Opto deniqꝫ nitor ⁊ supplico quatenus per prosperum religiosuꝫ verum ⁊ deuotum regimẽ regni dominus noster. Jesus xp̃us rex regum ⁊ dñs dñantiũ te ꝓprio sanguine suo redẽptũ pducat ad eternũ Amen.

¶ Propositio prima.

Eluꝫ a deo glorioso/libere cõtingenter ⁊ cũ tẽpore cõstitutũ est quoniam dixit ⁊ facta sunt. Cõmentum errauerunt hic multi astrologi non illuminati per fidẽ qui posuerunt perpetuitatẽ mundi eo ꝙ deus agit imutabiliter. Et inde posuerunt animas rationales cum non possint actu

esse infinite nūero/aut migrare de corporibus in corpora vt pso pytago ras Virgilius ⁊ alii plures. Aut ꝙ generantur ⁊ corrūpuntur cum corpo ribus vt Alexander et Epicurus. Aut ꝙ vnicus est intellectus in omnib⁹ hominibus vt Auerrois imponit Aristotili. Unde finendum est ne nimis astrologisare aut phari volētes sicut. Origines in fine vite sue incidāt in predictos errores vel aliquē eoꝝ vel sequentiū.

¶ Propositio secunda.

Celum est velut instrumentum dei gloriosi per quod machina corruptibilis regulariter gubernatur. Cōmentuȝ errauerunt hic aliqui dicē tes celum nihil agere/sed tantūmodo esse signum allegantes illud ⁊ erūt in signa ⁊ tempora. Dicit autē mundus corruptibilis propter animas rati onales que reguntur in mediate a deo sine celo/ quo ad naturam quo ad gratiam quo ad gloriam ⁊ generaliter quo ad omnia dona ⁊ illuminatio nes supernaturaliter infusas. Additur autem regulariter propter miracu la facta tam in celo ꝙ̄ in terra sicut instatione ⁊ retrogradatione solis tē poribus Jozüe ⁊ Ezechie ⁊ in eclipsi tempore passionis cristi domini nr̄i in diluuio generali in sacramento altaris ⁊ in aliis sine nūero miraculis.

¶ Propositio tercia.

Celum nihil influit in creatione animaꝝ rationaliuȝ q̄ aliter postꝙ̄ ante lapsum gubernantur. Cōmentū errauerunt hic Auicenna ⁊ sui sequaces quo ad primam partem. Et quo ad secundam parteȝ omnes tam astrologi ꝙ̄ alii qui non posuerunt corruptionem per peccatum originale Putantes nullum fuisse statum nature lapse/sed illius tantum qui primo institutus est in quo et nunc sumus secundum eos in quo statu sunt ōnes morti passionibusꝙ̄ de necessitate subiecti. Constat autem ꝙ si Adam nō peccasset tunc nō fuisset infernus qualis nūc est/pro hominibus nec xp̄s fuisset incarnatus saltem ad moriendum. Nec spiritus sanctus fuisset da tus in variis linguis. Et ita breuiter de omnibus nostre repationis mis teriis. Attamen est probabilis opinio ⁊ subtilis ꝙ deus prescius futuri casus hominum descripsit in celo quasdam congruentias concurrentes in decursu totius mundi vsꝙ̄ ad finale iudicium. Et hoc intenderunt illi qui voluerunt concordare astrologiaȝ cuȝ theologia sicut reuerendissim⁹ pater dominus Cardinalis Cameracen̄ ⁊ illi quos inducit loquētes de sec tis ⁊ de deluuio. Facit ad hocꝙ vix reperitur aliquod miraculuȝ fuisse fac tum qui in circūstantiis concurrerit aliqua naturalis actio. Preterea fi des quāuis sit supernaturalis non refutat rationes ⁊ congruētias natura les. Nec caritas supernaturalis naturalia motiua ad amandum quoniaȝ talia faciunt ad consolationem fidelium ⁊ amicorum dei atꝙ̄ ad repressi onem blasphemantiū infidelium ⁊ mundanorū hoc tamen obseruare cōue nit ne fidelis amicus dei vtatur talibus rationibus ⁊ obseruationib⁹ tāꝙ̄ principalibus ⁊ cogentibus motiuis ad credendum deo sibiꝙ̄ p caritateȝ

inherendum/ alioquin meritum fidei perdiret ⁊ irrisio maior apud infide
les ⁊ mundanos sequeretur scientibus illis ꝙ talia non conuincūt. Et sub
hoc sensu dicitur in epilogo ꝙ misterium nostre reconciliationis nihil ha
bet in celo hoc est cui principaliter intendere debeamus vt ille qui nasonē
impudicissimū introducit ob hinc tradidisse. De quid nimis/ sed quoniā
Virgilius dicit. Solem quis dicere falsum audeat. Offertur hic pro sco
lasticorum exercitio silogismus talis. Dāto itaqꝫ celo pro statu sue creatio
nis ante lapsum primi hominis. Arguitur sic Celuꝫ presignabat incarna
tionem filii dei cum multis aliis effectibus factis propter reparationem ge
neris humani/ ⁊ primus homo non peccabit nec fiet eius reparatio cum
suis effectibus ergo celum predixit falsum. Consequentia est necessaria ⁊
antecedens pro illo tunc erat possibile ⁊ sibi compossibile/ quoniā maior
est necessaria cum sit de preterito vera ⁊ secūda tunc erat possibilis ergo
consequens est possibile scilicet ꝙ celum dixit falsum. Et ita cum celum
fuerit imediate creatum a deo deus dixisset falsum per celuꝫ quod blasphe
mum videtur.

¶ Propositio quarta.

Diuersas a deo virtutes recepit celum pro varietate suarum partiū
puta stellarum planetarum ⁊ motuum/ sed ab hominibus hec virtu
tum diuersitas nequit comprehendi. Cōmentum Errant et experientiam
negant sencientes oppositum cum celum sit sicut horologiuꝫ pulcherrimū
compositum ab artifice summo. Cum sit etiam liber sentenciosissimus exē
platus ab exemplari libro vite infinito ⁊ eterno qui nominatur mundus
architipus in quo illud quod factum est vita erat. Porro de stellis dicit
propheta. Qui numerat multitudinem stellaꝝ ⁊c̄. Hec auteꝫ vocatio quid
aliud est q̄ꝫ distincta virtus ⁊ operatio cuiuslibet attributa Nomen enim
sumitur a proprietate rei. Et quoniam innumerabilis est huiusmodi pro
prietas exclamat. Magnus dominus noster ⁊ magna virtus eius ⁊ sapiē
tie eius non est numerus.

¶ Quinta propositio.

Celum ad nutum deo obedit glorioso/ est ⁊ ipsuꝫ inferius ⁊ subditū
operib⁹ recreatōis seu repatōis hūane. Cōmentū Errauerūt hic mlti
astrologi ⁊ philosophi qui posuerunt deum agere ex necessitate nature et
qui negauerunt misteriū nostre reparationis a seculis absconditū. prop
ter quod nedum celum corporeum sed etiam angeli ⁊ intelligētie sicut ait
apostolus in ministeriū missi sunt. Tradit insuper Moyses deutronomii
quarto ꝙ Solem ⁊ Lunam ⁊ omnia astra celi creauit deus in ministeriū
omnibus gentibus. Et preterea describēs creationeꝫ mundi posuit prius
fuisse virgulta terre q̄ꝫ Sol vel stelle forent vt ostenderet deuꝫ posse agere
sine Sole ⁊ stellis. Cum ergo homo sit ꝙ āmodo finis omnium sicut vide
tur sentire philosophus scdo phisicorum oportet secundum variationeꝫ

hominis cetera variari sicut prius tactum fuit de statu nature integre et lapse. Et sicut apparet in miraculis factis supernaturaliter ut homines supnaturalē finē suū adipiscerent᷑ p fidē spem ꝛ caritatē.

¶ Sexta propositio.

Celum generale est influens ꝛ remotum cuius actiones recipiunt᷑ in patiente predispositio. Deus vero est agens nedū vniuersale ꝛ remotum sed singularissimū atqꜫ propinquissimū. Cōmentum Errauerunt hic astrologi quidam ut Alkindus de radiis ꝛ similes ponentes res inferiores nihil agere sed tantūmodo deferre radiosas influentias celi ꝛ inde fieri effectus similes numero prius istum q̄ illum propter determinationeꝫ celi ut in productione graduum caliditatis. Quam determinationeꝫ alii solum referunt ad diuinū beneplacitum libere ꝛ contingenter agens. Conformiter quo ad secundā partem propositionis que dicit ꝙ deus ē agens immediatissimum ꝛ propinquissimū non obstante coefficientia causaꝝ secundarum. Errauerunt aliqui doctores etiam catholici ponentes deū esse causam non immediatam in omni effectu. quoniam inquit si sic alie cause superfluerent. Esset preterea deus causa immediata actuuꝫ voluntatis tam bonorum q̄ malorum ꝛ ita esset actor peccati. Sed pro nobis est articulus parisieñ dicens/ꝙ deus sit causa remotissima sic ꝙ nō propinq̄ssima/error Nihilominus offertur hic pro scolasticorum exercitio silogismus talis ad probanduꝫ ꝙ si deus immediate agat actū voluntatis deꝰ facit ꝛ vult peccatum signando sortem qui facit substantiam alicuius actus contra prohibitionem dei ꝛ vocetur A. Tunc arguitur sic/ Sortes facit A. actum ꝛ Sortes habet preceptum dei de non faciendo A. actuꝫ ergo Sortes peccat consequentia est necessaria. Et deus vult ꝛ facit quamlibꝫ partem antecedentis ymo ꝛ totum antecedens cuꝫ partes sint sibi compossibiles. Ergo deus vult ꝛ facit totum consequens scilicet Sortem peccare quod videtur blasphemū ꝛc̄.

¶ Propositio septima.

Celum effectus nedum facit varios sed contrarios vel oppositos in inferioribus pro diuersitate materie| rationibus seminalibus plene Cōmentum Errauerunt hic astrologi illi qui presumunt iudicare de natiuitatibus vel de morte uel de aliis inferiorum conditionibus volentes ꝙ respiciendum est ad solum celum ꝛ constellationes eius. Vnde ꝛ experientia conuincit eos sicut deducit. Augustinus quinto de ciui. dei de duobus geminis diuersarum fortunarum sicut ꝛ experientia docet de terra ꝛ luto ꝛ similibus. Et de varietate siue numero diuersaruꝫ herbarum ꝛ planetarum in eadem paruula parte agri. Quod si dixerint varietates tales fieri propter diuersitates angulorum influentialium celi qui terminant᷑ velut in indiuisibili ꝛ inde diuersificant in partibus loci suos effectus. Ex hoc saltem habetur quemadmoduꝫ de geminis concludit Augustinus contra

responsionem de rota figuli mota ꝛ percussa ꝙ iudicium cuiuscūqꝫ astro logi fieri non potest super tanta incertitudine et ignorantia diuersitatis huiusmodi impceptibilis influentiarum angularium velut indiuisibiliū Deniqꝫ videmus regulas astrologie de ventis ꝛ pluuiis ꝛ aliis naturali bꝰ effectibꝰ aliter ꝛ aliter verificari seu falsificari ꝑ diuersitate situū ꝛ fi gurarū ꝛ dispositionū huiꝰ terre vel illius

¶ Octaua propositio.

Celi syderum ꝛ planetarum combinationes singule motuuꝫ directio num retrogradationum ꝛ oppositionuꝫ cum reliquis circumstantiis multoplus ab hominibus ignorantur q̄ꝫ vere sciuntur. Cōmentum Erra uerunt hic quidam iactantes se de omnibus scire respondere vt gorgias. Contra quos fuit achademicorū disciplina etsi non verior tamē plus so bria dicentium se nihil scire. Nec mirum de toto celo cum nec minimū foli um arboris tantum sciatur ab hominibus quātum ignoratur cuꝫ contine at numeros ꝛ figuras ꝛ earum combinationes infinitas. Preterea sunt aliqui motus octaue spere ꝛ planetarum prius ignorati ab astrologis et satis nouiter inuenti. Deniqꝫ p̄supposita creatione mundi cuius duratio nundum est septem milium annorum secundum veritateꝫ fidei nō potuit per obseruationes astrologicas inueniri saltem quo ad effectus calculatio magni anni quem Plato posuit trigintasex milium annorum. Et ita de calculationibus aliaruꝫ constellationū que non potuerunt totiens repeti vt facerent experientiam certam ꝛ naturalem astrologis de talibus vł ta libus effectibus consequentibus huiusmōi constellationes quarum aliq̄ nūqꝫ fuerunt/ alique raro alique semel aut bis. Preterea finxerunt astro logisantes pagani ꝛ infideles Arabum ꝛ indorum infinitam/ vel velut in finitam annorum multitudinē vt Albumazar ꝛ Marcianus scribunt. Po tuerunt ergo per solam diuinam inspirationem factam Ade vel Abrahe ł similibus dari certe regule vniuersales de tota virtute celi quātū voluit deus reuelare ꝛ nos scire sine curiositate. Valde autem pauca sunt talia ꝑ statu p̄sentis miserie q̄ ordinata est ad visionē beatitudinis eterne vbi vi debit deus omnia in ōnibus ꝛc̄.

¶ Propositio nona.

Celum habere cōmensurabiles vel incōmensurabiles motus signorū insuper ꝛ certos planetas huic vel illi genti dominari prorsus est iūctum. Cōmentum Errauerunt vt experientia docuit certitudinē afferre volentes vbi solam posse haberi rethoricam probabilitatem deducit ma gister Nicolaus oresme ꝛ post eum dominus Petrus Cardinalis Came raceñ sumens exinde radicem vnaꝫ difficultatis astrologicoꝝ iudiciorū Et inde forsitan est ꝙ nōdum videtur reperta precisa quantitas āni so laris aut ex aliqua radice procedit. Ceterum varietas assignantiuꝫ huic vel illi plage terre talia vel talia signorum dominia satis incertitudinem

esse monstrat.

Decima propositio.

Sydera celum ꝛ planete lumen suum influxiuū diuersificant pro va rietate fractionis ꝛ refractionis radiorum luminariū ex diuersitate mediorum/ quare nec veros situs possunt aspicientibus ad terraȝ demō strare. Cōmentuȝ Errauerunt hic pauci vel nulli qui sciunt cū astrologia perspectiuaȝ. Unde sumitur radix altera difficultatis astrologcie iudica tionis. Inuenitur etiam alia difficultas ex collatione zodiaci vtruȝ vide licet sit in primo celo quodcumqȝ sit illud an in firmamento secūdum figu rationem stellaꝝ fixarum in eo. Comptum est enim firmamentuȝ moueri contra motum primi mobilis/ ꝛ ita consequenter zodyacus mutaretur. Sunt et alie difficultates motionis planetaꝝ in suis augibus epiciculis ecentricis secundum ascensum. descensum stationem retrogradationeȝ titu bationem circumgiratione in centro proprio que omnino pūctualiter ob seruare poterit nemo. In quibus ꝛ similibus diuina se sapientia ludere dicit ꝛ ostendit.

Undecima ꝑpositio

Celum sydera ꝛ planetas illi quantum in se est inculpant ꝛ in abu sum trahunt qui de singulis effectibus predicere presumunt. Com pertum est ꝛ eos crebro falli ꝛ fallere. Commentum Errant tales ex ignorantia vel fraudulentia vel ex arrogantia ꝛ quia nō attendunt veri tatem vnius propositionis precedentis ꝙ scȝ/celum solum est influēs ge nerale cuius ratio particularisatur ꝛ singularisatꝛ/aut a deo solo/ aut a dispositione materie. Si autem obicitur ꝙ inueniuntꝛ predicere multa vͣa Respondetur ꝙ multo plura falsa. Et ideo vera dicunt vel a casu vel a multitudine eorum que dicunt vel a malis que prenosticantur que sunt in pluribus apud homines vel a fantasiatione ꝛ obseruatione eoruȝ qui audiunt. vel a cognitione secretorum maxime dominoꝝ ꝛ eoruȝ quos fre quentant que inuestigant diuersis medus per fautores suos. Et hoc est frequens ꝛ expertum aut fit deniqȝ ab immixtione operationis demonum propter seducandum tam predicentes ꝙ̄ fidem adhibentes in talibus p damnabilem curiositateȝ sciendi futura ꝛ ea que pater solus habet in sua potestate. Hinc vulgatus autor ait. Quod deus intendit noli perquirere sorti. Qd statuit de te sine te deliberat ipse. Hinc rursus mitte archana dei celum perquirere quid sit confirmiter ad sapienteȝ qui ait. Que tibi prece pit deus illa cogita semper ꝛ in pluribus operibus eius ne fueris curiosꝰ Hoc si obseruaueris miscebit se tibi tuisqȝ actionibus angelus bonꝰ. Sig num autem immixtionis dyabolice actionis est ꝙ iuxta dictum cuiusdaȝ magni viri. Sepe in iudicijs astronomicis vbi minus est de ratione natu rali ꝛ nihil de miraculo ibi crebrior euentus inuenitur. Quod esse signum pactionis cum demonibus. Augustinꝰ tradit secundo de doctrina xp̄iana

Et sacre theologie facultas parisien̄ idip̄m declarauit contra ydolaticam prauitatez. Notetur hic Augustinus quinto de ciuitate dei satis circa pri cipium his inquit omnibus consideratis non inmerito creditur cum astro logi mirabiliter multa vera respondent occulto instinctu fieri angelorum non bonorum quorū cura est has falsas ⁊ noxias opiniones de astralib9 fatis inserere humanis mētibus atq̄ firmare nō horoscopi nōti ⁊ inspecti aliqua arte que nulla est.

C Duodecima propositio.

Celum vim habet non modicam super somnia ⁊ super auiū volatus ⁊ garritus/ sed non ob hoc sunt obseruanda somnia vel auguria vel traditiones magicorum se super celestez virtutem fundantiū in geomācia cyromancia ⁊ pyromancia cum similibus. Cōmentū Errauerunt hic quo ad partem secundā omnes fere gentiles ⁊ ydolatre romani. Arabes indi ⁊ ceteri Errant ⁊ superstitiosi xp̄iani sortilegi ⁊ magici ⁊ eo damnabili9 quo per fidem veram sunt illuminati ⁊ per eam prohibiti ne talibus intē dant vel vtantur. Cum videant etiam seueritatē iudiciorum contra tales per ecclesiasticos ad incarcerationem perpetuam/ per seculares ad ignem/ per deum ad gehennam ⁊c̄.

C Propositio tredecima.

Angeli seu intelligentie celum sydera ⁊ planetas non animant/ sed re gunt ad dei gloriosi voluntatem. Cōmentum oppositum dicitur sen sisse Plato ⁊ quidā aliorū dicentiū totū mūdū esse aīal magnū. Sz tenen da ē fide certa nr̄a ꝓpositio cui cōsors ē phia Aristotilis.

C Decimaquarta ꝓpositio.

Angeli seu intelligentie per imperium et voluntatem possunt influere in speram corruptibilium frequenter cum celo ⁊ aliquando sine celi adminiculo. Commentum/ oppositum sensisse videtur maior pars philoso phorum dicentium contra fidei veritatem/ q̄ angeli non agunt nisi medi ante motu celi cum suis orbibus/ vnde ⁊ per orbem Lune dari posuerunt formas in inferioribus virtute actionis sue intelligentie ⁊ superiorum. Sed q̄ per imperium ⁊ voluntatem agant intelligentie concedere videt᷑. Auicenna ponens libertatem contradictionis in angelis ⁊ magis q̄ʒ in hominibus sicut est veritas fidei. Quamuis Albertus philosophizans conformiter ad peripatheticos vel quosdaz astrologos voluerit hoc ipūg nare deducendo ad hoc q̄ tunc nō possent haberi determinate regule de ac tionibus vel influentiis intelligentiarū ex quo libere contradictorie age rent. Hoc autē esse inconueniens reputassent astrologi ⁊ philosophi quos sequitur. Et similiter ydolatre omnes qui per carminationes ⁊ magicam artez posuerunt demones in ydolis concludi vel alligari posse quēadmo dum tradit. Hermes trimegistus de egiptiis qui non habentes quomodo crearent animas inuenerunt artem quomodo spiritus includerent ⁊ inde

miracula facerent ac responsa darent. Veritas autem fide concedit conse
quentiam ⁊ consequens illatum per Albertum. Addens demones non cogi
per artes magicas / sed ita fingere se cogi vt colantur sicut dii ⁊ homines
fallacia multiplici decipiant.

¶ Propositio decimaquinta.

Angeli seu intelligentie ad creationē anime rationalis neq̄quā attin
gunt. sed nec eidem illabi possunt. Commentum Oppositum senserūt
aliqui philosophantium ⁊ hereticorum ponentium animas rationales ex
traduce fieri vel corrumpi. Ceterum quicquid dixerint aliqui de energu
minis lunaticis ⁊ similibus / ꝙ demon opprimit animas eoruꝫ quasi sub
intrans eas. Quicquid preterea dicat veritas catholica ꝙ demones sunt
incensores viciorum ⁊ boni sunt illuminatores animarum nihil istorum
fit per illapsum qui soli deo proprius est qui animam ad suum plenum
possidet imperium.

¶ Sextadecima propositio.

Angeli seu intelligentie anime humane libertatem naturaliter ⁊ imme
diate pro statu vie neq̄quā possunt immutare. Commentū Opposi
tum videtur posuisse Auicenna ⁊ catholicorum aliqui dicentes animā ra
tionalem supirradiari ⁊ superilluminari immediate etiam pro statu vie
per lumina superiora dei ⁊ angelorum non concurrēte sensuali vel fantas
tica visione. Et inde conati sunt saluare prophetias taꝫ in somno q̄ꝫ in vi
gilia ⁊ preuisiones multas que fiunt per energuminos. Et ita se saluabat
machometes epilenticus ꝙ cadebat non potens ferre illuminationem an
gelicam. Sed Aristotiles cui fides consentit est pro nostra propositione
dicens. Necesse est quemcūqꝫ intelligentem fantasmata speculari. Dans
signum huius ꝙ deficiente nobis a natura vno sensuū deficit a nobis sci
entia de illo sensu. Stat nihilominus ꝙ anima rationalis in sua creatiōe
suscepit formationem seu illustrationem desuper a deo in qua ⁊ per quaꝫ
cognoscat veritatem primorum principioruꝫ sicut prima acceptatione ꝑ
sensus seu fantasmata quāuis in actum non exeat fantasmatibus non ꝓ
uisis. Ad qd̄ referri posset Boecii de anima verbum ex Platone. Sūmaqꝫ
tenens singula perdit.

¶ Propositio decimaseptima.

Angeli vniuersi admistratorii sunt spirit⁹ inter quos boni a deo glo
rioso in ministerium missi pro hominibus qui adepturi sunt eterne
salutis hereditatem. Commentuꝫ Oppositum qui dicit est hereticus si se
gerat pro xp̄iano contradicens expresse verbis apostoli. Et hec est mag
na consolatio illorū qui tenent veraciter ⁊ sine fictione fidem Jesu cristi
⁊ qui captiuat omnē intellectum in obsequium fidei quia si fiduciā capi
mus de hominibus peritis in medicina vel astrologia ꝙ adiuuare nos
possint q̄ntomagis hoc facere possum⁹ de angelicis spiritibus ⁊c̄.

¶ Decimaoctaua propositio.

Angeli boni ⁊ mali cõnumerandi sunt inter causas liberas quas deꝰ sic instituit vt eas proprios motus agere sinat. ¶ Cõmentum Opposi tum nullus fidelis nec aliquis rite philosophãs dicꝫ. Et inde fit ꝙ absq̃ temptatione dei possumus ad angelicū subsidiū recurrere sicut ad peritū medicum ⁊ eum qui potest iuuare nos in necessitatibus nostris de cursu communi ⁊ naturali. Excipitur angelorum malorum consultatio ⁊ inuo catio quoniam non est licitum participare cum eis tamq̃ excommunica tis a deo ⁊ ecclesia tota ⁊ quia fallaces sunt fallere semper cupientes nõ iuuare nisi ficte. Unde iuxta ꝓuerbiū vulgi ludunt ad falsam societatē.

Decimanona propositio.

Angeli celum mutare possunt ⁊ terram iuxta quod exigit electorū dei deprecatio salus ⁊ ordo deo iubente vel permittente vel Solē facere stare ⁊ ignem non ardere. ¶ Commentū Oppositum putant omnes astrolo gi infideles ⁊ pagani negãtes vera miracula posse fieri nec illuminati cuꝫ propheta dicente. Omnia quecumq̃ voluit dominus fecit in celo ⁊ in ter ra in mari ⁊ in omnibus abissis. Nescientes preterea vel negantes mira cula veteris legis ⁊ noue qualia legere promptum est in biblia ⁊ autenti cis xp̄ianorum libris.

¶ Vicesima propositio.

Per deuotas ad deum preces potius q̃ per curiosas inspectiones vel constellationum vel obseruationes cum angelis consiliari phas est per quos ⁊ opem hominibus dari confidimus. Unde per fidem sancti vice runt regna non per celum. ¶ Commentum Oppositum dicentes conuincun tur ex premissis iuncta promissione dicentis dei. Quecumq̃ orantes pe titis credite ⁊ fiet vobis cum similibus multis. Iuncto etiaꝫ ꝙ non semp expedit nobis habere prospera que petimus sed magis aduersa que fugi mus. Nec oportet in recursu ad eos ⁊ deum tẽpus orationis per constella tiones obseruare vt Guilhelmus parisieñ notanter ait ⁊ deducit ⁊c̃.

Vicesimaprima propositio.

In artibus magicis ⁊ in õnibus operationibꝰ superstitiosis que nec rationem naturalem nec miraculum verū habent sed magis ex pacto dyaboli noto vel occulto procedunt non in dubium verti debet angelos presertim malos operari ⁊ effectum subsequi aliquando. ¶ Cõmentū Oppo situm posuerunt qui negauerūt demones esse contra expressaꝫ sacre scrip ture litteram in veteri ⁊ nouo testamento. Fuerunt etiam experientie mlte in oppositum negantium ⁊ etiam doctrine sanctorū nominatiꝫ. Augustinꝰ qui notanter dixit õnes tales obseruationes tanto magis suspectas ⁊ fu giendas esse quanto sepius videntur suū sortiri effectum. Et si allegetᷣ ꝙ frequenter multa iubẽtur illic obseruari in artibus magicis vel sortilegis que sunt sancta ⁊ honesta vt inclinare castū esse dicere pr̄ nr̄. ⁊ ewãgeliū

respondebat unus vere et catholice superstitionem tanto peiorem esse quanto plura miscentur bona quoniam unde deberet honorari deus honoratur dyabolus. Nemo tamen ex hoc intelligat obseruationes xpianorum reprobatas esse que vel ab ecclesia instituta vel ab eadem rationabiliter tolerate sunt quamuis non appareat. Ro huius magni quam illius/nisi vel voluntate et autoritate instituentis vel a deuota quadam ymaginatione facientis que non recedit a deo sed in exterioribus signis aliquibus se exercet ut in tali numero orationum in peregrinationibus in nouenis in oblationibus nunc candelarum nunc panis nunc gallorum nunc ingestatione reliquiarum et bibitione ablutionis. In quibus pia fide factis non nimis se potest immiscere bonus angelus quam malus in impia et prohibita fide factis. Fortassis et emperica medicorum tolerari possunt hanc generalem habentia rationem fortificationem scilicet ymaginatiue virtutis. Mendax tamen assertio desit.

Vicesimasecunda propositio.

Angeli pro dei iussu vel permissione multipliciter possunt operari mediate inclinatiue seu dispositiue super intellectum et voluntatem per immutationem sensuum tam interiorum quam exteriorum. Commentum Opposi tum pauci vel nulli senserunt ex astrologis philosophis et catholicis qui consenserunt angelos vel intelligentias esse. Nam et super hac radice fundant astrologi regulas interrogationum et responsionum et alias multas/sed falluntur in pluribus ex pretactis causis quia ponunt angelos influere pure naturaliter nec satis attendunt liberi arbitrii potestatem dei voluntatem et materie diuersitatem.

Propositio vicesimatercia.

Quod angeli seu intelligentie positi sint sub certis regulis in suis actionibus et in fluxibus liberis. Dicere insuper quod sic coartati sint traditi atque cogniti temerarium est et impium necnon a vera philosophia et theologia alienum. Commentum Oppositum dicentes conuincuntur ex predictis maxime propter arbitrii libertatem in angelis regnantibus et in hominibus gubernatis.

Vicesimaquarta propositio.

Angelos et deum cuius ministerii sunt offendunt illi qui regulas influxuum libro dei et angelorum ymo et hominum libertati preiudicantes tradunt et palliant sub nomine astrologie vel alterius naturalis scientie quibus merito autoritas et approbationis occasio dari non debebit. Commentum Oppositum dicentes conuincuntur ex premissis iuncta lege tam veteri quam noua. Iuncto preterea pro secunda parte illo quod dicit apostolus. Ab omni specie mali abstinete vos/hec est ab omni scandalo date occasionem ruine.

Vicesimaquinta propositio.

Humana ratio dominari potest et debet astris siue cogitis siue incognitis nec ab ipsis in vicium trahi. Commentum/concedunt istam sapientes

aſtronomorum ut Ptholomeus maxime de ſapiente qui precognoſcit ce
li conſtellationes inclinatiuas / quoniam poteſt adhibere remediuꝫ cōtra
noxias ſicut facimus regulariter contra hyemē prouidendo de calefactōe
⁊ domibus. Et contra calores eſtatis prouidendo de refrigerationibus.
Et ita de peſtilentiis diluuiis bellis ⁊ ſimilibus. Tradūt itaqꝫ vere ⁊ bn̄
iudicia aſtronomie tenere medium inter neceſſarium ⁊ impoſſibile qꝛ ſcꝫ
ſunt de contingentibus ⁊ poſſibilibus aliter ſe habere. Sed ꝙ etiaꝫ huma
na ratio dominetur ſtellis incognitis nec trahatur in vicium probatur ex
libertate arbitrii ⁊ ex adiutorio dei libero quod datur timentibus eum et
ex libero angelorum miniſterio quod adiutorium dei ⁊ angelorum impe
erant ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum fides ſpes ⁊ caritas quibus
derelictis euenit frequenter vt volentes infortunia vitare in ea ipſa ſe
tradant et inuoluant vt cōprehendant̄ ſapientes in aſtutia ⁊c̄.

Uiceſimaſexta propoſitio.

Quod humana ratio per vanitates ⁊ inſanias falſas aut ſalteꝫ incer
tiſſimas in ſua actione ſe captiuet indignum eſſe cenſetur ⁊ ſimiliter
ꝙ melancoliis anxiis ⁊ periculoſis agitetur. Cōmentum Concedunt hoc
expti ⁊ inter alios. Tullius in fine libri de diuinatione. Et hoc dicebat
dominus Petrus cardinalis cameracen̄ dum obſeruationes huiuſmōi re
probaret. Addens ſe timere ſi regis adoleſcentia talibus imbueret̄ qd̄ poſt
ab eis non poſſet auelli.

Uiceſimaſeptima propoſitio.

Humana ratio ſpretis ſuperſtitionibus fallacibus debet ſe in ſuis ac
tionibus regulare per conſulationes probatorum ⁊ exptoruꝫ viroꝝ
per leges inſuper morales ⁊ diuinas ⁊ maxime in gubernatione reipublice
Commentuꝫ Concedunt iſtam qui attendunt ꝙ non fruſtra nobis dedit
deus rationem liberam pluſqꝫ brutis. Dedit inſuper leges diuinas natu
rales ⁊ politicas prudentiam quoqꝫ per experientias multas generatam
Quod ergo humana ratio libertas ⁊ prudentia centum vel mille hominū
ymo vnius regni relinquantur ad inſequendum opinionem vel deliratio
nem vnius vel duorum aut pauciſſimoꝝ fingentium ſe ſcire mirabilia ex
aſtris vel aliūde. Neſcio quomodo pro fantaſia capitis ſui ſuper eueni
bus ⁊ agēdis in republica vt ꝙ nō ē bellandū vſqꝫ ad tres menſes ł vnū
annum cum hoſtibus qui tamen deſtruunt ōnia. Et ita de ſimilibus abſqꝫ
numero Quod inqꝫ ꝓpter paucos tales derelinquat̄ humana ratio ⁊ pru
dentia indigniſſimū eſt fatuū ⁊ deliruꝫ ymo merito dei iudicio puniendū
⁊ inſultū finem precipitandū ⁊c̄.

Uiceſimaoctaua propoſitio.

Humanam rationem captiuare reicere ⁊ dimittere indigniſſimuꝫ eſt
propter homines viles ignotos ⁊ de corruptela iudicii multipliciter
ſuſpectos / peſſimeqꝫ vt plurimum fortunatos ⁊ ſine fide qui ⁊ veraciter

susurrant in tenebris. Cõmentum Concedunt istam qui precedentē atten dunt ꝛ ex terminis suis se veram esse demonstrat / presuppositis his que ponit q̄ tñ sunt ꝑ experientias cotidianas manifesta.

Vicesimanona propositio.

Humana ratio propter sui concausationem liberā nō potest nec debꝫ per qualescumqꝫ experientias cuiuscūqꝫ temporis sub necessariis euē tuum regulis aut sub arte concludi. Cõmentum Concedunt istā qui rerū cōnexiones attendūt ꝛ hi qui didicerunt ex logica ꝙ omnis ꝓpositio co pulatiua composita ex quibuscumqꝫ necessariis cathegoricis vel ypothe ticis redditur contingens si retineat vnam propositionem contingentem Ac perinde sumitur efficax argumentum contra regulas astrologie sump tas ex quantiscumqꝫ expimentis si liberum arbitrium concurrebat ut cau sa coniuncta ad effectum requisita. Potuit enim semper dici de effectu ta li ꝙ indifferens erat ad sic fieri vel non fieri vel inde ligari alterius ar bitrium potuisse.

Tricesima propositio.

Humana ratio per fidem spem ꝛ caritatem sedulo conuerti debet ad deum gloriosum qui nutu libero cuncta tempat et ad finē supernatu ralem hominum genus preordinat. Per adiutorium insuper angelorum ꝛ sanctorum quos liberaliter ꝛ libere vult deus agere. Ad hos vult homi nem habere recursum quatenus ordine ierarchico infima reducantur ad superiora per media. Commentum Concedunt istaꝫ omnes veri ꝛ nō solo nomine xpiani reputantes talem prouidentiam dei esse ita liberam q̄lem insinuauit xpus dicens ꝙ nec folium arboris nec passer vnus cadunt in terraꝫ sine patre deo/ vnde ꝛ rursus ait petite ꝛ accipietis. Et si habueritis fidem sicut granum sinapis ꝛc̄. ymo ꝛ tota veteris testamenti series lega lis ꝛ hystorica atqꝫ prophetalis precipue in psalmis ꝛ orationibus sanc torum sanctarumqꝫ vix aliud nobis inculcare vel profiteri videntur vñ ps̄. Iacta in domino curaꝫ tuam ꝛ ipse te enutriet. Non dixit Iacta curā tuaꝫ in celo. Quoniā in me sperauit liberabo eum non dixit in celo. Beat9 vir cuius est nomen domini spes eius non dixit celi constellatio ymo ve tuit cum addidit. Et non respexit inuanitates ꝛ insanias falsas loquens de curiosis qui defecerunt scrutantes scrutinio. Et superaddit de miracul' taꝫ noue q̄ꝫ veteris legis multa fecisti tu domine deus me9 mirabilia opa tua. Deniqꝫ si Paulus opponatur dicens. Inuisibilia dei per ea que facta sunt cognosci. Respondendum estꝙ hec scala creaturarum in qua philoso phi corruerunt non est amplius necessaria fidelibus tenentibus dei soliū nunc in luminosa spe ꝛ tādem in aperta visione. Sed ponamus illud quod rarissime potest inueniri temporibus istis. Ponam9 ꝙ plures scientifici in astronomica disciplina conueniant qui sint graues viri in moribus ꝛ honestate vite ꝛ tales q̄ multa sint expti in iudiciis astronomie traditis

ſecundum veram philoſophiam ⁊ in naturali ratione fundatis. Nūquid erunt tales contemnendi nec audiendi ab vno principe coram ſuo cōſilio Reſpondetur plane ꝙ audiendi erunt ſed nō ita penit⁹ inſequendi cōi ex aduerſo velut inequa libra ponātur rationes humane prudentie ſumpte per experientias ⁊ circumſtantias humani regiminis inferioris quemadmodum fieret etiam ſi conuenirent ex vne parte aſtrologi ⁊ ex altera pte medici ſuper curatione alicuius egroti. Dicant igitur exempli gratia prudentes aſtronomi concorditer dum fiat queſtio de bello ineundo contra hoſtes regni. Ecce conſtellatio noxia eſt ꝓhibens non tamē ex neceſſitate inire bellum per francos contra anglicos. Dicant ex altera parte prudentes capitanei ⁊ milites experti ꝙ neceſſe eſt vel expedit francos inire bellū contra anglicos penſatis circumſtantiis. hinc ⁊ inde prouenientibus ex inferiorum diſpoſitione vel radice. Tunc omnibus his velut in equa libra poſitis debebit aſſumi concluſio. Que pars preponderabit ⁊ exequēda erit. Non enim oportet ut omne prorſus iudicium ex radice ſuperiori celi ſumptum contemnatur. Sed nec expedit ꝙ plus ponderet q̄ oportet vbi ⁊ qn̄ per quos ſeu propter quos nō oportet.

¶ Epilogus premiſſorū.

¶ Epilogantes tangamus duodecim radices aſtromicorum iudiciorum curioſitate arcentes.

¶ Prima radix eſt dei glorioſi libera ꝑmenitas in agendo.

¶ Secunda angelorū tā bonorū q̄ maloꝝ ſub deo libertas in exequēdo.

¶ Tercia eſt celeſtium luminarium ſola generalitas in influendo.

¶ Quarta eſt celeſtium combinationū ⁊ ſituum incomprehenſibilis varietas in concurrendo.

¶ Quinta mediorum diuerſitas in radiando.

¶ Sexta ſeminalium rationum pticularis diuerſitas in cōprincipiando

¶ Septima libertas hominum que coniuncta quolibet cauſis neceſſariis contingentiam reddit in effectu ſuo.

¶ Octaua legalis ⁊ prophetalis ſeueritas talia iudicia prohibens ⁊ irridens/ſacrorū inſuper veterū ⁊ nouoꝝ doctorū diligens taliū reprobatio maxime propter fomitis corruptionē ſcientium ꝙ ad hereſes ydolatrias ⁊ ſuperſtitiones eſt humana inclinatio prona.

¶ Nona raritas ſtudentium ⁊ peritorū in vera aſtrologie diſciplina cū tamen in iudiciis dandis multiplex ſupra modum conſideratio requiratur vel obſeruatio.

¶ Decima miſterii a ſeculis abſconditi reparationis videlicet noſtre recogitatio que nihil habet in celis quicquid reuerſans autor libri de vetula dixerit ⁊ falſe aſſcripſerit Ouidio.

¶ Undecima hominis ad finem ſupernaturalem ordinatio ⁊ mediorum ſupernaturaliū preuiſio vt ſupernaturalis ſpes habeatur in deo aliter q̄

hobus aut brutis conueniat aut hominibus siue deo.

¶ Duodecima miraculorum que legem cõmunem nesciunt crebra et pene coti diana per illos et propter illos q ad finem supernaturalẽ electi sunt ostẽtio.

¶ Eliciuntur sex doctrine notãtes moraliter quid expedit obseruare sup iudiciis astrologie nomine coloratis.

¶ Prima doctrina expediens est xpiano cuilibet ymo necessarium ad salu tem q non adhibeat fidem superstitionibus et sortilegiis merito suspectis de operatione demonum vel inuocatione aut de pacto cum eis secreto vel expresso. Sunt leges et decreta pro hac doctrina et biblia locis innumeris.

¶ Secunda doctrina. Expediens est cuilibet catholico diligenter cognos cere prius si effectus qui promittitur vel expectatur fieri per aliquas ob seruationes habeat aliquam causam naturalem vel miraculosam quia si non tunc vehemens est suspicio q talis effectus prouenit ex operatiõe de monum fallentiũ et ex pacto cum eis latenti vel aperto. Et hoc permittẽte diuino iudicio in decep tionẽ consulentiũ vel confidentiũ in talibus prop ter curiositatem noxiã aliquid habẽdi vel sciendi.

¶ Tercia doctrina. Expediens est non adhibere fidem hominibus promit tentibus q faciant effectus magnos et mirabiles nisi prius constiterit q sint xpiani et bonorum morum. Et q velint et offerant dicta sua vel artem deducere ad examen et iudicium peritorum in philosophia naturali et in me dicina iuribus et theologia. Alioquin haberi debent merito suspecti de fal lacia vel ignorantia vel heretica prauitate. Nam sicut lucẽ veritas amat sic odit falsitas.

¶ Quarta doctrina. Expediens est pro principibus maxime et pro sua re publica q nec ipi nec sui familiares intimi et secreti dẽt fidem quibuscũq iudiciis eciã sub nomine astrologie vel alterius scientie palliatis nisi prius habitum fuerit consiliũ vel examinatio per peritos multos et graues viros in regimine reipublice. vbi prudentia maxime locum habet que ĩmititur consiliis ex dictamine rationis et experientia multa collectis non ex sup sticiosis obseruationibus que deduxerunt semper in malũ finẽ principes cõfidentes in eis sicut nr̃o eciã tempe satis et nimis expertũ est.

¶ Quinta doctrina. Expedit illos qui dicũt se futura precognoscere vel mi rabilia secreta facere per astrologiã prius examinari diligẽter de cognitõe ipsorum et de libris quales sunt et qualiter habiti et vnde cõpositi quia nõ est credendum cuilibet dicenti se astrologũ/sed probandi sunt et in publico audiendi sicut fit de medicis et aliis artificibus. Alioquin si tales non au deant in publicum offerre dicta sua debent haberi suspecti de supersticiõe fallacia vel heretica prauitate aut q non querunt nisi pecunias vel hono res sicut introductores vel fautores eorũdem faciunt prout millesies exp tum est in curiis principũ etc. Et adhuc prochdolor dicitur inueniri.

¶ Sexta doctrina. Expediẽs est amatoribus principũ et totius reipublice

materiam istã astrologicoꝝ declarare vel declarari facere frequenter tam scriptis ꝙ̃ sermonib9 publicis ⁊ domesticis. Alioquin negligẽtia scientiũ ⁊ scire debentium nocet hostiliter personis principum ⁊ eoruꝫ saluti tam temporali ꝙ̃ eterne nocet regnis ⁊ policiis publicis. Nocet deniqꝫ ipsis negligentibus vel impeditorib9 ad discrimẽ dãnationis perpetue A qua nos eripiat dñs noster Jesus cristus Amen.

Oritur autem questio concernens omnia que dicta sunt in trigilogio astrologie theologisate ista videlicet. Utruꝫ libri compositi p astrologos presertim infideles ⁊ ydolatras sint a catholicis tolerandi vel penitus extirpandi. Pro cuius dissolutione ⁊ precedentiũ elucidatione notẽtur iste propositiones.

Prima propositio/ libri astrologici in quibus plura vera ⁊ vtilia cõtinẽtur ꝙ̃ inutilia supersticiosa ⁊ falsa possunt tolerari seu tollerabiliter legi seruando illud apostoli. Omnia probate quod bonũ est tenete. Tales autem vt plurimũ sunt libri qui de motibus ⁊ mensuris ⁊ cõiunctionib9 corporũ celestium sunt editi ⁊ ex geometricis demonstrationib9 cũ expiẽtia fundati sicut ẽ gloriosi9 almagesti.

Secunda propositio/ libri astrologici in quibus plura inutilia supsticiosa ⁊ falsa ymo impia ⁊ sacrilega continentur ꝙ̃ vera ⁊ vtilia debent a xp̃ianis omnibus euitari damnari destrui ⁊ penitus aboleri. Tales aũt erãt libri de quibus scriptum est Actuũ. xix. vbi dicitur. Multi auteꝫ ex eis qui fuerunt curiosi sectati contulerunt libros ⁊ cõbusserunt oẽs coraꝫ omnibus ⁊ cõputatis preciis illoꝝ inuenerũt pecuniã denarioꝝ quinquaginta miliũ. Ita fortiter crescebat verbum dei ⁊ confirmabat̃.

Tercia propositio/ libros astrologie multũ expedit discernere quaten9 appareat qui sunt ⁊ qui non sunt tollerandi. Composuit super hac re reuerendissim9 Albertus magnus opusculũ quod appellatur speculum Alberti narrans quomõ tẽporibus suis voluerunt aliqui destruere libros. Albumaꝫar ⁊ quosdam alios Videt̃ auteꝫ saluo tanti doctoris honore ꝙ sicut in exponendis libris phisicis presertim paripatheticoꝝ nimiã curã apposuit. Maiorem inquã ꝙ̃ xp̃ianum doctorẽ expediebat nihil adiciendo de pietate fidei. Ita in approbatione quorũdam libroꝝ astrologie presertiꝫ de ymaginibus de natiuitatib9 de sculpturis lapiduꝫ de carecteribus de interrogationib9 nimis ad partem supersticionũ declinauit ratione carẽtium. Sanctus aũt Thomas in suis operib9 minus attribuit hm̃õi supsticionibus ymaginũ carracterũ ⁊ interrogationũ ymo ex intentione cũ efficacia rationũ reprobauit.

Quarta propositio/ libros astrologicos qui tollerant̃ ⁊ legũtur apud xp̃ianos sicut Ptholomei Albumaꝫar ⁊ Haly non ideo oportet in autoritatem taleꝫ adducere vt credendum vel tenendum sit quicquid ex eis vel

deducit᷑ vel allegatur. Falluntur in hoc plures astrologorum ⁊ simpliciū
xpianorum vel aliorum non imbutorū litteris sacris qui protinus vt le
gunt vel audiunt aliqua de libris talium credunt vel assentiunt cū tamē
reperiantur illic errores contrarii fidei. Nec mirū cū etiam in libris Aris
totilis Auicenne Auerrois ⁊ aliorum qui cotidie leguntur simile inueniat᷑
Ideo cautissima religiositate prouisū est in preclara artiū facultate alme
parisieñ vniuersitatis tam per articulos pisieñ q̄ per statutum iureiuran
do firmatum per quemlibet qui licentiat᷑ in artibus vbi sententialiter sic
habetur. Iurabitis ꝙ cum continget vos determinare aliquā questionē
in philosophia illam sp pro parte fidei determinabitis ⁊ rationes philo
sophi in oppositum factas dissoluetis. Quantomagis esset hoc obseruan
dum in libris astronomicis qui de iudiciis compositi sunt per infideles ⁊
ydolatras. vbi multa posita sunt ex superstitionibus ydolorū ⁊ cultibꝰ
demonum ⁊ fallacibus responsis ipsorū. Ex quibus processit modꝰ com
positionis ydolorum quos deos appellabant loquētes ⁊ prophetantes et
mirabilia operantes prout loquitur Hermes trimegestus ⁊ refert Augusti
nus. Unde ⁊ multa traduntur in dictis libris que nullā penitus rationē
introducunt nisi per modum narrationis/ꝙ in tali constellatione sic eue
niet ⁊ in altera aliter. Et tamen astrologi superstitiosi plus inuenire se di
cunt veritatis ⁊ certi euentus ex talibus regulis q̄ ex illis q̄ naturali ra
tione fundantur sicut de ventis ⁊ pluuiis ⁊ aliis impressionibus methero
logicis. Cum autem pauci sint astrologi ymo nulli intromittentes se de iu
diciis astronomicis qui non insequant᷑ tamq̄ pro fundamētalibus regu
lis predictos libros astronomicos ⁊ similes. Concluditur hic pro doctri
na xpiana ꝙ salubrius ⁊ tutius ⁊ deo acceptius est cōtēnere talia iudicia
cum suis autoribus q̄ dimissis aliis vtilioribus studiis suā talibus cog
noscendis ⁊ practicandis curam dare rursus additur ⁊ altera doctrina ꝙ
salubrius tutius ⁊ deo acceptius est non requirere ymo nec pmittere fieri
iudicia publica super euentibus humanorum actuū quemadmodū dicūt᷑
aliqui in ytalia ⁊ studiis vniuersalibus attemptare. Ratio quia miscent
multa falsa ⁊ superstitiosa ⁊ contra experientias insequentibus manifes
tas. Et terrent inde reges ⁊ regna principes ⁊ principatus ⁊ homines de
omni statu ⁊ per vanos timores vel stultas promissiones malorum vel
bonorum euentuum eos aliter agere q̄ vera ⁊ recta ratio moralis dicta
ret inducunt. Porro magnum faceret obsequiū xpianitati collegium ali
quod theologoꝝ si libris astronomicis diligenter inspectis notarent sin
gillatim passus suspectos aut palam erroneos ⁊ hereticales contentos in
eisdem quemadmodum factum reperitur Nedū de libris Aristotilis Aui
cenne ⁊ Auerrois/sed etiam de quibusdam libris catholicorū sicut notati
sunt passus vel articuli in quibus magister cōmuniter non tenetur. Pos
tremo si libri magicoꝝ ⁊ superstitiosoꝝ aliorū sub velamine astronomie

vel philosophie se palliantium qui iam inueniuntᷣ fuisse damnati cum au
toribus suis custodirentur alicubi sine periculo manifestationis vel ab
usus videretur expediens quatenus resurgentibus vel occurrentibꝰ mate
riis similibus confestim haberetur damnationis facte modus sicut euenit
parisius de libris. Joannis de Barro magici supersticiosi cōbusti quales
adhuc reperiuntur in hyspania sub titulo semaforas. Sicut insuper nota
tus est rotulus quidam magnus quem ingerebat clandestine quidā vesp
tilionē se nominans. Et in prohemio articulorum parisieñ aliqui tales nōti
dānatiqꝫ sunt. Superaddamus illos nedū fatuos eē sꝫ puersos cristianos
qui solent quasi iocando dicere/ qualis mihi cura est quis me sanet/ quis
victoriam quis diuicias quis honorem det/ quis deniqꝫ adiuuet sit deꝰ
sit dyabolus dummō proueniat id mihi quod exopto. Dum ergo dicitur
alicui ex principibus. Ecce domine tales homines per suam artem faciūt
magna ꝛ mirabilia ꝛ sciunt futura predicere ꝛ victoriam de hostibus ꝓ
mittere si credatᷣ eis ꝛ si fiant ea que iusserint. Respōdeat princeps plena
fide ꝛ inquirat sunt ne tales homines sancti dei q̇ ex reuelatione ꝛ gratia
sibi diuinitus concessa hoc eis promittunt. Et si tales sunt credi poterit
eis dum probabunt ꝛ dum nihil iubebunt nisi sanctum ꝛ diuina lege cau
tum maxime si fuerit dictis eorum vita concors ꝛ probata nedū vulgari
rumore sed iudicio sapientum qui freneticas illusiones a veris sciunt re
uelationibus separare. Si vero tales homines mira promittunt se facere
per philosophicas disciplinas vt per medicinam vel perspectiuaꝫ uel geo
metriam respondeat princeps ꝙ studentes de vniuersitatibꝰ publicis ma
gis in tali re sunt credendi si ratio consonet naturalis. Demū si tales ꝓ
missores mirabilium neqꝫ miraculis neqꝫ ratione naturali se fundāt illos
habeo suspectos supersticiosos repellēdos. Auertat dominus a me xp̄iano
seruo suo vt velim abnegare fidem suam vel in eius legem quomodolibꝫ
peccare pro quocūqꝫ comodo temporali cōsequēdo. siue sit sanitas corpo
ris siue victoria in bellis siue opulentia in diuitiis. Non enim nego talia
quandoqꝫ deo permittente prouenire ministerio demonū ꝛ hominū eis de
ditorum sicut magi pharaonis multa fecerunt similiter ad moysen sed nō
est bonum mihi relinquere baptisma meum/ fidem meam/ legem meā etiaꝫ
vsqꝫ ad mortem propicius sit mihi deus Amen.

¶ Explicit opusculum astrologie theologisate editum a venerabili mgr̄o
Joanne Gerson cancellario parisiensi.

CVlpat apoſtolus eos qui dies obſeruabāt ⁊ ānos quales inſti
ſunt qui dies egiptiacos putāt infauſtos ymo ⁊ diē innocen
tū per totū anni circulum peſtiferum eſſe credunt/contra quos
fit talis argumentatio. Si dies innocentum dicitur infortuna
tus vel infauſtus ad aliquid incboandum ⁊ alii dies conſequenter per to
tum annum ſimiliter ſituati oportet dare cauſam radicalem huius infor
tunii quia nullus effectus eſt ſine cauſa faciente ſumet' ergo cauſa altero
modorū ſubſequentiū ſufficienti diuiſione. Primo vel ex diſpoſitione ſy
derum ſecundum aſtrologiam. Secundo uel ex diſpoſitione corporum in
feriorū ſecundum medicinā. Tercio vel a formali conditione ſeu a tota
ſpecie ſecundū naturalē philoſophiam. Quarto vel ex indiſpoſitione mo
rum ſcd3 moralē philoſophiā. Quinto vel ex diuina ordinatione ſecūdū
theologiam. Sexto vel ex demonum actione ſecundū artem magica3. Sep
timo vel ex ſanctorum innocentum merito ſeu operatione ſecundū religio
nem xp̄ianam. Octauo vel ex obſeruantium fantaſia vl' ymaginatione q̄
allegat experientiam. Sed nulla cauſarum iſtarum ſufficiens eſt aut rati
onabilis vt hec ponatur obſeruatio nec omnes ſimul. Talis ergo obſerua
tio vana eſt ⁊ reprobanda. Et primo de quinq3 prioribus cauſis arguit'
per indirectum ⁊ per locum ab autoritate ꝙ dari non poſſint vnde ſi det'
cauſa per aſtrologiam interrogandi ſunt aſtrologi ⁊ inueniendu3 erit hoc
eſſe contrarium ſuis regulis atq3 principiis/quoniam aſtrologi variant
ſua iudicia ſecundum varietatem horoſcopi id eſt poſitionis ſyderu3 ita
ꝙ non poſſit confici almanac vnius forme perpetuū/ quia dies lune exē
pli gratia. q̄ mō indiſpoſita uel infauſta ſecundū regulas eoꝝ ſi etiā erūt
vere erit in ebdomada ſequenti diſpoſitionis alterius. Attēdo maxime ꝙ
in eis qui concernunt arbitrii libertatem aſtra non imponunt neceſſitate3
iuxta dictum Ptholomei ꝙ ſapiens dominatur aſtris. Et hec ratio fieri
ſolet efficaciter contra ſignationem que reperit' in kalendariis de diebus
egitiacis ſeu piculoſis. Conſequenter per locum ſic ab autoritate arguere
tur de medicinis ſic de philoſophis naturalib9 ſic de philoſophis morali
bus ſic de theologis. Nam cuilib3 expto in ſua arte credendum eſt magis
q̄3 ydeotis ⁊ inſciis. Nec oportet ſatagere ad repationem ſubtilem per pri
cipia predictaꝝ ſcientiarum contra tales inexpertos quia nec intelligerēt
nec aſſentirent. Si autem credere nolunt edoctis gratis errant ⁊ vltro ſe ſe
ducunt. Supereſt igit' diſcurrere per alias tres cauſas/⁊ primo de actiōe
demonū ſi allegetur ꝙ cauſant infortunium hoc manifeſte vergit in ydo
latriam ſi querantur placari per nihil agendū tamq̄3 plus in hoc timeāt'
q̄3 deus ipſe ⁊ ſancti ſui. Rurſus quia non tantū illis diebus ſed aſſidue
ſicut dicunt Petrus ⁊ Paulus Aduerſarius noſter dyabolus tamquā leo
rugiens circuit querens quem deuoret cui reſiſtendum eſt fortiter in fide
non in noua ⁊ vana ſupſticione. Preterea deducūt ſacri doctores p̄cipue

Augustinus tales agere illicite ⁊ contra baptismalem sanctitatem. Ita ꝙ
euenit iam baptizatis per tales obseruationes illud de euāgelio. Dum
immundus spiritus exierit ab homine scꝫ in babtismo sequitur ꝙ reuertens
adducit septem spiritus nequiores se ⁊ fiunt nouissima hominis illius q̇
eos recepit peiora prioribus. Melius ē enim veritatē nō agnoscere q̄ꝫ per
uerse post agnitionem viuere. eamqꝫ verbis aut factis abnegare. Rursus
attendatur hic nullum diem esse que non plena sit infortuniis nūc istoꝝ
nunc illorum pro quibus tamen non est dies quilibet euitādus aut timē
dus. sed hominum infelicitas est culpanda quorum actiones male faciūt
iuxta verbum. Augꝰ. dies malos. Deniqꝫ nihil est fallacius vulgi traditi
onibus que sepius de nō causa causam faciunt. Exempli gratia precipi
tabitur aliquis ab equo effreno ⁊ indomito in via lubrica uel in flumine
submergetur confestim vulgares vt audierint assignabunt huiusmodi in
fortunii causas diuersi diuersimode q̇ tamen nullatenus sunt cause huiꝰ
casus. Dicit vnus ꝙ in exitu domus obuium habuit cattum vel leporem
ꝙ in egressu hospicii offenderit pedē vel ꝙ male camisiaꝫ euersam indue
rat aut calceus dexter ꝓ sinistro acceptus fuerat quod signū cesar August
tus sibi reputabat infaustissimum. Dicet alius. Ecce mala dies ⁊ infortu
nata vel egra. Dicet alius Ego sic somniaueram crocitabat coruus super
tectum aut bubo cum stridore superuolitarat uel gallus preter horaꝫ vocē
dederat. Dicet alius Luna quarta erat vel septima aut Sol in ortu suo
hibet obuolutus palluerat aut stella decidens per aerem micauerat l' sicut
apud Comicū legit'. Introiit in edes ater alienus cattus / anguis p inplu
uium decidit de tegulis gallina cecinit interdixit ariolus aruspex supple
vel astrologus vetuit āte vimina noui negocii aliquid incipere. Alii vero
traducent ad mores dicentes homī tali non poterat contingere bene qui
sic ⁊ sic egerat vel rapiendo bona vicinorum vel fraudando vel blasphe
mando aut qm̄ ex iniustis aut reprobis parentibus traxerat originē. lon
gum esset prosequi quibus falluntur homines inducentes pro se expien
tiam quasi certam ⁊ fundant confictiones inanes ⁊ falsas. Si autē allige
tur alia causa ꝙ propter occisionem innocentum prouenit illd̓ infortuni
um in tali die nedum in proprio ⁊ solo festo / sed consequenter per totum
annum. Istud caret ratione alioquin theologi ⁊ viri religiosi deberēt istā
obseruantiam magis cognoscere ⁊ custodire. Cuius oppositum inuenit' qꝛ
dissuadent illam ⁊ irrident. Dicunt preterea ꝙ hoc agere non cedit in ho
norem dei vel sanctorum innocentum vel ad salutem corpaleꝫ vel spiritu
alem sed vergit ad contumeliam dei ⁊ sanctorum innocentuꝫ ⁊ ad pernitiē
corporuꝫ ⁊ animaꝝ. Rursus talis honor magis deberetur si esset rationa
lis domino nostro Jesu xp̄o ⁊ gloriosissime matri sue in suis et pro suis
festiuitatibus q̄ꝫ in festis innocentum. Relinquitur ergo ꝓ causa octaua
ꝙ talis obseruatio confingitur tenet' uel exercet' ex sola hoim fantasiatiōe

vl' melācolica ymaginatōe · Et hec Fantasiatio superstitiosa ⁊ corrupta prouenit in hac materia sicut et in mille ymo in mille millibus aliis similibus ex variis seductionibus seu corruptela multiplici virtutis fantastice in hominibus tam ex lesione intrinseca cerebri sicut testant' medici ꝙ infinite sunt species melancolie sicut in somniantibus ita frequenter inuigilantibus ⁊ semidormientibus et manifeste in ml'tis egritudinibus · Prouenit rursus hec lesio ab intrinseco iusto dei iudicio ꝓmittente per dyabolicas illusiones sicut per autoritates ⁊ hystorias posset introduci · Sunt preterea cause particulares alique tam per se ꝙ̃ per accidens que tales fātasias ⁊ supersticiones ⁊ ꝓut vulgo dicit' sorcerias causant aut nutriant qui omnes ad duas radices premissas possunt trahi · Proueniūt eni₃ huiusmodi false credulitates ⁊ conficte obseruationes quandoqꝫ. Primo ex demonum suggestione ⁊ illusione ad anima₃ damnationē ⁊ fidei xp̄iane subuersionem ⁊ sanctorum infamationem · Vel secundo ex gentilium ⁊ paganorum ⁊ aliorum infideliū derelicta in principio conuersionis ad fidē xp̄i superstitione. Vel tercio ex poetaru₃ confictione · Vel quarto ex magicorum maligna traditione. Vel quinto ex fomitis originalis corruptōe sicut in vi concupiscipibili ita ⁊ rationali · Vel sexto ex fantasie vel ymaginatiue virtutis debilitatione. cuius signum est ꝙ vetule pueri puelle et ydeote proniores sunt ād tales superstitiones credendas vel obseruādas Unde ortu₃ habuit illud de vetulis epitheton. Vetule sortilege gallice vigelles sortires . Juxta quod vnus predicans aliquando coram rege et nobilibus dixit // Solebat inquit a proprietate dici vielles sortieres videant domini nobiles ne trahant ad se vt dicatur . Nobiles sorcieres galice nobiles sortelegi · Et qui vidit testimonium perhibuit. Attendendū illud psalmiste ad dominum · Jn manibus tuis sortes mee · Qui dat p hoc intelligi non in supersticionibus ⁊ sortilegiis hmōi ficticiis ⁊ plerumqꝫ noxiis esse confidendum · Retrahunt enim spem a deo qui supersticionibꝰ se occupant in moribus inquietant obsunt autem communiter reipublice ⁊ viam ad hereses aperiunt . Vel septimo prouenit hec corruptio iudicii rationis ex primeua a puero per stultas matres ⁊ nutrices enarratione · Delectantur enim dicere fabulas admirabiles · Et puerilis etas imbuta talibus vix repellit/q₃. Quod noua testa capit inueterata sapit. Vel octauo ex humano timore ⁊ diffidentia diuini auxilii ⁊ curiosa sciēdi futura libidine sicut patuit in saul ⁊ in aliis sine nūero · Vl' nono ex superba presumptione hominu₃ qui volunt reputari scire mirabilia ⁊ despiciunt eruditos in scientiis ⁊ inducunt pro autoritate quicquid ymaginant' ⁊ maxime si fuerint in terris longinquis ⁊ audierint stulticias aliarum sectarū aut hominum sibi similium. Vel decimo excerta ⁊ excogitata confictione ad fallendum illos ⁊ irridendu₃ quemadmodū fit apud aliquos pueros scolasticos vel alios trufatores · Vel vndecimo ex lectione quorumdam

romanciorum id est librorum compositorum in gallico quasi poeticoruȝ de gestis militaribus in quibus maxima pars fabulosa ē magis ad ingerendam quandam nouitatem ⁊ admirationeȝ q̄ȝ ad veritatis cognitionē Vel duodecimo ex inobedientia ad diuinam legem ⁊ ex modica eius reuerentia vel cognitione. Cuius signum est ꝙ tales supersticiosi citius crederent verbis q̄ȝ scriptis vel narrationibus fabulosis quamtumlibȝ in apparentibus q̄ȝ diuine autoritati ⁊ suis doctoribus ymo ⁊ facilius inducūtur dificilia valde operari vt in ieiuniis ⁊ ceteris votis ⁊ orationibus prout dicūtur vota sancte katherine q̄ȝ possent induci seruare legis xp̄iane facilia sicut sunt ieiunia per ecclesiaȝ instituta qualia ōnia citius frāgerent q̄ȝ dimitterent suas supersticiones longe difficiliores q̄ nec vtiles sunt sed in damnatione animarum ⁊ sepe corporum agunt q̄ preterea faciunt ⁊ accersiunt infortunium sicut dicitur ꝙ ymaginatio facit casum. Prorsus vnum pro talibus salubre est remediuȝ credere peritioribus ⁊ eis qui in lege dei recte viuunt ⁊ docent. Alioquin talibus prout supra tangebatur fiunt in casum ratiocinationes ⁊ portabunt iudiciuȝ suū sed vtinā soli/ quoniaȝ voluntarie se seducunt ⁊ alios secum trahunt prout vnus principum tempore nostro dum induceret ut quereret consiliū a sapientibus quos sciebat esse tales ⁊ sibi beniuolos vtrum licite essent supersticiones quas exercebat ⁊ credebat. Respondit. Cur inquireremȝ a talibus. Ego enim scio ꝙ disconsulerent mihi ego tamen sic agere ⁊ sic credere penitus disposui nec obmittam. Et in hac infelicitate positus ⁊ ꝑuentus morte repentina destitit vellet nolle nunc cognoscens quoniaȝ odit dominus obseruantes vanitates superuacue. Et econtra. Beatus vir cuius est nomē dn̄i spes eius ⁊ non respexit in vanitates ⁊ insanias falsas.

Opusculum Joannis de Gerson contra supersticiosam dieruȝ obseruationem. Finit feliciter.

Cuius est ymago hec ⁊ superscriptio. Conformiter ad casum propositum de leonis ymagine pro curatione renum. Notentur duodecim propositiones cū additis que sequūtur/ quaȝ prima est hec.

Prima propositio/ ymaginum que astrologice nominātur fabricatio ⁊ vsus suspectus est plurimū de supersticione ⁊ ydolatria seu magica obseruatione qd patebit ex sequentibus.

Secunda propositio/ ymaginū huiusmodi fabricatio ⁊ us⁹ rationabiliter prohibitus est per sacros doctores ⁊ ecclesiam.

Tercia propositio ymaginum huiusmodi fabricatores possunt ⁊ debēt per suos superiores prohiberi inquiri ⁊ culpari. Et si parere noluerint cōdemnari non obstantibus palleatis allegationibus suis sub titulo astrologie/ maxime quādo non sunt in hac sciētia bene periti secundū terminos

a veris astrologis nõ ydolatris constitutos. ¶Ponuntur ad istarum pro positionũ declarationẽ quedã regule fundamẽtales quaꝝ prima erit.
¶ Quarta in ordine propositionũ ista scȝ. Omnis obseruatio cuius effec tus exspectatur aliter ꝙ per rationem naturalem aut per diuinuȝ miracu lum/debet rationabiliter reprobari ⁊ de pacto demonuȝ expresso vł occul to vehemẽter haberi suspecta. Sic determinauit tpe nr̃o sacre theologie Fa cultas parisieñ vniuersitatis.
¶ Quinta propositio. Omnis obseruatio quãtumcũqȝ sancta ⁊ salubris videatur in decem aut viginti aut centum pticulis. Si habeat vnicã parti culam ex ydolatria vel heresi vel de apostasia suspectam aut infectam. de bet tota suspecta ⁊ ĩfecta reputari nisi fiat mãifesta sepatio pciosi a vili
¶ Sexta propositio. Oĩs obseruatio pticularis sup effectib9 mirabilibus ⁊ extraneis sub titulo verarum artium palliata debet examinari ex circũ stantiis librorum et autorum qui obseruationem huiusmodi particularẽ tradiderunt. ¶ Ponuntur consequẽter propositiones seu regule ad decla rationem premissorũ ⁊ ad particularẽ applicationẽ super ymaginẽ leonis de qua fit inquisitio. Et ẽ prima/⁊ septima propositio in ordine caracte res seu figure vel littere non habent vel sortiunť ex causa pure naturali ⁊ corporali efficaciaȝ sicut nec entia mathematica cuius modi sunt figure ⁊ caracteres sunt de potentiis actiuis ⁊ in eis secundum philosophũ non est bonum neqȝ finis.
¶ Octaua propositio. Caracteres seu figure vel littere non habent de ra tione sua ꝙ ordinentur ad aliquos effectus nisi mediante rationali vel intellectuali substantia. Significare enĩ est in intellcũ constituere.
¶ Nona propositio. Caracteres huiusmodi si habeant uel habera credan tur efficaciam/oportet ꝙ hoc sit a causa spirituali non a pure naturali ⁊ corporali qualis causa est celum cum influentiis suis in corpa. Accipiať ex precedentibus regulis consilium quid agenduȝ sit in materia presenti de ymagine leonis cum circũstantiis. Et sic hec propositio decima in or dine. Constat in primis ex inspectione ꝙ ibi sint Caracteres littere figu re ⁊ dictiones que nullum habent effectum naturalẽ pure corporaliter ad curationem morbi renum ⁊ similium secundũ propositioneȝ septimã pce dentem Iuxta quod notetur in speciali sanct9 Tho. qui tribuit astrologie quantum rationabiliter tribui potest ad exemplar Alberti magni magr̃i sui consone tamen ad fidem catholicam. Notetur inquam in secundo ⁊ ter cio contra Gẽtiles ĩ mł̃tis capituł a. cxiii. ⁊ specialiter in. cxvii. ⁊ cxviii.
¶ Undecima propositio. Constat ꝙ talis obseruatio nõ est posita ab ec clesia ⁊ sacris doctoribus tamꝙ eueniat effectus speratus per miraculuȝ diuinum ymo nec per sanctos angelos dei qui sunt ãministratorii spirit9 propter electos dei ad vitam eternam magis ꝙ ad curam corporaleȝ. Et medic9 seu astrologus verus nõ habet se multũ intromittere de actõibus

sanctorum angelorum circa homines patet ex immediate precedente cum inspectionibus iurium.

¶ Duodecima propositio. Constat quod si talis obseruatio innitatur et expectat effectum a malis angelis seu demonibus illa est manifeste et penitus reprobanda etiam si videatur finis bonus vtilis et honestus. quantomagis si finis esset malus vel suspectus sicut est inter alios finis questus per simulationem astrologie aut mirabilium effectuum super quibus admirantur homines seculi pauce religionis aut fidei. Verumtamen circumstantie predicte magis apparebunt iuxta practicam primarum propositionum si reperiatur coniunctio istius obseruationis de ymagine leonis cum aliis obseruationibus contentis in autoribus vel libris tradentibus huiusmodi figurationem. Et hoc ideo dicitur quoniam temporibus nostris inuentus est liber magnus continens tales obseruationes quarum alique videbantur pie et vtiles. Alie vero manifestissime erant condemnande ydolatrice et de heresi vehementer suspecte/ et quoniam tales fuerunt etiam erant igni tradite pio zelo. Tales sunt multe obseruationes apud hyspanos in libro se naforas/tales apud iudeos innumere/tales apud xpianos supersticiosos sicut de nescio quo sydrac. Tales denique practicari querunt nedum per vetulas sorcerias sed per multos arma sequentes etc.

¶ Postremo totiens occurrit ista materia quod si quolibet causa scribendum esset scribendi nullus esset finis. Poterit inter alia videri tractatulus de astrologia theologisata specialiter circa finem. ¶ Concluditur tandem ex omnibus practica super hoc casu particulari postquam facta fuerint que predicta sunt summarie et de plano sine inuolutione processuum maxime si delatus reddiderit se obedire paratum sine proterua defensione probibeatur ei de futuro quod amplius non vtatur/sed antidotis medicine cuius dicitur professor. De preteritis autem sufficiat sine quauis infama delati quod honor iudicii fidei cum prelato et officiariis suis maneat stabilitus. Et ita in catholica et fraterna caritate consulendum est quod delatus taliter obediat sine strepitu et figura iudicii et per iudicem ita fiat. Si autem inueniatur proterua defensio non proteruie rigor sed iusticie vigor accedat. Particularis modus reparandi poterit esse talis. Postquam plenius et melius informatus sum de fabricatione et vsu talium ymaginum quod non sunt secundum catholicam traditionem promitto bona fide quod deinceps nequaquam vtar illis. Aut si mitius velit iudex agere dicatur hoc per alium in tercia persona. Postquam talis delatus etc. fuit melius informatus etc. promittit etc. Iudex finaliter poterit declarare sententias excommunicationis contra omnes tales etc. Proinde non valet allegatio quorumdam ex hystoria scolastica quod moyses fecit ymagines vnam pro obliuione alteram pro memoria. Et Salomon exorcismos quia viris sanctis concurrebat miraculum. Vel si Salomon iam erat peruersus ad ydolatriam per vxores potuit datus in

reprobum sensũ excogitare magicos ritus sicut de Nectanabo legit⁊c. et
de Zoroaste qui nascens risit ⁊ postea magicas artes exercuit. Deniq̃
Auicenna ⁊ similes de actiuitate anime rationalis in materiam exteriorẽ
⁊ fascinatione nõ sunt audiendi in modo ponendi.

¶ Joannes Gerson aduersus doctrinam cuiusdam medici in monte pes
sulano sculpentis in immismate figuram leonis cũ certis carrecteribꝫ pro
curatione renum Finit feliciter ⁊c.

PRima propositio. Omne opus dei altissimi sanctum est ⁊ lauda
bile. Probatur hec propositio ratione ⁊ autoritate ratione sic
quia a bono ⁊ optimo non exit seu producitur nisi bonũ. Deꝰ
altissimus omniũ creator est summum ⁊ optimuz bonum ergo
õnia opera eius bona sunt. Autoritate patet conclusio p illõ genes primo
Vidit deꝰ cuncta q̃ fecerat ⁊ erant valde bona.
¶ Secunda propositio. Omnes dies anni sunt opera dei altissimi deduci
tur ex textu genesis primo vbi per totum capitulum describuntur opera
sex dierum ⁊ qualiter prima dei opera fuerunt dies ⁊ anni. Primum autẽ
bonum a bono incipit operari. Hoc idez testatur regius propheta Dauid
ita psallens domino/ Tuus est dies/ ⁊ tua est nox tu fabricatus es auro
ram ⁊ Solem. Quo circa canit ecclesia. Eterne rex cõditor noctẽ diẽq̃ q̃
regis ⁊ tẽporũ das tpa ut alleues fastidium.
¶ Tercia conclusio. Omnes dies anni boni sunt Ista conclusio clare pa
tet ⁊ sequitur ex duabus prioribus quia dies ⁊ anni sunt opera singula
ria summe ⁊ infinite bonitatis. Optimi autem est optima adducere. Dice
re ergo diem aliquem esse ex natura sua malum est iniuriari deo q̃ artifex
diez ẽ ⁊ ãnoꝝ. Opus nãq̃ malũ malitiã arguit opificis.
¶ Quarta propositio. Omni anno omni die ⁊ hora diei bonum ⁊ lauda
bile est opera quelibet sancta licita ⁊ honesta incboare facere operari ⁊ per
ficere. Patet quia sicut dies ⁊ anni ac etiam hore diei a deo creatore pde
unt ⁊ ducuntur sic ⁊ omne opus sanctum licitum ⁊ honestum quod omni
die ⁊ hora incboatur ⁊ perficitur a domino dirigitur incboatur ⁊ perficit᷑
dicente xp̃o. Sine me nihil potestis facere. Et rursus euuangelista. Joã
nes ait. Omnia per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factuz est nihil. Intellige
conclusionem nisi precepto dei vel ecclesie illud opus inhibeatur sicut in
diebus festiuis aliqua opera laboriosa prohibent᷑/ alias bona nisi phi
berentur operari festo die.
¶ Quinta propositio. Superticiosa est vana religio ac merito redarguẽ
da est non incboare operari vel perficere certis diebus aut annis opꝰ bo
num vel factum ab ecclesia non prohibitum ¶ Istud est expresse de mente

apostoli ad galathas quarto capitulo vbi arguit ⁊ reprehendit illos ita
dicens. Obseruatis dies ⁊ menses ⁊ tempora ⁊ annos. Sequitur/ timeo
autem ne forte sine causa laborauerim in vobis. Item si timet aliquis vel
recusat aliquod opus bonum agere vel incboare certo die/ vel hoc est ꝓp
ter reuerentiam uel sanctitatem diei quia vult diem illum sanctificare et
si sic multo magis deberet abstinere ab incboatione alicuius operis dieb⁹
solēnibus vt sunt festa sacratissima. Natiuitatis cristi Resurrectionis do
minice Ascensionis/ ⁊ Aduentus spiritus sancti quod nō faciunt obserua
tores dierum ⁊ annorum. Vel talis obseruantia fit propter deuotionem
ad sanctos quorum dies agitur. Vel quorum celebritas tali die festiua
tur talis deuotio nullum habet fundamentum ⁊ etiam nullam habet ratio
nem preter solam voluntatem obseruantis tales dies. Quod si dicant se
tales dies obseruare propter euentus ⁊ pericula que consueuerunt euenire
his qui incboant aliquod opus vel iter aliquod hoc vanum est ⁊ supersti
ciosum ac sine aliqua ratione. Quolibet enim die anno ⁊ hora diei et bo
na ⁊ mala contingunt. Sic ergo periculuꝫ dicetur quolibet die aliquid in
choare. Vel dicatur ratio a talibus qui hec obseruant quoniam nec philo
sophi nec medici ymo nec astrologi docent tales obseruantias de festo in
nocētium vel aliis festis voluntaria ergo est ⁊ absq̧ apparentia rationis
alicuius talis obseruantia ꝓdicta.

¶ Sexta propositio. Sicut vera ⁊ xp̄iana fides mirabilia operatur in be
ne credentibus sic ⁊ falsa aut mala credulitas deo permittente malos euē
tus interdum operatur vel demeretur. Primam partem ad longum dedu
cit per exempla quam plurima. Apostolus ad hebreos. Sed ⁊ de virtute
fidei ipsa euangelia multa loquuntur. Secunda pars conclusionis experi
tur cotidie in male credētibus seu credulis quos deus ita punit propter
malam fidem ymo dum cognoscit dominus nimiuꝫ adherere vanis obser
uantiis permittit aliquos euentus contingere ⁊ ita eos plus cōsequenter
⁊ magis firmari in tali opinione vt maior fiat veritas eorū ⁊ in laque
um cadant queꝫ sibi fecerunt. Preterea dum ymaginatio taliter obseruan
tium dies ⁊ annos actuatur vltra nimis circa tales dies quicquid euenit
mali tali die imputant malicie diei. Nec aspiciunt ad ea que bene aut ꝓs
pere successerunt tali die a deo. Et occupatur vis ymaginatiua circa ali
quos euentus minus bonos intantum q̄ non potest cōuerti ad alia bona
que illo die contingunt. Quare periculum est firmare fidem vel credulita
tem que tollit ōe iudiciū ⁊ omnem rationem ad oppositum. Unde merito
permittit deus tales decipi ⁊ in laqueos sue credulitatis vane incidere.
Reiciat ergo fides catholica ac iudicium expertorum seu virorum littera
torum tales varietates seductiones ⁊ supersticionū obseruantias.

¶ Septima propositio seu conclusio. Victoria belli non diei sed soli deo
tribuenda est. Patet quia attribuere tantum opus vt est victoria diei est

tollere deo honorem debitum cuius est vincere. Q autē victoria sit soli⁹ dei/habetur in multis locis scripture sacre vt in libris regū palipomenon ⁊ machabeorum. Hoc testatur ⁊ rex sapientissimus. Salomon prouerbiorum vicesimoprimo sic dicens. Equus paratur ad diē belli domin⁹ autē salutem tribuet. Propterea Dauid rex deuotissimus quotienscumq; pugnaturus erat consilium dei ⁊ auxilum quesiuisse ⁊ inuocasse legitur. Inde ē ꝓuerbiū vulgare. Les homessant sont la gwerre ⁊ dieu la victorie ⁊c̄.

Joannes gerson Cancellarii parisieñ Opusculuz contra supersticiosos dierum obseruatores. Finit feliciter.

[illegible]

